

Інститут української археографії та джерелознавства
ім. М.С. Грушевського НАН України
Київська Православна Богословська Академія ПЦУ
Інститут рукопису Національної Бібліотеки України
ім. В.І. Вернадського

СІВЕРЩИНА ГЕТЬМАНСЬКИХ ЧАСІВ

Т. 2
Перша чверть XVIII ст.

Київ, 2020

УДК 930.2:)477.51+52)“16”

М 70

Даний збірник є продовженням публікації джерел до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. Другий том видання містить переважно архівні джерела першої чверті XVIII ст., що були опубліковані на сторінках наукового журналу «Сіверянський літопис». Вищезгадані джерела проливають світло на тогочасні військово-політичні події, церковну та соціально-економічну історію регіону, містять чимало важливих фактів щодо чималої кількості населених пунктів в межах сучасних Чернігівської та Сумської областей, а також етнічних українських земель, анексованих Росією (Стародубщина).

Для науковців, викладачів вузів, студентів та усіх, хто цікавиться історією рідного краю.

Головний упорядник – о. Юрій Мицик, д. і. н., проф.

Упорядник – Інна Тарасенко, к. і. н.

М70 Сіверщина Гетьманських часів / Уп. о. Ю. А. Мицик, І. Ю. Тарасенко.
Київ : Логос, 2020. Т. 2. Перша чверть XVIII ст. 602 с.

ISBN 978-966-02-9290-1

© Інститут української археографії та
джерелознавства ім. М.С. Грушевського
НАН України, 2020

© Мицик Ю. А., 2020

© Тарасенко І. Ю., 2020

Світлій пам'яті

Бориса Олександровича Матюценка (1937–2016),

уродженця хутора Купченки Борзнянського району Чернігівської області, журналіста, товариша по мандрах Україною, палкого патріота Чернігівщини присвячується.

ПЕРЕДМОВА

Цей том є продовженням археографічної серії «Сіверщина гетьманська», розрахованої як мінімум на чотири томи. Якщо у першому томі нами були опубліковані документи XVII ст., починаючи з 20-х років, то тут представлено документи першої чверті XVIII ст., які стосуються часів гетьманства Івана Мазепи (останній період), Івана Скоропадського, Павла Полуботка, а також початковий період діяльності Малоросійської колегії. Про місце та роль Сіверщини, археографічну традицію стосовно цього регіону вже говорилося у попередньому томі. Не повторюючи сказаного, зазначимо, що у другому томі представлено документи, виявлені нами у зібраннях Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ). Меншою мірою представлено документи з Центрального Державного Історичного Архіву України у Києві (далі – ЦДІАК України) та документів архівосховищ Польщі (насамперед Бібліотека Польської Академії Наук у Кракові, Архів Головний Актів Давніх у Варшаві).

Існує потреба вказати і на певну особливість наведених тут джерел. Переважна їх більшість була виявлена нами в архівосховищах та вперше вводиться до наукового обігу. Але оскільки підготовлене видання надто довго чекало на фінансування (у наш складний час це велика проблема), то за ці чотири роки з гаком воно поповнювалося новими документами, які ми поспішали увести до наукового обігу на сторінках часопису «Сіверянський літопис». Цим зокрема пояснюється поява «Додатків» у даному виданні. Перші два з'явилися за вказані роки очікування. Однак, навіть коли том нарешті був підготовлений до публікації остаточно і ось-ось повинен був побачити світ, різке скорочення фінансування наукових інституцій призвело до повної зупинки серії. Цей час ми використали для розширення джерельної бази, що призвело до появи третього додатку. Звертаємо увагу, що для нього нами було складено окремі іменний та географічний покажчики.

У пропонованому читачеві томі нами було представлено різноманітні категорії джерел. Тут є значна кількість універсалів та листів гетьманів України, генеральної старшини, полковників, сотників, що суттєво доповнює «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.». Як відомо, публікація останнього постає одним з головних завдань Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. Ці першорядні джерела доповнюються іншими: листами,

скаргами, реестрами, купчими, заповітами, мемуарами тощо. Загалом вони створюють достатньо повну картину соціально-економічного, політичного, церковного та культурного життя регіону, проливають світло на повсякденність різних верств українського народу. Подібні документи містять чимало оригінальних даних. Це, у свою чергу, призводить до необхідності наведення коментарів, якими були б пояснені введені до наукового обігу дані або ж просто локалізовано населені пункти, які нерідко зникли або ж змінили назву, тощо. Подібні коментарі наводилися нами на сторінках «Сіверянського літопису». Враховуючи це, а також необхідність економії обсягу видання, ми вирішили не створювати окремий підрозділ з коментарями, обмежившись лише деякими поясненнями в тексті джерел (вони виділені курсивом) або примітками.

Зазвичай документи подаються у повному обсязі. Якщо ж бракувало якогось фрагменту або ми пропустили його, то це місце позначалося таким чином: [...]. Пропуски у тексті викликані ушкодженнями оригіналу по можливості відтворювались також у квадратних дужках.

Якщо ж якесь слово чи невеликий фрагмент тексту не піддавалися прочитанню, то дане місце позначувалося таким чином: (...)*. Фігурними дужками також були позначені варіанти текстів (це стосується лише деяких документів).

Нами вказувалося і можливе прочитання нерозбірливих слів. У таких випадках ставився знак запитання (?).

Інколи текст містив явні помилки щодо написання імен чи чогось іншого. Тоді ми використовували у таких випадках знак оклику (!).

Автографи позначені підкресленням тексту, за умови якщо не весь документ писано власноруч.

Числа, навіть якщо вони подані літерами, наводилися нами виключно арабськими цифрами. Всі дати подані за новим стилем, хоча в дужках вказано і дати за старим стилем.

Тексти написані староукраїнською мовою були подані згідно з правилами, розробленими Я. І. Дзирою¹, хоча з незначними корективами (так, титла нами не розкриваються, збережена латинська літера «g»). Російськомовні тексти подані згідно з «Правилами издания документов XVI–XVIII вв.»².

Після тексту документа вміщена археографічна легенда (місцезнаходження джерела в архівосховищі, сигнатура, сторінка чи аркуш, вказівка на автентичність), подані вказівки на попередні

¹ Літопис Самовидця. Київ, 1971. С. 40–42.

² Правила издания документов в СССР. Москва, 1990. 187 с.

публікації.

У всіх текстах розділові знаки розставлені відповідно до змісту, використовуючи норми сучасного правопису.

Зазначимо, що написання титулів та урочистих звернень подано з малої літери та у скороченому вигляді. Так, слова «й. к. м.», тобто «його королівська милість» подані з малої літери, а не з великої як в оригіналі. Подібні загальноживані скорочення не розшифровуються нами, тим більше, що ці скорочення подані окремо в спеціальному списку.

Суцільний текст документів міг бути розділений на абзаци. Явні помилки у тексті вказані, а в дужках курсивом відзначається правильне прочитання.

Збірник має список скорочень, іменний та географічний покажчики. Через обмежений обсяг видання дано тільки стислий коментар.

Насамкінець висловлюємо щирі вдячність за організаційну допомогу шеф-редактору журналу «Сіверянський літопис» Сергію Олеговичу Павленку, а також професору Ніжинського університету доктору історичних наук Євгену Миколайовичу Луняку який надав наративні джерела, наведені у виданні під №№ 69–70. Особливу подяку висловлюємо фахівцю відділу міжнародних зв'язків університету «Чернігівський колегіум» Ервіну Лотаровичу Мідену, який виконав макетування тексту.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АГАД – Архів Головний Актів Давніх у Варшаві
АКВ – фонд АГАД «Архів коронний у Варшаві»
БВУ – Бібліотека Варшавського університету
БПАН – Бібліотека Польської Академії наук у Кракові
БЧ – Бібліотека Чарторийських у Кракові
БЯ – Бібліотека Ягеллонська в Кракові
ВР – відділ рукописів
ВМ – відділ мікрофільмів
ГВК – Генеральна військова канцелярія
ДА – Держархів у Кракові
ДІМ – Дніпропетровський національний історичний музей імені Д.Я. Яворницького
ІМФЕ – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України (особові фонди)
ІР НБУВ – Інститут Рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
НБ – Національна бібліотека (Варшава)
НКМ – Ніжинський краєзнавчий музей ім. Івана Спаського
НМІУ – Національний музей історії України
РДАДА – Російський Державний Архів Давніх Актів (Москва)
СЛ – «Сіверянський літопис»
ЦДІАК – Центральний державний історичний архів України у Києві
ЧІМ – Чернігівський обласний історичний музей ім. В.В. Тарновського
Ich m., m. p. p. – їх милість, милостиві панове
Ich mći, ich mści – їх милість, їхні милості
J. k. m., j. m. mści – його королівська милість
K(r). j. m., K(r). mści m. – король його милість
M. p. p. – милостиві панове
P. p. – панове
P. B. – Господь Бог
W. m. – ваша милість
w. w., m. m. – ваші милості
w. x. m. – ваша князівська милість

ДОКУМЕНТИ

№ 1

1701(?), квітня 4 (березня 24). – Кролевець. – Купча

«Року Бжого 1701(?) марта 24 дня.

Перед нами зуполним урядом кролевецким, Иваном Николаевичом Маковским, сотником, Иваном Макаровичом, атаманом городовим, Аверкием Антоновичем, войтом, Григорем Мартиновичем, Петром Ивановичем, бурмистремы, ставши персональне Сава Андріенко, товариш сотні Кролевецкой, чинил нам, вижей менованним особам, оповідь, иж продал лісок свой лежачий за Ретю, Корма прозиваемий, за золотих шіст его млсти пну Костантию Ивановичу Голубові, бунчучному Войска его царского пресвітлого влчства Запорожского енералному. До которого ліска мененний Андріенко он сам, жона и потомки его не міют вічними часы интересоватися, под закладом вины на суд енералний коп десят варуем, а пну Костантию Ивановичу Голубові, ему самому, жоні и потомком его в вікуистой поссесії тримати и кому хотіти волно дати, продати и даровати. Що для ліпшой певности писмо оное печатю сосницкою есь стверженно.

Діялося в Кролевці року и дня вижей по[ме]ненних (?) и пред звиш описанним урядом кролевецким».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65027. Арк. 7 зв.–8. Копія початку XVIII ст. Наприкінці документу намальовано коло, всередині якого написано «місто печати»)

№ 2

1701, вересня 24 (13). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг про продаж землі з будинками в Чернігові військовим товаришем Чернігівського полку Криштофором Белоновським Борисоглібському кафедральному монастирю

«Випис с книг меских права майдеборского ратуша черниговского.

Року Божого тысяча семсот первого месяца сентебрія тринадцатого дня.

На уряде его царского пресветлаго величества меским черниговском, перед нами Иеосифом Иеовлевичом, войтом черниговским, Герасимом Филиповичом субделенгованным бурмистром и райцами в ратуши черниговской заседающими, ставши очевисто Криштоп Белоновский, товариш полку Черниговского, явнее, яснее и доброволне до книг меских ратушных черниговских признал: иже он, маючи три пляца

из будками, светлицами и з хатами, и з погребями, и лазовнею, як сам мешкал и спокойнее заживал, вдоль той земли сажень тридцать и в перек сажень дванадцать на вечность ясне в Богу преосвященному господину отцу Ивану Максимовичу, архиепископу Черниговскому, Новгородскому и всего Севера, пану и пастырю через посланного слугу его милости архипастыра пана Ивана Сацкого; до книг меских подал за живота и памяти своей не з жодного примусу тые 3 дворы из будками за сто талеров грошей личбы литовской и монеты доброй преосвященному архиепископу и братии всей того монастыря святых страстотерпцев Бориса и Глеба в вечное подал. Межою с одной стороны до улицы Пробытой, до шляху перечного, до монастыря Елецкого идучи; з другой стороны – до улицы Андрея [?] Кушетина [?], месчанина черниговского, тылом – до огорода гутового [...] Тимоха и [...] месчан черниговских, воротами – к улице напротив двора Яска городничого черниговского и Кузмы Олейника козака полку Черниговского, свои власные, никому ни в чом непенные и незаведенные, на вечное в Богу преосвященному архиепископу Черниговскому, Новгородскому подал. И, гороши отобравши, тут же на уряде квитовал, даючи моц и владу его милости преосвященному архипастырю и его всей в Христе братии того монастыря вечными часы уступил. С тех пляцов и в потомков жадных жона и сыны Криштоповы не мают под закладом другой таковой суммы сто таларей, волно его пастырской милости по его хотению и его воли на тех пляцах будоватися и селитися и от себе кому хотети дати, даровати и записати. Которое продажи сознаваючи Криштоп в реалную и спокойную вечистую посессию подал и вечным посессором ясне в Богу преосвященному архиепископу Черниговскому, Новгородскому и всего Севера на вечные часы уступил. Що все для памяти до книг меских ратушных черниговских есть записано. С которых иж выпись писан в ратушу черниговскую.

Емелиан Иванович Яхимович писар меский черниговский».

(ЦДІАК. Ф. 133. Оп. 1. Спр. 223. Арк. 1–1 зв. Оригінал. Опубліковано: Тригуб О. 3 нових джерел до історії земельної власності Борисоглібського кафедрального монастиря в Чернігові та на його околицях у другій половині XVII–XVIII ст. *Чернігівські старожитності*. Чернігів, 2015. Вип. 2 (5). С. 118–138).

№ 3

1701, вересня 30 (19). – Лист гетьмана Івана Мазепи до невідомої особи, очевидно, до коронного хорунжого Олександра Яна Яблоновського

«Палій що б не чинив перед цим і тепер чинить, все це робить з своєї волі, а не за указом пресвітлішого і самодержавнішого великого государя нашого, його царської пресвітлої величності, бо він і не є під його монаршою високдержавнішою рукою. Щоправда він, Палій, часто тут у своїх родичів у Борзні буває, бо він є з діда й батька свого уродженець цього міста. Відвідуючи і нас у Батурині, недавно тепер будучи, палкою своєю просьбою мені докучав, аби я йому надав притулок десь у Карневщині, бо він бажає покинути Фастів. Тоді я, схилившись до його докучливого прохання, дозволив йому [це], коли покине Фастів, на малий час, поки десь у іншому місці на цьому боці Дніпра спокійно знайде місце. У Карневі [дозволив] мати притулок лише йому самому з його господарством та статками, але не дозволяв закликати на слободу, будувати й заселяти городок, а тим більше підданих його милості пана хорунжого коронного, мого вельми милостивого пана, утискати й кривди їм чинити. Це ознайомивши, самого себе неодмінній вашої милості доручаю ласці і приязні, в. м. м. пана зичливий слуга й приятель.

Іван Мазепа, гетьман і кавалер його царської пресвітлої величності Війська Запорозького».

(АГАД. Ф. «Архів Браницьких з Сухой». № 8/13. Тогочасна копія. Переклад з польської. Опубліковано: о. Юрій Мицик. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1998. № 1. С. 97)

№ 4

1701, листопад 16 (5). – Стародуб. – Лист стародубського полковника Михайла Миклашевського до чернігівського архієпископа св. Іоанна Максимовича

«Ясне в Богу преосвященний мосцівий отче архієпископ черниговский и новгородский, мне велце в Духу Святом мосцівий отче пастиру и милостивий добродію.

Не тайна преосвященству вашому моя служебничая прихилност, яко во всяких случаях, о чом тылко мощно, вседушне желания вашей пастирской милости готов исполняти. И тепер о млин Лещинского, на реці Ромі стоячий, склонити пана Пригару найлучше рад бым. Или кгда сам Пригара для своей в дому небытности, не могл стати предо мною,

тільки зять його пан Доброніцький, значний товариш військовий, станує в тому ділі, не могучим помененням кончити справи. Найбарзій то до архиерейської високоповажності вашого преосвященства подаю уваги, же трудно мені над монарших його царського пресвітлого величства грамоти, о Лещинського млині кафедри поданної, и над виразний рейментарський нинешнього щасливе пануючого його мил. п. гетьмана потвержательний по прежних фундушях, на всі три часті Лещинського млина пану Пригарі даний універсал, нове внаходити постановлене. В яковом ділі новгородський уряд по моему указу пилне испытывавши старших особ, отвітали ко мені, же любо всіх трох частей Лещинський з млина того користовал, еднак кгда продал пану Пригарі блаженної пам'яті Михаил Лежайський, архимандрит новгородський, оправивши млин, и свого мірочника в оном посадивши (...)*, того Лещинського млина, як мелницкую, так монастирские часті отбирати до обители Всемилоствитого Спаса. Яковою инквизиціей уряд Новгородського міста чрез превелебного його мил. отца Стаховського, намісника катедрального, посылаю вашому преосвященству, иже (?) тому заводові в небытности автора Пригарі жадной дицидії не моглося учинити. Архиерейского на себе прошу респекту и, несумненному вашого преосвященства благословению себе вручаючи, покорне застаю

Полковник стародубск[ий] М. Миклашевский.

З Стародуба ноевр[я] 5 1701».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 68476. Тогочасна копія. Опубліковано: Мицик Ю. З документації козацької старшини другої половини XVII – першої третини XVIII ст. (за матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Рукописна та книжкова спадщина України*. Київ, 2002. Вип. 7. С. 200–201)

№ 5

1701, грудня 21 (10). – Батурин. – Лист гетьмана Івана Мазепи
конопотському дозору Олександрю

«Пане Александер!

Взглядом з нашої служби військовий и теперешній дороги п. Федор[у] Кандиби, обозного полкового ніжинського, показалисмо нш на його таковий респект, же приказуем вам, абис з млина його на греблі конопотської найдуючагося, розмірових приходов в військовий часті не отбирал, но он п. Кандиба до ласки ншой з своєю млина всего розміру свободно мійет заживати. Бгу вас поручаем.

3 Батурина декабря 10 року 1701.

Вам ласкавий Иван Мазепа, гетман, рукою вл[асною]».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55186. Копія початку XVIII ст. Тексту листа передусе запис копіста: «Копія з листу гетмана Івана Мазепа, писаного к дозорці конотопському, чтоб розмірних приходов войскової части з млинов на греблі конотопской не грабил». Опубліковано: 3 нових документів гетьмана Івана Мазепа. *Гетьман Мазепа. Історична постать у контексті українського державотворення*. Харків, 2017. С. 36)

№ 6

1701. – Бахмач. – Лист отамана Василя Рубана до гетьмана
Івана Мазепа

«Ясневелможний мсці пне гетмане, нам велце премлстивійший пне и добродію.

Ми, всі сполне атаман с товариством, жителі бахмацкие, упадаючи до стопи ног велможности вашей, пну ншему премилостивійшому, найпокорнійше просим милосердия вашего рейментарского в том, иж ми сего время малолюдством своїм, всякие повинности сами отбуваем, в подд(...)* трудностях войскових прилучающихся, а войт з громадою, так теж подданіе бив(...)* пна Ломиковского, пна писара енералного, пні Кочубеіной и козаки заможние, жителі бахмацкие поддалися в стелмаство, з которых помощи жадной нам, козакам, немає, по давнему обикновению. О що по десяте и по стокротне велможности вашей, пна ншего милостивійшого, просим: ачей би по звичаю давнему громада, так и державские подданіе, до нас, козаков, били помощними в тяжестях. О чом найпокорнійше велможности вашей, пна ншего милостивійшого, просим: рачте велможност ваша пнская видати свій поважний універсал, аби по давнемо обикновению громада, так державские подданіе и козаки, новоприхиялючиеся в сталмаство, в отбуванню всяких тяжестей помощеними били. За що ми долженствуем за щасливое ваше рейментарское пнованъне Гсда Бга благати.

Велможности вашей, пну ншему всемилостивійшому, негодние подножки Василь Рубан, атаман с товариством».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55139. Оригінал. На звороті запис: «Суппліка атамана бахмацкого и всего товариства тамошнего». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). *СЛ*. 2017. № 5. С. 64)

№ 7

1702, січня 19 (8). – Новгород-Сіверський. – Грамота Никона (Воскресенського), архимандрита Спаського монастиря у Новгороді-Сіверському

«Никон, архимандрита мнстра Всемлствого Спса новгородского-сіверского.

Ознаймую сым моим писанем всім, того відати потребуєчим, иж позволилем отчину мнстра Всемлствого Спса архимандрії Новгородской Семену Раздобарі, зятю Войновому, а тая отчина так именується: перво Ивотская, Спаская вічистая; другая – в Ораповском окопі; третя – Загоровская з отчичем Садовнем (?) Судерев у Медвежу Яругу и два звена на Ивотці, у Печищах, нижей Боровиці и на Далматові. А повинен той помянутый Семен з тоєю отчины кожного року дават до мнстра по полтора пуда и отвуз, а жебы сего писма моего не важилса ниhto переменяти, при печати мнстрской руку мою подписую власную, бо до тоєї отчини урочища Оржаная Грива.

З архимандрії Новгор[одской] Всемлствого Спса януар[ия] 8, 1702-го.

Звишменованый рукою».

(БПАН. ВР. № 261/2. С. 6. Оригінал, завірений особистим підписом і монастирською печаткою. Другий список даного документу, який має незначні відмінності, знаходиться там же, у рукописі № 261/1 на Арк. 5. Опубліковано: Юрій Мицик. З документів польських архівів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. *СЛ*. 2003. №5–6. С. 21).

№ 8

1702, лютого 20 (9). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи, котрим затверджується рішення комісії на чолі з писарем Генеральної Військової канцелярії Семеном Савичем з приводу суперечки між чернігівською архієпископською кафедрою та ченцями Свято-Преображенського Максаківського монастиря за землю між селами Сидорівкою і Степанівкою

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Всім, кому бы колвек о том відати належало, сим універсалом нашим ознаймуем, иж яко по указу нашом пан Семен Савич, писар судов войскових енералных, был висилан на розиск и помиркованне межи

катедрою черныговскою и монастыра Максаковского законныками о спорнии кгрунта, межи селами Сидоровкою и Степановкою лежачии, точачогося заводу и яко тот спор чрез оногo висланного н[а]шого слушною угодою ведлуг свидков и слушных доводов зостал успокоен и чрез него ж данным писмом тое успокоене ест утверждено, так мы сим нашим універсалом оное помірковане межи помененными сторонами учиненое в потомние часи, абы впред з обох сторон не важилися о тии кгрунта над угоду, в писмі помянутого высланного нашего вираженную, една сторона другой взновляти межи собою жадного спору и заводу, але жебы кожен своим кгрунтом контентовался и повторе властию нашею гетманскою варуем.

Дан в Батурині февруария 9, року 1702».

(НБ. ІР. Ф. 8. Спр. 255/154. Арк. 65. Копія. Нижче тексту документа є запис, зроблений копійстом: «В подлинном подписано: Звишменованный гетман и кавалер рукою власною». Оpubліковано: Мицик Ю., Бойницька Н. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 2001. № 4. С. 41).

№ 9

1702, лютого 23 (12). – Батурин. – Лист генерального судді Василя Кочубея до конотопського сотника Андрія Кандиби

«Мой велце ласкавый приятелю, пане сотнику конотопский.

О тых людях московских, о яких в. м. в листі своем до мене писанным, ознаймуем (*описка. Має бути «ознаймуеш» – Ю.М., І.Т.*), що он, гуртом частократно блукаючися по степу, людям шкоды чинят, такой мой даю совіт: люб сам в. м., взявши з собою товариство, люб якого иншого справного чоловіка з товариством, гдебы и на яки[й] бы час тых шкодячих людей потаемного поезду сподаваючися, изволь послати и оних звимавши (*описка. Має бути «звимавши» – Ю.М., І.Т.*), до Конотопу припровадить, а випитавши хто и що оны суть и чи самоволне поезджаючи, шкодят, до мене в. м. ознаймиш. О чом допросивши, якая их будет повесть, и мой отвiт о том до в. м. будет. Що в. м. предложивши, ему ж зичу доброго от Господа Бога здоровья.

З Батурина февраля 12 року 1702.

В. мсти зичливий приятель его царского пресвітлого величества Войска Запорожского енералный судия Василий Кочубей.

На оном листі подпись такова:

«Моему велці ласкавому приятелеви, пану Андрею Кандибі, сотникові конотопскому».

(ІР НБУВ. Ф. 10. Спр. 8461. Копія XIX ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (частина 4). *СЛ*. 2016. № 5. С. 75–76)

№ 10

1702, травня 3 (квітня 22). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи про послушенство селян ряду маєтностей Київської митрополії та заборону їм переходити у козацькі підсусідки

«Пресвітлішого и державнішого великого гсдря ншого царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман и славного чина свтого апла Андрея кавалер Иоан Мазепа.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского старшині и черні, а меновите паном полковником киевскому и ніжинскому зо всею их старшиною полковою, сотником, атаманом городовим и сілским и всему старшому и меншому полков тых товариству и кождому, комуколькок о том відати належит, сым універсалом ншим ознаймуем, иж любо перед сым недавно казалисмо во всі реїменту нашого полки таковые грозные з канцелярії войскової видати и розислати універсали, абы люде посполитые, у казаков в подсусідках мешкаючыє, засланяючыся неналежного оных обороною, жадними мірами и фортелными своими способами не важилися от обыклых тяглостей и посполитых повинностей в отдаваню звыклого кому належит послушенства и місячного войску охотницкому контенту выломаются и ухиятися. Однак кгда тепер увідомилися з певного донесеня, же в маєтностях мене (?) в Бгу пресвященного его милости гспдина отца архиєпископа митрополити киевского, галицкого и всея Малыя Россіи, пана архипастира нашого, катедралных, именован в Моравску, в Соколовці, в Церковищах, в Коропу, в полку Киевском, так теж и в Комаровці и в Ковчині, в полку Ніжинском застаючых, таковое непослушенство и виразное в том волі нашой спротивлене ся межи посполитым народом найдуется. Теды мы, гетман, жесток[им] сым повторным універсалом нашим н[е] тилко тое посполство, в підсусідки до казаков тиснующоєся и тым способом от належитостей своих ухияющоєся, леч и самых войсковых людеи, протекцією своею оных от обыклых крипостей охороняючи, зухвалое в том громлячи своеволие, яко повагою и крипостию сего універсалу нашого даем зуполную моц и владзу дозорцом добр пастирских, в тых преречоных катедралных маєтностях застаючим, таковый непослушный посполитый народ, в подсусідках у казаков мешкаючий, до всяких тяглих належитостей обыклого

послушенства и повинностей потягати и принуждати. Так пилно варуем и рейментарско приказуем, абы ніхто з козаков сих, повываючи там у людей посполитых поддданных катедралных митрополитанских двори и кгрунта и самых до себе в подсосідкы приймуочы, не сміл и згола не важился заступати оных от всяких приналежитых им повинностей; а если бы который з войсковых людей сему указові нашому и крайнему постановленю оказуючися быти противными, при своем зоставал упорчивом зухвалстві, теды такого противника росказуем самого до отдаваня місячного войску охотницкому контенту и всяких повинности, тяглому народови обыклых, потягати и примушати.

Дан в Батурині априля 27 року 1702.

Звышменованый гетман рукою власною».

(БПАН. ВР. № 270. Арк. 66. Оригінал завірений особистим підписом гетьмана і військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1997. № 3. С.102)

№ 11

1702, липня 2 (червня 21). – Косарівка. – Лист гетьмана Івана Мазепи до наказного чернігівського полковника Дмитра Донця

«Мой ласкавый пане полковнику наказный черніговский.

Якую нам подали суппліку Андрій, Иван, Леско Злоби, Иван Молявка и Семен Лопатин, жители ваши черніговские, ускаржаючися на п. Семена Ялинского о неслушное завладіне кгрунтов их отчистых от оного Ялинского, квалтовне учиненное. Тую до рук ваших посылаючи, пилно приказуем, абы їх осмотривши в той суппліці вираженных кривд, правосудно оных супплікуючих по самой стой справедливости, помірковал и погодил. А если бы там не могли з собою учинити по міркованю, теды ободві стороны присилай перед суд наш войсковый енералний в Батурин. О тое вам и повторе приказавши, его ж Бгу поручаем.

З Косаровки юня 21 року 1702-го.

Вам ласкавый Иван Мазепа, гетман, рукою власною».

(БПАН. ВР. № 270. Арк. 64. Оригінал завірений особистим підписом гетьмана і військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1998. № 1. С. 98)

1702, липня 29 (18). – Батурич. – Універсал-привілей гетьмана Івана Мазепи новгород-сіверському монастиреві на горілчану і тютюнову оренди в селах Спаському та Мизині

«Его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Ознаймуем сым нашим интерцизним універсалом кождому, комуколле о том відати належит, а особливе атаманиі з товариством и войтам з посполитими людми сіл Спаского и Мизина под державою монастира новгородского будучих, иж позволилисмо висоце в Бгу превелебному его млсти отцу архимандриті новгородскому з братиею на сей 1702 рок от дня Покровы Прстия Бци починаючыйся, а в пришлом 1703 году о том же часі кончитися маючий, в оных Спаском и Мизину селах горілчаніе и тютюнніе шинки міти в зуполном завідованю ку лучшей своїй вигоді и пожиткові. При котором обнятию аренды и обраню интерцизы повина будут належитая до скарбу войскового сумма золотых сто без жадного откладу отдатися. Докладаем однак тое, абы волно было кождому, як з козаков, так и посполитых людяй, люб викурити собі кадку едну и другую горілки, люб купити оное з сторони, где хто похочет гуртом сто албо пяддесят кварт, тилко бы не менш. Якая купля тоей горілки міст бути за відомом людей тых, которые з полеценя его отца архимандрити арендою завідувати будут. А если хто з козаков или посполитих людей гуртом ста албо пяддесяти кварт горілки купити не похочет, а схочет на меншом частованю перестати, тот повинен едное купити в шинках арендовых, леч на такиі оказии міет им продаватися горілки кварта дешевшею ценою, а не так, як на роздроб продається. Медом зась, пивом и брагою волно всім, як козакам, так и посполитым людям шинковати, от яких шинков не повинен ніхто жадных ни у кого вымагати датков. Варуем однак тое, абы старшии горілок своїх в шинки арендовое дорогшею ценою не важилися продавати, жебы оттол в пожитках не было уймы. Міти теды и рейментарско писано приказуем, абы нихто з старшини и черні ему, отцу архимандриті новгородскому з братиею или тим людем, которым он, отц архимандрит, в завідованіе арендовое вручит, жадной найменшой в держаню тоей аренды чинити перешкоды.

Дано в Батурині юля 18 року 1702-го.

Звышменованій гетман рукою власною».

(БПАН. ВР. № 270. Арк. 67. Оригінал завірений особистим підписом

гетьмана і військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. *СЛ*. 1997. № 3. С. 103)

№ 13

1703, лютого 20. – Гродно. – Лист-відповідь гетьмана Івана Мазепи на інструкцію коронних гетьманів І.А. Любомирського та А.М. Сенявського

«Вельми дякує й. м. пан гетьман Військ його царської пресвітлої величності Запорозьких ясновельможним їх мостям панам гетьманам коронним за цю добру приязнь, що зволите зноситися і освідчувати міцну зичливість задля підтримки спільних інтересів як й. ц. в., так і Речі Посполитої Польської, у чому і сам й. м. пан гетьман Військ Запорозьких обіцяє щиру покірність їх мостям пп. гетьманам коронним і який тільки наказ й. ц. пр. величності у цій справі зволить вчинити, обіцяє бути готовим до його виконання.

1. Вболіває і жаліє християнським серцем й. м. пан гетьман Військ Запорозьких й. ц. п. величності, що під час коли всередині Корони Польської неприятель, шведський король, із своїми військами нищить цілий країну, тут, в Україні (Ukraine), землі цієї ж Корони, від власних підданих раптово і несподівано сталося замішання, і на приборкання цієї сваволі їх мості пп. гетьмани коронні з військами під час зимньої пори будучи потягненими хочуть старатися, щоб і згадані бунти були приборкані і швед у своїй завзятості був погамований. Що й. м. пан гетьман Військ й. ц. величності Запорозьких залишає їх м. пп. гетьманів коронних відвазі й енергії.

2. Що шведський король твердить і розповсюджує, що нібито й. ц. п. величність був автором і керівником цих українських (ukrainisch) бунтів, не дивується цьому й. м. пан гетьман, бо неприятель не хоче зичити того, що спрямоване на користь і цілості польського і руського народів, але розсіває це для свої користі, прагнучи цим розірвати і порушити ухвалений вічний мир між польською і московською державами і зв'язок між монархами, тобто затверджену приязнь між й. к. мостю і Річчю Посполитою Польською та й. ц. п. величністю, завдяки чому він міг би потім в цій же Короні ширитися у своїх намірах і над вільними народами удільну поширювати владу. Дивно б то мусило бути, щоб хтось з їх мостей польських панів мав таку думку про й. ц. п. величність, як я бачу, що й. ц. п. величність, зберігаючи щиру приязнь з й. к. мостю і Річчю Посполитою і зичить того, щоб їхній неприятель з Корони Польської був вигнаний, багато чинив і чинить своїми силами

в державі його неприятельській. Є цього докази, коли він спустошив Інфляндію, розбив у кількох місцях війська, які були під командою значних генералів і відібрав багато неприступних фортець. Це довело й те, що й. ц. п. величність заради своєї приязні до й. к. мості і Речі Посполитій не тільки фортецю Бихів у Білій Русі (Białejrusi) відібравши своїми військами, повернув і віддав й. к. мості, але також великі суми із свого скарбу приділив на підтримку війни проти так тяжкому неприятеливі. А що бунтівники пишуться полковниками й. ц. п. величності, це не варто інакше тлумачити, тільки що такі люди, будучи у крайній небезпеці життя хочуть рятуватися всілякими способами, а не маючи сил, тому й беруть на себе ці титули, котрими могли б вчинити захист своїх життів і недобрих акцій і хоча називаються підданими і прикриваються протекцією й. ц. п. величності, однак насправді так не є; це не повинно порушувати ухваленого миру і давньої приязні й. ц. п. величності з Річчю Посполитою ані к. мості чинити некорисної суспиції про й. ц. п. величність, коли ж має цар й. м. так багато своїх потужних сил і безпомилкових способів до помсти над кожним своїм неприємелем, не потребує жадних інших бунтівничих куп.

3. Відомо є й. мості пану гетьманові Військ й. ц. величності Запорозьких, що король й. м. писав до й. ц. величності щодо цих бунтів, після якого оповіщення й. ц. величність послав свої суворі листи до Самуся і Палія, закликаючи їх, щоб вони перестали бунтувати і облишили завзятість проти короля й. мості і Речі Посполитої Польської і повернулись до належного послушення; ці листи, прислані до своїх рук, й. м. пан гетьман відіслав до згаданих осіб. Коли ж отримали суворе й. ц. п. величності попередження, обіцяли, що не мають вже більше жодних роз'їздів відправляти в край волинський і підляський, але на своїх місцях скромно поводитися, на яких тепер залишаються. Але із доручення й. к. мості їх мм. пп. гетьмани коронні жадають від й. мості пана гетьмана Військ Запорозьких, щоб він долучився до приборкання цих же бунтів і допоміг, додаючи, що він перебуває поблизу бунтівничих міст, і тому якнайшвидший може бути результат їх приборкання. Тоді й. м. пан гетьман щиро обіцяє у цьому зичливість, не відмовляє і в тому, щоб листами їх попередити і пригрозити їм рухом військ свого регіменту, щоб вони облишили свої злі вчинки і припинили їх, а належне й. к. мості і Речі Посполитій як піддані покорилися. Що ж далі й. ц. п. величність своїм указом, стосуючись до волі й. к. мості, наказує мені чинити, це все готовий виконати і привести до результату.

4-е. Оскільки їх мості панове гетьмани жадають, щоб таке нагадування і погрози якнайшвидше були послані до Палія та Самуся,

і щоб Річ Посполита, якнайшвидше заспокоївши цей край, могла свої війська звернути проти шведів, тоді й. мость пан гетьман Війська Запорозького обіцяє швидко, як тільки можна, своїми листами нагадати їм про упокорення, зичачи, щоб ця справа скоро могла прийти до (сподіваного) результату. А оскільки пани гетьман коронні додають те, щоб на зібраннях Палія в Києві був накладений арешт, внаслідок чого Палій зм'якшився б і до заспокоєння ребелії мусив би докластися. Тоді й. м. пан гетьман як про ці військові приготування (?) (sprzętach) раніше знав, так і певним особам зі своєї старшини наказав пильнувати їх і тримати в пам'яті. А якщо буде у цьому потреба, то не забариться і їх публічний арешт, аби з Києва не могли бути виведені.

5. А що шведський король заявляє дати частину своїх військ для заспокоєння цих українських бунтів, сподіваючись, внаслідок цього війна могла б перенестися сюди, на Задніпря. Надія н Бога і сили й. ц. в., що з цього нічого не вийде. Цього хай не боїться і не думає й. м. пан гетьман, щоб шведи, так далеко відійшовши від своєї держави у ці тутешні землі, мали б вдаватися за стільки вод. Одне діло шведам з допомогою деяких їх мостей панів польських, які були в помилковій надії на свою цілість, входити до Польщі через ріки і Віслу usłanemi переправами й мостами. Тут и же через значно ширший і стрімкіший Дніпро, хоч би мали собі робити переправи трупами, Господь Бог ні в якому разі не допустить їм переправитися.

6. Білоцерківського коменданта немає в Києві, а якщо коли й приїжджав туди, то мабуть у своїх [приватних] потребах. Після здачі Білої Церкви він залишається в Фастові у протекції Палія, отже на вимогу їх мм. панів гетьманів коронних обіцяє й. м. пан гетьман Військ Запорозьких писати до Палія, щоб його відіслав до Батурина. Якщо його відішле туди, то заради приязні їх мм. панів гетьманів готовий його прислати. Чому згаданий комендант, не тримаючись належно в обороні фортеці, піддав її в руки бунтівників, про це можуть їх мм. пани гетьмани коронні взяти реляцію від тих людей, котрі там у фортеці витримавши коротку облогу, залишилися живими й вільними і були відпущені на ті місця, куди хотіли. А оскільки їх мм. Пани гетьмани хочуть, щоб й. м. пан гетьман своїм нагадуванням спонукав Палія до віддання фортеці Білої Церкви, то це важка і нездійсненна справа, щоб Палій, хоча й простий чоловік, без умов щодо свого збереження і безпеки зміг це вчинити. Однак якщо цього собі вельми зичите, то й. м. пан гетьман обіцяє, що буде дуже про це старатися через свого спеціального посланця.

7. Прагнення їх мм. панів гетьманів коронних висловлене через й.

м. пана посла щодо прислання доброго кіннотника на допомогу проти неприятелів шведу може бути успішним, але після указу й. ц. в. Марш війська не обійдеться без втоми людей, які знаходяться в дорозі, тоді з волі й. ц. в. є потреба й. м. пана гетьмана, щоб від й. к. мості і Речі Посполитої обох народів, як Корони, так і ВКЛ, була дана гарантія з підписом короля й. м. і їх мм. панів сенаторів, що вступ малоросійських військ в державу й. к. м. і Річ Посполиту не буде витлумачене за порушення договору. Коли ця гарантія буде прислана, тут же без затримки обіцяю її виконати.

8. Обіцяє й. м. пан гетьман для зносин в інтересах обох держав розставити пошти від Батурина до Чорнобиля, а треба також, щоб їх мм. пп. гетьмани розставили її від Полонного до того ж Чорнобиля.

Іван Мазепа, гетьман і кавалер й. ц. п. в. Війська Запорозького».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 5969. Арк. 36–38. Копія кінця XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 4). СЛ. 2016. № 5. С. 76–78)

№ 14

1703, травня 17 (6). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи Єлецькому монастирю в Чернігові на горілчану і дьогтеву оренди

«Его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Ознаймуем сым нашим интерцизным універсалом всім, кому бы колвек о том відати належало, а особливе п. сотником полку Черніговского выбелскому и городницкому, и п. сотникову полку Ніжинского дівицкому, атамані и войтам тамошным, также атамані з товариством и войтом з посполитими людьми сел Онисова, Горбова, Мощонки и Овдїівки, иж пустылысмо в вышречонных селах в зуполное арендоване горілчаные, тютюнныя и дегтевые шинки на сей 1703 рок, о дня стых мчник Маккавей починаючийся, а в пришлом 1704 году, о том же часі кончитися маючий, велебному в Бгу отцу Ипполиту, намісникові мнстра Єлецкого черніговского, и всей братії того мнстра, отправоватися маючий, за сумму готовых грошей золотых чтыриста, до скарбу войскового належную и уже укщеную (?), позволяючи в тих селах им тыми горілчаными, тютюнными и дегтевыми шинками завідовати и распоражати, оные з повинным всіх варунков, в общых интецизных наших листах о арендах выражатися звыклых, в цілости захованем, то есть, жебы волно было кожному, як козаком, так и посполитым людям,

на крестыны и веселе, люб выкурити собі кадку одну и другую горілки, люб купити з стороны оное, где хто похочет, кварт сто или пятьдесят, быле бы не менш, тьлко ж за відомом и позволениям тих людей, которые будут тоєю арендою завідовати, абы тая горілчаная купля отправована была. А если бы хто на сто албо пятьдесят не могл вспомогтыся и похотіл бы на тие обходы весілные или крестынные меншым частованем обойтыся, то уже тот повинен оную горілку в шинках арендовых брати, тилко же на такий оказіи міет им продавана быти горілка кварта дешевшею ценою и правдивою квартою, а не так, як на роздроб продается. Медом зась пивом и брагою волно всім, як козакам, так и посполитым людям шинковати без всякого вымагана за тиі шинки датку. О какой волі нашой всяк відаючи, абы ништо, так з жителей сілких обывателей войсковых и посполытых, яко и з приезджих людей, через тие села переезджающих, и к помянутому отцу наміснику и всей братіи мнстра Елецкого в спокойном аренды завідованю ни явным, ани скритым горілки, тютюну и дегтю шинкованем перешкоды, под утратою всеей худобы пилно варуем и грозно приказуем.

Дан в Батурині мая д. 6 року 1703.

Звышменованый гетман рукою власною».

(БПАН. ВР. № 270. Арк. 70. Оригінал завіреним особистим підписом гетьмана і військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1997. № 3. С. 103–104)

№ 15

**1703, червня 16 (5). – Випис з стародубських міських книг,
який містить у собі купчу**

«Випис з книг міських стародубовских права майдебурского.

Року Бжого тысяча сімсот третяго мсца июня пятого дня.

На майстраті его црского прсвітлого величества стародубовском перед нами Исаком Ярмоловичом Деревянкою и Трофимом Кунковичом, бурмистрами, Демяном Ярмоловичом, райцею, Федором Хламотою и Карпом Египцем, лавниками, и всіми рочне засілими радними, постановившия персоналне пн. Александр Тарайковский, значний товариш войсковий, явне, ясне и доброволне, а не примушене, до книг міських стародубовских в тие слова зознал, иж синожат свою власную, никому ни в чом не пенную и не заведенную, правом приржоним по небожчику отцу своем Тарайковским на себе спалую, в певном ограниченю лежачую, то ест поуз шлях, идучий з Кгарцева ку Почепову

в правую руку дубровами, ведучими до окопу, сягаючого до Дубни реки а Колодезни реки вниз берегом до розробов поля пахатного и меж самих ограничаючих тую пожню и поле пней Анастасии, першого малженства Тарайковской, а второго Гудовичовой, бывшой сотниковой бакланской, милой родителки зознаючого пна Тарайковского, а от тих меж берега Дубни реки вгору дубровами до того ж шляху Почеповского и до окопу, окрест сягаючими, а через шлях, едучи ку Почепову на Дубну реку от пожні пна Дмитра Зурмана, обозного теперешнего стародубовского, зо всім, як тилко подлут ограничена вишей писаного небожчиком, его, зознаючого, родичом пном Тарайковским и отчимом его, небожчиком пном Гудовичом, бывшим сотником бакланским, и ним самим зознаючим была уживана, з дубровами, коло тоей и в той же синожати и з обрїтаючимися придолинками, отвял, опредїлил, ограничил и подал в моц и вечистую поссесию урожоному его млсти пну Стефану Шираеви, значному товаришови войсковому, малжонце и потомьком его млсти, за сумму певную и сполне руками его отобранную, то ест за талярей двїсті личбы литовской монети доброй, у вїчність. Волно теди его млсти пну Стефану Шираеви, малжонце и потомком его тоєю вижей писанною пожнею з дубровами, як юж своею власною, спокойне владїти и пожитковати вїчними часи, даровати, продати, з ким подлут волї и уподобаня своего замїняти и ко найлїпшому пожитковї своему оборочати, без жадной найменшой от самого зознаючого, потомков его, матки его, помененной Гудовичовой, и братов его, з небожчиком Гудовичом спложоних второбрачне, перешкоди и жадной чиненя трудности; а помененний пн. Александер Тарайковский, яко юж вїчне тоей пожні поссесии зрекся и жадного себї, потомкам, близким и далеким покровним своим, права до ней и моцї не зоставил, себе теж и потомков своих видїдичил и отдалил чрез добровольное сее свое зознане вїчними часи, так мїет и повинен ест от каждого хотяючого в спокойном держаню тоей пожні его млсти пну Стефану и потомком его перешкоду чинити и затруднене, в каждого суду и уряду своим коштом боронити, заступовати и очищати и шкоди голим словом менование, нагорожати, под закладом вини до шкатули войсковой талярей двохсот. Якого его, пна Тарайковского, зознаня уряд вислухавши, росказал до книг мїских стародубовских записати и есть записано. А подпись руки зознаючого в тие слова в книгах есть виражен: Александер Тарайковский, рукою власною. З которих книг и сей випис под печатю урядовою и подписом рук нас, майстрату, сторонї того потребуемой, ест видан.

Писан на майстрат стародубовском.

В подлїнном семи подписано слови:

Трофим Кункевич, бурмистр стар[одубовский]. М[істо] П[ечати].

Демян Ермолович, райца, рукою власною.

На сей час місце писарское содержащий з книгами скориговал и подписал Григорий Отфиновский.

Федор Хламота, лавник, рукою власною.

Карп Египец, лавник, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18091. Копія початку ХХ ст. Наприкінці документа написано копієм: «Харьк[овский] Историч[еский] Архив, д[ело] № 2043, копия 1730-х годов; пожня принадлежала впоследствии Григорию Скорупе». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.)(ч.11). СЛ. 2018. № 4. С. 75)

№ 16

1703, червня 21 (11). – Свято-Микільський монастир у Макошиному. – Лист Никодима, призринського митрополита, до сосницького сотника Івана Дорошенка

«Мці пане сотник сосницький, ласкавий мой блгодітелю! Устная мова в. мс., мс. пана стороны заняты тоей греблі, так з нами была, жебы во всяких розмірах приходов с тоей греблі до обытели стой половины была; тое сам в. мс. нам поступовал. Але знаючи мы, же великая будет ся не токмо нашим млином, но и многим людям діяти кривда, яко и ест, не позволяли в. мс. на тое. Теды в.мс пн, не хотячи пересікти тоей волі своей, а не уважаючи на утиск людский, волю свою учинилес, зачим много унялис нашой обытели стой и иним хліба, о то ж тепер и мы на той же греблі нашой занятой против кгрунтов наших себї млин хоцем у строїти, дабы по устной вашой мові и нам была част, да не уничижена будет обытел стая и болш межи нами расколу о том и смятения нехай не будет, но любовь прежняя, а не лицемірная. А о том постановленю того ж часу по отїзді вашем з монастыра сописовалисмося до ясновелможного добродія, его млсти пна гетмана, ознаймуючи, же хоцут греблю заняты и половину в розмірах до мнстира з одной поступуют, але хотя не позволялисмо на тое; уваживши, ясновелможный на писмі своем поважном позволяет нам половину, которое для прочитаня посилаем в. мсти, с которого может вирозумівши, слова своего не вступити. Що предложивши, блгословение мое архиерейское в. мс., мс. пну препосилаю и любовной ласці отдаюся, зостаючи в. мс пну всіх блг зичливий бгомolec смиренный Никодим, архиер[ей].

3 манас[тыря] стгыя Хва Никол[и] Мако[шинского] июня 11

1703 року»

(БПАН. ВР. № 269. Арк. 10. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю. 3 документів українських гетьманів та полковників доби Руїни (за матеріалами польських архівосховищ). СЛ. 1999. № 3. С. 33)

№ 17

1703, серпня 2 (липня 22). – Красний Колядин. – Купча

«Предо мною Корнієм Салогубом, сотником красноколядинским, и при мні на тот час будучому Ивану Сідку, атаману городовому, Семену Завуйці, войту, и Ивану Жигиру, бурмистру, (...) *господ(...) *овая (...) * небожчика (...) * сущаго храму стля Хва Николая нашего красноколядинского, освідчила явне, ясне и доброволне, иж половину млина, фундушем лежачого на греблі нашой красноколядинской на реці Ромні, спадаючого частю от матки старой Шулжихи синові небожчику отцу Семеону и на его господинову з сыном Василком, з небожчиком спложеним, в котором млыні знайдуется дві колі с каменями мучними, а третое коло тамже ступное под особливаю кліткою, на едних лотоках будучою, где и в низ того млина есть островец и дворец з лозами, якие здавна прилежат до гачения греблі, так для ради оплачения долгов, виноватих людем чрез небожчика гспдна своего Семена, яко теж и для виживлення самой себе з Василком, дитиною своею, з доброй волі своей тую то половину млина з ступником, островцем и з дворцем лозами вічними часи продала п. Ивану Зубенку, товаришу знатному, обивателеві нашому красноколядинскому, за певную сумму пятсот золотих полских битой и дробной монети грошей готових, суть сполна пред нами врядом одобрала всю свою належитую до своїх рук сумму. Отдала теж до вічного уживаня ему самому, жені и потомству его, по нем будучому, волно будет в той половинці млыну и ступнику Ивану Зубенку всякие пожитки отбирати и теж воля діятимется, кому хотя дати, даровати, шафовати, продати и вічне в поссесию запродаати и куди хочачи ведлуг умыслу на пожиток свой оборочати. Тут теж варует и во во вічность записыует, абы в том спокойном его держаню и заживаню ніхто жадної перешкоди и утыску не важилса чинити, не повинна вже она сама, ні дітки (?) и ни жаден з приятелей єї, близких и далеких, сукцессії себї до откупления того половины млына и ступника дідичних. На що для ліпшой віри и совершеннійшого в позние времена ствержения по ..правши..те выше менованных имен наших.

Писан и дан з волі господиновой з уряду красноколядинского

июля 22

1703 року.

В подленной тако:

Виш менований уряд красноколядинский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55105. Тогочасна копія. Внизу документу намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати»)

№ 18

1703, серпня 17 (6). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи до сотника Моровської сотні Київського полку Якіма Федоровича (?)

«П. сотнику моравский!

Прекладал нам ясне в Бгу преосвященный его млсть гспдн отц метрополита киевский пн и пастыр нш, же сотні в. м. товариство подданных его млсты пастырских в подсосідки приймают, от належитого послушенства защищаючи, що яко неслухне и з кривдою пастырскою діється. Такм мы пилно приказуем в. м.: закажіте товариству сотні своей, жебы они не важилися жадних подсосідков, якии могут бути в послушенство тяглимы, до себе приймати, передержовати и заступати под неласкою ншею. О тоє повторе приказавши, Бгу вс поручаем.

З Батурина, 6 августа 1703».

(НБ. ІР. № 438/430. Арк. 54 зв.–55. Копія. Оpubліковано: Мицик Ю., Бойницька Н. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 2001. № 4. С. 41–42).

№ 19

1703(?), вересня 19 (8). – Батурнн. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи

«Універсал покойного гетмана Мазепи на ловлі рыбніе, варуючи в тих ловлях нікому посудами ловити, опроч удкою

По титлі:

Ознаймуем сим ншим листом кождому, комуколвек о том відати належит, а особливе новгородцам, очкинцам, кривоносовцям и лісконожцам, иж донеслося нам відати, же многие помененного города и сіл обиватели, своим идучи упором в очесах (має бути – в озерах – Ю.М.) нших, тамо будучих, ваятятся явним и потаемним способом

рыби ловити, в которых то до двору тилко ншого рыбние належат ловлі здавна и в обороні ншой оние озера найдовалися, так и тепер пилно тое варуем, абы ништо, так з жителей новгородских з вишупомянутыми селами, яко из инних, неоподал тих озер будучих сіл, не важился до оних для ловления рыб вступати ніякими посудами, опроч удкою на Десні. А естли бы хто над указ сей нш важился в тих озерах риби ловити, теда (...)* приказалисмо, абы таковых самоволцов зискавши, значние у них грабежи брати и, не ворочаючи им назад, нам о том дати знати, а мы знатимем як с таковими самоволцами поступати.

Дан в Батур[ині], септев[ря] 8, року 1703.

У подлинной подписался звышменованный гетман рукою власною. Місце печати».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 1654. Копія кінця XVIII – п. п. XIX ст. Опубліковано: Мищик Ю. 3 документів гетьманів І. Самойловича та І. Мазепи. СЛ. 2001. № 6. С. 30)

№ 20

1703, вересня 22 (11). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи щодо конфлікту за землю між Чернігівською архієпископською кафедрою та Свято-Преображенським Максаківським монастирем

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Всім, комуколевек о том відати належит, сим листом нашим ознаймуем, иж для доконченя заводу межи катедрою архієпископии Чернігівской и межі законниками мнстра Максаковского о кгрунта будучого, посилаем от боку нашого пана Семена Савича, писара судов войскових енералних, приказавши ему тот завод успокоити слухним и правдивим в тих спорних кгрунтах поміркованем ведлуг самой истинни. Зачим пилно жадаем, абы з обох сторон особы, до того діла належние, на тие спорние кгрунта и высланному нашему прибивши, росправи и поміркованя того заводу без жадних криков и задаваня турбадий слухали и, як он по злеценю и указу нашом и по своей увазі и разсмотрению учинит помірковане приверненнем якої стороні тих спорних по слушности кгрунтов, так мают обідві стороны и контентоватися, а болш уже нас о тое з обох сторон не турбовати пилно жадаем.

Дан в Батурині септеврия 11, року 1703».

(НБ. IP. Ф. 8. № 255/154. Арк. 65 зв. Копія. Нижче тексту документа копієм приписано: «В подлинном подписано: «Звышъменованный гетман, рукою власною», «М[істо] п[ечати]». Оpubліковано: Мицик Ю. 3 документів гетьманів І. Самойловича та І. Мазепи. *СЛ*. 2001. № 6. С. 42)

№ 21

1703, грудня 27 (16). – Івано́піль. – Універсал гетьмана Івана Мазепи Івану Горкуші на підтвердження володінь

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозкого гетман и кавалер Иоан Мазепа.

Пану полковникови стародубовскому зо всею старшиною полковою, п. сотникові погарскому зо всем тамошным урядом, и каждому, кому бы колвек з войсковых и посполитих тамошных обывателей о том відати належало, сим універсалом нашим ознаймуем, иж Иван Горкуша, товариш полку Стародубовского, житель погарский, подавал нам при суплице своей два фундушовыі писма, едно от небожчика п. Петра Рославца и п. Григория Карповича, зейшлых полковников стародубовских, отцу его з товарищи в тих же фундушах именоваными, на млыни на реці Судості в Погару власным своим коштом построеніи, данный, и просил нас, абысмо так помененныи фундушовыі листи умоцнили, яко и два камені млыва, якіі ему належитою по отцеви своем сукцессиею на той же греблі спадают, в вечистое их владіние способом войсковою волности універсалом нашим гетманским обваровали. Мы теды, гетман, респектом службы его войсковою обадва тіе камені млыва в спокойное ему владіние стверджаючи, позволяем по обыкновенію козацкой волности всяких розміровых пожитков з оных приходячих каменей отбрати оному и у вспартю своего господарства, в чом абы оному Ивану Горкуші, так помененный полковник стародубовский з старшиною своею полковою, п. сотник почеповский з урядом тамошним, яко и ніхто инший з войсковых и посполитых тамошных обывателей жадной наименшой не важилися чинити трудности и перешкоды, пилно сим же універсалом нашим приказуем.

Дан в Иванполю декабрия 16 року 1703.

Звышъменованный гетман рукою власною».

(НМІУ. Фонди. РД. Арк. 69. Оригінал, завірений печаткою і особистим підписом гетьмана. Оpubліковано: Гуляй А. М., Мицик Ю. А. Незнані документи гетьмана Івана Мазепи. *СЛ*. 2003. № 1. С. 61–62).

1704, лютого 12 (1). – Батурич. – Універсал-привілей гетьмана Івана Мазепи, яким звільнювалася від податків і повинностей маги намісника Київської митрополії Іоаннікія Сенютовича

«Пресвітлішого и державнішого великого гсдря его црского величества Войска Запорожского гетман и славного чину стога апстла Андрея кавалер Иоан Мазепа.

Пану полковникові чернігівському з всею его старшиною полковою, а особливе сотникові сосницкому, атаманови городовому з товариством и войтови тамошнему з посполитыми людми и кождому, кому колвек о том відати належит, сим універсалным писанем ншим ознаймуем, иж будучи у нас превелебный в Бгу гсдн отц Иоанникий Сенютович, намісник катедральный митрополитанский киевский, в певных ділах от ясне Бгу преосвященного его милости отца архиепспа митрополиты киевского, пастыря ншого, присланный, просил нас о таковый респект, абы мати его вдовствующая, в городі Сосниці мешкаючая, при сиротстві своем могла быти волна от всяких войсковых и посполитых повинностей и отдаваня з млына своего на гребли сосницкой зостаючого. В том пан Андрій Дорошенко, значный товариш войсковый, част розміров до войскової диспозиції належачих, наданую собі міст поколівщины, покабанщины, а з винницы показанщины. Мы прето, гетман, міючи особливаю ншу рейментарскую до его превелебности в Бгу гсдна отца намісника прихилност, яко до годной и в церкві Бжой заслужоной особы, беремо родителку его вдовствующую з всім домом, в особную ншу гетманскую оборону и от всяких оную войсковых и посполитых повинностей от даваня поколівщины, показанщины и покабанщизны, от всяких тяглостей и от годованя товариства піхотного увольняем, тепер и вперед свободную чиним, в чом абы оной старшина тамошняня войсковая и посполитая, а найбарзій пан Андрій Дорошенко, жадного не чинил утемеження, утиску и обиды и жадного найменшого до оной не міл интересу, опроч единого отбирания части войскової з млына еї, себі належитой повагою сего універсалу ншого пилно варуем и под утратою ласки ншой грозно приказуем.

Дан в Батурині року 1704 февруаря 1.

Звыш менований гетман рукою власною».

(БПАН. ВР. № 270. Арк. 73. Оригінал завірений особистим підписом Івана Мазепи і завірений військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1997. № 4. С. 149–150)

1704, березня 9 (лютого 26). – Любеч. – Заповіт Павла Помаза,
жителя Любеча

«Во имя Отца и Сна и Стого Дха, Стія Жовоначалныя и Неразделімя Тройци. Аминь.

Я, раб Бжий Павел, прозываемый Помаз, житель любецкий, чиню відомо и сознаваю сим моим доброволным тестамятелным писанем, то есть остатнею волею моею кожному, кому будет того відати потреба тепер и на потомные часы в каждого права и суду и на каждом мийску, иж я, будучи знятый болем смертельным и на смертельной постели лежачы, выдечи себе ближшаго ку смерти, анижели ко живому, впрод полецаю дшу мою грішную в руки Всемогущаго Бга, а тіло мое грішное яко землю земли. А потым умислилем собі пред часом години смертельной за доброй памяти и розсудку моего убозтво мое сиротинное роспорядит и записат, абы по смерти моей в пляцах моих сидибных и в сіножатех, и в саду, и в ґрунті Мисовском, и всих моих дворових от мала и до велика набытках столблывый покой знайдовался промежду крєвних моих близких и далеких, и сябров поміжних, и людей общих, якіі в сем моем тестамяялном писании, ознаймую, иж напервей сну своему Леону отписую пляц свой тестевский з подлим будинком на пъяцу стоячий, где и мешькалем, и товар весь з всим набытком дворовим належачий от мала и до велика, то все и сад лежачий за Нагорнею брамою, на предмістю стоячий в садах, помеж садом отца пречиского и саду Брехунова и синожат моя купленная, лежачая под Кукарами, берег тесен озера, так теж и Мысовский ґрунт зо всіми угодіями належачими до того кґрунту, то ест в полях пахатных и не пахатных и в обьлогах и зарослях и вутчині (!) и в озерах и в синожатех того ж кґрунту зостаючих все от мала и до велика напол з Самуйлоу Брегинченком сну моему Левону, жоні и потомком их в вічные часы. А и то ознаймую, что за сей кґрунт Мысовский сполный міл Самуйло Брегинченко з его млстю паном Полуботком. Теды ему за такую утрату и турбацию дадем за свою половину грошми зол[отих] одинадцат и на три літа поступилем в озерах на своей части пожиток иле доход отбират, а теперешнего часу, кгда вишли вси літа тыі тры, теды без всякого ущербку и турбациі во всих пожытках кґрунту Мисовского напол з сином моим Левоном делитис повинен. Потым и то именую, иж миючы я пляц свой власный отческий з синожатию напол з Микитою Трибушным и будучи едного часу оскорбленный на сына своего, аже под то время подишол фортеlem Микита Трибушный мене подпилого, якобы я и свою половину пляцу з

синожатою ему полецил и сам фортеlem на тое бігал, людей збираючи, и записалтым способом и маючис мене при старости літ моих дозират и годоват и по смерти поховат и поминат. А кгда по том часи иле записи его фортелном не тилко щоб дозирал албо поховал, но и куска хліба не дал. Зачим я не кому инному токмо як ближшому по собі посесору сну своему Левону и той пляц з синожатою, лежачою в вершині озера, ввес на пол з Микитою Трибушным записую, а сн мой Леон повинен за такову мою учинность тіло мое грішное погребом стим похоронит и отпоминат. На що зедля ліпшой вдомости и твердости даю сей мой тестамятелный декрет пры людях зацных и при том часе будучих при Кондрату Кезю, товаришу сотни Любецкой, при Устиму Пліци, Хомі Белоуску, мещанах любецких, и при Микиті, панамару пятницкому, и при иных людях, при том часи будучих, абы жадной перепоны в их моих добрах звиш спецификованых сну моему Леону, жоні и потомком их не било жадной перешкоды, а ежели бы хто сміл и важился хоч найменшую перепону чынит люб сыну моему Григорий и дочка моя Мария иле Микита Трибушный або сябры поміжные и люди общие, то таковый не уйдет прокълятія стых отц 318 иже во Никей положено анафема и анамарафа и пред судией нелицемірным на втором прішествеви зо мною розсудится и на вяди як дховном, так и свицком, запълатит вины талерей сто неотпустно и сурового караня не увойдет, ежели сей мой декрет тестамяялный смертелный нарушатимет и касоватимет. На що зедля ліпшой відомости и твердости даю сие мое писанное тестамяяльное сну моему Леону в дому моем списанное пры людях звишеченных 1704 року мсца февруаря 26 дня.

Устне прошоный от Павла Помаза о подпис руки до сего тестамяяльного декрету, теды подписуюсь рукою Артем Евфимович, поп пятницкий любецкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 56268. Оригінал (?). Інший список початку ХІХ ст. зберігається у тому ж фондї № 59126. Запис на звороті «Духовница от Помаза любецкого». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 8). СЛ. 2017. № 6. С. 89–127)

№ 24

1704, березня 19(8). – Батурин. – Декрет Генерального військового суду у справі військового товариша Василя Жураховського з Ганною Забілою

«Року тысяча сімсотного четвертого мсца марта осмого дня.

Перед судом его царского прсвтлого влчства Войска Запорожского

енералным по занесеню самому ясне велможному его млсти пну гетману и кавалеру супплек з полеценя его панской велможности, будучи наочне пн Василий Жураховский, товариш войсковий, обывател глуховский, сам од себе и именемъ жони своей прекладал жалобу свою на пнюю Анну Иванову Забілину, обивателку короповскую, швакровку свою, упоминаючися з добр покойного пна Петра Забілы, обозного войскового енералного, тестя своего, по оставих небощиком пном Иваном, мужем, обжалованной, а по нем его з поосталими потомками владіемих, на жону свою тисячи талярей грошей и инших річей подлуг первого небощиковского тестаменту, при том и млина именуемого Корніевского на речці Мозирци, в селі Обтові будучого, до того ж покойного пна Петра Забілы тестаментом жоні его лекгованного. При которой своей скарзі просил себѣ стой справедливости. На тую теды жалобу речоная пні Забілина перед тим же войсковим енералным судом ставши, при своих словесних и на супплиці вираженних отвѣтах, щитилася тестаментом од преречоного свекра своего покойного пна Петра Забілы, при остатнем живота его крессу справленным; а при том о млыні Корніевском докладала такъ же той мовит млын хочай в тестаменті на жону пна Жураховского естѣ найменованый, однак по его доброволном соизволеніи продажним способом у владіение небощикови мужу моему вічне од его попущений, яко ж уже мовит певную личбу готових грошей и инние річи ценою, а другие и безцінно за живота мужа моего в нагороду того млына до рук своих одобрал. А той мовит тисячи талярей и инних річах, якие он, пан Жураховский, в скарзі своей именует не естем я и відома, о которие мовит через килканадцать літ правне он не упоминаючис, тепер мене по смерти мужа моего з поосталими потомками турбует. При яких своих отвѣтах презентовала писмо рукою его пна Жураховского при одобраню на тот млын певного числа грошей з иншими річами писанное. Якому писму своему он пан Жураховский не запираючис, именовал тые гроши и иншие річи не за продане того млына, але в нагороду припадаючих з него розмірових пожитков через килканадцат літ небощиком мужем обжалованной одбираемих, будто подлуг приговору словесно з ним, небощиком, учиненного, собою взятие быти. И доводил того же той млын не ест skutечною вечистою продажею заведенный писмом его ж небощиковским к себѣ писанним, в котором доложено, абы он, пн Жураховский, еще тысячу золотих за той млын од его небощика взявши, квітовал его и болшей жадной не вщинал турбаціі.

Судего царского прсвтлого влчства Войска Запорожского енералный, по вислуханню од сторони поводовой пна Василия Жураховского

жалоби, а од позванной пней Ивановой Забілиной отвітов и по вичитанню презентованного од еї тестаменту, за докладомъ самому ясне велможному его млсти пну гетману и кавалеру, з виразной волі и указу его панской велможности, той пункт в жалобі пана Жураховского голословне без доводу о тисячи талярах, в тестаменті не найменованних положенный и о инних річах именуемых, уже перемовчанем килканадцатолітної давности замедлінних, подлуг артикулов правних одтинает, остатний тестамент покойного пана Петра Забілы, обозного войскового енералного, смертию его потвержденный, при моци заховуючи и оний потвержаючи. А по писму небощика п: Петра Забілы швакгра его пана Жураховского к ему писанном, тую тысячу золотих якую он, небощик п: Забіла, за той вышпомененный млын найменовал дати, наказует абы речоная п: Забілина ему, п: Жураховскому, заплатила, которой сумми мает он юж яко доброволним приговором сами межи собою постановили до близкопришлих свт Воскресения Гсня почекати. А по одобранию о том термині тих грошей, не повинен уже будетъ он, п: Жураховский, з жоною и з потомками своїми оной п: Забілиной и еи потомков о той млын и ні о що инное над остатный покойного пана свекра еї тестаменті судом войсковим енералным потверженний вічне турбовати. А взаемне и она, п: Забілина, по одданю тоей сумми не мает з потомками своїми против самого п: Жураховского, жони и его потомков жадной вщинати турбации. Що абы было кріпко зарукою двох тысяч талярей до скарбу войскового неотпустною утврждает той же суд войсковый енералный сим писаннем при подписі рук и при звыклой печати виданним.

Писано в Батурині року и дня вишей именованного.

Его царского прсвтлого влчства Войска Запорожского енералный судия Василий Кочубей. М.П.

Захария Шыйкевич товариш войсковый.

Семен Савич писар судов войсковых енералных.

Подлуг сего декрету з суду войскового енералного виданного, я, Василий Жураковский, отобрал тысячу золотих сполна от пні Забілиной, швагровой своей».

(ЧИМ. ВР. № Ал 395. Арк. 28–29. Опубліковано: Ситий І. До історії Генерального військового суду: декрет від 8 березня 1704 р. СЛ. 2008. № 6. С. 139–143)

№ 25

1704, травня 12 (1). – Батурич. – Стверджувальний універсал гетьмана Івана Мазепи Якову Булашевичу на володіння ним с. Косачі Почепівської сотні Стародубського полку

«Его црского пресвітлого влчства Войска Запорожского гетман и кавалер Иоан Мазепа.

Пну полковникові стародубовскому зо всею старшиною полковою, пну сотникові почеповскому зо всім тамошним урядом и всему старшому и меншому того полку товариству и кожному, кому бы колвек о том відати належало, сим універсалным писанем ншим ознаймуем, иж показовал нам, гетманови, сн небожчика Івана Булашевича, значного товариша полку Стародубовского, Яков Булашевич, лист бывшего полковника стародубовского пна Михайла Миклашевского, небожчику, отцу его, на село Косачи в сотні Почеповской данний, а по отцеви ему остальй, и просил ншего потверженого на тоє універсалу. Мы теды, гетман, приневши тоє его прошение, а відячи и вперед до услуг войскових бити способного, рассказалимо с канцелярії войскової видати ему сей нш універсал, которим яко то селце ствержаем, так позволяем ему ж од тамошних посполитих людей всякие повинности и послушенства отбирати до ласки войскової. Відаючи прето о таковой волі ншой, в сем універсалі вираженой, кожди з старшины и черні, абыс не сміл и не важилса ему, Якову Булашевичу, жадной найменшой чинити перепони и задавати трудности, пилно повагою сего універсалу ншого варуем.

Дан в Батурич мая 1 року 1704».

(ЦДІАК. Ф. 221. Оп. 1. Спр. 240. Арк. 63. Копія першої половини XVIII ст. Оpubліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1997. № 4. С. 150)

№ 26

1705, квітня 5 (березня 25). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи про звільнення від військової служби значного військового товариш Чернігівського полку Леонтія Римші з тим, щоб він надсилав зі своєї маєтності на війну козака

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман и кавалер Иван Мазепа.

Пану полковникови черниговскому зо всею старшиною полковою, а особливе пану сотнику седневскому, атаманови городовому

з товариством и кождому, кому колвек о том відати належит, сим універсалним писанием нашим ознаймуем, иж подавал нам, гетманови, свою суплику пан Леонтий Римша, значный товариш полку Черниговского, прекладаючи то, что син его, котрий завше бывало отбувает вмiсто его военние службы, тепер судбами Божиими преставился от сего жития, а он, при старости літ своїх будучи, не может уже сам отбувати услуг войсковых, - в чем просил у нас такового респекту, абысмо уволили его от всяких повинностей и дорог войсковых. Мы теде, гетман, на его слушное склонившися прошение, а до того респектуючи на давние з молодых літ, тилко при полку Чернігвомском праці и услуги, визволяем его от всяких повинностей и военных услуг, тилко под такую кондицією, же мiет он, когда колвек военний позовет случай, доброго и совсім справного от себе виправовати козака. За чим, відаючи о таковой волі нашой, пан полковник черниговский и старшина полковая, а найбарзій пан сотник седнівский, атаман з товариством, абы не смiли и не важилися его, пана Римшу, до жадних повинностей и услуг войсковых потягати и найменшого утежеления ему чинити, опроч того, что он повинен от себе козака в дороги военние виправовати, пилно, пилно сим універсалом нашим приказуем.

Дан в Батурині марта 25-го року 1705.

На подлинном подпис таков: Звыш менованный гетман рукою власною».

(Окнишевич Л. Значне військове товариство в Україні-Гетьманщині XVII–XVIII ст. ЗНТШ. Т. 157. № VI; Мицик Ю. Три сюжети про гетьмана Мазепу. СЛ. 2006. № 3. С. 20)

№ 27

1705, травня 12 (1). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Вам, атаманові з товариством и войтови зо всіми громадними людми села Хибаловки, в полку Ніжинском будучого, сим писанем нашим ознаймуем, иж в Бгу превелебный гспдн отец Калист Мениовский, игумен монастыря Максаковского, з братиею заносил нам, гетманови, через присиланых законников на вас скаргу, же ви в озеро их монастырское от небожчика Лаврентия Касперовича, презвитера Свято-Похвалского девіцкого и капеляна на тот час войскового, до мнстира их наданное, прозиваемое Лазницкое, неналежне самоволне впыраетесь и многие

забыванием на оном місце езов и ловленем рыбы пакости и шкоди им чините. Зачим мы, яко тот упорний и самовольний болш од сего часу самовольним в помянутом озері ловленням риби найменшое перешкоди и шкоди чинити не важилися, а если бы хто з межи вас, албо з иных околичних сіл, сміл и поважился в оное озеро ездити, ези забывати и рибу ловити, такого кожного позволилисмо законником максаковским, заставши в озеры, грабыти, рибу одбирати и ези роскидати, о що все и повторе, и под суворим каранем, и под винами правними приказуем.

Дан в Батурині мая 1 року 1705».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 255/154. Арк. 63. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю., Бойницька Н. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 2001. № 4. С. 42–43)

№ 28

1705, травня 12 (1). – Батурин. – Стверджувальний універсал гетьмана Івана Мазепи

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Ознаймуем сым нашим універсальным писаним каждому, кому бы колвек о том відати належало, иж превелебний в Бгу гспдин отец Калист Мениовский, игумен максаковский, презентовал нам, гетманови, леггацию, то ест писание, от небожчика Лаврентия Касперовича, презвитера Свето-Похвалского девицкого и капеляна на тот час будучого войскового, антцесором его, о наданю озера, прозиваемого Лазницкого з островом, при том озері лежачим, з лугом и сінними покосами до мнстра их Максаковского данное, и потвержателний на оную леггацию, чили о надане вишпомянутого озера з приналежними к ему угодиями бывшего нашего антцесора, універсал и просил на оний нашего внов стверження універсального. Мы теде, гетман, видячи слушное его гспдна отца Калиста, игумена максаковского, слушное прошение и давши оному у себе містце, казалисмо з канцелярии войсковой видати сей наш універсал, котрим, яко тии небожчика Лаврентия Касперовича рукоданное писание и бившого антцесора нашего універсал, ствержаем. Так позволяем ему, отцу игумену, з братиею тим озером з островом и зо всіми до оного належними угодиями, яко ся вышшей наменило, владіти и пожитковати, яко власным тоя Максаковской обьители добром. Відаючи теде о сей волі нашой з старшини и черні, абы не сміл и не важился предречоному гспдну отцу игумену и всей братии

в владію и заживаню вышпомянутого озера и гспдну отцу игумену и всей братии в владію и заживаню вышпомянутого озера и всіх угодий найменшей кривди и перешкоди чинити под сроком войсковим каранем и заплаченем на нас, гетьмана, выни тисячи золот. приказуем.

Дан в Багурині мая 1 д. року 1705».

(НБ. ІР. Ф. 8. № 255/154. Арк. 63 зв.–64. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю., Бойницька Н. З документації гетьмана Івана Мазепи. *СЛ. 2001. № 4. С. 42–43*)

№ 29

1705, вересня 10. – Табір під Криловим. – Уривок з анонімної рукописної газети

«3 табору під Криловим дня 10 вересня 1705.

Війська Запорізькі його царської величності під командуванням ясновельможного його mostі пана гетьмана з тими, що при возах, нараховує 40 000; у цьому війську і три регіментаря. Гармат 23 (?), самих возів у цьому війську 11 000, особливо у московитів, яких під командуванням москвитя Неплюя (Неплюєва –Ю. М.) є з 15000, не рахуючи взових [людей]. Гармат у москви 44, все військо піхота й драгуни. Однак і ця частина Неплюя перебуває під генеральним командуванням ясновельможного його mostі пана гетьмана. Диспозиція ж під час маршу Війська його царської величності Запорізького під командуванням ясновельможного його mostі пана гетьмана така:

Першим йде полк Фастівський Михайлів, він і місце для табору обирає і стає на передній сторожі. Потім йдуть полки війська компанійців і сердюків. Потім йде ясновельможний його mostь пан гетьман. Перед ним носять булаву, над ним – бунчук з немалою і пристойною асистенцією. Потім йдуть городові полки лінією і на флангах. Піхота, як московських полків, так і піших сердюків полк, йде при гарматах, амуніції і таборах, в резерві йдуть два полки, тобто Самуся та Іскри; і так стоять вони в резерві. Потім йде група Неплюя або на фланзі, або ззаду; так і стоїть москва особливим табором. Вигляд ясновельможного пана гетьмана, [якщо йдеться] про намети, срібний посуд, коні, в усьому може рівнятися з королівським.

Проходячи з військами повз Сокаль, ясновельможний пан гетьман був у вігілью Різдва Діви Марії у отців бернардинів в костелі, там слухав месс перед [Різдром] Діви Марії, дав на образ рубиновий камінь (?), а бернардинам півтора ста битих талярів, також і інші полковники і

військові кинули бернардинам понад десять битих талярів.

Вчора у крилівському костелі ясновельможний його мосьть пан гетьман тримав до хреста сина його мості пана Радзимінського, хорунжого знаку його мості пана старости списького, з ясновельможною панею Загоровською, волинською каштеляною, вони покумилися».

(АГАД. Ф. «АР». Відділ 34. № 213. С. 1–2. Копія останньої третини XVII ст.)

№ 30

1706, квітня 29 (18). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг

«Выпис с книг меских права майдеборского ратуша черниговского.

Року тысяча семь сот шестого, месяца априля осьмнадцатого дня.

На майстрате его царского пресветлого величества черниговском, перед нами Федором Романовичом Лопатою, бурмистром и лантвотом черниговским, райцами, лавниками и всеми рочне заселыми рядными, ставши очевьсто Елена Родионова Андреевая Пискуниха, жителька черниговская, явнее, яснее и доброволне до книг меских черниговских признала, иже маючи пол пляцу земли дворовой в старом городе Чернигове, помеж з дворами Стефановой Подписковой и цехового ткацкого, тылом до паркану меского, лежачого, свою власную отчистую никому ни в чом непенную и нияким правом незаведенную, правом вечистым и нигде на потом неодзванным, як сама уживала на вечность катедре архиепископской черниговской за шесть сот золотых [...], рахуючи готовых грошей продала и гроши одобравши и во всем уконтентована, доставши тут же на майстрате вечне зрекшися и в полную подаючи моц квитовала, мають теды и волны есть и будут пречестный отец зо всею братиею в катедре архиепископи черниговской тепер мешкаючою и на потом в той обытели быть имеючою тым пол пляцом земли дворовой яко своею владети власнистю: дати, даровати, записати и у своей потребе будоватися и як хотячи ведлуг волю и уподобання своего на свой лепший пожиток оборочати. А помянная Елена Родионовна Пискуниха яко з доброволне по одобранню суммы належной з того пол пляцу земли себя, потомство и покровных своих правным поступком вибзичила [?] и цале [?] отдалила, так не мае и вечные часы моци мати не будет до той своей продажи жодного одозву и посессии чинити под виною таковой же вышеположенной суммы, а на большое утвержение тоей продажи до книг меских черниговских,

добровольное Пискунихи сознание урядовне записано, з котрых книг и сей запись з подписом руки и прытиснением звиклой городской печати есть выдан. Року, месяца и дня вышевыраженного.

Федор Романович Лопата бурмистр черниговский.

Федор Якимович бурмистр черниговский. МП.

Павел Юрьевич писар городской черниговский.

Сей пляц в самих ворот катедральных, что к валу».

(ЦДІАК. Ф. 133. Оп. 1. Спр. 274. Арк. 2–2 зв. Оригінал. Оpubліковано: Тригуб О. З нових джерел до історії земельної власності Борисоглібського кафедрального монастиря в Чернігові та на його околицях у другій половині XVII–XVIII ст. *Чернігівські старожитності*. Чернігів, 2015. Вип. 2 (5). С. 118–138)

№ 31

1706, липня 23. – Батурын. – Лист генерального судді Війська запорозького Василя Кочубея до чернігівського і новгород-сіверського архієпископа Івана Максимовича

«Ясне в Бгу преосщенний мсці отче архиепископе черниговский и новгородский, мой велце мсці гспдне в Дху Стом отче и ласкавий блгодітелю.

Блгорачителная то вашей стынї справует ку мні ласка, же будучи ваша стыня во стой Киевопечерской лаври при бжественной своею стынею там одправляемой литургии не запомніл и о мні архиерейскими своїми млитвами помолити Гспда Бга. За що вашей стынї премного блгодарствую и препокорне чолом бю. А взглядом обывателей черняцких подданих катедральных, о которих ваша стыня изволил до мене писати, извіствую вашей стынї, же уже я писалем до своего улицкого дозорци через велебного отца намістника свіржского з нікоторими мужами черняцкими, в футорі моем Ретику у мене будучого, приказуючи ему, дозорци моему, и тамошним улицким обывателем, абы оны до тих сіножатей, якие перед тим в заживаню подданих помененных катедральных найдовалися, жадним способом не втручалися и без спреки им (поневаж о самие тилко сіножати мні жалобу прекладали оны) уступили, если що были привлащили оних. Що и паки сим моім потвержаю листом, же не будут міти подданіе вашей стынї катедральные од людей моіх в сіножатах и в інших кгрунтах себї належных кривди. При том неотемлемой блгорачителной вашей стынї ласці и архиерейскому блгословенію поліцаю мя.

Вашой стынї добра щирезичливый в Дху Стом сын и низжайший слуга его царского прстлого влчства Войска Запор[озкого] енералний судия Василий Кочубей.

З Батур[ина] июля 23 1706-м».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61935. Автограф, завірений військовою печаткою)

№ 32

1706, листопада 17 (6). – Батури. – Універсал гетьмана Івана Мазепи

«Копия.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иван Мазепа.

Ознаймуем сим ншим універсалом кождому, кому би колвек о том відати надлежат, а особливе пну сотникові короповскому, атаманові и войтови тамошним, иж прислали нам чрез супліку свою цехмистр ковалского и котлярского майстерства з своїм товариством, что они з давних часов на нших гетманских работизн застаючи, волни бивали от всяких тяглих повинностей міских, а тепер любо тие ж нши работизны отбувають, однак будто вы и до міских повинностей оных принагляете. В чем оны просили себї ншого заступления, зачим мы пилно того варуем, аби оних до жадних тягlostей посполитих не потягано. Но поневаж оны отдавна в нших потребах служачи, волности заживали помененной, о той повторе пилно приказуем.

Дан в Батурині в року 1706 ноеврия 6.

Звышменованный гетман рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 3442. Арк. 3. Тогочасна копія)

№ 33

1706, листопада 17 (6). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг

«Випис з книг міских черніговских права майдебурского

Року тысяча сімсот шостого місця ноеврия шестого дня.

На майстраті его царского пресвітлого влчства черніговском перед нами, Силою Феодоровичем Дубровою, бурмистром и лантвойтом черніговским, Феодором Якимовичом, бурмистром, райцами, лавникамы и всіми рочне засілимы родними (описка, мае бути

«радними» – Ю.М., І.Т.), ставши обецне Григорий Григориевич Дойнена, товариш сотні Кролевецкой, явне, ясне и доброволне до книг міських черніговских признал сам собою и своей родички Мари Григориевой Дойнечихи именем, иж оны, міючи в уезді Кролевецком поблизу села Подолова на реці Свидні греблю, з давних часов уживаемую, прозиваемую Дойнечинскую, о двох каменех млина, помеж гребель в верху од пна Якова Марковского, сотника кролевецкого, а внизу его млсти пна асаула енералного зостаючую, а при греблі обапол лежачие плечи, околицы селитби, на яких и подданих члвка три знайдует, гай, займища, и иние угоды здавна при той греблі зостаючие, Дейнекою Василем, дідом его Григорием уживается, жадной найменшой річи з оних на себе не выймаючи, на вічність славетне урожоному его млсти пну Ивану Скоропадскому, асаулови войсковому енералному, пней и потомству их, при битности превелебного отца Николая Сидоровского, протопопи черніговского, и честного отца Елисея Колчицкого, презвитера щитовицкого, за шестсот талярей личби совитой готових грошей, торг учинивши, продал и гроши отобравши и во всем за тую свою продажу греблі зуполной з плечами, селижбами, околицами, гаямы, займищами, здавна до тоей Дойничинской греблі ни в сем лежачого в кгрунті кролевецком во всіх руках славетному пну Костантию Ивановичу Голубу за певную сумму и сполно до рук моїх отліченную, то есть талярей тридцять, ему самому, жоні и потомком его, на вічніе, а непорушоние часы з волним шацунком и обовязком от кожного тако такового, хтобы міл уступовати до оной доброволной продажи моеї, варую сим власним коштом и накладом (в каждого вряду) отбувати и очищати. Ані я, и жона моя, яко и потомки мої, и с кривних, близких и далних, жадного уступу до пна Костантия не міли, волно ему яко актору и державцу в своей поссессіі міючи и диспозиціі яко хотіти ведлуг умислу свого шафовати. При которой продажи моеї (на тот час при збраню до вишгьнаменованого уряду) били люде зацние и віри годние Конону Ивановичу, Евстафію Лукьяновичу, Ивану Макаровичу, Лукашу Ивановичу, Ивану Кунашовичу, Василю Бабиченку и при нем будучих и не именованних. Що просили нас о актиноване так вишгьменованного уряду, яко и подукованних особ, щосмо казали записати и видати пну Константию Ивановичу с подписом рук писара міських (!) и при[ти]сненем печати міской кролевецкой яко есть видано року и дня звишгьописанного.

Зінес Максименко, писар кролевецкий, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65027. Арк. 4 зв.-5. Копія початку XVIII ст.

Наприкінці документу намальовано коло, всередині якого написано «місто печати»)

№ 34

1706, листопада 25 (14). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозкого гетман славного чину святого апостола Андрея и Білого Орла кавалер Иоан Мазепа.

Пану полковникові черниговському зо всею старшиною полковою, а особливе всяким духовним и свіцким державцом, в полку Черниговском маетности иміючим, и комуколвек о том відати належит сим універсалом нашим ознаймуем, иж прекладал нам цілий майстрат черниговский зо всіми тамошними жителями, что под час монаршой его царского пресвітлого величества в Чернигові битности, сиятельнійшого теж князя его милости Александра Даниловича Меншикова и иных его царского величества министров и офицеров, такъже и в иншие многие от людей великороссийских частокротне переезжающих наїзди для належитого тим значним оказіям в вистатченню слушних доволств от отбування так великую міют з города своего выдачу, же не тилко вся сумма ратушная на тие росходи истощилося, леч надто еще для доволствования тих потреб публичних на осм тисячей золотих у людей запозичилися, в яких своїх долегливостях просили нашого респекту и рассмотренія. Ми прето и сами, знаючи добре и явственно видячи, же мусили они, магистрат черниговский, зо всіми тамошними до него прилеглими обивателями на приняте так поважных и многих в городі своем гостей не меншее понести трудност, убель и виложенося, пилно сим універсалом нашим приказуем и непременно міти хочем, ажеби так для далшой майстрату черниговскому в отправованні подаваемых наїздних оказій помочи яко и для виплаченнїя позиченой на ратуш осмотисячной сумми вси обще духовние и свіцкие державци, в полку Черниговском маетности міючие, би намній не сперечалися и подданних своїх не заступали от зложеня подачи таковой и согласія тих же державцов уважит и постановить уистити. Поборци зась тоей вибираемой з подданних, под державцами будучих, подачки сколко оной зберется и що от кого возмется, повинни все тое в реестрі записанное міти для донесення и відома нам часу своего таковой такою воли и указові нашому аби задосить чинилося, повторе повагою сего універсалу нашого рейментарско приказуем.

Дан в Батурині 14 ноемврия 1706.
В подлинном подпись такъв:
Звишменованный гетман рукою власною
В подлинном універсалі печать гетманская».

(Опубліковано: Мицик Ю. 3 нових документів гетьмана Івана Мазепи. Гетьман Мазепа: історична постать у контексті процесів українського державотворення : зб. ст. за матеріалами Всеукр. наук. конф. (23 черв. 2017 р.). Харків, 2017. С. 36)

№ 35

1707, червня 3 (травня 24). – Батурин. – Лист гетьмана Івана Мазепи до кїївського митрополита Варлаама Ясинського

«Ясне в Богу преосвященный мці велебный отче митрополите, мой велце мци пане пастиру в Духу Святом отче и добродіе!

Отец Андрей, священник маетности моей, Марчишина Буда именованой, за инстанцією моею по супліці его в Києві мні простоячом до лица монаршего [...] донесенной, будучи вашой пастирской милости благословением рукоположен на священство, а не маючи еще где священнодействовать, просил мене о повторную инстанцію до вашей пастирской милости, жеб на первый час можно было ему построиты в помянутом селі каплицу во имя святого Иоанна Предтечи німо (!) по обіщанію моем, за поворотом, даст Гдь Бг, з нинешнего походу военного, цілую сооружу церков. Пишу прето до вашей пастирской милости, ужадаючися и просячи вашей пастирской милости за ним, рукоположенным вновь священником, жеб мал. он там построити каплицу, а когда тое богоугодное состоится діло, абись ваша пастырская милость рачил допомагати пастирским своим листом превелебному в Богу отцу игуменови глуховскому зъехати и властію вашей пастирской милости освятити престол тое каплиці и антиминос до ей выдати позволить и, который мает перенесен быти и до церкви святого Иоанна Предтечи, маючоїся сооружити. Чого я надежен будучи, отдаюся вашей пастирской милости ласце и архиерейскому его ж благословенню.

3 Батурина мая 24 д. року 1707».

(ІР НБУВ. Ф. № 5473. Арк. 1–1 зв. Копія ХІХ ст. з копії. Внизу документа написано: «Подписано подлинное тако: Вашей пастирской милости зичливый в Духу Святом и слуга покорный Иоан Мазепа, гетман и кавалер его царского пресвітлого величества Войска Запорозкого» і намальоване коло, в середині якого написано: «місто печати гетманской»)

№ 36

1707, червня 14 (3). – Батури́н. – Акт заміни маєтностей

«Діялося року 1707 июня 3.

Я, Павел Козловский з малжонкою моею Еленою Ребриковскою при многих зацних особах, при пну Шоху, мешчанину батури́нскому, и при пну Левицкому, мешчанину новомлинскому, іміючи отчистую сіножать нашу, по отцу нашом пн. Андрею Ребриковском в грунтах тиницких застаючую, тую сіножат доброволне и вічисте в вічную посессию отдадем его мсти отцу Гедеону Одорскому, архимандриті батури́нскому стля Хсва Николая Крупицкого з братиею, а то за замін мнстирской сіножати з ліском в таком положеню застаючую между сіножатми Чечеля и канцеляристових до самой могилю (?) ншой шляха Горленского. До которой сіножати ані жона, ані діти мои вічними часи не повинни упоминатися, а в прикметі тая сіножат мнстирская взамін данная недалеко от новомлинских сіножате́й болотом аж до дуба суховерхого, при дорозі стоячого, дорожкой до сіножати Окоповой, а от сіножати до Усорочи річки до греблі.

Федор Мочулский, атаман городовий батури́нский.

Роман Тимонович, войт.

Матфей Иванович, писар городовий батури́нский.

Запис на звороті: Козловский Павел дал рукоданное, иж уступил половини сіножати своей писмо мнстиреві Крупицкому за Тиницею в обміну за мнстырскую сіножат з ліском».

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 25. Оригінал, завірений підписами і печаткою. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (частина 12). СЛ. 2018. № 5. С. 96–97)

№ 37

1707, червня 15 (4). – Батури́н. – Купча

«Року 1707 июня 4 дня.

Я, Дмитро Шог, продалем греблю свою власную его милости отцу архимандриту Гедеону Одорскому до святого Николая Крупицкого батури́нского монастыра за двадцят талярей, лежачую близко греблі того ж монастыра в Коренецкой вічними часи тому ж мнастиру, а я от того грунта, проданного мною, вірікаю и отдаляю себе, жену и дітей и крвних моих, близких и далеких, же не повинен ніхто в то проданной мой грунт втручатися и их честностей турбовати под зарукою триста

золотих варується. Волно им уже честним отцем тепер ест и в потомние часи и которие по них будут законник тим от мене купленным грунтом яко своим добром владіти и всякие з оного обители святой користоватися. На що для ліпшого в потомние часи имовірства даю им от себе з подлиноручним имени своего подписом и печатю, сей купчой запис я сам на сей купчой руку мою подписую.

Дмитро Шог, обивател батуринский».

«Року 1707 июня ___д.

Я, Дмитро Шог, продалем греблю свою власную его мсти отцу архимандриту Гедеону Одорскому мнстира батуринского за двадцят талярив, лежачую близ греблі Коренецкой, вічними часи. До которой греблі жаден з крєвних моих не повинен интересоватися. На що для ліпшого увіровання и истинного свідителства я сам на сей карте руку мою подписую Дмитро Шог, обивател батуринский».

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 24. Оригінал, завірений підписами і печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (частина 12). СЛ. 2018. № 5. С. 97)

№ 38

1707, червня 17 (6). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до ігумена глухівського монастиря

«В Богу превелебний мсци отче игумен монастиря глуховского, нам в Духу Святом благопослушный сыне!

Посылаем вам сіе ж ясневелможного добродія его милости пана гетмана рейментарское писанье, поручаючи, абисте в его рейментарской маетности Марчизиной Буді освятили місце и каплицу во имя святого Иоанна Предтечи, пока там же сооружится церков за счастливым, дай Боже, з походу военного поворотом, на якое святоблагочестивое діло Божия благословения архиерейско жєлаем.

З Киева 1707 июня 6 д.

На подлинном тако: Вашей любві всіх благ спасителных усердно жєлаючи пастир и брат о Христи Варлаам, митрополит киевский. А по посвящении місца дается вам тутоне (!) власть розділити парохию и сіножать мирскую, на церков належачую, жебы пополам уживали обои священники, так новопоставлений отец Андрей, яко тамошний

древніший, отец Трофим.

С подлинными читал духовного глуховского правления писар Никита Карпов.

Таковы подлинные документы принял с правления иерей Марчихинобудинский святопредтеченской Павел Корсун».

(ЦДІАК. Ф. 1633. Оп. 1. Спр. 5473. Арк. 1 зв.–2. Копія XIX ст. з копії. Внизу документа написано: «С подлинного копией вірно: благочинный протоиерей Порфирий Красовский» і намальоване коло, всередині якого написано: «місто катедральной печати»)

№ 39–40

1707, серпня 19 (8). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг про продаж двору в Чернігові міщанином Андрієм Трофимовичем чернігівському архієпископу Іоанну Максимовичу

«Выпис с книг меских права майдеборского ратуша черниговского. Року тысяча семьсот семого, месяца августа осьмого дня.

На майстрате его царского пресветлого величества черниговском, перед нами Силою Феодоровичом Дубровою бурмистром, райцами, лавниками и всеми рочне заселыми рядными, ставши очеvisto Андрей Трофимович райца и месчанин черниговский, явне, ясне и доброволне до книг меских черниговских признал, иже он маючи в старом городе места Чернигова двор з будовлею як ся весь мает купным способом набутый, помеж с одной стороны пана Демяна Мокреевича, з другой от Ивана Молявки, з тылу от пана Самуила Мокреевича тепер катедре досталого двор стоячий, свой власный никому ни в чом непенный и нияким правом незаведенный, на вечность ясне в Богу преосвященному его милости господину отцу Иоанну Максимовичу архиепископу Черниговскому, Новгородскому и всего Севера за шестьсот золотых [...] рахуючи готовых грошей продал, и, гроши одобравши, и во всем уконтентован зоставши, тут же на майстрате вечне зрекшися, квитовал, даючи уполную моц ясне в Богу преосвященному его милости отцу архиепископу Черниговскому и всей братии в катедре архиепископской черниговской тепер зостаючей и на потом быть имеючей, тем двором зо всею будовлею як своею владети власною: дати, даровати, записати и як хотячи на свой лепший пожиток оборочати, а помяненный Андрей Трофимович, яко доброволне з посессии того катедре заведенного двора себе, жону и потомство и покровных своих правным поступком вибзичил [?] и цале [?] отдалил, не маючи жадного одозву до тоей

продажи под виною такой же вышеположенной суммы чиниты, так тое его сознание на потомность пришлых часов в книги ратуши черниговского есть записано, з котрых книг и сей выпись под печатью городовою выдан. Писан на майстрате черниговском, року месяца и дня вышевыраженных.

Сила Федорович Дуброва бурмистр черниговский зо всим майстратом.

Павел Юрьевич писар городский черниговский кориговал с книгами. М.П.».

(ЦДІАК. Ф. 133. Оп. 1. Спр. 276. Арк. 2–2 зв. Оригінал. Оpubліковано: Тригуб О. З нових джерел до історії земельної власності Борисоглібського кафедрального монастиря в Чернігові та на його околицях у другій половині XVII–XVIII ст. *Чернігівські старожитності*. Чернігів, 2015. Вип. 2 (5). С. 118–138)

№ 41

Не раніше серпня 1707. – Лист-скарга бакланського сотника Андрія Гудовича до невідомого стародубського полковника (?)

«Ясневелможний млстивий добродію.

З милостивого вашой велможности призрінія одержавши я фундуш на осажене слободки на кгрунтах волних и никому не заведенних, зобралем бил людей члвка из чотирнадцять, своим власним коштом вспомогаючи их в річах, до господарства належных, домами на той слободи осадилем. Ап. Турковский, томупризрителному от велможности вашой мні наданому позавідовавши добродійству и не могучи явне зашкодити, потаемне намовил гідна генерала Шидловского, щоб з тоей слободки людей, якоби самоволних и нікому не подлеглих, знял, якож подлуг злосливого уданя п. Турковского не тилко всіх людей на гідна генерала забрано, але навет и худобу их всю, яко то хліб и начиня господарские, з направи того ж п. Турковского, поддании п. Романовского, межи себе розрабовавши и слободку новосаженную запаливши, в пепел обернули, якої руины и под сей час нашествия неприятелского шведского не било, и любо его млост гідн генерал, з допросу забраних людей увидомившись, иж тая шкода мні сталася, писал до мене, вымираючи и складаючи вину на п. Турковского, да и людей тих забраних назад мні привернул, однак они, видячи дома свои попалени и худобу розрабованую, з великого жалю не могли жадним способом на тих попелищах удержатися, леч нарозно розишлися. А пред

спаленем помянутая слободка з направы п. Турковского по половине отъехана була до Почепчини. Теди я, хотячи назад назад отъехати, старалемся от двох великороссийских особ, висланих на розиск и розъезд (з якого розмотру показалося, же тая слободка не належит до Почепского уезду), немалий на тое кошт ложилем, в том теди, яко мні великая и незносная от п.п. Турковского и Романовского діется кривда не без значного наругания и рейментарскому велможности вашей універсалу, так я, до ног велможности вашей упавши о погамоване горшой од шведского наезду своеволі чрез приличное на ослушников рейментарского указу каране за починенное мні и подданним моим шкоди о слущную нагороду и святую во всем справедливост, служебничо суплікуючи

Велможности вашей мстивого добродія найнижшый слуга и подножок Андрей Гудович, сотник бакланский».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18096. Копія кінця XIX ст. Внизу документа запис: «Харьк[овский] историч[еский] Архив, № 963, копия». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.(частина 12). СЛ. 2018. № 5. С. 97–98)

№ 42

1707, вересня 11 (серпня 31). – Любеч. – Купча Леона Матвійовича

«С подлинной копія.

Року 1707 мсца августа 31 дня.

Пред урядом любецким Тимофеем Юревичом, атаманом городовим, Петром Терешенком, Семеном Василиевичом, товариством сотенним, Марком Андріевичом, войтом, Грицком Ивановичем, Матвіем Бобріяницким (?), Гапоном Моисіевичом, міщанами любецкими, ставши очевисто Леон Матвіевич з сином своїм Прокопом, жители хотіновские, сознали явно, ясно и доброволне в тие слова мовячи, иж ми, мовит, міючи грунт свой власний правом купчим от Ониска Хавенка, жителя кротинского, набытий, прозиваемий Семашковщина, половина во всем уживаню от Павла Евсіенка, лежачий межи Ваканами и Хавати близ Кротині, то есть поля розробление и до роспаши згодние, овлоги и дуброви, дерево бортное и мловици (?), синожати в лузі и Ковелевой криници зо всіми угодиями в тому грунті Филона Семасуенка знайдучимися, а будучи потребними пінязами, продалисмо тот звиш описанный грунт зо всім провся п. Ивану Филоненку, жителю сенюковскому, часток дві за копу двадцят личби монети доброй, а

часток други дві Матвію, сыну моему, жителю кисловскому, за тую же сумму им самим, жонам и потомкам их на вічніе часи, которий наш тот торг был при людех зацних, при Сацку Свириденку и при инших его жителех хотіновских, и при Семену Ярмоленку, при Никиті Жилизному, на тому могоричу будучих, при которих особах и гроши руками нашими отобралисмо за тот грунт, коториму то от нас проданни из грунтами, позволяем Ивану Филоненку и Матвію, сыну моему, им самим из жонами и потомком их вічними часи як своїм власним владіт и волно им будет тот от нас куплений кгрунт кому хотя дат, дароват, продат и заменят и на свой ліпший пожиток обернут, а ми сами, жони и потомки наши, ни близкие и далекие покровние наши, ни люде общие не повинни будут в той их купли жадной и наименшой перешкоди чинит Ивану Филоненку и Матвію, сыну моему, им самим и потомкам их под закладом вини на звирнішую власть талярей ста на уряд полковий талярей ста, на близко належачий уряд коп двадцят. Ни що ему Ивану Филоненку и Матвію, сыну моему, далисмо сию нашу добровольно векуістой продажи карту из подписом и притиснением печатей урядових.

Діялося в Любечу, року місця и дня звиш писанного.

В подлинной подпису таков:

При сей купчой и при печати моей Тимофей Юревич, атаман городовий любецкий, руку подписалем

За устною прозбою Леонид Матвіевич руку свою казал подписат Марко Андреевич, войт любецкий.

Иван Крясловий, писар любецкий подписал».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 66143. Тогочасна копія. Внизу документа намальовано три кола, які символізують печатку, всередині яких написано «місто печати»)

№ 43

**1707, вересня 7 (серпня 27). – Київ. – Універсал-привілей гетьмана
Івана Мазепи**

«Его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского гетман и кавалір Иоан Мазепа.

Пану полковникові черніговскому з старшиною полковою, сотникові сосницкому з тамошнім урядом и атамані з товариством сел Спаского и Мізина, маетностей мнстра новгородского, иж пустилисмо на наступающий рок 1707 од Покрова Прстия Бци початися, и в пришлом 1708-м году, о том же часі скончатися міючой, в помененних

селах арендовие шинки в розпоряжене высоте в Бгу превелебному его милости гспдну отцу Никону, архимандриті новгородского мнстра, з братиею, яко державцам оних сел, певную сумму, то ест за золотых сто, которою он, отц архимандрит, при одобранию сего интецизного такого писания до скарбу войскового мусит (?). Так мы, гетман и кавалер, пилно міти хочем и грозно приказуем, абы ништо з старшины и черні Черніговского полку не сміл и не важился ему, отцу архимандриті, з братиею в роспоряженю в них, своїх маетностях, арендових шинков найменшой кривди и перешкоды, яко и волі нашой, абы во всем чинилося досыть, повторе и по-десяте пилно всім приказуем.

Дан в Києві печерском августа 27 року 1707-го.

Иван Степанович, гетман, рукою власною».

(БПАН. ВР. № 270. Арк. 72. Оригінал, заврений особистим підписом гетьмана і стверджений військовою печаткою. Оpubліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1998. № 1. С. 98)

№ 44

1707, листопада 7 (жовтня 27). – Київ. – Стверджувальний універсал Івана Мазепи

«Прсвтлійшаго и державнійшаго великого гсдря его царского влчства Войск Запорозких гетман славного чина свтаго апстла Андрея и Білаго Орла кавалер Иван Мазепа.

Всім, кому бы колвек тепер и в потомние часы відати належало, а меновите п(а)ну сотнику менскому з товариством и войтови тамошнему з посполитими людми, сим універсалом ншим ознаймуем, иж превелебний в Бгу отц Иосиф Білицкий, игумен мнстра Максаковского прекладал нам, гетманови, что мнстр Максаковский міет універсал от антecessора ншего, бывшаго гетмана, на село Максаки данный, жебы оноев послушенстві емунайдовалося. А же тому універсалови не чинится досит, поневаж старшина менская, отриваючи оное от послушенства мнстрскаго, до городових потягае работизн, теды просил в том ншего рейментарского призрїния и потвержения. Мы прето уважаючи, что тое село прилеглое ест мнстреві и в положению мнстрских скудостей найпотребнійшее, надали з канцелярии войсковой сей нш універсал, которим яко того антecessора ншего наданне ствержаем, так пилне міти хочем и приказуем, абы пн сотник менский, старшина тамошня и ништо инший не сміл и не важился людей посполитых села Максаков до міских работков и подачок потягати, от послушенства мнстрского

отривати и до своих приват и интересов уживати.

Дан в Києві Печерском октоврия 27 року 1707».

(НБ. IP. Ф. 8. № 255/154. Арк. 54 зв. Копія. Нижче тексту документа приписано копійстом: «В подленном подписанно: ”Звышъменованный гетман и кавалер рукою власною». Оpubліковано: Мищик Ю., Бойницька Н. З документації гетьмана Івана Мазепи. *СЛ*. 2001. № 4. С. 43–44)

№ 45

1707, грудня 16 (5). – Сорочинці. – Лист миргородського полковника Данила Апостола до генерального судді Семена Савича

«Мсці пне судия войсковый енералний, мні велце мсці пн. любителний свате и добродітелю.

Пренизкое мое листовне в.мс. мс. пну воздаючи поклонение, яко милое сее щиреприязливой сватовской упреймости наполненною в.мс. мс. пна здорове навіжал скриптурою, так оного при всяком блгополучії от провіденції Бозкой дознавати в. мс. мс. пну упрейме желаючи, о том ознаймую, же через умыслного посланца моего описалемся до его млсти пна асаулы енералного (Іван Ломиковський – Ю.М., І.Т.), моего мсці пна свата брата и блгодітеля, просячи о доложене ясневелможному добродієви, жебы мні (любо и без того могл бым) без уразы его добродійской волно было тепер перед свтами побывати в Батурині. О чом якую от его млсти пна свата моего одержу реляцию, тоєю ж и в. мс. мс. пну будет увідомлен и за прибутом моім в Батурин о потребном между нами ділі устную з в. мс. мс. пном розмову буду міти. А тепер и повторе пренизко в. мс. мс. пну кланяючися, естем назав[ж]ды

В. мс. мс. мс. пну свату и блгодітелем во всем зычливым сватом, братом и (...)* его царского пресвітлого величества Войска Запорозского полковник миргородский Данило Апостол.

З Сорочинец декемврия 5 д. 1707 року».

(Оpubліковано у вигляді фотокопії в кн.: Таирова-Яковлева Т. Повседневная жизнь, досуг и традиции казацкой элиты украинского гетманства. Санкт-Петербург, 2016. Фотокопія. Оpubлікована текстова версія: Мищик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 3). *СЛ*. 2016. № 5. С. 80)

№ 46

1708, січня 23 (12). – Батурин. – Ствержувальний універсал гетьмана Івана Мазепи інокіні Мар'яні Вітославській на ліс Малий Кормил

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозкого гетман Иван Мазепа.

Ознаймуем сим універсалним листом ншим кождому, кому колвек о том відати належит, а особливе пну полковникови киевському з старшиною полковою, пну сотникови козелецкому, атаманови городовому и войтови тамошнему и всім войсковим и посполитим уезду Козелецкого людем, иж превелебная в Бгу еі милость панна Мариана Вітославская, милая сестреница нша, инокиня монастира дівичого Сто-Вознесенского печерского киевского поблизу кгрунтов своїх в уїзді Козелецком, под селом Крехаевом, лежачих, мает давно уже занятый ліс, прозиваемий Малий Кормил, на которий просила нас о потвержателный нш універсал и оборону, жеби ніхто того ліса не пустошил. Теди ми, по прошеніі ей, милой сестрениці ншой, веліли видати сей нш універсал, через которий яко той давно занятый ліс, прозиваемий Малий Кормил, ствержаем, позволяючи еі млсти оним владіти так, аби ніхто з старшини и черни полку Киевского, а особливе з жителей околичних сел не сміл и не важился в той ліс вездити и пустошити оного, пилно варуем и приказуем.

Дан в Батурині 12 януария року 1708.

Звишменованный гетман рукою власною».

(НБ. ІР. № 535 П./1763 С. Арк. 63–63 зв. Копія середини XVIII ст. Оpubліковано: Мицик Ю. Універсали гетьмана Івана Мазепи Свято-Михайлівському монастиреві у Києві. *СЛ*. 2002. № 2. С. 28; Документальна спадщина Свято-Михайлівського монастиря у Києві XVI–XVII ст. Київ, 2011. № 42. С. 95).

№ 47

1708, лютого 13 (2). – Запис мельника Григорія Сидоровича на обмін його млина і власності в с. Черняцька слобода на млин і власність в с. Шатрищах (власність Чернігівської архієпископії)

«Року тысяча сімсот осмого мсца февруарья второго дня.

Я, Грыгорый Сидорович, мелник слободы Чернацкой, чиню відомо сим моим доброволным писанем у каждого суду и права, тепер и в потомные часы, иж міючи я в том же селі Чернацкой слободі млын зо всім

порядне побудований на річці Знобовці, посред села стоячих, и двор в том же селі застаючи з всею належитостю, то ест огородами, гумном, полем пахатным и сіножатми, власною працею розробленими и сумою набытими, свои власные, нікому ні в чом не пенние и ніяким способом не заведенние, пустилем до вічного и нікгда напотом неодзвонного уживаня катедрі архієпкпской чернігівской, принявши себі от катедрі в заміну млын зо всім строением в селі Шатришах на ріці Шатринці, именуемый Верхний, нижею мосту стоячий, з двором Самойловским зо всею до того належитостю, сіножатми, полями пахатными, якие пред тым походили на Самойла и готовых грошей золотых сімсот в доплачене одобравши, даю зуполною моц катедрі архієпшпії чернігівской тым мною отведенным на річці Знобовці в Чернацкой слободі стоячим млыном, двором в том же селі стоячим, полями пахатными и сіножатми, кромі войсковых частей, яко своею владіти власностю, дати, даровати, записати и яко хочачи на свой ліпший пожиток оборочати. А я, яко доброволне оний млын мой в Чернацкой слободі стоячий, з двором и всею належитостю, принявши обміну в Шатришах млын з двором Самойловским, катедрі архієпкпской чернігівской, завіл и вічне зрекшися и выдідичивши себе, жону, потомство и всіх покровних своих уступилем и записалем, так не мію и вічними часы моцы міти не буду жадного одозву, до тое продажи чинити, под виною на уряд належный золотых тысячи. На що для ліпшое в потомный час твердости дадем сее мое продажное катедрі архієпкпкой чернігівской писмо, в яком моем рукоданном писмі докладаю и тое, же оставши я при мліні мні от катедрі заведенной в Шатрыщах стоячом, повинен буду з оною каждого року катедрі архієпкпкой чернігівской платити роковой чиншовой повинности золотых сорок.

Писан в Чернігові року, мсца и дня вышей выраженных.

А тут теж докладаю, же тая чиншова повинность, сорок золотых от мене оплачуется міет кромі показанщини отдавана быти, а показанщина особно платитися должна будет на всякий год подлуг слушности.

Присланный з катедрі презентовал купчую от Григория Сидоровича, мелника Черняцкой слободы, (в іншому списку додано «на млин» – Ю.М., І.Т.) данную, котрую мы вычитавшы, подписом рук и притисненем печати городовою ствержаем

Герасим Звір, лантвойт чернігівский

Василь Евстафіевич Каменчанин, субеликоний (?) бурмистр

Павел Юревич, писар городовий (в іншому списку додано «чернігівский» – Ю.М., І.Т.)

Николай Сидоровский, пр[отопоп] чернігівский.

(в іншому списку додано: «Лусян Иванович Жоравко, сотник новгородский.

Василий Афанасович, атаман городовий новгородский,
Стефан Андриевич войт новгородский – Ю.М., І.Т.)».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61936. Оригінал, завірений особистими підписами і печаткою. Інший список цього документу зберігається там же (№ 61937) і містить в собі незначні розходження з текстом оригіналу, а також скріплений трьома печатками)

№ 48

1708, травня 23 (12). – Батурин. – Оборонний універсал гетьмана Івана Мазепи

«Его царского прсвтлого влчства Войска Запорозского гетман Иоан Мазепа.

Его ж царского прсвтлого влчства Войска Запорозского всей старшині и черні, а особливе пану полковникови черніговскому зо всею полковою старшиною, пну сотникови седневскому з тамошним урядом и кожному, кому бы колвек о том відати належало, ознаймуем, иж овдовіую пні Екатерину Войцеховичовну Криштофовую Фридрикевичовую взялисмо под нашу гетманскую особливую оборону, при которой яко еї самую, пні Екатерину, заховуем, так и всі двори на розних містцах будучие от становиск и людей в оних мешкаючих, от всяких міских тяглих повинностей и полкових услуг чиним свободними, да з млынов двох куплених единого на Смячи реці, другого на Рудці Ковтобі стоячих, а третого в селі Хриповці от нас, гетмана, наданного, позволяем ей же всякій приходячи розміровіі пожитки по прежнему отбирати и всіми кгрунтами, которих з небожчиком, мужем своїм заживала, владіти. За чим міти хочем и рейментарско под неласкою нашою пилно приказуем, абы як пан полковник черніговский з старшиною, п. сотник седневский з тамошним урядом, так и кожний, відаючи о так виразной нашой волі, не сміл ей, овдовілой пні Криштофовой, жадной найменшой в мешканю чинити перешкоды, то ест в дворах, где ест якколвек станций отправоват и людей, в тих дворах живучих, до міских повинностей, тяглих и полкових послушенств потягати и из помененних млынов до приходячих розмірових пожитков втручатися ништо не важил. Тут же и войтам сел Смячи, Хриповки и Конотопу зо всіми громадними тамошними людми через сей же універсал наш пилно приказуем, жебы яко за живота небожчика пна Криштофа отбували всякій повинности и

послушенства, так и по его смерти жені его овдовоілой, пані Катерині, во всем повинности и послушенства без всякое отмови и спреки отбували. А так чтоб сей вышей выраженной нашої волі досить конечно ставалося и повторе всім сурово приказуем.

Дан в Багурині мая 12 року 1708-го.

Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56262. Оригінал власноручно завірений Мазепою і стверджений печаткою)

№ 49

1708, серпня 31(20). – Уривок з реєстру універсалів гетьмана Івана Мазепи, даних ним Києво-Печерській лаврі

«[...]17 Замітка універсала от гетмана Мазепи в мнстр Киево-Печерский 1708 года, августа 20 данного, о том, чтоб нихто з старшини и мелников в млині того Печерского мнстрия, на Острі ріці в Козелці состоящей, без черги молот запрещат не отваживался[...]».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 1262. Арк. 100–100 зв., 105–105 зв., 126–126 зв., 127, 128–129. Копія. Оpubліковано: Мицик Ю., Бойницька Н. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 2001. № 4. С. 44).

№ 50

1708, вересня 13 (2). – Табір під Глинною. – Універсал-привілей стародубського полковника Івана Скоропадського

«№ 24. 1730 (!) ноеврия 25 д. подани.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского стародубовский полковник Иоан Скоропадский.

Всім кому колвек о том відати будет належало, особливе старшині городской новгородской, атаманові городовому зо всім товариством и войтові з посполитими людьми сим універсалом моим ознаймую, иж иміючи в владніи своем, по данном собі от ясне велможного его милости пана гетмана універсалу, пан Лукян Жоравко, сотник новгородский, хуторець, прозиваемий Горбовецкого, з людьми при нем осаженними, посполитими, з своей доброй волі, респектуючи на пана Семена Березовского, писара сотенного новгородского, для вспартя господарства ему оногo уступует. Прето и мы, уважаючи его, пана

Березовского, фатикги и пращи, которые и тепер з комендерованим товариством у Биховской фортеци ложит, и до далших услуг, яко в Войску Запорозском згодного, заохочуючи, до ласки войскової надаем оному преречоний хуторець Горболевского з людьми, там же осаженними, посполитими, в зуполное владініе и державу. Міти теди хочем, абы ніхто з старшини городовий, так пн. атаман з товариством, яко и войт зо всім урядом и ніхто инший, не сміл и не важился жадной и найменшой ему, пану Березовскому, в завідованю преречоного хуторця и в отбираню з него всяких пожитков чинити трудности и перешкоди, варуем, упоминаем и приказуем. Люде зас посполити, и при том хуторци мешкаючи, повинни уже, яко власному своєму державци, ему, пну Березовскому, всякое послушенство и належитую повинност отдавати.

Дан в табори з под Глинною 2 септеврия, року 1708.

В копии подпис:

Звишменованный полковник стародубовский рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18072. Копія кінця ХІХ ст. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). *СЛ*. 2018. № 4. С. 76; Оpubліковано за іншим списком: Універсали Павла Полуботка. (1722–1723). Київ, 2008. С. 588–589)

№ 51

1708, жовтня 19 (8). – Табір українських військ під Салтиковою Дівцею. – Лист гетьмана Івана Мазепи до коронного мечника Станіслава Денгофа

«Ясновельможний мості пане коронний мечнику.

Не тільки лист в. м., м.м. пана, але й те прагнення для підтримки спільних [дій] його царської величності і Речі Посполитої, спонукали мене до того, щоб я задовольнив в. м. і в нинішніх революціях міг мечем, як вже й було, прийти на допомогу Речі Посполитій, йдучи до Білої Церкви маршем. Але до мене прибув наказ, щоб я готувався до відступу і поспішав до з'єднання з військом його царської величності проти ворога, котрий вже кілька миль стоїть в українських кордонах, в Стародубському полку, куди мене з Військом військова потреба й монарший указ кличуть. Туди я якнайшвидше поспішаю і важко мені було б проти волі найяснішого мого керівника діяти. Якщо ж до мене прийде інший наказ, щоб я міг з військом коронним разом діяти, то не затримаюся з реалізацією даного наміру. Тому й лист в. м., м. м. пана, адресував до двору. Як тільки звідти отримаю резолюцію, то задовільню

в. м., м. м. пана, в цьому інтересі. А тепер і в майбутньому рекомендуюся в. м., м. м. пана, щиро зичливим братом і пониженням слугою Іван Мазепа, гетьман і кавалер його цар. величності Військ Запорозьких.

З табору під Салтиковою Дівицею 8/19 жовтня 1708».

(АГАД. Ф. АЗ. № 3036. Арк. 294. Оригінал (?). Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Мазепи. СЛ. 1998. № 1. С. 102)

№ 52

1708(?), грудня 15 (4). – Стародуб. – Лист стародубського полкового судді Прокопа Силенка, до значного військового товариша Йосипа Єлинського

«Мості пане Иосиф Елинский.

Указом вельможного его милости пана асаула войскового енералного пишу до его мости, абысь вам (в.мость?) в кривдах и обидах, от Березовского починених, з жалобою приездил на розыск немедленно в Стародубов и кого знаеш уквивджоного озмы з собою, нехай немало в кривді своей не бояться. При сем зичу вашей мости доброго от Гсда здоровья.

З Стародуба 4 декабря 1708 (?).

Вашей мости зычливый всего добра приятель Прокоп Силенко, судия полковой стародубовский.

Запис на звороті: Моему велце зычливому приятелеви пану Иосифу Елинскому, знатному товаришу войсковому».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18073. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієм написано: «Арх[ив] черн[иговського] д[епутатського] д[ворянського] собр[анія], д[ело] Елинских, шк[аф] 3, п[олка] 15, № 1652, копия к. ХVІІІ в. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст. (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 97)

№ 53

Перша чверть ХVІІІ ст. – Уривок з польськомовного літописця («Короткий щоденник польської історії від 1648 від 1696, а обширніший від 1697 до 1724»)

«[1708]...] Цього ж року Мазепа, запорозький гетьман, приєднався до шведського короля, взявши з собою великі скарби, інші скарби залишивши в Батурині, але невдовзі московити здобувши Батурин, все забрала і вщент зруйнувала фортецю[...].»

(АГАД. Ф. АР. Відділ II. Книга 19. Арк. 43, 47. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана І. Мазепи. СЛ. 1998. № 1. С. 103)

№ 54

1709, січня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнішого великого гсударя его царского величества Войск Запорожских гетман Иоан Скоропадский.

Пну полковникові ніжинському со всею того полку старшиною, а особливо пну сотникові новомлинському з тамошним урядом и посполством и кому бы колвек о том відати належало, сим нашим універсалним ознаймуем писаним, иж маючи законници мнстря дівичего новомлинского от антецессеров наших надание собі села Атюшу, Палчики, Кербутовку и просили на оние нашого региментарского подтверждения. Мы теды не отмовивши оных прошению, а особливе стосуючись до універсалов антецессоров наших яко вышмененные села с принадлежащими угодиями повагою універсалу нашего при ных заховуем так, абы законицам дівочого мнстря новомлинского в держаню тих сел и в отбиранию з оных належитого приходу дабы ни от кого жадная не чинилась кривда и перешкода пилно варуем, посполитие тых сел обывателі, абы належитое во всем подданическое оным отдавали послушенство міти хоцем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові 1709 року мсця януария дня 5.

В подлінном тако:

Звиш менованный гетман рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 140. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 6. Тогочасна копія. Наприкінці документа намальоване коло, всередині якого написано «Місто печати рейментарской»)

№ 55

1709, січня 17 (6). – Глухів. – Універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнішого великого гсдра его царского влчества Войск Запорожских гетман Иоан Скоропадский.

Его ж царского пресвітлого величества Войска Запорожского пну полковников и черніговському з пп. старшиною полковою, сотником, атаманом з товариством, вой-там, бурмиструм з всімы того полку

посполитыми людьми, также урадови менскому и кому бы о том відати належало. Ознаймуем, иж респектуючимы на вірние пана Иг-ната Василиевича, сотника менского, прежде сотництва, а потом на ураді сотництва в Войску Запорожском ронение службы, до которых и впред его заохочуючи, на-даем ему в подданство для wsparтя господарского селец дві Величковку и Хвесковку, в сотні Менской застаючие, з млинком порядним, в селі ж Хвескувці найдуючимся, да млин передний на греблі Менской Федора Кучура и Никифора Губского з двома каменями мужицкими до ласки ншой войсковой, и в посессию ствержаем займище его власное под селом Величковою у мелника величковского купленое, прето в владінію тих помянутих сел Хвескувки и Величковки, а в отбиранию з млинов части войсковой, на нас належной, и в отнятію того займища, жебы як сам пн полковник черніговский, старшина его полковая, так и урадовие менские ему, пну сотникови менскому, не важилися чинити жадной кривди и перешкоди; войти зась тих сел Величковки и Хвескувки повинни будут з всіми тамошними посполитыми людьми, кромі козаков там мешкаючих и службы войсковие отбуваючих, всякие подданское послу-шенство и повинность ему ж, пну сотнику менскому, отдавати, все тое пилно міти хочем, варуем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові генвара 6 року 1709.

Звиш менованный гетман рукою власною.

Игнат Василевич, обозный полковый черніговский».

(БПАН. ВР. № 261/2. Арк. 116–116 зв. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. № 6. С. 67–68).

№ 56

1709, січня 21 (10). – Короп. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорозкого гетман Иоанн Скоропадский.

Вам всім обще войтам з посполитими людьми до мнстра стих аппл Петра и Павла глуховского належачим, ознаймуем, иж донеслося нам відати, что з сел ваших нікотрие легкомислние люде бунтовничо поступаючи, не хотят по-прежнему мененому мнстереви глуховскому належитого подданского отдавати послушенства и повинности, также и того за старшого міти, хто над вами постановлен. Який ваш самовольний поступок яко сурово ганим, так пилно приказуем, абысте

не застановляючи на своем ошлушенстві, тому мнстреви стих аппл Петра и Павла глуховскому по давному обыкновению свою подданскую повинност и послушенство, якое до вас належит, без жадной спреки отдавали и хто вами завідоватимет, того во всем слухали. А если бы хто з вас оказался быти противним и не чинил вышвыраженому указови нашему задосит, теды такового кожного без пощадія на здоровю карати росказуем.

Дан в Коропі генваря 10 року 1709

Звишменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61920. Оригінал, завірений особистим підписом Скоропадського і печаткою Війська Запорізького. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко Ю. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 2). СЛ. 2016. № 3. С. 64–65).

№ 57

**1709, січня 29 (лютого 9). – Ніжин. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Всеї полку его ж царского пресвітлого величества Войска Запорожского старшині и черні, а зособна висланому нашему и каждому, кому колвек відати о том належатимет, сим нашим писанем ознаймуем, иж пан Федор Романович, войт черниговский, з бурмистрами ратуша черниговского суппліковали до нас, просячи, аби ми их уволнили от дорочной показанной належитости вибираючоїся подлуг обиклостей прежних до скарбу войскового. Якое их, пана войта черниговского з бурмистрами, до нас внесенное принявши прошение, а респектуючи на їх праці и кошти, которие они в приймованю розних особ великороссийских и малороссийских, чрез город Чернигов переезджающих, уставичне ложат и належити в ратушу своем з всяким старанем устрояют порядок, уволняем от тоей показанной дорочной належитости меженного пана Федора Романовича, войта черниговского, позволяючи ему на килко хотя казанах ку вспартю своего господарства без жадного отпачення належитости дорочной курити горілку. Так же и панов бурмистров уволняем от плаченя дорочной показанной повинности от двох казанов каждого з них. А если би хто з межи их, панов бурмистров, иміл колко хотя для лучшего своего пожитку горілчаних казанов, теди волно оним и свободно горілку курити. Тилко

ж от инших казанов дорочную показанную до скарбу войскового належитость повинни каждорочне до рук нашего посланого отдавати и уищати подлуг прежной обиклости декляруем.

Дан в Ніжині януаря 29 року 1709.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2331. Арк. 11–11 зв. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 58

1709, лютого 15 (4). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до брацлавського полковника Григорія Івановича

«Мой ласкавий приятель пане полковнику браславский.

Же в. м. персональною своєю бытностію нас не посітилес, не мієм за тое урази, відаючи добре, же самому в. м. яко от небезпечного краю будучому на місцу всегда заживати надлежит, а мы из листовного до нас от в. мс. присланного отозву блгодарни будучи, всякую чулост и бодрост, якую в. мс. имієш и субмітуєшся иміти вперед ненарушимо заховуй, жадаем. На привернене сотні Немировской и козаков подністранских, что в. мс. нашего просиш універсалу и ускаржаєшся на малолюдное товариство полку своего през отдалене сотні Немировской от полку Браславского змінником Мазепою и отняте козаков подністранских, яких был отдал он же, змінник, под послушенство роттариушу, не рекузем овшем ведлуг слушного в. мс. прошения, велілісмо выдати наш універсал в сотню Немировскую и до козаков подністранских, приказуем по прежнему до полку Браславского належати и во всем в. мс. быт послушными. Сторони зас жидов немировских, якії своїм знесенем ся листовним з противною нам лядскою стороною под сее время, жебы чого не учинили шкодливого, позволяем в. мс. в них з Немирова (...) *ти, тилко того перестерігай в. мс., жебы им, жидам, под час того одегнаня не учинилося от кого забойство и розграблене худобам, а що в. мс. о дивизии его милости пана Окгинского людях, якії неподалеку полку в. мс. по селах ходячи, людям чинят утиски, біди, тяжести и збиточние вымичат датки, чтоб и в полку в. мс. за вторгненем их такова юж людям збиточная не чинилася тяжесть. Листовного нашего просиш наставления давно мы уже увідомлени будучи листовним писанем от сиятелнійшого князя его млсти воеводи киевского присланим, писали

до двору монаршого его царского величества, ознаймуючи о таких чинячихся бідах людям от товариства дивізії Окгинского и який на тоє от двору монаршого получим отвіт, не умедлим прислат до в. мс. А тепер зычим в. мс. доброго от Гсда Бга здоровья.

3 Ніжина февр. 4 року 1709.

В. мс. зычливый приятель Иван Скоропадский, гетман Войска его царского пресвітлого влчства Запорожского».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50941. Оригінал завірений підписом і печаткою. Адреса: «Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского полковникови браславскому пану Григорию Ивановичу, моему ласкавому приятелю». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 76)

№ 59

1709, лютого 18 (7). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнішого великого государя его царского величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом всей полку его царского пресвітлого величества Войска Запорожского Черниговского старшині и черні, и каждому, кому колвек відати о том належатимет, иж суппліковали до нас пан Федор Романович, войт черниговский, з бурмистрами, райцами всіми майстратовими тамошними, доносячи, что права и порядки их, на якіе они иміют висоцеповажние монаршие его царского величества грамоти и універсали антецессоров наших, бивших гетманов, данние, нарушени zostали тим самим, что старшина полковая и панове сотники тамошние околичные их, мещан черниговских, над их права до суду полкового потягают, не допускаючи в ратушу тамошним споров, заводов и всяких справ межи мещанами точачихся разсуждати и кончити и людей посполитих в селах, до ратуша черниговского належных, именно Петрушині, Свині, Березанці, Киселювці, и Хмелниці мешкающих, мимо пана войта и бурмистров усиловуют до отбування общих сотенных подвод и видатков. Надто з тих же сел ратушних нікоторих достатніших посполитих людей приймут до войсковой служби, а когда якая городовая бивает общая потреба на вистачене подвод великороссийским и малороссийским особам болше ста и далій, теди не бивает з околичности сел черниговских чинена жадная помощь, леч то з своїх дворов, то з тих же селец, до ратуша належных, мусит он, пан войт, з бурмистрами тую вистатченем подвод отбувати повинность.

В монаршой зась его царского величества грамоті, нам от пана войта черниговского презентованной, и в універсалах антецессоров наших тое зконфирмовано, жеби з черниговского ратуша хочай би невідомо як валная указовала потреба, тилко по десят подвод било вистатчовано, а в помоч з околичних сел черниговских міет чинитися вспоможение, в чом на тие свої порядки мененний пан войт черниговский з бурмистрами и з майстратом тамошним просили нашего потвержателного універсалу. Зачим ми, гетман, стосуючися до волі монаршой его царского величества в поважних грамотах вираженной и до універсалов антецессоров наших, пану войтови черниговскому и всему майстратови тамошнему виданих, всі права и порядки, здавна в ратушу черниговском уведение, нашою гетманскою конфирмуем обороною, пилно варуючи, аби ништо з старшини полковой черниговской не важился тих прав и порядков ратушних нарушати, ані до оних интересоватися, але всякие спори и звади розних справ до суду ратушного черниговского належачих, которие мещанами тамошніми точили би ся, не хто инший, толко пан войт черниговский з майстратом своїм разсуджати и кончити міет подлуг слушности. До сел зась вишменованних Петрушина, Свині, Березанки, Киселювки и Хмелници, аби ништо з полковой старшини и из панов сотников не втручался и нікого з тамошних посполитих жителей не приймвал до реестру козацкого под срокгим каранем, в подводах, если общая указоватися городова потреба, аби з околичности черниговской з маетностей панов державцов духовних и свіцких без жадного противенства чинена била ратушу черниговскому помощь, грозно приказуем. А поневаж по разсмотрению пана полковника черниговского сіножати дві: одна Мазапетина, а другая Утвишинская для уставичного наездов ратушних отбуваня заховани зостали. Теди и ми, гетман, тие сіножати, аби до ратуша черниговского належали, міти хочем, варуючи того пилно, аби ништо як з войскових, так и з посполитих людей, в кошеню травы на общую ратушу черниговского потребу не важился чинити жадной перешкоди.

Дан в Ніжині февраля 7 року 1709.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2332. Арк. 49–50. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 60

1709, березня 25 (14). – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«В ответчиковых генерального писаря Савича.

В універсалі бывшего гетмана Скоропадского марта 14 дня 709 году объявляе всей старшині и черни, а особливо черниговскому полковнику и старшині, сотником, атаманам и всего посполства и сотнику соснецкому и всему тамошнему уряду зуполною себi врученною власть в Малой России всякие устроении порядки, а особ годных и в Войску заслуженных надлежит окрывать респектами и в доброй памяти иміти генерального писаря Семена Савича от молодых літ на достоинство урядов судейства и писарства генералных вірно отправленных услуг в Войску Запорожском в ратных ділах ево услуге, а потом на писарстві судов войскових генералных и радітелные працы нне на годности писарства генерального, видя ево тшателное и блгоразумное во всіх до писарской особы ділех правления, отдали ему во владіние село, именуемое Долгою Греблю в Черниговском полку, в сотни Соснецкой положением своїм будучее, со всіми до его принадлежностями, так как бывшие державцы Василей Цурка, будучие при изменике Мазепе оное владіл сам, И дабы ни полковник черниговский и старшина полковая, сотник сосницкий всім тамошним урадом и ништо иншей и(з) старшин и черни войсковых и посполитых, того полку обывателей, не смел ему, генералному писарю, в покойном того села владінию и во всякую с него належитостью приходом от людей и послушенства и повинностей не чинил кривди и шкоди и препятія, а того села Долгой Гребле войты со всеми тамошними посполитыми людьми иміет быть повинен. А понеже оной генеральной писарь объявил о забранной оным Цуркою сумме и коньми в маестности ево, в селі Медвежьем, и разорения, чего ради в награду оногo разорения ему, генералному писарю, оногo ево, Цурки, двор в Сосницы и млин в Долгой Гребли и владит повеліли».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 61. Копія середини XVIII ст.)

№ 61

1709, не раніше липня 8 (червня 27). – Уривок з одного запису на збірнику богословських трактатів XVII ст.

«[...] В том року 1695 сентеврия 16 зоставалем у п. Василя Чуйкевича в Батурині за гетмана Иоанна Мазепи, которий Казикермен,

турецкий город, взял и турок тысячу живо з Казикермена юля дня 29».

(Опубликовано: Петров Н. И. Описание рукописных собраний находящихся в городе Киеве. Москва, 1892. Вып. I. С. 260)

№ 62

1709, вересня 5 (серпня 24). – Глухів. – Універсал Івана Скоропадського

«Копия.

Пресвітлішого и державнішого великого гсдря его царского величества Войск Запорожских обох сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Всей старшині и черні Войска его ж царского пресвітлого величества Запорожского, а меновите пану полковникови миргородскому, пп. старшині полковой, сотникам, атаманам, войтам, бурмистрам и всім того полку обивателям и каждому кому о том відат надлежит ознаймуем, иж пан Григорий Лісницкий, сотник полковой миргородский, и брат его пан Роман Лісницкий же, знатний товариш войсковий, презентовали нам висоце поважную монаршую пресвітлішого и державнішого великого гсдря нашего его царского величества еще небощику родичеві их, пану Данилу Лісницкому, на містечко Шишак в полку Миргородском зостаючие и всі до его належные добра и угодия и купленние кгрунта данную грамоту и просили нас, абисмо и своїм по той монаршой грамоті добра оние потвердили універсалом. Ми теди, гетман, прошение их, а иле слушному давши у себе містце, а особливе послідуючи гдарственной его царского пресвітлого величества в грамоті вираженной волі также и памятуючи на вірние в Войску его ж царского пресвітлого величества Запорожском родичем их ронение в рожних окказиях праци и услуги, яковие он, пан Григорий, Иван, Роман Лісницкие отчасти ронили и вперед подлуг сыли своей зносити способни будучи(?) и даби охотне оние зносили, яко тое містечко Шишак з всіми млинами, лісами, гаями, пасіками, пахотними полями, сіножатми, прилучаючи тут же и село Матяшовку, зо всіми до того села прыслушаючими принадлежностями, купленими кгрунтами, всякими угодыми им, пп. Лісницким, в зуполное подданское владіние и заживане ствержаем и вручаем так, аби ни пан полковник миргородский, ни старшина тамошная полковая и всі старшие и меншие того полку обиватели и постороние люде, особливе пан Грыгорий Зарудний, судья полковий миргородский, не сміл и не важился пререченним пп. Грыгорию и Роману Лісницким в свободном владеніі помянутого містечка Шишак и села Матяшовки и в отбиранию

з людей тамошних посполитих належитого подданского послушенства и повинности, а з млинов и всіх обще купним правом набитих и до тих містечка и села належачих кгрунтов и угодий приходячих пожитков и користей, жадним способом кривди, долегливости и утиску пилно міти хочем, варуем и приказуем, войти зас шишацкий и матяшовский з всіми посполитими людьми (опроч козаков, якие при своїх волностях повинни заховани быти), жеби также пп. Лісницким, яко державцам своїм без жадного спреки и вимовки отдавала належитое и одданное послушенство, яковими повагою сего нашего універсала реиментарско упоминаем.

Дан в Глухове августа 24 д. року 1709.

Звишменованный гетман рукою власною.

С подленным сверял подпорутчик [Илья] Ермолин».

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 4397. Тогочасна копія. Наприкінці документу намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст. СЛ. 2016. № 2. С. 66–67)

№ 63

1709, вересня 9 (19). – Лист невідомого до чернігівського архієпископа св. Антонія Стаховського

«Року 1709 мсця септеврия 19.

Ставши Никита Войнов в обітелі Всемилоствого Спаса при битности чест[ного] гспдна отца Феодора, Войнов сознал, что он, и дід, и отец его от колкодесят літ ходили отчину, наданую на обітел Всемилоствого Спаса; а тая отчина ходили в девети пудих, прежде спуштошенои; и тая отчина стоит на трох урочищах: Загоровская, там стоит дерев вусимнадцят: сосон девят и дубов девят; названой Гриви, в Зебоцком против футора Обичаеви; дерев неизвѣстно колко, и Далматові, в Ивотском кгрунт, сосон з сорок, а дубов неизвѣстно сколко; в Загоровской знаемо (?) лук Гриви и в Зябоцкой крест(?). Кромі сеей отчини ходит архиерейскую, Воцанитскую прозиваемую, а в тоей отчини знамено (?) двое вил в такий способ достатной отчини Спаской.

Сут и дві озери: едно озеро Подгорнея, вишшей Обичаеви майдану, а другове Кробишовской, Спаское прозиваемое.

(БПАН. ВР. № 261/2. Арк. 6. Копія XVIII ст. Адреса: «Высоце в Бгу превелебному его млсти гспдну Антонию Стаховскому, архимандриті

новгородському, мні в Дху Стом отцу и блгодітелю смиренно да вручится». Оpubліковано: Мицик Ю. З документів польських архівів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. *СЛ*. 2003. № 5–6. С. 21).

№ 64

1709, вересня 30 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоих сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Всей старшині и черні Войска его ж црского пресвітлого величества Запорожского и кождому кому колвек о том відати надлежит, сим універсалним писанем ншим ознаймуем, иж показовала нам пні Феодосия Небабина, бившая сотничка шаповаловская, універсал антецессора нашего бившого гетьмана на отбирание части войсковой розмірових приходов в млині Якова Плющенка, козака и жителя борзенского, на реці Борзні, на греблі в селці Кунашовці стоячом, и просила в нас такового потвердження, жеби могла по прежнему, яко овдовілая, тую часть войсковую отбирати. Ми теди, гетман, респектуючи на заслуги небожчика мужа еи пна Андрія Небабу, в Войску Запорожскому от молодых літ ронение, яко тую часть войсковую в млині Плющенковом ей ствержаем, позволяючи оную на обходи еи домовие отбирати, так аби нихто з войскових и посполитих всякого чину людей в том отбиранию части войсковой пнеи Феодосии Небабиной не важился чинити шкоди, перешкоди и трудности, пилно повагою сего універсалу нашего варуем и приказуем.

Дан в Глухові, сентября 20 д. року 1709*.

На копии подпис:

Звиш именованный гетман рукою власною.

С подлінным свидетелствовал корнет Афанасий Баскаков.

Место генеральной печати».

*) «Из дел архива черниг[овского] двор[янского] депут[атского] собр[ания] универсал датирован 23.IX.1709».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18141. Копія кінця XIX ст. Наприкінці документу копіїстом написано: «Румянц[евская] опись Малор[оссии], повет Нежинский, т. 52, сотня Шаповаловская». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). *СЛ*. 2018. № 4. С. 78)

№ 65

1709, листопада 9 (жовтня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорозского гетман
Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сым нашим універсалим писанием кожному кому тилко
о том відати належало, а меновите пану господареву двору нашого,
также и дозорцам нашим на стану Мутынском, тепер найдучимся и
вперед быти міючим, иж яко за антецессоров наших, бывших гетманов,
ловлі рыбной половина з озер мутинских коштом и старанем двору
гетманского до мнстыра верховных апстл Петра и Павла глуховского
належала и як пристойт упражняючися давалася, так и тепер мы, гетман,
тое ж постановлене в своей заховуючи цілости, а ку мнстыреви тому
сто Петропавловскому глуховскому, иміючи нашу горливість и к оного
игуменови превелебному в Бгу его милости отцу Мелетию Трофимовичу
прихилность, ствержаем и ціле надаем предреченому мнстыреви
глуховскому тоей рыбной ловлі помянутую половинную, позволяючи
всяких рыб тую половинную часть отбирати и на монастырские
обыходы употребляти. Прето, відаючи о таковой волі нашой, абы
дозорцы помянутого стану нашого Мутинского коликолвек и сколько
колвек там рыб свіжих просоловых и вялых могут приспособити
и прибрати, тих всіх пополам розділивши, половину до мнстыря
глуховского без жадной спреки и вимовки отдавали, а половину на двор
наш гетманский задержували, пилно міти хочем, и рейметарско грозно
приказуем.

Дан в Глухові, октовря 29 д., року 1709.

Звышменованный гетман рукою власною».

**(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 61918. Оригінал, завірений особистим підписом
гетьмана і військовою печаткою)**

№ 66

1709, листопада 9 (жовтня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорозского гетман
Иоанн Скоропадский.

П. сотникови воронижскому, атаманови городовому и войтови
тамошнему сего времени застаючим и впред грядущий час быти міючим,

а зособна атаманови богдановському з товариством и войтови того села з всіми посполитими людьми нехай будет відомо, же мы, гетман, особый міючи взгляд и призріние на обитель стих верховних апстл Петра и Павла глуховскую для неуставаемой, паче же умножающей в ней хвалы Бжой и заховуючи прежнюю и нинішную нашу ку превелебному в Бгу его милости отцу Мелетию Трофимовичу, игуменови тоей обители, любовь и приязнь по прошению его милости и братії его, позволилисмо села Богдановки, так козаков, тако и посполитих людей, заживати до гачения тамошній богдановской греблі тоей, токмо части, якая належит до млина обители глуховской. Зачим когдаколевк иншие мелники на той греблі млины свої міючие, зачинатимут части свої оной гатити, тогда ж, жебы нехто інший, леч всі гуртом козаки и посполитые люде помянутого села Богдановки часть греблі до обители Петропавловской глуховской належачую, як пристоїт, без жадной спреки и вимовки угачували. В чом абы п. сотник воронижский з всім урадом тамошным не чинили жадного и найменшого препятія и перешкоды, а атаман богдановский з товариством, войт зась с посполитими людьми, жебы не были жадною мірою противны ми и отмовными, пилно міти хочем, упоминаем и под непоблажnym войсковым каранем приказуем.

Дан в Глухові, октовря 29 д., року 1709.

Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61919. Оригінал, завірений особистим підписом гетьмана і військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. Нові документи до історії церковного життя Глухова козацьких часів (за матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського). *Сіверщина в історії України*. 2016. Вип. 9. С. 266–271)

№ 67

1709, грудня 4 (листопада 23). – Козелець. – Лист київського полковника Федора Коровки-Вольського до стародубського полковника Михайла Миклашевського (?)

«Мсцівий пне полковнику стародубовский, мой велце мсцівий пне и брате.

Понеже тако бысть Всемогущу Бгу, соизволившу, же кгрунта мої в вичистое владение куплею от мене досталися в. м., м. м. пну, віншую такой фортуны в. м., м. м. пну, сприяючи при здравственной и блгопомислной щастивости тим в. м., м. м. пну, в многие літа з милою

панею и всім в.м., м. м. пна, поважним домом, як хотя по своей мислі владіти ґрунтами, що в. м., м. м. пн., пишет, абы могла иншая в. м., м. м. пну, от мене датися купчая, то все будет по волі в. м., м. м. пна, когда подаст Бг нам о рожденіи Сна Бжого видітися и що не достало до тоей суммы и о чом в. м., м. м. пну, в тот час звіщу. За тим братерской в. м., м. м. пна, полекаюся приязні.

На подлинном тако:

В. м., м. м. пну, всего добра зичливый приятель и служить готовый его црского пресвітлого влчства Войска Запорожского полковник киевский Феодор Вольский.

З Козелца 23 ноеврия року 1709.

(Копия половині XVIII в. в бумагах Жоравок в черн[иговской] губ[ернской] уч[еной] комиссии)».

(ІР НБУВ. Ф. 10. Спр. 7382. Копія кінця XIX ст. з копії середини XVIII ст.)

№ 68

1709. – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иван Скоропадский.

Пану полковникові Войска его ж царского пресвітлого величества Запорожского ніжинскому з старшиною полковою, п. сотникові бахмацкому и всім, як войсковим, так и посполитим тоей сотні обивателем, и кому би колвек о том відати надлежало, ознаймуем, иж прекладала нам жалобливе через супліку свою п. Феодосия Моисіевна, овдовілая жена небожчика п. Андрія Небаби, зейшого сотника шаповаловского, что за антецесора нашого бывшего гетмана остров еи з сіножатми, под Бахмачем еи лежачий, и млин там же в острові, о одном колі будучий, отнято и до двора тамошнего бахмацкого обернено, и просила нас, абисмо попережнему в владіние оной тие еи, яко отчистии добра, остров и млин, знову привернули и універсалом нашим потвердили. Ми теди, гетман, оказуючи оной наше помезоване (?) (примітка копійста: «в деле черниг[овского] двор[янского] арх[ива] – «помілованье») виглядом вдовѣства еи, а респектуючи и на войковии зейшого малженка еи значнии праці и услуги, приворочаем оной и сіножати оние и млин попережнему в зуполное владіние, позволяючи ей, як сіножатми тими користовати, так и з млина оного всякии розмірові приходи на себе отбрати, якую нашу волю сим нашим універсалом

стверждаючи, пилно міти хочем и рейментарско приказуем, аби жаден як з п. п. старшини вишписаной, так и ништо инший з войскових и посполитих, меновите бахмацких, обивателей не важилис оной в отбиранию належитих з оного млина приходячих розмеров зуполном, также и в владіню оних сіножателей жадной наименшой чинити трудности и перешкоди. Дан в Ніжині, року 1709.

На подліном подпис таков:

Вишменованый гетман рукою власною.

С подленім свидетелствовал корнет Афанасий Баскаков.

Место печати».

(ІР НБУВ. Ф. 140. Спр. 18141. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копіютом написано: «Румянц[евская] опись, повет Нежинский, т. 52, сотня Шаповаловская». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.)(ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 77–78)

№ 69

де Лімьє А.-Ф. – Уривки з твору «Історія Швеції в правління Карла ХІІ» (1721)

«[...] Про руйнування росіянами Батурина в 1708 р.

Зважаючи на те, що його вікторія поблизу Лісної не була такою довершеною, як сам він наголошував, цар наказав князю Меншикову слідувати поспішно за генералом Левенгауптом з частиною своєї армії. Але той вже з'єднався при своєму відступі з 8-тисячним драгунським загоном королівської армії генерала Реншильда, тож інший, не наважуючись нападати, просто слідував за ним, йдучи в Україну, як я вже раніше казав. Саме тоді необґрунтовано подавали, начебто князь Меншиков був розбитий цими двома шведськими генералами.

Протягом всього цього часу король перебував у Чернігові, дуже сумуючи за цим втраченим поповненням. Втратою, через яку він журився найбільше, було загублення всіх харчових і військових припасів, яких він так сильно потребував і без яких не міг тепер здійснити нічого значного. В тому обозі нараховувалося 6 000 бочечків пороху, 1 000 возів, навантажених зброєю та мушкетними кулями, 20 000 мішків борошна, значна кількість одягу та інших необхідних речей. Але король, розважений любов'ю до нього солдатів, вирішив, що ця перешкода не зможе йому завадити, тим більше він знаходився в країні багатій і родючій, де не було нестачі ні в чому для прожитку.

Це стало предметом переговорів, які король проводив з генералом Мазепою, про секрет яких я збираюся зараз повідомити.

Цей генерал ніс колись військову службу в Польщі. Він був знайомий з королем Станіславом і дуже пов'язаний з інтересами його дому через ті благодіяння, які він звідти отримав. До того ж, уже довгий час козаки насилу зносили тягар московитів. Коли вони побачили шведського короля по сусідству з собою, то ледве вже могли приховати своє невдоволення. Мазепа, який тримав їх під своєю рукою, вступив у секретну змову з його величністю й обіцяв тому, що незабаром приєднається до нього зі своїми загонами. Щоб посприяти тому у виконанні своєї обіцянки, король сам просунувся ще ближче. Якби цей задум виявився успішним, а граф Левенгаупт не був розгромлений, можна сказати, справа царя була б приречена на поразку. Один Мазепа міг привести королю 40 000 воїнів та граф Левенгаупт вів сюди 12 000. Цього було б цілком досить із тими загонами, що він вже мав, щоб сформуванати надзвичайно сильну армію, яка б мала значну перевагу над ворожим військом. Але цар, маючи певні підозри стосовно намірів Мазепа, наказав так уважно стежити за ним, що викрив всі його задуми. Він навіть перехопив кілька його листів, чому й спорядив проти нього князя Меншикова, на чолі великого армійського корпусу.

Тим часом козаки відправили до царя якогось депутата, щоб поскаржитись тому на тиранічне поводження його міністрів і генералів, яке ті, здійснювали щодо них, і попросити захисту своїх привілеїв. Пан Войнаровський, небіж генерала Мазепа, був тим, кому доручили це завдання. Вони не могли обрати жодної іншої особи, яка була б здатна так розсердити царя, вже переконаного у секретних інтригах його дядька. Тому, запроторивши цього посланця до в'язниці, було вирішено скарати його на смерть. Жодна людина не знала більшої небезпеки, зважаючи на звичай Москви, коли дуже недалеко від ув'язнення до страшних мук. На щастя, Войнаровський знайшов кількох друзів, які допомогли йому обманути пильність своїх вартових. Він врятувався з в'язниці й вирушив до Мазепа, щоб знову поєднатися з ним. Той, насамперед, наказав зайняти своїм загонам кілька важливих місць, а потім попрямував до табору шведського короля з кількома офіцерами та 500 кіньми. Це було все, що міг він привести, щоб не бути викритим московитами, які отаборилися між шведським королем і ним, та уникнути зустрічі з князем Меншиковим, який просувався сюди на чолі 15- чи 20-тисячного війська.

З наближенням цього князя більша частина козаків підкорилася йому, а інші – розсіялися. Лише загін, приведений Мазепою, приєднався

до шведів. Решта, кількістю до 6 000 чоловік, укрилися в Батурині, звичній резиденції цього генерала та однієї з найукріпленіших фортець в Україні. Князь Меншиков їх переслідував до суди, взяв це місто штурмом, піддав його розграбуванню та наказав перебити всіх козаків, які тут укривалися, за виключенням кількох офіцерів, котрих наказав колесувати живцем наступного дня. Все це пояснюють тим, що їхній генерал обіцяв віддати це місто шведському королю. Князь Меншиков знайшов тут 100 гармат, дуже багато військових припасів і величезні скарби, які належали Мазепі. Цар, щоб помститися за цю зраду, наказав опублікувати постанову, у якій обіцяв винагороду тим, хто доставить йому того мертвим або живим. В той же час він надіслав наказ своїм військам негайно рушати в Україну, переслідувати всіх бунтівників і не жаліти жодного з них. Більша частина міст, сусідніх із Батурином, були обернені на попелища, як і ця фортеця. І всі те багатоденне перебування тут московитів сповнило цей край кривавою різаниною та жахом.

Шведський король спочатку волів вирушити в похід їм на допомогу, але йому заважали болота та річки, якими ця країна вкрита. До того ж, дуже важко було йти в таку надзвичайно холодну пору. Квартируючи в цьому місці, згаданий монарх втратив всі ті переваги, які він отримав після угоди з Мазепою, за якою цей генерал зобов'язувався постачати харчі його армії та значне число військових загонів. Однак, розуміючи, що холод не мине, оскільки був уже листопад-місяць, не маючи більше змоги опиратися своєму нетерпінню виступити на захист козаків, своїх нових союзників, він вирішив переправитися через Десну, незважаючи на всі обставини, які мали б стати йому на заваді. Береги тут були такими похилими, що доводилося спускати солдатів на мотузках, які потім повинні були переправлятися на плотях. Попри це, король здійснив це на виду у ворогів, які перебували на іншому березі числом 4 000 драгунів і 2 000 піхоти. Генерал-майор Штакельберг керував атакою шведів. З 15 сотень, які були для цього виділені, залишилося тільки 8 сотень, які зберегли здатність діяти, через те, що бракувало плотів, а московити вели без упину щільний вогонь зі своїх батарей. Дуже важко описати ту жакливу бійню, яка відбулася в цьому бою. Залишилося тільки 5 чи 6 плотів, здатних до переправи, які могли перевозити щонайбільше 400 чоловік. Однак шведи навіть з таким маленьким числом спромоглися вдало переправитися на інший берег, яким вони оволоділи, а московити змушені були вночі відступити із значними втратами. Можна судити про запеклість цього невеличкого бою з того, що було випущено по шведському солдату втричі більше пороху та свинцю з іншого берега, ніж з того, де він був. Тож доводилося

йому зі шпагою в руці довершувати вигнання московитів. Похмурість дня та глибина річки зберегла королівські війська від великих втрат, які склали лише 30 солдатів загиблими та 186 пораненими. Його величність перебував на пагорбі, звідки міг бачити всю цю справу. Це, здається, був перший випадок, коли він вирішив покластися на інших.

Коли вся армія переправилася, він вирушив прямо на Батурин, який московити вже спалили. Навряд чи варто було вже їх переслідувати, зважаючи на те, що можна було швидше піддати загрози власні війська, ніж отримати перемогу. Задоволюючися тим, що розташувалися тут на добрих квартирах, куди юрбою приходили козаки, приєднуючись до свого генерала та зміцнюючи становище короля. Цар, навпаки, замість того, щоб прагнути битви, без перемоги у якій йому настав би повний кінець, не вдавався ні до чого іншого, як до нападів на шведів, вбиваючи їх і забираючи в полон. Його жодним чином не стримували втрати серед московитів. Він був у своїй країні й міг з легкістю поновлювати свої сили, тоді як шведський король не мав можливості з такою легкістю отримувати поповнення та набирати нові війська[...]»*.

*) Анрі-Філіпп де Лімьє (?-1725), історик і геральдист, народився у Нідерландах в гугенотській родині французів-емігрантів. Відзначився низкою досліджень з актуальних питань європейської історії.

«король перебував у Чернігові». Насправді до Чернігова шведські війська не вступали.

(Limiers Henri Philippe de. Histoire de Suede sous le regne de Charles XII... Amsterdam: Chez les Jansons à Waesberge, 1721. Т. 5. С. 90–95. Цей документ надано проф. Є. Луняком)

№ 70

де Міссі Ж. Р. «Мемуари про царювання Петра Великого, імператора Росії...» (1725)

«Про перебіг Північної війни на землях Сіверщини в 1708 р.

Ми говорили про Мазепу в попередньому томі, у якому можна було побачити, як він отримав посаду гетьмана, а також ті добродіяння, що він отримав від царя, котрий нагородив його навіть орденом святого Андрія. Іван Мазепа походив з шляхетної фамілії зі своєї нації, не маючи жодного козацького варварства. Навпроти, від поєднував з хоробрістю, притаманною цій нації, довершений розум і делікатність, а також велику розсудливість. Великі справи шведського короля привели його

в захват, він сподівався бачити нового Олександра [мається на увазі Македонський – примітка Є. Луняка], завдяки чому міг би отримати частину його переможної слави. Він волів краще допомогти тріумфу безсумнівного властителя, підштовхуваний до цього прагненням звільнити свою націю від усіх видів рабства й бути визнаним, як її перший суверен. Щоб пояснити свої задуми всій нації, тобто війську, що було під його керівництвом і складалося з 30 000 чоловік, він розпочав підкреслювати всі ті страждання, яких вони зазнали з боку російських міністрів, котрі ставилися до них, як до невільників. З іншого боку, хвалячи їхню хоробрість і славетні справи, він підносив їм вигоди правління вільного та незалежного. Нарешті, він дав їм зрозуміти, чого вони б могли очікувати від короля Швеції, котрий збирається визволити їх від нестерпного ярма, під яким вони вже не витримували.

Щоб надати цьому повстанню подібність справедливості, він порадив їм відправити до царя послання, щоб зробити йому демонстрацію проти його міністрів. Ця пропозиція отримала загальне схвалення. Виконати це небезпечне доручення було покладено на Войнаровського (Wojnarowski), племінника Мазепи. Царя цілковито повідомили про поведження його дядька. Він знав, що фаворит того Бистрицький (Bistnizky), перебуває поряд з шведським королем. В іншому випадку, цар скористався б з цих свідчень, щоб наказати заарештувати Мазепу й покарати його невірність і зрадництво. Однак при тому стані речей, який існував, його величність розсудив за доречніше приховати своє знання, обмежившись наказом спостерігати за козаками армії князя Меншикова, котрий, не викликаючи гетьмана до себе, щоб не дати тому жодних підозр, обмежився лише тим, що передбачливо розташував свою армію між його військом і військом шведів. Але, коли цар побачив Войнаровського, він не зміг стримати свого справедливого гніву, і, замість того, щоб його вислухати, наказав кинути його до в'язниці, звідки тому пощастило, тим не менш, врятуватися. Мазепа, поінформований про долю свого племінника, вже не сумнівався, що його інтриги викриті, тому, щоб врятувати свою голову, він поспішив приєднатися до шведської армії. Оскільки генерал Шереметев перебував у Новгороді [Сіверському – примітка Є. Луняка] з дуже сильним гарнізоном, королю шведському було нелегко знайти перехід через Десну. А Мазепа розуміючи, що все залежить від того, чи зможе він передати тому Батурин, свою столицю, намагався прискорити їхнє з'єднання. Врешті-решт, нетерплячий гетьман перейшов цю річку під приводом того, що збирається атакувати корпус шведів. Коли він був вже на іншому березі, то відкрив своїм солдатам намір, про який

знали лише офіцери. Незабаром ті, хто виступили проти подібного задуму, відступили. Деякі навіть радилися, чи не краще їм заарештувати їхнього генерала. Тож тому не залишалось нічого іншого, як кинутися з 2 000 людей, що залишалися йому вірними, до табору шведів в Шептаки (Sezeptaki). Двоє з його полковників поспішили з кількома тисячами людей до Батурина, щоб передати це місто шведському королю, а решта козаків пішла до армії князя Меншикова.

Ця подія спричинила жах і безлад по всій Україні. Князь Меншиков, дізнавшись про все, спочатку блокував Батурин, до того, як шведи змогли до нього наблизитися, і, скориставшись з незгоди, яка панувала між козаками, він пішов на штурм міста, заволодів ним і після цього наказав перебити всіх, хто тут знаходився. Він колесував офіцерів, а саме нещасне місто піддав розоренню, що, звичайно, не відповідало хитрим задумам зрадника Мазепи. Тут було знайдено сотню гармат, багато військового спорядження та грошей. Подібним чином зробили й з кількома іншими містами навколо, які могли б посприяти гетьману й звідки ворог зміг би отримати велику допомогу харчами та грошима. Без цього повстання могло б розповсюдитися по всій країні й навіть перекинутися до донських козаків, завжди схильних до підтримки таких намірів.

Обережність, проявлена царем, його діяльність, коли він пильнував на всі боки, що відбувалося, увага, з якою він відзначав найменший порух свого супротивника розладнали за 15 днів два з його найголовніших задумів – приєднання Левенгаупта та Мазепи. Ще два місяці тому його шведській величності передрікали успіх у цих двох проектах. І, якби вони, насправді, видалися успішними, для Російської імперії це б стало найскладнішим випробуванням. Гордий швед тоді став би її господарем, оскільки не знайшлося б жодних засобів, щоб зупинити нестримний натиск його перемог. Тож ми маємо тут гарний матеріал, щоб зробити похвалу великому володарю, про якого ми пишемо цю історію, відзначивши всі переваги його тогочасної мудрої неквапності, з якою він переслідував крок за кроком свого ворога, руйнував всі його наміри, замість того, щоб наслідувати киплячий запал тих, хто пишаючись своєю чисельністю, прагнув дати баталію перед переходом Дніпра. Навіть, якщо це б мало успіх, то призвело б лише до продовження війни, оскільки, все-таки, хоч ворог і був би розбитий, він знаходився б у країні дружній, де для нього було не так вже й неможливо поповнити втрати, що він міг би отримати.

Повернімося ж до Мазепи. Шведський король, побачивши до чого призвели всі його великі обіцянки, коливався, чи не варто йому

покарати того, як зрадника та як людину, що зтягла його до України лише за тим, щоб передати в руки царя. Він спостерігав за ним протягом кількох днів, однак, поміркувавши про рішучість, з якою той опинився у його владі, про нестійкість людей та про жорстокість, з якою російські генерали вчиняють з усіма тими, хто його підтримує, він вирішив, що може звинувачувати в цій лихій події лише нещасливу фортуна, і звернув всю свою довіру на цього знаменитого зрадника.

В той час, як все це відбувалося на іншому березі Десни, князь Меншиков, хазяїн Батурина, тут провів нараду з усіма козацькими начальниками та старшинами, щоб підтвердити їхні привілеї й закликати їх обрати собі іншого гетьмана, після початку судової справи над Мазепою. Цей князь і граф Головкін, кавалер ордену святого Андрія, розірвали патенти, які свідчили про обрання того кавалером цього ордену, зірвали з його опудала, зробленого напередодні на цьому місці, блакитну стрічку, яку почали топтати ногами, потім кат накинув йому мотузку на шию й потяг до того місця, де височіла шибениця. Тут був прочитаний вирок, де пояснювалася його зрада. Після цього було оголошено про позбавлення його всіх чинів. Кат розламав його фамільний герб і шаблю перед обличчям опудала, яке було повішено. Після цієї страти очільники цієї нації пішли до церкви й прослухали службу, по завершенні якої, зібрані на цвинтарі в присутності князя Долгорукова, царського комісара, обрали собі за гетьмана Івана Ілліча Скоропадського (Hittman Iwan Iliewitz Skoropazki), який був негайно затверджений його царською величністю й отримав у володіння цей чин під гуркіт гармат і мушкетних пострілів.

Суворість цього покарання, хоча й цілком заслуженого, привернула до Мазепи співчуття його людей. Це очевидно. Можна бачити, як нерозумна чернь завзято біжить на місце страти нещасливця, котрого сама ж проклинає за злочин, й починає жаліти його, проливаючи сльози. З тих пір, як шведський король пересвідчився у почуттях козаків, він опублікував маніфест, щоб заохотити їх переходити на його бік, обіцяючи їм все те, що обіцяють у подібних випадках. Таке поведіння мало успіх, і багато тих, хто спочатку проклинали цю акцію гетьмана, тепер воліли до нього приєднатися. Це змусило царя поставитися до цієї нації, як до ворога, щоб повернути її до свого підданства. Однак шведський король розташував свої загоны на зимові квартири навколо Батурина, де наші генерали мали 4-тисячний гарнізон. Під час цієї тяжкої зими між військами двох націй відбувалося багато сутичок, таких само малозначних, як і майно кількох халуп, з приводу чого шведські історики однак підняли багато галасу. Можна легко зрозуміти

скромність їх наслідків, якщо подати тут опис України; однак сказавши, що крім Батурина, Полтави, Рильська та ще кількох інших міст, які мають досить погані дерев'яні укріплення, всі інші є відкритими, буде достатньо спрямувати читача до описів багатьох авторів, зроблених стосовно цієї провінції, особливо до шеваље де Божо. Можна прийти до висновку, що завоювання, зроблені в цій провінції, не були варті ні тих страждань, ні крові, яких вони коштували (...)*.

*) Жан Руссе де Міссі (1686-1762), французький історик і літератор, який мешкав у Нідерандах. Прізвище «Nestesuranoi» є анаграмою його справжнього імені «Jean(n) Rousset». Ім'я «Іван Іванович» походить від дублювання французького імені Жан, що мало б надати російськості твору Руссе де Міссі.

(Nestesuranoi Iwan. Memoires du regne de Pierre le Grand, empereur de Russie.... Nouvelle Edition augmentée. Amsterdam. 1740. Т. 3. С. 89–95. Цей документ надано проф. Є. Луняком)

№ 71

Відображення перебігу Північної війни на Сіверщині в 1708–1709 рр. у «Мемуарах про Максиміліана-Емануеля, герцога Вюртемберзького, полковника драгунського полку на шведській службі» (1740)

«[...] Однак шведський король не мав наміру переслідувати ворога на московському шляху, і трохи згодом виявилось, що його марш від Могильова до Старишів (Tartschin) був лише удаваним, щоб відволікти його увагу. Прибулий до цього місця Карл довірив свій задум у цілковитому секреті генерал-майору Лагеркرونу, виділивши тому з армії 6 000 чоловік і наказавши повернути на південь у Сіверське князівство (le Duché de Séverie), щоб потрапити звідти до України, чи країни козаків (l'Ukraine ou le pays des Cosaques), провінції, що була під протекцією московитів, і якомога швидше заволодіти всіма важливими укріпленнями, які траплялися б на його шляху. Секретні переговори, які шведський король підтримував з Мазепою, начальником козаків, дозволили здійснити цю нову експедицію.

Цей генерал з нетерпінням очікував, коли, нарешті, зможе позбутися всевладдя царя, котрий трактував козаків як рабів, подібних до своїх підданих, і вже давно шукав сприятливої можливості, яка б дозволила йому позбавитися ярма московитів й отримати незалежність. З огляду на це, він наважився перейти зі своїми військами на бік Карла.

Пересвідчившись у дружніх почуттях того, вів запропонував йому свої послуги. Карл прихильно ставився до цих порад, оскільки потребував військ і харчів. За цих обставин 2-тисячний козацький корпус під керівництвом Мазепа був дуже доречним для посилення його армії, яка втомилася та скоротилася після стількох згубних переходів. Він міг би надати велику допомогу проти московитів в глибині країни, що була майже невідома шведам. Україна – провінція надзвичайно родюча – також могла запропонувати йому великий достаток продовольства, щоб підкріпити зголоднілі війська та розмістити тут військові склади. Вона прилягає до Польщі, й це могло б посприяти в отриманні ним від короля Станіслава допоміжних частин проти ворога, що перебував з усіх сторін.

Такими були уявні переваги, які представляв королю Карлу союз з козацьким генералом. Тож, чи варто було гаяти з рішенням, яке він приховав з такою ретельністю, що обманутий ворог продовжував тікати щодуху до Москви, даючи йому свободу заволодіти без опору Сіверщиною та Україною.

Яким би привабливим не здавався цей проект, він не відвів провалу, а лише прискорив падіння короля Швеції до безодні лих, з якої тому вже не судилося піднятися, як ми побачимо в подальшому.

Перед тим, як вирушити в путь, щоб розпочати здійснення свого наміру, він відправив наказ генералу Левенгаупту, котрий вів йому війська та припаси, прискорити свій марш і слідувати за ним до України.

Він отаборився у Старишах наприкінці вересня 1708 р. з армією, готуючись рушати до Сіверщини за генералом Лагеркромом. Потім він пройшов відстань у 16 миль, більшою частиною через місця, де той пройшов за кілька днів перед цим.

Щоб випередити намір супротивників, він надзвичайно прискорював марш військ. Вони проходили до 6 миль на день, незважаючи на хвороби та нестачу харчів. Щоправда, у Черікові було знайдено сіль і горілку в досить великій кількості, однак цього було явно не досить для всієї армії.

Довелося перетнути величезний ліс, перерізаний болотами, які робили цей перехід нестерпним. Король, волів якнайшвидше об'єднатися з Лагеркромом, відправив попереду частину піхоти з принцем [Максиміліаном-Еманелем – примітка Є. Луняка] на чолі, залишившись з рештою війська та обозом, що рухалися дуже повільно. 3 жовтня він, нарешті, досягнув краю лісу та прибув у Нивне (Nivno), міста розташованого в межах Сіверщини. Це князівство є однією з найкращих земель у володіннях царя. Земля тут напрочуд жирна,

вона народжує дуже багато збіжжя, смачних фруктів і має прекрасні пасовища. Тут були великі села та гарні міста, де ослаблена через втому та хвороби шведська армія могла зручно розташуватися та знайти всі достатні припаси, необхідні для її підкріплення. Але, яким же було здивування, коли все це було знайдене зачиненим, під охороною московських гарнізонів і навіть мешканців цього ж краю, яким було змальовано жахливий портрет шведів, і ті не мали жодного бажання їх приймати. Навпаки, вони зробили всі приготування, необхідні для завзятої оборони у випадку атаки. Села повсюди були порожніми, їхні мешканці, довідавшись про підхід шведів, залишили їх, забравши з собою провізію та речі. Було знайдено тільки трохи фуражу для коней.

Такою була пильність московитів, які зруйнували намір, задуманий Карлом, про раптове завоювання цієї країни. Коли ті дізналися від шпигунів про рух шведської армії від Кричева (Gruizow), вони передбачили прагнення шведського короля та заколот Мазепи, котрий відмовився виконувати накази царя. Намагаючись обігнати шведів і випередити їх, вони прийшли сюди найкоротшими дорогами, приведені добрими провідниками.

Генерал Лагеркрон, навпроти, проблукавши довгий час різними шляхами, зміг прийти вже після короля до Goszenize, де його величність призначив йому зустріч.

Тим часом армія отаборилася на широких полях Сіверщини, очікуючи прибуття військ і конвою, ведених Левенгауптом, на які покладалися найбільші сподівання (...) Всі ці думки змушували його відхилити мир, який пропонував йому цар на дуже вигідних умовах.

Він надіслав загін з 500 чоловік до Мглина (Mlin), маленького містечка по сусідству з його генеральною квартирою. Воно оборонялося 300 чоловік регулярних військ і кількома тисячами селян. Загін, що почав вимагати здачі міста, отримав град мушкетних куль і був відбитий із значними втратами. Наступного дня король вирішив особисто піти разом з принцем, очоливши кілька полків, на пошуки ворогів. Але ті таємно відступили протягом ночі, залишивши у місті зовсім мало провізії. Король тут не зупинився, заглиблюючись далі в цю країну й сподіваючись знайти в ній припаси для підтримки свого війська. Він рушив на Новгород, який ми називаємо також Сіверський, щоб відрізнити його від Новгорода, розташованого на кордонах Лівонії. Генерал Крейц був відряджений з кількома полками, щоб заволодіти ним, проте знайшов його зайнятим сильною залогою московитів, котрі його випередили. Король вирішив за недоречне їх атакувати й продовжив свій путь до містечка Горки (Horky), де розташував свою

квартиру. Тут він прийняв депутатів від Мазепи, які повідомили йому, що їхній генерал перебуває зараз у дорозі разом з козаками й збирається висловити королю свою покору та перейти під його протекцію. Дійсно, Мазепа не забарився приїхати. Його супроводжувало 1 500 чоловік. Він мав намір прийти з усім козацьким військом, яке перебувало під його командуванням. З огляду на це, він перейшов річку Десну зі своїми загонами, які нічого ще не знали про його задум. Тоді він розсудив за доречне відкритися в ньому найголовнішим офіцерам, однак більша частина з них не хотіла підтримати його прагнень, залишила його разом зі своїми полками й негайно перейшла з ними річку на інший бік. Хоча шведський король розраховував на більш значну допомогу від козаків, він радо зустрів цього генерала, котрий виявився вірним своєму слову й міг бути корисним для завоювання цієї країни та Московії, які він чудово знав. Він був поляком від народження й узяв своє ім'я від містечка Мазепинці, де народився (*Il était Polonois de naissance, & avoit pris son nom de la ville de Mazeppe, où il étoit né*). Він служив у юності королю Собеському в якості камерпажа. Згодом він потрапив у полон до запорозьких козаків, які повстали проти Польщі, якій були підпорядковані.

Його було доставлено в Батурін, столицю України. Його розум став відомий генералу козаків, який оточив того своєю повагою та довірою. Він відзначився з великим успіхом у багатьох важливих справах, які йому були доручені, й за свої вміння та доблесть був відзначений достоїнством генерал-лейтенанта козаків. Цар піддав немилості та заслав попереднього генерала до Сибіру, а Мазепа був обраний на його місце козаками, оскільки було відомо, що той користується царською повагою та дружніми почуттями. Він мав племінника на ім'я Войнаровський (*Wienerousky*), який мав стати спадкоємцем його майна й був дуже до нього прив'язаний, слідуючи за ним аж до Бендер і розділивши з ним всі його лиха. Так було аж до того часу, коли він зміг відновити царську милість до себе та повернувся до московського двору. Щодо Мазепи, то він має не дуже показну зовнішність. Він низького зросту, має кучеряве волосся, завите за польською модою. Хоча йому вже набагато більше 60 років, він зберіг ще багато вогню та честолюбства, що роблять його здатним до найвеличніших справ. В якості князя та генерала козаків він, зазвичай, наказував нести перед собою срібний жезл, а позаду кінський хвіст, який є турецьким штандартом.

Король зупинився на кілька днів у Горках і тут радився з цим генералом про поточний стан справ, після чого рушив зі своєю армією до Десни. Король і принц були першими, хто зустрілися на ній з генералом

Спаром. Вони знайшли річку захищеною на іншому боці московитами, які готували міни, щоб завадити їй перетину. Карл не забарився віддати негайний наказ про наведення мостів через річку. Для цієї справи 700 чоловік було відряджено, щоб відігнати ворогів з протилежного берегу, що й було виконано. Вони перетнули цю перепону на плотах і досягли іншого берегу без опору з боку супротивника, який кинувся навтьоки, залишаючи шведам вільний перехід через річку.

Армія йшла далі прямо на Батурин з великою швидкістю, щоб відігнати московитів, котрі прийшли його обложити одразу після виходу з нього Мазепи. Однак Карл дізнався дорогою, що вороги щойно оволоділи цим містом штурмом, перебили всіх його мешканців, розграбували та спалили його разом з 30 млинами, розташованими поряд вздовж Сейму (la Seisse).

21 листопада король наказав розбити табір у Городищі (Horodiske), що вже знаходилося, власне кажучи, в Україні (її треба відрізнити від князівств Сіверського та Чернігівського, які тут закінчуються). Тут він очікував підходу решти війська, яке йшло вздовж Сейму.

Україна оточена на сході Малою Татарією, на півдні – Чорним морем, на півночі – Московією, а на заході – Польщею. Вона має близько 70 миль вздовж і 25 – впоперек. Її перерізає Бористен, який тече з півночі на південь, впадаючи у Чорне море. Козаки, які населяють цю країну, є людьми бродячими та незалежними. Щоб захистити свою свободу від турка, небезпечного сусіда, вони спочатку піддалися під протекцію Польщі, яка їх пригнічувала. Тоді вони скинули це ярмо й зробилися данниками імператора Московії [...]”.

(F. P. Memoires de Maximilien-Emanuel duc de Wirtemberg, colonel d'un regiment de dragons au service de Suede. Amsterdam-Leipzig: Chez Arkstée & Merkus, 1740. С. 283–297. Цей документ надано проф. Є. Луняком)

№ 72

Між 1725 та 1745. – Уривки з твору Еразма Отвіновського

«§ 14. [...] Цар послав частину війська на допомогу Гадячеві, але через сильні морози вони, поморозившись, втратили 100 вояків, тому повернулися назад, а швед взяв Гадяч. Найголовніші міста як от: Батурин і Ніжин Мазепа вже осадив своїми людьми. [...]

Року Божого 1709.

[...] 12. Шведський король, маючи вже по собі задніпрянських козаків, йшов Україною понад Дніпром аж до краю козацьких кордонів

з татарськими поселеннями, щоб разом із кримським ханом воювати проти Москви; а все це він чинив з поради великого Мазепи, котрий вже давно уклав приязнь із Шведом, порозумівся і безпосередньо з татарами починав війну, прагнучи скинути мерзенне московське ярмо [...] 17. Цар після виграної баталії і дощентного розгрому свого ворога – Шведа, пішов зразу ж, протягом кількох днів, з військами добувати міста у Козачизні, де стояли мазепинські гарнізони. Вони всі піддавалися, твердо стояли тільки Батурин і Ніжин. Коли цар їх здобув, то страшній смерті піддав людей, про що тяжко писати, не помилював навіть малих дітей. Він у Батурині наказав козацькими дітьми обкладати довкола стіни ратуші, почавши від перших і закінчуючи найвищими рядами дерева, цей тягар давив їхні голівки і вбивав (дітей); так обклали всю ратушу довкола з чотирьох боків від низу аж до верху жахливою прибудовою. [...]».

(Опубліковано: Otwinowski E. Dzieje Polski pod panowaniem Augusta II. Kraków, 1849. С. 138, 144, 149–150)

№ 73

1710, січня 22 (11). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до Дорошенка

«Пане Дорошенку.

Не престаєт нас стужати плачливими своїми супликами Михайло Сахненко, что в. млст. наказанной з суду войскового енералного суммы полторы тысячи золотих ему отдавати не хочеш. Если tedy в. млст. не боїшься нашой гетманской зверхности, то принамній боячися Бга, оному з суду войскового енералного наказанную сумму всконечне отдай. Кгдыж если в. млсть тоей суммы грошей оному уїстити не по хочеш, а нам будет впредь о том от него занесена жалоба, tedy не без наганы наказания и трудности тое от нас в. млсти будет, декляруем, и его ж в сохранение Гспду Бгу поручаем.

З Глухова януар[ия] 11 року 1710.

В. млсти ласкавый Иоанн Скоропадский, гетман Войска его црского пресвітлого влчства Запор[озким]».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50943. Оригінал, особисто підписаний гетьманом)

№ 74

1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковнику Войска его царского пресвітлого величества Запорозского черніговскому з старшиною полковою, такъже державцам духовного и мирского стану, в том полку будучим, и кому толко відати належит, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пан Феодор Лопатенко, войт черниговский, з майстратовими доносил нам то, что во время войск великороссийских переходу и тепер уставичне переезжающих посланщиков выдачею им кормов и напоев, до такого скарбец міський прийшов оскудения, же и на бор[г] мні мусіли запозичитися. Для чего просили нашего респекту, абисмо з людей уїзду Черниговского побор, почему ухвала станет, избрати позволили. Ми теди, гетман, уваживши слушное пана войта черниговского и майстратових прошение, до того знаючи, же не без расходов било и тепер на переезджающих мусит бити, яко позволяем в уезді Черниговском з людей в маетностях духовного и мирского чина, по чому ухвала станет, ку вспартю расходов міських побор избрати (не займаючи и инних того ж полку міст, поневаж и в оних не без трудности долегливостий и расходов міет бити) так жадаем и повагою сего нашего універсалу приказуем, аби хто будет от пана войта черниговского ради избрания побору в уезд Черниговский и в маетности духовного и мирского стану висланий з людей, по чему ухвала станет, державци не збороняли. Повторе и по десяте жадаем, грозим и приказуем.

Дан в Глухови, януария 13, року 1710.

В подлинном подпис таков:

Звышменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 43. Тогочасна копія)

№ 75

1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського на збудування млина в с. Хвеськівці менському сотнику Гнату Василевичу

«Пресвітлішого и державнішого великого гсдря нашего его црского влчства Войска Запорожского обоих сторон Дніпра гетман

Иоан Скоропадский.

Пану полковникови Войска его црского прстлаго влчства Запорозкого черніговскому, пп. старшині полковой и всім, кому тилко з старшини и черні полку Черніговского ж обивателєй відати належит, сим нашим ознаймуем уні-версалом, иж пан Игнат Василиевич, сотник менский, міючи млин в селі Хвескувці, на той же греблі усмотривши місце способное на то строение млина внов вешняка, просив так на построение нашего потверження, яко на міючийся строити, фундушу. Ми теды, гетман, склонившыся на его, пана сотника менского. Прошение, респектуючи нашего ж в Войску Запорозжом роненние праці и заслуги, яко выжей специфікованный млин, нашим ствержаем універсалом, так внов на той же греблі построити млин вешняк позволяем, биле б от построенного того млина не діялася кгрунтам людским шкода. Зачим аби в отбиранню с поменутого млина приходячих користей в постро-енном внов вешняка ніхто не сміл и не важился, также наданню от нас части воинской наименшой чинити перепони и трудности жадаем, міти хочем и приказуем.

Дан в Глухові януар[ия] 13 року 1710.

Звышменованный гетман рукою власною.

Игнат Василевич, обозный полковий черніговский».

(БПАН. ВР. № 261/2. Арк. 118. Копія XVIII ст. Оpubліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. № 6. С. 67–68)

№ 76

1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозжского гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникови Войска его царского пресвітлого величества Запорозжского черниговскому з старшиною полковою, также державцам духовного и мирского стану, в том полку будучим, и кому толко відати належит, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пан Феодор Лопатенко, войт черниговский, з майстратовими, доносил нам, что во время войск великороссийских переходу и тепер уставичне переезжаючих послылчиков, выдачею им кормов и на поевю (?) до такового скарбець міський прийшол оскудінія, же и набор много мусили запозичитися, для чего просили нашего респекту, абисмо з людей уїзду Черниговского побор, почему ухвала станет, избрати позволили. Ми теди, гетман, уваживши слушное пана войта черниговского и майстратових

прошение, до того знаючи, же не без росходов било и тепер на пережджающих мусить бити, яко позволяем в уезді Черниговском з людей в маетностях духовного и мирского чина по чому ухвала станет, к вспартю росходам міским побор вибрати (не займаючи и иных того ж полку міет, поневаж и в оних не без трудности и росходов міет бити) так жадаем и повагою сего нашего універсалу приказуем, аби хто будет от пана войта черниговского ради вибраня побору в уезд Черниговский и в маетности духовного и мирского стану висланий, з людей почему ухвала станет, державци не збороняли, повторе и по десяте жадаем, грозим и приказуем.

Дан в Глухові януария 13 року 1710.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2332. Арк. 42 зв.–43. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 77

1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникови черниговскому з старшиною полковою и кому тилко відати належит, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пан Федор Лопатенко, войт черниговский, з майстратовими, просил нашего позволения, абисмо ку вспартю на уставичние наезди росходам міским з людей, шинком якимколвек в городі Чернигові будучих и приїжджающих, подачу, почему есть обикновение вибирати, не зборонили. Ми теди, гетман, принявши пана войта черниговского и майстратових прошение, до того респектуючи и на уставичние городу Чернигову от наездов долегливости, на що не меньшая в міских розходах діется убель, яко не збороняем от людей, шинком бавячихся, почому установа, черниговских и приездших ку вспартю росходам міским подачу вибирати, овшем позволяем. Так жадаем пилно, аби в том пан полковник черниговский и нікто инший не важился чинити перепони, а шинком жители черниговские горілчанам приезджающие зась якимколвек бавячиеся, належной грошевой повинности отдавати не били противними, по десяте приказуем.

Дан в Глухові януария 13 року 1710.

Тут же докладам и тое, аби для вибрания покуховной подачи з сторони козацкой и міскої били пристави учиненіи и на якиеколлевек міские потреби забранние гроши потребни будутъ, за відомом пана полковника оборочатися міют.

В подлинном подпис таков:

Звышменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2332. Арк. 42 зв.–43. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 78

1710, січня 25 (14). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковнику черніговскому з старшиною полковою и кому тилко відати належит, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пан Феодор Лопата, войт черниговский, з майстратовими просил нашего позволения, абисмо ку вспартю на уставичные наезди росходам міским з людей, шинком яким коллек в городі Чернигові будучих и приезджающих, подачу, почему есть обикновение, вибирати не зборонили. Ми теде, гетман, принявши пана войта черниговского и майстратових прошение, до того ресpektуючи на уставичные городу Чернігову от наездов долегливости, на що не меньшая в міских росходах діється убель, яко не збороняем от людей, шинком бавячихся, по чому установка черниговских и приїжджающих ку вспартю росходам міским подачу вибирати, овшем позволяем, так жадаем пилно, аби в том пан полковник черниговский и ніхто инший не важился чинити перепони, а шинком, жители черниговские горілчаным приезджающие зась яким коллек бавячиеся, належной грошевой повинности отдавати не били противными, по десяте приказуем.

Дан в Глухові, януария 14, року 1710.

Тут же докладаем и тое, аби для вибрания покуховной подачи з сторони козацкой и міскої били пристави учиненни и на якие коллеквек міские потреби зибранние гроши, потребни будут за відомом пана полковника оборочатися міют.

В подлинном подпис таков:

Звышменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 43 зв. –44. Тогочасна копія)

№ 79

1710, лютого 22 (11). – Свідчення міщан Почепи щодо належності ряду сіл Почепщини

«1710 году февраля в 11 день почепский войт Исак Семенов да бурмистр Павел Михайлов с міщаны сказали по святой непорочной евангелской заповіді господни вправду еже ей ей, что де села войтовства Храповского Совостьяновичи и Котляково и мельница под Погаром, село Коляшевка, которіе ныні за сотником погарским, міское село Витовка, село Житное и Бобиничи и дві мельницы, что под деревнею Шничями да под деревнею Приселками село Большая Дерешня исстари надлежали до двора гетманского почепского. Для которого сви[ди]телства руками своїми подписуемся».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 1438. Тогочасна копія)

№ 80

1710, березня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорожского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникови Войска его ж црского пресвітлого величества Запорожского ніжинскому з старшиною его полковою и кожному, комуколле о том відати належало, сым універсалним писанем нашим ознаймуем, иж презентовал нам п. Потап Назаренко, сотник на сей час воронізький, купчий запис, данный ему от Никити Гречки, козака сотні Воронізькой же, обывателя Богдановского, на млин о двох колах на річці Шостці, обмеж млина Василя, бывшего атамана новгородского з одной стороны, а з другой –Афанасия Матвеевича, войта воронізького, будучий. На которий просил себі и нашего гетманского потвердителного універсалу. Мы прето, запису ему, п. сотникови воронізькому, данного не касуючи, повагою сего нашего універсалу яко потверждаем оному в том млині мельницкую част, так міти хочем, абы сам полковник ніжинский и ніхто з старшини и черні не сміл и не важился в спокойном владінію того млина и в отбиранію з оногo розміров, приходов з мельницкой части

жадной и наименшой чинити трудности, перешкоди и прикрости, рейментарско приказуем.

Дан в Глухові марта 5 року 1710.

Звишменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61922. Оригінал, завірений особистим підписом Скоропадського і печаткою Війська Запорізького. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст. СЛ. 2016. № 2. С. 67)

№ 81

**1710, березня 29 (18). – Москва. – Указ Петра I до гетьмана
Івана Скоропадського**

«Бжиєю млстию от (далі йде царський титул Петра I – Ю.М., І.Т.) Войска Запорозского обоїх сторон Днепра гетману Івану Ілїчу Скоропадскому и всему Войску Запорозскому наше црского величества млстивое слово:

Указали мы, великий гсдр, измінников бивших наперед сего в генеральной старшині Василя Чуйкевича, Дмитрея Максимовича да полковников Дмитрея Зеленского, Юря Кожуховского, Якова Покотыло, канцеляриста Григороя и казака Антона Гамалія, которие било довелись за свої дела смертной казни, послать в силку на вічное житье Чуйкевича, Зеленского, канцеляриста и казака в Сибір, Максимовича, Кожуховского, Покотила к городу Архангельскому, з женами и з детми; и тебе б нашего црского величества подданому Войска Запорозского обоїх сторон Днепра гетману Івану Ілїчу, тех вишеписанних изменников жен и детей для той ссилки прислати к Москві в приказ Малия Росии за караулом, да о том к нам, великому гсдрю ншему црскому величеству, писать.

Писан в гсдрства ншого во дворе в црствующем велицем граде Москве лета от Рождества Хртова 1710 марта 18 д. гсдрствования нашего 28 году.

В подлинной подписано: секретарь Петр Курбатов».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 60316. Тогочасна копія. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст. (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 97)

1710, травня 21 (11). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг
купчої

«Випис с книг міських кролевецьких.

Року 1710 мсця мая 11 дня.

Перед намы зуполним урядом міским кролевецьким, Феодором Ивановичем, атаманом городовим, Андрієм Прокоповичем, войтом, Семеном Григорієвичем и Матвієм Федоровичом, бурмистрамы, ставши персоналне пн. Феодор Данилович, сотник нш кролевецький, чинил явне ретелную свою оповед, иж пнове, мовит, уряд з поряди и поизвеления Ивана и Максима, братов Федоровичов, Аверченкових коропского синов, міючи плец дідичний, нікому ні в чем не пенний, покойним блженной памяти Аверкием купним правом от небожчика пна Захария Голуба набитий, лежачий в подоловий в берег над рікою Ретю, так з доброй своей волі продалисмо в вічність ей млсти Анастасії пні Ивановой Скоропадской, велможной добродійці пні гетмановой, з прилеглим до того плеча пахотним полем, в том же селі будучим, за готовую сполную сумму до рук моїх отліченную золотих сто. Которие гроши помененним Ивана и Максиму Федоровичом, в опеці моеї тепер зостаючим дідичом и сукцессором, положили нанарушно (описка, має бути «ненарушно»- Ю.М., І. Т.) додержати, от которой ншой добровольной продажи чуждимы себе чиним, так тож и покровних наших, близких и далеких, отдаляем, жеби ніхто не сміл и не важилса в тот, намы проданний Феодором Даниловичом, сотником, и Иваном и Максимом Федоровичамы, плец и поле интересоватис и жадного вступу міти, леч при неї млсти добродійці пні гетмановой купленное міет заховатис вичисте и потомком их. Для которого продажи жадал нас вишшемененний пн. Феодор Данилович, сотник, сим урядовим ншим купчийім записом ствердити, в книги міские записати. Мы теде, уряд, вислухавши таковой добровольной продажи по желанию его урядовне схилившись, велілисмо сюю купчую в книги міские кролевецькие уписати и ведлуг того запису тож за упрошением, яко стороні потребующей ей млсти пні гетмановой росказалисмо видати при обвиклих печатех наших міской и сотницкой виписанное купчое сие письмо з подписом руки писарской.

В Кролевеці року и дня звишписанного.

Данило Павлович, писар м[іський] кролевецький.

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65027. Арк.1 об.-2. Копія початку XVIII ст.

Наприкінці документу намальовано два кола, всередині яких написано «місто печати». (ІР НБУВ. Ф. І. № 65027–65028. Опубліковано: Мищик Ю. Маєтності Анастасії Скоропадської на Кролевеччині. *Київські історичні студії*. 2017. № 1 (4). С. 129–135)

№ 83

1710, травня 10 (квітня 29). – Ромни. – Купча на землю

«Року Бжого тисяча сімсот десятого мсця априля двадцет девятого дня.

Перед нами, урядом міским, Яковом Лукяновичем, сотником роменским, Феодором Василичевичем, атаманом городовим, Василем Дергаем, войтом, Василем Чорним и Василем Кушнером, бурмистри, и при бытности на той час мужей зацних и віри годних Хведора Кирияна, Павла Чистяки, Каленика Ключенка и иных на тот час немало било. Ставши очевисте Процик Ключенко, житель коржовский, з жоною своею Агрипиною сознали певне и доброволне в тие слова мовячи: «Пане уряду! Міючи ми кгрунт свой нікому ні в чом не пенний и не заведенний, то ест сад з лісом и лужком и нивою, лежашою попод лісом, найдуючийся под горою над селом Коржами ведле Елопенкового; а з другой – сторони Семенового Ювченкового, тое Илченкового ліса и кгрунта взявши з гори аж униз по річку Рашавку, який то кгрунт мой докол наше власное заходило, продалисмо в доброй сумі своей пану Дмитрию Михайловичу за певную готовую сумму рукоданну, талярей за сто, за який то кгрунт тую всю сумму сполна до рук своих отобравши, ож от того кгрунта вічніе часи вирекаючися и не повиннисмо, так я сам Ключенко, яко и жона моя з дітми своїми в тот кгрунт интересоватися, ані кривніе наши, близкие и далекие, жадній не повинни імїти волі, ані грошей откладати вічними часи. А ему, пану Дмитрию Михайловичу волно юж тим кгрунтом, як своим власним до уподобаня свого користоватися и на який колвек пожиток свой оборочати, не узнаючи ні от кого жадное и наименшее трудности и перешкоди под зарукою такоиж сумми варуем». Вислухавши и прето ми. звишписанный уряд міский роменский, от Процика Ключенка коржовского и жони его Агрипини такое доброволное продажи того кгрунта сознане, записат казалисмо и сей запис про лучшую покріпост для спокойнійшого пожитковання ему, пану Дмитрию Михайловичу, жоні и потомству его тим кгрунтом, сей запис печатми врядовими зтвердивши, под зарукою вишеположенною и з подписом руки писаркой ищет (?)(...)*.

Року и мсця звиш писанного. Петро Степанович, писар городовий

роменский».

(ДІМ. ВР. № 636/13. Оригінал, завірений трьома печатками. Опубліковано: [Ковальский Н.П., Мыцк Ю.А.] Методические указания к изучению курса «Источниковедение истории СССР». Днепропетровск, 1983. С. 32–33)

№ 84

1710, травня 21 (10). – Новгород-Сіверський. – Перелік податків від продажу риби та солі

«Порядок указу соляницкого для прибели в рок их же скринки, по чему мают люб од приежжих торгашів, люб от здешних взяти так от бочки солі, яко куля и от риби, також просоловой и вялой, за уряду городского новгородского, zde нижей менованного, в року 1710, мая 10 дня учиненный, напрод:

От бочки солі по чеху от куля, тож по чеху з приежжих торгашов.

А здешние соляники грошми давать не повинни, тилко по кварті солі хоч от бочки, хоч от куля, и уже повинни они з того так на расходи церковние, яко теж міские и на виправу сотника до войска отбути повинность.

Од рибы

Од бочки осятрины – пять чехов

Од бочки белуги – пять чехов

Од бочки шуки – шаг

Од бочки плотки – чех

Од риби вялой, хоч великой, хоч малой, од голови по шагу. За цехмистерства Ивана Зимачка, року, мсца и дня як вишше.

В подлінном тако:

Семен Березовский, сотник новгородский.

Иван Андріевич, атаман городской новгородский.

Иван Захариевич, войт новгородский.

М. П. М. П. М. П.».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18074. Копія кінця XIX ст. Наприкінці документу копієм написано: «Рум[янецвская] оп[ись], т. 138». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 78)

1710, червня 5 (травня 25). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського.

«Пресвітлішого и державнійшого великого гдря его царского сщеннійшого величества Войска Запорожского обоіх сторон Днєпра гетман Иоанн Скоропадский.

Всей старшині и черни Войска его царского пресвітлого величества Запорожского, а меновите пану полковникови ніжинскому, пп. старшині полковой. особливе п. сотникови глуховскому з тамошным урядом и всім обще войсковым и посполитим всякой кондиції, чина и годности, того полку и сотні Глуховской обывателем и кому бы колвек о том відати тепер и в потомние часи належало сим нашим універсалом ознаймуем, иж превелебный в Бгу гсдин отц Мелетий Трофимович, игумен мнстира стих верховных апстол Петра и Павла, глуховского, именем всей братії презентовал нам антецессоров наших пришлих гетманов на добра их мнстирские, именно на села Мацков, Холопков, Бабиничи, на деревніи на власных их кгрунтах осаженные, прозываемык Хозовку, Везонку зо всіми до ных приналежитостями, на млыны едны под мнстирем, а другие под Везонкою пофундованые, также на млын Стрільницький, да на млин в селі Богдановці на реці Шостці на греблі сілской стоячий, а особно на перевоз Сеймовый Мутинский з половиною ловли рыбной з озер тамошних, на ліс прозываемый Марицю, в сотні Глуховской положенем знайдуючийся от одного покойного законника отца Корнилия его власный, з заведеными от него ж в том пасіками и позайманами гребелками, тоей стой обывтели лекгованный в кріпостное все того владіне потвержателными себї данными універсали и просил в подкріпление оной же держави и нашой рейментарской універсальной конфірмациї.

Мы прето, гетман, являючи особливую нашу к мененной стой обывтели для разширения в ней хвали Бжой горливости и ку самой его превелебности гдина отца игумена о собї иміючи прихилност, выдалисмо сей наш потвержателный універсал, которим всі помянутые их мнстирские маетности выжей спецификованные села, Мацков, Холопков, Бабиничи, Хозовку и Вязонку зо всіми и оным приналежными кгрунтами и всіми угодами и млыни прерочоными едны под монастирем, а другие под Везонкою будучие, млын Стрільницький и Богдановский, в вечистое владіне утверждаючи, зуполную моц конферуем онымы маетностями владіти и от людей посполитих тамошних на обывтел помянутую всякий тяглий в звыклих

податках и роботизнах отбрати повинности. Так же и з млынов оных всі приходячіи пожитки пристыживати, з таким особливим докладом, чтобы по прежному всегда когда время укажет греблю Богдановскую общим шарварком козаки и посполитые тамошній богдановскій жители як належит без жадной спреки гатили и укріпляли. Тут же и перевоз Мутинский владіне их, законников, умоцнюючи позволяем, так з того приходы на себе отбрати, так и з озер тамошніх, половину рыбного добытку приймати. Особливе зас ліс оный, прозываемым Марицю, з пасіками, гребелками и зо всіми до того принадлежностями конфірмуем, з тим же докладом в універсалі от антецессора нашего данного выраженним, абы як п. Мишлашевския (!) з потомками небожчиковскими п.п. Миклашевскими, зарубу того, який покойным отцем их от того ліса усьловне оторван, так п. Афанас Дорофіевич, в том же лісі неналежне от себе завладінное части уступили неспречно помянутой стой обывтели, которой дабы никто з старшини и черни, также и посполитих всякой кондиції обывателей в сполном выразне тут описанних добр владіну и пожиткованю найменшой не важилися чинити трудности и перешкоди пилно рейментарско варуем.

Дан в Глухові мая 25 року 1710.

Вышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61923. Оригінал, особисто підписаний Скоропадським і завірений військовою печаткою)

№ 86

1710, червня 3 (травня 23). – Новгород-Сіверський. – Універсал стародубського полковника Лук'яна Жоравки

«Въсім обще и кожному з особна, кому въласне того відати будет належало, не тилко тепер, но и в потомние часи, творится явне и ясне извъістно, что без відома о вшем и волі так самого его милости пна Лукяна Ивановича Жоравка, польковника Войска его црского пресвітлого величества Запорожского стародубовского, и як их милостей п. пнов граждан и міщан зъначних и мілших новгородских призволення, ставши очевисто Гаврило Богдаш, цехмистр шевский, зо всею старшою и меншою того цеху братиею призьнали доброволне, же без вшелякого примушення, але з власной вьсіх обшой братства своего волі и хотіння, пляц братерский дворовой в самом місті Новгородку на самом рогу зумежю двора з одной стороны Микити Шевця шептаковского, з другой зас стороны от двора Ивана Гавриленка,

через улицу Пробитую, в новый паркан идучую, тилом от Якова Кгалая, а самим причолком противко двора Никифора Ситника, через улицу Пробитую, мимо церков Воскресения Господня, до полевой брами идучую, долгостию и широкостю як ся в себі маєт, продали и у вичную пустили посессию за певную готових грошей доброй монети сумму, то єсть за талярей сто сполна єго милости пну Симеону Березовскому, на тот час сотникови новгородскому, подавши єму зуполную моц и волю оним пляцом, як своим власним, вичними часи владіти и заживати спокойно веспол з милою жоною и Богом данным потомством и люб на оном ку спокойному, а викуистому своему мешканню подлуг мисли своей и уподобання селитися, так теж продати, заменяти или лекговати и як хотя на свой лучший оборочати пожиток. А болш ніхто з старшой и меншой того цеху шевского братии тож вичними часи не повинни будут под совітостю прежде речонной сумми упоминатися. На що лучшего ради достовірия и тьвердости сие письмо при зьвиклих печатех и подписании рук власних уряду городового новгородского и пнов міщан новгородських, также цехмистра и братии старшой и меншой в потомность часов потребуючей стороні єст выдано.

Року Бжого 1710, мсца мая 23 дня. Писан в ратуши міском новгородском.

Подлінная подпис тако:

Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского полковник стародубовский Лукян Иванович Жоравко.

М. П. М. П. М. П.

Иван Анухриевич, атаман городовий новгородский.

Иван Захариевич, войт нового[родский].

Матфей Любартовский, писар новгод[ский], рукою.

Василей Янович, хоружий новгородский, рукою.

Иосиф Данилович, мещанин новгородский.

Семен Юркевич, при том будущий, рукою власною.

Мануйло Йосифович Зіневич, на тот час будущий в ратуші.

Леонтій Тимофиев, ктитор воскресенский, рукою.

Гаврило Богдаш, цехмистр шевский, зо всею старшою меншою братиєю.

Иван Баславский, того ж цеху братщик.

Омелян Лотиш, того ж цеху братщик.

Тихоний Андріевич, того ж цеху братщик.

Иван Евфимович, Халимон Евфимович, Иван Остренский, Логвин Ковбасенко и Игнат Ковбасенко и протчая того ж цеху братия.

Стефан Яксур, того ж цеху брат».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18075. Копія кінця XIX ст. Наприкінці документу копійстом написано: «Рум[янцевская] оп[ись], т. 139». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 79)

№ 87

1710, липня 13 (2). – Табір під Івангородом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Копія.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоїх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Всім кому бы колвек о том відати надлежало, а особливе старості нашому обмачевскому, сим нашим ознаймуем універсалом, иж супліковали до нас Марко Зарудний, Фома, Грыцко Юрченко, Дмитро Обмачевский, Ковтун, Татариненко, жители бахмацкие, жалостне ускаржаючиися на старосту нашего обмачевского за тое, что он в гаях их куплених, над рікою Борзною лежачих, и иние (?) за его поводом жители великие чинят шкоди и спустошение, в чом просили нашего себі оборонного листу, за которим бы жадная в гаях их болш им не чинилась шкода. Мы теды, гетман, слушному их прошению давши у себе місце розказалисмо выдати сей наш універсал, через которий пилно міти хочем и рейментарско грозно приказуем, абы так помененний наш староста обмачевский, яко и никто инший, не сміл и не важился жадной найменшой в гаях их вишей вираженних чинити впрядь шкоды и спустошения, повагою сего ж нашего універсала повторе пилно варуем.

Дан в табуре под Ивангородом июля 2 року 1710.

На копії:

Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. I. Спр. 55163. Тогочасна копія. Наприкінці документу намальоване коло, всередині якого написано «Місто печати рейментарской», а нижче запис: «Войсковий канцелярист Федор Яценко»)

№ 88

1710, липня (25) 14. – Батури́н. – Лист батури́нського сотника
Григорія Яковенка до генерального судді Війська Запорозького

«Мсці пне судия войскової енералний, премилостивий пне и великий добродію.

В заводі Проски Денисовни с Цюлюричкою батури́нскою поважний лист ваш пнський видан ей, Просці до наказной старшини батури́нскої, жеби по свідителству людзкому помянутая Цюлюричка оной Просці за заслуженії роки талярей десят заплатила. Якож висвідчаєт Роман Тимонович, Яким Копилец, Васил Рожен и иние люде многие, же она, Проска, през килко літ служила в дворі Цюлюриччином и за службу єї не доходила ей от Цюлюрички плата, що грозячи, приказали, аби она Цюлюричка помянутой Просці подлуг листу вашого пнського талярей десят заплатила и нудили вязенем туремним. Теди брат єї родний Яков Сутченко самовластно без відома старшини с турми випустил. Так же она, Цюлюричка, противо листу вашого пнського пред наказною старшиною мовила, же якоби тот лист ей, Просці, от ніякихсь бенкортов видан и не слухаючи писма вашого пнського и свідителства людского, отнюдь не хочєт ей, Просці, за заслугу заплатит, мовячи: нехай мене позиває пред суд енералний. Прето ми такой упартой Цюлюричці из братом єї Сутченком не могучи что з оними чинит ускаржаючюся сторону, просим Денисовну отсилаєм (?) за висоце поважного розсудку вашой пнської млсти з суду енералного помененную Цюлюричку позов и оной сироті за заслугу пред судом вашой пнської млсти заплатит.

О сем вашой пнської млсти донєши до услуг, мя поліцаю вашой пнської млсти, моему велце премилостивому добродієви найнижший слуга и подножок Григорий Яковенко, сотник батури́нський.

З Батур[ина] июля 14 1710 року».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 42. Арк. 1. Оригінал)

№ 89

1710, грудня 9 (листопада 28). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Прєсвітлішого и державнійшого великого гдря єго црского сщеннійшого влчства Войск Запорозжских обоїх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Всей старшине и черни Войска его ж црского прстлого влчства Запорожского, а меновите пану полковникови ніжинскому, пп. старшине полковой, особливе зас пану сотникови глуховскому з тамошным урядом и всім общевоисковым и посполитым всякой кондиції й годности, того полку обывателем и кождому кому бы колвек о том відати належало, сим універсалом нашим ознаймуем, иж превелебный в Бгу гсдин отц Мелетий Трофимович, игумен мнстира стых верховных апстл Петра и Павла, глуховского, именем всей братиї на добра свої монастирские, именно на село Баничи и Мацков, при которых и кут з рощею, на село Холопков з млыном, там же на Ясмани будучим, на село Ротовку, на слободку Бородавку з млыном при ней обрїтающийся, на село Везонку, Хозовку, Бурит, а положенем понад рікою Клевеню будучие, на яко при тых же селах и млын найдутся о чотирох клітках, на село Чернево, на млыни под мнстрем на Клевені будучие, и на млин в селі Богдановці на греблі сілской на реці Шостці стоячий, на перевоз Сеймовий Мутинский з половиною ловлей риб свіжих, вялых и просолових з озер тамошних мутинских збираючихся и на ліс, прозиваемый Марицю, в сотні Глуховской положенем знайдуючийся, от одного покойного законника отца Корнилия его власний, з заведеными от него ж в том пасіками и позаймаными гребелками, тоей стой обители лекгований в кріпостное всего того владіние, презентовал нам антецессоров наших прошлых гетманов потвержателние універсалы и просил в подкріпление оной же держави й нашої рейментарской універсальной конфірмацїї. Мы прето, гетман, являючи особливую нашу и мененной стой обители для розширення в ней хвалы Бжой горливість, и их самой его превелебности гдина отца игумена особі иміючи прихилност, видалисмо сей наш потвержателний універсал, котрым всі помянутые их монастирские маетности вижей специфікованние села Баничи и Мацков и при них кут з рощею, Холопков з млыном, там же на Ясмани будучим, Ротовку, слободку Бородавку з млыном, Везонку, Ховзовку, Будища понад рекою Клевеню лежачие, на якої при при тых же селах и млин найдутся о чотирох клітках, Чернево при той же Клевені будучое, млин в Богдановці на греблі сілской на реці Шостці стоячий, в вічистое владіние, утверждаючи зуполную моц конферуем оними маетностями владіти и от людей посполитих тамошних на обител помянутую всякий тяглый в звиклых податках и роботизнах отбирати повинност, так же и з млынов оних всі приходячие пожитки притяживати, з таким особливе докладом, чтобы по прежднему всегда, когда время указывает, греблю Богдановскую общим шарварком козаки и посполитые тамошныї, богдановский жителі, як належит без жадной спреки гатили и укріпляли,

тут же и перевоз Мутинский в владение их законников уможняючи, позволяем як з того приходи на собі отбрати, так и з озер тамошних половину рибного добытку приймати без даваня з монастыра на Мутинский стан соли. Особливе зас ліс оный, прозываемый Марицю, з пасіками, гребелками и зо всіми до того принадлежностями конфірмуем з тым же докладом, в універсалі от антецессора нашего данном выраженым, абы як п. Миклашевская з потомками небожчиковскими пп. Миклашевскими, зарубу того, який покойным отцем их от того ліса усиловне оторван, так и п. Афанас Дорофиевич в том же лісі неналежне от себе завладінним, части уступили не спречно помянутой стой обители, которой дабы ніхто з старшины и черні, так же и посполитых всякой кондиції обывателей, в спокойном выразне тут описаных добр владіню и пожиткованю на меншой не важилися чинит трудности и перешкоды, пилно рейментарско варуем и приказуем.

Дан в Глухові ноеврия 28 року 1710.

Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61924. Оригінал, особисто підписаний Скоропадським і завірений військовою печаткою)

№ 90

1710, грудня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнійшого великого гдря, его црского сшнійшого влчства Войск Запорожских обох сторон Днепра гетман Иван Скоропадский

Всім, кому бы тілко колвек о том відати надлежало, сим ншим універсалним ознаймуем писанем, иж жалобливе прекладал нам превелебный в Бгу его милост отц Мелетий Трофимович, игумен монастыра Петропавловского глуховского, что многие з войскового и посполитого чину люде, а особливе пані Василиева Кочубеевая и пан Корсак перепроважаючи свої на перевоз Мутинский. Антецессорами ншими бывшими гетманом здавна наданных монастыреви Петропавловскому, горілки и инние річи не хотят належитого за перевоз отдавати платежу. Через що обител стая не менших поносит убытков, теди мы гетман, всякого в том, а барзій пней Кочубеевой и пна Корсака, не слушную противност узнавши пилно через сей універсал под неласкою ншою приказуем абы всяк войскового и посполитого чина через помянутих Мутинский перевоз горілки и инние річи посилаючи без жадного от людей належитую повинност отдавал албо приставам

своім ущыти веліл, а если бы хто был противним такового позволяем грабьти, що все жебы не иначе чинилис подписом руки нашей власной и притисненем печати войсковой укріпляем.

Вишшменованный гетман рукою власною.

Дан в Глух[ові] декавр. 1 д. року 1710».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61925. Оригінал, скріплений військовою печаткою)

№ 91

1710 (?). – Лист-скарга козаків с. Загорівки до гетьмана Івана Скоропадського (?)

«Ясневелможный млстивий пне гетмане, нам премлстивійший пне, пне и великий добродію.

Глас 5, піснь 10. Волняшесе бурею скорби и незноснои обиди нашея нанесенной нам от п. Стефан Кожуховского, притікаем ко пристанищу тихому блгоувітливаго млсрдия велможности вашей, просяще от незносных, а вічне плачлівих бід и скорбей избавления, иж он п. Стефан Кожуховский по брату своему Юрию одержавши село наше Загаровку, неисповідими нас обдержит бідами, которих ми бід, горш агаряньских, много терпіли, во всем ему поволними будучи, единаче он, п. Стефан Кожуховский, незважаючи на поволност и терпение наше и не перестаючи звиклости своей, нас озлобляющей, казал з межі козаків, козака взят, именем Михалика, в двор свой и его киями бит, за которим ми, козаки, з хлібом его, п. Кожуховского, ходили прохат: «Пне Стефане Кожуховский, не забивай козака». И так еси нас понудил, то вязением, то битям, чога он, п. Кожуховский, не злюбивши, казал слугам своїм нас з двора бит, а в том другого дня и до его млости пна полковника справитися поехал, будто ми, на его двор безвинне найшовши, завод оучинили. На которого скаргу его млст пн. полковник, словам повіривши, отдал ему нас, жеби по волі своей що хотіл з нами чинил. Он теди п. Кожуховс[кий] [...]ня и данной ему волі, в колодки нас позабывал [...]ние колоденним три неділі мордовал, а поколоден[....] быт казал, а и тим каранием колоденним и киев[...] оу нас, опроч грошового забору) худоби н[ашой(?)......]шой з суплікою подаем. Якой ми обид [...] терпіти, притікаем до велможности вашей [...] и скорбним оутішителя, просящ[е...] от бід велможных млстивий п[...]оупадаем[...].

Велможности вашей от бід и обид и скорбей избавленни, винни

зостаєм до кінця життя нашого, за добре здоров'я і за щасливе панованнє велможности вашої Гда Бга блгати».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51191. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 4). СЛ. 2016. № 5. С. 80–81)

№ 92

1710 (?). – Скарга козаків с. Загорівки

«Ясне велможности вашої, нам блгоувітливаго пна великого добродія найнижшій раби и подножки, козаки загоровские.

Реестр нш, козаков загаровских, многосмо п. Стефану Кожуховскому в напат (?) отдали як много грошей готових, и як много еще в нас опоминається, и душе вимагаєт.

Напрод готових грошей в нас оузял двісті тридцят и пят зол[отих]. А еще опоминається и всесилно вимагаєт штириста золотих, двадцят талярей и пят талярей.

Що знову з набитку худоби нашої п. Кожуховский побрал:

В Михайлика взял пчол семеро, волов чотири, корову з телям, овец семеро з ягнятами.

[...У Фед]ора атамана коня, трое товару рогатого.

[...]ія Срібняка коня, в Грицка Василенка коня, [...]аненка коров дві, в Сергія коров три и сіно».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51191. Оригінал. Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 4). СЛ. 2016. № 5. С. 81)

№ 93

1710, листопада 13 (2). – Київ. – Лист корсунського полковника Андрія Кандиби до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможний млствий пане.

Імїю несумірну надїжду же по так долгом пребиванїї в самом зоключенїї воздуха, яке колвек над нами неволники своїми его ннжое (?) сиятелство покаже милосердіє иле ми в самом моровою заразою вредителном місту я з неволником Новицком и килко шведскими полоняники через все тое моровое повітре пребивали, а

иншое невольники сохранили живот свой по острогах(?), однако же всі храними милосердим Бжиім и хто віст судби его грішник. Достоин сій на большое судим и казним бити блюдется или озлобленни не повинні от рук человеческих десница Гсдня сохраняет ніби явственні показует, их же аж помиловал праведно от вас помилования достойни, а же княжое сиятельство не показавши милосердия, еще преумножил долготу неволі нашей, которая так горка ест я (...) * мню сладчайшую бити смерть, ніжели долготу неволі, умилосердися велможност ваша, не дажд в сей нуждной погибели кончит живот и всім старанем своїм звол уволити или когда невозможно уволнит, принамній на том упросит его княжого сиятельства не нудячи больше неволею, судом своим преодоліт, что з моіми розсудивши клеветники, о тое прошу вашей велможности и его млстивим вручаю респектам и зостаю велможности вашей в всем жичливий и нижайший слуга Андрей Кандиба.

З крепости Печерской ноевр[ия] 2 1710».

Адреса: «Пресвітлішого и високодержавнійшого его царского величества Войск Запорожских обоих сторон Дніпра гетману, ясневелможному его млсти пану Иоану Скоропадскому, моему милостивому пану и великому добродію, отдат от полковника корсунського».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 22. Оригінал, завірений особистим підписом і печаткою. Записи: «В задер[жании] в Печер[ску] будучого просит о свободі (...) * панской (...) * в Глухов на року 1710», «Доношение Андрея Кандиби, бунчукового товариша, заразившогося опасною болізнию, о свободі его (...) * ему з другими, тако обрїтаючимися людьми, з протчи ми (?) 1710 год ноеврия 2»)

№ 94

1711, січня 10 (1710, грудня 30). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державійшого великого гдря его црского сценнійшого влчства Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Всім кому тьлько колвек о том відати надлежало сим ншим універсалним ознаймуем писанем, иж жалобливе прекладал нам превелебный в Бгу его милост отц Мелетий Трофимович, игумен монастыра Петропавловского глуховского, что многие з войскогого и

посполитого чину люде, а особливе пані Василюева Кочубеева и пан Корсак, перепроважаючи свої на перевозі Мутинским, антецессорами ншими гетманами здавна наданых монастиреві Петропавловскому, горілки и иншие річи, не хотят належи того за перевоз отдавати платежу, через що обител стая не менший поносит убыток.Теди мы, гетман, всякого в том, а барзій пней Кочубеевой и пна Корсака, неслухную противност узнавши, пильно через сей універсал под неласкою ншою приказуем, абы всяк войскового и посполитого чина через помянутый Мутинский перевоз горілки и инние річи посилающий, без жадной отмови належную повинност отдавал албо приставам своїм уищати веліл. А если бы хто был противним, такового позволяем, що все жебы не иначе чинилос. Подписом руки ншой власной и притисненем печати войскового укріпляем.

Дан в Глухові] декавр[ия] 30 року 1710.

Звишменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61925. Оригінал, завіреним особистим підписом Скоропадського і печаткою Війська Запорізького. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 1). СЛ. 2016. № 2. С. 67–68)

№ 95

1711, березня 4 (лютого 20). – Лубни. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського.

«Его царского пресвітлого влчства Войска Запорозского гетман Иоан Скоропадский.

Вам п. сотникові конотопскому з всім тамошним урядом сим нашим ознаймуем універсалом, иж жалобливе доносила нам пні Кандибина, полковникова корсунская, что ви з ніякоїсь своей непотребной злости, в дворах их в сотні вшой будучих мешкающих людей и под обороною находующихся, обижаєте и не меньшее чините прикрости, а в дворах хто тилко колвек едет, показуєте станції, чрез що до крайнего припровадили спустошєня и знищєня. Яковий ваш самовольний поступок непомалу ганячи, пилно приказуем, абисте отселі в дворах тих п. Кандиби в сотні вшой, станції преежджающим людем не отводили, леч в инших дворах показовали, и людей в оних мешкающих, до жадних повинностей не потягали и найменшой не важилис чинити прик[рости] и утяжания повторе и по-десяте пилно и сурове приказуем.

В Лубнях феврал 20 року 1711.

Звишменованний гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61926. Тогочасна копія. Запис копіїста на початку документа: «Копія з подлинного універсалу гетьмана Іоанна Скоропадського». Наприкінці документу намальоване коло, всередині якого написано «печать», атакож на цих двох сторінках по низу є запис: «Канцелярист войсковой Матвій Сосницький»)

№ 96

1711, березня 7 (лютого 24). - Прилуки. - Лист гетьмана І. Скоропадського до призренського митрополита Никодима

«Ясне в Богу преосвященный милости отче митрополите, мой велце милостивый господине в Духу Святом, ласкавий отче и благодітель!

Любо видалисмо пану сотникові глуховскому, швакгрови нашому, фундуш на построение млина ниже села Кирдіевки, розуміючи, же то ест місце не пенное и нікому не будет перешкодою, однак поневаж ваша святиня доносит, что построением на том місцу млина значная обида и ущербок кгрунтам монастырским будет діятися, теда яко и без такого вашей святини жалю, если так ест, моглибысмо того построения ему, пану сотникові, заборонити, так и тепер людьми велимо: чи може з того построения млина якая в кгрунтах обители вашей кривда и перешкода бути могло бить, розискати и ежели по донесеню вашей святини розищется, то не звелимо ему, пану сотникові, на предреченном місцу и млина строїти. Тим вашу святиню упевняючи, его ж святителским милостивым навсегда себе полекаю и застаю вашей архипастирской святині всего добра зычливый в Духу Святом син и слуга Иоанн Скоропадский, гетман Войска его царского величества Запорозкий.

3 Прилуки, февреля 24, року 1711».

Адреса: «Ясне в Богу преосвященному его милости отцу Никодиму, митрополиту Призренскому, моему велце милостивому господину в Духу Святом, ласкавому отцу и благодетелю, належит».

(БПАН. ВР. № 276. Оригінал, завірений особистим підписом гетьмана Івана Скоропадського і військовою печаткою. Оpubліковано: 3 документів українських гетьманів та полковників доби Руїни (за матеріалами польських архівосховищ). СЛ. 1999. № 3. С.16–17, 33).

«Року тисяча 711, мсця априля 15.

Я, на имя (?) Лукаш Никифоров, прозвискон Ишутченко, жител слободи Черняцкой, даю сей мой запис на себе, власного, котрое писание в нарочитїи роди записую літ на десет именовану Козмі Никитичу, жителю шалимовскому, иж заставляю млинок свою четвертую част на десят літ за полтора ста золотих на врочищи на Куделки, именовану му, Козмі Микитичу, а если я, Лукаш вишписаний, не мог би на тот термин тих денег в десят літ (...)* вистатчит Козмі Микитичу, то записую ему, ж Козмі Никитичу, на потомние літа десят владіти в том же млинку своею частию, котрая положена в записи. А уховай Бже на мене якої пригоди албо ж ми смерти, жеби з родичов моих близких и далеких, не мался утручати в тую четвертую част, котрую я, Лукаш, заставил за суму вишписанную гспдну Козмі Никитичу на десят літ; ані турбовать его, Никитича, ніхто не может, так тиж ані слобожане наши не могли би денег положить Никитичу за тую част, кромі мене самага власнаго, а могл би хто обобратис на турбацію до Никитича, теди я сам, Лукаш, повинен с кимколвек управит и от мала до велика що мал би шкодоват утрати Микитич, теди я, Лукаш, повинен утрое нагорожат, на що тих для ліпшой віри и годности. При враді порошонской, при вуйту Василю Аньгоновичу, при Денису Дмитровичу, Ивану Афанасиевичу, Василю Петровичу, Макару Даниловичу, Василю Андріевичу и на тот час общий члвк бил на имя Кондрат Дементіев Сівского уїзду деревні Світова и при жиду парохонском Хаїму и много людей на тот час будучих.

Що я, Лукаш, вишписанной интерцізіи, яко не вмиетний писма стога, подписуюся крестом и рукою власною.

И я, Данилий Иванович, дяк порошонский, подписался, при котором праві на тот час писал.

И я, Кузма Микитич, повинен за свою част четвертую повинност панскую платит.

И я, Лукаш Никифорович, в сем писмі записую, що которие писма ест у моего дядки Поцолуйки прудовне и оний дядко мні тих пісом не отдает и ему, моему дядку, по тих(?) писмах тим млинком не владіть.

1721 сентября 22 дня за сию кабалу (?) платил Григорий Романович Кузмі Никитичу сойкину (?) мс.(?) за Лукьяна Ишученка и весь част проуна (?) его належашая ему, Григорию, владіть».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61938. Оригінал (?))

1711, серпня 4 (липня 24). – Шептаки. – Угода щодо купчої

«Всім тепер и в потомние часи хотящим відати атестацією моєю извістно чиню, иж ставши отц Иоан сухосіевскій презвитер, в заводі с Павлом Дзекуном, подданим рейментарским, жителем кистерским, за грунт, будучий в заставі от Луцка Хведонова, жителя сухосіевского, ему, Павлу Дзекуну, за осмачок двадцят позиченых, а тепер помянутому отцу Иоану, яко купившему весь грунт его у Павла Дзекуна хотящему откупити, вчинили собі такое помірковане: чесний отц Иоан ему, Павлу, повинен осмачок пятнадцять, позичених Луцком за тие полоси, сего ж року о свтой Покрові отдати, а Павел Дзекун, зобравши сеголітное з той заставной нивы посіянное жито, во вічност его честности оную ниву привернути, так теж и хто колвек засівал сего року яриною ему, Павлу, заставние от Луцка полоси з тих теди полос отец Иоан сеголітную частку скопщини, що належит, от засівающих принявши, и тими полосами вічне за вишпомянутую отдачу Павлу Дзекуну осмачок пятнадцати владіти, що власним их прошеним ствердивши, писанием моим под притисненим печати и власного имени моего подписания потребуючої стороні видаю.

В дому рейментарском шептаковском року 1711 июля 24 день.

Ерый Новицкий, стар[оста] ш[ептаковский].

Притомние справи сей:

Нестор Василіевич, сотникович шептаковский.

Яков, войт волоскый шепт[аковский].

Левон, атаман, Иван Роговий, войт, кистерские з обывателми тамошними.

Михайло и Овтух, войты, з мужами, Андрійковские.

М. П.

На другому боці: Новицкого на Луцково поле.

Іншою рукою: Атестація Павла Дзекуна с уступкою сценнику Иоану нивы».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18144. Копія початку ХХ ст. Запис внизу документа: «Київський центр. архив, документи монастирів, № 3331, оригінал». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч.11). СЛ. 2018. № 4. С. 80)

№ 101–102

1712, січня 25 (14). – Глухів. – Стверджувальний універсал-привілей
гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнійшого вликого гсдря нашего его царского священійшого влчства Войск Запорожских обоих сторон Дніпра гетман Иван Скоропадский.

Пану полковникови черніговському, старшині его полковой и всім старшим и меншим войсковим и посполитим того полку обивателем и кому бы о том відати належало, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пан Игнат Василиевич, сотник менский, презентовал нам купчую запис от Данила Власенка, жителя сосницкого, на камен Майва на реці Мені в селі Хвескувці в задней стоючий с порожню заставкою и з иншими, до того майна прилегаючими кгрунтами, собі данную и, построивши на той порожней заставці внов два камені, просил нашего на оние потвержения. Ми прето, гетман, тое его пана сотника менского прошение узнавши за слушное, а до того ж, респектуючи на его ж отдавна в Войску Запорожском роненние праці, тие купленнии и внов на порожней заставці построение два камені звыш намененними и кгрунтами сим нашим універсалом в спокойное владіние оному ствержаем, позволяючи з оних приходячие розміровие отбирати користи, биле б от тих внов построенних ка-меней кгрунтам людским не діялася шкода. Зачим пилно міти хочем, варуем и рей-ментарско приказуем, аби ніхто з старшини и черні войскових и посполитих полку Черніговского обивателей не міл і не важився ему, пану сотникови менскому, в вла-днію купленними кгрунтами и в отбранню звыш мененних каменей розмірових приходов жадной найменшой чинити перешкоди.

Дан в Глухові йануар 14 року 1712.

Звыш менованный гетман рукою власною.

Игнат Василевич, обозный полковый черніговский».

(БПАН. ВР. № 261/2. Арк. 118 зв. Копія. XVIII ст. Опубліковано:
Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. №6.
С. 68)

1712, березня 11 (лютого 28). – Шептаки. – Універсал шептаківського старости Юрія Новицького

«Всім, кому о том в каждого суду и права потребно відати, сим моим писанием ознаймуем, иж честний отц Климентий Боярский, священник Стотроецкий кистерский, поклепан был заочне Феодором Білским и злодіем, яко бил честность его купил краденний у его ж в[иш]писанного злодія казан Кості Миленкого, жителя азаровского. Его злодійской сказці я повіривши, послал от себе пна Ленкевича (?) [...] шкодуючого для одискання и для обизнання оного казана, котрий п[ри]бувши в Кистер в дом отца Климента и з между козанов его чест[ного] опознавали и не знайшли. Теди его честност, узнавши на себе заочне зло(...)* отцем нанесенную калюмію, зараз для наочного оправдания в Шептаки в двор рейментарский до мене прибыл. Но оний потварца в тую ноч з туремнаго вязення на допросі не будучи, наочне увойшол. Что я видячи о нанесенной калюміи быти на себе от его честности порозуменне а болш (?) не хотячи в турбацию себе заводит, перепросил его честност за очное [без]честие и Кості Миленкому шкодуючому за казан своими денгами (...) десять заплатил при бытности пна Григория, старости кистерскаго, Якову Матіевичу, войту волоскому, и Григорию Шафару и уже болш Костя не повинен за оний казан турбовати никого, а міл бы кто гделиколвек заочне или у очи сим потварством честному отцу(?) Климентию домовляти, чога на его честност не довелося на(...)*, вини полагаем на дом архиерейский талярей сто (...)* на что для сторони в далній час честному отцу Климентию до рук сие писание писанием руки моя и з притисненем звиклой печати шептаковской видаем.

Діялося в дворі рейментарском шептаковском.

Року 1712 мсца февраля 28.

Jerzy Nowicki, starosta szepтакowski».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18163. Тогочасна копія, пошкоджена. Внизу напис «Сводил с подлинным Мартин Михайлов». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 80)

«В року 1712 мсца марта дня 1.

Во имя Отца и Сина и Духа Стого. Аминь.

Душу свою грішную полежаю Господу Богу во Тройци Единому Отцю и Сину и Духу Стому тило мое грішное землі мает погребено бути у церкві Божой под церквою у Розества Престия владичици нашае Бци по хрестиански сорокоусти начинати (?) маються отпраовати у тій же у церкві зараз по моюй души грішной недостойной за розуму супелного и при памяти доброй сподіваюся умерти при старости літ своїх от Бга назъначоний смерти на себе що ден и година и минути дай Боже без гріха чисто умерти мні грі(х)овному недостойному. Я, Юрій Харевич, рукою своею власною пишу сей дестаменьт муй и записую у сьом у дестаменьті жоні моюй Гані Яскувъні и синам моим тром худобу свою убогую, працею своею вірною зібрано жоною моею Ганою Ясковъною, по небожці першой жони моей, славной памяти Олесі Студенечковъни дай Бже покой юй вічъни на том світі. Старшему сину моему Леонътию Харевиченьку отписую камень передъни на греблі у старой з паном Радичом у клітъці, клітъки третая часть и скриня за дверъми никому камень той не заведени и правом объваровани червоних ве зълоті пятьдесят кубок, вибияни квіти позлоцісти гривъна кубков три, оден у оден малих в цапі (?) позълосцістие, ложок чотири позълосцістие, срибро тое гданъской работи, одъна ложъка пятая срибная, казан один, виничъни, тое усе виш писаное сину моему старшому записую. Другому сину моему середънему, Василю Харевиченьку камень передъни на греблі Озаривсъкой у Цінъчихи купълени вічними часи записани у ратуши (в) Батурині у книги клітъка з приизъду от Конотопу, никому не заведени и правом объваровани червоних пятьдесят ве зълоті кубок у гривъну квіти вибивани позлоцістии, кубков малих три, один у один позълосцістие в цапу, ложок чотири позълосцістие, срибная пятая ложка, тое срибро гданъской работи, казан один виничъни тое, усе вишъписаное сину моему середнему записую Василю в вічними часи.

Третому сину моему межиному Феодору Харевиченьку камень середний у тій же клітъці цінъковъскуи з Василем на греблі Озаричъной записую, никому не заведени и правом объваровани и червоних пятьдесят, кубков два срибъних гладъких поясъки на кубъках позлоцістие, ложок чотири позлоцістие гданъской работи, пятая ложъка срибная своей работи, чарка у гривъну своей работи срибная,

казан виничъний один. Тое усе вишъписаное сину моему меньшому Феодору Харевиченку отписую. Жоні моюй Гані Ясковъні у туй же клітѣці цінъковъскуй на Озаривсѣкой гребльї камень третій задъній отпису(ю) жоні моюй до смерти, а по смерти жони моеї той камень задъніи усїм тром синам моїм (третюю задънюю я купил половину у Цінъціхи з каменем заставъки, а другую половину заставъки купил я у мелникув фунъдових за позволенем усїх мелникув озарицѣких, а особливо за половину тоєй заставъки дал я на церков стого Николая в Озаричах золотих двацать цїну пулмисъкув двацать и два талїрок тринацят, куманец мали тоєю цїноу. Три сини мої рувѣно мают подїлитися без сварки смирно. Пояс срібѣни позълоцісти отцевъски жони моеї Ясѣкувѣни до мене принесену гривень девять на шість частий дїлити синам моїм тром, половина пояса того, а половина на ей трое дїтей пояса тридидиних (?) полпатори гривѣни на одѣного стане срібѣра той пояс до смерти у жони моеї маєт бути, а по смерти дїтом нашим. Двур у Конотопї на Ярошишином плец(у), у котором я мешъкаю и мешъкалем берег (?) Ивана Ткача жоні моюй мешъкати из синами моїми вишъписаними до смерти записую, а по смерти моюй або жони моеї синам моїм тром у купї мешъкати, або рувѣни подїлїти у тїм дворї. Другї двур шинъковъний на Пробитуй улиці от про (?) Подълипенсѣкой башѣти подѣля Яреми Поръпури жоні моюй до смерти, а по смерти жони моеї, синам моїм тром записую. Хутор у лобъка (?) купѣлени от Подълипѣного жоні моюй владѣнїти, а по смерти жони моеї, синам моїм тром той хутор. Другий хутор у Шаповаловъцї муй берег Василя Галича, азъ по улицю тую, що на греблью улица и по берег з полем, купѣленим и ставъком купѣленим на сляху до Сосънувки, идучи з полем; коней, товару, овец кулъко єсть у тїм хуторї жоні моюй записую до смерти, а по смерти жони моеї синам моїм тром.

Хутор на Торъговицею межи Гиравъкою и межи Курїловъкою купѣлени сїножати, поле, лїсок поки окуп заишол от берега округ и от сляху Смілянсѣкого помїжъник, Васил Галич от Куриловъки, а от Гиравъки други помїжъник Скидан. Тое усе записую жоні моюй и синам моїм тром до смерти.

В Старуй хата з двором, виниця, гаї окопанїї округ ровом, сїножати на островї - тоє усе купленое синам моїм тром и жоні моюй в вїчними часи записую. В Озаричах двур, лїс за болотом Камѣтиновъцї(?) купѣлени вїчними часи, записую жоні моюй, а по смерти жони моеї тоє усе, що у тїм дестаменътї рукою моею написано синам моїм тром вишъписаним до смерти их записую, а хто б мав сей дєсѣтаменът муй перемїняти або касовити, проклят на а(на)фѣтема нехай буде и Бог тому

помъстою буде».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65020. Тогочасна копія)

№ 105

**1712, квітня 16 (5). – Петербург. – Лист Гаврила Головіна до гетьмана
Івана Скоропадського**

«Копія.

Ясневелможний и превосходителний гспдн гетман Войск его црского величества Запорожских, мой блгодітель

Велможности вшей извѣстно, что изменников его црского величества из генеральной старшины Чуйкевич, Максимовича да полковников Зеленской, Покотила,и еще Гамалей да Грицко писар Гречаной были при проклятом Мазепе до самой счастливой нам Полтавской баталиї и когда уже усмотріли во время той баталиї невозможность себе уйти от войск его црского величества, пришли сами; и хотя было довелися оны за измену свою все смертной казни, однако ж црское величество пожаловать велел их, послать в силку нѣкоторих в Сибирь, иних же к городу Архангельскому на вечное житье, куда и жен их и детей вечно сослать же. А понеже в прошлом 1710 году на Україне было моровое поветрие, для того не мочно было их оттуду к Москве для ссилки в те города взять. И изволите вша велможность нне тех висше именованных изменников жен и детей для послилки к мужьям их прислати к Москве за караулом, о чем я к господину Протасьеву при сем такожде пишу.

При сем пребываю.

На подленном подписано:

Велможности вшей ко услужению готовейший г. Гаврило Головин.

Из Санкт Петербурга 5 апреля 1712».

**(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 60317. Тогочасна копія. Оpubліковано: Мицик Ю.,
Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.)
(ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 97)**

№ 106

**1712, серпня 8 (липня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его црского прес[ві]тлого величества Войска Запорожского обоих

сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом кому би колвек о том відати належало, а особливе урядовим шаповаловским, иж пні Феодосия Небабина, сотникова бившая шаповаловская, міючи в своем владінии здавна куплени двори два в Шаповаловці и третий в Стрільниках будучие, просила нашого на оние гетманского потверждения. Ми теде, гетман, слушному тому ей, пні Феодосиевой, не отмовивши прошению и респектуючи на значние покойного мужа ей войсковие заслуги и на ей самой удівство, яко взялисмо оную зо всім удовиним домом в нашу гетманскую оборону и протекцию, так и всі кгрунта, якими она здавна владіет, а особливе помянутие двори, в Шаповаловці и в Стрільниках будучие, сим нашим універсалом ствержаем в зуполную ей поссесию, позволяючи ей оними по своей волі и хотінию диспонувати, и волно ей в тих же дворах или в теперешний безарендовый час всякие напитки держати, в чем аби ей, пні Феодосии, ніхто з старшини и черні войскових и посполитих людей жадной перешкоди и перепони чинити и ніяких обид и долегливостей наносити не важилса, міти хочем, упоминаем и рейментарско приказуем. Тут же докладаем, жеби люде на грунті купленном пнеи Небабиной поселившиися, до тяглостей общих громадских не били зачіпани, але би попережнему до ей, як здавна, належали.

Дан в Глухові июля 29 д. року 1712 году (sic!).

На подлінном подпис таков:

Выш именованый гетман рукою власною.

С подлінного свідетельствовал бунчуковий товариш Михайло Омелянович.

Место печати».

(ІР НБУВ. Ф. 140. Спр. 18141. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці докумен-ту копією написано: «Румянц[евская] опись Малор[оссии], повет Нежинский, т. 52, сотня Шаповаловская». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ-ХVІІІ ст.) (ч.11). СЛ. 2018. № 4. С. 81)

№ 107

1713, травня 29 (18). – Короп. – Лист коропського сотника
Дем'яна Кононовича

«Ясневелможний премилостивійший наш добродію, мсці пне гетмане.

Високоповажний велможности вашої панская міючи мы у себе універсал для общого вспоможения убогой громаді города ншого в безперестанних тяжестях діючихся сих времен непостоянних од шинков покуховних, якими до сего часу значную усе убоztво дознавали полегку и ослабу (?), якож и под час бытности войта ншого у велможности вашої панская, которому з тоєю же премлствыя своя ласки рачилисте потвердити словесно оними шинковими хот (...)* убогой громаді чинити помоществование; з яких кромі щеденних росходов и поклонов трактуючим гсдом полковником чрез город нш прошлой осени ж (якие немало нас коштуют) значних росходов тут виражаю, на провиант для полку Саксонского купилисмо самого сіна за сімдесят золотих, овса для того ж полку купили за шістдесят золотих до алтелиерії войскової велможности вашої рейменту купили шкур пят римарских за десят коп возов купилисмо пят, шкур возових чотири, саль дві, соли пудов два, сокір дві, застопув два, копаниц дві, инших приборов до возов потребних. На що витратилисмо тих же грошей покуховних сполна шістдесят золот[их]. По которие приходние гроши его млст пн полковник нш ніжинский уже по виході людей з корогвою, изволил прислати для чого мусілем получивши той лист (а барзій же упередил до перевозу обоз полку ніякого великороссийского) вернутися з под корогви на малое время донести о такой волі его млсти пна полковника ншого до велможности вашої, которие извістуючи и изгола для страчення тих грошей на вижеозначенние потреби не маючи где узят (а барзі упевненни високоповажним словом велможности вашої).

Под ноги велможности вашої упавши, млствого добродійского жебраем млсрдия, аби оние хот мілкие у городі ншом шинковие приходи инуді (?) не были отдалени, з яких узнаючи убогие жители нши в тяжестях своїх дефелкгації должни о щасливом и многовременном велможности вашої доживотне млсти Гсда Бга пребиванії, яко и не престаем.

Велможности вашої, премилостивійшого ншаго добродія, найнижший подножок Демян Кононович, сотник короп[овский].

З Коропа 18 мая 1713 року».

Напис на звороті: «Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского, обоіх сторон Днепра гетману ясневелможному его млсти мсці пну Иоанну Скоропадскому, моему премилостивійшому пну и велце ласкавому добродіеві, яко найпокорніше от сотника коропского Демяна Кононовича року 1713».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 88. Оригінал)

1713 або 1720, жовтня 4 (вересня 23). – Табір під Києвом. – Універсал
гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоих сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом всей старшині и черні, в полку Ніжинском найдуючоїся, и кому колвек тепер и впред відати надлежатимет, иж яко пред сим при началі уряду нашого гетманьского, надалисмо были войсковую часть розмірових приходов в млині Миколаевском будучой, удовствуючої панеи Феодосии Небабиной, сотниковой бившой шаповаловской, взглядом того, же оную покойние свекор и муж ей Небаби по грамоті царского пресвітлого величества здавна держали, а потом в невідомості пану Тимофиеві Забілі за показанием універсалу бившого гетмана тую ж мірочку респектом зобравши, в якій он млин тот міл, данного в Лукомлю, потвердили, а она, пані сотниковая, в заміну от чистого одобранного острова з млинков (описка, має бути: «млином» – Ю.М., І.Т.), под Бахмачем будучого, за універсаламы того ж бившого гетмана и нашим на греблі Кунашевской в Плющевом млині войскової части заживала, так тепер, поневаж тая войсковая в млині Плющевом часть от неї пану Василию Кочубею одошла, а пан Забіла жадной уже до помянутого на греблі Миколаевской млина не має претенсии, знову по первой волі нашой тую войсковую мірочку, з оног належнью, пани сотниковой ку вспартю ей удовиному дому приворочаем сим нашим універсалом, которого повагою міти хочем и рейментарско приказуем, аби в том жадной ей, пани сотниковой, ніхто не чынил перешкоди и препятія.

Дан в обозі од Киева сентября 23 року 1720*.

На подлінном подпис таков:

Виш именованный гетман рукою власною.

Место печати.

С подлинним свидетелствовал корнет Афанасий Баскаков».

*) В деле арх[ива] черн[иговского] двор[янского] депут[ского] собр[ания] № 5355 универсал в году (?) датирован 23.IX. 1713 г.».

(ІР НБУВ. Ф. 140. Спр. 18141. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієстом написано: «Румянц[евская] опись Малор[оссии], повет Нежинский, сотня Шаповаловская, т. 52»)

1713. – Донос невідомого на прихованих мазепинців

«Моск. Гл. арх. МИД Малороссийские дела 1713 г. № 32

Божиею милостью пресвітлішого и державнішого великого государя нашего цара и великого князя Петра Алексевича (sic) его царского пресвітлого величества, его милости, царскому боярину или полковнику поимених випись или цитулка и изменяя, удивляясь не помалу чом, то государь довіряет сим людем чиркасским, ане люди хитрия, не можна их дознатися правды, онны буцето государю спомагая, дают наподед (?) ездят толко (пропуск в тексті – Ю.М., І.Т.).

А до тих людей к себе принять на помочь, бо сами не могут чого вчинити, так на помочь замагают запорожцев, турчина, аби государеві войска запропасть; если государь того не вчинит, не изволит побрати полковников, полковника лубенского, судию, писаря (Григорія Кулябку – Ю.М., І.Т.), асавула полкового Максима Дорошенка, Сухомоского, Леска Калинского, Инчипора, сотника (пропуск в тексті – Ю.М., І.Т.) се в монастырю игумна з братам, намісника и з братом Пятого полатна полатного, иминна их: Филарет, Илия, Саватий, Иларион, Дииниси Пятий, казначій по русску, бо в них одна до мисль с полковником, также и переясловского полковника со всем улусом, узять епископов, архимандритов киевских в монастырю Межигорском, также побрать старших усих, бо онны вьси в одном совету, студентов ховают, запорожцев также ховают по монастырям чирнигиским чинам покривают, а по городам по винн[и]цам по браварах хаваются, также и по степах, если государь усих их изволите избрати по городам и по монастырях, а своих русских поставляти по городам воеводи, а по монастырям русских закоников, игуменов, намесников, духовных казначиев, писарев, да и сторожу в монастырю Лубенском, в Мижигорском монастырю, также в Переяславском, также изволите узять епископа, а русских поставляйте, у Киеве также по всих поставляйте русских, будете знати и скарби монастырския и панския по городах и по монастырах. Бо в них одна думка во всих, як епископи, так архимандрити, так игуменны, мижигорски архилярьски игумен хитриший, усих з намісником изволь пошукать от востока до запада, то таких не суть знати хитрих, бо одно сами хитрия, а другое братов таких мают хитрииших, бо с Мазепою забратоживали, толко их тут тень, а душа и с Мазепою, бо онны за Мазепу безпрестанна Бога просят, а такая каверзники коли заочно онны то их и сякут и рубают, а коли в очи, таких на образ (пропуск в тексті – Ю.М., І.Т.) мужами назвать,

такии тиия законники, еси государь изволит Украину над собою имити ю, то изволте русских людей держать як по городах, также и по монастырях. А если не изволит русских людей держати по городам, то не тока Украина не его будет, але на столици и сам не одержиця, если сих часов не похватает их усих. Да пождавши онны с весны, да зберутця у купу и запоро(ж)ци и радамижские люди, тогда им чинтитт будешь и столица не твоя будет. Изволь, государь, в первых гаттманна узять бавожо (?) скарбец в монастырю Мгарском, а жонны их и сами подаете, як прейдут со всеми силами на столицу.

Изволте духовный чин переменить скоро, скоро, потом мало пишу, много чолом бию наиниший слуга и богомолец за государя света великого».

(ІР НБУВ. Ф. 194. Спр. 121. Арк. 150–151 зв. Копія другої половини ХІХ ст.)

№ 110

1713, січня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорожского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом, всім обще и комуколвек о том відати належало, иж донесл нам превелебнійший в Бгу его милост отц Мелетий Трофимович, игумен мнстря свтих верховних апстол Петра и Павла глуховского, что многие великоросийские и малоросийские через села их мнстирские проезджающие люде, великие тамошним жителем бранем подвод и вимаганем злишних кормов, иншие не міючи жадних и указов, долегливости, досади и обиди чинят, и просил на тие монастырские села ншего рейментарского защищения. Мы прето, яко зуполний міем на тое монарший црского прсвітлого влчества, нашего всемилостивішого гдря указ, ижбы жадним проезджающим, особливе великоросийским людем через малоросийские реіменту нашего городы и села, таковым, которые под именами світлішого римского и росийского гдрств ижерского князя, его млости Александра Даниловича Меншикова, сиятелнійшого графа и гдрственного канцлера его млости гдна Гаврила Ивановича Головкина, сиятелнійшого графа, генерала фелтмаршала и кавалера его млости гдина Бориса Петровича Шереметева, сиятелнійшого князя его милости Димитрия Михайловича Голицина, кгубернатора киевского, и од нас, гетмана, не будут иміти подорожних листов, отнюд подвод и нічого кормов не давати, а хто бы

поступуючи самоволне, дерзнул сам подводи брати, тому наказание учинит так чрез сей наш універсал, указом его црского влчества гдревим повеліваем такихих противников волі монаршой, если бы хто з великороссийских чили малороссийских людей через маетности мнстрия глуховского Холопков и инние, а не міючи од кого з помененних особ подорожного листа, сміл и важился насиліем, албо указ брати подводы и кормы вимагати и тим людям чинити досады и обиди, удержувати и до нас в Глухов присилати, где за таковое дерзновенне и противност належитое понесет наказание, декляруем.

Дан в Глухові, з канцелярії нашой войсковой януария 1 д. року 1713. Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61926. Оригінал завірений особистим підписом Івана Скоропадського і військовою печаткою. Запис на звороті іншою рукою: «Універсал пна Івана Скоропадского, гетмана, о небрані подвод без подорожной от означенних в нем властей и здирства от проезжающих и вимаганю злишних кормов». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З но-вих документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.)

№ 111

1713, лютого 11 (січня 28). – Справа про скаргу гетьману Івану Скоропадському городиського сотника Якова Василевича.

«Року тысяча сімсот третегонадцат мсця януария двадцат осмого дня.

За поданем супліки самому ясневелможному его милости пну Иоанну Скоропадскому, Войск его царского пресвітлого величества Запорожских гетманови, перед судом его ж царского пресвітлого величества Войска Запорожского енералным точилася справа межи Яковом Василевичом, старостою городиским, скаржачою стороною, и межи паном Кирилом Троцким, сотником бахмацким отвітуючим. Заносил свою жалобу п. Яков Василевич, староста городиский, на пна сотника бахмацкого, в той міре: прошлие сие года завзявшись он, п. Кирило Троцкий, сотник бахмацкий, в ясневелможному пану гетману вдает невинне и описует, же староста городиский многие людям через стадников своих чинит шкоди, загоны велит чинити по околичных селах забирати и продавати, ночью посилает волов и яловиц злодійським способом з хліву в в людей красти и ріжучи стадными таковие добуние (?) яловиці и воли діляться мясом, отвозят до дворца к старости часом половину тушы, а иногда всю тушу, и шкури отнюд стадныков отбирал

и оборочал на свой пожиток, о чом любо п. Иван [...] будучи в Городищу, розисковал и допитовалъся киами [...]на]казуючи быти стадников, не призналися и не довелося; тое (?) а пан сотник отнюд в тих на старосту городиского злодійских речах крадених ославляючи, доводит, од чого староста виводячися в невинности своей, же як не посилав стадников и не знаю, через супліку поданую просил у суду вой[скового] свтой справедливости».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55137. Тогочасна копія. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 64)

№ 112

1713, лютого 21 (10). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до воронізького сотника Потапа Назаровича (Піскуненка).

«Пане сотнику вороніський!

Зачувши в Бзі превелебнійший его млсть гспдин отц игумен петропавловский глуховский, что в. м. Богданувского млина, в котором его превелебност міет части дві войскових, хочеш свою мелницкую часть продати, просил нас, абысмо до в. м. писали, жебы тот свой млин его превелебности продажею уступил. Теды жадаем в. м., абис еслы міеш намірение оный продати, не кому инному, тилко его превелебности продал, и если бы хто уже у в. м. помянутий Богданувский млин сторговал, то в. м., не беручи у него грошей, перше опишися о том до его млсти отца игумена, даючи відати, за що оний млин в. млстин ест исторгован и когда не похочет его превелебност тоей сумми, за якую от кого будет сторгован тот млин, в. мсти заплатити, то волно в. млсти и потом от оного гроши отобрати, хто млин в. млсти уже сторговал. При сем в. млсти в сохранение Гспдві поручаем.

З Глухова февраля 10 року 1713.

В. млсти ласкавый Иван Скоропадский, гетман, рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 161. Оп. 1. Спр. 28. Оригінал, завірений особистим підписом І. Скоропадського і печаткою Війська Запорозького, яка чудово збереглася. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.). СЛ. 2016. № 2. С. 68–69)

№ 113

1713, лютий. – Гадяч. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Вам, атаманові арматному артиллерії нашой войсковой, и каждому, комуколлеж о том відати належит, сьм нашим ознаймуем універсалом, иж доносил нам войт ніжинский 3 маестратовими. что любо указом нашим предложено вам, абысте сіл их маестратових, в сотні Прохорской будучих, именно Крутов, Кагарликов, Хорошого Озера и Печей, до кошеня и воженя сіна и иных повинностей не важилися чепати, того ради, же они тими своїми селами всякие наезди до ратуша отбувають. Однак вы и тепер, як нам из их же маестратових доносится, не перестаете людей их за вожене сіна грабьти, в чом просили нашего поменутие маестратовие респекту и заступленя. Прето чрез сей наш універсал пишно вам приказуем, абысте вперед нікогда з сіл их маестратових людей, которими они всякие ратушние отбувають повинности, ні на якие подряды не зачепали и грабежов брати у них не дерзали под неопусним каранем повторе приказуем.

Дан в Гадячом февр. року 1713.

Звышменованый гетман рукою власною».

(НКМ. Фонди. № 9-11454/ПП-262. Оригінал, особисто підписаний І. Скоропадським і завірений печаткою Війська Запорозького. Опубліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана Івана Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). СЛ. 2006. №4. С. 37–41)

№ 114

1713, березня 27 (16). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до стародубського полковника Лукьяна Жоравки

«Мой ласкавий приятель пне полковнику стародубовский.

Любо причину в. мстину за п. Стефаном Якимовичем, полчанином и хоружим своим полковим, о потверженю універсалом нашим селца Чертович, от в. мти ему наданного, в листі до нас внесенную, принялисмо, однак оного для многих ннішних в канцелярии войсковой забав и трудностей ему тепер не видаем, але для пре[...]дившихся и в полку в. мтином діл не удержуючи его тут, отсилаем назад до вас мости, позволяючи и за в. мстиним листом тим селцем оному владіти. А когда будет поволнішное время , хоч и в войсковом поході, то в тот

час помянутое селце Чертовичи ему, Якимовичу, и нашим універсалом ствердити не отмовим. Тое в. мти предложивши, ему ж зичим доброго от Гпда Бга здоровья.

З Глухова марта 16 д. року 1713.

В копии пишется по сему:

В. мти зичливий приятель Иван Скоропадский, гетман Войска его царского величества Запорожского».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18195. Копія початку ХХ ст. Запис копіїста: «Генер[альное] сл[едствие] по Старод[убскому] п[олку], л. 211 об.» Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 81)

№ 115

1713, червня 16 (5). – Табір під Кобірчею. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого влчства Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Всім, кому о том відати будет надлежало, а особливе тому висланому, якии будет прислан в полк Ніжинский от пана господара двору ншого для вигнання людей на вкошене сіна коням войсковим арматним сим ншим універсалним писанем ознаймуем, иж просил нас войт з маїстратовими города Ніжина, дабысмо в селах их, до ратуша прилеглых, в сотні Прохорской будучих, людей посполитих от сінокосу уволнили: прето мы прошение его, войта, з маїстратовнми приневши за слушность, яко уволняем, так пилно приказуем, абы тепер и впрעד, когдаколевек будет в полк Ніжинский висланий для того прислан, не важішся з сіл, до ратуша ніжинского належных, людей на косовицю вигонити.

Дан в обозі од Кобірчи юня 5 року 1713.

Звишъменованный гетман, рукою власною».

(НКМ. Фонди. № 9-11454/ПП-262. Оригінал, особисто підписаний І. Скоропадським і завірений печаткою Війська Запорозького. Запис іншою рукою: «Уволняющий от идущего сінокосу села ратушние». Оpubліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана Івана Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). СЛ. 2006. № 4. С. 37–41)

№ 116

1713, червня 16 (5). – Табір під Кобірчею. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого влчства Войска Запорожского гетман
Иоанн Скоропадский.

Пану полковникові ніжинському з старшиною полковою и кому
о том відати будет надлежало, сим ншим ознаймуем універсалом, иж
прекладали нам через супшліку свою войт з майстратовими города
Ніжина, что от безпрестанних переездов людей великороссийских не
меньше діются в ратушу их тамошном росходи, на которие ніотколь не
міючи жадного подпоможения, просили такового ншого респекту, жебы
в селах, до ратуши належних, міскую на вишинк давати горілку без
плачення покуховной повинности, такъже и козаки, мешкаючие в тих
селах, если хто будет свою шинковати горілку, покуховний належний
платеж в подпоможене помянутих росходов до ратуша ніжинского
отдавал. Теди мы, гетман, прошение его, войта, з майстратовими за
слушное принявши, яко через сей нш універсал позволяем им в селах,
до ратуша прилеглых, давати міскую горілку без плачення покуховного,
так приказуем, жебы и козаки тамошние, шинкуючи свою горілку,
покуховную повинност на росходи ратуша ніжинского им, войтови з
майстратовими, отдавали. В яком отбираню не міет пан полковник з
старшиною жадного чинити препятія упоминаем, однак того варуем,
дабы войт з майстратовими тих збиранних покуховних грошей на свою
потребу не забирали, але бы они употребляли на росходи міские.

Дан в обозі од Кобірчи юня 5 1713.

Звышьменованный гетман рвкою власною».

(НКМ. Фонди. № 9-11452/ПП-2619. Оригінал, особисто підписаний
гетьманом Іваном Скоропадським і завірений печаткою Війська
Запорозького. Опубліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана Івана
Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). СЛ. 2006.
№ 4. С. 37–41)

№ 117

1713, липня 17(6). – Глухів. – Лист Анастасії Маркевич-Скоропадської до
сина і дочки

«Мні велце кохание діти, пне сыну и пне цорко.

Перед сим уже с килка недел по указу ншом Ліневич с Подолова до

Мутина ехавши, все господарство тамошное реестровне вручив в дозор Ивану Сокуленку на том добре знаючомуся, яким и тепер оним завідуєт. А що писалисте до нас сего листоподавцу на тоє дозорство посилаючи, то оний, знаючи себе до того бити неспособним и сам от того перед нами вымовлявся. Которого знову до вас з сим листом ншим отсилаючи, люб сему, люб кому иншому тоє дозорство вручити по волі вашой даемо, в якое мы интересоватися уже не будем. При том вам молитви и благословение нше материнское засилаючи, их же о сохранение Гсду Бгу поручаем.

З Глухова июля 6 д. 1713 року.

Вам всего добра щиро желаючая матка Анастасия Марковна Иванова Скоропадская Войск Запорожских гетманова».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56272. Оригінал)

№ 118

1713, вересня 1 (серпня 21). – Табір під Києвом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского прстлого велчества Войска Запорожского обоїх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пну полковникови ніжинскому, старшині полковой, а особливе п. сотникові глуховскому з урадовими тамошними и всім, кому бы колвек о том відати належало, войсковим и посполитим людем сим нашим ознаймуем універсалом, иж Павел Лесенко служне з сотен (?) войсковим товарищем сотні Глуховской, міючи млин куплени у Евфима Небая, також сотні Глуховской в товариша под селом Журавкою, на річці Журавці о двох колах стоячий, на который и універсалы два, еден фундушовой, а другий ствержателний антецессора нашего, бывшего гетмана, нам презентовал, просил чрез супліку свою и нашего рейментарского на оний подтверженя, жебы могл ему спокойне владіти и приходячие пожитки з оного без перешкоды одбирати. Мы прето, гетман, не одмовившы их слушному прошению, а стосуючись до універсалов антецессора нашего, велілисмо имі з канцелярії войсковой наш видати універсал, который, яко тот помененний млин о двох колах на річці Журавці будучий (если от оного жадная людям в кгрунтах не дієтся шкода) в спойное иму, Лесенку, владіние ствержаем, позволяючи им всякие з оного приходячие пожитки розміровие одбирати. Так міти хочем, варуем и приказуем, абы нихто з вишепомянутой старшин, ни

з войскових и посполитих людей в том содержаню млина и одбираню приходов жадной найменшой ему, Лесенку, не важился чинити кривди, трудности и перешкоди.

Дан в обозі от Киева над Либедю 21 д. августа року 1713.

Вишменованый гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 62312. Оригінал, особисто підписани й гетьманом і завірений військовою печаткою. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 2). СЛ. 2016. № 3. С. 70)

№ 119

1713, вересня 14 (3). – Київ. – Лист графа Б. Шереметева до секретарів

«Господа секретари.

Порутчик Яков Красновский и подъячей Федот Рогов в Киев с червонными и рухлядью приехали и письмо ваше нам подано прошедшаго августа 19-го дня. И те червонные и рухлядь августа ж 31 –го дня отправлены ис Киева к полномочным послам с полковником Семеном Пятовым, да при нем посланы подъячей Семен Рогов, четыре человека салдат, которые были в провозатых, а Федот Рогов отпущен в Москву.

При том вам объявляем, понеже в бытность мою в Прилуках явился чернец Мгарского монастыря Домаск в немалом государевом деле и сыскано письмо руки ево, как он з другим чернцом подрался в корчме, о чем возможно выразуметь. И с того писма с подлинного розыску послан был от нас список к его сиятельству графу Головкину, а оным чернцам по тому делу здесь розыскивано, понеже то дело старое и было еще тогда, как король швецкой был в Украине; а потом его сиятельство граф Головкин ко мне ответствовал, дабы ево чернца и руки ево письмо послать к Москве в Посолской приказ; а о приеме и где ево держать, к вам писано. И того ради ныне помянутого чернца Дамаска и подлинное руки ево письмо с цыдулкою и с пакетом посылаю отсюда с помянутым поручиком Красновским и с солдатом, которые были в провозатых за червонными и рухлядью. Извольте о приеме ево учинить, как вам повелено от государственного канцлера, а к нам для известия отписать.

У подлинного писма приписано тако:

Борис Шереметев.

3-го дня сентября 1713 г.

Ис Киева».

(ІР НБУВ. Ф. 194. Спр. 121. Арк. 7-7 зв. Копія кінця ХІХ ст. Тексту документів передає запис: «Моск[овский] Глав[ный] арх[ив] М.И.Д. Малоросс[ийские] дела № 32 1713 г.»)

№ 120

1713, вересня 26 (15). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до стародубського полковника Лукяна Жоравки

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожскаго обоих сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Всім, кому би колвек и кожному зособна відати будет надлежало, а особливе пну полковникови Войска его ж царского пресвітлого величества Запорожскаго стародубовскому з старшиною полковою, сим нашим універсалом ознаймуем, иж пн Стефан Якимович, хоружий полковий стародубовский, міючи село Чортовичи, за свои услуги на уряд хоружества наданное, в яком прикупил себи и млинок, на реці Ручайні стоячий, на що презентовал нам и купчую, просил нас на оние універсального потвержения. Мы теды, гетман, прошению его давши у себе містце, респектом прислуг, до яких и впредь заохочуючи, сим нашим універсалом помянутое село Чортовичи в зуполное ему, пну Якимовичу, ствержаем владіние, до ласки нашей войсковой, так теж и млинок, в том же селі купленний, позволяючи оному всякие розміровие користи отбірати. Зачим абы пн. полковник стародубовский з старшиною полковою и ниhto инший не важился во владінию того села и в отбиранию з млина купленного, стоячого на реці Ручайні, приходячих розмірових пожитков, найменшой чинити ему ж, пну Якимовичу, хоружому полковому стародубовскому, трудности и перепони, міти хочем и рейментарско варуем.

Дан в Києві септеврия 15 д. року 1713.

В копии пишется тако:

Звиш менованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18195. Копія початку ХХ ст. Запис копіїста: «Генер[альное] сл[едствие] по Старод[убскому] п[олку], л. 213». Оpubліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.). (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 82)

№ 121

1713, грудня 6 (листопада 25). – Гамаліївка. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман
Иоанн Скоропадский.

Вам, войтом биринскому и всім тамошним мужам нехай будет
відомо, любо до сего часу належалисте до волости нашей Шептаковской
и в всем старості тамошнему были послушными, однак поневаж в селі
Гамаліївці за малолюдствием не маш кому повинностей дворових
отдавати, теда приказуем вам, абысте отсема належали до старости
нашого гамаліївского и всякое щоколвек он вам загадает, отбували
послушность. А мы приказали старості шептаковскому, жебы он
впредь жадного до вас не міл діла, алебысте належали до двору нашего
гамаліївского и в нем всем старости тамошнему послушали.

Дан в Гамаліївці ноеврия 25 року 1713.

Звышменованный гетман Иоанн Скоропадский».

**(ЦДІАК. Ф. 148. Оп. 1. Спр. 81. Оригінал завіреним особистим підписом
гетьмана і печаткою)**

№ 122

1713, грудня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнійшого великого гдря его црского
сщеннійшого величества Войск Запорожских обоих сторон Дніпра
гетман Иоанн Скоропадский.

Всей обще старшині й черні Войска его црского прсвітлого
влчтва Запорожского, а зособна панам полковникам Ніжинского,
Стародубского и Прилуцкого (полков) з старшиною их полковою,
сотникам, атаманам городовим зо всім старшим и меншим товариством,
войтам з посполитими тих полков людми, и кому бы колвек тепер и в
потомные часи відати належало, сим нашим універсалом ознаймуем:
поневаж не от тепер малжонка наша пані Анастасія Марковна за
сполним нашим совітом и согласиєм положила в своїм наміреніі обіт
монастир дівический (где бы имя Прєблагого Бга ншого было блжимо и
безкровная многолітном пресвітлого монарха нашего всемльствійшого
гсдря здравіі и црствованіі приносилася жертва, своїм коштом
новосоздати и в нем инокини побожного житія, сколько возможно будет,
населити, а нні за благословения ясне в Бзі прєосвященного его млсти

отца Иоасафа Кроковского, митрополита киевского, галицкого и всея Малыя Россиі, архипастира нашего, хотим тот свой обіт самым skutком привести во исполнение й містце уже до фундаціи того монастыра способное, именуемое Харлампиева Пустинка, в полку Ніжинском в уезді Вороніжском при речці Шостці найдуючоеся, избравши, млыни з прочиими кгрунтами до оного власною суммою покупила, а именно млын на ріці Шостці о пяти колах з приналежными до него кгрунтами, гаями и сіножати, як ся в своем міют положеню окопаними, в селі Ображиевці дворец с садом и з винницею, сіножати, называемие Духаровские, (на которых и місце до занятя греблі волное) на реці Івоті будучые, другой млын на реці Османі о пяти колах з прилеглим до него кгрунтом, также и власний свой отеческий хутор, именуемый Дубогаевский, в полку Прилуцком з людми, там же на купленных кгрунтах поселенными, з приселками, до него належными, як то Яблоновцем, Білошапками, Демяновкою, Сергіевкою й двома Дівичками, отдала и желала нас дабысмо так тые покупленные кгрунта до помянутой новосозидаемой обители нашим гетманским подтврдили універсалом, яко и села на сей час двору нашему прислушаючыє в уезді Глуховском Марчишину Буду и Мути́н над рікою Сеймом з озерами, Паліевку в Вороніжской и Бирин в Новгородской сотнях обрїтаючыєся, а к тому и в полку Прилуцком хутор, называемый Будновщина, при степу з пахатним полем и сінокосами [по] изміннику Горленку оставшийся во владение законницям в той обители мешкати міючим, надали, чим бы они не толко при началі поселения, але и в потомние віка своего жития в пици и одіяніи могли міти доволство. Теды мы, гетман, до того доброго иле ку умноженню хвали Бжой и болшому имени Его стаго прославлению сочиняючогося малжонки нашей намірення и желаниа склонивши и наше соизволение, выдаем сей наш універсал, которого повагою яко всі вишвиражение купленные млыни, гай, сіножати, прочые угодия и хутор Дубогаевский, з поселенными там на купленных кгрунтах людми, и з помянутыми приселками vzdолное (?) помянутой ново блговолением Бжиім сооружаючойся обители ствержаем владіние, так з особливою нашой хрстианской ку церквам и обителем стим и возвишению в (...) * чести Бжой горливости и вишъписанные двори нашему прислушаючыє маетности з приналежачими до них кгрунтами и угодами и хутор горленковский Будновщину з полем пахатним и сінокосами тому ж новому монастыреві надаем и офіруем. Відаючи прето всяк о таковой волі нашей, абы ніхто з старшини и черні войсковой и посполитих людей, когда пособит Бог тую обител зо всім устроїти и законницям там жити, жадной оным в волном и спокойном всіх тых кгрунтов и маетностей

заживаню и в отбиранию належных з них приходов и пожитков чинити перешкоди и перепони не сміл и не важился. Войти зас помянутих сіл Марчишиной Буди, Мутина, Паліевки и Бирина з посполитими людми должние будут до тое же обытели всякое отдати послушенство и повинност, упоминаем и рейментарско пилно приказуем.

Дан в Глухові декаврия 1д. року 1713.

Звышменованный гетман рукою власн[ою].

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 1. Спр. 80. Оригінал завірений особистим підписом гетьмана і печаткою, яка погано збереглася)

№ 123

1709–1713. – Глухів. – Закінчення купчої

«[...] Приказалисмо до книг нших міських глуховских сюю продажу записати, а потребующей особі ясневелможному добродієви его млсти пну гетманові з тих же книг екстрактом винявши при вираженю имен нших и притисненем печати урядовой видалисмо в Глухові року и дня вишеписанного.

Андрей Маркович, сотник глуховский рукою власною.

Семен Уманец, атаман городовой глуховский.

Александр Иванович, войт глуховский, з бурмистрамы.

Василий Дмитрович рукою.

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65027–65028. Копія початку XVIII ст. Після прізвища війта намальоване всередині якого написано «місто печати». Опубліковано: Мищик Ю. Маєтності Анастасії Скоропадської на Крелевеччині. *Київські історичні студії*. 2017. № 1 (4). С. 129–135)

№ 124–125

1714, січня 31 (21). – Крелевець. – Випис купчої з крелевецьких міських книг

«Року Божого 1714 мсця януария 20 дня.

Випис с книг міських крелевецьких.

Перед намы зуполним урядом городовим крелевецким, Захарием Калистратовичем [Калиновським], сотником, Еремієм Григориевичем [Гриненко], атаманом городовим, Петром Никифоровичем, войтом, Евхимом Кондратовичем и Еммелияном Семеновичем, бурмистрамы,

з притомністю знатного и віри годного товариства Федора Івановича Макаренка, Евхима Демяновича, Івана Кондратовича, Філіпа Павловича Ковди, Гаврила Терентієвича, хоружого сотні ншой, и знатних мешчан, обивателєй нших же кролевецких, Тараса Васи́лієвича, Федора Павловича Заче́пи и Івана Яременка читан был поважний лыст ясневелможного его млсти пна Івана Скоропадского, Войск его царского пресвітлого влчства Запорожских обох сторон Дніпра гетмана, до нас, старшини, писаний, в котором изображено тое, что его ж црского пресвітлого влчства Войска Запорожского полковник гадяцкий, его млст пн. Иоан Чарниш, апеловал до власти рейментарской, чинячи упоминок позосталих добр отцевских на жону его млсти, пні Евдокию Костантиєвну Голубовну, прилично належной части, поневаж небожчик пн. Феодор Тополницький з жоною своєю пнею Васкою Костантиєвною Голубовною ж покойному, блженния памяти бывшому бунчужному енералному пну Константію Голубу, при остатній волі тестаменту чинити не допустили, чрез що же тогда немалая в поділі в літех дитинних будучой пні Евдокії Костантиєвні кривда вчинена в добрах отцевских (бо пні Тополницкая завчасу уже была отвінена и всяким кгрунтом определена и уже ей по смерти волею родителскую поділ не належал). Теди тепер его млсть пн. Иван Чарниш, полковник гадяцкий, упоминался, абы праведно част належная на пнною его била узнана. По тому прето его млсти упоминку Петр, Иван пнове Тополницькие, и пні Дарія Костантиєвна Голубовна самы доброхотне полюбовне, не вступаючи в право, млин, прозиваемий Семеновский, о двох колах мучних под селом Подоловом маетность его млсти пна полковника гадяцкого, на реці Реті стоячий, и дві окні коморние ровно в меж як пні Дяковской, так пном Тополницьким по дві ж окні определенних, на ринку кролевецком найдуючися, вічне уступили, а о болший поділ добр отцевских в золоті специялах, перлах, срібрі, міді й ціні и иншом пн. полковник с пнею своєю доброхотне вічне замовчати против Дарії Дяковской и против Тополницьких и для спокойного пожития жадали и просили нас, уряду, о записане до книг наших міських кролевецких и о винате екстракту з книг для лучшего обоїх сторон в потомний час віроятия кріпости и пожитковання вікуистого, а пн. полковник з пнею своєю Евдокиєю, респектуючи на сиротство пнов Тополницьких, повторе, что покойние пн. Тополницький и пні Тополницкая насилием пні Дарії Дяковской за той млин тогда по поділі отплатили били за сей час, тепер сей отбираючи запис, дал пном Петру и Івану Тополницьким гроший доброй монети пятсот золотих.

Мы теди, вишьменованная старшина, слушному их млстей потре-

бованю давши усебі місце, яко до книг наших міських казалисмо записати, так и потребующей стороні такий же екстракт от слова до слова видати з подписом рук наших и на подписом именной при звиклой печати городской и подписатем рук власних пнов пнов (написано двічі – Ю.М., І.Т.) Тополніцких року и дня вижей специфікованного.

Захарий Калистратович, сотник кролевецкий, рукою.

Ерема Григориевич, атаман городской.

Петр Никифорович, войт з бурмистрамы.

Звишшепомянутим товариством и посполитими, а вмісто их писар городской росписался.

Петро Тополніцкий, Иван Тополніцкий рукамы власними, Стефан Тополніцкий рукою власною.

Иван Тополніцкий, рукою.

Тимофій Павлович, писар городской кролевецкий, зкоригован з книгами, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65027–65028. Арк. 3–3 зв. Копія початку XVIII ст. Наприкінці документу намальовано коло, всередині яких написано «місто печати». Опубліковано: Мицик Ю. Маєтності Анастасії Скоропадської на Кролевецьчині. *Київські історичні студії*. 2017. № 1 (4). С. 129–135)

№ 126

1714, березня 1 (лютого 19). – Батурич, Крупицький монастир(?). – Купча

«Року 1714 мсяця февраля дня 19.

Я, на имя Васил, а по прозвизску Заболотко, жител веровский, явне и ясне и доброволне тепер и на потомние часи відомо чиню сим моім писанем, иж ни з якого примусу, але самохотне з доброй своей волі на вічніе часи продалем дом свой власний з огородом, ни в ком ни в чом не заведений на монастир батуричский в селі Веровці, стоячий над ставом, за певную суму талярей за десят литовской личби монети доброй, продалем на вічніе часи до уживаня обители стой. Тут же вічне записую волне начальнику аби в том спокойном его уживанню ніхто жадной перешкоди ку ставку (?) не важился чинити, як з близких и далних, сукъцессії собі до (?) того грунту знаходячися интересоватися в тое не повинен, давши теж волю до всего того вишпомененного от мене проданного грунту на мнастир батуричський Крупицкий Стоникаевский за відомом пна атамана Кирила Шевченка, жителя веровского, и при Ивану Мойсіенку и при Якову Линнику и при иних людях будучих на тот час немало.

Писал сию купчу Гавриїл, попович березанский, и по їх велению руку приложил».

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 29. Оригінал. Запис на звороті: «Купчая на двор веровский, котрий то двор купил брат наш Петр, началник тамошний веровский, по благословению отца игумена и братиї Митрофана Орьловского року 1714 февраля 19 д.». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). *СЛ*. 2018. № 5. С. 99)

№ 127

1714, березня 2 (1). – Квит Василя Солонини, писаря Київського полку

«Року 1713 отобрано от поборцов Григория Хваленка и Ивана Швачны почтовых грошей семсот золотих и десеть золотих, з которых отдали войтови носовскому двісті золотих. Для свідительства вперед даю им и сей квит.

Писан марта 1 д. року 1714.

Василий Солонина, писар полковий киевский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56273. Оригінал. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 65)

№ 128

1714, квітня 13 (2). – Стародуб. – Рішення стародубського суду по скарзі

«Року Божого тысяча сімсот четирнадцятого мсца априля второго числа.

Преодо мною, Лукьяном Жоравком, полковником Войска его царского пресвітлого величества стародубовским, приточилася справа з жалобы Алексія Сергиевича, жителя бучковского, на пна Стефана Гудовича, значкового товариша полку Стародубовского, который заграбил в него, Алексія, дві шкапы и кгрунт в селі Бучках якобы надаремно завладіл; припозванный теды пн. Гудович подленно ему, Алексію, доказал тое, же должен коп шестдесят грошей, еще в покойной родителки пна Гудовичевой позичал, о яком долгу он, Алексій, добровольно знался себе бы тое должним и за тот зась долг як прежде сего права уступил помянутый кгрунт свой, так и тепер доброволне зрелся, а зверх того долгу за прочий отдал [...] ему ж, пну Гудовичові. Прето судом ннішним

варуем, абы вышпомянутий Алексій так до кгрунту свого во вічную поссесию пну Гудовичу уступленного, яко и до коня не міл діла и в потомние часы еден другого до права не позивал под закладом заруки до шкатули войскової талярей двісті, варуем.

Дан в Стародубі апріля 2 1714 року.

В подлинном подпись такова:

Лукаян Жоравко, полко[вник] стар[одубовский] рукою власною. М[істо] п[ечати]».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18093. Копія кінця XIX ст. Внизу документа запис копіста: «Рум[янцевская] оп[ись], п[олк] Старод[убовский], с[отня] Бакл[анская], т. 96». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 99–100)

№ 128а

1714, травня 19 (8). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоіх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникові ніжинскому, старшині его полковой и всім, комуколлеж о том відати будет належало, сим нашим ознаймуем універсалом, иж прекладали нам чрез суппліку свою пан Стерий Тарнавиот, войт тамошний, з майстратовими, что од безпрестанних переїздов великороссийских и наших людей не меньше в ратуші їх чинятся росходи, на которіе не іміючи ніодколь жадного подпоможения, просили нас о таковий респект, жебысмо в селах їх, до ратуша належных, именованно в Крутах, Кагарликах, Печах, Хорошом Озері, Синяках и Кунашовці, монаршими царского величества грамотами до прислушания міского утвержденных, позволили ратушню на вишинк давати горілку без оплаченя покуховной повинности и козакам, в тих селах мешкающим, приказали: если хто будет свою шинковати горілку, належити за покуховное платеж до ратуша их ніжинского в подпоможение помянутих росходов отдавати. Теди мы, гетман, принявши его, пна войта, з майстратовими прошение за слушност, яко чрез сей наш універсал позволяем им в помянутих селах, до ратуша прилеглых, міскую горілку без покуховной дачи шинковати, так міти хочем и пишно жадаем, жебы и козаки тамошние, хто з них свою будет горілку давати, покуховную повинност на росходи ратуша ніжинского платили, в яком тих грошей одбыраню не міет пан полковник з старшиною своею жадного чинити

препятия. Того зас варуем, дабы пан войт з майстратовими своїми помянутих грошей за покуховное збыраючиххся, на свої пожитки не оборочаючи на міские росходи оние потребляли; докладаем тут же и тое, абы пан полковник ему, пану войтові, з села Плоской, на уряд войтовства монаршою грамотою определенно на обыход его показанных грошей, якие од жителей тамошних належатимут, не боронил выбирати.

Дан в Глухові мая 8 року 1714.

Звышъменованный гетман рукою власною.

(НКМ. Фонди. № 9-11452/ПП-2619. Оригінал, особисто підписаний гетьманом Іваном Скоропадським і завірений печаткою Війська Запорозького. Опубліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана Івана Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). СЛ. 2006. № 4. С. 37–41)

№ 129

**1714, липня 15 (4). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника
Лукияна Жоравки**

«№ 25. 1730 году ноеврия 25 д. подани Семена Березовского.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского стародубовский полковник Лукиян Жоравко.

Панубозному, судии, писареві, сотникови полковим стародубовским и всякому старшому и меншому полку моего товариству, да тут же пану войтові зо всім маистратом стародубовским и посполитими людми и кожному, кому колвек о том відати належит, при узиченю доброго от Гда Бга здоровья, ознаймуем сим нашим універсалом, иж взглядом давней и теперешней неосталой служби войсковой пана Семена Березовского, асаули полкового стародубовского, до ласки ясне велможного добродія его млсти пана гетмана, надаем оному в подданство малолюдное селце в сотні Помпуцкой (?) (можливо слід читати: «Понурницькой» – Ю.М., І.Т.), именуемое Ведмеді, которого в заживаню абы ніхто з помянутой старшини полковой не чинил жадной перешкоди; жители зас ведмедовские всякую належитост пану асаулові и послушенство повинни отдавати, властию уряду нашего приказуем.

Дан в Стародубові юля 4 д. 1714 року.

В копии подпис

Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского полковник стародубовский Лукян Жоравко».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18076. Копія кінця XIX ст. Опубліковано за іншим списком: Універсали Павла Полуботка. (1722–1723). Київ, 2008. С. 598. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч.11). СЛ. 2018. № 4. С. 82)

№ 130

1714, листопада 9 (жовтня 29). – Лист священника Данила Дворецького до канцлера Г.І. Головкина

«Его царского священнейшого величества сиятельныйший граф и государственный канцлер Гавриил Иванович Головкин, премилостивый государь мой.

При нижайшем моем поклоне до стоп ног превосходительства вашего преклонившися, в нужном сем моем деле все смиренно прошу.

Отец мой Антоний Дворецкий был першим священником в селі Куликовці, поблизу міста Дівиці Салтиковой, и за его, священства, старанием, фундацією и коштом, при мирной помощи, и церкв святіх архистратиг Михаила и Гавриила, собору их, сооружена, архиепискуствующу в то время Лазару Барановичу в Чернегові. Потом Господним попущением, гріх ради человеческих, за нашедшими гвалтовными экспедициями военными, яко то, в первых, короля шведского Казимира в сіверские страны, когда от него и місто Дівиця Салтикова огнем и мечем знесена была без помиловательного пощадіния, знову потом за держави пресвітлійшого монархи Алексія Михайловича Ромадановский (...) през которую многие и различные міста, містечка опустошены были, тогда от нестерпимого утиску военного и тое село Куликовка на разнo розишлася била; того теде времени, и не хотя, церковь, грунта и всі набитки отец мой оставил и заишол был на время за Днепр в Полісе, до містечка Иванкова и на том місцу, за вторгнением агарянским през татар, за ласкою Божиєю, блаженния памяти Инокентия Гизеля, архимандрита печерского, з неволи визволений зостал, и в Києві мешкал літ з десять, а по благословеню ясне в Бог преосвященного князя Четвертинского, митрополита киевского, знову был послан до Иванкова, отколь через ляхов и епископа львовского Шумлянського, поїздников (!), вражим их навітам, забраний был до Білої Церкви в неволю, и в кайданах цілий рок вязене терпіл, и оттоль, Божиим промислом освободившися, забрался был на первое місце до села Куликовки, яко до своих отчистых грунтоф и до церкви, перше от себе фундованной, же там священник, после моего отца наставлений, претил и не допушал до церкви Божии, теде он заносил

прозбу до отца архимандрита печерского Иоасафа Кроковского, теперешнего митрополита, абы он по милости своей унесл инстанцию за отцем моим до отца митрополита киевского Варлаама Ясинского, и зараз, за ходатайством отца архимандрита, позволена была половица парахией при той же церкви священствовати отцу моему, посполу с тим ж священником; а когда отец митрополит Варлаам Ясинский велце состарился и очи его изнемогості, в той час сожитель и при одной церкви Божии сослужитель отца моего, коварством и прелестию нещасной мамони, поплічники и асистенти отца митрополита, без відома его, своею властію отдалили знову от церкви и от парахией отца моего.

О сем вашему превосходительству донесши, всепокорственно вашего высококородия прошу абы през вашу инстанцию до преосвященного отца митрополита киевского Иоасафа Кроковского, и жбы за так поважную грамотою от вашего сиятельства поданною, доконечне привернена была церквою в Куликовце и парахия отца моего стародавняя в потомние часы, дабы при том святом храмі богомолитствовати за многолітнюю державу царствующаго государа цара Петра Алексіевича и за многолітнее здравие сиятельства вашего и всей превисоце поважной фамилии и за спасение ваше, о що пофторе и по десяте вашего превосходительства всеусердно прошу, застаючись

Вашему сиятельству нижайший слуга и богомалец Данило Антонович Дворецкий, грішний священник».

(IP НБУВ. Ф. II. Спр. 15576. Копія другої половини XIX ст. Запис копіста: «Архив Министерства Иностранных дел. Дела малороссийские. 1714 года, № 40». Оpubліковано: Малороссийские дела. Описи фонда № 124 Российского государственного архива древних актов. Москва, 2016. С. 349)

№ 131

1714. - Глухів. - Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Копия.

Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом кому колвек о том відати надлежит, а меновыте дозорцам мнстра новгородского в селі Спаском найдуючим, и ж громада кириевская презентовала нам антецесора нашего універсал потвержателный на коло млиновое на греблі в том селі будучой найдуючоеся, якое покойный Евсевий Мороз, жител киреевский, жекговал на церков тамошнюю виданный, на що просили

и нашего подтверждения. Теды мы, гетман, узнавши их слушное в том прошение, велілисмо з канцелярії войсковой сей наш універсал выдать, которого повагою пилно варуем и сурово приказуем, абы нікто не міл ..важился, а особливе з дозорцов мнстра новгородского, жадною мірою млинового кола интересоватися и брат з оного приходи, кроме тамошных жителей, которие не на себе, але на церков Божественную м(...)* с помянутого кола млинового приходи употребляти. В чом бы (...)* наименшой не дерзал чинити перешкоды, повторе упоминаем и приказуем.

Дан в Глухові дня __ 1714.

В подлинном подписано:

Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56245. Арк. 39 зв.Тогочасна копія. Наприкінці документу намальоване коло, всередині якого написано: «Місто печати войсковой»)

№ 132

1715, січня 26 (15). – Глухів. – Універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского прстлго влчства Войска Запорожского гетман Иоан Скоропадский.

Всім, кому колвік о том відати надлежит, а особливе ординованним для вибрання титюнной десятины висланным, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пан Игнат Василевич, сотник менский, просил нас о увольнене титюнной десятины от подданных его в селах Хвескувці и Величкувці будучих, до скарбу войскового наложной, поневаж з сажения титюну едино тилко иміют себі препитание. Ми прето, прошению его, пна сотника, не отмовивши, а респектуючи на его здавна ронячиесе войсковие ус–луги, увольняем помянутих подданных од того за титюнную десятину, до скарбу вой–скового належного датку, зачим аби поборци тоей титюнной десятины, кому она впред для стягнення вручена будет, відаючи о таковой волі нашой, жадного за тое от преречоних его пна сотника подданных не вимагали платежу и повинности міти хочем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові йануар[ия] 15 року 1715.

Звиш менованный гетман рукою власною.

Игнат Василевич обозный полковый черниговский».

(БПАН. ВР. № 261/2. Арк. 119. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю. 3 документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. № 6. С. 69)

№ 133

1715, січня 30 (19). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнішого великого гсдря нашого его црского священнішого вельчества Войск Запорожских обоїх сторон Днепра гетмана Иоанн Скоропадский.

Его царского пресвітлого вельчества Войска Запорожского пну полковникові лубенскому, старшині его полковой, а особливе пн. сотникові чигириндубровскому з урядом тамошним и всім войскового и посполитого чина того полку обивателем и кому би колвек відати о том тепер и в потомние часи надлежало, сим нашим обявляем універсалом, иж ясне в Бгу преосвященный его млость отц Захарья Корнилович, епископ переяславский и коадютор митрополїи киевския, прислал до нас превелебного в Бзе отца Дамаскина Богославского, игумена сто Михайловского переясловского, который презентовал тут купчие записи, певную суму виражающие з вручених давних прав и тепер внов універсалами, пна полковника лубенского стверджених на кгрунта, до монастира катедрального переясловского належные, именно на млини жовнинские на реці Сулі о шести колах стоячие з чотирма особно ставидлами, од Михайла Михайловича, сотника бившого чигириндубровского, куплений; другой млин на той же греблі жовнинской о шести колах, так теж три ставидла пустие, а особливе млин о трох колах з приданими до него лозами (?) Масловскими и двома на Сулі озерами, будучие од Кирила Иереміевича куплею набутые, третий на греблі воїнской на реці Сулі же о трох колах зостающий, од поменутого Иереміевича проданный, такожде на греблі чигириндубровской под самим містом (?) о шести колах пустих и на реці Переволочной прозиваемой о трох колах з сіножатми, озерами, дубняком и луками од Евдокиї Михайлихи, жителки чигириндубровской, купленные и наинние добра, яко то двор у Чигириндуброві стоячий од Марїї Зінкевичовой или от Данила Тіпи, жителя жовнинского, проданние, и на все тое просил нашого універсального потверженя. Ми прето, гетман, прошения его преосвященства, а иле слушному, не отмовивши, а респектуючи на тое, же он, ясне в Бгу преосвященный, за достоїнство монаршое его црского пресвітлішого вельчества и все Войско Запорожское

щоденные моления ко Гду Бгу приносит, сим нашим універсалом, яко всі преречение млини в спокойное обители стой его преосвященства катедраальной ствержаем владение, позволяючи в них всякие розміровые и части войскового приходи, к своему пожитку одбирати. Так выдаючи всей волі нашої, аби ніхто з старшини и черні Войска Запорожского не сміл и не важился в владению выжей специфікованных куплею набутих млинов и в заживаню там приходячих части войскового розміровых корыстей, так теж и в держаню сіножатей, озер, лісов, дворов и инних кгрунтов найменшой монастиреви его преосвященство катедраальному наносити перепони, трудности и обиди. Тут же тое докладам, аби мірочки в вишенаміненых млинах и кгрунтах тех мнстирских люди мешкающие, жадних од старшини міской не узнавали долегливости и до посполитих не потягли били повинностей варуем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові генваря 1 д. року 1715.

Також прикладам, аби жителі жовнинские тамошнюю греблю по давнему обыкновенью для своей же нужди потреби гатити не отркалься, пылно жадаем.

На подлінном подписано тако:

Звишменованый гетман рукою власною.

1764 года июля 8 дня, таковой подлений універсал я принял и росписался. Правитель лялинский иеромонах Меркурий».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 62367. Копія кінця XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст. СЛ. 2017. № 1–2. С. 151)

№ 134

1715, не раніше лютого 3 (січня 23). – Стародуб (?). – Лист стародубського полкового осавула Семена Березовського до чернігівського архієпископа Антонія Стаховського

«В копии термини Семена Березовского рукою якоби писанной:

Божию милостию православний архиепископ черніговский и всего Сівера Антоний Стаховский.

Презентовал нам пан Семен Березовский, асаул полковий стародубовский, універсал ясневелможного добродія его милости пана Ивана Скоропадского, гетмана обоих сторон Дніпра, данный нам млинок, прозиваемый Шаховский, на реці Торик (?) стоячий, и на дуброву, уверху от тоеи ж річки, за Суходолом ровцем, узбоч бору

Біринского, по границу новгородскую, певними знаками росписанную и ку вспартю дому его, пана Березовского, за его давние у войску заслуги вѣрученную; которой мы висоце поважний універсал рейментарский вичитавши, узналисмо тое, же то ест опрочей млинка, дуброва до двору нашего архиерейского ведлуг давняго розграничення належная и до кгрунтов села нашего Прокоповки прилежащая, однак аже и мы, даючи в себе місце, волі и висоцеповажному універсалові рейментарскому, а до того міючи особливую нашу к нему, пну Березовскому, архиерейскую любов, позволяем на той вишменованной дуброви с потребу поля розробити и спокойне ему и потомкам его заживати под тоєю кондицією, жеби и нашим жителям прокоповским невозбранно было, от дороги прокоповской, до города лежачой и от кгрунтов своих розробленных, так же на той доброви сколко хто зможет поля розробляти, одни другим в спокойном пожитии пакости не чинячи, а болш абы нікто так з жителей быринских, яко и околичних сел, в тую дуброву не важился чинити, варуем и архиерейсково збраняем, тут же докладаем, иж жителі биринские трохи прежде сего през упарчивост свою (любо оним послушными (дописано зверху літеру «к», що дає можливість прочитати і як «послушники» – Ю.М., І.Т.) наши свіржские возбраняли) чотири нивки невеликих неналежне розробили, и тие приказалисмо отобрати и пану Березовскому ку его пожиткові вручити. А то для того жебы от (тут пропуск в копії – Ю.М., І. Т.) як помишанина будет не уросли свари и ненависти, чрез которие абы не нанесено ясневелможному рейментарові и нам, архиереєві, трудности и турбации. Прето и повторе абы не важилися в ту дуброву интересоватися под виною на власть належную тысяча золотих, варуем и властию нашею архиерейскою возбраняем. Под оною терминою універсала его ж якобы Березовского рукою написано: так еслим в чем покорно прошу далшой архиерейской о исправление подпис нижайший подножок Семен Березовский.

На оной термин якобы собственноручная преосвященного архиепископа Антония Стаховского поміта такова: рукописание пна Березовского просителніе о землю прокоповскую для выгоды свой слободки, ново селящейся при Шоховом млині, на полях грунтов архиерейских року 1714 октоврия числ послідних поданное от сина его п. Прокопа на вопрос архиерейский противко прошения его в писмі Семена Березовского, асаула полкового стародубовского, к оному преосвященному Антонию Стаховскому 1715 году генваря 23 дня з Стародуба писанному:

Ясне в Бгу преосвященный мсці отче велце ласкавий отче всегдашний добродію. Як при щасливой битности ясне в Богу преосвященства

вашого тут в Новгородку просилем святин вашой о лист оборонний от насилствующих людей на кгрунт, мні з ласки вашой добродійской наданный за ровцем Суходолом, так и тепер през сина моего, лобизаючи стопи ног ваших святителских, покорне прошу: рачте з ласки свой отческой ведлуг прошения моего на термин святини вашой при отъезді з Новгородка поданного мні подножкові вашему оний лист виданий, а чей бым могл безпечній под вашою святителскою и добродійскою обороною потішити (?), о якую вашу добродійскую милость услуг моих всегдашних вашему святителству препосилаю. В цедулі якобы его, Березовского, к нему преосвященному Стаховскому при том писмі сообщенной: скорб мні превеликую нанежитний (?) господин отец городничий свіржский своим межи мною и прокоповцами розграниченнем, нежеби могл мні еще по ласці вашой отческой причинити дуброви, а то и остатнюю по сосну суховерхую десятині вашой мні определенную клином до бору отнял, также и на ступіні нігде болш розробляти поля над тое, которое сами есте очима своіма виділи отни гоні(?) поколь прокоповцы были цілими поорали навет и тие, что нивки біринских, которими рачили есте мене були уділити, отнял от мене. Зачим же (...) *вашой отческой милости, велите приказати при мні от Суховеркой сосни через дуброву до границі Новгородской одділити, а то как клином, як тепер, отнято. Я сподевалемся на святини вашой любов мні коли немного, то по дегтярню рачите уділити и для того сміле будовалемся, ажно и остатное отняли, теды умилосердися владику святый, не проливай слез моих, прикажи слушное помиркованне учинити. Когда ж що чинилем, то все за порадою вашого отческого чинилем, а тепер тяжко ошуканий естем, и естем не будет вашого добродійского респекту, то мушу кидати тамошнее мое житие, бо нічого держатся, толко на сто коп мні всего кгрунту досталося. О том и повторе желаю вашего добродійского рассмотрения».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18077. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієм написано: «Рум[янцевская] опись, т. 138». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 83–84)

№ 135

1715, березня 3 (лютого 20). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до Германа Кононовича, архімандрита Свято-Троїцького монастиря у Чернігові

«Висоце в Бгу превелебний мсці отче архимандрит стой Троецкий

черніговский, мой велце ласкавый гсдне отче и приятелю!

По листовном вашей превелебности желанию посилаем нш оборонный універсал на пуцу Перелюбскую и Елинскую, жеби оных ніхто пустошити не важился, также и лист до пна полковника черніговского, чтобы всяк, хто будет через греблю вашей превелебности Носувскую спускати свої плити, чинил без отмови в гаченю оной помощ. Сторони зас покуховного пишеш также до его м. пна полковника, ижби в селах Яриловичах, Кучиновці и Перелюбі од шинков власных монастырских не казал оного одбирати, кромі козаков, если хто шинкуватимет. Которие непременно повинны тую повинност, так як и в иных державских селах постановлено, до скарбу войскового оддати. При сем вручаем себе млтвам вашей превелебности.

З Глух[ова] февр[аля] 20-го року 1715.

Вашой превелебности зычливый приятел Иван Скоропадский, гетман Войска его црского престлого влчства Запор[озкого]».

(БПАН. ВР. № 276. I. Арк. 19. Оригінал особисто підписаний геть-маном і завірений військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю. З нових джерел до історії церковного землеволодіння на Чернігівщині XVII–XVIII ст. СЛ.1997. № 102. С. 107–108).

№ 136

1715, березня 25 (14). – Присуд щодо маєтностей, наданих у володіння генеральному писарю Семену Савичу

«Копия приговора, которая копия канцеляристою тогдашним войсковим, покойним Маволским, з Санктпитебурха была прислана к отцу моему еще при отдачи (?) жалованной первой грамоты и тая копия его, Маволского, рукою переписана.

1715-го июля в 7 дни по указу великого гсдря цря и великого князя Петра Алексіевича, всея Великия и Маля и Білия Россіі самодержца гсдрственний канцлер и кавалір граф Гаврило Иванович Головкин и гсдрственний подканцлер, тайний совітник барон Петр Павлович Шафиров слушав сего діла, приговорили по челобитю Войска малороссийского войскового енерального писара Семена Савича и по данным ему універсалам гетмана Ивана Иллїча Скоропадского прошлых 1709 –го и 1712 –го годов на владіние всіх описанных в тіх універсалах сел, дрвень, грунтов, мелниц, дворов и протчих угодей дать жалованную его црского влчства грамоту, а что были челом великому гсдрю и подали челобитние из народу малороссийского ж однак бахмацкий

Семен Боровский о Довгой греблі с мелницами и с принадлежащими угодіи Семен Михайловский о селце Кривце и в том им одказать для того, что гсдн гетман Скоропадский, прося о даче жалованной грамоты енералному писарю Семену Савичу в писмі своем объявил, что Довгая гребля с мелницами и приналіжащим и селце там же прилегное, еще при гетмане Иване Самойловиче были во владіи Леонтия Полуботка, отца ннішнего черниговского полковника, а Семена Савича тестя, и грамотами утверждена, но когда во время измінника Мазепи господар ево Никифор Лукьянов первый жены челобитчика, сотника бахмацкого, муж купил на той Довгой греблі в мелницах мелницекие части, тогда Мазепа по своему к Полуботкам недобрехотству, отнял от ннішнего черниговского полковника селце Довгую греблю, ему, господарю своему, отдал. Которим селцем и мелницами и Цурка, другой муж жены того челобитчика, будучи у Мазепи господарем же, владіл и тот Цурка в изміне с Мазепою неотступно был и в ту самую изміну гсдн гетман отдал ті довгогребелские мелници писарю енералному Семену Савичу тою причиною, что тест ево, Леонтий Полуботок, по грамотам царского величества владіл и до того его царского влчства указу к нему, гсдну гетману, присланого, что никому измінничих маетностей не давать и хотя б ті довгогребелские мелници тому писарю енералному не были даны и по прямым дачам жоні сотника бахмацкого належали, однако ж за бытност еї самої и второго мужа еї Цурки в явной изміне, отдать было еї не далось, но яко и протчие измінничие маетности, кому б ево царское влчтво оние отдать указал, а село Кривец и хутор з грунтами были напре[д] сего полковника стародубовского Григория, а п[о] нем сна ево, киевского полковника Федора Волского. И хотя было Федор Волский продал Кривецкий хутор з грунтами за шестсот чирвоних изміннику [Ор]лику, но понеже он, Орлик, той всей сумми е[му], Федору Волскому, (как гсдн гетман пишет) не дал, токмо сто чирвоних, и как по изміне он, гсдн Скоропадский, поставлен гетманом, тогда по прошению ево, Федора Волского, паки предреченний хутор з грунтами [до] него наліжащими яко собственние ево, Федора Волского, ему возвратил и село Кривец ему ж утверд[ил], которми он владіл и по смерть свою, а писар енералний Савич уже у оставшей жени ево, Федора Волского, всі ті кривецкие грунта за такую ціну, за шестсот чирвоних, купил, как о том ку[п]ное писмо за рукою тої вдовы ему, писарю, даны и випис з записки з майстрату стародубовского данная здесь при діле обявление, тому свидителствуют. Двор Бистрицкого в Киеве понеже, когда уже жена ево отдала по дше своей в монастыр киевский Михайловский вкладом, а того монастыра игумен уступил к меже двора ево, писара

Семена Савича, и по тому всему и по пре[д]ставлению гсдна гетмана и за службу к ево царскому влчству и ево, енералного писара Семена Савича, приговорили тім высшепомянутим грунтом и селами Кривцю и Довгой гребле и двору в Киеве быть за ним, писарем, и в жалованной царского влчства грамоте как высшеименованные село Кривец, селце Довгую греблю и мелници со всіми приналежностями и сей двор написати с протчіими ево маетностями вмісте.

Поміта графа и барона: Граф Гаврило Головкин. Барон Петр Шафиров».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 55253. Тогочасна копія)

№ 137

1715, березня 26 (15). – Квит Василя Солонины, писаря Київського полку

«Я, року 1714 отобралем до скарбу войскового почтовых (?) грошей от шафаров носовских од Григория Хваля и Яцка Огіенка подлуг реестров шестсот сімдесят золотих, для чого даю им и сей квиток з подписом руки моей

Писан марта 15 д. року 1715.

Василий Солонина, писар полковий киевский».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 56274. Оригінал. Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 65)

№ 138

1715, квітня 19 (8). – Глухів. – Універсал генерального писаря Семена Савича

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского писар енералний Семен Савич.

Их млстем пном старшинам вишняго и нижняго чину в полку Прилуцком обрїтаючимся и всім, кому бы колвек о том відати надлежало, сим моїм ознаймую писанем, иж свойственый и курінчик мой пн. Никифор Савуїско, міючи в сотні Красноколядинской под селом Талалаевкою куплений свой хутор з млином, там построеним, для управления и моїх нікоторих, в будучом там же поблизу маетности моей селі Ведмежом приключаящихся діл, перейшол з Конотопу до

оного на мешкане. Зачим, аби ему, пну Никифору Савойсковы, яко моему свойственному, в спокойном в помянутом хуторі житиї ні од кого [з ко]заков, панов старшини и черні полку Прилуцкого, жадной не било трудности и ні до яких войскових и посполитих повинностей не притягано прошу, обіцуючи тому(?) учинкови всякою моею отвдячати приязню, ибо он, пн. Савуйско, повинен будет за в те (?) при мні в курені войсковую, когда позовет слу[жи]ти (?), отправовати службу.

Апр[іля] 8 д. року 1715.

Више именованный писар войсковий енералний рукою.

С подліного читал полковий канцелярист Иван Салогуб.

Також с подліного к собі принял и в приємі оного росписался значковий товариш Кондрат Езучевский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55003. Тогочасна копія. Наприкінці документу намальоване коло, всередині якого написано: «Місто печаты»)

№ 139

1715, травня 24 (14). – Глухів. – Універсал лубенського полковникові Андрія Марковича

«Року тысяча сімсот пятогонадцят місця мая четвертогонадцять дня.

Я, ниже подписанный, кому бы колвек о том відати належало, сим моім рукоданним писанием відомо чиню, иж любо не от тепер одержавши рейментарский ясневелможного его милости пана гетмана по его ж особливої добродітелной ласце універсални фундуш, хотілем по оном на реці Сейму под селом Каменем греблю гатити и млыни устроїти, однак же от того занятія мїл быти подтоп млына на реці Клевені, не барзо далеко вгорі в селі впадаючої, найдовавшимъся, посесорі оных пп. Андрей Лизогуб, сотник конотопский, и Федор Данилович, сотник батуринский, надолзі того мні не допускали исполнити намірєния. А тепер поневаж зас доброволним нашим з тими ж пп. сотниками уговором, согласиєм и поміркованем так сталося, что на помянутом на Сейму под Каменем містцу греблю своїм власним коштом уфундовалем, и они на готовую уже без жадного своего прикладу, кромі построєния своїх же кліток з млинами, от Клевені перенєслися и там же повишей вираженном уговору сполне зо мною млыни побудовати. Теды я от моей стороны, яко перший власний тоєй греблі фундатор, з доброй волі, а не з якого примусу ради единого дшеспителной ползи приобрітения на потребу новосоздаючоїся обители стой дівичой, именуемой Харлампиева пустинка, даю моц и позволене фундаторці

тоей же обители, рожоной моей ясневелможной добродійці єї милости паней Анастасії Марковні Иоанновой Скоропадской, гетмановой, там же на помянутой новофундованой мною Каменской греблі клітку одну о трох колах построи. В чом жебы отнюдь жадного ні от кого не было препятия и трудности. Для лучшаго достовірия и твердости за подписанием власной моей руки и притисненем печати дадем єї панской велможности сие мое писание.

В Глухові року и дня вышей менованных.

Его црского прсвітлого влчства Войска Запорожского полковник лубенский Андрей Маркович».

(ЦДІАК. Ф. 148. Оп. 1. Спр. 90. Оригінал завірений особистим підписом А. Марковича і печаткою, яка чудово збереглася. На звороті документу записи: «Універсал од пна полковника лубенского на клітку млина в селі Камені будучого данний построи о трох колах» та «До Гамаліевской обители надлежит»)

№ 140–141

1715, вересня 17 (6). – Глухів. – Наказ гетьмана Івана Скоропадського волинському сотнику (?) Ліневичу

«П. Ліневич!

Нехай будет вам відомо, же мы пну Павлу, брату нашому, определили в вічистое владіние всю греблю Руднянскую, на реці Бречи стоячую, з млинами и из се-лом Руднею Старою. Жадаем прето, абисте углядівши час, зехали туда купно з п ном Павлом и тую греблю з млынами з селом и, що там єсть до того кгрунту належного, отвели ему в владіние. Притом засилаем вам ласку нашу.

З Глух[ова] септеврия 6 року 1715.

Вам ласкавий Иван Скоропадский, гетман, рукою власною м[anu] р[goria].

(БПАН. ВР. № 276. Арк. 23. Оригінал, завірений особистим підписом І. Скоропадського і печаткою, яка майже не збереглася. Опубліковано: Мицик Ю. З документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. № 6. С. 69)

№ 142

1715, серпня 26 (15). – Глухів (?). – Купча Івана Мануйловича,
глухівського сотника

«Року Божого тисяча сімсот п'ятинадцять августа.

Я, Иван Мануйлович, сотник глуховский, чиню відомо сим моїм рукодайним писанием от кожного суду и права, иж продадем во вічне владініе добр своїх Кирилу Ясковичу, жителю ясманскому, в котрий ніхто з близких и далних кривних моїх не повинен интересоватися и жадного вступу міти. Вічисто оному тот дар пускаючи, печат свою велілем притиснути с подписанием руки моеї власной.

Року и дня вишписанного.

Иван Мануйлович, сотник глуховский».

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 4409. Оригінал, завірений особистим підписом І. Мануйловича і печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст. (ч. 1). СЛ. 2016. № 2. С. 69)

№ 143

1715, листопада 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его пресвітлого царского влчства Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковнику ніжинському з старшиною его полковою и всім, комуколке о том відати надлежатимет, а особливе их мстам гспдам коммендіром армейских войск, сим нашим ознаймуем універсалом, иж респектуючи мы на пп. майстратових тамошних, что они уставичне на ратушу працюют, увольняем дома их от станцій. Зачим абы их мла коммендіри великороссийские, на дворах помянутих пп. майстратових не становилися, а пп полковник бы, пп. старшина его полковая и ніхто инши не веліліл туда их на станцію насилати, хочай бы были валний який быти наїзл.

Дан в Глух[ові] ноєвр[ия] 9 д[ня] року 1715.

Звишменованный гетман рукою власною.

(НКМ. Фонди. № 9-11448/ПП-2615. Оригінал, особисто підписаний І. Скоропадським і завірений печаткою Війська Запорозького. Опубліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана Івана Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). СЛ. 2006. №4. С. 37–41)

«Року 1715 мисяца декаврия шестого дня.

За благословением и позволением ясновелможного его милости пана гетмана, а нам всім премилостивійшого пана и добродія я, Апанас Михайлович, атаман с товариством шептаковские, позосталий двор из грунтом, куплений для себе небожчиком его милостию Иваном Быстрицким, бывшим економом шептаковским, коп за двадцять у товаришей сотні Шептаковской, прежде бувших попovichов тутешних Ларка, Или, Василия и Андрія и небожчика их же брата иеромонаха законника отца Ипатия, которие то вишей вираженние именами продавци и до теперешнего часу зостают на дідизни у Деревску, – продалисмо и завели честному господину отцу Иоанну Ивановичу, тепер новопоставленному у нас презвитерови святорождественскому шептаковскому, во вічное владіние, жоні и дітям его, за готовие гроши, а меновито за суму доброй монети талярей двадцат. Которие то гроши позволил его ж велможност панская нам в місто небожчика Ивана Быстрицкого тепер в нас на новостроючуюся изгорілуу церков Божую шептаковскую на вспомагания на розние потребности церкви Божой повернути. И я, атаман с товариством, завел его честности двор и огородом в Шептаках за церквою Божою, другой огород внизу, помеж панским огородом и Бубликовим, и поля того ж грунту по части: першая часть – лежачая на врочищи, прозиваемое Оріховое, едучи до Лариновки по лівой стороні шляху, помежник из одной стороны – Грицко Шафар, а з другой стороны Скрипченков Павличенков и Мини, а на другую сторону дороги Хворостовицкой поміжник Максим Лисий и займище пустое на озерищи за Бунаками, а едучи от мосту Смяцкого нива, на которой стоит дуб Хирин, поміжник з одной стороны Олексій Гонина, третая часть за ліском Гасенковим Довгая поляна из сіножатью, до ней прилеглоу, поміжники: Вернигоренко и Хлобоста и Корноушенки, четвертая нивка за гумном Римоновим, поміжники: Рева и Лобани; сіножати на реці Смячи дві из сего боку з приезду: одна – против Безъводного логу, а другая там же Журавлювская, поміжник Грицко Лосин да Павел Ишков, да третяя за мостком, поміжник Андрій Микитенко и где бы могли винайматися, що пред тим прежние продавци кошували, теди не збороняемо ему, отцу Иоану, заживати тие пожні, а що я, атаман, з товариством, гроши талярей двадцят всі суповне до своих рук от обравши, даему ему, отцу Иоанови, сию нашу купчую на вічное ему и дітем его вишевираженним владіние на уряді шептаковском для

лучшого достовірія и певности и утверждения, которим то грунтом волно отцу Иоану, жоні и дітем его як хотіти своим добрим владіти, дати, даровати или ко лутшому своєму пожиткові держати.

В подлінной подписано так:

Я, атаман шептаковский Апанас Михайлович, с товариством.

Яков Матвѣевич, войт волостный, з мужами. +

Михайло Лизогуб, войт слободи Жадовской, +

Яков Михайлович, войт машевский, +

Василь Щербак, войт мамікинський, +

Иван Павлович, войт бучковский. +

Апанас Гудок, войт каменський. +

На сей купчой в продажі означенного честному отцу Ивану по прошению атамана Опанаса Михайловича с товариством я, Василий Тимофѣевич, на тот час будучий сотником шептаковским, подписую руку и притискаю печать.

М. П.

Buduczy ia na toy czas starostoj szepentakowskim ruku swoju podpisuju Yerzy Nowycki. М.П.

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18145. Копія кінця ХІХ ст. Запис внизу документа: «Румянц[евская] опись, п[олк] Старод[убский], т. 125, л. 199–200. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 83–84)

№ 145

1715 (?). – Свідчення Лук'яна Яворського про напад батька й сина Ломак на дім Стефана Косовича

«Сказка от мене, нижей подписанного, совістная и праведная о наезді Стефана Ломаки з сном его ж Никифором и о разорении ими дому Стефана Косовича и о ламаню даху и хати его ж, Косовича, и о безчестии жони его.

Когда прибул слуга Косовичов до мене, просячи жебым поехал на ратунок разорения дому Косовичового, кгда ж оны многолюдствием на дом Косовичов наехали, що теж коня віелілем осідлати и ихалем на оное разорение. И когда прибулем в дом Косовичов и zostалем дах и крокви поламание и землю уже с хати почали скидати и Никифора Ломаку з березовым кием болшим стоячого посеред двора Косовичова zostалем. Сн Косовичов, обачивши мене, з світлиці на кганок вискочил и котрий ся з них разорителей кинет землі плиж (?) немалий згори на

сна Косовичова, мало его до смерти не припровадил: тая земля пред ним упала и очи ему засипала, и тот сн Косовичов знову в світлицу ускочил. Я, видячи такое их неслухное разорение, стал им ганити: «Что ви, Никифор, ділаєте? Без гспдра на двор наехавши, кгвалт чините?». А оные стали мене ганити и безчестити, и в тоє время жона Косовичова в окно з світлиці виглянула и мовила: «Проше вас, п. Лукяна, до самого мого лист написати». Я мовилем: «Добре, могу написати!» А он, Никифор Ломака, стал найгорше на мене и жону Косовичову матерно вексовати, ганити и бранити и києм на нас вимахиват. Я, видячи их такову злую завзятост, мусилем от них з безчестием уехати. А старого Ломаки не виділем, тилко сказовано, же и он там бул. На завтрашній днь ездил довідуючись до двора Косовичова: виділем будинок розламаний и жону Косовичову барзо хору и сна од перелякання Ломачиного, що теж на сей сказці истинствую, рукою моє власною подписуюс.

Лукиан Яворский».

(ІРНБУВ. Ф. II. Спр. 18126. Копія кінця XIX ст. Запископіїста: «Х[арьковський] И[сторический] А[рхив] № 1591; подлинник». Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 87)

№ 146

1716, січня 15 (4). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг

«Выпис з книг міських наших кролевецьких.

Року Бжого 1716, мсця януария четвертого числа,

Перед нами, урядом городовим кролевецьким Феодором Макаренком, атаманом городовим и сотницкое засідаючим місце, Гаврилом Степаненком, войтом, Омеляном Семеновичом, Михайлом Яковлевичем, бурмистрами, якож и при бытности зацних и віри годних мешчан нших кролевецьких, Никифора Загрібайла, козака сотні ншой Кролевецькой, Филипа Михайловича, Андрія Прокоповича, Ивана Холодонка (?), Карпа Омеляновича и при многих гражданах наших ставши персоналне Яцко Тищенко, прозиваемий Кулик, мелник, жител и козак нш кролевецький, посполу з Евфросимиею и Марєю, братанками своїми, а дочками покойного Дацка, старшого брата своего родного, презентовали такову свою устную доброволную оповед, иж міючи оний мененний Яцко отцевскую займу не пенную и нікому ні в чом не заведенню, на реці Реті нижей греблі на той же реці стоячой, з двома млинами Семеновским и Оверковским, а нижей тоєй займи

млинами Дунинскими, яка то займа речоному Яцкові з покойним Дацком, братом его, была по половині. Прето тепер оний з помянутими братанками своїми не з якого насилія и примушення, але з власной своей доброй волі продали его млсти пну Костантиу Генваровскому, сотникові ншому кролевецкому, за готовую сумму золотих за пятсот. О которой то займи як он, Яцко Кулик, повідал, так теж и Яцко Марії, жител наш же кролевецкий, старинний мерочник, не учинится горішним млинам, Семеновскому и Оверковскому, в занятю греблі пном сотником подтоп,, кроме чужим околичним сеножатям. Теди его млст пн сотник тим упевнением его, Яцка Кулика и братанних его, ежели б міл (...) * їм сіножатем од него учинитися потоп, прето пн сотник як (...) * самого Яцка, так теж и братанних его, до того не притягаючи и ні в чом не турбуючи, але сам своїми грошми тие сіножати людям тим оплачоватимет, за которую то проданную займу, оний Яцко Кулик з речоними братаннами своїми всю выш реченню сумму золотих пятсот, при нас вышей мененним урядом и вираженних зацних особах от рук его млсти до себе одобравши чуждимы себе, самих дітей своїх и жадних своїх кривних, близких и далеких, от тоей проданной ными займи чинят. А его млсти пну сотникові тоєю купленною в оних займою, як самому себі, так пней его и потомком их вічними часи волно владіти, продати, заміняти и як хочачи оною диспонувати. Для якого достовірнішого потверження жадали нас, вижей мененного уряду, обі сторони о сей нш урядовий у книги міские запис, а оттол винавши, самим же екстрактом кому належит, видати. На которое жадане велілісмо сей купчий запис в книги записати, а з книг также слово в слово виписати и печатю ншою міскою ствердивши, потребующей сторони видати.

В Кролевці року и дня звеш писанного.

Феодор Макаренъко, атаман городовий кролевецкий.

Гаврило Степаненко, войт кролевецкий из бурмистрами.

Я, Яцко Тищенко Кулик, жител кролевецкий, неумітний писания рукою своею на сей купчой крест положил +».

(ІРНБУВ. Ф. І. Спр. 50948. Оригінал, завірений печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 85)

1716, січня 27 (16). – Глухів. – Стверджувальний універсал-привілей
гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлішого и державнійшого великого государя нашего его царского священнійшого величества Войск Запорожских обоих сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Всім, кому о том відати надлежатимет, особливе пну полковникови стародубовскому з старшиною его полковою, тут же пну сотникові тополскому з урядом тамошним, сим нашим ознаймуем універсалом, иж пн Стефан Якимович, хорунжий полковий стародубовский, презентовал нам антецесора нашего універсал, отцеві его Якиму Семеновичу даний, на селце Кириковку, в сотні Топалское будучое, на дворе з млинком и иншими грунтами, там же в селі найдуючимися, по небожчику дядку его ж Григорию Кожуховскому в посессию позосталии и просил нашего подтверження, як на помянутое селце Кириковку з дворцем и млинком, там стоячими, яко и на футорец з млинком вешняком, за фундушем пна полковника стародубовского себі данним, а нам тут обявленним, на реці, зовемой Евгоща, построенним, межи кгрунтами Чертовицкими и Душкинскими покупленними вотчицкими полосами, до того займища прилеглими, вновь заведений. Теди мы, гетман, слушному его, пна Стефана Якимовича, прошению не отмовивши, а респектуючи на значние ево в Войску Запорожском охочо ронячиеса услуги, яко помененное селце Кириковку з дворцем и млином, там будучим, так и тот футорец Евгощинский з млинком, позволяючи ему при оном для мірочника хату одну и другую приселиты, в спокойное владіние сим нашим ствержаем універсалом, которого повагою варуем и приказуем, абы нихто з старшины и черни полку тамошнего во владінію того селца Кириковки и помененних двора и футора и млинков, також и в отбираню з посполитих людей тамошних послушенства, а з млинов и иних грунтов приходов и користей, не важился ему, пну хоружому, жадной чинити трудности и препятія.

Дан в Глухові генваря 16 дня 1716 року.

В копії пишет тако:

Звиш менованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18185. Копія початку ХХ ст. Запис копіста: «Генер[альное] сл[едствие] по Старод[убскому] п[олку], л. 212». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 86)

1716, січня 29 (18). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«№ 19. 1730 ноеврия 23 д. подани Стефана Гудовича.

Великого гсдря нашего его црского священнійшого величества Войск Запорожских обоих сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Его ж црского пресвітлого величества Войска Запорожского пану полковникови стародубовскому, старшині его полковой, а особливе пану войтові тамошнему з майстратовими, и всем войсковим и посполитим полку того обивателем, и каждому, кому би колвек о сем відати надлежало, сим універсалом нашим ознаймуем. Поневаж пан Стефан Гудович от рожиного своего Андрея Гудовича в розділеню села Иванютенок, покойному родичеви их з ласки войскової наданного, зостал обиженным, и просил нас, гетмана, о надане собі села Басихина, в сотні полковой Стародубовской будучого. Теди мы, респектуючи на заслуги покойного родича его, а видячи в нем самом до услуг войскових згодность, з тих мір повелилисмо з канцелярии войскової видати сей наш універсал, которим яко помянутое село Басихин с приналежачими до его кгрунтами и угодами до волі нашой и ласки войскової надаем, позволяючи ему належитие от людей повинности отбирати, так повагою сего ж універсалу пилно міти хочем и рейментарско приказуем, абы ему ж, пану Стефану Гудовичу, в спокойном уживаню того села ништо з старшини черни войскових и посполитих людей жадной перепони и перешкоди чинити и трудности задавати не сміл и не важился. Войт зась басихинский з посполитими тамошними людми, опроч козаков, якие ненарушно при своих волностях мают быти заховани, повинен ему, пану Стефану Гудовичу, всякое отдавати послушенство и повинование.

Дан в Глухові року 1716 мця януаря 18 д.

В копии подпис:

Звишменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18094. Копія початку ХХ ст. Запис копіїста: «Генер[альное] сл[едствие] по Старод[убскому] п[олку], л. 52. Рум[янецкая] оп[ись], т. 81». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 86)

№ 150

1716, лютого 14 (3). – Купча Марії Тумчихи, жительки с. Ярославки, дана ігумену Свято-Михайлівського монастиря Лаврентію Гурці

«Року Бжого 1716 мсця февруаля 3 дня

Я, Мария Тумчиха, з сином моим Стефаном доброволне продалам до обителі Видубицькой киевской его млсти отцу Лаврентію Кгорці, ігумену видубицькому киевскому, третюю часть свою мелницкую с кліткою, на мнстрской греблі стоячую, за сто золотих ровно, а одобравши в цілости всі гроши, даю на себе сюю карту при значних козаках и інших вірогодних людех Опанасу Довгополу, ктитору, Юску Кравцу, Микиті Химиченку и Кузмі Левоненку, же а ні я, а ні мої діти, ані теж хто с крєвних моих, як близких, так и далеких, не повинни до тоеи части млина вічними часи утручатися. На том з людми вишмененими сама и з сином моим яко писма не уміетние, крестом стим подписуємся

Мария Пикулиновна Тумчиха +

Стефан Тумченко +

Опанас Довгопол, ктитор +

Юско Кравец +

Микита Химиченко +

Артем Лавріненко +

Кузма Левоненко +».

(ІР НБУВ. Ф. 160. Спр. 525. Оригінал. Запис на звороті: «Купчая от Тумчихи на третюю часть мелницкую в Ярославці на греблі монаштырской. 1717 февр. 3» Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст. СЛ. 2016. № 2. С. 70)

№ 151

1716, березня 18 (7). – Короп. – Лист коропського сотника Івана Федоровича Порохонського

«1716 год марта 7 д.

По указу ясневелможного гспдна гетмана Івана Ілліча Скоропадского и за відомом гспдна полковника Андрея Филимовича Шарфа ездилы для розиску коропской сотник Иван Федоров сн Порохонский, поручик Никифор Бікетов в село Рожественное о роспросі тамошних жителей о умершем подпрапорщику Харитону Трофимову роспрошивали.

Вдова Христина Мартинова доспрошивана и сказала: стоял ді у

мене подпрапорщик Харитон Трофимов и прийшлого марта 5 числа он, подпрапорщик, упился пян и затім от салдат своїх остался и лиг спат и проспавшис, надяг свой мундїр, кафтан, камзиол и шляпу, того ж часу над вечер пошол збирати с кварталер провиянту и собрав провиянт, прислал из другой квартири мужицким хлопцем хлїб и пшоно ко мні и я ді того хлопця спитала, а Харитон гді пошол, и хлопец сказав: пошол ді на село, а послї того он, подпрапорщик, к нам не бивал и я ді его ніде не бачила. А по отходу того хлопця приехал ко мні на двор драгун, не знаю откол и которого полку и как зовут не скажу, толко в красном плащі и на білому конї в санках и просил у мене овса и я ему сказала: нема у нас овса и он поїхал от мене на село просто.

Сказала шинкарка Анна Лукяниха: того ж числа приїхал ді ко мні драгун увечерї на білом конї в санках и вшол в хату, а палаш голий под плащом держит, а потом ушел подпрапорщик в хату и стали с тим драгуном рукаца и спрощивал его драгун: какой ти себї чин иміеш и он сказал: я ді подпрапорщик. И тот драгун сказал: и я ді такой же чин имію и витяг тот драгун ис саней своїх пляшку горїлки и почали пит и, випивши горїлку, пошли ис хати и сіли в санки оба вмїсті и поїхали в другой шинк до Галушихи. Толко у мене взято тайно сковороду, а ссору анікакого себї не чинили.

Анна Галушиха сказала: того ж числа увечерї я ді уже спат легла и приїхал ді ко мні драгун и вшов в хату, просил вина за копейку и я ді ему сказала: нема у мене горїлки, тилко ест пиво и он покоштував пива и пошол ис хати, а подпрапорщик Харитон ис саней не вставав и драгун тот сіл с ним в сани и поїхали просто по селу. А как той драгун был и того часу украл у мене три мотки пряжи синей, а хватилас я тоей пряжи на другой ден по утру.

Евдокия Гойчиха того ж числа вночі ехала з батуриных млинов с невіскою своею да с паробком и под селом Рожественним стрїлся драгун, а с ним сидїл подпрапорщик Харитон пяний и кричал: брате поганяй коня. И тот драгун мене проїхал, а на других санях позаду сорвал с невістки моеї кожух и побїжал просто батуринским шляхом. И приїхала ді я додому, уже люде спят и за тїм мы никому про то не казали. Токмо в господї сказали старому, что кожух снял не знат який драгун с невістки. И старий сказал: уже поночи негді шукат того.

И марта 6 числа рожественский жител Тимофей Гайдуков ехал рано само друг со млина батуринского, уже слнце узойшло и наехал под селом на дороге умершого подпрапорщика Харитона ободрано плаття, толко у штанях, обутой (?) и я ді остановилс над ним и прикликал других жителей міских, которие в поля ехали за своїми нуждами и послали

сказат тому салдату, которий стоял у гсдревих лошадей Григорию Лапке, сказали и я, Григорий как мні сказали пошол с ними и тіло с ними смотріл и пошол к отаману и, собрав громаду, и подняли тіло его, Харитона.

И марта 7 числа стародубский жител Петр Андріев сн Хлістуненко приїхал из Батурина в село Рожественное и сказал про того драгуна, что відел ді я такого драгуна в Батурині у красном плащі и на білом коні в санках у шинкарю, которий шинкует у гетманском шинку и виділ я тое, продавал той драгун тому шинкару кожух и плахту и мотки синіе и сковороду и тот шинкар Иван с ним не зийшолся, что просил дорого и вийшел он, драгун ис шинку и принес горілки своей и почал того шинкара и шинкарку частоват. И они пит горілку не стали и той драгун почал поїт своїх людей, которие з ним, драгуном, войшли в шинк у сірих свитках и в постолях два члвки москалі и, пивши горілку скоро, и поїхали борзенским шляхом. А тот шинкар сказал мні, что сей драгун у мене бувал и в лігі сколко разов и самый ді драгун злодій.

Иван Федорович, сотник короповский».

Напис на звороті: «Розиск о умершом подпрапорщику од короповского сотника року 1716 марта 9 д.».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 199. Оригінал)

№ 152

1716, квітня 9 (березня 29). – Київ. – Лист князя Дмитра Голіцина до невідомого (гетьмана Івана Скоропадського?)

«Ясновельможный и превосходительный господине!

Изволили ваше превосходительство ко мне писать, ответствуя на письмо мое о вещах батуринаского Николаевского монастыря архимандрита Одорского, которыя положены были в том монастыре, - что оныя, при которых и изменника Орлика вещи, чрез присланных ваших Василия Коновца и Ивана Роговника к вашему превосходительству взяты; а сколько на них и куда оныя в расход, изволили запомнить. И дабы для уведомления оногo архимандрита с духовной, какову объявил монах Симеон, прислать к вашему превосходительству копию. Отвествую: оной духовной ныне при мне нет, но во время отъезду моего оставлена в Санктпетербурге, а какову во время свидетельства посланного из Киева офицера того монастыря иеромонах Иосиф Христофоров о тех взятых вещах подал роспись, из

оной к вашему превосходительству посылаю копию; и изволите ваше превосходительство ко мне ответствовать: толикое ль число оных вещей или и другие сверх того к вашему превосходительству взяты и где оне ныне?

Вашего превосходительства повольный слуга князь Дмитрий Голицын.

Из Киево-Печерской крепости марта 29 дня 1716 года».

(IP НБУВ. Ф. 194. Спр. 121. Арк. 166. Копія кінця XIX ст.)

№ 153

1716, травня 15 (4). – Шептаки. – Купча

«Року тысяча сімсот шостогонадесят, місця мая 4 д.

Предо мною, нижей менованным войтом, и мужами села Роговки, ставши персональне Филимон Титович, бывший жител домоткановский, а тепер ново жител наш роговский, сознал явне, ясне и доброволне, иж міючи свою сіножат власную и никому не заведенную, лежащую на оболонні на усті Бычка над Десною, сумеж с пожною Тимоха Ярощенко, жителя быринского, а з другого боку концем с пожною Остриковою, тож жителя быринского, которую то сіножат, там же и лозу, до тоей же сіножати належачую, продал на вічніые часы двом особам: честному господину отцу Стефану, священнику стопокровскому новгородскому, и пану Никифору Стефановому, тож жителю новгородскому, за готовую и певную сумму грошей золотих сімдесят. До которой то вышеписанной проданной сіножати, так и до лози, к той же сіножати належачой, не повинен он сам, продавца Филимон, ни жена его, ни діти и ни з крвных его, упоминатися до помянутой сіножати, волно честному господину отцу Стефану поспол з паном Никифором Стерновым за Божиею помощію вічными часи купленною сіножатю яко своею власною обладат со женами своими и дітми, волно хоч и продат и дарова и замінят или на инший лучший свой пожиток обернут. На що для ліпшого увірення для потомных часов и записали при людех зацных, що у вічност продал Филимон мененную пожною.

На подлінной тако:

При том будуще люде: Иосиф Кондратович, войт роговский.

Козма Павлович будник.

Трофим Опенка.

На той час и аз случився, Ермолай Леонтиевич, священник роговский.

При том был Демид Глушаков, жител новгородский. Василий Овхименок, житель домоткановский.

Сие купшое писмо в двори рейментарском шептаковском презентовано и узнано, же нікому шкоди не мае, в твердост ненарушную ствержаю. Староста добр рейментарских волости Шептаковской Yerzy Nowicky».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18146. Копія кінця XIX ст. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 87)

№ 154

Між 1709 та 1716. – Лист невідомого до київського митрополита Йоасафа Кроковського

«Ясне в Бгу преосвященнійший мсцівый отче митрополита киевский, галицкий и всея Маля Россії.

Велце мой в Дху Свтом всемилостивійший отче пане архипастору и преизящнійший блгодітелю.

Впред носі ваши архиерейские предостойніише яко недостойный послідный раб вашего преосвещения со нижайшим мешканием (?) мовім чрез сию подлую литеру мою облобизаю, а потом ораз по должности моей раболіпной вашей святині извістую, иж подобно навишшого архиерея и вашей митрополитанской пренайдостойнішой вам от Бга данной власти запомнівши, чесний отц Алексей, прозванием Кишка, священник загребенный веригинский предміский, з другим священником отцем Стефаном Усовским, тож предміским лігу собі чили теж импрезу взявши, без відома мене, протопопи своего и вшего послушника пастирского, запусившися по уезду Глуховского сами самоволне без відома и священников міських соборних од сілских священников побор ніякис чили теж складку по таярју вибырали, даючи ехо такое и поголоску таковую, же превелебный его млсть гспдин отц игумен глуховский хочет и жаелает собі протопопию Глуховскую одняти и нам многие трудности и долегливости будет чинити. И так на [так]овые слова Кишчини священниці нікотрие по таярју по обмані, зумишленно од него, мусили давати, одбываючися од превелебного его млсти отца игумена глуховского, жебы под его игом и властію не заставляли. А що горше, же на его млст превелебного в Бгу гспдна отца игумена петропаловского обмовлеовали и силе(...)*вали .оние два вишгшереченние священники, же будто укривжене и долегливости

ніякиміс чинит священникам, а же мні послідному послушнику преосвященства вшего жаден еще священник в кривдах своїх и долегливостях от превелебного отца игумена за данних от протопопії моеї не ускаржался.

Тое вашей архипастирской митрополитанской млсти яко истиннійшому моему пану патронові и превелебномудобродієві повторе з повинности моеї подаю, знати тут теж и я яко нижайший слуга вашої пастирской млсти місто атраменту перо мое в слези умочивши, жал мой сердечный вашей святині яко патронові и всемилостивійшому добродієві моему на оних же священников двох вишшеречонных прекладаю, иж ходячи по місту, по улицах межи людьми пред чесною моею братією оглаголюют и безъбожне оклеветуют мою чест протопопскую (претим ему цале – дописано на маргінесах – Ю.М., І.Т.).

Такими плевосиятельными слови, не слухайте праві сего протопопи будет в нас воскорі инъший протопопа. В так же то не без відома было б так вашей святині, яко теж и самого ясне велможного его млсти пна гетмана премілоствивых патронов и добродієв моїх.

А им, двом священникам, на щоб таковие слова о моеї чести шемрати, Бг им нехай звидит, милостивій мой добродію. Я тоє все на милосердное ваше отческое бачене и на превисокий розсудок вашей пастирской млсти спущаю и всю мою надію яко в премилостивійшом истинном пастир[i...].».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 42. Арк. 3. Оригінал)

№ 155

1716, травня 18 (7). – Глухів. – Універсал гетьмана І. Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского и обоїх сторон Днепра гетман Иоан Скоропадский.

Вам, атаманови з товариством и войтови з посполством фастовецким и всім, кому колвек о том відати надлежатимет, сим ншим ознаймуем універсалом, иж донеслося нам відати, что многие вши так з войскових, яко и посполитих жителей самоволие поступуючи, степ тот, на яком для войскових арматних коней сіно посегда кошувалося и косится и на оном же тоє ж стадо артилерийское на паші найдуется зъоруєте и засіваєте, през що великое для войскових коней в ормі дієтся утиснене. Прето яко такових самоволстников оний неслушний поступок ганим, так пилно чрез сей нш універсал приказуем и грозно упоминаем, иж бы ніхто з

преречоних жителей ані тепр, ні в придучие літа оного войскового степу як в себі свого иміем грани—цу орати отнюдь не важился, що если бы вперед такое ж вше в ораню на тамошном степу дерзновенное показалося самоволство, tedy оннх не тилко приказуем там плуги рубаты, леч и воли забирати, чога всего накріпко атаман и войт помянутие фастовские пилно повинни достатковати и так сами, яко и нікому там орат отнуд не допускати, что и повторе под срокум на здоровю оннх самоволников каранем при—казуе.

Дан 3 Глухова мая 7 1716 року».

(БПАН. ВР. № 261/2. Арк. 138 зв. Копія XVIII ст. Наприкінці копіїст додав: «В подлинном подпис таков; «Звиш менованный гетман рукою власною», а також вказав: «Місто печати войсковой». Оpubліковано: Мицик Ю. 3 документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. № 6. С. 69).

№ 156

1716, липня 30(19). – Бобровиця (?). – Лист бобровицького сотника Костянтина Василевича (Косташа) до Лаврентія Горки, ігумена Свято-Михайлівського Видубицького монастиря

«Висоце в Бгу превебний мсці отче игумене видубицький, мой велце премилостивий добродію.

Любо то я сподобился поклонити превелебности вашой по желанію моем, будучи на тракті, а злща затим вимираюся, иж от провожалем архиерея Божого, ясне в Бгу преосвященного его млсти архиепископа митрополита киевского и за тое прошу превелебности вашей отпощение на мене, слугу свого, бо иж (?) мні ніхто не дал знат як проъхали превелебност ваша через містечко наше. При сем же доношу відати превелебности вашой, иж будучи в мене староста озеранский и я пытался его: чи можна би травы ще укусить; и он слугу моего завюл за траву с косарами моими и я послал слугу свого до отца городничого ярославского, ознаймуючи где косит заведено. И отец городничий, виехавши до косарув и хотіл зогнат ис травы и я там же отцу чи совокупно з отцем городничим міл розговор, иж я не сам казал там косит и не привлащаю до себе того грунту и отец городничий відечи, иж я не самоволием там стал косить и не казал згонять косаров. И я за тое прошу покорне превелебности вашой, иж я не естем пудступцею монастиреві, але подлецаюся найнижшим (?) и от сего часу не буду жадной перепони чинит, яко и не чинилем. А при сем застаю назавше

превелебности вашей, моему премилостивому добродієві, слуга найнижчий Костантин Василевич, сотник бобровицкий.

3 Боброй июля 19 року 1716».

Адреса: «Висоце в Бгу превебному его мсти господину отцу Лаврентию Горці, игуменови выдубицкому, моему премилостивому отцу и благодітелеві, покорне вручити».

Записка: «При сем же докладая превелебности вашей, иж пишет до мене отец городничий ерославский и хочет сіно забрат. О що и повторе прошу превелебности вашей вашего благословения, жеби того сіна не брано, а я за дознанную ласку отримавши от превелебности вашей субмитуюся во всяких оказиях отслужовати и прошу отписочки от отца городничого, если будет ваше благословение сторони сіна».

(IP НБУВ. Ф. 160. Спр. 515. Оригінал. Запис іншою рукою: «Лист пна сотника бобровицкого екскузуется, же почал косити коло Чорного кургана и грунтов тых не привлащал. Июля 19 д. року 1716». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 4). СЛ. 2016. № 5. С. 81)

№ 157

1716, вересня 13 (2). – Лист гетьмана Івана Скоропадського до Лаврентія Горки, игумена Свято-Михайлівського Видубицького монастиря

«Превелебный в Бзі мсці отче игумен мнстра Видубицкого.

Мой велце ласкавый отче и приятелю.

Вчитавши мы з листа вашей превелебности жалобливое на пна Василя Танского донесене, же он на степу, до села Ярославки здавна належном, позволивши оного половину сотникови бобровицкому через свого старосту озерянского одвести казал, скосивши сіно, забрати, а особливе сам там же на пахатних полях ярославских самовластне и гвалтом наехавши, килкадесят коп збожа подданих монастырских жителей ярославских, же веліл взяти и запровадит оное до своей маетности, села Озерян; пишем наш до его доволно упоминателный лист, грозно приказуючи, иж бы он так тое забраное собою сіно и збоже до обители всеконечне возвратил, яко и вперед до тих полюв и степу найменшого не мів интересу, на якие мы для спокойнішого вперед того кгрунту уживаня, так уже и на подусідки козацкие в маетностех монастырских мешкаючи, наvertsаючи оних до обители вашей превел[ебности] в совершенное и цілое прислушание, иж бы также оні в квалтовних всяких нуждах подданим монастырским именно нуждах

подданим монастирским именно в вистатченю подвою, в кормленю драгунов, и в видачи на компанію місячного, и в прочих прилучаючихся потребах чинили помощь, на прошение превелебности вашої велілисмо видати наш універсал, який до превелебности вшой тут же посилається, где и тоє казалісмо обваровати, жебы козаки подданих монастирских, если бы який похотіл, удаляючис од посполитой тяглости, в козацтво, тиснутися жадною мірою не важилися приймати; взглядом зас гребелки на річці Смердлику найдуючоїся, жебы обадва береги з хмизником там и нивам будучим до обители вшой превелебности в владініє ствердити, не можем тепер нашого на то видати універсалу, але первей разві бы треба совершенно розвідать, если там з людзким яким не будет укривженем и витиском, поневаж як разсудилисмо, вчитавши лист и покойного Томари, полковника переяславского, до вашої превелебности писанный, же он и господар будучи в своем полку, а не позволил превелебности вашої того хмизнику до обители в область принять, леч откладав на далшое о том разсмотрение. А що ваша превелебность просиш нас о увольнение всіх маетностей монастирских од станции подлуг монарших грамот и привилеов королевских, о яких в листі своем превелебность ваша наміняеш, на тоє виданних, теди сам превелебност ваша разсуди, если возможно в нинішное трудное время тому статися, ибо и ваша ж превелебность можеш тоє добре відати, же тепер нічий, навіть и наши гетманские маетности, не сут од станции свободи.

Предлагаем и за тим молитвам превелебности вшой полекаемся .

Вшой превелебности зичливий приятел Иван Скоропадский, гетман Войска его црского пресвітлого влчества Запор[озкого].

Глухов, септевр[ия] 2 року 1716.

В Бгу превелебному его млсти отцу Лаврентию Кгорці, игуменови монастира стого Михайловского Выдубицкого киевского, моему велце ласкавому отцу и приятелеви, подати».

(IP НБУВ. Ф. 160. Спр. 244. Арк. 396–396 зв. Копія середини XVIII ст. Тексту передуює заголовок зроблений півуставом: «Лист гетманский о степу и полях ярославских, що коло Чорного кургана, о подсуїдках, о мужиках, абы в козацтво не вписовалися. О гребелці, о нивках и хмизах за гребелкою и о увольненю от станций.» На полях запис того часу: «С подлиним сводил иеромонах Иларион». Другий список даного листу заходиться в тому ж рукописі на арк. 157–157 зв. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 4). СЛ. 2016. № 5. С. 82–83)

1716, вересня 13 (2). – Глухів. – Лист генерального писаря Семена Савича до ігумена Свято-Михайлівського Видубицького монастиря Лаврентія Горки

«В Бгу превелебному мсці отче игумен мнстира Видубицького киевского, мой велце мсцівий гспдне отче и блгодітелю.

Листовне од вшой превелебности вираженние обидис (?) од е. м. пна Василя Танского завладніем степу и полюв пахатних ярославских творити начинат, ясневелможний его млсть пн. гетман, так з листа до своей панской особи писаного вычитавши, яко и з моего донесеня зрозумівши (хочай вправді и недавно перед сим он, пн. Танский, через оказію до мене писал, обявляючи, будто он, чужих кгрунтов не чепал, тилко тих, якие ему з селом Озеранами належние до его надани держится), а барзій разсмотрівши з писъм, же степ и поля пахатние од села Ярославки по Чорный курган и по певние дві дороги здавна до того села Ярославки належат, повелил видати на потверджене оних своих рейментарским універсалом, которий я, справивши, до вшой превелебности посилаю, в яком и о подсосідках того ж села Ярославки изображено обширний, указ, то жебы они в подданическом послушанії найдовалися и всякие тяглости одбували, и жеби також жителем тамошним в государственних и войскових ділах, якото в вистатченю провианту, в даваню коней в подводи и в уищеню належних од себе на кампанійцов грошей, чинили вспоможене; на протчие зас вашей превелебности требования и в том же листі специфікованние интереса з одвітом моім для чего оние не собулися, не расширяючися, слагаюся на респонс его панской велможности до вшой превелебности посилаючийся, при том бгоугодним вшой превелебности млствий и неотмінно приязни и ласце полецаю мя пребивая

З Глух[ова] септевр[ия] 2 року 1717

Превелебности вшой всего добра зичливий пртел и поволний до услуг его црского пресвітлого влчства Войска Запорожского писар енералний Семен Савич, м. р».

Адреса: «Превелебному в Бгу его млсти отцу Лаврентию Кгорці, игуменові мнстира Сто-Михайловского Видубицького киевского, моему велце мсцівому гспдину отцу и блгодітелеві до отданя».

Запис на звороті: «Лист его мл. пна писара енералного о степу и полях ярославских по Чорный курган и по дві дороги и о подсосідках

козацких сентябр. 2 року 1716».

(НБУВ. Ф. 160. Спр. 523. Оригінал, завірений печаткою. Опубліковано за копією, яка зберігається в ІР НБУВ. Ф. 160. № 244. Арк. 396–396 зв.; Мицик Ю., Тарасенко І. З джерел до історії Свято-Михайлівського Видубицького монастиря початку XVIII ст. Труды Київської Духовної Академії. 2014. № 14. С. 203–214. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.). СЛ. 2016. № 2. С. 69)

№ 159

1716, листопада 20 (9). – Батурич. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможний мсці пне гетмане, мні велце премилостивий пне и великий добродію.

Кондрат Чайка, козак и жител обмочевский, маючи висоцеповажний ясневелможности вашей на трох чоловіка крєвних своїх, тамошних же обмочевских жителєй, універсал, жебы их яко убозтвом подупалих (взглядом заслуг Чайчиних) до тяглостей не чепали. Тєды з тих его, Чайчиних крєвних два человікы Охрім Погиба и Хвєсь Кривий своїми дворами живучи, отбувають всякие тяглости подданские до монастира Крупицкого, а третій, Васил Погиба, отнюдь нічого яко двора и жадного клаптя кгрунту не иміючи, а ему, Чайці, будучи виноват, уже волочился по інших селах и пришедши до Обмочева, уліз в купленную Чайчину хату для прежития и отслужєня долгу, вмєсто подсусідка живучи. Войт прєто подданства монастиря обмочевский Иван Нічога, не уважаючи на оборонний ясневелможности вашей у Чайки універсал и не глядячи що подсусідок коза[ц]кий пограбыт того Чайчиного крєвного Василя Погибу, жебы з Чайчиного двора монастирскую тяглост отбувал. А Чайка, извістившись мні о том и будучи з оповістием у пна дозорци обмочевского, мимоходом зайшов в двор войтов и не заставши самого войта в дому жені оного тое неслушное пограблене виговорувал, домовляючи, же он, войт, своїх крєвних от подданства увольняет, а в обороні будучих, кого неналежит, зачіпаєт и с тим похвалился на войта. Тєды войтиха, напавши его, Чайку, не боронячєгося, поліном и чєплєю быти немалою язвою у голову заразила, же ввєсь кровю облився и если бы людє не угамували крєві в тую пору Бг вість, что бы з ним, Чайкою, чинилося и тепєра не может от болізни той встати, за що была до

превелебного отца игумена занесена скарга и был от его превелебности для розиску зослан законник и для прислухання писар мой сотенный. На котором розиску в первом допросі пред пном дозорцею обмочевским сама войтиха тое признала, же як пришов Чайка в дом, контроверсуючи за пограблене сусіда его много похвалился, мовячи «нашлю я на войта колис глухих аггелув» і я ему, Чайці, ткнула за тое дулі под нус. А Чайка (будто) налаявши, махнув, да не вдарив палицею, якая в руці его була, и я вхопивши под припечком поліно, зараз ударила его, Чайку, по руці, потім (?) порвала чеплію быти оного. Так и оний, вхопившись за чеплію, зас(?) вишов у сінці ис хати и там викрутив у мене чеплією, а я вхопивши коромисел, ударила Чайку по голові, от которого удару оний схилился и я, еще его двуйчи ударила. Так оний с криво (?) з двора моего пошов. Другая старушка, пряха войтишна Маря Шкляриха, любо то не виділа як войтиха Чайку у сінцях была, тилко ж сознает початок в хаті заводу, же Чайка пн(?) лаяв на войтиху кромі що як дала дулі, махнул да [не] (в) дарив палицею, а войтиха поліном вдарила его по руці. Теды отц игумен, взявши у Чайки накладних грошей золотих з сорок и не смотрячи на немалую Чайчину з кровию у голові задіяную (?) рану, чинил Чайку виноватим, а войтиху свободну от вини чинит, якобы она волна в своїм дому быти. Теды премилостивійший мой пне, знаючи я его, войта, же такую подуфалост з монастыра мает, же и законники его нікаторие боятся, а если случится что подводы з Обмочева на якую потребу брати, ніколи оний з монастырских не даст. И вже многих посланних моїх за подводами быв, так и по почту як законники новгородские и законниці новомлинские, не боронячи своїх вобши (?) побур з козаками подданих, понаймали коні, а обмачевский един тилко войт монастырских подданих и на почту не подает. Зачим пишучи сей инквизит(...) за Чайкою через сина Чайчиного лыст, прошу рейментарского велможности вашей до отца игумена указу, жебы поставил з своїх подданих на почту едного коня у Батурын и при том под рейментарские ноги, навсегда мя повергаю.

Велможности вашей премлстивійшому пану и великому добродіеву нижайший раб и слуга Федор Данилович, сотник батурынский.

З Батурина ноев. 9 року 1716».

Адреса на звороті: «Пресвітліяшаго и державнійшаго великаго гсдря нашего его црского пресвітлого влчства Войск Запорожских обоїх сторон Днепра гетманови ясневелможному его млсти пну Иоанну Скоропадскому, мні премилостивійшему пну и великому добродіеву яко найпокорні служебниче».

Запис іншою рукою на звороті: «Од сотника бат[уринского] за Чайкою, козаком, од войтихи обмочевской побытим, под[ано] в Прилуці ноевр. 1716».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55252. Оригінал завірений печаткою)

№ 160

1716, грудня 15(4). – Чернігів. – Уступний запис священика
с. Шибириновка Семена Малявки на продажу свого «пляца» в Чернігові
архієпископу Антонію Стаховському

«Выпис с книг меских права майдеборского ратуша черниговского.

Року тысяча семьсот шестого надцать, месяца декабрия четвертого дня.

На майстрате его царского величества черниговском, перед нами Федором Лопатой войтом черниговским, Иваном Енковичом бурмистром и всеми речне заселыми рядными, ставши очеviste честный отец Симеон 19 пресвитер церкви Шибириновской Малявка явне, ясне и добровольне до книг меских черниговских признал: иже он маючи в себе двор з будовлею в старом городе Чернигове повз улицу Пробытую от брамы называемой Любецкой в рынок идучую, лицом до двора через улицу пани Тризничевой судьиной, тылом чрез улицу идучую до соборной церкви Святого Спаса до кафедры, едною стороною бывшего Мокриевичовского, теперь катедрального; другою стороною и краем клиненным улицам и чрез улицы против двора небожчика Леска-месчанина черниговского, стоячий, свой власный ни кому ни в чему непенный и жодным способом незаведенный на вечность, ясне в Богу преосвященному его милости господину отцу Антонию Стаховскому архиепископу Черниговскому, Новгородскому и всего Севера за чetyреста золотых монеты доброй продал, а, отобравши гроши, и во всем уконтентован зоставши, тут же на майстрате вечне зрекшися, квитовал, даючи в полную моц тым двором як своим власным добре владети, даты, продаты, запысати и к наилучшому пожиткови по воле к уподобаню своему оборочати, а вышешенный отец Симеон яко добровольне з посессии того двора себя, жону и потомство правным поступком [...] отдалил, не маючи жодного отозву под виною такой же суммы чинити, так тое его сознание на потомность в книги ратуши черниговской записано, з которых и сей выпис до двору архиерейского з подписом рук и притисненем печати майстратовой выдан року и дня

вышписанного.

Феодор Лопата, войт черниговский.

Иван Енкович, бормистр черниговский.

Герасим Стефанович, писар меский. МП».

(ЦДІАК. Ф. 133. Оп. 1. Спр. 382. Арк. 2. Оригінал)

№ 161

**1716, грудня 24 (13). – Гадяч. – Оборонний універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожскаго гетман
Иоан Скоропадский.

Пану полковникови ніжинскому, п.п. старшині его полковой, тут же
п. сотникові полковому тамошному, особливе старості дівицкому и всім,
кому колвек о том відати надлежит, сим ншим ознаймуем універсалом,
иж при поважной инстанции ясне в Бгу преосвященнійшаго его
млсти отца Стефана Яворского, митрополита рязанского муромского,
свойственний его архиерейский оц. Василий Евстафиевич
Кожуховский, священник Стониколский тамошний дівицкий, подавал
нам супліку з тим предложеном, что до его млина власного отческого,
там же на греблі стоячого, з двора полковничого дівицкого уставичне
насилают панщиною молоти збоже, не даючи належитой за тое мірочки,
войсковую часть в оном отбирают и сусіда его, в власной же отческой
хаті мешкаючого, до посполитой повинности употребляют, чога ради
помянутий оц. Василий, міючи собі немалую кривду и долегливость,
яко просил у нас обороного на тот свій отческий млин, жеби ніхто до
оного и до преречоних его сусід жадной не міл претенсии, універсалу.
Так ми, гетман, прошению его не отрекши, а барзій почитаючи високою
его преосвященства отца митрополита рязанского интерцессию,
велілисмо сей нш з канцелярии войсковой видати універсал, увольняючи
помененного его сусід (!) от общенародной повинности и позволяючи
ему, священникові, з виш реченного его млина всякие розміровие и
войсковой части отбирати користи и приходи. Зачим абис ніхто з
старшини, особливе пн. полковник и староста его дівицкий, відаючи о
таковой волі ншой, насилать в помянутий его, отца Кожуховского, млин
панщиною збожя молоти без отданя належной мірочки, з оного и брати
войсковой части розмірових приходов и вишей писаного его сусіда до
посполитой тяж ести чепати не важилс, міти хочем и рейментарско

приказуем.

Дан в замъку нашом Гадяцком декаврия 13 року 1716.

Звиш менованный гетман, рукою власною.

Місто печати рейментарской».

(ІР НБУВ. Ф. П. Спр. 18187. Копія початку ХХ ст. Запис копіїста: «Х[арьковський] и[сторический] а[рхив], № 30028, копія». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 88)

№ 162

1716. – Лист генерального бунчужного Якова Лизогуба до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможный мсці пане гетмане, мой велце милостивий и особливий добродію.

По именном рейментарском велможности вшой повелению хочяй бым рад якнайскорій діло о избрании нового сотника в Вороніжи до извістія велможности вшой подати, однак нім зехалися курінное атаманя з околичних сел з товариством мусілем, любо и небезділно днів зо два оного зезду чекати, а когда уже атаман городовий з значним товариством атаманя куренное з сілским сотні Вороніжской козацтвом и войт тутейший з урядниками, з многими міщанами и зо всім розних цехов посполством на преличном місцу зобраліся уряду. Первіе при том всем многонародном собранию велілем канцеляристі войсковому, рейментарский в кляр вичитати універсал, а потом атамана городского з значним товариством, атаманю курінную з их же войсковою черню и войта з міщанами и зо всім посполством питаем, кого би они желали себі міти за сотника. Прето всі так войскового яко и посполитого чина люде, доброволними голосами крикнули, даючи вотум на пна Холодовича и стали единомушно просити о него, жебы он был за начальника в Вороніжи, на ще тогді всенародно уряді подали мні карту місто крисок (?) своїх при именах подписом крестом закріпленную, якую тут же до віденія велможности вшой посылаю и хочяй у них того публіце всіх питаем: если они тое доброволне, не з примусу или з фавору якого учинили. Однак вси едногласно признали, же з добротства свого на том карпелюші (?) подписалися. Тилко з всего того многонародного компуту було таких чловіка з десяток, а не болш, что и на бувшого сотника Потапа и на Судиенка ніжинского давали слово. Я теди, исполняючи указ велебности вшой мні предложенний, хочяй и килкокротне во всей

уряді, яко бы им тое отражаючи, повідалем, жеби не турбуючи болш велебности вшой и висланных частих на трудност свою не затыгаючи, отставивши тих трох вижей наміненних персон, для такихих причин, что на сотника бувшого, недавно о кривдах своїх от него починених, челобитчиками були и еще з ним отчасти того и не укончили заводу, а на Судиенка же еще чоловік в літех и в заслугах войскових молодь. Сторони зас пна Холодовича, что он часто употребляемый бывает до велможности вшой в послітках войскових, який з между себе товариства справних и радітелних двох на тот сотника уряд избрали кандидатом, а потом, зазвавши на особ атамана городского, атаманю курінную з значним товариством и войта з урадниками и з міщанами, тое ж самое им нібы з отражателством обявляем и виженаміненную волю панскую конфірмовалем. Однак они як у раді тое голосно повідали, же если пн. Холодович ест згоден до услуг ясневелможному пну, то может и нам бути угоден на началстві сотником, о которого просим его пнской велможности, а между нами товариством такой способний члвік до того ураду не зишестя, так и на особности согласно на его, пна Холодовича, вотовали, опроч помянутих десятка члвіка зо всего народу. В той час у раді споминали пну Олшанском, потому мало згодивши, прийшли всі атамане з товариством и войт з міщанами и посполитством, сполне з тими десятма чловіками, до сторони Холодовичовой склонившимися, до мене на господу и всі уже единомушно просили о пна Холодовича, чтобы им дано за сотника, а инного ціле не винаходили (?)там (?) всі усилне о него стараються, же зневоляли мене прошением своїм, даби болш велможности вшой не турбуючи, зараз его на тот уряді конфірмовати. Я теди без именного велможности вшой указу у жадного совершенства в том не чинячи, весь вираженний о избраніи вороніжского сотниства и (...)» до високого вшой пнской велможности разсуждения и уваги, з ожиданием на тое ласкавого отвіту подаючи, его ж милостивому рейментарскому вручаю себе респектови.

Вшой пнской велможности во всем вірне зичливий и слуга нижайший его царского прсвітлого прсвітлого влчства Войска Запор. бунчучний енералний Яков Лизогуб».

Адреса на звороті: «Пресвілійшаго и державнішаго великого гідра ншого его царского священнішаго влчства Войска Запорозского обоих сторон Дніпра гетману ясне велможному его милости пану Иоанну Скоропадскому, моему милостивому пану и добродієви покорний».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50953. Оригінал (?))

№ 163

Між 1713 та 1717, січня 24 (13). – Лист Івана Волинського до гетьмана
Івана Скоропадського

«По указу его млсти Костантина Генваровского, сотника кролевецкого, и всего уряду при нем застающего.

По занесенной скарзі быстрицкого атамана Хведора Каптаненка бурмистр города Кролевца, нижей вираженный, зехавши в село Быстрик побитя на атаманови, виж означенном, якое он понесл от пна Хведора Кочубея, оглядал, где были знаки такие: сам велми киями збитий и близко смерти zostавал, боки понапохали, зад увес сожен яко уголь и здулся догори, также и стегна сині и попухлие.

Михайло, бурмистр, рукою.

Того ж мсца в тиждень апробовуючи осмотр Михаила бурмистра послан был сотеньный писар кролевецкий, нижей именованный, з Иваном Яременком, міщанином кролевецким же, оглядал мененного атамана побитя, где виділ знаки на тіли, бока попухлие, зад увес чорен яко уголь, также и стегна сині и попухлие.

По трете уже когда пречестный отц протопоп кролевецкий от пна Кочубея был посланный в село Быстрик з Григорием, дворовым подписком, для п[р]епрошения (?) атамана и тоді оглядал знаков и побитя и уже мало поотпухали.

Иван Волинский (?).

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 55090. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 66)

№ 164

1717, лютого 14 (3). – Гадяч. – Універсал гетьмана І. Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Пну полковникові ніжинскому з старшиною его полковою, атаманові городовому тамошнему, а особливе пном державцам дховним и свіцким, маетности свої в том уезді міючим, и всім комуколвек о том відати надлежит, сим ншим ознаймуем універсалом, иж яко перед сим чрез Омеляновича, писара сотні Глуховской, определилисмо почті при ратуши быти. в завідованю п. войта з майстратовими и оною всякие приклячаючися наїзди заровно з ратушними конми одбувають, так

и тепер не одмінючи того ншого определения. повеліаєм, жебы непременно помянутая почта привернена была до ратуша, даби посполу з майстратовими в одбуваню всяких случаючнхся подвод належити (...)» порядком тую общенародную двигали и исполняли повинност, зачим сколько подлуг реестру преждним определением учиненного, надлежит з якого села подвод вистатчити, абы пнове державці дховние и свіцкие видавати оних жадною мірою не отрікали, о чом иж бы непременно указові нашому сталося задосит, повторе рейментарско приказуем.

Дан в замку ншом Гадяцком февруар[ия] 3 1717 року.

Звишменованный гетман рукою власною».

(НКМ. Фонди. № 9-11447/ПП-2614. Оригінал, особисто підпи-саний Іваном Скоропадським і завірений печаткою Війська Запорозького. Оpubліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана Івана Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). СЛ. 2006. № 4. С. 37–41)

№ 165

1717, березня 6 (лютого 23). – Глухів. – Універсал гетьмана

І. Скоропадського

«Его црского прсвтлого влчства Войск Запорожских обоих сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Пну полковникові наказному ніжинскому и впрעד совершенному, пп. старшині полковой и всім, комуколвек о том відати належит, сым ншим ознаймуем універсалом, поневаж за прибытем в Ніжин пна полковника Ергольского по указу црского прсвтлого влчства во всі полки рейменту ншого для взиску и виводу біглих великороссийской породы людей ординованного, явилися там нікоторые в нижном городі великороссийские купчины, домов своих поселение там міючие, яких кнз его млсть гспдн Масалский, комендант тамошний, окриваючи своею протекциею, не допускал им прислушати до ратуша. Того ради пн войт ніжинский з майстратом просил у нас такового універсалу, ижбы помянутие великороссийские купчины, міючие свої поселения в нижнем городі Ніжине, до ратуша тамошного, так, як и протчие міщане, прислушали и належитое в общенародних повинностях посполитим чинили помоществование. Теды мы прошению его, пна войта, склонившись, повелілисмо з канцелярії войсковой сей нш видати універсал, которого повагою варуем и приказуем, абы вишемененные великороссийские купчины, в нижнем городі Ніжині домамы своїми мешкаючие, если гспдн полковник Ергольский по указу црского прсвтлого

влчства разсмотрением своім оставит их жити свободно, нікуда болш, толко до ратуша тамошного прислушали и всякие в общенародних повинностях заровно з иншими обывателями посполитимы чинили городов помоществование.

Дан в Глухові року 1717 февруар[ия] 23.

Звышменованный гетман рукою власною».

(НКМ. Фонди. № 9-11452/ПП-2620. Оригінал, особисто підписаний Іваном Скоропадським і завірений печаткою Війська Запорозького. Опубліковано: Мицик Ю. Сім універсалів гетьмана І. Скоропадського (із зібрань Ніжинського краєзнавчого музею). *СЛ*. 2006. №4. С. 37–41)

№ 166

1717, квітня 4 (березня 24). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг, який містить купчу

«Року тысяча сімсот сегонадцять мсця мая двадцять четвертого числа.

Мы, нижей подписанние, именамы, браты родние, даем відати, кому в том потреба указуватимет, сим ншим доброволним писанием, иж прежде продана сеей греблі, завинуватившиися тринадцять сот золотих, а не міючи чим того долгу отдавати, продалисмо греблю ясневелможной добродійці пней гетмановой еї млсти, пней Анастасії Ивановой Скоропадской на реці Реті з двома кліткамы: в одной каменей дві, в другой – пустих двох куль з гайкамы двома, ланом и нивою велможного его млсти пна Иоана Черниша, его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского судії енералного, за суму двох тысячей талярей в вічне владіние и волно будет еї пнской велможности продати, даровати, зміняти або и вічисте владіти и сколко возможно на той греблі в пожиток себі кліток построіти. До которой греблі жона, діти нши, близкие и далекие родичи, не міют вічисте интересоватися, поневаж сюю мою от себе еї пнской велможности на вишписанную греблю купчую з фундушамы за подписом в купчой рук всіх нас, трох братов, и упрошоних нами ж пнов урядових даемо в вічне оную греблю владіние, а року и дня вишшеписанного при людех урядових нижей подписанних Григорий Дейнека рукою своею писалем з Тихонием и Павлом, трох братов родних. А он, яко не уміючие брати мої Тихон и Павел писати, руками своїмы на сей же купчой крести приложили Тихон+ Павел+ Дейнеченки.

Мы, урядовії кролевецкие, пред нами сая купчая ясневелможной

добродійці єї млсты пні Анастасіі Ивановой Скоропадской, гетмановой, на греблю вишшеписанную рукою его ж, Григория Дейнеченка, писанная и свідителства Якова, Мария занотовавши такое, що мовит, як сидів на греблі Дейнкувскую млинах чрез літ чтири. в той час гребля так была визшая, що если на полі якая под вербою стоит на отмілі от Глуховского шляху убитая для криги и плаву, палцов на два жеби воды вижше стало, поти не пускаем (ці три слова повторені –Ю.М., І. Т.) було молоти мы, мирочники, из Иванов Руденком урядовне при вишшеписанной купчой руками власными и печатмы ствержаючи подписуем

Костянтин Генваровский, сотник кролевецкий.

Федор Макаренко, на місті пна сотника застающий.

Стефан Стожок, атаман городовий.

Гаврило Степанович, войт кролевецкий.

Омелко Товстенко и Михайло Вереміевич, бурмистри.

И мы, на тот час згодившіся, по прошенію п. Григория Дейнеки, свідомі вишписанной купчой будучи, имена свої прикладаем Филип Москал, Федор Шкляр, Микита Грищенко, Иван, Вакула, Корній Мосціпан и протчіих.

Року 1717 мсця мая 31 дня к сей купчой данной з уряду кролевецкого.

Ясневелможной єї млсти пней гетмановой, а презентован нам, урядови глуховскому, руки свої при звиклой печати подписуем

Иван Мануйлович, сотник глуховский.

Семен Уманец, атаман городовий глуховский.

Александр Иванович, войт глуховский з бурмистрамы.

Мы, Григорий, Тихоний и Павло Дейнеченки, повернувшис з уряду глуховского для твердійшой [в] потомний час крѣпости, упресли нижей подписанних особ, на тот час в Глухові пред судом енералним в своїх правах будучих на сей же рукоданной купчой на ратушу глуховском (что само изволне и всі согласне во вічне владніне ясневелможной пней продалисмо) потверженной руки свої подписати.

Я, упрошений от их помененних Дейнеченков, Семен Боровский, сотник бахмацкий, т.р. пишус.

Я, на тот час от них упрошенный, Александр Ситенский, писар полковий гадяцкий, подписуюся.

Мартин Штишевский, асаул полковий гадяцкий, пишус».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65027–65028. Арк. 6 зв.–7 зв. Копія початку XVIII ст. Після підписів кролевецьких жителів намальовано два кола, всередині яких написано «місто печати», а наприкінці всього документу намальовано ще два кола, всередині яких написано «місто печати». Опубліковано: Мицик Ю. Маєтності Анастасії Скоропадської на Кролевеччині. Київські

№ 167

1717, вересня 1 (серпня 22). – Харлампієва пустинь. – Оборонний
універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоан Скоропадский.

Паном сотником менскому и киселівському з тамошними урядами сим ншим ознаймуем універсалом, иж доносили нам законниці мнстря паненского Макошинского, что жители киселівские и величковские гребле их мнстрской в том же селі Величковці будучой не хотят подлуг давнего обикновения гатити и направовати, чрез то оная в крайнее пришла разорение и спустошене и обител стая с тех же причин весма в хлеб оскудела, за чим яко непомалу мусим тому удивлятися, так пилно и сурово приказуем, абы величковские жители, казаки и посполитые, помянутую греблю, каторая им до переезду и молотя потребна, всегда належите утачовали и направовали, а киселевці подлуг давнего обикновения без жадной вимовки також чинили в том гаченью помочь под взятем (?) упоминаем.

Дан в Харлампиевой пустині августа 22 1717 року».

(БПАН. ВР. № 261/2. С. 106. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мищик Ю. З документації гетьмана Івана Скоропадського. *СЛ*. 1998. №6. С. 70; Мищик Ю. З документів польських архівів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. *СЛ*. 2003. № 5–6. С. 22).

№ 168

1717, жовтня 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Великого гсдря нашего его царского пресвітлого влчства Войск Запорожских гетман обоих сторон Днепра Иоан Скоропадский.

Ознаймуем сим універсалом нашим пану полковникови тепер наказному, впредь совершенному стародубовскому, з п.п. старшиною полковою тамошнею, п. п. сотникови и дозорци нашому шептаковскому з товариством и посполитством (sic!) також всім, кому о том відати надлежатимет, иж чесний отц Иван Иванович, священник шептаковский, презентовал нам купчую запись з подписом рук Василя Тимофіїевича, сотника, и Юрия Новицкого, дозорци нашего, шептаковских, також

за подписом атамана и войта тамошних з протчими тоєю же волости войтами, виданную собі еще в прошлом тысяча сімсот пятнадцать году, декаврия дня шостого, на кгрунта пахатние и сінокосние з дворищем, в Шептаках купленние, а именно: на місце дворовое близ церкви (где тепер он, отц Иван, двор собі власним устроил коштом) и на огород еден – там же будучий, другий – поміж з Бубликовским, третий – з винницею и гумном, на нивья: одну – подля шляху, урочищем Оріховое, другую – од Смяцкого мосту подля шляху, третью – Довгую поляну за ліском Гасенковим з сіножатью, до еи прилеглуу, четвертую – за гумном Римоновим, поміж Рева и Лобана, на сіножати: одну – против Безъводного логу от межи Овдіенка, другую – по другой стороні Смячи, поміж з Михайлом Опанасенком и Гапоном Глобою, третью – от межи Михайла Ширенка, на якие всі кгрунта подлуг тоей купчой он же, отц Иван, просил и нашой універсальной конфирмации. Прето мы, гетман, прошению его, священника шептаковского, давши у себе місце, веліли сей наш з канцелярии войсковой видати універсал, которим яко всі вижей вираженние двор з огородами и нивья з сіножатыми в спокойное владіние ему ж отцу Иоану, священникові шептаковскому, ствержаем, так абы оному в безъперепонном тими кгрунтами користованью и в отбиранью належитой з них прибили и пожитку жадной найменшой пан сотник албо дозорца наш шептаковский и ништо з тамошних войскових и посполитих мешканцев не важился чинити перешкоди, трудности и турбации, пилно варуем, міти хочем и рейментарско приказуем.

Дано в Глухові октоврия 9 дня року 1717.

На подлинном подписано так:

Вишменованный гетман рукою власною.

М[есто] п[ечати]».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18147. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копіюстом написано: «Рум[янецвская] опись, полк Старод[убский], т. 125, л. 234». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 88–89)

№ 169

1717, жовтня 25 (14). – Батурич. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможний мсці пне гетмане, премилостивійший пне и великий добродію.

Яко пред тим за преждних мене сотников, бывали нанятие по два сторожи полковие у сотні для посланання за всіх общею козаков и

мужиков потребою на всякие великие и малые случающиеся діла, так и тепера за моего сотництва тие сторожи у сотні не отмінються, понеже без них на таком неусипном шляху невозможно.

Которие то сторожі, як и по иных сотнях діється, взимают бувало ведлуг постановления заслугу свою заровно с козаков и мужиков.

Тепер теды пнове державци найбарзі законники обмачевские з Обмачева, законниці новомлинскіи з Атюши и Палчиков и законники новгородские з Ксензювки и Мелні, боронячи своїх подданих не дают сторожам с посполитих взять за их заслугу плати, тилко з самих козаков, в чом значне умалилося им против прежнего тоей заслуги.

Чого рады яко за общим им на всю сотню слугами работіпно прошу ясневелможности вашей о висоцеповажней до помянутих духовних державцов універсал, жебы з реченних сіл своїх не боронили у посполитих сторожам равной, як и козаков, плати взимат. Таковой млсти просячи, под ноги реїментарские навсегда мя повергаю.

Велможности вашей премилостивійшему пну и великому добродіеву моему нижайший раб и подножок Федор Данилович, сотник батуринский.

З Батур[ина] октовр[ия] 14, року 1717».

Запис на звороті: «Его црского пресвітлого влчства Войск Запорожского, обоіх сторон Дніпра гетманови ясневелможному его млсти пну Иоанну Скоропадскому, премилостивійшому пну и великому добродіеву моему яко найпокорні служебничю».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 227. Оригінал)

№ 170

1717, листопада 15 (4). – Умова

«Року 1717, мця ноеврия 4 д.

Я, Стефан Гудович, чиню відомо сим моим рукодайним писанием, же постановилисмо слово з братом своим рожоним Андреем Гудовичем на займище Кичету, иж повинен брат мой Андрей тое займище опустілоє занят и млин и валюшню построит коштом своим, як належит, а за той его кошт поступую ему самому, жоні и потомком его половину во всяких приходах и озерних, а однак же он, брат мой Андрей, повинен будет своим коштом всю греблю десят літ гатит, не потребуючи з мене помочи, хочай и порвет, или що сопсуецца, кромі того, же когда уже по десяти літах щоколвек можется и попсоватися, то уже по половині

гатит греблю и стави им клітки направляти мієм вічне. А когда, не дай Бже, на якую сторону якого припадку, то жебы жаден на сторону своей половици збуват не важилса, тилко еден другому; а тепер я повинен в помоч до тоей греблі пну брату дат брусом пядесят чотирисажених и дубровку мою под Левенку, конец греблі, повинни будем по половині тим деревом владіть, окром сінокосу моего, на що для лучшей віри и певности даю карту свою рукоданную под утраченням всего млина и под зарукою талярей тисячи, поневаж бы мілем свого постановлення и власною рукописания отступит и якую колвек турбацію вщинат.

В подленном подпис таков:

Стефан Гудович, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18095. Копія кінця XIX ст. Внизу документа запис: «Моск[овский] архив Мин-ва юстиции, Черниговской палаты опись 10, вязка 2, д. № 46, л.15». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 100–101)

№ 171

1717, листопада 20 (9). – Батурин. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможний мсці пне гетмане, велце премилостивійший мні пне и великий добродію.

Видячи я законниц монастира новомлинского, же даремне сіх рокив в сотні моей за перевуз роковщину по чеху от диму берут. Понеже пред тим бувало пором от лиоду до лиоду безперестанне ходит, а тепера все літо затоплен стоїт, тилко великой воды навесні возят поромом и в тую пору з инших сотні моей сіл, кромі Атюши (и то мало хто) ездят на перевоз. Взглядом, що бувало роковщина за часи вимається з людей за тие гроши мости и гатки на переездах и переправах ділали, а тепера завше люде сотні моей сами своїм коштом и працею каждой весни и осені и когда потреба ділают. До того ж еще непорядний пором на такому шляху и немалої ріці дірявий, неусмолений и ні на що незгожий держат и на направлене оногo ні в чом не запасається не тилко, що в люде з воров надобное дерево, але й лави з хат до перевозу повитягают.

И я завше мушу за оний от великоросийских и от своїх, понести порок и укоризну найбарзі весною як люд разбивает, хйба сам з людми своїми кинувшися, настрою его. А под час осени отнюд нілзя оним по прежнему для полегки людской на греблю дерну для гаченя поповозити

и яко тепера умаление людем о неврожаю во всем налігаются тяжести. Тоей даремной за перевуз роковщини не позволивши, отзиваюся з тим до ясневелможности вашей и раболіпно прошу: если вчинят оние законницї по прежнему порядний пором и всего коло его стройное имітиму прибрание и так як пред тим все літо ходитимет и мости и гатки их коштом и працею строїтимутся, тогда им за пором з людей роковщина належатимет, а тепера за працею людскою, що мости и гатки ділают ковалі (?), ест им, законницям, весною за пором взимаючихся грошей. Тое ясневелможности вашей доносячи, под реиментарские ноги навсегда мя повергаю.

Велможности вашей премилостивїйшему пну и великому добродіеву моему нижайший слуга и подножок Федор Данилович, сотник батуриинский.

З Батур[ина] ноев[рия] 9 року 1717».

Адреса: «Его црского прсвітлого влчства Войска Запорожского обоїх сторон Днепра гетманови, ясневелможному его млсти пну Иоану Скоропадскому премилостивїйшому пну и великому добродіеву моему яко найпокорній служебничю».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 258. Оригінал)

№ 172

1717, листопада 28 (17). – Батуриин. – Лист батуриинського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможний мсці пне гетмане, велце мні премилостивїйший пне и великий добродію.

О кривдах от капитана Пашкова, в Батурині стоячого, діючихся, был розиск чрез капитана того ж от лейб регименту полку Кобылина и полкового фіскала любо ж то оний капитан на всі тие пункта, которие я подал (яких было болше тридцяти) такий написал до каждого отвіт, не знаючися отнюд в починеню тих акгравацій мало тилко чого подписался знати, и то положив, якобы я власне тих укривжоних людей наустив на его, капитана скаргу подносити, еднат же по многой межи нами контроверсії, як став я безпечне отсилатися до суду привосходителнійшого граф генерала маиора его млсти гспдна Кантакузина, змягчився оний капитан и дважди в дом ко мні с тими розищики приходячи, о примире прохал. Я прето, видячи своїх людей

нетвердых, непостоянных и неединословных на суді, барзі в допросах тие простие вонтпливи, же прежде прибутя розищикув призиваючи их пред себе, доволне наставляв небоязненними бути. Когда ж приехали розищики, многокrotnie посылаючи по их асаулов, ласкою просячи и турмою грозячи, нім то попритягали их, а для вонпнення оних, поставивши межи ними писара хоружого и асаулу, наставляв бути небоязливыми, якие ставши наочне против капитана за огородній шкоди свої жадной нагороди не требуючи, желали абы болше уже не діялося жадних им от его, капитана, обыд. Которий дав такую зарукою своею ассекурацию, же отнюд не міет наших людей на жадную работизну до себе брати и ніяких кривд и долегливостей чинити.

А з своїх подчиненных, если хто проступит, слушную справедливост свидчити.

Сіно зас якое нощию з сіножатеј людских невідомо ким побрато, он, капитан, при знамені честного креста, побожился не знати о том сіні.

Якие ж прето були з подчиненных его виновати, тих випоров, а хто что в провянт над указ перебрал, тое я доложив в своей росписі, жебы конечно вернено було и утвердив пред розищками, если тое не состоится, то всі пункта отновивши, искат на его, капитана, суду и на том с оним помирился.

Взглядом того, же не взяли драгуне на мсць октоврий и ноеврий провянту, писалем я до гспдна подполковника Швандера, обявляючи вашей велможности о недаваню сала указ. Теды оний отписал ко мні, же по его указу не берут без сала драгуне в господарей провянту, но кормлятыя стравою с кватир, леч я на мсць декамрий приказалем в сотні своей всім готовати конечно провянт и поввозити каждому драгуну на двор.

Тое я сневелможности вашей донесши, под реиментарские ноги навсегда мя повергаю.

Велможности вашей премилостивійшему пну и великому добродіеву моему нижайший слуга и подножок Федор Данилович, сотник батуриный.

З Батурина ноеврия 17 року 1717»

На звороті: «Присвітліяшаго и державнійшаго влкого гсдря нашего его црского пресвітлого влчства Войск Запорожских обоіх сторон Днепра гетманови я сневелможному его млсти пну гетману Скоропадскому велце моему премлстивійшому пну и великому добродіеву яко найпокорні служебничо».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 134. Оригінал.)

1717, листопад. – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Копия с копій.

Іван Скоропадський, гетман з вірним его царского пресвітлого величества Войском Запорожским.

Пану полковнику киевському, п. п. старшині его полковой, всему старшому и меншому того полку товариству и посполству, и кому бы колвек о том відати належало сим нашим ознаймуем універсалом, иж презентовали нам превелебний в Бозі отцеве законники монастира Видубицкого киевского, універсал антецессора нашего на власние их мнстрские пуци називаемие Літковские, Рожновские и Лесницкие, в которих многие полку Киевского жителі уежджаючи, пустошат нещадно всякую деревню, особливе Стопечерской обители городничие димерский и рожновский их мнстрских выдубицких подданих там бють и грабять, не допускаючи тими кгрунтами им, законником выдубицким, по прежнему спокійне владіти, чого ради просили нашего себі на тое потвержателного універсалу. Мы прето, гетман, прошению их отцев выдубицких давши у себе місце, яко всі выжей наміненние их мнстрские пуци, особливе селце прозиваемое Гуту в уезді Літковском будучое, в спокійное им владіние сым конфірмуем універсалом, так повагою оного варуем и пилно приказуем, абы ніхто з духовного и свіцкого стану, а меновите городничие димерский и рожновский, жадной наименшой им, отцем выдубицким, во всем том чинити трудности и долегливости не важились. А если бы міл хтоколвек в предречених их пуцах затівати обиди и спустошеня, таковых позволяем им, законникам выдубицким, забирати и грабити. В чом же бы непременно воля наша была содержана, повторе рейментарско приказуем.

Дан з Глух[ова] ноевр. року 1717.

Звышменованый гетман рукою власною

Под тою ж копию подписано тако: До сей копій руку приложил, а подлінную кріпость до себе взял Лаврентий Горка, игумен стомихайловский выдубицкий киевский.

С подлинним чел и справил подячей Василей Налетов.

В сей копій по освидітелствованию чищення и приправок не явилося.

Сводил и чищення и приправок смотріл архивариус Яков Білозерской.

Сия копия списана в киевской губернской канцелярії из іміючагося в оной канцелярії производимого в 1720-м году Киевовыдубицкого Михайловского монастыря с Киевопечерскою лаврою о спорных

землях діла с представленного того Выдубицкого монастыря от игумена Лаврентия Горки подлинного универсала и засвидетельствованной тогда копии и в силу учиненного в оной же губернской канцелярии декабря 2 дня 1768 году по челобитной означенного Выдубицкого монастыря игумена Иакова з братиею определения в тот Выдубицкий монастырь дана 1769 году июня 30 дня.

(...)* Василей Флеров

У сей копии ея императорского величества печать

Секретар Михайло (...)*».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 6668. Копія кінця ХVІІІ ст. завірена сургучною печаткою кївської губернської канцелярії. Наприкінці листа намальоване коло, всередині якого написано: «місце печати рейментарської». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 151–152)

№ 174

1718, травня 14(3). – Батурин, Крупицький монастир. – Заповіт Власа Дахненка

«Року 17 осмогонадцят мая третого дня.

Я, Влас Дахненко, козак, житель спаський, самоволне и доброволне приехавши до мнастира Крупицкого батуринского стаго Хрстова Николая, легкую на тот же мнастир двор мой власный с садом и огородом и со всіми угодиями не заведенный и не пенный, так же и поля во всіх сторонах лежачіі по половині с единоутробним братом моим Грицком тому ж мнстиру вічними часы за живота моего за дшевное спсение и отпущение гріхов моих даю и записую в том мнстири при годних віри людех, нижей менованних. И в той мой двор и сад и огор[од] и поля половинние, на мнастир данные, нікому з моих братов и крєвних не повинен втручатися и законников поссесоров тоей моеей лекгацей так за живота моего, яко и по смерти моеей, не повинен турбовати под Бжиими неблгословением и вічним проклятием. А для ліпшаго увірення я, не уміючи писать, на сей моеей лекгации крест ставлю стый, рукою моею напишю року и дня виш написанного.

Иермонах Феодосий Хомінский, игумен мнстира батуринского m[a-nu] p[goria].

Иермонах Николай, уставник.

Иермонах Арсений.

Иерей Артемий, пресвитер Спаского поля».

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 30. Оригінал. Запис на звороті: «Лекгация на двор из садом в Спаском от Василя Дахненка 1718 року мая 13»)

№ 175

1718, вересня 26 (15). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский

Всей рейменту ншого старшині и черні, а зособна пну сотникови глуховскому з урядом и кождому, кому бы колвек о том відати надлежало, сим універсалом ншим ознаймуем, иж превелебный в Бгу его милост отц Епифаний Тихорский, игумен стих аптл Петра и Павла глуховский, з братиею просил нас, абысмо село их монастырское, прозваемое Вязюнку, под час наступления в Україну неприятеля шведа за одейством врознь людей опустілоє позволили односити и людьми паки осадити. Теди мы тому его превелебности прошению не отмовивши, выдаем сей наш універсал, которим яко позволяем в помянутом опустілом селі людей люб тих, якие там прежде жили и врознь розийшлися, если хто з них возвратится селити, люб подсусідков з посторонних окрестних сіл помістя искаючих, а своего сталого жилища не иміючих, осадити, опроч кгрунтових людей, которих містца свої в старих селах оставляючи, туда в Вязюнку на житие приймати возбраняем, так абы в том на давном містцу в опустілом селі Вязунці вишшеозначенных людей поселені ніхто з старшини рейменту ншого, особливе урядники глуховские, жадной его превелебности отцу Тихорскому, игумену Петру Павловскому глуховскому, з братиею перешкоди и трудности чинити не важилися упоминаем и рейментарско приказуем. Еще же его ж милост отц игумен просил нас, дабы на греблі монастырской там же в Вязунці, на реці Клевені будучой, ку вспоможению их обители отбиралося од переерждаючих людей погребелное, поневаж везде на греблях тих на рецы Клевені обрїтаючихся, именно отца Заруцкого, протопопа новгородского, и пна Афанасия Дорошенка и по инших тот взимається даток. Зачим мы, гетман, узнавши в сем интересі прошение его превелебности отца игумена быти слушное ко оному, даем позволене на предреченой монастырской в селі Вязунці на Клевені будучой греблі ко вспоможению обители таковий власне од переерждаючих, а барзій з тяжкими возами людей отбирати платеж, як и по прочих тих же

клевенских греблях ведется, в каком того погребельного датку отбирания учрежденному там (?) з Петропавловской обители послушникові, абы ніхто в уищеню оного найменшого не чинил одмагателства и противности силою сего ж універсалу ншого міти хочем и пилно приказуем.

Дан в Глухові сентевр. 15 року 1718.

Звышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І, Спр. 61927. Оригінал, завірений особистим підписом Скоропадського і скріплений військовою печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст. СЛ. 2016. № 2. С. 70–71)

№ 176–177

1718, жовтня 8 (вересня 27). – Заповіт попаді Меланії Завойко

«Року 1718 мсця септеврия двадесят сегого дня.

Я, Мелания, попадя Свто Николская красноколядинская, позосталая по небожчику мужу своем сщенноиерею Симеону Завойкові, отдаю при чесних людех, нижейподписаних, до обители свтой Крупицкой батуринской за дшу его и за свою во вічніе часи футор с клунюю и трома хатами и четвертою, поле в трох руках и Соляниковщину, двор з двома світлицами и с коморою в місті под одним дахом до смерти моей в тоих хатах, а по смерти моей все мнастиру даю.

Якому и я ликгованню свідомо будучи на то имя и руку свою подписую.

Тихон Иванов, намісник красноколядинский.

И я, грішний, присутствующий той же легації, подписуюся, во иерех малійший и недостойный Иван Василиевич, Свто-Троецкий батуринский, Григорий Савич (?), сщенник рябуский

Василий Боевский, вікарий Свято Николский красноколядинский».

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 31. Оригінал. Запис на звороті: «Лекгация кгрунтов красноколядинских от иерея Симеона 1718 сепебра 24 д.»)

1718, листопада 25 (14). – Чернігів. – Лист чернігівського архієпископа
 Антонія Стаховського до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможный мсці пне гетмане, мні велце мсцівий пне патроне и млстивый добродію.

За млстивное в дому реїментарском ясневелможности вшой сотворенное нам блгодіяние и любовное угощение, паче Авраалем(?) что воздаем или что возглю не вім, разві срдцем и усти реку: да воздаст Гдь за всю сию ясневелможности вшой млстию своею.

Да блгсловаия блгсловит тя и множа умножит літа ясневелможности вшой ку по умножению общого всему отчеству добра, сие от всеусердия возблгдарение ясневелможности вшой приношу.

Завод ображиевских козаков з отцем Тарасием яко первие в Свіржу политовной (?) злеценю ясневелможности вшой окончивши, наказалисмо били ему, отцу Тарасию, за забор в парохіалних доходах над обиклост взятих нісколко человека, по их хотінію уконтеновати так и за повторным ясневелможности вшой злецедем его млсти пну асаулу енералному по тому ж самому, нимало что в разсмотреніи и разсужденіи первом не право или ему, отцу Тарасию, поблажително узнавши заводу того окончание учинено и термін отдани забору, до стога Николая в мсці декаврїи находящего положено, а многі пункта явственнаго неправедніи козаков тамошних на отца Тарасия и сна его змышленний на суд от его млсти пна асаули енералнаго аще по тонку (?) инквіровани и не доведени.

Еднак не тилко за сие наказани, но и воспоминанние в декреті оставленно отданенню (?) за сбе(...)* отца Тарасия з сном от тоей парохіи яка жадной блгсловной не обрїтается выни, так на суді пред его млсти пном асаулом жадной о том змінки не было. Тепер в волю сие ясневелможности вшой полагаю Бжию при млтвах всегдашних блгсловения усугубляю себе ж неизменной млсти добродійской полицивши, естем ясневелможности вшей, моего велми мсцівого пна, пна добродія всі блгоусердствующий бгмолец аз раб и подножие недостойний архіеспс черніговский Антоний.

З катед[ри] архіеспс. чер[ніговской] 1718 року новем(бра) 14.

Пункта якіе сам до рук ясневелможности вшой с прошением, что слушна будет вчинити и тепер самое ясневелможности вшой всесмирненно млю ображиевским людем подданним катедралним млст (?) изявити, которих малое число сім тилко конних члвка, а двох безпрестанно от себе виправують по чтирі дві зол[отих] в год на тих (...)*,

а козаков более пятидесять, но нимало ншим людем в том не помагают. Повели ясневелможност вша, аби заровно як козаки, так и нши люде, тих двох почтарей отбували, если возможно во всем нших свободах (?).

Запис на звороті: «Пресвітлішого и державнійшого великого гсдря ншого гсдря его црского щеннійшого величества Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетману ясневелможному его млсти пну Иоанну Скоропадскому, мні велце мсцівому пну, патрону и великому добродієви от преосв. архєспса черніговского отцу Тарасию з ображієвцями в Глух[ові] ноєвр[ия] 21 1718 року».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 291. Арк. 3–4. Оригінал)

№ 179

1718 (?), грудня 4 (листопада 23). – Нова слобода. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Вам, атаманови мутинскому з товариством и войтові тамошнему з посполитими людами, особливе рибалком, на двор наш повинност здавна до ловлі рибной міючим, тамошнім жителем ознаймуем, иж злецилисмо пана Андрею Марковичу, швакгрові нашому, зехати в село ваше веспол з высланним законником от превелебного его мил. гсдна отца игумена петропавловского для провіданя ловлі рибной, щобы там могло вынайтися готовой рыбы, и если бы що вынайшлося, то част якую для росходов наших дворовых приказуем до Глухова одослати, а остаток на мнстр Петропавловский и вперед що колвек может быти ловлі рибной, все позволилисмо на обитель стую Петропавловскую и з тоєю частю яка бы попрежнему на нш двор принадлежала, законником давати до далшой волі нашой. Прето абысте вы так тов-во, яко теж посполство з рибалками тамошніми, не будучи ни в чом спречны, абысте попрежнему в ловлі рибной повинност свою чинили и щоколвек даст Бг з ловлі рибной пожитку, тое до далшой волі нашой абысте отдавали на мнстр Петропавловский, міти хочем и непременно приказуем.

Дан в Новой слободі ноєвр[ия] 23 року 1718 (?)

Звишменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61921. Оригінал, завірений особистим підписом Скоропадського та печаткою Війська Запорізького. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга

№ 180

1718. – Глухів. – «Розиск» глухівського городового отамана Федора Омеляновича скарги жовницького священника о. Григорія

«Розказанием поважним ясневельможного его млсти пана Иоанна Скоропадского, войск его царского священнійшого влчтва Запорозких гетмана, а по злеценю вельможного его млст пана Иоанна Чарниша, судії Войск Запорозких енералного, о взятю кгвалтовном дочки священника жовнецкого честного отца Григория од старости п. Новицкого и о разграбленю двора священнического розисковалем.

Господара Романця п. Новицкого взявши, роспрашовалем, которий признался доброволне всему своему злому учинкові тими словами: Прошедшого, мовит, літа, о святом Гюргию, препомневши боязни Бжой и срокгости права посполитого, ночной пори дерзнулем в дом священнический, заставши дочку священническую, спящую на горниці, словами своими до виполнения гріха телесного примусилем, обіцуючися ей до себе взяти, и от того часу ніби з жоною мешкалем, приходячи, за что часто и гоним бывалем з двора, и она, дочка священническая, бита бывала от братьов своих, що вже по всем селу било розславлено; и видячи, же утаити сего невозможная, ездил благословитися до п. Новицкого и до матки своей; любо получилием блгословение, однак часу не било на тое. А когда п. Лінкевичовая, дочка п. Новицкого, приехавши на хутор, сказала, же привезла, мовит, коровай жинити бандурку, коли ти не старался давній; тогда неотпустне п. Лінкевичовой просячи, зачalem сее діло о взятю дочки священнической и посовітувавши з п. Лінкевичовою, посилалем старост, перво двох члвіка, потим одного члвка, а у третий раз и самую п. Лінкевичевую упросилем поехать; и як старостам первым, так и п. Лінкевичовой, священник отказал, же всеконечно не отдати дочки до свят Рждества Хрстова. О чом мні когда сказано, перво з дочкою священническою повидавшись, поставили на слові свое замишление злое, потим и п. Лінкевичовой поради заживши, учинил skutком тот свой намірений замисл. Челядь п. Новицкого побравши, мірочника и рибалку, самоосім члвка, з киями и ціпами оружившись и сокиру одну міючи, перво дочку ночью нашедши у сусіда, блиско священника мешкаючого, на вечорницах, з ей позволения взялем, потом з нею на двор священнический кгвалтом найшли з таким своим намірением: хто будет противитись – битися з тим; зараз у комнаті окна

винявши, увослали дочку священническую, где взяла полотна сувой и фляшку горілки, а одтоль до одной комори, отбивши замок, взяли чобот дві пари, сукна білого на подушку и постіль, яка была. Еще тогда на горі високо комора была; там отбили два замки, еден висячий, другий нутраний, взяли там скриню и бодню з платям. Дякон теде, там спящий з дяконихою, син священнический, того улякшися, скочил з гори високо, близко трох сажней, а священник старий кричал квалту. Ми теде поправши, отехали возом, присланим нам от п. Лінкевичовой з хутора, а челяди, едучи, казалем кварт десят дати у шинку горілки, (якая? – дописано копіістом – Ю.М., І.Т.) осталась в селі. И приехавши, кланялись п. Лінкевичовой и до вінця едучи в село Попову Гору и оттоль з вінця приехавши, як матка нас приймовала.

О грошах взятых священнических, якіе на реестру описано, Романець сказал, будто и одного чеха не брал, ані таляров не виділ и червоних, албо копіек також.

Жони его, Романцевой, дочки священнической, наедині з пристрастием допрошовали, которая всему повинилася, як з Романом зишлася на блудодіяние и о нахождении на двор отческий, так слово в слово, як вишей сего написано в признатю Романовом, мужа еи, написано, сказала, ни в чом не отмовляючи мови своего мужа, а о грошах не призналася.

Старост трох члвіка, Стефана Яковлевича, восприемника дочки священнической, Гришка Хвещенка, Василя Сердюка, жителей села Жовнеца, о том же допрошовали поединцем всіх под обовязком совісти хрстіянской, котрие сказали, же по прошению Романця ходили, просячи священника, щоб отдал дочку за него, а же священник отказал до свят чекати, в тот час [...] будет, а тепер прибору жадного ніт, тое ему, Романови, сказали, що чули, а що он учинил свій квалтовний наезд, в том ему не совітовали и не знаем.

Господар тот, в которого хаті дочка священническая была и от него взята, допрошовалем, который сказал, же як пришол Романець, она была, дівка, дочка священническая, стала плакати; питаем, мовит, чого плачеш? Отказала, же брат мой дякон на горниці спит, щоби не вбили его, и тое Романцеви извістилем. Сказал Романець, згризнувшись: или чого тобі боятися? Ніхто не одиймет, а дякону коли здоровья мило, нехай уступае. И пошовши от меня просто на священнический двор, чили куда индей – не знаем; потим, не скоро пришовши, и дочку мою взяли у дружки, а о том, що били и грабили дом священнический вже на другий день довідалемся и так в совіті, яко и в помощи ему, Романови, не булем, тилко приймал его до себе у двор того ради, же за паном Новицким

мешкаю.

Дочка того господаря, дружках будучая, повідала, же ездила она з ними до вінця в село Попову Гору и била при вінчаню в церкви, священник тамошний вінчал за позволением тамошнего отца городничого, а як они говорили, того, мовит, я не чула.

Романець признался, же не казали правди отцу городничему, сказалися, же засваталися по обикновению хрстьянскому и що там вінчати не било кому; одослалал свяшен[...] в [...] там ошукав и приняли вінец.

П. Новицкого дочка п. Лінкевичовая в своей предложила сказці: же любо мні не належало било, ездилам сватати за слугу отца моего у священника усилонним его прошением з неосторожности своей, а жеби ему позволяла, албо совітувала чинить тот квалт,того не било, а як вчинивши он тое без моего позволения, приехал, ганилам ему тое, повідаючи: як еси учинил, так сам будеш отбувати, чого тобі и пан родич не похвалит, яко ж и о том, остерігаючи мене власне под тое время, п. родич мой писал до мене, чтобы я дому священнического остерігалася, помни о перший привіт священнический, же сир[...] перетр[...] бил людей (?).

На том рабунку били п. Новицкого дворовие люде, а именно: Наум Солонинка з братом Романом, Федор Рибалка, Петро Шетеленок, Стефан Мірочник, Петро Вишне夫斯基, Максим Тесля, Сердючок, Соловей, з котрих явилосся шест члвка и в допросі сказали, же були на забраню моеї поповни, повинуючися старості своему Романови, а о том п. Лінкевичовая нам не розказувала, и що взяли, он, Роман, знает сам, того часу повіз возом, а нас оставил в селі, приказавши дать за труди горілки кварт десят; а грошей ми, мовит, не виділи, понеже скриня и бодня за замком взяти и повезени. Сих шести члвка п. Новицкого зять п. Стефан взял на поруки, жеби не вчинить двора пуста, а трох члвка не маеш, поотходили, давно уже отслужившися».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18157. Копія кінця XIX ст. Запис копіїста: «Харьков[ский] историч[еский] архив, дело № 7686, черновик розиска, произведенного в 1718 г. Федором Омеляновичем». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 101–102)

№ 181

1718. – Реєстр пограбованих речей у жовницького священника Григорія

«Талярей битих сто и чотирнадцять
Червоних тринадцять.
Старинних копієк коп двадцять.
Полталярков з чвертками талярей десять.
Кунтуш каруновий.
Плахът одинадцять и запасок дві и нагрудник полусаржовий (?).
Наміток шістдесят и три.
Кошул всіх мужицких и женских повшоостадесять.
Хусток шитих и тканих пяддесять.
Чобот чтири пари.
Свит три.
Полотна илляного трубок девят.
И обрусов тринадцять.
Сира з маслом діжечку полтора пуда.
Кус дві.
И еще кошул дві и наміток пять.
И иние дробние речи, которие находилися в господарстві.
При сем замки поламание на суді енер[алном] священник презентовал.
Коваль слободи пана Новицкого забрал у нашей клеті, именно: жита
полусъмак; пшеници полусъмак; ячъменю осьмачку; соли полбочки
выгадал; рыбы лещов десятки два; пороху хунтъов пять; ножи паристия,
по которих позоликованне (?) на нему знашлося».

*) На полях вставка, але не знати точно до якого місця пасує і не вповні ясний і сам її зміст: «хо руці (?) відом Яков Волувниченко».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18157. Копія кінця ХІХ ст. Запис копіїста: «Харьков[ский] историч[еский] архив, дело № 7686; реестр священнической худобы, забранной Романом Армашенком; черновик». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 101–102)

№ 182

1719, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого величества Войска Запорожского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом кождому кому о том відати надлежатимет, особливе пп. державцом, в сотні Борзенской села свои міючим, духовним и свіцким, и войтом их, а именно плисецкому, ядутинському, ховминському, працовському, адамовському, кунашовському и красновставському, иж супліковал до на Денис Вискварка, войт борзенский, со всім посполством, прекладаючи, что любо пред тим по указу нашому пан Олександр Чуйкевич, товариш войсковий, определил бил до ратуши их борзенской для помощи в случаючихся навалних оказиях и вистатчень подвод села тие Плиски, Ядути, Ховмин, Прачи, Адамовку, Кунашовку и Красний Став, однак державци оних сел, уничтожаючи тое определение, жадного людям своим до города не велять чинити и под час великой навалности помоществование, в чом он, войт борзенский, з посполитими людями, не меншую узнаючи тяжесть и делегливость малолюдства ради, просили нас о помилованіи и респект. Прето ми и сами відаючи, что тот город, на головном тракті будучи, от уставичних наїздов и переїздов великороссийских и малороссийских людей великую трудност и долегливост поносит, жадаем и пилно упоминаем, абы помянутие державских сел войти, когда потреба укажет пятьдесят или шістдесят или болш до сот ся из лишком подвод до города вистатчити безотволочно число належное оних виправляти, а по килко власне в том же (?) они ж, войти, за старшиною міют подлук припорціи число в кождом селі тяглих людей певное учинити постановление, тут же чрез сей наш універсал и людей посполитих в городі и красилівці (?) з под протекціи розних персон панам Чуйкевичам до ратуши одобраних, яких тепер державци городовие и красилівские (?) знову под протекцию свою побравши, от всяких городових повинностей заступают до города приворочати, какой волі нашой тут, в універсалі, виражений, аби нихто з п.п. державцов духовних и свіцких не міл противитися под утраченем маетности приказуем.

Дан в Глухові генваря 13 1719.

В копії пишется тако:

Звишменованный гетман рукою власною».

(IP НБУВ. Ф. 8. Спр. 231. Арк. 166–166 зв. Копія другої половини XVIII ст.)

№ 183

1713, січня 31 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозкого обоіх

сторон Дніпра гетман Иоан Скоропадский.

Пну полковнику стародубовскому, старшиною полковою и всім войскового и посполитого чина того ж полку обивателем, а особливе пну сотнику погарскому зо всею старшиною городовою погарскою и кому тилко відат належатимет, иж пн Захарий Искра, бувший (це слово написано двічі –Ю.М.) сотник погарский, во время ставшогося ему от измінника Мазепа разореня не меншую понес обиду в полях и сінокосних угодиях, а тута перешовшие с того боку Дніпра, не міет чим доволствоват, просил теди нашего себї от нас універсалу на поле Пушкарувское и пожню, прозиванием Торкин, якими он, будучы на сотництві погарском, владїл, якому прошенію пну Искрі ми не отреклис, але ми, гетман, склонившися и уваживши за реч слушную за его праці здавна ронение у Войску Запорозком, наш видаем потвержателний універсал. Так пилно міти хочем и рейментарско приказуем, аби ніхто старшого и меншого, яко и посполитих людей полку Стародубовского, так сотник погарский з урядом, не міл и не важился ему, пну Захарїї, вижей речених ґрунтов, от нас наданих и куплею набитих и своею працею приспособлених, жадних и найменших чинити кривд и долегливостей и жадного міти интересов до них пилно упоминаем и розно под неотпустним каранем приказуем.

Дан в Глуховї генваря дня 20 1713 года.

Звише менований гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56288. Тогочасна копія)

№ 184–185

1719, лютого 8 (січня 28). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Пресвітлійшаго и державнійшаго великого государя нашего его царского величества Войска Запорожского гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникови Войска его царского пресвітлого величества Запорожского черниговскому, старшині полковой, сотником, атамані городовой и курінной зо всім старшим и меншим того полку товариством и каждому, кому колвек відати о том належатимет, ознаймуем, иж пан Федор Лопата, войт черниговский, зо всім майстратом суппліковал до нас, просячи, аби ми наданние села на вспоможение розних расходов ратуша черниговского ствердили, именно село Петрушин зо всіми до оного належними угодиями, в сотні Роїской положение свое иміючое,

села Свинь, Березанку и Киселювку на уряд войтовский належные, село Хмелницу бурмистром тамошним в отбуванню уставичних наездов, в ратушу порадкуючим перевоз на реці Десні з озерами и з сінними покосами, млин на реці Білоусі, прозиваемий Погоріловский, ваговое в самом городі Чернигові помір и торговое з приезжающих всяких гандлюющих людей отбирати ку вспартю и ку вспоможению уставичних ратушних расходов, на якие села перевоз и млин з озерами и з сінними покосами презентовал он, пан войт черниговский, висоцеповажные монаршие его царского величества потвержателные грамоти и антецессоров наших бывших гетманов універсали. За чим ми, гетман, по милости монаршой всемилостивіишаго нашего царя и государя его царского величества міючие зуполную моц и власть всякие в Малой Россіи устроевати порядки, ствержаем сим універсалом нашим всі тие добра, як села в околичности черниговской положение свое міючие, так млин, перевоз з озерами и з сінними покосами, позволяючи як от посполитих в тих селах мешкающих людей належитое отбирати послушенство и повинность пану войтови чернигові (!), именно з села Петрушин до ратуша черниговского належного, з млина Погоріловского всі розміровие пожитки, з перевоза на реці Десні будучого, з помірного, вагового и торгового користи и прибилі не ку приватной якой потребі, леч ку общей до ратушних експенсов на отбувание розних расходов належачой, так зособна от людей посполитих в селах, в Свині, Березанці и Киселювці мешкающих, на уряд войтовский належных ку вспартю господарства его, пана войта черниговского, отбирати повинности, а з села Хмелниці паном бурмистром подлуг прежнего поведения з посполитих людей иміти всякое удоволствование, да внов надаем село Суличовку, в околичности черниговской положене свое иміючие, до ратуша черниговского для отбувания тамошних уставичних расходов и подвод до далшой ласки нашей. Прето міти хотим и рейментарско сим нашим приказуем універсалом, аби всі посполитие в мененних селах люде живучие (опроч козаков, которых волость міет ненарушне бити захована) ему, пану войтови черниговскому, бурмистрам и всему тамошнему майстратови без жадного упору отдавали послушенство и повинность, в яком помененних сел владніи и в отбиранню всяких пожитков з млина Погорілого, з перевозу на реці Десні будучого, з озер и з сінокосов, аби ніхто з старшини и черні полковой пану войту черниговскому, бурмистром, райцом и всему тамошнему майстратові не важился чинити трудности, кривди и перешкоди, пилно варуем, докладаючи и тое, аби в дворах посполитих людей в селі Петрушині мешкаючие підсусідки, без жадного противенства отдавали до ратуша

черниговского послушенство, в чом аби волі нашей, в сем універсалі вираженной, досить чинилося и повторе грозно приказуем.

Дан в Ніжині януаря 28 року 1719.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2331. Арк. 40–41. Копія першої половини ХVІІІ ст.)

№ 186

**1719, березня 25 (14). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом пану полковнику черниговскому з старшиною его полковою и всім, комуколвек о том відати надлежатимет, иж прекладал нам пан Феодор Лопата, войт черниговский, з майстратовими, же когда прошлого літнего времени з посіщення Божия город Чернигов горів и ратуш тамошня од того огненного пламеня в пепел обратилася, якої они сами за своїм недостатчеством не могучи выставити, просили нас, жеби для построения оной з сотень околичности черниговской деревні подводами вивезено. Теди ми, відаючи, же всіх общая в том есть потреба, чрез сей наш універсал жадаем и приказуем аби преречоний пан полковник черниговский, учинивши по своему рассмотрению определение сколько з якої сотні міет вистатчено бути помянутих подвод, веліл оними по просуб (?) дороги на построение вижей мененной ратуши з потребу надобной, где оная будет, готоватися вивезти до города деревні. В чом аби ніхто з сел своїх, а особливе пани (написано двічі – Ю.М., І.Т.) державци дховние и свіцкіе там, в околичности черниговской маетности свої міючие подлуг определения пана полковника до видовання подвод на привоз деревні, і жадной мірою не отрікалися, але задосит би сему указові нашому чинили.

Дан в Глухові марта 14 року 1719.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 44–44 зв. Тогочасна копія)

№ 187

1719, березня 26 (15). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Всім комуколвек о том відати надлежатимет, особливе пану полковникові черніговському з его старшиною полковою, ознаймуем сим нашим універсалом, иж презентовал нам премоцнійшую монаршую царского пресвітлого величества грамоту пан Феодор Лопата, войт черниговский, з всіми майстратовими на знесене там в городі з их землі ратушной козацких лавок, жеби оних не било, которых в тот час перед сим по тому монаршому указу они не знимали, але во время прошолітнего на увесь город Чернигов Божиім попущением ставшогося пожару, тие згоріли, чего ради он, пан войт, з майстратовими просили тепер такового нашего універсалу, жеби запретить козакам на помянутих ратушних містцах комор строіти. Прето ми, гетман, его, пана войта, слушному внявши прошению, а барзій послідуючи пререченой царского пресвітлого величества грамоті, яко веліли сей наш видати універсал, так повагою оного варуем и приказуем, аби войсковие особи там, в Чернигові, на вижей менованних містцах ратушних, где свої міли комори, внов оних не важилися строіти, але тая земля як міская, повинна при ратушном владініи найдоватися, барзій для пространства городского, которий велми есть от всюду стісен.

Дан в Глухови з канцелярії нашої войскової марта 15 року 1719.

В подлинном подпис таков:

Звышменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 45–45 зв. Тогочасна копія)

№ 188

1719, березня 25 (14). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникові черніговському з старшиною его полковою и всім кому колвек о том відати надлежатимет, сим нашим ознаймуем

універсалом, иж обявлял нам пан Федор Лопата, войт черниговский, з панами панами майстратовими тамошними універсал наш, виданный им на отбирание до ратуша половины покуховного приходу от шинков там, в их городі стягаючогося, прекладаючи, же по тому нашему універсалу не вся им належитая той покуховной повинности доходит дача. А донесли на своей суплици, же немалую ратуша тамошнего во всем иміют скудость. Чего ради просили нас даби для отбирания того покуховного приходу половинной части (которая аби завше в цілости их доходила) постановити им от себе шафара, як и в прочіих полкових городах везді такое есть определение. Теди ми, не отрікаючи помянутого пана войта слушность прошению, а маючи особливий наш на ратуш их взгляд, же згола зятягненних на оную долгов не мают чим уплачовати, позволяем им от себе учредити шафара, который сполне з определенним од стороны козацкой шафаром повинен будет тие всі гроши за покуховное належние там, в Чернигові, збираючи, половину оних до ратуша отдавати. В яком отбиранию тих покуховних грошей на міские общин росходи, аби ні од кого жадная ему, пану войту, з майстратом не діялася перепона, повагою сего нашего універсалу приказуем, толко тое докладает, иж бы пан полковник черниговский з старшиною его полковою в кождорочное время веліл з помянутых майстратових о росходах и приходах міских збирати калкуляцию.

Дан в Глухові марта 15 д. року 1719.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2332. Арк. 44–44 зв. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 189

1719, травня 4 і 11 (квітня 23 і 30). – Глухів. – Слідство про порубку лісу на р. Шостці генерального писаря С. Савича

«Року 1719 мсця априля 23 дня.

По благословителном зліценю и розказаню висоце в Бгу превелебнійшого его млсти гспдна отца Христофора Чарнуцкого, игумена мнстра Пустинно Николаевского киевского, зъехавши я, нижей менований, з паном бурмистром городовим глуховским, высланным от его млсти пана Иоанна Мануйловича, сотника глуховского на розыскане заводу велможного его млсти пна Симеона Савича, писаря енерального

войскового, з всечестною гспжею Мелетиею, игуменією мнстря дівичого глуховського о зрубаню и выпустошеню хвойника, купленого пном писаром на річці Шустці между кгрунтами монастирскими, где при осмотеню прилюдном показалося так:

Хвойнику нововитятого виділісмо пенкув ліком сімдесят в окопі его млсти пна писара, з которого зрубаного дерева знайшлисмо в дворцях мнстрских в Гримячці и Рогузці дерев в на вомсѣдсят одной міри по полтретя сажня и такою ж мірою застали еще в окопі незвезенних дерев сім. О том зрубаню допрошувалисмо гспжу игуменію: если росказанем еї или самоволством своїм поддании их тот хвойник рубали, в чом не могли дойти певности, бо гспжа игуменія клятвенними словами отводилася от того, же не казала им рубати, а люде их тож не призналися и свідителей з сторони нікого не было.

О кгрунті том спрощувалисмо гспжу игуменіи от кого куплено или наданем на обител свою міли и держали, не показала жадной крїпости, тилко сказовал их же монастирский боярин именем Лаврін, жител березовский, же Омелко Тур Голик, который зостаєт на сей час в пасіці его млсти пна Карпіки, продал был тот хвойник окопаний прежной игуменіи гспжі Мазепыной за десят талярей, в якої куплі дано ему тилко коп шест гроший, а другие шест коп по сей час завелися и для того може тепер другим разом его млсти пну писарови продал.

Потом всем роспросі, не могучи жадной skutечної річі о выраженої роцци и окопу дойти, выехалисмо, наміряючи ку домові в поле, где при пожежгнаню и конечном розговорі гспжа игуменія до сего склонилася, мовячи: же любо не з моего росказаня поддани наши може тот хвойник порубали, еднак же в том нехай будет наша вина, будем его млсти пна писара еднати и прощения просити, на том и руку дала. Сые под висоцеповажное разсуждение превелебности вашой служебничо подаем.

Никифор Иванович, намісник протопопії глуховской.

Ерема Емельянович, бурмистр глуховский.

Подлут сеї инквизиції о порубі ліса чрез нарочно висланних особ на ней подписавшихся оправленной, была до нас нижей именованных призивана честная гспжа игуменія мнстрира дівичого глуховського и як перед инквизіторами на самом розиску повинилася, так и перед нами, любо тую ж выну свою твердила быти, однак признавала, же той поруб, а именно сімѣдсят дерева в ліску велможного его млсти пна писара войскового енералного власном купленном учинили поддание мнстрирские на монастирскую потребу якобы без еї волі и відома, за що уже она, гспжа игуменія, обіщалася его панскую милост просити,

якож просила и получила прощение, а в нагороду тоей шкоди з своего монастирського ліса такое ж сімъдесят дерева число дати витяти его млсти пну писареви енералному поступилася, що абы было самим skutком од еї гспжи игумениї исполънено сим до инквизиціи од нас учиненным приписом повеліваем и для того руками ншими оный закріпляем.

В Глухові року 1711 мсця априля 30 дня.

Иеромонах Христофор Чарнуцкий, игумен стониколский Пустынный киевский.

Иеромонах Иларион Левицкий, казнодія стософійский м. к.

«Инквизиция их млстей отцев Христофора Чарнуцкого и Илариона Левицкого о порубі ліса ншего дівичого мнстра глуховского подданими».

Подлут от нас ординованих инквизиторов, нижей специфікованих, на ревизию и розсмотр витятого сімъдесяти дерева в гайку велможного его милости пана писара енералного не заведенном и власними пінязями купленном, в околичностях тоей инквизиціи и розмотру бившии нам (?) на тот час в Глухові, уважилисмо, же еї милост госпожа (яко и сама признала) игумения, же вирубано сімдесят дерева в ліску вельможного его милости пана писара. З страни честной гспжи игумениї глуховской по успокоению тоей заведеной и долго агитованой справи, а инквизициею объясненой подписалисмо ими руки

Иеромонах Христофор Чарнуцкий, игумен стониколский Пустынный киевский.

Иеромонах Иларион Левицкий, казнодія стософійский м. к.

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 4497. Оригінал)

№ 190

1719, травня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана

Івана Скоропадського

«Великого государя нашего его царского пресвітлого величества Войска Запорозского обоїх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникові черніговскому з панамі панамі старшиною его полковою, панам панам сотникам з атаманиею и товариством, войтам з людьми посполитими, особливе панам панам державцам духовним и свіцким, в сотнях уезду Черниговского маетности свої міучим и всім комуколке о том відати надлежало, сим нашим ознаймуем універсалом: поневаж міщане черниговские для частих чрез город их переездов особ

великороссийских и малороссийских немалую в вистатченю подвод узнают тяжесть, для якої многії уже люде тамошние крайний в конях понесли убиток, а к тому знаючи, что в инних полковых городах, жеби латвійше указание подводи били вистатчани з околичних сіл переминою певное число коней держится, просили нас о таковой респект, и жбисмо о тоей ради общенародной нужди рассказали и их городови полковому з шести уезду Черниговского сотень чинити подводами вспоможене. Теди ми, зваживши и сами, что одним им, міщанам черниговским, з между яких нікоторіі прошлого году чрез огненный пожар весма разорилися, трудно своїми толко конми для уставичних ездоков видолати и в частом що час подвод выдаваню управитися, хотячи цілост или под сее трудное время оних заховати, велілисмо сей наш з канцеляриі войскової видати універсал, чрез которий полекаем пану полковникові черниговскому, аби таковой полкового своего города міщанам для помощи в подводах учинил порядок, и жби з шести сотень там, в уезді Черниговском будучих, певное число коней переминою вистатчано туда, до Чернигова. О якої волі и указу нашом відаючи, панове панове державці духовниі и свіцкіі, в помянутих уезду Черниговского сотнях маетности міючие, аби всяк з них подлуг определения, которое пан полковник черниговский пропорционалне миркуючись, сколко в яком селі людей конних найдутся, учинити міет неотмовне. Так под час валних, яко и поточних наездов, коні в подводи вистатчали и в назначенное переминяли время, пилно міти хочем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові мая 5 року 1719.

В подлинном подпис таков:

Звышменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 47–47 зв. Тогочасна копія)

№ 191

1719, травня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана

Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом пану полковникові черниговскому з старшиною его полковою и всім духовного и свіцкого стану черниговским же обивателем, також кому би колвек о том

відати надлежало, иж пан войт черниговский з майстратом тамошним неединокротне доносил нам, что нікоторіі з старшини полковой, сотников и прочііх войскового чину особ, многих людей в городі и поза містом мешкаючих, взявши под свою оборону, приватніі толко оними справуют роботизни, а од публічних тяжестей заступаючи, жадной ратушеви черниговскому и міщанам тамошним, так в сустентаціі драгун, яко и в инних общенародних налогах, не велят свідчити помощи. В чом помянутий майстрат черниговский и люде, сполне з ним всякие налагаемие двигаючіі повинности, крайную узнаючи нужду, списавши реестр сколко под ним тих протекцияных, од общой тяжести ухияляючихся знайдутся, нам презентовали и стужателно просили, даби и тие, под обороною зостаючие, належитую до ратуша отбували повинность и обществу якое возможно чинили помоществование. Прето ми, гетман, прошенію их, иле слушному, не одмовивши, а запобігаючи, чтоб чрез то они, міщане, до остатнего не пришли знищеня, видаем сей наш універсал. Которого силою пилно варуем и приказуем, аби впредь особи духовніі и свіцкіе, особливе превелебніі отцеве архимандрити елецкіе и святотроицкіе иллінскіе черниговскіі, також законники катедри тамошней и нікто отнюдь такихих людей, которіі помощь ратушеви чинити должны, протекцією своєю не окривали, а барзій од общенародних необходимых в кормленію драгун и протчііх тож найдуючіися обороною, заровно з ратушними посполитие отбували налоги. Що аби не инаچه било содерджано, рейментарско упоминаем и міти хочем.

Дан в Глухові мая 5 д. року1719.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2332. Арк. 46 зв.-47. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 192

1719, травня 16(5). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникові черніговскому з старшиною его полковою и всім комуколкев о том відати надлежати будет ознаймуем сим нашим

універсалом, иж презентовал нам премоцнійшую монаршую царского пресвітлого величеста грамоту пан Феодор Лопата, войт черниговский, з всіми майстратовими на знесене там в городі з их землі ратушной козацких лавок, жеби оних не било, которих в тот час перед сим по тому монаршому указу они не знимали, але во время прошлолітнего на увесь город Чернигов Божиім попущением ставшогося пожару, тие згоріли, чего ради он, пан войт, з майстратовими просили тепер такового нашего універсалу, жеби запретить козакам на помянутих ратушних містцах комор строїти. Прето ми, гетман, его, пана войта, слушному внявши прошению, а барзій послїдуючи пререченой царского пресвітлого величества грамоті, яко веліли сей наш видати універсал, так повагою оного варуем и приказуем, аби войсковие особи там, в Чернигові, на вижей менованних містцах ратушних, где свої міли комори, внов оних не важилися строїти, але тая земля як міская, повинна при ратушном владїнії найдоватися, барзій для пространства городового, которий велми есть от всюду стїснен.

Дан в Глухови з канцелярії нашой войскової марта 15 року 1719.

В подлинном подпис таков:

Звышменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 46 зв.-47. Тогочасна копія)

№ 193

1719, червня 20 (9). – Глухів.- Лист гетьмана Івана Скоропадського до великого коронного підскарбїя Пребдендовського

«Ясне велможний мсці пне подскарбїй великий коронний, мні велце мсцівий пна и брате!

В прошлих перед сим годах писал до нас в. м. м. пн., ознаймуючи, жебы здешние малороссийские купци, промыслами своїми бавячиеся, свободно, без всяких опасения, купеческие свої гандлі через Полщу отправовали и товари свої, особливе воли, до Шлионска и Кгданска под протекциєю в. мс. мс. пна провадили бы. И мы потому во всі полки реїменту ншего універсалами оголосили, дабы всяк з таких купеческих тутейших людей без жадной вонтпливости свої в Полщу до Кгданска и Шлионска отправовал гандлі, не опасуючис ні от кого в дорозі препятія и трудности и нїяких заборов. Аже тепер в сем году двох фурманов здешних, полку Ніжинского, убогих людей, поворочаючися з

Шлионска, на сей стороні Замостя, в містечку Грубешові, за позволенем велможного его млсти пна Потоцкого, старости тамошнего, от жида ніякого Кгерсона, міючого претенсію до пна Моисія Константиновича, в здешном Ніжинском полку асаул полкового, заарештовано, его млсть пн. Цибулский тепер от в. мс. пна писарем, на которех найдуючийся при отбераню своей застави у него, пна асаула, зложенні достался. Теды я, видячи такову здешиим обивателям над право и слушност діючуюся обыду, чрез що купеческим людем так Корони Полской, яко и ншим малороссийским, свободного, як на тое заводится, ніт и не будет тракту, не до кого иншого, толко до в. мс. пна вношу мою за ними, фурманами, интерцессию. Блгволи в. мс. пн. по сусідственной приязни вложитися до велможного его мл. пна старости, ижбы их, фурманов, напрасно забраніе товари били им отданы, а преречонный жид Кгерсон з его млстю пном Цибулским, як поблизу от Киева тепер мешкаючим, если якую міют претенсію до пна асаула полкового ніжинского, нехай сюда до суд ншого войскового енералного прибудет, где подлуг права и слушности належитая учинена будет росправа, о чом хоти в. мс. пну его мл. пну Цибулскому ординансом своим предложити, толко и повторе просим в том обявити склонност, жебы тих фурманов конечно невинне забраніе товари возвращено. Чого ради нарочний ординується посланный. При сем навсегда себе зичливий в. м. пна полецаю приязни, пребиваю в. мс. пне всем добра зичливий брат и слуга Иван Скоропадский.

З Глух[ова] июня 9 д. року 1719.

Гетман Войска его црского прстлого влчства».

(АГАД. АР. Відділ V. № 14471. Оригінал, завірений військовою печаткою. Мицик Ю. 3 листів «Козацького відділу» АКВ АГАД у Варшаві. СЛ. 1998. № 5. С. 17)

№ 194

1719, липня 10 (червня 29). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможный мсці пне гетмане, мой велце премилостивійший добродію.

По указу вашей панской велможности ездил я в село Гиравку, где собравши людей тамошних старих, добре кгрунту Радичовского свідомых, обехалем и осмотрилем сіножати, переліски и поля робочие, купленные и не купленные, якого, самого толко купленного поля ув

облогах вакующего, а то для того що непаиовано и не свидомо им по сей час було, яке им в духувниці лекговано, як розмірили, вынайшлося волок сто 27, а волака сажней вусімънадцять, и сее поле купленное покойная родичка всім дочкам своїм на шесть частей равных лекговала. Також и инные добра по части равной дочкам и внукам в духувниці отписала, которая по совістном отца духовного и инных людей на тот час будущих, сознатию ест правдивая, толко не укончена за спором. За якую яко при смерти, так теж и тепер межи Максимом Антоновичом и Леонтием Лещинским, же якобы по смерти укончена, спор ставься. Поневаж Максим Антонович еще зверх духувниці частки едного гаю под. селом Гиравкой стоячого, двом синам Лещинского легованого, а другой части другого гаю, у старой при дворці стоячого, ему, Леонтию самому лекгованного, упоминается, и на том стоит. Теды я, не могучи их до поміркованя привести, леч духувницу слово в слово як ест переписавши, до уваги вашей панской велможности подаю извiстно як буде в том воля велможности вашей.

При сем ласце панской полецивши, зостаю вашей панской велможности поволний слуга Андрей Кандиба.

З Конопоту юня 29 року 1719».

Запис і адреса: «Од Андрея Кандиби о розезді поля небожчика родича року 1719» та «Его царского пресвітлого влчества Войска Запорожского обоїх сторон Днепра гетману ясневелможному его млсти пну Иоанну Скоропадскому, моему премилостивійшому пну и добродію, покорне».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55177. Оригінал завірений особистим підписом А. Кандиби і печаткою)

№ 195

1719, серпня 4 (липня 24). – Прилуки. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских обоїх сторон Днепра гетман Иоан Скоропадский.

Паном полковникам Войска его ж царского пресвітлого величества Запорожского ніжинскому, старшині полковой, и каждому, кому бы колвек о том відати надлежало, сим нашим ознаймуем універсалом, иж превелебный в Бгу господин отец Иов Мартинович, игумен монастыра Густинского прилуцкого, презентовал нам антецессора нашего бывшего гетмана на хутор Переводский у Семена Касяненка, жителя

переводского, куплений зо всіми до него належитостями, а именно з сіножатми, гаєм и иними угодиями в купчей од его, Касяненко, им данной, обширне вираженними, якие там(..)* знайдуться ограничением от селища Покровскую (?) Рудку, а од Рудки долиною по могилки, а ниже хутора к Туровці селцу по четвертую (?) Рудку сіножать, поле, а за перевозом на другом боці річки сіножать, од Рудки до Рудки берегом понад перевозом к горбам напротив хутора и далее положением зостаем універсал, на которий просил и нашего собі потвержательного універсалу. Мы теды, гетман, его, превелебного отца игумена, з братиею такому прошению, а иле слушному не отмовившы яко ствержаем сим нашим універсалом тот вишпомянутый Переводни хутор прозиваемый, ему, отцу игумену, и по нем міючим быти сукцессорам, з братиею зо всіми до того хутора приналежностями подаем ограничением, в купчей вираженной, вічними впредь часи спокійне владіти и вшелякие на употребление святой обители з него пожитки міты и отбираты так, абы жаден з старшини и черни войсковая и вшелякой кондиції людей, а особливе з тамошних переводских обывателей и околичних жителей в спокойном того хутора заживанню ему, превелебному отцу игумену монастыря Густинского, з братиею жадной и найменшой не важился задавати трудности и ніякой не чинити перешкоды, повагою сего ж універсалу нашего варуем и пилно приказуем. Докладаем од (...) *и тое, жебы одних густинских законников тими помененного хутора к грунтам прилеглими до них людским околичним грунтам жадная не чинилась шкода варуем.

Дан в Прилуці июля 24 року 171__.

В подленном тако:

Звишменованный гетман рукою власною.

С подлінном свидітельствовал бунчуковий товариш Петр Горленко.

Обозний полковий Яков Огронович.

Писар полковий Иван Шнурчевский».

(ІР НБУВ. Ф. Спр. Арк. 7. Копія третьої чверті XVIII ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати»)

№ 196–197

1719, серпня 13 (2). – Лист Андрія Кандиби до гетьмана
І. Скоропадського

«Ясневелможный мсцівый пане гетмане, всемлстивійший мой пане патроне великий добродію.

Зачавши я служить от первого перекопского походу его императорскому величеству, не щадя здоровья своего, аж до сих час не получилием жадной млости от бивших антецессоров и много чекалем таких щасливостей, поки Бг удостоїт вашу пнскую ясневелможност на сем рейментарстві. Тепер с тїм отважаюся просить велможность вашу міючи собі от давних час добродїя и патрона, просячи милосердия такового як к инним являете опредїлит міні такое селце, яко инніи их мст міют доволствие, бо любо и не рад би вашу пнскую ясневелможност турбовати, тилко отнюд не мію жадной маетности для подпори дому моего. За що я должен до смерти живота своего за вашу рейментарскую мльть Бга благати и вірно служити.

Вашой пнской ясневелможности моего премлствїйшого добродїя низайший слуга Андрей Кандиба».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55138. Оригінал)

№ 198–199

1719. – Батурин. – Лист-скарга Івана Гришопенка, батуринського жителя, до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясновелможний мсці пане гетмане, мой велце премилостивий пане и великий добродїю.

Слезне ускаржаюся ясневелможности вашей панской на Стефану Прийму, жителя веревского, о том же и на Івана Коркушку, жителя митченковского. 1718 году взял бил у мене на виплату коня ценою за десять коп на год ему ж, Коркушці. Чекали болше году, ні одной копї ни от него не видїли; да вже мусилем в оного Коркушки двое коней заграбити. Теди именний Стефан Прийма з Біляком, жителем митченским, пришедши до мене, просячи за оного Коркишку: давши сам Коркишка мні три копи грошей, а за шесть коп поручився, міючи в том же году отдать о святых верховних апостол Петра и Павла отдать всі тие гроши. И я на прошение его, Прийми, тие конї отдал, а оний Коркушка, отобравши тие конї в Петров пост, нївість куда тайно вехал и до сего часу не маеш оного Коркушки. Теди я, чекаючи чрез назначенний термін до святого великомученика Димитрия, в прошлом году будучого, случившися з оним Приймою на ярмарку в Батурині, запозивал оного до урядников батуринских и по наказанию правному заграбилием в оного Стефана Прийми за тие коп шесть грошей коня. А оний Стефан, не послухавши суду врядницкого, и поехал нас позивати

до пана судії едноралного и осудив того часу нас пан господар судіїн и пан писар, жеби оний Прийма взялем от нас коня своего и зискав того чоловіка винова ця, за котрого оний Прийма поручився. А оний Прийма не послухавши и повторного суду и приехадши з Глухова и станет просити пана старости митченского. И ми се приехали из Глухова и зараз того часу пан староста и цілий тиждень в Ніжині туремним, не рассудивши держал, примушуючи, жеби ми прохали Прийми, повеліл взяти коня и корову и ему, Прийми, отдал. А оний Прийма перед старостою из Біляком, жителем митченским, призналися сами: тим ми пане староста того часу тие гроши потаїли Коркушчини, щоб той чоловік тих грошей не побрав, що ячмінь на віру брали и тому чоловіку за того ж Коркушку поручилися, щоб и той чоловік у нас коней не пограбив за того ж Коркушку, И потом вдалися в Глухов до суду едноралного и присудили ему вернути коня и корову и ему свого коня взяти до себе и щоб того чоловіка зискати виноваця на россудок наочне из нами и он перед судом поднявся того чоловіка зискати на росправу из нами. И не зискав того чоловіка и на нас и з(...)*в почав позивати. В чом слезне просим у велможности вашей панской святой справедливости з оним Приймою. За що должны будем за щасливое велможность ваш.. пановання денно и ноцьно Господа Бга просити.

Велможности вашей нижайший слуга и подножок Иван Грішопенко, батуринский житель».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51281. Арк. 206–206 зв. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 4). СЛ. 2016. № 5. С. 83)

№ 200

Після 1719. – Скарга Хведора Куземко до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможний мсці пне гетмане, велце мні пне премлстивійший.

З жалем неутолимим, непрестанными слезами упадаю до стопи ног ясневелможности вашей и ускаржаючися на Петра Носа, господаря пна полковника прилуцкого, в таковий способ: еще 1719 году вручи мні в Петровку на жито и орал девят ден и оний Петро, господар, приїхавши под час суботи з гайдамаками, и стал безвине бити и толко что не до смерти убил за тое, жеби нивя не орал. Которое нивя не тилко отцевщина, але еще дідовщина нша. На которий побой лежал я цілое літо. При котором побої и свідител бил Савка Коваленко, жител гороковский. Которое нивя мое и засіял. В том я прошу ясневелможний

пне за ним, Петром, святой справедливости, а я должен за щасливое ясневелможности вашей пнвне[й] Гспда Бга молити до віку моего.

Еще ж пан Петро взял мене безвине воз, который воз в него и до сего часу.

Ясневелможности вашей поддйиший слуга и раб Хведір Куземко, жител вереміевский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56281. Оригінал)

№ 201

1713 або 1720, жовтня 4 (вересня 23). – Табір під Києвом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоих сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Ознаймуем сим нашим універсалом всей старшині и черні, в полку Ніжинском найдуючоїся, и кому колвек тепер и впред відати надлежатимет, иж яко пред сим при началі уряду нашего гетманьского, надалисмо были войсковую часть розмірових приходов в млині Миколаевском будучой, удовствуючої пани Феодосии Небабиной, сотниковой бившой шаповаловской, взглядом того, же оную покойние свекор и муж еи Небаби по грамоті царского пресвітлого величества здавна держали, а потом в невідомості пану Тимофиеві Забілі за показанием універсалу бившого гетмана тую ж мірочку респектом зобравши, в якій он млин тот міл, данного в Лукомлю, подтвердили, а она, пані сотниковая, в заміну от чистого одобранного острова з млинков (описка, має бути: «млинком» – Ю.М., І.Т.), под Бахмачем будучого, за універсалами того ж бившого гетмана и нашим на греблі Кунашевской в Плющевом млині войсковой части заживала, так тепер, поневаж тая войсковая в млині Плющевом часть от неи пану Василию Кочубею одошла, а пан Забіла жадной уже до помянутого на греблі Миколаевской млина не має претенсии, знову по первой волі нашой тую войсковую мірочку, з оного належную, пани сотниковой ку вспартю еи удовиному дому приворочаем сим нашим універсалом, которого повагою міти хочем и рейментарско приказуем, аби в том жадной еи, пани сотниковой, ніхто не чынил перешкоди и препятія.

Дан в обозі од Киева сентября 23 року 1720*.

На подлінном подпис таков:

Виш именованный гетман рукою власною.

Место печати.

С подлинним свидетелствовал корнет Афанасий Баскаков».

*) В деле арх[ива] черн[иговского] двор[янского] депутат[ского] собр[ания] № 5355 универсал в году (?) датирован 23.IX. 1713 г.».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18141. Копія кінця XIX ст. Наприкінці документу копієм написано: «Румянц[евская] опись Малор[оссии], повет Нежинский, сотня Шаповаловская, т. 52». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 89)

№ 202

1720, березня 5 (лютого 23). – Чернігів. – Выпис з чернігівських міських книг, який містить в собі купчу

«Выпис з книг міських черніговских права майдебурского.

Року тысяча сімсот двадцятото мсца февруария дня двадцат третего.

На магістраті его црского пресвітлого влчства міском черніговском перед нами Феодором Лопатою, войтом, Ерофеем Петровичом Конвысаром, субделекгованным бурмистром, и всіми рочне в лавци засілыми радными ставши очевисто Марко Степанович, житель слабинский, явне, ясне и доброволне до книг міських черніговских признал, иж он, міючи част певную кгрунту пахатного и непахатного з двором, з сіножатми, з лісами, погонами и протчіими до его принадлежащими угодиї, двовницею покойного Рокитного, тестя его ж Маркового, в кгрунтах яготинских лекгованную за жоною, и другую част в тых же яготинских кгрунтах от Павла Григориевича, свояка своего (я[кая] ему, Павлу, также самого Рокитного тестаментом до владіния определена) купленую свою власную, никому ни в чом не пенные и не заведенные пустил в продаж и вікуістое владіние его милости пану Симеону Лизогубу, знатному Войска его црского прсвітлого Запорозского товаришові, за сумму готовую грошей тысячей дві золотых личбы украинской, совито рахуючи ма[...] копіичаной и по одобранию грошей во всем уконтентован оставши, п[...] на магістрат квитовал и вічне зрекшися, писма всі до тых кгрунт[ов] служащие, якие у себе міл, его ж милости пану Лизогубові вручил. Даючи самому его милости пану Лизогубу, паней малжонці и потомству его милости, зуполную моц и власт в цілость за гроши зведенными тыми всі[ма] кгрунтами яготинскими покойного Рокитного яко своею власностью владіти и от себе дати, продати, даровати, кому хотячи записати подлуг волі и

уподобаня свого на ліпший пожиток обернути, а помененный Марко Степанович яко доброволне з поссесії тых кгрунтов тестевских, дх[о] вницею леггованых, и у Павла, свояка, купленных, правным поступком в[...]дідичил и цале отдалил не міючи жадного одозву до тоей продажи под зложенем вині, такой же суммы чинити. Так и от всякого турбатора в спокойном владінію тых яготинских теста свого Рокитного кгрунтов своїм власным коштом и накладамаи у каждого суду и права боронити и заступати облікгується, субмітується и записується. Якое его, Марково, признате на потомност до книг міских черніговских прийнято и записано. З которих и сей выпис потребоучой стороні его милости пану Лизогубу, за подписом рук и притисненем печати маістратовой зостал выдан.

Року и дня выш писаных.

Феодор Лопата, войт черніговский.

Ерофей Петрович, мещанин черніговский».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18961. Оригінал. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 1–2. С. 150–151)

№ 203

1720, квітня 8 (березня 28). – Рішення військової канцелярії щодо скарги козака Батуринської сотні Стефана Стожка

«Стефан Данилович Стожок, житель кролевецкий, ускаржається велможности вшой на брата свого Федора Стожка, бившого сотника батуринского, котори закуповуючи сполне з ним перед сим в містечку Острі и в Красноколядіні аренду, зобрал бил з оним осм тысячей зол., з яких грошей супплікуючому дал толко зол. осмсот, а за досталние хотячи построити млини, обіщался ему, скаржачому, третюю част з оных уступити и любо перше почал был он, сотник, строити на Клевені, а тепер уфундовал на другому же місці на Сейму млин, где и он, жалобливий, немало свого кошту и праці ронил, однак ему, не додержуючи свого слова не тилко третьей части в млині, але и единого камня до сих час он, сотник бувший, ему, брату своему, не дал. Чого ради пришовши тепер скаржачий до крайнего убожества а в належду обітници братній на строение пререченого млина утративши и послідню свою худобу, просит реиментарского велможности вшой до брата свого Федора Стожка ж такового указу, ижби он подлуг обіщания

своего, на що и свидков мѣт, уступил ему для прокормления в млині своем, на Сейму будучом, третьей части, а по крайній міри хочай одного каменя.

Указ ясневелможному сему суппліканту до его мл. пна полковника ніжинского апелловати.

Под марта 28 року 1720».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 51268. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 156)

№ 204

1720, травня 10 (квітня 29). – Чернігів. – Грамота чернігівського і новгородського архієпископа Антонія Стаховського

«Бжию млстию православный архиепсп черніговский, новгородский и всего Сівера Антоний Стаховский.

Всім блгочтивым и хрстолюбывим, тако дховного, яко и мирсаго сословия, людем, началствуюим и подначалным цркве стой, мтре ншой, блгопослушным сном Бжия от пастирей начальника Гсда ншого Иис. Хрста желающе блгословения, извѣстно творим. Иж жители села Ріпок, ктитори и парохiane цркве тамашной Живоначалной Тройцы, прекладали нам скудость нужд црковных, тако на апарати сщенническии и книги, яко на ладан, воск и вино. И не могучи сами за убожеством своїм в толиких недостатках помощи церкви Бжественной дати, избравши з между себе мужа чстного и бгобязненного Ивана Косаревского з товаришем, просили нас, пастира своего, о бжественное до блгодѣтельствующих црквам стым за ними писание. Мы прето тому их благому наміренію не отрехши, велѣли им видати сей нш лист, чрез которий за достовѣрными людами свидѣтельствующи, тут же смиренное до млстей вших прошение нше вносим: да блговолит всяк по силѣ и благому своему произволенію просящих на вспоможене храма того Бжественного ущедряти, тщих з домов своїх не отпускаючи, что кому Бг, богатий во млсти, на срдце пошлет, подаяти временного и вѣчного ради себѣ за сия воздаяния. О что повторе до млстей вших прошение вносячи, Бжию вручая всіх блгословение достовѣрия ради просящим дается сие писание.

З катедры архиеппскопской черніговской року 1720 априля 29 дня.

Вышей имянованный архиепсп м. р».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56282. Оригінал на друкованому бланку завіреним печаткою і особистим підписом Антонія Стаховського)

№ 205–206

**1720, травня 4 (квітня 23). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских обоих сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Вам, пану Павлу Афтанасевичу, сотникові веркиевському, чрез сей открытый лист обявляем, иж пані Феодосия Андріева Небабиная, сотниковая шаповаловская, ускаржалась нам чрез супліку, что в млині Ярмолчином, в селі Николаевці на річці Борзні найдуючомся, вам по смерти небіжчика Ярмолци, тестя вашого, доставшомся, где часть войсковую розмірових приходов ми універсалом нашим на себе ей, пані сотниковой, отбирати позволили, мірочний, од вас постановлений, по вашому ж повелению, не допускает борошна и солоду, когда случится, без мірочки молоти и людей оной безчестит и похвалки на их чинит. Зачим яко вам того не похваляем, о всем непомалу ганим же ви, відаючи о помянутом універсалі нашом, ей, пані Небабиной, на часть войсковую в млині, вами тепер владіємом, данном, такову оной трудность в молотю борошна кажете чинити, так пилно сим нашим повеліаєм указом, ижбисте впред, когда колвек она, пані сотниковая шаповаловская, з дому своего борошна чи солоду в якоє нібудь время до предреченого млина пришлет молоти, всегда без мірочки и безочередно молоть не боронили и мірников своєму на ей же людей похвалок произносити и безчестити заказали, але так би з ею, панею Небабиною, в одбираню розмірових приходов, якож и в молотю на дворовую оной потребу без мірочки борошна и солодов обиходилися, не чинячи оной же и людям ей в том найменшой трудности, як и небожчик Ярмолка, тест ваш, поступовал, рейментарско упоминаем и приказуем.

Дан в Глухові априля 23 д. року 1720-го.

На подліном підпис таков:

Виш именованный гетман рукою власною.

С подлінного читал бунчуковий товариш Михайло Омелянович.

Место печати».

(ІР НБУВ. Ф. 140. Спр. 18141. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копійстом написано: «Румянц[евская] опись, повет Нежинский, т. 52,

сотня Шаповаловская». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 90)

№ 207

1720, серпня 19 (8). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его црского пресвітлого влчства Войск Запорожских обоих сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим ншим універсалом всім, кому о том відати надлежатимет, особливе пну сотникові глуховському з урядом тутешним, також пном державцом духовним и свіцким в уезді Глуховском около села Берези свої маетности иміючим, иж пречестная гспжа Мелетия, игумения Свто-Успенского мнстира дівочого, супліквала до нас, прекладаючи жалобу, что многие з околичних сел люде, приежджаючи в село Березу, маетност мнстирскую, во время торгов и зборов, там отправуючихся, барзій под час успенского празника, а засмотруючися на козаков березовских, не тилко кухвою, носаткою, відерком, але и квартами по господах горілку в том селі шинкуючих, продают и свою горілку без жадного належитого мнстиреві од шинкованя датку. В чом она, гспжа игумения, немалую обители святой узнаючи кривду, просила ншого на тое разсмотрения и респекту. Теди мы, гетман, тое гспжи игуменії, яко державци того села, прошение узнавши быти слушное, респектуючи зас, же тая обител дівичая для справи великой своей церкви каменной Успения Пресвтой Бци нині требует вспоможеня як од козаков березовских, так и од приежджаючих в Березу з сел околичних людей, горілку там шинкуючих, тепер и в далшие часи позволяем сим ншим з канцелярії войскової виданням універсалом помянутой гспжи игуменії належних од шинков отримати даток, а противящимся сему указу ншому возбранити шинковой, албо за неотдане належитости оних грабит. Зачим аби ніхто з пнов державцов духовних и свіцких, також з уряду здешнего глуховского, відаючи о таковой волі ншой, не ваядилься ей, гспжи игуменії, или определенному на тое з обители приставнику в обыраню датку горілчаного чинити трудности и препятія, пилно міти хочем и рейментгарско приказуем под утраченем маетности.

Дан в Глухові августа 8 д. року 1720.

Звишменованный гетман рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 149. Оп. 1. Спр. 9. Оригінал, завірений особистим підписом І. Скоропадського і печаткою). Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І.

Матеріали фонду 149 ЦДІА України у Києві як джерело з історії Успенського (Преображенського) жіночого монастиря у Глухові XVII–XVIII ст. *Сіверщина в історії України*. 2015. Вип. 8. С. 148–151.)

№ 208

1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим універсалом нашим пану полковникові черніговському з старшиною и всім старшим и меншим войскового и посполитого чину людем, и кождому кому би о том відати надлежало, поневаж пан Феодор Лопата, войт черниговский, доносил нам з майстратом, что многие их міские люде достатние и ремесники, под протещию розних панов удавшись, а иншие и зовсім свою осідлость спровавши, живут свободно и жадних общенародних міских долегливостей (хочай би и могли оние двигати) не дознают, чрез що осталние міщане черниговские, приключаются налоги отбувающие, до не меншого пришли и приходять оскудения, чего ради просил нашего респекту и призьрїнія такового, аби тие протекцианти в вистатченю хочай грошей на оплачене четвертей, по указу царского пресвітлого величества в Смоленску постановленних, били помощними. Прето ми, тое от пана войта черниговского прошение принявши, а зваживши, же тое за четверти муки грошей видане есть монарший царского величества интерес, от которого нікто волен бити не повинен, видаем сей наш універсал, чрез которий пишно хочем и рейментарско приказуем, аби всякие протекцианти под монастырами и под розними свіцких людеіх панами в городі Чернигові и поза городом мешкающие ремесники и протчие маючиеся люде в вистатченю за помянутіе четверти грошей подлуг мірного определения пана войта черниговского з майстратом били тамошним міщанам, яко и сами суть міские посполитіе люде, помощными неотреченно, од чого державци духовние и свіцкіе жадною мірою заступати тих своїх протекциантов (поколя вперед инакшое о оних учинит определение, куда надлежит) не повинни.

Дан з Глухова марта 29 року 1721.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2326. Арк. 50–50 зв. Тогочасна копія)

№ 209

1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских гетман
Иоанн Скоропадский.

Всім кому би колвек о том відати надлежало, а особливе пану пану
(це слово написано двічі – Ю.М., І.Т.) Василю Томарі, судії полковому
и наказному на сей час полковникові черниговському, Івану Силічу,
атаманові городовому черниговському ж, и Мойсію Дмитровичу,
товаришеві войсковому, сим нашим одкритим листом чиним відомо, иж
пан Федор Лопата, войт черниговский, з майстром доносил нам, что
любо прошлого году видан наш універсал о нестроений там войскового
чина людми комор, между которими міскими не на купленой, леч на
самоволне занятой землі, прежде пожару тамошнего бивших з тоей
причини, же, когда ратушнее місце по розміру інженіра одошло на
замок, то на устроение ратуши мусіли панове майстратовые заняти
коморние, многие дорогою ценою розними міщанами покупление
містца, которих в заміну шкодуючим дати всеконечная указывает потреба
тие містца, на яких войскового чину персони без куплі самоизволне
постановили били собі комори. Однак тое наше, в первом універсалі
выраженное повеление, не всі до skutечного привели собития, ибо
нікотерие, барзій пан пан Томара, судия полковий, Силіч, атаман и
Мойсій Дмитрович занятих своїм хотением на комори містц не хотят
уступити. Зачим повторе рейментарско упоминаем и пилно приказуем
аби помянутие пан (це слово написано двічі – Ю.М., І. Т.) Томара,
судия полковий, Силіч, атаман городовой, и Мойсій Дмитрович болш
ослушанием своїм указові нашему не противляючися, всеконечно тих
комор міских, самоволне без куплі собою не од тепер позаниманних
земель, до ратуши міщанам уступили. А если б и сие наше предложение
не прийшло до дійствителного исполнення и неотмінно похотіли би
там пан пан судия полковий, также атаман Силіч и Мойсій Дмитрович
комори свої стріити, то вперед за аппеляцією предречонних панов
майстратових черниговских роскажем тие оних особ комори рукovati
и містца очистивши, все ціле до ратуша тамошнего привернути.

Дан з Глухова марта 29 1721.
В подлинном подпис таков:
Звишменованный гетман рукою власною.
В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8 Спр. 2331. Арк. 48 зв.–49. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 210–211

**1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских гетман Иоанн Скоропадский.

Ознаймуем сим універсалом нашим пану полковникові черниговскому, з старшиною полковою, сотникам и всім кому би колвек о том відати надлежало, иж респектуючи ми на скудость ратуша черниговского и на ежечасние оной росходи, определяем для вспоможения тоей в селі ратушном Петрушині от людей козаков и посполитих, горілкою своею шинкуючих, покуховную повинность отбирати. В яком отбиранию аби ніхто з старшини полку Черниговского, а особливе шафарі тим покуховним збором з майстратом жадной не чинили перешкоди и трудности и болш би уже до той прибели в селі Петрушині на ратуш определеной, од сего времени не интересовалися рейментарско приказуем.

Дан з Глухова марта 29 1721 року.
В подлинном подпис таков:
Звишменованный гетман рукою власною.
В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2333. Арк. 49–49 зв. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 212

**1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских гетман Иоанн Скоропадский.

Вам паном сотником и протчіім урядникам в околичних черниговских сотнях обрїтающихся, а особливе панам панам державцам духовним и свїцким, в тих же сотнях маетности свої міючим, и кому би колвек о том відати надлежало, ознаймуем: любо перед сим по прошенію пана войта черниговского з майстратом видалисмо наш універсал, чтобы з сотень, в околичности черниговской будущих, подвод с потребу вистатчивши, вислали оние по деревню на строение ратуши тамошней потребную. Однак поневаж за своїм в Глухов теперейшим приездом менений пан войт од всего майстрату донесл нам в супліці, же державці указові нашому спротивившися, не похотїли з своїх маетностей под тую деревню подвод видати, якую купуючи прошлого літа, немало ратушного витратили кошту, чего ради подтвердителного нашего до оних просил указу. Теди ми, слушному его, пана войта черниговского, прошенію давши у себе місце, а ганячи помянутих державцов такое первому указові нашему послушание, засилаем повторе сей наш одкрытий лист и пилно приказуем, аби так панове сотники предречоних околичних черниговских сотень и протчие оних урядники, яко и державці, в тих же сотнях селами владїючие, духовние и свїцкие, без противности определенное число деревнї подлуг пропорції людей подводами маетностей своїх на строение ратушное весною як тилко просхнет дорога, все конечно привезли. Ежели би и по сему указові нашому міли еще яковую од себе являти противность, то такихових послушников до виправи для привезеня на ратуш деревнї подвод и грабежем принудити урядникам сотенним позволяем.

Дан з Глухова марта 29 року 1721.

В подлинном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною.

В подлинном універсалі печать гетманская».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 2333. Арк. 48–4 зв. Копія першої половини XVIII ст.)

№ 213

1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Наказ гетьмана Івана Скоропадського з'явитися на очну ставку козакам К. Уласенку і П. Федорченку по скарзі Ф. Проскуренка

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорозких гетман Иоан Скоропадский.

Вам, Карпу Уласенку и Филипу Федорченку, жителем и козаком

покошицким, чрез сей нш одкритий лист нехай будет відомо, иж подал нам супліку Хведор Кирилович Проскуренко, жител и козак тамошний, в ревних своїх плачев ускаржающий на вас в тот способ, что ви его, Хведора, за спродание власни же ему позосталих кгрунтов и бортной отчини, которой он, осиротивши по отцу и матері своей, не мог при собі задержати з тих мір, что многие долги родичами его ж затыгнение, треба было кредиторам виплачовати, мусіл Тимоху Зімі во вічне владініе оние кгрунта продажею завести, самоволие и напрасно обвинивши, перvei як злочинцу на вербі раз оного стромглав повісивши, чрез дві години его мордовали, а потим знявши, киями по гаразд оного принародне били, а зверх, гонячи попод лавами, веліли ему, яко псу, щекати, що он принужден будучи вашим мордерством, мусив тое учинити. От якого вашого убігши сюда, в Глухов, тиранского побою, просил в нас суда. Теди ми, яко непомалу, если так есть, удивляемся безчеловічним вашим поступком и неслиханному з самовольной предерзости мордерству, так чрез сей наш позовний лист грозно приказуем, абисте по наступуючих, дасть Бог, дочекати Воскресенских свят второй неделі для очной з супплікуючим росправи приездили сюда, в Глухов, перед суд наш войсковий енералний. А еслибисте од назначенного термину ухибили, то знатно ж не уойдете наказаня, декларуем.

Дан з Глухова 29 марта року 1721.

Звиш менованный гетман рукою власною».

(БПАН. ВР. Спр. 279. Арк. 26. Копія (?). Оpubліковано: Мицик Ю. 3 документації гетьмана Івана Скоропадського. СЛ. 1998. № 6. С. 70)

№ 214

1721, квітня 26 (15). – Лист тобольського митрополита св. Антонія Стаховського до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясне велможный мсці пне гетмане, мні велце мсцівий пне патроне и мстивий добродію.

Глубынами мудрости вся ко ползі ншой устрой, устрої и мні недовідомими судбами своїми от Малой Россіи в Сибирские страни преселишася, аможе отходя, достодолжное вшой ясневелможности сим начертанием моїм воздаю поклонение и за вся добродійства ясневелможности вшой от многих літ доселі мні являемая, велце блгодарствую, одоляюся всяких блг подателя непрестанні млити, да бжественною своею десницею, неистошимое всіх добр сокровище содержашею, воздаст велможности вшей в господствованії мирном,

здравием добрим, долгоденствием и всяких блг дарованием, сего усердствуючи и сим посланием моім ясневелможност вшу жегнаючи, в чом когда нуждами дому архиерейскаго оскорблях, в том всемирнене прошу прощения; отселі уже не стану чим либо оскорбляти и турбовати ясневелможност вшу. При сем турботою (?) прошу (?) вшой ясневелможности, иж отлеглая и недавно просвіщенная проповідію віри християнской Сибірская страна, требует ко утверждению в православіи людей учителних, которых з Че[r]нігова, конвокуючи и по книги потребние, також по иние вещи нуждніише посилаючи келейного дякона своего, прошу ясне велможности вшой приказати выдати з канцелярії войскової подорожную на 35 лошадей для подиому того всего. О сем усугубляючи мое прошение, Бжїім блгословением дому рейментарскому скончеваю и есмь

ясневелможности вшой, моего велце мсціваго пна патрона и млстиваго добродія, всеусердний обоїх блг желатель и низжайший слуга недостойний митрополит тоболский Антоний м. р.
З обители Донской 1721 року априля 15 дня».

Адреса на звороті: «Пресвітлішаго и державнішаго великого гдря ншого, его царскаго священнішаго влчества Войск Запорожских обоїх сторон Днепра гетману ясневелможному его млсти пну Ивану Скоропадскому, моему велце мсцівому пну патрону и милостивому добродіеву.

Запис іншою руковою на звороті: «От преосвященного бывшего черніговского, а теперешнего митрополиты сїбірского, з пожегнанем и с прошеним, жебы его панской велможност веліл его преосвященства посланцеви одсея в Тоболск, з потребними річами едучому, на 35 коней ямских с подорожною видати, под (...)»* року 1721».

(IP НБУВ. Ф. 8. Спр. 2413. Оригінал, завірений підписом Антонія Стаховського і завірений печаткою)

№ 215

1721, травня 28 (17). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до стародубівського сотника Івана Чернолуцького

«Мой ласкавий пне сотнику полковий и наказний полковнику стародубовский.

Яко перед сим под час бытности в мстиной тут в Глухові словесно

предлагалисму ему, так тепер листовне тое ж потвержаючи, жадаем, аби село Чорнижово указом нашим отобрал у бывшей прапірчой полковой Омелянихи, которим она и так с респекту нашего по смерти мужа своего своего роков из два неслушне владіла; якое село по отобраню от еи міет быти свободно до далшой волі нашой и нікому во владіние не поручено. Тут же приказуем в. мсти другое село ратушное, прозиваемое Плачково, привернути до послушенства на желание Березовскому, асаулі полковому стародубовскому, респектом его нинішнего Ладожского походу и о том так селянам тамошним именем нашим предложите, чтобы они во всем домові Березовского до повороту его с походу и до далшого указу нашего были послушни, яко и жоні его ж Березовского ознайміте ижбы она, відаючи о том, преречоних селян до приезде мужа своего к господарским услугам употребляла.

З Глухова мая 17 д. року 1721.

В копии подпись

В. мсти зичливий Иван Скоропадский, гетман Войска его црского пресвітлого величества Запорожского».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18079. Копія кінця XIX ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С.103)

№ 216

1721, липня 1 (червня 21). – Купча

«Року тисяча сімсот двадцять первого місця июня.

Я, иеромонах Макарий, на сей час будучий намістник мнстра Всемлстиваго Спса новгородского, чиню відомо сим моим писанем кому відати належатимет, ясне, явне тепер и на потомние часи будучим, иж міючи я в селі Есмані двор из огородом и нивою помеж Маліенков и Кудиленков, жителей тамошних, лежачие, от родителей моих позосталие, которие обытели Сто-Спаской глуховской постницам (?) там будучим, за правителства всечестной гспжи Мелетії, игумени на той час будучой, от доброй моей волі и намірення вручаю вічними часи на помяновение Семиона и Параскевії, милых родичов моих, вже от давна Бгу изейшлих, и в том моем добровольном датку не повинен нікто як з кривних, так и ближних, моих приятелей до того грунту интересоватися и жадних трудностей и перепоны чинити, але вічними часи обытел стая в спокойном владінии уживат міет, в том декларую, а для лутшого увірення при звиклой моей печати и при знатих особах,

на той час будучих, сие мое писаение стой обители и с подписом руки моей власной даю

иеромонах монастыр[а] намест[ник] обители святой нов[городской],
свіде[тел] монах Иов при пну Иосифу Сліпороду».

(ЦДІАК. Ф. 149. Оп. 1. Спр. 10. Оригінал завірений печаткою)

№ 217

**1721, вересень. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до архімандрита
Свято-Преображенського монастиря в Новгороді-Сіверському
Гедеона Трофимовича**

«Превелебный в Бзі мсці отче наместник мнстира Свято-Преображенского новгородського!

Пишеш ваша превелебност до нас, предлагаючи, что по монаршому указу преосвщенний его млсть отц Антоний Стаховский, бывшей архиепсп черніговский, а теперешний таболский митрополита, в прошлом 1720-м году, просту-ючи в Санкт-Пітербурх чрез мнастир новгородский, забрав одтол з собою при бытности отца архимандрити троецкого Ілінского и прочих ассистентах для потвержения, туда ж в Санкт-Пітербурх, премоцнійшие монаршие грамоты еще блажения памяти великого гсдря цря Алексія Михайловича на маетности тамошной новгородской обители данние, універсали антecessоров наших и покойного преосвщенного Лазара Барановича мунімента, з межи которих всіх писменных крипостей тилко отеждажающий его преосвщенство в прошлом августі з Москви на Сівер, помянутие монаршие грамоты и з ними універсали чрез катедрального шафара до новгородской обители прислал, а самый ориінал покойного Барановича будто его ж преосвщенство, як ваша превелебност по учиненном себі од ніякого законника извіту доносиш, веліл в черніговскую катедру отдати; чого ради жебы тот Барановичовский мунімент был з черніговской катедры видан, просите ншого в том себі помоществования. Теды мы, любо писалибисмо до тамошних черніговских отцев консистористов, упоминаючи их о оддане покойного преосвщенного Лазара Барановича, оригинального універсалу, однак поневаж они, отцеве консистористи, як з листу их в отвіт до вашей превелебности присланного, а од его к нам приложеного, порозуміваяемся не тилко пререченого унівесалу, шукаючи межи тамош-ними катедральними граматами, не знашли, але, берегучи самих себе од пені, декляруються, би много времени, нарочно

до чого и вшой превелебности стимулюют, в Сібір к его преосвщенству о том, если там, чи не удержан, писати; того рады, ні для чого нам тепер их, отцев консистористов, турбовати, а и ваша превелебност хоти до ніякого времени терпелив быти, азали тот мунімент может у шафара отискатися, а если явится, же у преосвщенного сібірского бил бы удержан, тот (?) час будем туда, куда належатимет, о том писати, декляруем.

3 Глух[ова] септевр[ия] року 1721.

Вшой превелебности зичливый приятел Иван Скоропадский, гетман Войска его црского престлого влчства Запоро[зский] m[anu] p[горга]».

(БПАН. ВР. № 276. Арк. 2. Оригінал, завірений особистим підписом Скоропадського і військовою печаткою. Адреса: «Превелебному в Бзі его млсти гспдну отцу Гедеоу Трофимовичу, наміснику монастира Сто-Преображенского новгородского». Оpubліковано: Мицик Ю. З нових джерел до історії церковного землеволодіння на Чернігівщині XVII–XVIII ст. *СЛ*. 1997. № 102. С. 107–108)

№ 218

1721, жовтня 7 (вересня 26). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до генерального бунчужного Якова Лизогуба

«Мой велце ласкавый пртелю пне бунчужний войсковий енералный. Стефан Косович, товариш полку Стародубовского, жаловалъся нам чрез суппліку свою на Ломак, котории неоднократно состоявшомуся в справі их заводной суду полковому стародубовскому, а надто и войсковому енералному, противных себе быти являя, якобы его, супплікуючого п. Косовича, везді споткавши и заочне лают и всяко безчестними поносят словами, чинячи похвалки оного зовсім огнем зруйновати и в кгрунтах ему немалую затівають обиду. Мы прето помянутых противников волі ншой и суду так полкового, як барзій енералного, легко зносити и оним тую противность без сатисфакции опускаат не хотячи, повеливаем в. мсти, абыс роспросивши, если так діється, як супплікант пн. Косович доносит, передреченых Ломак от такового безправия и зухвалости слушним наказанием постягнул и запритил, абы на судовом узнанню перестаячи, ни словом, ни ділом оному кривду чинить не дерзали; когда ослушними будут, понуди в. м. азалибы так распри и напрасные в людях полку того Стародубовского на особливую трудность заводи не множилися, жадаем и зичим при том в. мсти доброго здоровья.

З Глухова септеврия 26 року 1721.
В. мсти зичливый приятель
На подлінном подпис руки таковой:
Иван Скоропадский, гетман Войска его црского прсвітлого влчства
Запорожского».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18122. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієстом написано: «Х. И. А., д. № 1591). Копия». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVII–ХVIII ст.) (ч.11). СЛ. 2018. № 4. С. 90–91)

№ 219

1721, жовтня 21 (10). – Короп. – Лист короповського дозорці
Андрія Івановича до ніжинського полковника (?)

«Ясневелможный премилостивыйшии добродію мой.

Прежде отданния преповажного листа велможности вшой, до рук моїх вже превосходителный его млст гспдн комендант новый глуховский, повернувшис из Шаповаловки, распитовал в пана сотника батуринаского о млині Чечелишоном и пан сотник повідаєт, что рассказал его превосходителству по самой слушности так, як било того часу, же на особу князя Кгагарина, бившого коменданта глуховского, и з двох каменей млина Чечелишиного половинная част войсковая весма ишла и с тих двох каменей половинная част господарская на Чечелиху, а не так, жебы еден камен весма на князя Кгагарина, а другий бы Чечелисі.

Потом же форий муж Чечелишин и войсковую част у велможности вшой на себе упросивши, по отбутю князя Кгагарина зараз измер, прежде моего еще староства, когда пані Михайлова по небожчикови мужеви своему староствовала, на яком порадку Чечелиха зараз тие два камені пустивши в заставу перво пну Чуйкевичу, а потом за моего староства не токмо тії два камені, но и третий в той же повітці недавно самую вже ею построенный, застановила била за дві тисячі золотих до двору велможности вшой. А когда вже от двору вшей велможности виручила, отдавши дві тисячі золотих прошлой зими, теды вже хочай мілем отбирати зо всіх тих трох каменей част войсковую до двору велможности вшей по именованному указу самой ясневелможной добродійки за предложеннем ея вашей пнской велможности, еднак вже нічого било и брати, кгда ж пройшлой зими еще об Рождестві Хрством млини затонули. А сего літа и не починаючи молоти, а инший тилко почавши, всі потонули власне якбы на весні, що от самого свтого

Семиона и через греблю не ездят возами, о чом смиренно велможности вшой доносячи, преумножийшому пнскому милосердию себе вручаю.

Ясневелможности вшой, премилостивійшому добродієви моему найпоследнійший раб и подножок Андрий Иванович

С Кор[опа] октовр[ия] 10 року 1721».

(ЦДІАК Ф. 51. Оп. 3. Спр. 545. Оригінал. Адреса на звороті: «Ясневелможному премилостивійшому моему пну и всенадежнійшому добродієви наипокорнійше подати. От дозорци короповского о млині Чечелишином. Под[ано] (?) октовр. Року 1721»)

№ 220

1721, жовтня 23 (12). – Київ. – Указ консисторії Київської митрополії чернігівському духовенству

«Указ з концісторії киевской, даби молебствовали трикратно Бгу в Тройци Стой славимому, якоже бивает празднество во дни стая Пасхи звон, о вічном мири з империею Корони Шведской.

Вам, превелебным отцам игуменам, пречестным отцем протопопом остерскому, козелецкому, ніжинскому, борзенскому, конотопскому, кролевецкому, глуховскому, ивановскому, чесним отцем намісником и всему причту дховному, сим катедралним писанием извістно творим, иж сего настоящего 1721 года, октоврия 9 дня, получили ми, консистор дховний митрополії Киевской, радостотворний указ его царского пресвітлого величества из стійшаго правителствующаго Синода присланний, о полученіи нні всего Росийского гсдства радостнаго учиненнаго между его царского пресвітлого влчества Росийскаю империею и королевского влчства шведского короною вічного мира, вожделинного обоім гсдрствам покоя, в котором премощнійшом в сем августі императора нашего указі повелівається нам, всему дховенству Киевской епарії, якоже и в протчіих епархиях, в городіх и мнстиріх, и в селских(?), и в соборних церквах везде возсилати Всеблгому во Тройці Стой славимому Бгу таковое миротворение ку ползі вірних своїх рабов устроївшему достодолжное блгодарение отправляя празднественное со молебним пінием всемирное торжество в разние времена трикратно, трикратное первое в самый той ден, у который сий указ, где полученно и по сем зараз полученіи в ознамение той преславния гсдарственние радости полюбовному пінию отправляет седмодневно обичайно при всіх рквах везде звон як от дня стия Пасхи во всю світлую седмицю бивает звонение во всяком дни (?). Второе октября звон, третое впред

грядущем 1722 году, иануария 28 дня, также молебство вседмодневное ділат непремінно, о сем превеледние отци игумени и пречс[тние] отци протопопи и вес дховний причет митрополии Киевской подсутствующиї извѣстившися, должны будут непременно повише им явленное имяному премощнїйшому его царского пресвітлого величества императорскому указу исправлятися и везде по церквам в наречонним времени молебственная торжественная пінія седмодневние во вся дни сотворяти(?) мир во днех наших миротворний Гспду возсилати и в кое время яко числа, так отцєви игумени, яко отци протопопи, монарший указ получают всюди (?) зараз того ж часу и мало не медля, списки себи списавши, отсилат по тракту до нас чрез нарочитого своего куриера и о том би писат, як найскорїй і катедру сто Софїйскую (?), коего числа и времени получено извѣстие для отвітствия данному консистору дховной от (...)»*.

Дан с катедри митрополитанской Киевской року 1721 октоврия 12 дня».

(БПАН. ВР. № 273. Арк. 2. Копія XVIII ст. Наприкінці тексту написано: «Місто печати» і ці слова обведєно. Оpubліковано: Мищик Ю. З документів польських архівів до історії Сїверщини XVII–XVIII ст. СЛ. 2003. № 5–6. С. 23).

№ 221

1721, жовтєнь. – Петербург. – Уривок з заповіту Стефана Яворського, єпископа рязанського та муромського, щодо його бібліотеки

«[...] Второе: усмотрїть доброго и блгой совїсти монаха или иеромонаха того монастыря постриженця и поставит его бібліотекарем или над книгами прилежным дозорцею, чтоб незабвенно (?) надсматривал книг и когда бивает вітер, чтоб затворы окошние отворял для провївания книг, чтоб не погнили и не близко при стїні каменной оные держат, бо от то[го] проти камня кирпичного скоро погниют. Таков бібліотекар может быти сам той, которий в проповїди слова Бжия упряжняется, якож мнї обїщался бити гспдн Григорий Рогачевский, восприемщи иноческий чын у монастырі нїжинском или племянник мой Силвестр Шумский, когда возвратиса из наук ис Полци и пострижется в том монастырі нїжинском или которий от сынов брата моего родного честнаго отца Павла Яворского, протопопа нїжинского, буде иноком в том же монастырі нїжинском станет или ин нікто (?) его ж изберет по разсмотрению своему пречестнїйший отц архимандрит

ніжинский [...]».

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 3795. Оригінал. Через кілька сторінок у цій справі знаходиться ще один список заповіту Яворського (перша частина). Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). *СЛ*. 2017. № 1–2. С. 155)

№ 222

1721, жовтень. -Петербург. – Заповіт київського митрополита
Стефана Яворського

«Тестамент.

Сії книги в сем реестрі спысанніе, кромі нікоторых чужих, тут же в реестрі означенных, такожде и инные книги множайшые, под инним реестром списанные, и о прежде сего самому пречестному отцу архимандриту ніжинскому Епифанию Тихорскому от мене саморучно в царствующем Санктпiтербурхе на монастыр ніжинский врученныи, едним словом всі книги, так в се реестрі, яко и в ином, посылаю, даю и послідним тестаментом легую вічними времени Назарету ніжинскому, сірич монастыру Блговіщенскому Престия Бцы, моім убогим иждивением фундованним, даю же сіи книги моі тому монастырю, сым намірением, дабы в нем была своя бібліотека для ученых иеромонахов, котория бы могли наставлением сых книг с Бжиею помощію слово Бжие проповідати и народ поучати не в словесіх премудрости, но в силі Дха и не себе проповідую ще и Хрста распята. Себе же, образ добрых діл людем представляюще яко Бжия слуги по реченному: тако да просвітится світ ваш пред чоловіки, яко до видят ваша добрая діла и прославлят Отца вашого, иже есть на небесах и паки инді рече, иже сотворит и научит сей велий наречется в царствіи нбесном, ибо проповідник и без добрых діл и блгочинного жития иже учит да не творит никое же ползи в слушателех своїх соділает и будет подобен грому без молний, стрелбі без ядра, луку напряженному без стріли, гриміти будет и стреляти будут словеси, токмо, но страхом Бжиим не уязвит слишащих сердец, како бо может научити храненияя заповідий Бжиіх той, иже сам оныя не сохраняет, како может о поступках и трезвости глаголати, не имущь воздержаня, како о ціломудрії, о смиреніи, о кротости и о протчіих добродітелях возглаголет, сам противная тім творяй, всяк такомуу речет: врач исцілися сам, изми прежде бервено из очеси твоего да в наших зіницях с очей узриши. О проповідници, о бгогласния трубы! Вы есте соль земли, аще же соль обуюет, к чему угодна будет, вы есте світ миру, аще

убо світ, иже у вас тма есть, то тма кол ми, то ест прост народ, вы есте вожди сліпих, аще убо отпусти истинни в небо ведущаго заблуждаете, како иніх можете наставити, како инаго омиеши з скверни руці имущ, како иних просвітиши тма. Сії должни ж и на то памятствовати проповідницы слова Бжия яко сие многотрудное діло не земного ждат воздаяния, но небесного, аще де за собою труди и истязуют мзди земния или начальства у власти или похвали челоуіческия и сым намірением труждаются, уже тамо мзды не воспримуть и речется: иж восприял еси благая в животі твоім осуждения, мзди за толик труд падет (?) исчезающую гонити на небеси, таковыи труди мзду совершенную воспримуть, уже уготова Бг глоголя, иже сотворит и научит, сей велий наречется в црствіи небесном, аще бо чашу студения води давши жаждающему во имя Хрстово, не погубит мзди своя, кол ми паче жаждущия дши напаяюще источниками словес Бжиіх, тщуцимися в живот вічний, не глглю о том, дабы и зді, на земли, проповідницы не иміли особиннаго от архиереев и от настоятелей призрїнія, на вящщий степень возведення почитатся угодия, в пици и в одїяніи доволства, ибо и апстол глголет: «труждающийся в слові и ученїи сугубия чести да сподобляются», писанно бо есть «вола молотяща да не заградиши уста» и достоїт ділателю мзди своя о сем точию глоголя: да не тїм первым намірением труждаются, но ищуще прежде царствія Бжия и сия вся приложатся им, но о сих довлїет, сия бо от случая токмо рекошася: мні же зді намірение писати о книгах моїх, о сих мні попечение и сїї бо бяху мні сокровище и бгатства паче тысяч злата и сребра дражайшее. Того ради не сребро, ныже злато, вся бо сия яже иміх и стоящих на строение монастыря нїжинского, но книги мої сокровище мої, сокровище мое, сым послїдним моїм тестаментом легуючи Назарету Бгородичиному нїжинскому. Молю всеусердно именовем Хрста Бга ншого архимандрита того монастыря, кого Бг и власть правилная митрополита киевского в том монастырі Блговїщенском поставит, дабы он, архимандрит, сие мое многоцїнное стяжаніе имїл в особенном призрїніи по десети статїями: Первое, дабы мїсто удобное на тїї книги устроил или нарочно устроил не древянное, но каменное с затворами желїзными для огненнаго случая, мні видится на трапезї полату зділать с полицїями доволными и там оныя держат за крїпким замком, понеже в самой церкви на хорах или в казионки держать их тїсное мїсто, да видится и неприлично. Второе: усмотрїть доброго и блгой совїсти монаха или иеромонаха того монастыря постриженця и поставит его библіотекарем или над книгами прилежным дозорцею, чтоб незабвенно (?) надсматривал книг и когда бївает вітер, чтоб затворы окошніи отворял для провїванія

книг, щоб не погнили и не близко при стіні каменной оные держат, бо от то(го) проти каменя кирпичного скоро погниют. Таков библіотекар может быти сам той, который в проповіді слова Бжия упряжняется, якож мні обіщався бити гспдн Григорий Рогачевский, восприемщи иноческий чын у монастырі ніжинском илы племянник мой Силвестр Шумский, когда возвратися из наук ис Полщи и пострижется в том монастырі ніжинском илы который от сынов брата моего родного честнаго отца Павла Яворского, протопопа ніжинского, буде иноком в том же монастырі ніжинском станет илы ин нікто (?) его ж избрет по разсмотрению своему пречестнійщій отц архимандрит ніжинский. Третье: когда ведро літом бывает, виносить оныя книги из библіотеки вірними послушниками при добром дозорі и просушувать на слонці не всі разом, но по части: того дня тиї, инаго иньї, и хранит всячески от гнилости и от моля. Четвертое. В библіотеку никому не входить, кромі архимандрита и библіотекаря и кому вірному они соизволят для послушания, сиріч для просушувания книг илы для очищения и инних нужд. Пятое. Никому же отнюдь книг не давати, кромі тіх, которые в том же монастырі труждаются в проповіді слова Бжия, а дават книги в помощь діла казнодійского под реестром с подкріплением их руки и еще тый, который взял книги, восхоцет по благословенню старших изити из ніжинского монастыря, илы на иное послушание послан будет, илы на игуменство, илы на архимандрию взят будет, и от такого отобрат книги под реестром тім, который он сам закрепил своею рукою, чего смотріть накріпко архимандриту и библіотекару. Шестое. Аще бы кто дерзнул от сих книг какую-нибудь себї присвоїти, илы даровати кому, или продати, илы тайно восхитити, илы инім нікіім собратом и случаем от того монастыря ніжинского удалити и отчуждити, на таком да будет клятва свтых седми Вселенских соборов и от моего смирення неблагословение и да будет проклят, анафема. Сей завіт мой о книгах так в в сем реестрі, яко и в ином списанним, подписую своею рукою в царствующем Санктпїтерсбурхі літа от Рождества Хрстова 1721 октоврия.

Смиренный Стефан Яворский, митрополит рязанский и муромский, прежде бывий эксарх стійшаго всороссийскаго патриаршаго престола, нні же президент стійшаго правителствующаго синода, а с тим всім земля, прах и пепел и ничтоже.

O tiruli scopuli glorius (?) sueliusq vocandi?

g. heu quibus alliud, tot ssiere valet!

Quid sunt tituli? Nisi humus, ventus et umbra.

Bullaq. Que vitreis (?) lurzidaferq aquis.

Титули, о, краще «скелі» сказати, точніше,
Скільки розбилось суден, ох, налетівши на них!
Що таке титули ті, як не вітер, дим, тінь, а ще булька,
Носить з повітрям її по дуже чистій воді».

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 3795. Оригінал. Запис внизу документа: «Сводил с подлинными копиями присланных». Через кілька сторінок у цій справі знаходиться ще один список заповіту Яворського (перша частина)

№ 223

1721, листопада 11 (жовтня 31). – Вороніж. – Лист-скарга воронізького сотника Івана Холодовича до Сави Шпаковського, намісника чернігівської архієпископської кафедри

«Висоце в Бгу преподобнійший мсці отче намісник катедри чернігівской, мой велце млстивій гспдне, в Дху Свтом отче и дознаний блгодітелю.

Блгорачителний висоце в Бгу превелебности вшой лист в отвіт писем до его мл. отца Думи, городничого свіржанского, посланних ко мні млстивно адресованный, котрий образ [?] відтворює пером з достойним принявши почитанием, ласкавие а блгоразсудителние вичиталем в нем контента. Правда, же не надлежало б у домашній справ заводу ншого висоцеповажную рейментарскую всегда монаршими публічними войсковими ділами затрудненную особу своїми дисконмодовати доношениі. Еднак біль не вміє мовчати понеже отц Дума по своей сусідской приязни чили неприязни ставшиособисто друг, ворогом по справі и давши підставу ясне в Бгу преосвященному поступитися собі на власних дідичних, а по преставленіі родителей моіх у спадок мні спалих и около тридцати уже літ фондушами и універсалами лиц можних и ннішного ясневелможного добродія уконфірмованних сіножатах (якие отц Дума за власною волею привлащает), около млина моего Ивотского будучих, на килко сот воз сіна силоміць забрал и звіз. Мусілем в том в жалованних ясне велможного добродія особу турбоват и любо его панская велможност многократне писал лист свой до ясне в Бгу преосвященного, которую копию в відение висоце в Бгу превелебности вашей тут же прилагаю, дабы помянутий отц Дума в тих моіх заборах учинил реституцію. Еднак вложено ся за мною его панской велможности аж до сих час пошло як горох о стіну чи не втрачається честь владики. Если ж не тяжест сия терпїть не пронзает ли жалост дому моего, же при какой колвек моей войсковой службі од отца городничого свіржанского

нестерпимую терплю до сих час обиду, краще терпіти від зовнішнього ворога ніж від внутрішнього (домашнього, або місцевого) я терплю, подаю сие на терези розуму поважной особи висоце в Бгу превелебности вшой и всепокорственно упрошаю: благоволи преподобне ваше по своем природном паче же отческом ко всім блгоутробию увіщанием своїм здевінковати отца Думу, абы так обжалованние козаки сотні моей преображиевские в справі одержали з кого надлежит управу. Яко и я щоб не терпів більше несправедливість, жебы сая (...)»* знаходячись у оманливому попелі, од отца Думи возгнітившаяся, болш якого впред не учинила пожежі, бо если бы его мл. отец Дума поважние ясне велможност добродія прежние писания и ннішний его рейментарский лист без сатисфакції на ганьбу еще схотіл пустити, то принужден буду на его ж самого за волею принципала моего, ясне велможного добродія, інших шукати Богів у пресвітліяшаго двору монаршого его царского влчства ншого всемилостивіяшаго гсдря моего аппеляцією обявляя и при сем премлсрдной висоце в Бгу превелебности вашей ласце и респектові з всенижайшим моим поклонением себе вручаю.

З Вороніжа 8врия 31 року 1721».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50964. Автограф, завірений печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 8). СЛ. 2017. № 6. С. 89–127)

№ 224

1721, листопада 18 (7). – Батурин. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до ніжинського полковника Петра Толстого

«Діло по доношенію Федора Даниловича Стожка, батуринского, на старосту Веселювского понурницького о побое ним Хвеска и о протчем 1721 года сент.

Велможний мсці пне полковнику ніжинский, премилостивіший пне и великий добродію мой.

Сторони Хвеска Васелювского, козака и жителя батуринского, атамануючого над перевозами сеймовскими, як доносилом велможности вашей, что пан Веселювский, староста понурницький, приславши к перевозу близко двадцяти козакув, нечаянно оного схлапав, так и тепера документалне в том по указу вашей велможности доношу з самой оного атамана повісти и из знаков на тілі его будучих, же когда того ж якого и взято дня 26 октоврия туди в Понурницю примчано, пяний будучи, не тилко много разне веліл киями быти, леч сам он, Веселиовский,

так кием, яко и топками (?) и за волоси рвучи, навет кілко раз турму обываючи, без милости оного боем осинятил (?), же пятого дня, в Батуриин пришедши, все тіло свое черно от бою являл, чрез що болше неделі един пором ради его, атамана, что нікому було правителствовати, не ходив. И то повідаєт, что через писмо мое ослаба от бою и скорий отпуск стався, який его листовний на тоє писмо отвіт, в обявление до велможности вашей посылаю.

А с тоєй тилко причини схапал его, атамана, и безправний немалим увічам на здоровю оного обложил, що под час того времени, когда виборние з провинций Лагути до Киева провадилися, тогда он, Веселиовский 20 кухов горілки до Гадяча на ярмалок послал, якіє ледва третого дня за оними Лагутами через Сейм перевезлися и то хочая в перевезене тих кухов старалемся, однак, когда послалем своего человека, тие Лагути сего ж перевозницкого атамана, жебы передом кухв не перевозив, бывши, окривавили. Тилко подобно черница, поромом владіючая, взяла за працю от кухви по шагу.

Дівка Киселювна, дітогубця митченская, его млстю пном хоружим полковим, в селі Митченках у вязеню посаженная (которую указ велможности вашей присилати в Ніжин), притворивши себі немалую болізь, приняла от священника тамошнего исповідь. А вночі, пошедши з сторожем на двур и отложивши на сторону болізь, з рук сторожевих из одежи вирвавшись, там же у Митченках не відаемо куди утекла. Що велможности вашей в обявление донесши милостиво добродійской ласце навсегда вручаюся.

Велможности вашей премлостивійшому добродієви моему нижайший слуга Федор Данилович, сотник батуриинский

З Батурина, ноевр[ия] 7, року 1721».

Адреса на звороті: «Великого гсдря его црского прсвітлого влчства Войска Запорожского полковникові ніжинскому, велможному его млсти пну Петру Петровичу Толстому, моему велце премилостивійшому пну и великому добродієви яко наипокорні».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 427. Арк. 4. Оригінал)

**1721. – «Приговор» щодо чолобиття ієромонаха Варлаама, намісника
глухівського Петропавлівського монастиря**

«Приговор

1721-го году маия в 7 д. и с протокольной записки выписано.

Слушено выписки по челобитию глуховского Петропавловского мнстря намесника иеромонаха Варлаама о зовладеной того мнстря построенной на речке Клевени мельниц одного берегу (?) Севского уезду в Крупецкой волости близ дрвни Шулешевой, которою половиною с 720-го гду владел насилно князя Меншикова оной же Крупецкой волости села Козина крестьянин Тимофей Самара. Севская правящая (?) канцелярия приговорила по силе блаженныя и вечно достойныя памяти ея императорского величества указу гдрственно камер коллегии оною половиною мельниц, что б сего Севского уезду Крупецкой волости близ дрвни Шулешевой отдать по прежнему того Петропавловского мнстря игумену з братиею, а Крупецкой волости означенному села Козинка крестьянину Тимофею Самарі отказать того ради во 19-ом году маия 8-го дня по челобитью и по грамоте из розряду велено тою половиною мельниц владеть и оброчние днги платить означенного Петропавловского мнстря игумену з братиею по справке с оброчными окладными книгами во 196-м (від РХ – 1688 р. – Ю.М., І.Т.) и 200-м (від РХ – 1692 – Ю.М., І.Т.) и в 703-м годех оная мельница написана за оним Петропавловским мнстром и положенной оклад по рублю, по пяти алтын, по одной днги платили оногo мнстря игумен з братиею по 703 год, о чем знаем именно по приходским оброчним книгам, а в Крупецкой волости князя Меншикова села Козина за означенним крестьянином и за другими не за кем в оброчних и переписних книгах не написана да и для того прошлого 726 гду по указу блажения и вечнодостоинья памяти ея императорского величества и з гдрственной камер коллегіі велено мельниц, которые в дворових волостях и во архиерейских мнстрских вотчинах преж сего отдани были на откуп на урочние годы нне (...) * отдавать самим владельцом, а имянно в дворових волостях старостам и крестьяном, а в архиерейских и мнстрских вотчинах властям для тех вотчин старостам же и крестьяном вовсе без перекупки, а посторонним людем, кроме самих хозяев тех мельниц, в оброк никому не отдавать, потому оною половиною мельниц оногo мнстря игумену з братиею во владенья и отдать и для владенья той мельниц дат до тоя (?) доимочне за оною половиною мельницы оброчние днги со 703 по нинеш 728 год дватцать восем рублев восмдесят сем копеек сполу взять оногo

Петропавловського мнстра на игумену з братиею и записат в приход и оною половиною мелницы в севские в провинской канцелярії написат в оброчные окладные книги по прежнему за означением Петропавловским мнстром и в платеже тех оброчных днг собрат (и) поручную запис были поруками(?) и для отказа той мелниц послат кого пристойно, а в завладеніи той мелниц и в платеже оброчне днг оною мнстра игумну с оным крїстьянином відатца судом.

Тот протокол закрепили подполковник Иван Сенявин
Майор Петр Осеев».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61939. Оригінал, завірений підписами)

№ 226

**Між 1716 та 1722. – Скарга батуринаського отамана Федора Прийми
гетьману Івану Скоропадському**

«Ясневелможний мсці пане гетмане, мой велце премилостивійший пане и великий добродію.

Смиренно павши до лица земли у ноги ясневелможности вашей, доношу свою мизерную нужду, что міючи я, бідний, з ласки ясневелможности вашей урядь атаманства батуринаського и на том то уряді еще есмо и не обизнался, а вже на мене п. сотник прїсне напрасне злостуючи, з оним складаючи на мене невинные річи якобы я противний ему чинюся и килко раз мні уже пред ратушею дорікал: ты, мовит, насланий атаман и з ненависти своей направует на мене особ, якие переерждают, же (...)»* безперестанни, як великороссийские люде, и наши панове, жебы мене были, удаючи и непослушнен мні и усе, мовит, у его руках. Теды единого часу ехал с Киева гспдн майор Еропкина полку чрез Батурин и заночевал, а я зараз по указу з вечора подводи ему и проводныка наготовал. А п. сотник бил у Кролевци и тої ж ночи з Кролевца приехал и виділся з майором, а з сином его вечерал. Що чинячи оний майор, набігши на господу мою уночи, уже до утрени дзвонено, и прїсне напрасно почал мене быти и голову мні до криві палкою розбил и обезвїчил, мовячи мні такие слова: «Сотник мні казал, что ты не слушаеш нікого». Мію вельможний пане много на тое людеи, що чули тое и кров мою пролитую виділи, же увесь окривавлен и обезвїчивши мене з его наущеня, отехал, а мене кров облила. И од того побою хоралем и тепер не могу до здоровья прити, а он, п. сотник, видячи мене скривавлено прибитого, ни жадного слова за мною,

бідним, не мовил, бо и з его наущення прибыто и радуется тому, моей біді, не тилко сам (?), але и синов своїх на мене насилает, жеби чинили зо мною завод, такую мні, бідному, чинит нужду и мушу терпіти. Также сих уже числ, когда по указу ясневелможности вшей прислан в Батурин п. Яким Гречаний для гаченя мостов, теди п. сотник и п. Гречаному тож мене напрасно оскаржил, мовил: «попудь атамане, бо усе у его руках, а у мене нічого не маеш». Що чинячи, п. Гречаний, разсмотрівши, же моеї не маш ни жадной вини, что мене удает п. сотник з ненависти напрасно, и тое мні п. Гречаний сказал, що п. сотник мні узичает, Бг его знает за що, ані жадного атамана ненавыдит. Зачим я, мізерний, прошу ясневелможности вашей отческого милосердия, жебы он, п. сотник, не чинил на мене болше напрасного гонителства и невинних речей на мене не злостил з такой своей злости, не боячися Бга, и правних доходов, що на атамана належить часточка, не обирал и сам собі самому не удерживал, бо уже и много позабырал, що и мні належало б дати, як и всюда между урядами поводится. Бо кджиж милостивый пане дневние и ночние як належит отправаю нужди городовие, и всякую тяжесть на мене звергает, усе чынячи мні прикрост чи то в збираню подвод или якойколвек оказиях (?) на мене чинит гонителство, злостуючи, жебы могл як мене, бідного, напастию своею од того уряду атаманства отогнати. Кджиж когда подал я ему и первые висоце поважный ясневелможности вашей указ ведлут отаманства и у той час неласкаве при[йнял] и сварился на мене, а я терпіл, так и тепер повинуюся ему во всем и р[ад], жебым за щасливим панованям ясневелможности вашей на том уряды прожити з ласки ясневелможности вашей, а я, мізерний, должен всегда за ясневелможность вашу Бга молити.

Ясневелможности вашей, премилостивого пана моего, раб и найнижчий подножок Федор Прийма, атаман батуринский».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 512651. Оригінал. Запис на звороті «Суппліка атамана батуринского на п. сотника тамошнего». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 155–156)

№ 227

1722, січня 17 (6). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка

«Мсці пне полковник черніговский, мні велце мсці пне и ласкавий добродію.

Его млст пан полковник ніжинский писал до нас по указу велможности вашей в том, хто міет монаршие жалование грамоти, также гетманские оборонн[ие] універсали. Прето ми по данному розказаню поволни, посилаю сном своїм до велможности вашей грамоту монаршую переписанную, з універсалов гетманских списки, якие міємо на грунта. При сем его ж мя всегдашней поліцаю млсти в. м., м. мсцівому пну, всего доб[ра] зичливий и слуга поволний

Андрей Кандиба.

З Конотопу генваря 6 року 1722 ест».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55178. Оригінал завіреним печаткою і особистим підписом автора. Адреса: «Его императорского священнїшого величества Войска Запорозского полковникові чернеговскому и наказному гетманови его млсти Павлу Полуботку, моему велце мсцівому пну и ласкавому добродієви ласкаве». Запис іншою рукою того ж часу: «От пна Кандиби з присланям через сына его грамот и універсалов по указу. Пол[учено] януар[ия] 9 1723»)

№ 228

Між 1709 та 1722, березня 30 (19). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского прсвілого величества войск Запорозских обоих сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Всем кому колвек о том відати надлежатимет, особливе пану полковникові черниговскому з его старшиною полковою, ознаймуем сим ншим універсалом, иж презентовал нам премоцнїйшую монаршую црскую грамоту пресвітлого величества грамоту пн. Федор Лопата, войт черниговский, з всіма тамошніми п.п. майстратовыми на знесене там, в городі их, з землі ратушной козацких лавок, жебы оних не было, которых в тот час перед сим по тому монаршему указу оны не занимали, але в время прошлолітнего на увесь город Чернигов Бжиим попущением ставшого пожару тие комори згоріли, чога ради он, пан войт, з майстратовыми просили тепер такового ншого універсалу, жебы запретили козакам на помянутих ратушних містцах комор строити. Прето мы, гетман, его, пна войта, слушному внявши прошению, а барзїй послїдуючи преречоною царского прсвтлого велчства грамоті, яко веліли сей відати універсал, так повагою оной варуем и приказуем, абы войсковие особи там, в Чернигові на вышей менених містцах ратушних, гді свои міли комори, внов оних не важилися строити, але тая земля

як міская повинна при ратушном владінии найдоватися, барзій для пространства городов, с которих велми (?) есть отовсюду стісен.

Дан в Глухові з канцелярии ншой войсковоу марта 19 року __.
Вышменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 1576. Копія кінця ХІХ ст.)

№ 229

1722, січня 17 (6). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка

«Мсці пне полковник черніговский, мні велце мсці пне и ласкавий добродію.

Его млст пан полковник ніжинский писал до нас по указу велможности вашой в том, хто міет монаршие жалование грамоти, также гетманские оборонн[ие] універсали. Прето ми по данному розказаню поволни, посилаю сном своїм до велможности вашой грамоту монаршую переписанную, з універсалов гетманских списки, якие міємо на грунта. При сем его ж мя всегдашней поліцаю млсти в. м., м. мсцівому пну, всего доб[ра] зичливий и слуга поволний

Андрей Кандиба.

З Конотопу генваря 6 року 1722 ест».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55178. Оригінал звірений печаткою і особистим підписом автора. Адреса: «Его императорского священнішого величества Войска Запорозского полковникові чернеговскому и наказному гетманови его млсти Павлу Полуботку, моему велце мсцівому пну и ласкавому добродієви ласкаве». Запис іншою рукою того ж часу: «От пна Кандиби з присланням через сина его грамот и універсалов по указу. Пол[учено]: януар. 9 1723»)

№ 230

1722, серпня 25(14). – Конотоп. – Лист конотопського сотника Григорія Костенецького до чернігівського полковника наказного гетьмана Павла Полуботка та генеральної старшини

«Велможнии мсці пне полковнику черніговский и старшина енеральная, мні велце млстивии панове и всеблагонадежднійшии добродіі.

Получивши я от велможностей ваших поважнійший листовний указ

таковий, абим о обідах и побоях от гспдна капитана Количова, полку гранадерского фон дер Ропова, роті 4 сотняном моим починених по самой истинні виписавши до велможностей ваших посилал или для совершенійшаго обо всем донесения сам з людми от его ж, гспдна капитана битими, в Глухов вскорости приездил. Теди тепер под ярмарок, в городі нашом отправуючийся, ради всякой опасности удержалемся и люде того рады отпросилися. А яко перед сим за вчиненням тоей причини до велможнаго его млсти пна полковника нашего ніжинского, в Глухові будучого, обо всем том обстоятелно чинилем извiстие, так не иначей слово в слово на указі и велможностем вашим доношу:

Прошлого мсця июля 23 гспдн капитан Количов, прибувши к роті своей, в сотни моей квартирующей, на означенную ему в городі квартиру, которому по належитости з урядом моим поклон хлібом и прочим учинилем, (когда з своих приписних гспдн капитан на сім рации а дві порции декамрия з 15 по май 1 число за провіант, фураж и за дрова, хотя к еквипажу его капитанского при роті всіх мененный мсци не бивало, а к указу такова, чтоб выдават, нам не било) пославши своїх двух гранадер у село Поповку з козаков и посполитих рейментарских у един день золот[их] 140 видрал и при тамошних же атаману и войту в город припровадил, мусіли мененный атаман и войт з такою квитанциею, яка ему гспдну капитану била угодна, денги отдати. И вже третого дня будто наміреваючи от сел в свой путь отехати, прислал ко мні о вистатченне дванадцяти подвод и я из урядом моим ведлуг указу императорского влчства допрошовалем у его посланця о обявленне подорожной и если будут прогони. Однак всі подводи в ратуші велілем в поготовости на требование оногo держати. Тилко его млсть, не едучи того дня и веvі (?) для чего би ради, избравшис з многими гранадерами и из нашими ж присудствующими Михайлом Кохановским и Василием, зятем Гоцутчиним, бившими старостами, а до сотни моей неналежными, пришедши в двор шинковий пна Андрея Кандиби, посеред ринку стоячий, казал полвiдерка горілки и пива для гранадер за свои гроши дати, який доволно подпивший, поневаж многии хмелнии в том же дворі и просипалис, первие по атамана городского, потом по писара сотенного в двори их пославши, же именно оних по своей потребі и куда отшедших от домах не застали. Теди оставивши атамана, бо у дворі в тот час нікого не било, повторе на двор писарский до дванадцяти члвка мененних гранадер послав где его, писара, матку в старости будучую, взявши, з немилосердным боем в тот двор шинковий запровадили, а он сам гспдн капитан по килко кротне поклонившюся бил ногами и опростоволосивши, предстоящим веліл непоединокротне тое ж чинити.

Якую потом мало не до смерти прибитую еще не надаремно, леч мусіла за примусом его ж вина волоского дві кварта и меду сколко гарцей купити, отпустил. На котором роздруху и многих людей веліл по всем городу гренадером ловити, яко то Кондрата Кушнера ринку гренадери поймавши з немилостивим боем в той шинк пред его, капитана, привели и там вже, хотяй не бито, однак поти не отпускал, по[ки] аж вином волоским двома квартами откупилса и копіюку бо тилко одну при собі міл, на горілку мусів отдати.

Лукияна, ключника ратушного, в том же дворі шинковном сам гспдн капитан за тое, что писара не винайшол, палицею перво в одежи бил, а потом, а потом росперанувшогося (?) в одежи ж, яких до троіх (?) з гренадери на нем зламал, биючи.

Ивана Кушнера на ринку поймаши за волоси, гренадер у той шинк волук, а сам гспдн капитан вслід палицю по плечам бил довільно, а у шинку всі гуртом.

Гренадери били хто чим видя, а потом за караулом будучий, не купуючи напитку отпросившис, свободився.

Пна Короцкого, старосту семионовского, чрез город мимо той шинк едучого, казалзапинивши, гренадером у шинк увести; перво сам гспдн капитан вдарил, а потом веліл за лоб звозчику по сінах волочачи, канчуком бити, от якого побою знатно бил окривавлен.

Ивана Руденкого, різника, (?) за тое, что якоби харт гренадерский у его дворі подрізал ногу, веліл пред себе на свою квартиру привести и зараз пред ним, гспдном капитаном, веліл бити, а потом довольно палічам (...) * руками битого, казал до колеса привязати и привязаного поти бити, поки повинився, невинуватим будучи, за хорта платит мусіл коп десят дати, а тим гренадером, що били, за працу дал пол золот[ий].

Степана Ярмолу, якого первие еще до приезду капитанского его капитанския денщик з хлопцами гренадерскими и гренадерами, на добровольной дорозі едучого з торгу за рибу, что не дал дармо з воза набрати, коллем и поліннем побили, голову и руки поперебивали и мало не до смерти прибили. Якого до ратуша освідчаючи побои (?) власне за неживаго его жена привозила и сего гспдн капитан за приездом своїм пред себе веліл привести и еще от первого побою не виздорвілого нещадно батожжем поворочаючи бил, а сам ногами и завязавши назад руки, веліл битаго на пострах и позор всім по улицах водити поки аж ему, капитану, коп десять дал. И так мусіл, будучий в той страсти, отплатитися, а от побою Бог відаєт чи скоро виздоровієт.

Музик двох, якии з прочиими товарищи пред ним, гспдном капитаном, гуляющим, грали первие у дворі Гоцутчином, кулатчом за

лоб волочачи, били и ногами топтали, а потом за браму вишедши на майдані, оних веліл батожам, покладаючи бити, а сам ногами бил, з которих един ледво волочитися, а другий так болно бил збит, що и по сей час не может виходитис.

Игната Парпуренка и его жену веліл пред себе гспдн капитан привести, а за тое, что в него стоячого, гренадера конь гспдров потерял муштук, зараз за караул каз[ал] взять и до колеса привязати, якого привязаного бито. Хотячи от того вязеня свободитис, поступился ему, капитану, хорта привести и отдат. За тое отпустили, а жену его пред себе у хагу казал увести и веліл сісти, частуючи вином, говорил: «Вот я як у прочиих денгами побрал, от вас денег не возму, тилко зо мною волю мою учиниш». Когда ж отказала, что того не хочу учинити, тогда ж казал єї за караул взят и до колеса привязати. Знова он до єї привязаной он, гспдн капитан, колко разне приходячи, о том питал, аби волі его повинулас, не соизволила, то и горше казал єї привязат, а бити не били. В том вязеню през сутки сиділа, а когда муж єя, привудши хортицу из хортяти, просил его, капитана, аби его жену отпустил, то и хортици не принял и жени не отпустил, поки горілки полвідерка дал, мяса за пят (?) копіек, а сира за шаст (!) купил и отдавши, свободилас.

Прето видячи я такovie людем от его, гспдна капитана, чинячєся розорения и побиття и сам не насмілем до его, в шинку гуляючого, для розмови о таком галасі пойти, поневаж и на мене чинил перехвалки и всі граждane так били устрахнулися, что многие заможнійшии з своїх дворов поуходивши, по чужих убогих дворах всю ночь под страхом проводили, ежели ж по вичитанню сих людем обид от его, гсдна капитана, починених непременно от велможностей ваших будет мені указ и з людми обіжденними в Глухов приездити. Теди панское позволение при нижайшом моем уклоні готов исполнити. А тепер млстивой их же себе навсєгда вручаю ласце велможности ваших моих велце ласкавих панов и всенадежднійших добродієв нижайший слуга

Григорий Костенецкий, сотник конотопский.

3 Конотопу августа 14 року 1722».

Адреса на звороті: «Великого гсдря нашего его императорского всепрєсвітлішого влчства Войска Запорожского полковникові черніговскому и наказному гетману и старшині енеральной, велможному его млсти пну Павлу Полуботку, моим велце млстивим панам и всеблгонадежднійшим добродієм всепокорственно».

Запис іншою рукою на звороті: «Од сотника конотопского з

объявлением якие капитан гранадерского Роппова полку 4 роты прозванием Количов, приехавши в Конотоп, починил людям збийства и побой. Принесен августа 15 року 1722».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55242–55243. Оригінал завірений печаткою і особистим підписом сотника. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 67–68)

№ 231–232

1722, серпня 19. – Ніжин. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до коропського дозорці Андрія Іванова

«Мой ласкавый пне дозорца короповский.

Присланное от вас к нам зознате старинних людей короповских о спорной сіножати за рукою вашою и тамошних урядников виписанное читалисмо, которая як в том зознатю явствуует, здавна надлежала на державцу короповского, а не козакам.

Теды жадаем вас абысть оной казакам не попускали во владіние, а о протчііх интересах якие в листі своем виражаєте, надлежит вам описоватис до ясневелможной от других зас некупленних кгрунтах, которими козаки и посполите по селах владіют, давно было вам потреба обехавши, увідомитис и запысат оние, однак уже хочай тепер старайтес обехат и подлиное завзяти извістие, повторе жадаем и упоминаем и зычим вам доброго здоровья.

З Ніжина августа 19 року 1722.

В подлинном подписано так:

Вам зичливий его императорского прсвітлого влчства Войска Запорожского полковник ніжинский Петр Толстой.

К сей копії Андрей Иванов руку приложил, а подлінний к себи взял».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 1038. Арк. 15. Тогочасна копія)

№ 233

1722, вересня 14 (3). – Реєстр прибутків з Обмачева для гетьманського двору

«Року 1722 септевр. 3 дня.

Реєстр предложена сколко яких каменей найдуется на греблі

новомлинской, на двор рейментарский обмочевский идучих.

Данилов Ларченков в те камен 1, на двор рейментарский 2 части.

Гспжі Троцкой каменей, на двор рейментарский 2 части.

Дмитра Стеценка каменей два, на двор рейментарский 2 части.

Лесков Зубченков камен 1, на двор рейментарский 2 части.

Пилипишиних каменей два, на двор рейментарский 2 части.

Максимов Ларченков камен 1, на двор рейментарский 2 части.

Григориевой Самойленковой каменей 3, на двор рейментарский 2 части.

Кирила Троцкого камен 1, на двор рейментарский по половині.

Тимошихи Борзенской камен 1, на двор рейментарский по половині.

Григориевой Ярошенчишиной камен 1, на двор рейментарский по половині.

Семена Григоровича камен 1, на двор рейментарский 2 части.

Всіх каменей на двор рейментарский идучих по дві части, 12, а по половині идучих каменей 4.

Григориевских войскових каменей на двор рейментарский идучих 4 и ступи просяние и суконние.

Реестр каменей греблі новомлинской, не идучих на двор рейментарский обмочевский.

Ясновелможной добродійки (Насті Скоропадської – Ю.М., І.Т.) каменей два купленних.

Велможного его млсти пна судії енералного (Романа Анікіевича (?) – Ю.М., І.Т.) каменей 8.

Велможного добродія его млсти пна полковника ніжинского (Петра Толстого – Ю.М., І.Т.) каменей 4.

Превосходительного его млсти гспдна Сави Рогозинского камен 1, который остался его превосходительству по Ломіковском (?).

Пну Ломиковскому камен 1, наданий з каменей войскових (?).

Пана Кочубея каменей 2.

Законниц новомлинского мнстра каменей два.

Григориевой Самойленковой каменей 2, по дві части.

Розмір на велможного его млсти пана полковника лубенского (Андрія Марковича – Ю.М., І.Т.)

Григория Тоцкого камен 1, дві части идет розміру на мнстр ніжинский.

Того ж мнстира ніжинского на самих их идучих камен и ступи просяние и суконние два.

Григорихи Шишкевички камен 1, на неї идет зо всім.

Данилов Горкавенков камен 1, дві части розміру идет на Александра

Шишкевича.

Всіх каменей на двор рейментарский не идучих 27 и ступи просяние и суконние.

А на цілой греблі новомлинской всіх каменей 40, ступ просяних дві, суконних ступ дві.

Реестр предложеня сколко каменей на греблі батуринской, идучих на двор рейментарский обмочевский.

Камен еден Козловской по половині.

Камен 1 Емчишин дві части на двор.

Камен єї ж по половині на двор.

Камен Солонинин дві части на двор.

Камен Булавничой по половині.

Камен Кураховского 1 по половині и валуша его ж по половині.

Законниц новомлинских каменей 2 по половині и ступи просяние и суконние по половині

Камен Кгележишин по половині.

Пна Мойсія Нестеренка каменей два.

Коломійчиков камен 1, дві части на двор.

Соловчов (?) камен 1, дві части на двор.

Камен 1 пана Раковича на двор по половині.

Камен 1 Филонов дві части.

Всіх каменей по дві части на двор идучих 5.

А по половині идучих каменей 9.

Валуш дві по половині.

Ступи просяние и суконние по половині.

Еден камен довгополовский зо всім идет на двор.

Реестр предложеня сколко каменей на греблі батуринской, не идучих на двор рейментарский обмочевский.

Ясневелможной добродійки куплений камен 1.

Часноков камен 1, на его идучий.

Сотника батуринского камен 1, на его идучий.

Черънецких каменей 3 и ступи просяние и суконние зо всім на них идучие.

Велможного его млсти пна писара енералного (Семена Савича – Ю.М., І.Т.) камен еден.

Камен 1 Стягайлов, другий камен Стефанов по нем (?) идучие, наданни велможному его млст. пну Жураховскому, асаулі енералному.

Каменей три Чечелишини по половині идучие, на (...) * его превосходителству гспдну коменданту.

Велможного его млсти пана судії енералного каменей 4.

Иванов Атаманенков камен 1 зо всім идет на его.
Проценчишин камен 1 по половині идучий надан Михайлу, бившому полковнику білоцерковскому.
Роговников камен 1, на млст их идет.
Гавруков камен 1, дві части надано на черниц (?).
Мізиков камен 1, дві части надано на черниц.
Камен 1 чернцам из черниціями идет по половині.
Камен 1 черничий, на самих их идет.
Пні Пашковской каменей два зо всім юй належит.
Пні Михайловской камен 1 зо всім идет на єї.
Чаусов камен 1, дві части надани сербской полковниці.
Демчишин камен 1, дві части надано на гсд полковников.
Ея ж валуша на тих же гсд по половині.
Всіх каменей на двор нейдучих 35.
Ступ просяних дві, суконних дві и валуша».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55165. Оригінал. Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 69–70)

№ 234

1722, вересня 14 (3). – Реєстр прибутків з Обмочева для гетьманського двору

«Року 1722 септевр[ія] 3 дня.

Реєстр надлежащих до двору гетманского обмочевского хлібних и грошевих приходов.

Напрод

Приходи хлібние зо млинов батуринских и новомлинских войсковой части.

Приходи хлібие з поля, надлежащего до двора.

Приходи хлібие осипние з людей посполитих пахатних.

Именно: от коня по четверику овса, и от пари волов по четверику овса.

С того ж подданства грошевие приходи.

У селі Устю от коня по десят алтин.

В том же Устю от піших можнійших по золотому, а от подлійших и от подсусідков по пол. зол.

У селі Обмочеві, в Мітеювни (?), в Красном от коня по зол., и от

пари волов по зол., а от піших по пол. зол.

В тих ж подданих, в кого окажуться пчолі.

От десятка взимається десятіе, а кромі десятка по 2 алтина.

В тих подданих, в кого окажется казан винокурний, от казана по 3 зол.

И всіх тих грошей з подданства збирається зол. на 200, иногда ж болш, иногда менш.

С того ж подданства до всего взимається в год гусей 20, утят 20, часноку вінков 20, цибулі вінков 30 и по курици или по півню з кожного двора.

Грошевіе приходи с перевозу Ретенского (?) и Сенютинского збирається в год по тисячи зол., иногда же болш, иногда менш.

Грошевіе приходи погребельніе: з греблі батуриноской и новомлинской от важкого воза по шагу, от порожного по чеху.

Итого збирається чрез літо цілоє зол. на 300, иногда болш, иногда менш.

Грошевіе приходи з гребел батуриноских и новомлинских валюшніе и ступніе, яких збирається в год зол. на сто, иногда болш, иногда менш.

На тих же греблях батуриноской и новомлинской поколющина и показанщина, на греблі батуриноской от кола по 20 зол., а на новомлинской от кола по 9 зол.

До того ж двора обмочевского поля надлежашого, почаст и сіножатеї, у Обмочеві, ув Устю, в Красном, в сотнях Батуриноской и Сосницкой.

Озера в Макошині в сотні міської.

Ув Устю в сотні Сосницкой.

В Пекарові в сотні Новомлинской.

В Обмачеві и в Батурині в сотні Батуриноской.

Андрій Іванович, дозорца обмачевский рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55166. Оригінал, підписаний обмачевським дозорцем. Запис на звороті: «Андрій Іванович, дозорца обмачевский рукою». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 70–71)

№ 235

1722, жовтня 15 (4). – Скарга козаків с. Дунайця

«Велможный мсці пне полковнику черніговский и гетман наказний зо всею енеральною старшиною, нам всемилостивійшиє добродіє.

Уже тому назад літ двадцят, когда его млсть кнзь Четвертенский з

козацтва нас в мужики до себе в підданство привернул насильно, а мы з дідов и з отцев всіх були козаки и до вуйска ходили и вояцкую службу отбували. Прето тепер просим велможности вашей панской о таковий респект: выдати поважний указ до его млсти кнзя Четвертинского ижъбы нас болш в подданство не примушал, чтобы мы по прежнему козацкую службу отбували. О що велможности вашей панской вторично просим.

Велможности вашей панской нижайшие слуги и подножки

Оксен Бойченко, Сидор Петренко, Петро Білоусенко, Назар Илляшенко, жители и козаки села Дунайца».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51225. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 156–157)

№ 236

1722, не пізніше жовтня 18 (7). – Глухів (?). – Скарга козака Степана Семеновича чернігівському полковнику і наказному гетьману Павлу Полуботку і резолюція по його справі

«Велможный мсці пне полковнику черніговский и наказний гетман з енеральною старшиною, мні велми мостивий пне и добродію.

Еще покойний пн. Миклашевский старий, будучи атаманом глуховским, принявши себі село Воргол за гетмана Мазепы, в подданство отца моего з козацтва вылучивши, пригорнул себі в мужицтво, а по отцevi и я служил також мужицко. А тепер, хотячи я свого діда и отца войсковую обновити службу павши у ноги велможности вшой прошу такового на себе милосердия, ижбы я по-прежнему як былисмо з віку козаки принят был в козацкий сотні Глуховской компут и за узнаную милост должен буду до конца ж[ития] Бга блгати.

Велможности вшой милостивого моего пна и добродія нижайший подножек.

Степан Семенович, козак воргольский».

«Степан Семенович, козак воргольский, доносит в.в., что (...)» Миклашевский покойный, як был в Глухові атаманом и в тую пору надано ему од Мазепи село Воргол, когда ж завладіл, зараз супплікуючого отца з козацтва в подданство привернул, да и сам скаржачий по смерти отца своего мужицкую одбувал повинност. А тепер просит в. в. о таковой респект, иж бы козацкую отбувал службу як и отц умерший супплікуючого козаковал.

Под октябрия 7 1722 року.

Указано».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51228. Оригінал. Запис на початку документу іншою рукою: «Под[ано] (?) августа 4 року 1724». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). *СЛ*. 2017. №1–2 С. 157)

№ 237

1722, листопада 20 (9). – Батури́н (?). – Лист батури́нського жителя Федора Ярошенка до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка

«Велможний мсці пне полковнику черніговский и наказний гетмане з старшиною енералною, мні премилостивійший пне и великий добродію.

Доношу велможности вшой, что еще за измінника Мазепи бивший тогда з при ему цілюрик, мой власний и моею куплею набитий ліс, не відаю з яких мір стал на оний наловуватися, абы я ему продал и еще без торгу стал оний пустошити. Любо ж я посланих его в лісі и заставал, однак по приказаню его мні отвітовали, же (мовит) мовчи, ибо п. велів тебе прийти, если бы ти нам що стал говорити. Потум видячи я себі такую обыду, мусилем приговорити ему торгом за сто коп. Якому торгу будучи он контент, дал мні задатку талярей 10, який ліс уже ему отвел был. Теди он послі уже, приславши мене пред себе, сказал, иж будто он дорого у мене купил и одобравши помянутие талярей 10, якие дал в задаток, мене у турму, а матку у бездегарню вкинул. Послі у три дні присилал бурмистра до нас, абысмо оддали за пядесят талярей. Поневаж если не міли б взяти оних, то хотіл мене киями, а матку канчуками быти, од якого вязеня мусіли взяти и пядесят талярей без пяти золотих. А поневаж тепер зят его тим ліском владіет, того ради прошу влможности вшой аби он, зят цілюриков, тие сто золотих мні недоплачени уїстил.

Велможностям вшим моім премилостивійшим пнам и великим добродіям нижайший слуга Федор Ярошенко, жител батури́нский.

Октовр. (?) 9 року 1722».

Запис на звороті: «Федор Ярошенко, житель батури́нский, прекладал велможности вшой, что за бившого гетмана Мазепи Самуило, цілюрик, усиловне в него, скаржачого, ліс отнял и міл за оний 50 талярей дати, но тилко пядесят золотих дал, а 100 золотих и до сего часу завелося,

а лісом жалобливого владіет Зарудний, зять небожчика цілюрика, з которого управи, абы он, Зарудний, тые 100 золотих за ліс доплатил».

Інший запис на звороті: «Одкрытый указ позовный к новому літу в Глухов под кондицією ежели etc».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55159. Тогочасна копія)

№ 238

1722, листопада 24 (13). – Заповіт кийвського митрополита Варлаама Ясинського

«Завіщание посліднее.

Пречестному отцу Савві, архимандриту монастыря ніжинского да их млстям гспдам ктиториям того монастыря Блговіщенского ніжинского уміраючи, посліднее воздаю цілование их млстям и прошу чрез ціну неоціненную Кровь Спасителя ншого за нас излиянную, дабы мой сей завіт исполняли, послалася часто от моїх келейних доходцов денежок неоскудно и нні послідняя послілка тры тысячи и триста рублей вручается ктитору его млсти пану Димитрию Володковскому в вірние руці а за тия и протчия денги прошу сым послідним завіщателним прощением, чтоб сыя вещи в бытие произошли: Первое: церков всю малиованиям украсити, как почали в олтарі Второе: трапезу с церковю и с протчіими надлежащими твердо и кріпко поставиты и жестяним железом покрити, тамже и библиотеку построїти. Третье: колоколню з болшими часами для угоды всему городу построїти. Четвертое: бгоділню змурувати. Пятое: в ветхом монастырі на погорілом місті церков каменную не велми великую поставити и жестю покрити. Шестое: двory греческие для пространения монастыра скупити. Седмое: мідь ламаная ис колоколов, которая обрїтается в Новгородку в монастырі, к той міді прикупить еще да вилити колокол к церкві Блговіщенской ніжинской Осмое: триста рублей от сина войтова Петра отискать, церковние то денги и утаеват их клятва сия вся блгопромислителному их милостей к храму бгородичному призрїнію и строению вручаю не от чоловік, но от Бга мзди воздаяния ожидающим, аще же что противно волі и завіту моему станется, позиваю на Страшное Судище Бжие и тамо воздат отвїт всяк за своя діла

1722 года ноября 13 д.

Смиранный и недостойный митрополит рязанский Стефан, архигрїшник.

Тестаментов катедры киевския канцелярист Матвій Ядрило».

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 3795. Оригінал. Запис внизу документа: «Сводил с подлинными копиями присланных». Через кілька сторінок у цій справі знаходиться ще один список (копія з копії) заповіту Яворського, датований трохи інакше (13 листопада) і який має таку приписку: «На копії написано: Сия копія завіщання с подлинного освідітелствовал Платон, архимандрит Блговіщенского ніжинского монастыря»)

№ 239

1722, листопада 25 (14). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до
чернігівського полковника Павла Полуботка

«Велможний добродію мсці пне полковнику черніговский, мой велце ласкавий добродію.

Любо не хотіл би тепер сим моїм листовним затруждати велможность вшу прошением, понеже тепер в сотню ншу Конотопскую присланная з Глухова инструкция по указу его императорского влчства до старости подлипенского о обранью з млинов часть войсковую з тих, коториїх греблі шарварками помагаються гатити, а не от тих, що сам господар своїм коштом угачует без общой помощи якої я, иміючи гребелки, власною своею гачу працею, як и ввес о том Конотоп может посвідчити. Прислал до мене пн. староста подлипенский в таком договорі, жеби я без его відома жадного до млинов не имів діла. Зачим я нарочне (?) пишучи до велможности вшей, моего ласкавого добродія, просячи, чтобы приказали велможност вша своїм приватним листом до его, пна старости, жеби оттил (?) войсковую брал мірку з млинов, що общенародно гатятся, а не от сих же власне своїм коштом з великою трудністю угачуемо, яко в инструкції императорского величества указано. О сем всепокорственно вшу велможность упросивши, моего всенадежнаго добродія всегдашим и застаю

велможности вшей моего ласкавого добродія во всем зичливий и рад служити Андрей Кандиба.

З Конотопа ноеврия 14 1722 году.

Адреса: «Его императорского пресвітлого влчства Войска Запорозского велможньо[му] его млсти пну Павлу Полуботку, полковникові чернігівському, моему велце ласкавому добродієви надлежит».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 55179. Оригінал, особисто підписаний Андрієм Кандибою і завірений печаткою. Запис на звороті іншою рукою: «От пна Кандиби о греблі его и мельницах, з которых дозорца подлипянский хочет часть войсковую брати». Оpubліковано: 3 матеріалів до «Українського Дипломатарія» XVI–XVIII ст. Козацька скарбниця. 2017. Вип. VIII. С. 72)

№ 240–242.

1722, листопад. – Глухів. – Лист наказного гетьмана Павла Полуботка до Кочубея

«Наш зычливий пртелю пане Кочубей.

Оришка Федориха з сином своїм Никитою, жителі тиницие, еще преж сего подавали нам свою чолобытную, ускаржаючи на Илка Ткаченка, тамошного тиницкого подданого в. мстиного, же не толко он, Илко, пограбил в скаржаючихся кони, вола и свиту за тое толко, что гуси их увойшли в ячмінь, але ще в. мст едно по уданю того Илка другое мстячися, же она, Федориха, не спрдала в. мсти кгрунту, казал синови еї Никиті и полтораستا киов дати. По которих чолобитной з канцеляриї войскової енеральной видан был таковой указ, чтоб подданий в. мстин тиницкий Илко чи то во всем перегодил жалобливой, чили сюда, в Глухов, перед суд войсковий енералний на росправу становился з ими И хотя Илко, відаючи свою з их вину, почал был годити Федориху и сина еї Никиту таким способом, чтоб забратие річи он, Илко, поворочал, а за побої Никити в. мст бы ему учинил награждение, однак як тепер повторне она, Федориха, к нам суплікует в. мст не толко сам не хотіл Никиту успокоїти, но и Илкови не веліл годити оных. Чего ради сей наш до в. мсти ордынующи лист, пилно приказуем, абыс як сам в.мст за побої, так и подданий его Илко за грабіж, без всякого отлагателства помененную Федориху з сином погодили и во всем належите успокоїли там. А если того не міл быс в. мст учинити, то для окончания того заводу ажебыс в. мст и сам в Глухов сюда приездил и подданому своему веліл стават тут тиницкому Илкові, повторе приказуем.

З Глухова ноевр. року 1722.

В. мсти зычливые пртелі, его императорского прстлого влчтва Войска Запороз[кого] полковник черніговский и наказний Павел Полуботок».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56294. Тогочасна копія)

«Всемилоствивійший мсці панове вислание

Я, нижеподписанная удова, упадаю под стопи ног пред милостию вшею панскою сиротоболне просячи вашей благоразсудительной милости о своей кривді и обиді мні учиненной от пана сотника нашего глинского. Прето ж в таком способі, же міли ми млин стоящий в Гудимах на Чебераковской греблі и пан сотник, хотячи его в нас безціне купити, и стал моему мужу великое утисненне чинити; перве когда же подаршини вибирали и мой муж возрастом бил небольшим и он его ради млина к той аршиной міри яко неудобного к тому возрастом страшил (?), присутствуючи к тому. Потом в прошлих годах загадает моему мужу до войска в поход до Царичина и мой муж без всякого отлагательства у оний поход и приготовился зо всім надлежащим и пошел до пана сотника жеби ему благословил наймита наняти и послат у оний поход и пан сотник отправил до наказного сотника у той поход нараженного, мовячи: если приймет, то можеш и нанятого козака послати, и наказний отказал, аще пан звелит, то й приму, мні еще и лутше. И мой муж повторе пошел до сотника и он и повеліл, когда же ж и войско пошло и от нас нанятый козак пошел, а потом уже пред праздником Успением Пресвітлой Бци пришлет атамана нашего сілского, жеби мой муж пред него становился и скоро пред ним стал и он, пан сотник, стал ганити, мовячи: нанял козака еси у войско, а сам чему еси не йшол и зараз моего мужа у колодники забивши, и в ратушу вкинул. В котором то туремном заключениі чрез цілий тиждень сиділ, а випустивши з оного вязеня, и велит, жеби нагоном за оним войском ишол. И мой муж ціле приготовился сам ити и пошел до его питатис с ким би ити и он знову отповідал: не йди, чего будеш турбоватис, от ти мні млин продай и мой муж отказал: что ж, пане сотнику, мой отц мні задержал, так теж и я хощу своїм дітем удержати, которих и тепер мію пятеро дітей. И он тож отказал: колко державши, то не можеш удержати, а як мні продаси, то поки я сотником буду, то волности будеш сидіти. И мой муж не зволял на то, а что и видячи от него великую нужду. мусіл и попустити тот млин и он, пан сотник, дав моему мужу пятсот золотих без торгу. А впред люде приторкали куплею, то давано осмсот золотих та не на продажи бил и таким то насилием он, пан сотник, у нас млин купил и волности ж нам не било и еще якие случаї били или наїзди, то на мой двор насилал и мой муж, не стерпячи нужди, побранился з атаманом сілским и атаман позивал пред него и избавил сім коп и пан сотник

ганил моего мужа безчестно, мовячи: ти хочеш волности сидіти, что я, купуючи млин. тобі полецал, а ти те знай, что мой млин и мої гроши будут. О том вшему добродійству доношу и смиренно слезне просячи ваших панских милостей о свтую справедливост, а я завше щасливое и долголітне пановане буду Гда Бга молити повся часу.

Варка Коржиха, жителка гудимовская нижайшая подножка».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51223. Тогочасна копія)

№ 244

1722, грудня 13 (2). – Відомість про кількість артилерії Прилуцького полку, яку залишили в Царицині

«Відіние

сколко пушок полку Прилуцького и при пушках приоставили в Царицині декемврия 2 року 1722.

Пушок з станками и покровцами	4
шор пушечних пар	4
куль	409
мішечкув з дробом	14
ракув (?) желіза	10
шматув желіза	4
шуфелков	4
крейцарув	4
фітелюв	4
молотков	8
кліщув	3
ковадло	1
лопатов желізних	3
рурок мушкетних	2
ланцуг	1
палуб войсковий	1
палубних шур (?) пара	1
возових шур (?) пар	2
пороху бочонок вписаное в книгу	2
полковничих шур (?) пара	1
намет один полковничий.	

Сії вышшевираженні річи по приказу велможного его млсти гспдна полковника и коменданта царичанского Лва Юревича Саливонова

принял Семен Павлович Курдюков, сержант артиллерии царичанской, декабря 2 року 1722».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51195. Оригінал)

№ 245

1722, грудня 5 (листопада 24). – Глухів. – Лист наказного гетьмана Павла Полуботка і генеральної старшини до старшого військового канцеляриста Петра Валькевича

«Нам зичливый пртлю пне Валкевич.

Лист в. мстин, з дороги к нам дня вчорайшого писанный, чрез стародубовского козака з писмами од пна наказного полковника тамошнего, сюда в Глухов прибувшого, мы получили. В котором поневаж в. мс. виражаеш, чтобы пн. Губчич, сотник почепский, или тут нам од себе дал на писмі відение о селах и протчїих угодиах, в Почепском уезді найдуючихся, також и о межованю Шидловского, или для того бы одправлен был без замедліния в Стародуб. Теди мы его, пна Губчича, и мало zde не удержуючи для вишвираженной потреби, отселя одпустили и казали ехати просто в Стародуб з в. млстю и протчїими, з ким надлежит, для повиданяся и совіту, як в настоящом межовом ділі почеповском надобно поступити, которое чтобы помислно надлежащим было окончено порядком, хотя в. мс. тщательного своего во всем прилагати стараня, найбарзїй о взисканю книг межових фіскала Кривцова, которий з росказаня гспдна Шидловского уезд Почеповский межовал. Якие межовие книги если бы не могли где винайтися, то принамній писат тих, которие Кривцов при своїм межованїи для крїпости людям грунтами сумїжним роздал, добути старайтєся, з которих можна будет извїститися, что если на оних нікто в комиссарах од гетманской стороны не подписовался, то не полюбовном договору, леч без совіту и согласия гетманского тое межоване діялося и комиссаров для межованя того уезду Почеповского покойный пн. гетман в тое время не опредїлил, причом можно будет в. мстем накрїпко обстояти. Також пошовши в ратуш тамошний стародубовский, перевертуй в. мс. книги міские з прилежанием: чи не винайдется в них реестр всего полку Стародубовского, в котором нні владїтєся свїтлїйшим кнзем села, мельници и протчие угодиа тие, якими прежние гетмани и покойный пн. гетман Скоропадский владїл, також шляхетские, козачие и протчие добра в сотні Почепской найдуючиеся: чи и, где и сколко именно могут

быти изображени, а барзій такого реестра обисковати надобно, который бы рукою бувшого полкового писара Гордія писан. З якого по описі козаков и посполитих людей где, хто, в котором селі свое мешкане міл и до которой сотні належал, латво и границя почеповского уезду, як оный прежде во владініи гетманском был, дознатися может. Поколя зас такие полковие реестра, где отищутся, тепер пн. Губчич за приездом своїм в Почеп як належит о всем вишепомянутом споряженное у себе в поготовости держачоется, прислати міет в мсти на писмі відение, которое гаразд висмотривши что в оное другого якого уезду сел, мелниц и протчего омилкою не вписано будет, пп. комиссарам нашим за прибитем их туда для латвйшого и скорійшого діла слідования подлуг данной з високоправителствующого сената инструкции его мсти гспдну полковнику Давидову вскорі в полк Стародубовский прибути міючому, вручили. Да он же, пн. Губчич, словесно предложил нам, что по указу покойного пна гетмана небожчик хорунжий енералный пн Сулима и покойный полковник стародубовский пн. Жоравко посланы были в Почеп трижди. В первый раз для оддания міста Почепа з селами, мелницами и протчими угодиі, що в гетманском владініи было, в державу світлійшого князя, а принимал от них все тое гспдн Алимов, од его світлости туда нарочно ординованный. В другое: по требованию его світлости до покойного пна гетмана занесенном для розиску о арендових грошах, которых прикажчикам тамошним почепским нікоторое товариство з сіл своїх не хотіли виплачувати. В третое они ж пп. хорунжий и полковник ездил з універсалом гетманским для отдания тамошней Почепской сотні бывших козаков в подданство его світлости, которых козаков в тот час одбирал гспдн Шидловский и того времени по его, Шидловского, велінню межовал уезд Почепский фіскал Кривцов сам, а комиссаров од стороны гетманской з ним не было и заехал в Бакланской сотні нісколько сел, мелниц и протчего, что універсалом гетманским его світлости во владініе не показано. О чом всем (мовит) небезивістни сут и тие стародубовские полчане, которие з покойним п. хоружим и полковником своїм в присутствіи найдовалися. Сего ради яко словесно в. мсти при отправі его отселя предлагалисмо, абысте з пном наказним полковником тамошним и протчею старшиною полковою и хтобы тилко к помянутому межовому ділу был потрібен совісно во всем поступали и як возможно вскорости предвараючи прибытие туда гспд комиссаров оное подлежащее діло со всяким споряжали обстоятельством. Так и через сей лист пилно в. мсти жадаем и приказуем, абысте, что тилко здастся к ділу быти потрібно для доказателства, было в поготовости, о чом и до пна наказного, особливый лист нш посылаем

з докладом таким, дабы полчан тих, которые з пп. хоружим и полковником для отданя козаков почепских в Почеп ездили, допросил: если был хто в сообщении з Кривцовим для межованя уезду Почепского од стороны гетманской определеннй или сам Кривцов з росказаня Шидловского помянутий уезд Почепский межовал. Объявляем в мсти и ему ж притом зичим доброго от Гспда Бга здоровья.

З Глухова ноевр[ия] 24 д. 1722 року.

В. мсти зичлиwie пртели его императорского пртлого влчства Войска Запор[озкого] полковник черніговский и наказний гетман Павел Полуботок.

Войсковий енералний судиа Иван Чарниш.

Василий Жораковский, асаул енералний.

Яков Лизогуб, енералний бунчужний».

Адреса: «Ншому велце зичливому пртелеві пну Петру Валкевичу, енералной войсковой канцелярії первійшому товаришеві, пилно подати».

Запис: «Получен в Старод[убі] 27 ноеврия року 1722 о межовом почепском ділі з прилогою книжих листов и універсалу на Почеп данный».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56295. Оригінал завіреним особистими підписами авторів і печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 71–72)

№ 246

1722 (?). – Лист козаків с. Попівки до ніжинського полковника Петра Толстого

«Велможный мсці пне полковнику ніжинский, премилостивійший пне и добродію нш.

Служили ми у ясневелможного пна гетмана болш шестнадцяти год, нас, члвка тридцят из села Попувки, зостаючих при конях. А тепер, по смерти его млсти пна гетмана, позосталися осиротіліи и не знаем до кого прихилится, а предто убожайшим до превисочайшой велможности вашей панской млсти уतिकатися вашим поважнійшим стопам, просимо покорне, жеби по премилостивой ласце своей рейментарской ведлуг вираженя нашей супліки убогой, не презривши прошения нашего, рачил

мльсть свою панскую явити, поневаж иной надії не маем опроч Бга и велможности вашей, упадаем и просимо милосердия вашего панского: покажіте нам, жеби ми знали кому служит, добре не можемо болш истерпіти нужди великой од своего отамана Яцка Мирченка, который нам чинит кривди и налоги великие. Первое як поїдемо в город, то нас велит коні позабірати; другое постановил у нас драгунув чоловіков пять, а перед тим у нас тилко стояло чоловіка трох, а все през свое дозволене и иниї обіди нам робит. За що просимо ласки и милосердия вашего панского, жеби нам болш отаман кривди не чинил, а ми узнали ласку добродія нашого. В долгий и щасливий вік за доброе ваше здравие и за щасливое пановане будем Госда Бга благати.

Вашой панской млсти нижайшие слуги и подножки

Опанас, отаман палчинский.

Юско Ризниченко.

Хома Чепурный».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 55023. Оригінал (?))

№ 247

Між 1721 та 1725. – Витяг з універсалу гетьмана Івана Скоропадського

«В отвітчиковых генералного писаря Савича.

В уневерсалі бывшего гетмана Скоропадского марта 14 дня 709 году объявляе всей старшині и черни, а особливо черниговскому полковнику и старшині, сотником, атаманом и всего посполства и сотнику соснецкому и всему тамошнему уряду зуполною себi врученною власть в Малой России всякие устроение порядки, а особ годных и в Войску заслуженных надлежит окривати распеками и в доброй памяти имія генералного писара Семена Савича от молодых літ на достоинство урядов судейства и писарства генералных вірно отправленных услуг в Войску Запорожском в разных ділах ево услуге, а потом на писарстві судов войсковых генералных и радітелные працы нне на годности писарства генералного видя его тщательное и блгоразумное во всіх до писарской особы ділах правления, отдали ему во владніе село, именуемое Долгою Греблю в Черниговском полку в сотни Соснецкой положением своим будучие со всіми до его принадлежностями так, как бывшие державцы и Василий Цурка, будучие при изменнике Мазепе, оной владіл сам и дабы ни полковник черниговский и старшина полковая сотник сосницкий и всім тамошним урядом и ништо иншей и старшин и черни войсковых и

посполитых того полку обывателей не смел ему, генеральному писарю, в покойном того села владіню и во взятю с него належитых приходов, от людей послушенства и повинностей, не чинили кривди и шкоди и препятія. А того села Долгой Гребле войты со всеми тамошними посполитыми людьми иміет быть повинен. А понеже оной генеральной писарь объявил о забранной оным Цуркою сумме и коньми в маестности ево в селі Медвежьем и разорения, чего ради в нагороду оного за разорением ему, генеральному писарю, оного ево, Цурки, двор в Сосницы и млин в Долгой Гребли и владіть повеліли».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 61926. Тогочасна копія. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасен-ко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 73)

№ 248

Не раніше 1722. – Свідчення козака Бахмацької сотні Івана Іващенко

«Іван Іващенко, козак бахмацький.

Лет ему от роду боліе семидесят показаного от просителей по изясненію діда их, Саву Мицика, что бил он козак, он, Іващенко, совершенно відает, потому яко жителствуя он, Сава Мицик, в містечку Бахмачі на козачих своїх грунтах с отцем его, Іващенко, Василем Іващенко бил в поході под Полтавою под комендиром тогда бившим сотником бахмацьким Степаном Гелегою, також и означеного по тому ж изясненію отца их, просителей Степана Мицика (кой и по реестру 722 году в местечку Бахмачі сискался написаний между козаками), что бил оной козак и прозивался Мициком, не Шклярем, он, Іващенко подлено відает. По сему, что он, Степан Мицик, жителствовал в одном містечку Бахмачі на его дідовских козачих грунтах и бил с оним Іващенко в поході Шишаці, под комендиром тогда бившим сотником же бахмацьким Андрієм Гелегою, а посля того по умертвіи отца его, Степанова, истцов же діда, реченого Сави Мицика, пришедши оной просителей от[е]ц, Степан Мицик в убожество, оставя надлежащую ему тех предковских козачих грунтов часть (якою нині брат его родний, просителей же дядя, Иван Мицик владіет и козачую службу отправляет) перешол с оного містечка Бахмача на жителство полку Прилуцкого, в село Понори. На каких же грунтах оной просителей от[е]ц за переходом с оного Бахмача в село Понори козачих или посполитых, жителствовал он, Іващенко, не відает. Знает же он, Іващенко, подлено сие яко ониє дід и отец просителей, живучи в показаном містечку Бахмачі, ни за кем и никогда в

подданстві не находилис, но как вишеписано в козачем званні состоялы.

К сему допросу вмісто козака Ивана Иващенко неграмотного, по его прошению Роман Пирятинець руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51399. Арк. 543–543 зв. Оригінал.)

№ 249

1722 (?). – Скарга Івана Забіли до царя Петра I

«Всепресвітліиший и державніиший император и самодержець всероссийский Петр Великий, отц отечества, гсдр всемилостивіиший.

Не могучи истерпіти болших розорений от нововписних козаков, которие самоволствіем поступають, нині отваживаюся милостивого призраиния просити вашего императорского величества на оных самоволцов, которие не слушають ані універсалов пана гетмана наказного, также и лист мів от пана полковника ніжинского до сотника наказного кролевецкого, чтобы он розискав, ані висланих, яко многие розискували в нас, которие в розиску показали як оны козаками зостали и зоставши козаками. Первий Василь Холод ліс наш пустошит и по сее время и од мужика нашего синожат одняв самоволствіем, а що ругал матку мою неудобными словами, яких и виписат трудно и другие, любо не так, як Василь Холод ругал. Еднак же прежде было и тепер так же и од тих не велми добре ест и видячи их такое самоволствие, другие, будучи мужиками, един мужик Василь Кладченко без бытности матки моей в дому так учинив: з мужицкого плещу перевозивши хату батковскую поставит в старого козака двори и потому козаком зостав, и до тих час в таком козацтві живет и пошов в нинішнѣни поход войсковий за оного козака, в яком дворі хату поставив.

Сиятелніиший гсдр прошу всепокорніише вашего императорского величества да повелит ваше державство оных нововписних козаков изискат и привернуть би оних по прежнему в мужитство, наказавши, даби болшого разорения не міли, яких имена суть написани в розиску пана Полуницкого з паном Бутовичем или премилостивіишим універсалом ствердит мні и оного самоволца мужика хату нам забрат и на первом місці поставит, даби волно было и щоби впред не міла matka моя такого руганя и разорения и оних би лісов болше нововписние козаки и старие также, жеби не пустошили и самоволствіем нічого би болше не ділали.

Вашего императорского все пресвітлого величества нижайший раб

Иван Забіла».

(ІР НБУВ. Ф. І. № 51213. Оригінал)

№ 250

1723, січня 12 (1). – Реєстр посполитих Воронізької сотні

«1723 году генвара первого,
Реєстр сотні Вороніжа посполитых
1. В місті самом 96, на подворках 322
всіх дворов – 422; волных дворов 40
салдат – 51; на салдата пол 10 квар; придано знатных особ сусідов –
50 пна Василия и п: Стефана Судевичов село 26 дворов, три всіх
квартир 508, подемініх коней 10, офіцерских дано 6.
2. В селі Клишок дворов ґрунтових 203
бабилских дворов 135
всіх дворов 338
перш стояло салдат 32 року з 1721 марта 28.
тепер определено 52 року 1722 сеп[теврия] 2.
подемініх коней 3 офіцерских 3.
3. В селі Чепліювці ґрунтових 94, бабилских 56.
всіх дворов 150, по[д]еміних коней 2.
перш стояло салдат 18, а тепер определено 24.
всіх дворов в обоіх селах 488
салдат всіх 76, на салдата по пол 7 квартири.
4. В селі Лучниках дворов 84:
салдат стоіть 14, на салдата по 6 дворов.
подемініх коней 3, офіцерских 2.
5. В селі Собичи дворов 62, на конь не дают,
Салдат – 7, на салдата по 9 квартир.
6. В селі Богдановці дворов 18, конь еден, оф., салдат
два, 2, на салдата по 9 квартир.
7. В слободці Крейбогдановни дворов 20,
салдат 2, на салдата по 10 кватир, коня ніт
8. В селі Обьражиевки дворов 24, кон еден 1;
салдат чотири 4, на салдата по 6 кватир.
9. В селі Локотках дворов 33 конь 1:
салдат 6, на салдата по пол 7 двора.
10. В селі Макові дворов 67, на коня не дают,

салдат 8, на салдата по пол 9 двора.

11. В слободці Гутищи бабилов 296*,

салдат 2: по пол 13 квартир на салдата.

12. В селі Гамалієвці при монастирі 26.

Во всіх селах посполитих дворов 1330, на всіх селах

салдат 170. В городі и селах подеміних коней 14, офіцерских 12 всіх.

Во всей сотні мужиков и козаков 1830, салдат стоїт всіх 220, коней 40

всіх.

Сусідов волних дворов козацких и пос[по]литих 144.

Гамалієвских 26

Потапиних 29

Мишанских 40

Козацких 30, на каналі з міста

Сусідов знатних особ 30

Посполитих з сіл 15 : 171

на коней в Макові и Собичи не дают».

* помилка, треба 26

(ЧМ. ВР. № АЛ 566. Опубліковано: Ситий І. Матеріали до історії українського міста та села: реєстр Воронежської сотні 1723 р. та ревізія м. Іваниця з околицями 1750 р. С/Л. 2006. № 3. С. 23–38)

№ 251

1723, січня 12 (1). – Реєстр козаків Воронізької сотні

«1723 року генвара 1 чысла, реєстр сотні Вороніжской козаков.

1. В городі козаков – 202

в поході низовом – 14 – волны.

каналных – 30 – не годуют.

казаков сколько годуют – 158

салдат стоит – 16

на салдата – по 10 дворов.

подежных коней – 2, офицерских – 2.

знатных особ сусідов – 30 – годуют.

волных сусідов – 30 – не годуют.

Всіх козаков и сусідов – 60 не годуют.

До рахубы міської придано:

2. Села Клишок козаков – 12*
на ка[на]ві 4 – в поході 1: – волен
салдат – 4, конь подемный 1
на салдат 3 по 3 квартири, на четвертого квар. 2

3. Села Чеплівки козаков 60
на канаві 22, в Царичині 7, уволнены
салдат – 10, коней 3 – подемных
на шист салдат по 5 квартир, а на чтири попол 6 квар.

4. Села Собыча козаков 9 в походь 1 волен.
салдат 1, на коня не дают
на салдата по 10 квар, з боярскими м[о]н[ас]т[и]рскими 2 ма

5. Села Богдановки козаков 40
в канаві – 10 в поході 3, волны
салдат – 6, конь 1 – офіцерский
на пят салдат по 6 квартир, а на шестого 7 квар.
Потапа сотника бывшего сусідов 9, не годуют.

6. Села Ображиевки козаков 103?
в канаві – 21 – в поході 9 волны
салдат 9, на пят салдат по 10 квартир, а на 4 11 квар.
коней 4 офицерский
пана Карпіки 3 сусідов – годуют.

7. Села Локоток козаков – 38?
в канаві 4, в поход 2 – волны.
салдат шист, конь 1 офіцерский.
на салдат шести по шест квартир.
Потапа бившого сотника сусідов 19

8. Села Макова козаков 16
в канаві 4, в поході 2 волны.
салдат – 2, по семи квар. коня не годуют
Потапа сотника бывшего сусідов 29: не годуют.

В селі Локотках й Богданувці, яких до рахубы положено в реєстр
городовый.

Всіх козаков 480 в поході 40
салдат на них козаковь всіх 50 коней 14
подемных коней 6 офицерских 8

*) переправлено на 14

(ЧМ. ВР. № АЛ 14. Арк. 106–109. Оригінал Оpubліковано: Ситий І. Матеріали до історії українського міста та села: реєстр Воронезької сотні 1723 р. та ревізія м. Іваниця з околицями 1750 р. СЛ. 2006. № 3. С. 23–38)

№ 252

**1723, лютого 13 (2). – Сосниця. – Лист охочопіхотного полковника
Гаврила N до наказного гетьмана і чернігівського полковника
Павла Полуботка**

«Велможний млсці пне полковнику черніговский и наказний гетмане
з старшиною енералною, мой велще млстивий добродію

Лист велможности вшой з прилогом реєстра: почому козакам полку
моего в поход провианту з квартир вистатчит, через сотника сво[его]
я получил, за которий вся старшина и рядовое товариство вшой
пнской млсти покорне блгодарствуют. С ними же и я велможности
вшой нижайшное мое возсилаю поклонение и при сем обявляю, что
отехалем в дом мой до Переяславля. Куда простуючи через Сосницю,
послаем одтол до сотников моїх в Черніговский полк, консистуючий
вишепомянутого реєстра о получению провианту списки взглядом зас
біяков, же оний м(...)* час ніт в присилці просят велможности вшой
всі сполне атаманя и рядовое товариство, жебы были им присл(...)*,
поневаж за неполучением себї оних поспол через трое (?) до остатней
лахманини пообдиралися. При сем млстивому пнскому велможности
вшой вручаю мя призрінію и есм велможности вшой всего добра
зичливий и слуга низкий его императорского прсвтлого влчства войска
полковник охочопіхотний Гавриїл [...].

З Сосниці февр[уаря] 2 року 1723.

P. S. Обявляю велможности вшой, что козаки, которим місячного
мало позаводилося, до походу войскового митушаються приготавлиются,
а и всім будет діятися не без озлобления, если не подлуг давнего
обыкновения з квартир виправлятимутся. Поневаж за той таляр, який
получают себї на мсць, сами себе кормлят и одігаются и тим заледво себе
через мсць з великим воздержанием удоволствуют. А что велможности
вшой по ласце своей на виход приказали по полчварта золотого взят, за

тое належит им пороху и куль довольно приспособити, а місячне (...)»
позаводилося в тот час, когда они в Гамалиевці найдовалися».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51202, 51203. Оригінал (?))

№ 253

**1723, лютого 16 (5). – Лист прилуцького полковника
Гната Галагана до наказного гетьмана і чернігівського полковника
Павла Полуботка**

«Мсці пане полковнику черніговский, мой велце ласкавий блгодітелю

На листовное предложене в. м., м. м. пана и ласкавого блгодітеля
посилаю до в. м., м. м. пана, видініе: сколько полку моего армат в
Царицині и при оних артиллерийских припасов за неимініем коней
оставилем, при том неотмінному в. м., м. м. пана полецивши аффектові
есть

в. м., м. м. пану, всего добра щиро зичливий и до услуг поволний
его императорского прстлого влчства Войска Запорож[ского]
полковник прилуцкий Игнатий Галаган.

3 Прилуки февр[уария] 5 року 1723».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51194. Оригінал)

№ 254

**1723, лютого 21 (10). – Супліка красноколядинського
сотника Ангеліовського до наказного гетьмана Павла Полуботка і
генеральної старшини**

«Велможний мсці пне гетмане наказний из енеральною старшиною,
премилостивійший мні пане и великий добродію.

Бувши мні у Глухові по указу вашой панской велможности вашей
о поході нижнем Терковъском, в який поход по указу вашой панской
велможности намелен (?), прекладаем през поданную супліку свою
вашой панской велможности част войсковая млина, стоячого на ріці
Ромъні под містечком ншим Красним Колядином. Которая отдавна на
сотников определена, яко и на сей час мні покойним ясневелможним
пном гетманом наданна, токмо его пнским універсалом не стверджена.
Но в иншом моем требованію притом цідулою положено, амобо (?) и
обнадежен его панской велъможности ласкою, же иміл своїм поважним

універсалом тую част ствердити. Однак всегда уставичне монаршіе служби отправоваем, а по теперешній предложенной моеї супглиці до вашої панскої велможности одержалем поважний вашої панскої велможности лист до его млсти добродія пна полковника нашого прилуцкого. В яком виражається, даби его мл. добродій пн. полковник в отбираню млиновой належитости жадного не чинил препятія и в приподаню мні вашої панскої велможности листа его мл. добродієві вашей пну полковнику и по вичитаню оногo отправилем як ні на єсть, потом през нікоторих людей накажут тому Ивану Зубу чий тот млин зостаєт, даби он прибул у Прилуку и не повелит тому реченному Зубу тоєй належитости з помянутого млина мні давати. Потом бувши за указом его ж мл. добродія пна полковника очне мні отказал, дабим я діла в отбираню тоєй належитости не імїл, оная частка ишла на полковника, а на сотников, а что покойний Лашинский владнул тоєю часткою того ради, що небожчик Нос, полковник, у покровенстві зоставал. Но и прочие міщане наши свидителствуют, що и прежде на сотников ишгло и по смерти покойного полковника Носа небожчик Лашинский літ из(...)* владїл потол по нем одобраню от него урад сотництва и его мл. добродій пн. полковник препятія не чинил. Потом по милости покойного добродія пна гетмана мні тот урад зліщено, из котрого(?) и далій (?) и ваковалос, по нїм не получилием от велможного покойного пна в сам седї(?) помилювання и потом я пят літ владнул, жадная не чинилас перепона, но при такой нужді моеї превеликой. Бог єдин вість, за що его мл. добродій пн. полковник являєт гнів свой панский, но всем слезне и покорне прошу вашої панскої велможности респекту и помилювання на мене, бідного, подлого слугу свого, бо сам би могл до стопи ног вашей велможности укланятися та получилием указ сего 10 февраля в помянутий поход виступати, но през сие подлее літерное писание слезне прошу вашої велможности написат поважним листом своим панским до его мл. пна полковника или до того мелника Ивана Зуба, аби в том отбираню тоєй належитости чинилас трудность и препятіє, бо в отходї моем в помянутий поход бідная жона прийдєт до остатнегo истощения и не может себе и дітей чим прокормити. О що и паки вторично велможности вашої подлюю прозбу мою вносячи, долженствую за щасливое велможности вашої пановане щоденно Гспда Бга благати.

Из Красного февраля 20(?) 1723 року

Вашої панскої велможности всенижайший раб и подножок
Марко Ангелиовский, сотник красноколядинский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51287. Оригінал завіреним особистим підписом і печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). С/Л. 2017. № 1–2. С. 157–158)

№ 255

1723, лютого 28 (17). – Лист піддипівського старости Концевича до чернігівського полковника і наказного гетьмана Павла Полуботка

«Велможни[й] мсці пне полковнику черніговский, мні велце премлстивійший пне и великий добродію.

Причина писаня моего до велможности вшей, премлстивійшаго пна моего, за сим члвком, именно Иваном Глущенком, жителем гутянским, подданим пнским, которий из людми(?) як у супліці виражаєт Левка Гавренка, козака и жителя семьяновского, застал рубаючого у суплікуючої Яцихи Солодовнички ночної доби у еї власном гаї дрова. За что правовалися они обосторонне пред судом городовим конотопским и того ж часу из суду послано того порубу осмотріти, також и я от себе людей послал того ж порубу смотріти и пред суд (?) городовим его ж вина, Гавренкова, показалася и кляч, взятая за поруб, из суду наказано удержати. Прето надаремно велможност вшу помянутий Гавренко чрез супліку свою турбовал будто по серцам реченъний Глущенко на Гавренка гонит, а то самая его, Гавренкова в порубаню суплікуючої гаю вина. О сем велможности вшей, премилостивійшему пну моему, доносячи при том и самага мя млстивому велможности вшему призрїния полицаючися, застаю велможности вшей, премлстивійшему пну моему, пренижайший слуга и подножок Концевич с[тароста] п[оддипенский].

З Поддипного феврал 17 1723».

Адреса: «Его императорского пресвтлаго величества Войска Запорожскаго, велможному его млсти пну Павлу Полуботку, полковникові чернігівському и гетманові наказному, мні велце премлстивійшему пну и великому добродієві пренайпокорійше».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54996. Оригінал завіреним печаткою)

1723, березня 2 (лютого 19). – Список козаків Коропської сотні, які брали участь у Терекському поході і на канальських роботах з зазначенням тих, хто повернувся, хто хворий чи помер

«Відіание сотні Короповской колко прошедшого 1722 году в Нижне (...)»* Терковский поход было товариства виправленно и сколько оттол в доми повернуло болных и много в новопостроенной фортеції Честного Креста востановленно о том значит нижей сего.

1723 году февраля 19.

В доми пришедшие

Антон Стуцкий

Петро Онищенко

Гаврило Тарабаженко

Семен Сіжко

Мартин Рожественский

Самойло Биркусенко

Максим Скибенко

Мартин Дорошенко

Василь Потапенко

Болные

Есип Заика в Астрахани

Моисій Огієнко над Доном

Павел Даченко за Чаричином

Хома Остапенко на Терку

Самойло Рожественский на Терку

Михайло Дудченко на Терку

Здоровие остались при наказному сотнику в Астрахани

Гаврило Заговурний

Игнат Зубенко

Еуфим Пасинченко (?)

Семен Попов, брат

Микита Турчин

Степан Гриненко

Роман Андрієнко

Хведор Семененко

Семен Зінченко

Михайло Ратушненко
Иван Лебідков (?)
Яков Середенко
Иван Лебеденко
Самойло Попеленко
Кондрат Проценко / 15

В новой крѣпости зоставленние

Василь Карпенков
Петро Райгородский

Померлые

Грицко Тараненко в Дербені
Кирик Рожественский в Дербені
Иван Мисиченко, под Тарками татаре взяли
Еумена Былского под Сулаком татаре взяли
Улас Былский умре над Сулаком
Демко Церковний в новой крѣпости
Семен Швец на Тереку
Семен Стадник под Тереком на степу
Иван Олихвіренко под Астраханю на степу
Иван Курганенко под Асню
Алексій Краснопулский под Терками
Левко Пилипенко на степу под Терком остался місто мертвого
Опанас Демченко на степу под Терком умре / 13

Видение козаков сотні Короповской, на каналі будучих, в прошлом 1722 году, сколько в доми повернулось, а сколько там при работі померло, ниже сего выражено в року 1723 февраля 19.

В домы пришедшие

Данило Кручок, сотник наказний
Сергій Чорний
Яким Яковенко
Лукиян Биковский
Ничипор Мизін
Микита Зомченко
Иван Прохоренко
Миколай Журавель
Мовсій Рубан

Сидор Супруненко
Данило Кр(...)*
Есип Коростелюв
Михайло Кизин
Андрій Конпанцов
Андрій Болобан
Василь Якименко
Грицко Носаченко
Андрій Тизин (?)
Алексій Мартиненко
Опанас Спасенко
Андрій Коваленко
Василь Дудченко
Опанас Полещук
Семен Хеденко
Моисый Еутушенко
Прокоп Ковтуненко
Антон Матущенко
Микита Ковалювченко
Дмитро Якименко
Каленик Перервенко
Карп Середенко
Омелко Гришченко
Андрій Вечистий
Опанас Юрченко
Яким Сотченко (?)
Хвеско Зубенко
Андрій Шостак
Ониско Шолудченко
Василь Стеблевченко
Юско Юсченко
Иван Мазковенко
Грицко Драганенко
Семен Моисіенко
Андрій Махамет
Микита Редка
Семен Маулаев?
Максим Мякченко
Иван Шияненко
Семен Шевченко

Хведор Блошенко
Кондрат Луценко
Яцко Морозенко
Иван Зінченко
Еухим Шолудченко
Иван Горкавий
Грицко Михаленко
Иван Якименков
Марко Сусленко
Гарасим Левченко
Юрко Сіжков
Пилип Халимоненко
Дерко Ярмоленко
Василь Хмурий
Хилко Максименко
(Мис?)ско Козинець
(Куз?)ма Москаленко
Опанас Хижняченко
Я(?)цко Русаченко
Степан Бикусенко
Яким Андрійченко
Кондрат Станко
Мартин Донченко
Роман Осипенко
Кондрат Коваленко
Петро Биркасенко
Миколай Шкудченко
Харко Миколаенко
Мойсій Сергієнков
Кузма Коваленков
Михаль Щербаненков
Гаврила Мартиненков
Марко Левченков
Демко Савоненко
Роман Насіка
Грицко Нестеренко
Иван Жданенко
Карп Сергієнко
Денис Пушкарчин
Максим Проценко

Семен Дзявулін
Данило Хвесенко
Лаврін Старчун
Иван Бежаченко
Иван Пушкаренко
Симон Дяченко
Яким Василенко
Матвій Прокопенко
Иван Уласчин
Хведор Дубовиченко
Борис Матяшенко / 100

Болные в Новгороді остав[шиися]

Левко Демченко
Тимко Заковінка
Мертвые
Андрій Болобан на Великих Луках
Савка Чепурного(!) над Болховом
Павел Савченко
Степан
Максим Шакаленко
Данило Сокіл
Моусій Пилипенко
Мартин Кириченко
Петро Миколаенко
Семен Нимченков
Есип Бездітченков
Степан Гученко
Яцко Корнієнко
Петро Степанов
Борис Дубовиченко Матвій Лисич Кирило Зайченко / 17
Ревизор Федор Купчинский
Михайло Супруненко Михайло Корнієнко
Петро Залузного Петро Ктиторенко Юско Матющенко».

(Копія. Приватна колекція о. Ю. Мицика)

№ 257

1723, березня 17(6). – с. Гути (?). – Свідчення жителя с. Гути
Івана Глушченка

«Року тисяча сімсот 23 місяця марта дня 6.

Я, Иван Глушченко, житель села Гут, сотні Конотопской, записалем доброволне ведлуг певности достойновірности сих людей, з которими именно Лукиян Сергієнко, другий диякон (?) Иван Баканенко зловили Левка Гавренка, жителя Семіяновки, в гаї Бабочинному. Також в гутянских жителей, міючи речоний Гавренко поміж як собі Бабочиним и у своїм гаї стоял Гавренко з возом, а у поміжному гаї рубал да носил на свой воз. То ми его поймавши, взяли шкапу з санми, з дровами, з сокирою повторе. Приведши в село до господи зо всім его, Гавренка, людми которими (?) Лавріна Загоруйка, Иохима, жителя жолъдаковского и обвели поруб той и где стоял возом, а с поміжного як носил дрова на воз свой. Сознали так сіи люде явне и доброволне прилюд[но] при Ивану Яковенку в дому честного отца Алексьія, под совістю Бжиею и под присягою самою сущею свтою правдою як застали и где, не поблажаючи за сусідом, але так як свтою правдою его, Гавренка, поимали и застали и визнаемо.

Року и дня више описанного

+ + + Ведлуг вірности всяких о собі судящих и крстами своїми руками подписуем».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54993. Оригінал)

№ 258

1723, квітня 15 (4). – Лист Андрія Лизогуба чернігівському полковнику і
наказному гетьману Павлу Полуботку і генеральній старшині

«Велможный мсці пне полковнику черніговский, наказний гетмане з старшиною, мні велце милостивійшое добродійство.

По занесенной моей килкакротной жалобі видан поважний універсал велможностей вших, в котором виражено, абыс по приговору вколвик (?) над тие новосилуючиєся в козацтво 20 члвік погребчан до указу, другие того ж села тридцят осім члвік самозванние козаки по прежнему всякое належитое послушенство мні без противности воздавали. По якому они и мало ні в чом не похотіли слухати подлуг своего звания, а хочай же по указу вших пнских велможностей пн. сотник наказний глуховский,

при тоей слугі будучий там на сих днях в Погребках, и обявивши оним виданий мні тот універсал, наказовал оним, абы без упартости и всякой противности по прежнему належитое отдавали послушенство, болшей быс и вшим пнским велможностем турбации не наносили. Оны ціле при том заупрямилися, отказуючи бунтовничо, же мы отнюд не хотим мужиковати. Як им их плутоским самоволством и вшим пнским велможностем не наприкраючис всепокорственно чрез подлих лит (?), то и прошу крайне оних бунтовщиком без всякой поблажки таким наказанием смирити, сердюков сорок члвіка на станцію на них зослати, азали бы они од такого самоволства повстягнувшись, смирилися и отдавали по прежнему послушенство по жалованим грамотам монаршим отцу моему и мні самому, а жебы оц мой или я в мужицтво их з козацтва повворочавали, того они не доказали и доказат не могут. Сие покорне предложивши усугу[б]ляю сторесное (?) мое прошение и неотвлочное сердюков на н[их?] присланне.

Велможностем вшим всего добра желателний и ко услужению поволний

Андрей Лизогуб

(...)*кон априля 4 1723 року».

Адреса: «Его императорского прсвітлого влчства Войска Запорозкаго пну полковникові чернігівському и наказному гетманові его млсти пну Павлу Полуботкові, мні велце милостивійшому добродієви, покорне».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51233. Оригінал (?). Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 158–159)

№ 259

1723, квітня 17 (6). – Глухів. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до чернігівського полковника Павла Полуботка

«Мсці пне полковнику чернігівский, мні велце мсці пне и брате.

По супліці, перед сим мні поданной, од козаков погребских о порабоцений в мужики старостою тамошным им наносимом, якож з полиценя моего п. сотник здешний наказний составил о том на писмі розиск. Тот для віденія послаючи до в. м. м. пна, прошу: хоти в. м. м. пн. оный разсмотріти и хто по разсмотрінію достоин козаковати, прикажи, кому надлежит, тых не порабоцати в подданство по монаршом указу, яких козаком при их волностях давних козацких зоставити повеліл.

При сем доброй в. м. м. пна поліцаюся приязні, есмь

В. м. м. пну всего добра зичливий слуга его императорского прсвітлого влчства Войска Запор[ожского] полковник ніжинский Петр Толстой.

В Глухові апр[іля] 22 року 1723».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51251. Оригінал завірений особистим підписом і печаткою. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 159)

№ 260

1723, травня 3 (квітня 22). – Глухів. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до чернігівського полковника Павла Полуботка

«Мсці пане полковнику черніговский з енералною старшиною, мої велце мсці пнове и блгодітелі.

Козаки сотні Глуховской села Погребков, которим пн. Андрій Лизогуб, з козацтва усиловне верстаючи собі в подданство, немалое чинит утіснене, многократне стужали мні и тепер не перестають кучити, просячи в том освобоженя. А як з розиску, перед сим учиненним, является, же они здавна суть еще за прежних гетманов в козацкий уписани компут. Теды прошу в. м. м. пнства под яким тие козаки міют найдоватися игом крайно сим учинити рішение и притом неодмінно в. м. м. пнства вручаю мя приязні.

В. м. м. пнства всего добра зичливий слуга его императорского прсвітлого влчства Войска Запор[ожского] полковник ніжинский Петр Толстой.

В Глухові апр[іля] 22 року 1723».

Адреса: «Его императорского прсвітлого влчства Войска Запорозкому полковникові черніговскому и наказному гетману его млсти пану Павлу Полуботку з старшиною енералною, моим велце мсцівим пном и блгодітелям, подати».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51236. Оригінал завірений особистим підписом і печаткою. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 5). СЛ. 2017. № 1–2. С. 159)

№ 261

1723, травня 9 (квітня 28). – Ніжин. – Лист Ганни Апостол-Жураківської, дружини колишнього ніжинського полковника Лук'яна Жураківського, до наказного гетьмана Павла Полуботка

«Вельможний мсц пане полковнику черніговский и наказный гетман, мні велце ласкавий мсці пане свате и добродію!

Дочеканем пресвітлого празника востанія Хрства віншую велможност вашу,моєго ласкавого добродія, и всеусердно отвоскресшаго Хрста. Сина Бжия, вашой панской млсти, зо всім преповажним его домом, удостоїтєся жєлаю торжєствие дни радостно целєбруючи в долготу дний побожных при жєлаємом блгополучїї дочекивати. Любо писалам до велможности вашой, просячи з пна Цибулского за певний долг ним през немалое время заведенний справедливости, однак поневаж по тому моєму писанню до сих пор не получилам сатисфакції, тєди повторним сим моїм листом, смїла тепєр вашу панскую милость потурбувати и просити з рєченного должника своєго управи, да блговолит велможност ваша по блгоразумному своєму разсуждению, єму, пну Цибулскому, приказати, жєбы певную по рукоданном своєм облїку мні уплатил сумму немедленно, и не откладал бы уже болше. О том и повтєре велможности вашой всепо[ко]рствєнно просячи, єго ж мя навсєгда млстивїйшому вручаю рєспєкту и зостаю вашой панской млсти, мні велце млсцївого пана свата и ласкавого добродія всего добра зичливая пр/ия/телка и слуга нижайшая Анна Апостоловна Лукяновая Жураковская.

З Ніжина апрїля 28 1723 року».

(БПАН. ВР. Спр. 269. Арк. 37. Оригінал, особисто підписаний Г. Жураківською. Опубліковано: Мицик Ю. З документів українських гетьманів та полковників доби Руїни (за матеріалами польських архівосховищ). СЛ. 1999. № 3. С. 33–34).

№ 262

1723, червня 11 (травня 31). – Батурин. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка

«Велможний мсці пне полковнику черніговский и наказный гетманє з старшиною єнеральною, премилостивїше пновє и великие добродїє мої.

Получил я сего мая 31 числа позовний вашей велможности на скаргу старости его млсти пна судіи енералного митченского указ, жебым становился в Глухов, на которий раболіпно отвітую велможностям вашим, что отнюд не могу тепер за монаршими интересами на оний позов в Глухові ставати з тих мір, же за повеліния монаршого указом велможностей ваших заслано, даби загадати всім козакам належите вскорі приготовлятися до походу военного и обстоятелно реестром всіх козаков, сколко ест в сотні, переписати, а в мене оний указ во исполнение еще не пришов за тим, что недавно сими часи премедлілем по указу вашей велможности в Глухові.

Другое, что тепера дві роти кгренадер виступивши у компомент, становятся лакгерем у футорах батуриных, которим треба так лакгирі строіти, як на коні луга отвести и дрова показати, жебы не было людям обыди.

Третье, что доносилем я велможностям вашим об обидах капитана в Батурині консистуючого починених, о том прислан от его сиятельства гспдна гспдна генерала и генерала губернатора киевского указ, жебы розискали и що час сподіваюся розищикова, ежели ж надіючися их отірду, жебы не натягнена за тое якая причина была. Что же по требованиюего млсти пна судіи енералного видан оний по мене указ, прошу велможностей ваших прислати на виноватого розищикова, якую от боку своего особу и з великорусских офіцера для вірности, жебы тута розискали чи козакам сотні моей от его млсти діється обида, чили мужикам митченским от мене, кромі того что по указу императорского величества, консистентов мужики кормят да компанійцам місячное дают, а болшей во всю бытност мою тутейшого сотництва жадних и наименших общенародних не двигали тяжестей, хочай якие прежде не вповіданние под казну, под мундіри, под амуніцію, под всякие обыходи и под розние персони по килко сотні были подводи, под все тое и прочее, люб и указы императорского величества были нікого не обходити ні по единой подводи мужики митченские не спомогали и на наймане почти не давали и не дают, хочай и именний указ им ест давати навет и на гребелном шарварку, где его млсти млини ест, нікогда не бывають и в самое тое время когда займав его млст себі ставидло, ні един митченский мужик не був, леч козаки ділали. Тилко сей весни як посланник турецкий ишов, то вперше чергу десят літ моего сотництва трох подвод мужицких з Митченков дано и за тие побрали подводчики по указу прогоний. Что же зборщики з коллегіи малороссийской учиненние по инструкції им данной, узали в Митченках покуховного и прочiego то без мене. В той час былем я козаками на каналной роботі и потом

они, зборщики дадут отвіт, якие там же тепераз з зборними денгами у Глухові обрїтаються, а якая козакам сотні моей, в кошеню сіна отвсюду деревні и в воженю дров и в гаченю гребел и в несказанном незносном утеменженю діялася от его млсти обида о том листовне не тилко от его млсти писанние указы, леч и старости митченские предлагали уже о порабощеню козаков указали и нілзя було тому противитс, о що сами козаки на лице все скажут, тое велможностям вашим служебничо донесши, под ноги добродійские навсегда повергаюся.

Велможностям вашим премлостивїйшим пна и великим добродїям нижайший слуга Федор Данилович, сотник батуринский.

З Батур[ина] мая 31 року 1723».

Адреса: «Великого гсдря нашего его императорского величества Войска Запорожского полковникові черніговскому и наказному з старостою енералние, велможному его млсти пну Павле Полуботку, мні велце премлстивїйшим пнм и великим добродїем яко найпокорні служебничо».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 427. Арк. 8. Оригінал)

№ 263

1723, серпня 2 (липня 22). – Красноколядин. – «Доношение» в ГВК

«Под марта 23 д. 1724.

В войсковую енералную канцелярию

Доношение

В сем настоящем году прошедшого февраля 28 дня по его императорского величества указу по приговору коллегїи Малой Россїи к вам посланна промемория из коллегїи у войсковую енералную канцелярию повелено по совершенном ділу лейб гвардїи Семеновскому полку лейтенанта князя Петра Володимировича Волконского на отвітчику Федору Кочубею доправит по указу по уложению и по указним статям, имено сначала того діла з допросу біглого крестьянина февраля з 20 числа по свершенїи того діла ноября по 28 дня 1723 году, о чом енералная канцелярїя блговолит оние упомянутие денги доправит отдат истцу с роспискою, а понні из енералной войсковой канцелярїи отвіту нїт, а в промеморїи показано, чтоб такие денги доправит, на прикажчике и на сторутї (?) и на подданих его крестьянах а нні оной прикажчик по указу ..тця под караул десятий день на пушке и потому ділу войсковая

енеральная канцелярія рішення не чинит для чого (...) * енеральная канцелярія щоб у оного прикажчика взят скаску с подтверждением если чем им платить ..нутие за пожилие годы или нічим о том би оной прикажчик подписался под ділом своєю рукою и в том (...) * енеральная канцелярія блговолит и в оному знайдется дві колі с каменями мучними, а третое коло тамже ступное под особливою кліткою, на едних лотоках будучою, где и в низ того млина есть островец и дворец з лозами, якие здавна прилежат до гачения греблі, так для ради оплачения долгов, виноватих людем чрез небожчика гспдна свого Семена, яко теж и для виживлення самой себе з Василком, дитиною своєю, з доброй волі своєю тую то половину млина з ступником, островцем и з дворцем лозами вічними часи продала п. Ивану Зубенку, товаришу знатному, обивателєві нашому красноколядинскому, за певную сумму пятсот золотих полских битой и дробной монети грошей готових, суть сполна пред нами врядом одобрала всю свою належитую до своїх рук сумму. Отдала теж до вічного уживаня ему самому, жені и потомству его, по нем будучому, волно будет в той половинці млыну и ступнику Ивану Зубенку всякие пожитки отбїрати и теж воля діятимется, кому хотя дати, даровати, шафовати, продати и вічне в посессию запродати и куди хочючи ведлуг умыслу на пожиток свой оборочати. Тут теж варует и во во вічність запысует, абы в том спокойном его держаню и заживаню нікто жадної перешкоди и утыску не важился чинити, не повинна вже она сама, ні дітки (?) и ни жаден з приятелей єї, близких и далеких, сукцессїї себї до откупления того половины млына и ступника дідичних. На що для ліпшой віри и совершеннїшого в позние времена ствержения по (...) * правши (...) * те выше менованных имен наших.

Писан и дан з волі господиновой з уряду красноколядинского июля 22 1703 (!) року.

В подленной тако:

Виш менований уряд красноколядинский».

Запис на звороті: «Рішення учинит по его императорского величества указу. О сем всепокорне просит лейбгвардії Семеновского полку унтер-лейтнанта князя Петра Володимировича Волконского кромских ево отчин прикажчик Ефрем Бузлов 1724 году марта 23 дня. К сему доношению Ефрем Бузлов руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55096. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати»)

1723, липня 31 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола

«Року тысяча сімсот двадцат третого мсця июля двадцят третого дня. З поліценя правителствующой власти слухана была на суді войсковом енералном справа по занесенной супліці и жалобы Алексія Сергієнка з сыном, жителей бучковских, козаков сотні Бакланской полку Стародубовского, которие скаржились на пна Стефана Гудовича, знатного полку Стародубовского товариша, в таковой способ: иж оны, сторона поводова, Алексій з сином, якобы запозичили у матки пна Гудовичевой коп шестнадцать грошей, а не могучи тих денег отдать, вручили ей, матці пна Гудовичевой, а послідователно и потомком ей до отдаання того ж мененного долгу коп шестнадцать в заставу грунт свой, то ест цілий пляц поля пахотного без одной шостки, двор з будинками, огородом и з протчиими кгрунтовими приналежностями, якие колвек его, Алексія, в селі Бучках найдуются, леч потом будто он, пн. Стефан Гудович, во місто шестнадцати коп на нем, Алексію, завісаючих, презентуючи коп шістдесят, у вічність собі тот преречоний кгрунт привлащил и хотя по сюю пору оны, скаржачии, за позволенем его, пна Гудовича, на том же дворі мешкают, однак яко сусіде послушенство ему отбувати мусят и поля оного любо вживають, але з снопа, а не яко господары цілие. На якую его, Алексія, з сном, жалобу, ставши персоналне пред судом, п. Стефан Гудович чинил отвїт: иж он, скаржачий, матці его Гудовичовой не шестнадцать коп, яко сами доносят, але шістдесят коп, будучи должны, не з насилия, але доброволне за тот долг цілою продажею вічисто пререченний свой грунт, як выжей специфікується, ему попустили, на що в документі своего предложєня он, п. Стефан Гудович, презентовал два листи: един – купчий запис з магистрату стародубовского року 1711-го марта 25 д., писаний, а другий – лист отвористий от покойного Жоравка, полковника стародубовского, року 1714 априля 2 д. выданный, в которих обох писанях виражається, что он, Алексій, за шістдесят коп поступил в вічистую поссєсию п. Стефану Гудовичу весь грунт свой, як ся маєт в селі Бучках; а любо скаржачий Алексій з сином упорчиво спорили обоим тим урядовим п. Гудовичу виданным писмом, однак суд войсковий енералний, когда на лутший тым урядовым писаням довод допрошувал под сей час в Глухові будучого пна Григория Отвіновского, атамана ннішнего городского стародубовского, которий на том же майстратовом писмі тогда подписался, тєды он, пн. Отвіновский, совістию обовязаний, сознал тот запис майстратовий быты правдивий, а потому и виданная

конфірмація полковничая не иміет быти подозрителна. З тых мір суд войсковий енералний тие Гудовичеви писма принявши за слушние, узнает быти его, п. Гудовича, цілим поссесором того от Алексія ему вічисто поступленного за шестдесят коп должних ґрунту и тым всім респектуючи и на его, Алексія, суд енералний повеліваєт, абы п. Гудович з того ґрунту не витискал его, Алексія, по тое время, покол он, Алексій, пашню свою з поля належите себі зберет и винайдет себі иншее на житло місце, а тим часом покол на том данном двору мешкатимет, нім з оногo виберется, не повинен ему, п. Гудовичу, жадного обтяження чинити, на що во утверждение таковой состоявшойся суду енералного децизии видается сей декрет потребующей сторони з подписом рук ассесорских и притисненем печати.

Дан в Глухові року и дня выжей писанних.

В подлінном подпис таков:

Ассесор суду войскового енералного Василь Дорошенко, товариш бунчуковий.

Андрій Петрувский, товариш бунчуковий.

Семен Чуйкевич, товариш бунчуковий».

Павел Романович, канцлер.

М[істо] п[ечати]».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18098. Копія кінця ХІХ ст. Запис внизу документа: «Румянц[евская] опись, п[олк] Старод[убовский], с[отня] бакл[анская], т. 96»)

№ 265

1723, вересня 14 (3). – На Коломаку. – Лист Семена Березовського, осавула Стародубського полку, до генеральної старшини

«Велможние мсцівие панове старшина войсковая енералная, мні велце ласкавое и млстивое добродійство.

Подан мні лист от вельможностей ваших панських 9 септеврия с таковым указом, дабым Стефана Косовича, товариша значкового (ежели ест в походи теперешнем при полку) отпустил до боку велможной ваших панских для инших пилних интересов: на который лист ваш добродійский так отвітствую: же оний Косович и не був в походи теперешнем, и так довнімаю, что и не будет; так слишно, же его пан Чарнолуцкий употребив на якоесь иншее діло. Теди разві туда ваша панская млсть прикажете по его, Косовича, написати. А я болш [...] моим вельможностей ваших панских не турбуючи, поволность услуг

моих при нижайшом моем уклоні вашим панским млстям, моему велце ласкавому добродійству, рекомендую.

От Коломаку 3 септеврия 1723 р.

Велможностям вашим, моему велце ласкавому добродійству, до услуг наиповолнійший Семен Березовский, асаул полку Стар[одубовского]».

На обороте: «Его императорского всепресвітлійшого влчства Войска Запорозкого старшині войскової енеральной: велможному его млсти пану Василию Жураковскому, асаулові енеральному и велможному его млсти пану Якову Лизогубу, бунчуковому енеральному, моим велце ласкавим добродіям, служебничо належит».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18123. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документа написано копійстом: «Х[арьковский] И[сторический] А[рхив], № 1591; подлинник, весь писанный рукою Семена Березовского, не исключая адреса»)

№ 266

1723, жовтня 13 (2). – Глухів. – Універсал Генеральної військової канцелярії

«Всім, кому о том в каждого суду и права потребно відати, моим писанием ознаймуем, иж чесний отц Климентий Боярский, сщенник Стотроецкий кистерский поклепан был заочне Феодором Зілским и злодіем, яко бил честность его купил крадений у его ж писанного злодія казан (...) * Меленкого, жителя азаровского, его злодійской сказці я повіривши, посилал от себе пна Локевича (?) шкодуючого для одискання и для обизнання оного казана, котрий п[ри]бувши в Кистер в дом отца Климентия и з между козанов (...) * го чест(ний) опознавали и не знайшли. Теди его честност узнавши на себе за (...) * чне (...) * ком нанесенную калюмію зараз для наочного оправдания (...) * в двор рейментарский до мене прибыл но оний потварца в тую (?) но (...) * з туремного вязень на допросі не будучи наочне увойшол. Что обявил (?) о нанесенной калюміи быти на себе от его честности порозумене а (...) * не хотячи в турбацію себе заводить перепросил его честност заочное (...) * честие и ..шкодуючому заказан своїми денгами десять заплатил при бытности пна Григория, старости кистерского, Якову Матіевичу, войту волоскому, и Григорию Шафару и уже болш костя не повинен за оний казан турбувати никого, а міл гделиколвек заочне или у очи сим потварством честному Климентию домовляти чого на его честност

не довелось на(...)* вини полагаем на дом архиерейский талярей сто (...)*рони в далній час честному отцу Климентию до рук сие писане писанием руки мояе и з притисненем звиклой печати шептаковской (?) видаем.

Діялося в дворі рейментарском шептаковском.

Року 1712 мсца февралія 28.

Jerzy Nowicki, starosta szeptakowski».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18163. Тогочасна копія. Опубліковано реґест: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 91)

№ 267

1723, жовтня 13 (2). – Глухів. – Універсал ГВК

«Пану полковникові наказному стародубовському з старшиною полковою тамошнею и всім, кому о том відати надлежатимет, ознаймуем, иж поворочаючись з ниньшнего од Коломаку походу п. Семен Березовский, асаул полковий, и в оном поході коммендір, з протчіею старшиною и значковим товариством подали нам доношение, просячи указу, дабы Ивана Данченка о четветних грошах, якіе ему з Глухова видани, а Федора Политику, городничого, о зборі з торгов понеділкових збираючихся в его завідованю чрез килка лыт будучом, пораховати. Теды ми поліцаем п. Данилу Кутневскому, товаришові бунчуковому, о нікотрих интересах в полк Стародубовский одправленному, а там же и п. Стефану Максимовичу, знатному канцеляристі войсковому, з Ивана Данченка о помянутих четвртних грошах, а з городничого Политики о зборном з торгов збожу, взять калкуляцію и ежели що явится за слушною роздачею у них в остатку, тое на них доправить всеконечне з розпискою в общій войсковой скарбец до далшого указу предлагаем, а що по сему учиненно будет, о том повинни в енералную войсковую енералной канцелярию репортовать обстоятельно.

Дан в Глухові октоврия 2 дня року 1723».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18081. Копія кінця XIX ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 91)

«Пану полковнику наказному стародубовському зо всею того полку старшиною и всім, кому о том відати надлежатимет, ознаймуем сим нашим універсалом, иж п. Петро Насікевич, товариш значковий полку Стародубовського, чрез супліку свою в войсковую енералную канцелярию поданную, жаловался в том, что [...] Новицкий, бывший староста шептаковский, его кгрунт, отцеві еще его наданный, що и універсалами гетманскими утверждено, занял и на оном слободку осадил, и хочай о том еще до покойного ясновелможного пана гетмана Скоропадского заносил свое жалующийся чолобите, по которому и указ видан был, чтоб п. Корецкий и п. Валкевич обо всем том ділі подлинно розискали, однако ж за трудностью межи почеповской в тое время оногo розиску там не чинено. З тих мір яко тепер просим нашего в том разсмотріния и указу, так ми тую справу п. Насікевича о кгрунті з самим Новицким, а нині з позастолою женою его заводное, поліцаем пану Ивану Лаврентиевичу Борозні, товаришеві бунчуковому, и пану Семену Столповскому, знатному канцеляристі войсковому, до розиску, которие зъехавши туда в слободку, міют по свідителствах людских самую сущую правду обстоятелно изслідовати и розискати, хто тим кгрунтом прежде бития там слободки Новицкого владіл, барзій должны п.п. вислание універсалов гетманских старому еще Насікевичу на тот виданных кгрунт осмотріти и тие універсали яко перво виданние ввести до розиску и розиск спорядивши, руками своїми закріпити и стороні требующой вручити. По розиску зас, если явится, что п. Насікевичу видан на тот кгрунт універсал прежде вступу туда Новицкого, то слушне би без далшой правной трудности жалобливому того кгрунту Новицкого (зверху копійстом дописано «Новіцкая?»- Ю.М.) вступила, понеже первие кріпости до владіния подлуг права суть певніше, предлагаем.

Дан в Глухові октоврия 5 дня 1723».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18149. Копія)

Між 1723 і 26 (15) червня 1724. – «Доношение» отамана села
Митченки до ГВК

«Милостивие добродійство, мсці панове канцелярія войсковая енералная.

Пред нами, урадом села Митченки, атаманом митченковским Федором Михайловичем и при мні з товариства Анґдрію Быковскому и Осифу Петровичу, Степану Евфимовичу и прочих людей, в заводі будучи Иван Мищенко из Степаном Приймою за долг Ивана Каркушки. Которий то Иван узял у Мищенко коня за долг коп за десят, а же в той их куплі кроме двох их иных могоричников не било як в продажи, так теж и в куплі, что завод первый состоявся Ивану Митченъку и с Приймою и би то Степан Прийма ручился за Ивана Каркушку, же будто виноват Иван Каркушка Митченкові коп шест за коня и с того повщали между собою вщинати завод. Много теж пред ча(...)* в Батурині и в Глухові правовали за тую поруку, за якую то Мищенко у Степана Прийми и коня взял. Не иміюще на оную поруку жадного по себі свідителствоват и не может поставити, что відаючи Степан Прийма его, Ивана Мищенко, певю (?) и непостоянство, в поилом (?) году 1723 просил из канцелярії войсковой енералной листу по Ивана Каркушку в полк Миргородский до города Остапя, даби стал против своего дубитора и Ивана Мищенко. Которий Иван Каркушка прибувши, от августа 1 до октоврия зоставал, очекиваючи усправления и явлен бил пред правом войсковим в Глухові, что по оного Мищенко по килко раз послано из поволним листом, от суду, которий жадною мірою не стал и нігдес избіг. А видячи Каркушка, же не мает з ким стати у справі, отийшол ку дому, что теж Степан Прийма своей доходячи утрати, задержал (?), послал з винаго (?) по Каркушку. Которий наочне ставши и з Мищенко подлуг долгу своего, роспрос чинили, что Мищенко во всем приться (?), от Каркушки готових грошей собою забраних. Видячи теж Иван Каркушка его пеняка, ставил пред нами, врадом, свідителей певних и віри годних, которіи под совістію своею сознали, повідаючи, когда був Мищенко з ралцем в старости митченъского и заехавши, взял при Анґдрію Мотвину и Мариї Денисисі зол. десят, потим тож за другий раз взял зол. за копу и зостал Каркушка виноват зол. 10, а же за третим разом ехал Каркушка с Коропа ис товариством и тогда заграбил Мищенко у Каркушки коней двое и на том містцу заплатил Каркушка коп трох при Демяну Заліскому, Степану Приймі и Петру Слюсаренку, что теж и тыи (?) под сумленем сознают, а зостал виноват тилко одну ку[пу] за коня, а не болш. Которий то Иван

Мищенко и до днесъ у(..)* коня Приймаиного безсовѣстне. О сем вашимъ панъскимъ милостямъ в болшее и поважное разсужденіе отославши, до услугъ найповолнѣйшими застаемъ.

Атаманъ митченъковскій с товариствомъ».

(НБУВ.-ІР.-Ф.І.-№ 51284.-Тогочасна копія. Записи на звороті «(...) атамана митченко[вс]кого Ивана Коркушку з Иваном Мишченком, жителем батуриным, подана з войсковою енеральною канцелярією до суду 1724 году июня 15», «До суду енерального отдат надлежит. Иван Левенец»)

№ 270

1724 не пізніше березня 11 (лютого 28). – «Доношение» Стефана Прийма, козака Конотопської сотні, до ГВК

«В войсковую енеральную канцелярию
Доношение

Я, ниже именованный, в моей напасти скаржуся на Ивана Гришопенку, мещанина батуриного, в том, что Ивана Коркушка, Остаповский житель, нікогдасъ взяв в него, Гришопенку, коня, за десят коп на віру, як еще жил у Митченках и он, Гришопенко, притворивши на мене будто я по нем, Коркушці, поручилсья, пограбил за его, Коркушку, у мене моего коня. Діється тому уже другий год, на которого перво заносилем жалобу до пна сотника батуриного и там его, Гришопенку, обвинивши и посадивши до турми, велено, абы мні коня и утрату мою вернул, з якої турми, не знаю як, он ухиливсья. Потом билем чолом на оногo ж до пна судіи енерального и одтоль был указ старости митченковскому розискат, где по розписку он же показалсья виним и просил мене, як и розиск его старости явствует, но оный одтол ухиливсья. Наконецъ суппліковалем два рази и до гспд правителей малоросійских и виправивши указы: перво еден до сотника конотопского, щоб там розискавши, окончил, потом, же первого не послушал, повторний, абы сюда, в Глухов, на росправу приездил. Он и другому противним оказалсья, не поехал, а я сюда да туда переховуючи в моей невинности, напрасно прийшодем и тепер прихожу до немалой утрати. Покорне прето прошу да блговолит войсковая енеральная канцелярия по оногo Гришопенку видати суровий такий указ, абы з тим посланным, яко ослушника поехавши и взявши, сюда для вершення заводу з ним моего, оногo припровадил, болш бы уже мні волокитами

до убытков не приходити.

Нижайший слуга Степан Прийма, козак сотні Конотопской, житель веровский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51278. Оригінал (?). Записи зверху документа: «Под[ано] февр[уария] 28 року 1724» і внизу документа: «По (...) * писму позов февр[уария] 28 д. року 1724 по обжалованного Ивана Гришопенка, дабы приездил до суда на дн марта б»)

№ 271

1724, травня 3 (квітня 22). – Вороніж. – «Доношение» воронізького наказного сотника Стефана Холодовича і воронізького городского отамана Григорія Купчинського в ГВК

«Доношение в войсковую енералную канцелярию.

Прежде сего, еще в мсці марті при отході в поход низовий Терской, пн. сотник нш воронізький подавал доношение в канцелярию войсковую енералную о том, что писар клишковский и законники собичевские новоуписних козаков до служби козацкой не допускают. На которое з оной канцелярії получил пн. сотник отвіт, что послана в Малоросійскую коллегию премемория, а что по оной учинится, міло бути извѣстно. Аже и тепер в селах Клишках, Чеплівці и Собичи козаки новоуписние жадного послушенства до сотні не отдают, а к тому як еще собичевские законники о козаках пишут до нас, якого листу при сем ншем доношеніі копию тут же прилагаем. Так теди всепокорне просим: да блговолит войсковая енералная канцелярия по первому доношению от пна сотника посланному и по сему, от нас же посылаючомуся, доношению учинит чрез премеморію в Малоросійскую колегію поновително упомнене. И як колегия о тих новоуписних козаках повелит, о том себі просим наставления, понеже козаки собичевские за так немалим от законников препятием наміряют проч позиходити, а когда и позиходят, о том би впред нас не допрашивано, упрощаем.

Стефан Холодович, сотник наказний воронізький,

Григорий Купчинский, атаман городской.

3 Вороніжа апр[еля] 22 року 1724».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54989. Оригінал (?). Зверху документа запис: «Под[ано] апр[еля] 22 1724»)

1724, травня 28 (17). – Кролевець. – Слідство по чолобиттю Василя та Дмитра Стожченків, свідчення кредитора Павла Огієнка і присуд кролевецького уряду

«Року 1724 мая 17 дня

По указу их млстей пнов правителей Малороссийской войсковой канцелярии по занесенню супліки Василя и Дмитра Стожченков, обивателей кролевецких, я, нижей вираженний, чинилем розиск. А як в оном показалос, нижей сего слідуєт.

В року 1708 позичили они, Василь и Дмитро Стожченки, з маткою своєю тридцят талярей у пна Павла Огієнка, а поступили интересу на год меду прісного полтора відерка за един год коп шест и чрез той же год робили ему панщину як власние поддание всякими роботизними, да перенялис за зятний (?) долг коп чотирнадцят, итого всего долгу их стало полтараста зол. За якую сумму взял пн Павел двор их отческий и поля в двох руках нив пят, которое поле стоится зол. ста и того ж пришовши в дом их, бил нещадно без дання причини, а взявши ключ в жени Василеовой от комори и одомкнувши, взял жита четвериков шест, міри старой кролевецкой, муки полубочков два, мірою по четверику ж старой міри, хомут, сошникув с полицями пар дві, сокир дві, копаницю одну, струг еден, пилку одну, свердлув два, скобелок дві. С хати взял стул, ослонов два, сох дві до клуні виготование, корову тілную, в пасіці пчол пятеро, стоянов сорок шист, забрал хату солодовную з коритом, в третьей руці поля дві ниві и гаюв два з сінокосами, зжал жита з ниви их коп двадцят дві и нивою оною завладіл. А тое все забрал в року 1713. Денег взял кроме интересу первой зол. пятьдесят, другим разом отдали зол. тридцят, третим разом отдали коп шест, четвертим разом отдали коп десят, итого всего чинит зол. 120. А интересу взял полтора відерка меду и коп шест денег.

Отвіт пна Павла Огієнка против чолобиття Василя и Дмитра Стожченков.

Позичили у пна Павла Огієнка Стожченки сто пятьдесят девят зол., полтора відерка меду, не брал коп шест интересу взял от дядка их, Павла Стожка, панщини жадной не робили и един[ого] дня, а що, мовит, робили, то з ласки або за денги, двор их отцевский и поля пят нив взял за долг, а бил его за тое, що сушню свою продал без відома его, жита що взял и муки за должное ж, хомута не брал, однокунку з сошниками взял, сокир и копаниці не брав, струга, пилки свердлув, скобелок не брав, стола и ослонов не брав, сох клунних не брав. Корову взял, пчол трое

взял, стоянув десят взял. Хати солодовной и корита не брал, нив три и гаюв два з сінокосами взял от Павла Стожка откупом за пятнадцат коп, зжав жита коп дванадцят, а не двадцят дві, и ниву тую взял, а грошей тилко брал коп десят з полталярем, а болше их нічого не брал и на тое все показал урядовий записец, а як в себі міет, нижей сего слідуєт.

Року Бжого 1720, мсця януария 9.

Пред нами зуполним урядом міским кролевецким Федором Даниловичом, сотником, Федором Ивановичом, атаманом городовим, Гаврилом Стефаненком, войтом, Семеном Григоровичем и Матвієм Федоровичом, бурмистрами, ставши персоналне значний товариш сотні ншой Кролевецкой пн Павел Иванович Огіенко посполу з Семенками Стожченками Василем и Дмитром и Иваном з должниками своїми що еще отц Семен их, небожчик, в его, пна Павла, готових грошей част узьял, а част помененний Васил из братом и з маткою своею в року 1708 мсця мая 11 дня способом позиченним, також готових грошей брали зол. сто и чотирнадцат зол., от которых поступовали и прибел в рок давати зол. по десят. Також они виновати будучи Ивану Кириченку коп осмьнадцят грошей, который упоминался у помененних Стожченков. Теди они, не міючи отдати, просили пна Павла, аби и тие помененние коп осмьнадцят и к своему долгу принял, а они, не міючи Стожченки готових грошей, аби ему пну Павлу уистити за всі вижчей помененние должние гроши; дают двор свой, в котором сами мешкают з огородом и в двох руках поля под арешт и докол тих зол. ста и 14 и тих принятых коп 18 у Кириченка ему, пну Павлови, не уистят, потолок міют давати каждого року прибелі зол. по десят. О який нас вижчей менованого вряду просили обі стороні запис арештовалний и ми на их обосторонное прошение велісимо потребующей стороні видати сие арештовалное писмо при печати ншой сотницкой в Кролевці року и дня звишъписанного.

Печатка сотницкая

Сее писмо урядовое писанно в року 1708-м генвария 9. А пн сотник батуринский стал в Кролевцу сотником в року 1709-м.

А другий записец показал в року 1713 мсця мая 6, який в себі так міет.

Пред нами Яковом Маковским, сотником кролевецким, Петром, войтом, Максимом Федоровичом, бурмистром, сторони сего запису, виданного пну Павлу Ивановичу Огіенкови на Стожченков должников его учинили такое постановление: двор з нивками пятма зол. за сто, а що в Павла, дядка их, в заставі ест за пятнадцат коп поля три ниви и гайков

два, теди все тое приймаєт от них пн Павел за двадцят тал., а Павлови, дядкови их пн Павел мієт заплатити пятнадцят коп за их долг и так всего того долу отдається от них, Стожченков тими кгрунтами тал. сорок з копою. А зостаються еще виновати коп двадцят и четири зол. Чинился сей запис при Стефану Павловичу Векгері, знатному товарищеву сотні ншой Кролевецкой и Яремі Терещенкові, мешчанину ншом року и дня звишписанного.

Того ж числа даємо ему ж, пну Павлу сіножат якая була у Юска Алексієнка в заставі за одинадцят коп, теди посля всего того долгу зостаємся виновати коп десят з полталярем.

Року Бжого 1714 мсця июля шестого дня.

Будучи виноват Василь Стожченко коп десят с полталярем, а еще пол. тал. остался виноват, а що в хаті жив макаровской копу и впелнял заплатит при людех Павлови Стожку и Ивану Яценку.

Сему записцу Павел Стожок и Иван Яценко несвідоми и руки и печати сотницкой нїт и Стожченкових рук нїт и сказуют, що они несвідоми жадних писем арештовалних, тилко на словах арешт дві своих отческих з пятма нивами ему, пну Павлу Огієнку, дали.

Уліки против отвіту пна Павла Огієнка. Шведзкого году приехавши до их, Стожченков, пн Павел в дом в самую руїну з челядником своїм и взял полтора відерка меду интересного. А людми не оповістили того рады, что тоей години збігали по лісах и вивожовалися з своїми добрами.

А на забратте худоби их поставляли Стожченки свідителєй, первого Андрія Чередника, которий в допросі сказал, что когда приездил я з пном Павлом худоби Стожченковой брат, взяли два вози жита, два полубочки муки, един на пят неповен бил, сокир и копаницю взял, а болшей при мні нічого, мовит, не брал, бо як зашиб Василя до криві, пошол у винницю. А ключ от комори взял пне Павел у жени Василевой и окна в хаті повибивал и их всіх з двора порозганял.

А на пчоли поставляли свідителя Михайла Лазорєнка, которий в допросі сказал, что взял пн Павел пчол удень четверо. А третий свідитель Хведор Голик в допросі сказал, что взял едини пчоли ночной доби пн Павел у Стожченков и отвіз до своей пасіки, а Стояни перевозовал Голик до пна Павла тилко числом не знает колко и тое сказал, что Стожченки у пна Павла робливали як и протчие подсусідки. А Хведор Голик у пна Павла того времени служил за долг.

А денги относили з людми, зол. пятьдесят двома рази относили з Павлом Стожком да Иваном Яценком. Павел Стожок и Иван Яценко до ок[н]а пну Павлу Огієнку сказали, что принесли и отдали. А десятом тал.

як принесли сам пн Павел признается. Три рублі Павел Стожок отдал пну Павлу, до яких пн Павел признается. Пят рублей з полталярем як отдали Стожченки и сему пн Павел Огіенко признается, що одобрал.

Итого всего забору summa:

Долгу Стожченкового всего зол. полтараста

Отдали зол. сто двадцят.

Недоплатили тал. десят.

Интересу за два года дали коп шест и полтара відерка меду

Забор до чого пн Павел признается:

Интересу коп шест и полтора відерка взял.

Дві их отцевсие и пят нив оддано

Жита возов два и два полубочки муки n. datu

Однокунку з сошниками n

Корову тілную n

Пчол трое n

Стоянов десят n

Нив дві и гайов два откупом за пятнадцат коп у Павла Стожка взял
datu

Жита их зжав коп дванадцят datu и нивою завладіл datu

Грошей коп десят з полталярем взял

Другим разом тал. десят.

Третим разом рубль.

Забор кроме сего вижей виправленного, що свідителі посвідчили.

Сокиру, копаницю, пчол до них троїх двое, коп двадцят денег, год цілий робили як поддание и бил Василя Стожченка нещадним боем и розбил до криві брову, где и тепер шрам явствует.

А се до чого пн Павел не признается, ані свідителей ніт.

Полтора відерка меду интересного, хомут, сошников пар дві з полициями, сокира, струг, пила, свердла два, скобелок дві, стол, ослонов два сул дубових до клуні належных двістоянов тридцят шист: хата солодовная з коритом, жита зжатого коп десят.

По сему розиску совітовалем пну Павлу Огіенку всю худобу их як в полях, гаях и сінокосних угодиях, так и в господарских на дубках? забратое им, Стожченкам, отдат. Понеже всі столпние? денги уплатили. А за интерес з крунтов міл корист.

А за розбитте брови Василя Стожка погодил.

Пчоли и корову з телям вернул.

Ниву, якую их зжал жито, тую ж з житом присіянным им, Стожчен-

кам, отдат.

Сего совіту моего пн Павел за благо не принял, теди я до волі и разсуждения височайшой в. млсти подаю.

Федор Дубненко, товариш значковий полку Ніжинского

По сему, будучи в Кролевцю пн Павел Ладинский, канцеляриста войскової міет о вишеписанном учинити апробацию и по надлежателству рішение. Також и Ярему Герасименка на того ж Павла Огиенка чолобитствующого там же крайне розсудити, указом з енеральной войсковой канцелярії повелівається

Иван Левенец Иван Мануйлович».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51262. Тогочасна копія)

№ 273

1724, травня 30 (20). – Глухів (?). – «Доношение» військового генерального суду до ГВК

«В войсковую енеральную канцелярию з войскового енерального суду Доношение

Поневаж пн Михайло Домонтович не обстоятельно як о новоуписних з маестности пна Стефана Забіли, прозиваемой Плиски, козаках, не записавши певних и посторонних свідителств, учинил розиск, также о кгрунтах не тилко ним, пном Стефаном Забілою, але и его ж отцем от прочиих козаков насилно отнятих, виразне и подоводне не объяснил. По котором розиску отнюдь невозможно тепер на суді войсковом енеральном того их заводу рішити. Теди да блговолит канцелярия войсковая для апробацией сего пна Домонтовичового розиску писат до пна наказного полковника ніжинского, ижбы пна Стефана Григоровича з другою якою особою полковою зославши туда, в Плиску, совершенно розискали и кому по компутам давним полковим албо добросовістных посторонних свідителствах козаковат з тим новоуписних козаков доведется от тих бы пну Забілі отказати, а неслушне вписавшиїся повинни по прежднему мужиковат и кгрунта, якие бы сам пн Стефан Забіла или отц его, а звлаща если будут на тие у кого кріпости, завладілі, уступил бы, когда бы были перед тим пустовские, а еще покойний отц его тие, яко державца, во свое обиял владіние, оние бы едно пожалованной монаршой грамоті, повторе за давност права при нем, пну Забілі, заховати, а болше, что войсковая канцелярия повелит.

1724 року 20 мая.

Ассесори суду войскового енералного бунчуковие товариство:
Василий Солонина. Яким Горленко. Семен Шаула. Иван Костенец-
кий».

(ІРНБУВ. Ф. І. Спр. 51238. Оригінал. Запис зверху документа: «Под[ано]
мая 12 1724»)

№ 274

1724, липня 3 (червня 23). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до
Івана Левенця та інших правителів ГВК

«Блгородние мсці пнове правителі войсковой енеральной канцелярії,
велце мні зичливиє блгодітели.

О заводі пна Андря Лизогуба з Иваном Биховцем доношу вашим
млстям яким способом он, Биховец, запроважен з маткою своею и з
братами и сестрами на Україну. По указу его императорского влчства
будучи ординован покойный Михайло Миклашевский, полковник
стародубовский, гетман наказный, з иними полками под Бихов и нам,
будучи при боку их под час доставаня Бихова, позволено всему войску
отправлят поезде и ройноват сапизинские маетности. Где и мні
такое позволение било сотнею своею посылат на поезд, которие моей
сотні козаки надибали между лісами в болотах бабу з пятерима дітми
малими и нагими и многих по таких містах знашедши, до куреня моего
припровадили, який ясир при мні бив под Биховом неділ болше пяти
и по здаттю Бихова повернулися ми в дома свої. В той час иние сами
бранці просилися в нас, жеби их ради Бга з собою брали, а иних (?) як
неволников и по неволі побрали. Тогда ж и тая бабка з дітми, будучи
в мене в таборі, захоріли діти еї на дорозі, коея ради хороби оставили
их в селі прозванім Попова гора, покуд видужают діти, и приказал
атаману и войту тамошним, даби их як одужают бабини діти, нанявши
подводу, прислал до Конотопу. Толко же не відаю тоей ли осены или
навесні приехала баба з дітми до мене в Конотоп и предложила мні тое,
что задолжилася за подводу и харч тялярей двадцят. Якого я не хочачи
оплатити долгу, отпустил еї з дітми и позволил шукать иншого пна.
Якой бабі нігде було прихилитися, нараїли ей люде пойти и просити
пна Лозогуба. Теди пн Лозогуб, видячи еї убожество, прислал до мене,
увідомляючис: отпустил ли я их или ніт и чи позволяю пну Лозогубу
их принят и я отказал: волно пну Лизогубу мененых их долг талярей
двадцят за бабу и еї дітей оплатит, а их к себі принятъ. И пн. Лозогуб,
оплативши за ней долг, принял их к себі под такою ко[н]діцією: даби

ему отслужили. И служачи она в двори пна Лизогуба, дітей порастила, которие при нем же служачи, великой досяглися худоби негде инде, толко под пном Лизогубом. А тепер на него ж самого вписавшы в козаки воздвизаютьков(?), забывшы прежнее свое убожество и неволю, з якої их викупил, что в мстем во увідомление подавши, зостаю

Вшим млстям моім велце зичливий блгодітелем всіх блг желателний и служити готов Андрей Кандиба.

З Конотопу 1724 року місця июня 23».

Адреса: «Его императорского влчства правителям войсковой енеральной канцелярії их млстям пну Ивану Левенцю с товарищи, моім велце зичливым блгодітелем подати належит».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55180. Оригінал, особисто підписаний Кандибою і завірений печаткою. Запис перед документом іншою рукою: «Под[ан] юля 8 д. 1724»)

№ 275

1724, липня 10 (червня 29). – Ніжин. – «Доношение» ніжинської полкової канцелярії в ГВК

«В канцелярию войсковую енеральную
Доношение

Бывший полковий ніжинський комиссар Григорий Кубраковский подал в канцелярії полковой ніжинской на имя императорского влчства челобитную, а при оной объявил грамоту его императорского влчства в отпуску себї з Москви данную и універсал Мазепин з тим вираженем, дабы он свободное иміл житие в Дівиці Салтиковой у полку Ніжинском и до ні до яких бы оного Кубраковского военных войскових пов[ин]ностей и посполитих тяглостей не потягано. И просил он, Кубраковский, чтоб его у полку Ніжинском в козацкий записат компут, а понеже в Ніжинском полку мало к ділу способних иміється людей, а он, Кубраковский, к ділу есть способен, того ради прилагаючи при сем оной его императорского влчства грамоти и Мазепиного універсала копії, а притом и поданную от его, Кубраковского, челобитную, як об нем войсковая енеральная канцелярия блговолит, доношу.

[В] граде Нежиновском
Июня 29 дня 1724 году».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 5940. Тогочасна копія. Запис зверху документа:

«Под[ано] августа 2 року 1724»)

№ 276

1724, листопада 17 (6). – Вороніж. – «Доношение» Стефана Холодовича, воронізького наказного сотника, і Кирила Слабія, воронізького отамана, до ГВК

«Ноев[рия] 6 року 1724.

О сем доношу Омелян Ружилю, атаман собицкий, с товариством, неумітний писання руками ншими крести подписали + +.

По сему од атамана собицкого з товариством доношению просим канцелярії войскової енеральной да блговолит до отца намісника монастира новгородского или до самого отца архимандрита тамошного такой видати указ, чтоб они до козаков сотні Вороніжской в селі Собичи жиючих, болш не интересовалися и жадного б им не налапали бытя, которим и в подданство себе привлащают так давних козаков, яко и новоуписних.

Стефан Холодович, сотник наказний воронизкий.

Кирило Слабій, атаман городовий воронизкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51285. Оригінал)

№ 277

1724, грудня 13 (2). – Вороніж. – «Доношение» Стефана Холодовича, воронізького наказного сотника, і Кирила Слабія, воронізького городового отамана, до ГВК

«Получено декабр. 4 д. року 1724.

В войсковую енеральную канцелярію доношение

Сего місця декабра 1 числа получили ми указ з полковой ніжинской канцелярії, даби з сотні Вороніжской в поход до Гилян при товаристві бунчуковом вислат радових козаков добрых, самих можнійших, конних и оружейних, числом двадцят три и четвертый над ними командіром. А понеже в сотні Вороніжской жадною мірою таких козаков избрати не можем и владілци з Клишок и з Чеплівки новоуписних козаков на такую службу мнаршую, а особливе з Собича, законники обители новгородской таким же козакам в сей поход прибиратися запрещають и весма от служби мнаршой законники отврают. Теди о том в войскової

енеральной канцелярии просим себя наставления, а барзій если можная у Малороссийской колегіі тое зділат, чтобы ради новоуписних козаков о приуготованю до (...) * походу, бил хто з колегіі послан и в том войсковая енеральная канцелярия як да блговолит указу себе просит.

З Вороніжа декабра 2 року 1724.

Стефан Холодович, сотник наказний воронизкийй.

Кирило Слабій, атаман городовой воронижкийй».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 51246. Оригінал)

№ 278

1724, грудня 23 (12). – Глухів. – Указ ГВК

«Указ з енеральной войсковой канцелярії.

Сотникові наказному воронизскому пну Стефану Холодовичу з урядом тамошним обявляється. По доношению вшом о побоеі чрез салддата з наущения намісника новгородского атаманові собецкому нанесенном и о побитю ж од того намісника козака тамошнего Давида Семенова посилається лист до отца архимандрити новгородского, жебы он впред запретил чинити козакам утисков и озлобления. А о козаках ко походу наряженных, жебы оны были волны; о сустентації консистенской надлежит вам писат да пна полковника ніжинского и од него требовать резолюції, понеже не о едных толко козаках сотні Вороніжской, але и о всіх обще, которым велено до походу готоватися таковое определение, есле возможно будет, надлежит учинити. А впред в тыких (!) интересах, которые до полковой канцеллярії принадлежат, енеральной войсковой канцелярії своїми доношеними не затрудняйте, понеже оная канцеллярия и без того довольно затрудненена гсдрственими и войсковими ділами.

З Глухова декаврия 12 д. року 1724».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 65275. Оригінал)

№ 279

1724, грудня 23 (12). – Глухів. – Лист прилуцького полковника Гната Галагана до ігумена Спаського монастиря в Новгород-Сіверському

«В Бгу превелебний мсці отче архипастир монастиря новгород[ского], нам велце мсцівий гспдне и блгодітелю.

Сего декавр[ия] получено в енеральной войсковой канцелярии од старшині воронизкой доношение з тим обявленим, что сего декавр[ия] 2 д. якобы по наущению отца намісника монастыра новгородского присланный од капитана Зубкова, на тот час в селі Собичі будучого, салдат на двор атамана собіцкого Омеляна Ружила, бил его самого, его атамана, немилостиво, а он, намісник, призвавши пред себе Давида Семенова, тамошнего козака, без всякой причини сам его немилостиво бил и за волоси рвал, а послі десятнику кием его козака бити, до (описка, треба «да» – Ю.М., І. Т.) выговоруячи ему тое: козакуй, а не мужикуй, а не козакуй. Теди яко указом его императорского влчства козакам обыд и утисков чинить запрещено. Так мы з оной енеральной канцелярии сим листом предлагаем превелебности вшой, абы превелебность ваша приказали ему от своїм подчиненным козакам, которие в державі монастыра новгородского жителство иміют, отнюд никаких обыд к озлоблению не чинити ибо впред, если о таковых козакам утисках од подчиненных превелебности вши чинячых донесенья (?) принуждена будет енеральная войсковаая канцелярия обявити о том малоросийской коллегіи за так звиклым превелебности вшой млтвам себе поліцаем.

Декавр[ия] 12 д. року 1724. Глухов».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51249. Тогочасна копія)

№ 280

1724, грудня 25 (14). – Вороніж (?). – «Доношение» Стефана Холодовича, воронізького наказного сотника, до ГВК

«Подано декавр[ия] 14 д. року 1724.

В войсковую енеральную канцелярию доношение.

Перед сим в енеральную войсковую канцелярию доносили, что в Клишках и Чепліевці прикажчик, а особливе в селі Собичі, монастыра новгородского законники не допускают козаков новоуписних к настоящему походу наражать, а в сотні ншой указное число добрых и оружейних самих можнійших козаков в тот поход избратися не можем. И на сие в отвті з оной канцелярии получили, что тих козаков новоуписних, якие в ннішний поход наряженни написат, именно з обстоятельством если они в ревизіи написанни и освідителствовани и потому о оних казаках Ивану Вербицкому и Ивану Жирному, которих отци и сами они в козацком найдовалися чину и на козацких живут кгрунтах, сие подаем свідительство, же они в ревизию были висланни

и козаками освідителствованни, як тамошний атаман собицкий нам уряду доносил. А нні не тилко сих козаков в селі Собици, но и прочіих, там же застаючих, помянутіе законники в подданство притягают. В Клишках теде и Чепліевці прикажчик в тую надію козаков новоуписних к службі козацкой не допускает, что подобно оние козаки тилко не всі, сколько их ест, покойного гспдна гетмана Скоропадского універсалом для посилок до двора князю одданни и щоб з ними чинит просим войсковой енеральной канцелярії о наставление.

Стефан Холодович, сотник наказний воронизкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51243. Оригінал)

№ 281

1724, грудня 26 (15). – Глухів (?). – Указ правителів ГВК щодо козаків трьох сіл Воронізької сотні, котрих обертають в підданих новгородського монастиря

«Року 1724 декаврия 15 дня.

В енеральной войсковой канцелярії на доношение сотника воронизкого Стефана Холодовича, в котором выражено, что в селах, именно в Собици законника монастиря новгородского, а в Клишках и Чепліевці прикажчик тамошний новоуписных козаков не допускает до походу Гилянского наряжати, приговорили писат лист до отца архимандрити новгородского з тим предложением, абы в селі Собечі двом козакам Вербицкому да Ивану Жирному, которие по ревизіі явилися козаками, до походу готовитися не возбранял, а до прикажчика клишковского також листом писать, абы прислал извістие, чого ради новоуписных козаков, которие по ревизіі явилися козаками, на службу монаршую не допускает, ибо ежели з сотні Воронізкой зуполное число козаков зуполна до походу не збереться и в том учинитъся якая остановка, то будет о том в енеральной войсковой канцелярії куда надлежит писано, а до сотника наказного воронизкого в обявление послат указ, что по доношению его посланы писама до архимандрита новгородского и до прикажчика клишковского, чтоб оны новоуписных козаков, которие по ревизіі явилися и освідителствованы козаками, до походу готовитися не возбраняли, а он, прикажчик, прислал бы обстоятельное извістие для чого он тых козаков на службу монаршую не допускает.

Иван Левенец, Иван Мануйлович, Федор Потребич».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51245. Оригінал)

№ 282

1724 (?). – «Доношение» отамана с. Собич Омеляна Ружила старшині воронізької сотні

«Доношение старшині воронізькой.

Получил я указу копії от велможного его млсти пна полковника ніжинского с тим расположением уряду воронізького, чтобы з села Собича до назначеного Гилянского походу двох козаков прислал у Вороніж для смотру и любо я приказувалям освідітелствованным новоуписным козакам, жеби они готовилися до помянутого Гилянского походу, однак намісник обители новгородской настрого тое запретил мененным козакам отнюд не козаковат, даби оние отнюд козаковати не важилися и сего ради прошу старшини воронізькой о сем за благо учинит рассмотрение и до кого надлежит, писат.

К сему доношению подписався вмiсто отамана собицького Омеляна Ружила по его прошению я, Иван Иванов син, руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51244. Тогочасна копія)

№ 283–284

1724. (?) – Лист Стефана Гудовича до Василя Жураковського та Якова Лизогуба

«Велможные правительствующие малороссийские мсцiвие пнове едноралные (!) Василий Жораковский, асаул, Ияков Лизогуб, бунчучъный, прмлстивійшие пнове и великие добродійство

Многократні велможностям вашим сміл наприкритися, любо и не хотілем, но жалем великим наполнен будучи, иж не оттепер собі одержавши, терплю от единокровного брата моего п. Андрея Гудовича, которий завладіл маетности всі отцевские, горливе крваве заслужоние, зол. тысячу денег забрал, жита осмачок сто шест, млини спустошалие мні дал, а особливе тепер млин на Кичаті утиснувшись, он хоцет продат, которий мні дан от небожчика тестя моего Иосифа Френзбаха. Но он, брат мой, подданными ншими отцевскими по Рвану греблю угатил, а по угашеню и посвоил, яко нні без бытности его, п. брата, от жени его

имію превеликую трудность, на котором власном моем млині як хочет, то творит и от млина отбивают. Во всем сем донесли, падши до ног велможностям вашим, як тепер так и пред респекту и отческой млсти прошу.

Велможностям вашим низжайший слуга Стефан Гудович».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18099. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документа запис: «Румянц[евский] музей, карт[а] с малор[осийскими] актами, № 185; на верху помета рукою А.М. Лазаревского: «1724» и «Семейн[ые]». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 73)

№ 285

1724. – Скарга Стефана Прийма, козака Конотопської сотні, до правителів ГVK

«Велможние мсці пнове правителе Малоросіі, правителе войсковою енералною канцеляриею, премлстившие добродійство.

Прекладаю жалобливе правительству вашему на Ивана Гришопенка, жителя батуринского, о многих мні учиненних обідах. По которой моей жалобі ставали на суді войсковом енералном, чтобы наш завод крайнее принял рішення, однак понеже не было самого нашего заводу актора Ивана Коркушки, за которого Гришопенко в мене коня заграбыл за Ивана Коркушку, будто я ручився, а я на тоє свідітелей имію Петра Слюсаренка, Демка Білякового зятя, что не ручився. А когда припровадили в Глухов из Остапя и оного Коркушку и удадемся до суду войскового енералного, выдан был мні вказ по Гришопенка. А он, пренебрегши того указу, не хотіл ехати в Глухов зо мною для конченя справи по двох вказах, противячися суду енералному. Зачим прошу вашего правительства оного правне наказати. На чом я шкодную як коня заграбленого, також и утрати мні зделаной, чтобы повращено, иж бы я в конец не разорился, за что должен Гсда молити.

Вашему правительству низжайший раб Стефан Прийма, козак сотні Конотопской Ніжинского полку».

(ІР НБУВ. Ф. I. Спр. 51285. Тогочасна копія)

1724. – «Доношение» жителів села Обтова Михайла Безвершого і Филипа
Заморія в ГВК

«Доношение в войсковую енералную канцелярию.

В сем текущем году 724 намирилем.я, ниже именно подписанный, подат чолобитие на его мылост пана Ивана Забілу в немалой обыді моей в отчизних грунтах, позосталих мні по отцу моем. А же увідомшися он, пан Забіла, о том, прошеним своїм зіло воспящал при своем саморучном писаніи от всяких разом своїх домових уволил был, а словесно приобыцал всі грунта мої отцевскіи повернути, ліс, стайню, куф горілки, млин, ставок, которий от мене отняв, да у том же селі на свій пожиток за двадцят коп продав. Еднак тепер отмінівши свое панское слово, незносниі страхи нам своїми посланними присторичних (?) людей налагаючи, випоминается смертное убивство, приложивши ко мні сего члвка Филипа Заморія, мовлячи: «Хотя 20 тысяч заплачу, а ежели в свої руки их возму, то вже живих не пущу, нехай знатиму, за що платит буду». Чего рады не могучи болшей трудности понести, в одной (!) нашей жалобливом доношениі согласно вашу пнскую млсть молим: его сюда пред свой суд призвати и позискавши в заволии (?) нас судом праведно уконситы, любо он, п. Забіла, мене, Филипа, за побыте полутораста (?) киев поконтентовал, еднак тепер не контент. Что предложивши, и повторе с кривавими слезами добродійской млсты вашей рабскы молым, вашей панской млсты нижайшие рабы Михайло Безверхий и Филип Заморій, жители обтовские».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 51214 . Оригінал (?)).

1725, лютого 27(16). – Батурин, Крупицький монастир. – Купча

«1725 году мсця февраля 16 дня.

Я, Васил Косенко, житель села Красного, чиню відомо сим нашим писанием кому бы відать надлежало, иж продали свой власный гай отцу игумену Селивестру и братіи его монастира Крупицкокого батуринского, за певние гроші коп десят у вічност. Волно будет им як хотя поссесоровати, а тот гай с моім урочищем на селищі поміж (?) заведенного (?) гаю и п. (?) Терновского, которий им же, законникам, достался; всей теж своей продажи самы себе с потомством отдаливши, варуем их, законников,

аби з наших покровних, близьких и далних, ніхто не важился отзиватис под зарукою вини правной талярей десяти и задля лутшого увірення даем сей наш добровольный запис честному гспдну отцу Силивестру, монастира батуринского игумену, з братиею его за раду атаманства Ивана Игнатенка и при битности Василя Грищенка, Ивана Гасенченка (?) и прочиих. Что ест приврядне записано по виш описанням году.

На прошение Василя Косенка и Лавріна к сему запису я, Филип Иванович Мисан (?), дяк краснянский, руку приложил.

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 38. Оригінал. Запис на звороті: «Васил Косенко дав купчую свою нам, законникам, на ліс бо ближ м[онастирско] го 1724 февр[аля] 16». Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 103)

№ 288

1725, квітня 30 (19). – Выпис з стародубських міських книг, який містить у собі купчу

«Выпис з книг міських стародубовских права майдабурского.

Року тысяча сімсот двадцят пятого мсца априля девятнадцатого дня.

На майстраті ея величества гсдрині імператриці и самодержиці всероссийской стародубовском перед нами Исаком Яковлевичом, бурмистром и войтовскими ділами правящим, Иосифом Самусенком и Александром Злотниковим, бурмистрами, Антоном Коменком, Богданом Ерофиевим и Афанасом Конончученком, райцами, Фомою Иовлевичом и Оникием Судурою, лавниками, всіми рочне засілими радними, постановившиися перед нами Андрей и Иосиф Отцевичі, козаки жители стародубовские, подали ку записаню купчую до книг міських, от Софии Новицкой на огород им данную, которая так ся в себі міет:

Року тысяча сімсот двадцят пятого мсца марта двадцять четвертого дня.

Я, София Новицкая, бувшая у вельможного пна на раді в Шептаках, а на сей час жителка стародубовская, чиню відомо сим вечистим записом, иж я продала огород свій власний, у Лоща куплений, козакам и жителям стародубовским Андрею и Иосифу Отцевичам, женам и дітям их на вічност рублей за шистнадцать, а оный огород лежачий на Заричу об межу Игната Данченка, а з другой стороны Отцевичов; волно будет им, Отцевичом, тим огородом спокойне владіти вічними часи, а

я, речоная продавца, сама себе и дітей своїх и покревних вічними часи отдаляю от оного огорода и на том сей запис даю Отцевичом за власною моею рукою крестним знамением.

Писан в двори Новицкой року и дня виш писанных.

Иерей Иоан Киреевич до того руку приложил.

На подліной выписі учинена помета такова:

Якову купчую, на уряді вголос читаную, ми, уряд, вислухавши, за слушне быти узнавши, казалисмо до книг міських стародубовских приняти и записати, що есть записано. З которых и сей выпис з подписом рук урядових и притисненем звычайной печати стороні того требующой есть выдан. Писан на майстраті стародубовском року и дня виже специфированных.

Оную помету закрепили:

ея величества государині императриці и всероссийской самодержиці войтовскими ділами управляющий Исак Яковлевич. М. П.

Писар майстрату стародубовского Иван Яновский.

Антон Коменок, райца майстрату стародубовского.

Фома Иовлевич, лавник майстрату стародубовского».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18150. Копія початку ХХ ст. Наприкінці документа написано: «Рум[янецвская] Оп[ись], п[олк] Старод[убский], т. 74, л. 1043». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 103)

№ 289

1725, травня 9 (квітня 29). – Глухів. – Указ ГВК

«Копия з указу войсковой канцелярії.

Указ войсковой канцелярії.

Товаришеві бунчуковому пну Стефану Миклашевскому объявляется: сего априля 25 числа атаман з товариством Федор Давидов и войт з громадою литвиновские подали в енеральной войсковой канцелярії на имя ея величества всепресвітлійшой гсдрні императрици на вас чолобитную, что прошлых годов покойный отц вш завладіл без вини отцев и дідов их добраву и сіножати два ліса Хлудную и Запулскую и пасіку з садом и тими всіми их угодиями владіете ви по сюю пору. За которие они, а именно за бортевия сто шестдесят дерева оплачивали они оклад боліе двадцяти літ и просили они, чолобитники, в енеральной войсковой канцелярії разсмотрения и по вас указу. Теди чрез сей указ з оной канцелярії предлагается, аби ви за получением оного,

понеже сами для походу Гилянського прибути не можете, прислали кого в пленіпотентах з кріпостями, если якіе помянутіе кгрунта імійотся для отвїтствія протів челобитя оних литвиновцов, а именно 21 числу надходящого мсця мая всеконечно.

Дан в Глухові априля 29 року 1725.

Енеральной войскового канцелярії правители

Иван Левенец, Иван Мануйлович».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65275. Тогочасна копія. Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 73)

№ 290

Не раніше 1725, липня 9 (червня 28). – Указ правителів ГВК Івана Левенця, Івана Мануйловича та Федора Потребича до батуринського сотника Федора Стожка щодо артилерійських пушкарів

«Року 1725 іюня 28 дня по присланному з Малороссийской коллегії промеморії приговорили в войскової енеральной канцелярії послат до сотника батуринського указ, дабы он подлинное извїстие прислал о пушкарах артиллерийских Ивану Луніченку да Прокопию Никитенку, до яких прежде общенародних повинностей в сотні Батуринской оних оних (!) пушкарей притягали и нні притягают и якіе общенародние отправляют они повинности, чтобы о том прислал відомость без замедлінія.

Иван Левенец, Иван Мануйлович, Федор Потребич».

(ЦДІАК Ф. 51. Оп. 3. Спр. 1508. Оригінал)

№ 291

1725, липня 15 (4). – Батурин. – «Доношение» батуринського сотника Федора Даниловича (Сожка) в ГВК

«В войсковую енеральную канцелярию доношение

Сего іюля 3 числа 1725 году, получил я, нижей именованный, з войскової енеральной канцелярії указ, дабы подлуг присланной з Малороссийской коллегії в енеральную канцелярию промеморії дат в оную канцелярию подлинное извїстие о пушкарах артиллиерийских в Батуринской сотні будучих, Ивану Луніченку да Прокопию Никитенку,

до яких оние общенародних повинностей в Батуринской сотні прежде были притяганы и нні якие отбывают з обще народом повинности.

И я за получением оногo войсковоy енеральной канцелярии указу, спросивши жителей того села Ксензовки, где и помянутие пушкари живут, объявляю о том в войсковую енеральную канцелярию доношением, что показанные пушкари Иван Луніченко и Прокоп Никитенко от самой зміни Мазепиной, хочай нігде в походах не были, по сей 1725 год жадних наименших жадних наименших (ці два слова повторено двічі – Ю.М., І.Т.) з обще народом [тя]жестей не двигали, а сего 725 году зимних мсцей, когда крайняя людям нужда была в отвоженю кгренадерам (?) провянту и фуряжу к берегу Дніпровскому в Золотоношу. Тогда по общему всего села на их, пушкарей, воланю, сами они, пушкари, видя народную нужду, без всякого указу послали от себе туди, к Дніпру един раз провянту и фуражу и того часу ради нестатечности зимной многих людей воли от ковзелиці ледяной пали, так и пушкаря Ивана Луніченка вол росцахнулся и оставлен комиссарами у человека за копу визимоватис, якие денги оному человеку заплатили тогда ж комиссари, а он, Луніченко, и по сее число по своего вола не посылал и тилко на два мсці прошлой зими дали провянту и фуряжу, а болше не давали и не дают. О чом да благоволит войсковая енеральная канцелярия відати.

Ніжайший слуга и подножок Федор Данилович, сотник батуринский 3 Батур[ина] 1725 году мсця июля 4 дня».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 1508. Арк. 4.- Оригінал)

№ 292

1725, липня 9 (червня 28). – Глухів. – Указ правителів ГВК

«Року 1725 июня 28 дня по присланному з Малороссийской коллегіи промеморіи приговорили в войсковоy енеральной канцелярии послат до сотника батуринского указ, дабы он подлинное извѣстие прислал о пушкарах артиллерийских Ивану Уніченку да Прокопию Никитенку, до яких прежде общенародних повинностей в сотні Батуринской оних пушкарей притягали и нні притягают и якие з общенародом отправляют они повинности, чтобы о том прислал відомость без замедліния.

Иван Левенец, Иван Мануйлович, Федор Потребич».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 1508. Арк. 3. Оригінал)

№ 293

1725, липня 18 (7). – Батури́н. – «Доношение» батури́нського отамана
Федора При́йми до ГВК

«Юля 8 д. 1725.

В енералную войсковую канцелярию.

Доношение

Сего 1725 году прошедшаго місяця мая 9 числа под час ярмарку в Батури́ні явился несвідомий чоловік именован Стефан Василиев, сказувався полку ланцмилицкого з Змиева; в которого был един конь ростом великий, як драгунские гсдреви лошади з орлиною печатю, якого он менял батури́нскому жителю Ивану Тимченку на куфу вина, а писменного жадного свидителства о себи не иміл. Которого на его слова не знявши віри, удержал его ведлуг указов под арестом, а потим с-под аресту отпустил, чтоб привіз о себи, если певний человек, свидителство, а для возвращения оногo кляч его, мастю чалую, удержал. Которой нні явился з свидителством к гспдну полковнику ніжинскому его млсти кграфу Петру Петровичу Толстому и привіз с полковой ніжинской канцелярии указ, чтоб по свидителству гспдна полковника ланцмилицкого Гичеча возвратит ему, Стефану Василиеву, тую клячу. И по оному указу оная кляч сего июля 3 числа ему отдавана. Которой не відома чего ради впеню (?) идучи, не взял своей клячи во всем здоровой да пошел быт чолом в Глухов. О чом обявляю в енералную войсковую канцелярию доношением и да благоволит о том оная канцелярия відати.

Нижайший слуга и подножок.

К сему доношению вмiсто Федора При́ми, атамана батури́нского, по его велению сотни Батури́нской писар Иосиф Чижий руку приложил.

З Батур[ина] 1725 году июля 7 дня».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 51285. Тогочасна копія)

№ 294

1725, листопада 22 (11). – Глухів (?). – Рішення правителів Малоросійської
колегії щодо судового процесу між С. Косовичем і Ломаками

«Року 1725 ноября 11 дня [...].

Теды по виш обявленных правных артикулах, а по премошнійшой монаршой бл[а]женния и вічностойния памяти его императорского влчтва грамоті прошлого 1722 году з високоправителствующога сената

к Полуботку и старшине енеральной управление чинит по правам малороссийского народа присланной, и по премемории з коллегии Малой России в канцелярию войсковую в такой же силе писанной, Гримяцкими предреченными кгрунтами, млинком вешняком, хуторцем подля того млинка з строением, з хатою, з имбаром и з дубровою и трох різок (?) по розисках и по кріпостях Степану Косовичу владіти и користовать надлежит, а старому Ломаці и снові его Никифору и никому другому з них впредь до тих кгрунтов не интересоватися. К тому ж Ломака подлуг статуту в розділі II в артик[улі] 2, як виже означено, если Косович сам чварт («пропуск» – прим. копіїста – Ю.М., І.Т.) з домашними или сам треть подлуг правного порядку под титлою о долгах на шкодах своих, що в его под час разорения порабовано и забрано именно поприсягнет, то тие шкоди всі пополнит ему з навязкою. А за кгвалт домовою подлуг артикулу 51 розділу 11 міет Косовичу ж заплатит 12 рублей. А місто жестокой кары, як в книзі Саксон в артик[улі] 38 вижей сего изображенном, и за тое, что без рішення суду тайно з унуком своим в дом уехал, должен быти наказан арматным вязенем. А жені исцевой, же оную ругав и бранил при свідителях, и що перелякав дітей еи, безчестия вдвое рублей 24, подлуг розділу 11, артик[улу] 27. А за правние убитки исцеви подлуг сумлення его, где що и як много стратил, когда праведно сознает, всі тие убитки обвиненный Ломака уплачат, як виже з книги правного порядку на листу 106 показано, всеконечне должен или, не входя в болшую трудност, сколько заподленно истец, отдавна правуючись, зубиточилься, оного исца погодил бы на («пропуск»- прим. копіїста – Ю.М., І.Т.) рублях. О всем же том вишеписанном надлежит послат указ к полковнику наказному стародубовскому Степану Максимовичу, дабы он подлуг выраженного учинил исполнение непременно, и покамест обжалованный присуженного не уистит, продолжит в указі его якие добрие кгрунта дать исцу на владіние.

Иван Мануйлович, Федор Потребич Гречаний».

(IP НБУВ. Ф. II. Спр. 18130. Копія кінця XIX ст. Наприкінці документу копіїстом написано: «Х[арьковский] И[сторический] А[рхив], № 1591; подлинник, выданный во извлечении». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 104)

№ 295–296

1725, грудня 8 (листопада 27). – Стародуб. – «Доношение» стародубського полкового писаря Стефана Максимовича

«В войсковую енералную канцеллярию доношение.

По указах з енеральной войсковой канцеллярии до резиденции полковничой стародубовской в ділі Романа Армашенка, жителя жовнецкого, з Софією Новицкою заводном присланных, велено, чтоб свидителей тих, на яких зсилался Армашенко в заводі его, тут в полковой канцеллярии допросит и оние допроси прислат в енералную канцеллярию для рішення; и по тих указах послан был нарочный з полковой канцеллярии за Ипут ріку, иміющую разстоянием двадцятма и тридцятма от Стародуба милями, понад которою в селах живут свидители, от Армашенка показанние, которые что знат могли о ділі Армашенковом, тие за своими руками, прибив в Стародуб, подали сказки, а инние, якие не знают ничего, як сказали, что не знаем ни о чем в Армашенковом ділі, так и ехат далности ради и злого распутия по лісах и болотах не похотіли (ибо многие люде, чрез челобитчиков к свидительству притягаемие в невинности немалую поносят обыду), хотя и килкократно по их послано козака. Прето доезд посланного козака и допроси свидителей подлинние при сем моем доношении в енералную канцеллярию посылаю, з которых присилкою аще и умедлілем, обаче тое не чрез мене, леч за многих ея императорского влчства діл отправлением сталося, о чом покорне енеральной канцеллярии доношу.

З Стародуба ноября 27 д. 1725 году.

Писар полковий старод[убовский] и правящий полком Стефан Максимович».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18151. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієм написано: «Харьк[овский] историч[еский] архив, дело № 7686, подлинник». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 105)

№ 297

1725, грудня 13 (2). – Глухів. – Резолюція правителів малоросійської колегії глухівському городовому отаману Федору Омеляновичу

«Року 1725 декабря 2 д. По ділу Романа Гармашенка, жителя жонницкого, з Софьєю Новицкою заводном, понеже надлежит освідителствоват чолобите попа жонницкого, по котором атаман

городовый глуховский Федор Омелянович отправлен был по указу гетманском туда на розиск, на бывшего старосту Новицкого: было за его – п. Романа, пополнение эксцесса и другие починение от него оному попу разорения, или за что иное. Того ради до него, атамана городского глуховского Омеляновича, в войсковой енеральной канцелярии приговорили послат указ, чтоб он об том обстоятельное извѣстие, да и писменные доказательства, к той справѣ належные, ежели иміются у него, прислал в оную канцелярию без умедления.

Иван Мануйлович. Федор Потребич Гречаний».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18156. Копія кінця ХІХ ст. Запис копіїста: «Харьков[ский] историч[еский] архив, дело № 7686, подлинник». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 104–105)

№ 298

1725, грудня 13 (2). – Указ правителів Малоросійської колегії

«Року 1725 декабря 2 д.

По ділу Романа Гармашенка, жителя жонницкого, з Софією Новицкою заводном, понеже надлежит освидѣтелствоват чолобите попа жонницкого, по котором атаман городовий глуховский Федор Омелянович одправлен был по указу гетманском туда на розиск на бывшего старосту Новицкого, было за его ж, Романа, пополнение эксцесса и другие починение от него оному попу разорения, или за что иное, того ради до него, атамана городского глуховского Омеляновича, в войсковой енеральной канцелярии приговорили послат указ, чтоб он об том обстоятельное извѣстие, да и писменные доказательства, к той справѣ належные, ежели иміются у него, прислал в оную канцелярию без умедления.

Иван Мануйлович. Федор Потребич Гречаний».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18156. Копія початку ХХ ст. Наприкінці документа написано: «Харьков[ский] Историч[еский] Архив, дело № 7686, подлинник». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 106)

№ 299

1725, грудня 13 (2). – Глухів. – Указ ГВК глухівському городовому отаману Федору Омеляновичу

«Указ з енеральной войсковой канцелярии.

Атаманові городовому глуховському пну Федору Омеляновичу обявляється. По ділу Романа Гармашенка, жителя жонницкого, з Софьею Новицкою заводном надлежит подлинно освідителствоват чолобите попа жонницкого, в котором вы отправлены были по указу гетманском туда на розиск, на бывшего старосту Новицкого: было за его ль, Романа, пополнение ексцесса и другие починенние от него оному попу разорения или за что иное. Теды сим указом вам предлагается, дабы вы о том обстоятелное извістие да и писменние доказателства, к той справі належние, ежели иміются у вас, прислали бы в оную канцелярию без умедления.

Дан в Глухові декабря 2 д. 1725 году».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18158. Копія кінця ХІХ ст. Запис копіїста: «Харьков[ский] историч[еский] архив, дело № 7686, черновик». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 106–107)

№ 300

1725, грудня 14 (3). – Чолобитна Стефана Косовича

«Всепресвітлійшая державнійшая великая гдриня императрица Екатерина Алексеевна, самодержица всероссийская.

Бет челом войсковой товариш Стефан Косович, а в чем мое прошение тому слідуют пункты

1

Діло мое з Романом Армашенком, жителем жовницьким, иміється в енеральной войсковой канцелярии

2

И за тим ділом ходить віру Федору Лоцинскому и что он учинит прекословить не буду.

И дабы указом вашего императорского влчства повелено было сие мое челобите принять к ділу.

Всемиловивійшая гдриня императрица, прошу вшой императорского влчства о сем моем челобиті рішение учинить.

А сию челобитную писала канцелярист войсковий Матвій Себастиа-

нович и к подаанию надлежит в енеральной войсковой канцелярии.

К сей челобытной Стефан Косович руку приложил.

Року 1725 декаврия 3 д. Чолобитную, поданную от Стефана Косовича, которою верит по ділу свое м ходить Федору Лощинскому к ділу принять.

Иван Мануйлович. Федор Потребич Гречаний».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18134. Копія кінця ХІХ ст. Запис копіїста внизу документа: «Харьков[ский] Историч[еский] Архив, дело № 7686; подлинник». Оpubліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 73–74)

№ 301

1725, грудня 18 (7). – Глухів. – «Доношение» глухівського отамана Федора Омеляновича в ГВК

«Под декабря 7 д. 1725.

В канцелярию войсковую енеральную доношение.

Сего декаврия 2 1725 году з оной войсковой енеральной канцелярии получили указ, у котором прописано, что по ділу Романа Гармашенка, жителя жовницкого, з Софиею Новицкою заводном належит подлинное чолобытя попа жонницкого, по котором былем отправлен по указу покойного гетмана Скоропадского туда на розиск, и было –л на бывшего старосту Новицкого за его, Романа, пополнение эксцесса и другие починение от него оному попу разорения или за что иное, и аби о всем том в енеральную войсковую канцелярию обстоятелние доказателства, к той справі належные, ежели у мене ест, присилал. И по тому указу извѣстно чиню, что в прошлом 1718 году, декавр. 11 числа, по чоломбытю свщника жонницкого у виш означенное село былем зослан для розиску от гетмана, и що там показалося на Романа Гармашенка его вини, того ж часу привезши его, Романа, у колодці в Глухов, и діло все розисканное за моею рукою и чолобытную отдалем в суд енеральный, и чим тое скончилось не извѣстен. А якие у мене чорние о том зискались розписки, их и шпаргали, тие для відома у енеральную войсковую отсылаю канцелярию. О чом канцелярии войсковой енеральной доношу.

З Глухова декавр. 5 1725 году.

Федор Омелянович, атаман глуховский».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18155. Копія початку ХХ ст. Внизу документа запис: «Харьков[овский] Историч[еский] Архив, дело № 7686, подлинник».

№ 302

1725, грудня 19 (8). – Глухів. – Указ ГВК

«Указ ея императорского величества самодержици всероссийской з войсковою енеральной канцелярії писареві полковому стародубовскому и полковими ділами правящому Стефану Максимовичу объявляется: знатний канцелярист войсковий Василий Романович подал в войсковую енеральную канцелярию доношение, в котором виразил: прошлого де 1720-го года купил он у Стефана Косовича, значкового полку Стародубовского товариша, в селі Хмельювці в сотні полковой Стародубовской чвертку поля з двориком, огородами, гаем и сіножатми и владіл спокійне без жадной перешкоди по сей 1725 год. А нні Иван Паливода, бывший городничий стародубовский, невідомо для чого воровским способом на том купленном его Романовича огороді ячменние его копи, сколько их там было нажато, покрад, о чом потим он, Романович, извістившися, хотя у него и упоминался о повернене тих своих покраденних коп, однак он, Паливода, отдат не похотіл и тепер не хочет. А он, Романович, на той свой купленный грунт и огороди иміет купчие записи и самого продавцу Стефана Косовича, в живих обретающогося, представляет, о чом просил войсковою енеральной канцелярії рассмотрения. Сим прето з оной канцелярії указом вам предлагается, дабы вы о вишепомянутом в суді полковом розискали по самой истинні, а по розиску и по отводу овых грунтов продавцею Стефаном Косовичом як доведеться учинили з обжалованнаго Паливоди надлежащую челобитствующому Романовичу подлуг правних артикулов за квалтовное на кгрунта нападение и за шкоду, безправне ему затіенную, з награждением харчей, проторов и убитков сатисфакцію. А что учинено будет, отвітствовали вы в войсковую енеральную канцелярию доношением.

Дан в Глухові декабра 8 року 1725.

Войсковою енеральной канцелярії правителі
Иван Мануйлович, Федор Потребыч Гречаний.

Старший канцеляриста Данило Покорский.

Канцелярист войсковий Григорий Юркевич».

№ 303

До 1726, листопада 26 (15). – Глухів. – Слідство про маєтності, в котрому міститься й універсал гетьмана Івана Скоропадського 1712 р.

«В указі ея императорского величества з генеральной войсковой канцелярії, прошедшого октябрю мѣсяца присланим, показано: аби против челобитя пна Семена Галецкого, сотника полкового стародубовского, в оную канцелярию занесенного, о завладініи Семеном Соболевским, сотником погарским, и женою его поля, прозываемого Пушкаревское, и сіножати Моркина по універсалу гетманскому Захарію Искрою, бывшему обозному полковому стародубовскому, наданих, в сущую правду розискат и розиск прислат в канцелярию войсковую для решения. Теды по тому ея императорскому величества указу розискное о више писанном изслідствие учинено сим ниже показанным образом.

Обозный полковий стародубовский Захарий Искра подал за рукою своею жалобливое доношение, а в оном доношеніи показал: в прошлом де 1712 году покойный гетман Иван Скоропадский надал бил во владіние ему поле, прозванным Пушкаревское, и сіножать, менуемую Моркин, и оное поле и сіножать ствердил універсалом своїм, а с того поля он, Искра, опреділил де нив дві: одну у Рибном Болоті, а другую, прозываемую Клинь, сотнику Галецкому в державство взявши от него в заміну часть сіножати в селі Посудичах. А прошедшого де 723 году Семен Соболевский сотничества погарского одержавши уряд, тім виш показанным полем Пушкаревском, и пожнею Моркин завладіл напрасно и жена его, без битности оногo в низовом поході на тот час будучого, не знат по чиему указу оное поле и сіножат самоволне отняла и уже четвертый год означенным полем и пожнею кириствует. И хочай де по челобитях его, Искриних, так от правления полкового стародубовского, яко теж из генеральной войсковой канцелярії многократне к ней, Соболевской, претиделніи били указы, чтобы ему, Искре, в заживаню вишпоказанных добр препятствия жадного и перешкоди не затівала. Однак оная Соболевская по тому нічого не исполнила и на міненных крунтов оному не уступила и не уступает. А были де воспятителные указы к ней, Соболевской, от Петра Корецкого, на тот час полковника наказного стародубовского, в году 1723 из генеральной войсковой канцелярії в року 1726 писанние.

Вдоказательство владіния своего тім полем и пожнею помянутых Искра презентовал гетманский універсал, скопіванный, которого оригінал в

невістки его Климовой Искриной, хоружиной бившой переясловской, нні якоби содержится. А оного універсалу таковая сила як ниже слідуєт:

Пресвітлішого и державнішого влкого гсдря его црского сщеннійшого влчства Войск Запорожских обоіх сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Пну полковникові стародубовскому зо всею старшиною полковою, п. сотникові погарскому з урядом и кожному комуколвек о том відати надлежит, сим універсалом ншим ознаймуем, иж просил нас пн. Захарий Искра, значний войсковий товариш, абисмо поле Пушкарувское и пожні, прозиваемое Моркин, якими он, будучи на уряді сотником, владіл и тепер в заживанне ствердили. Теди ми, гетман, респектуючи на его у Войску Запорожском заслуги, а к тому, же он, пн. Искра, перешедши з того боку Днепра, жадного такого тут не имієт господарства, яким бы могл доволствоватися, ствержаем помянутое Пушкаровское поле и пожні Моркин в спокойное ему, пну Искрі, владіние, позволяючи оними всегда завідовати и ко своему пожитку употребляти, в чом абы ніхто, а особливе пн. сотник погарский, найменшой не важился чинити трудности, сурово варуем. Тут же докладаем, же его, пна Искру, взялисмо в особливую ншу протекцию и оборону. Зачим абы ніхто, так сам пн. полковеник стародубовский з старшиною полковою, яко и урядники погарские, жадною мірою до его не интересовалися и найменших обид ему не чинили, поневаж он под бунчуком мієт отпраовати свої услуги. О тое все пилно пилно приказуем.

Дан в Глухові януар[а] 13д. року 1712.

У подлинного подписано:

Звишменованный гетман рукою власною.

И против сего послано к обжалованной сотниковой Анні Соболевской двожди и ординовано было значкового полку Стародубовского товарища Василия Косача да атамана и войта погарских, чтобы она по указу ея императорского величества для отвітствия к ділу или сама явилас или кого от себе прислала[...].»

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 56290. Оригінал, завірений особистим підписом і печаткою. Запис угорі документу: «Року 1736 ноеврия 15 дня». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 8). СЛ. 2017. № 6. С. 89–127)

РЕГЕСТИ

№ 1

1718, липня 5 (червня 24). – Ніжин. – Наказ генерал-лейтенанта кавалерії
Іоанна Бернарда фон Вейзенбаха

Оскільки внаслідок пожежі Чернігів вигорів, а багато його жителів через це розійшлися з міста, то тим, хто залишився, «чиниться неудобь» значна «нужда» від проїжджих, котрі вимагають возів тощо. Через це наказується проїжджачим через Чернігів брати вози, коні, воли, їжу й пиття тільки з дозволу Вейзенбаха «на ратуші», а в іншому випадку буде подвійний штраф.

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 2326. Тогочасна копія. Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 7). СЛ. 2017. № 5. С. 66)

№ 2

1722–1723. – Скарга Олени Чечіль наказному гетьману, чернігівському
полковнику Павлу Полуботку

Батуринська жителька Олена Чечіль скаржиться на Грицька Яценка, жителя новомлинського, котрий в цей час жив у Понорниці, винного їй гроші (100 талярів). Згадується і Олексій Яценко, старший брат Грицька, і Василь Котляренко, і Михайло Циган.

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 775. Оригінал)

№ 3

1736, червня 7 (травня 27). – Київ. – Ставленна грамота київського
митрополита Рафаїла Заборовського

Цією грамотою стверджується, що Стефан Романов був висвячений на священника і призначений в храм «Покрова Прстыя Бцы «в городок Куземин протопопи Зенковской на цілую парохію за настоятеля по презентам протопопи зенковского Андрея Фомина, п. Михайла Семеновича, сотника куземинского, и прихожан тамошних».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 58150. Друкований оригінал з невеликими вписаними фрагментами, завірений особистим підписом митрополита і печаткою)

ДОДАТОК I

1629, листопада 8 (жовтня 29). – Чернігів. – Выпис з протоколів чернігівського гродського суду, який містить протестацію

«Выпис с книг протоколов воеводства Черниговского гродского суда, в которой книги на листі 152-м написано тако:

Протестація уроженого пана Стефана Дунаевского о згорінію прав привылею в місті Любечі.

До вряду и акт нынішних до мене, Вавринца Кгорецкого, подвоеводича черниговского, обличні есть пришедши урожений пан Стефан Дунаевский, ротмістр его королевской милости, обыватель воеводства Черниговского, сведчился и оповідал урадеві тутешнему кгроцкому черниговскому и тудеж и до відомости доносил, иж он в року прошлом 1628-м пред наступленьем неприятеля под час инкурсий со всіми своими достатками, меновите сребром, золотом, шатами и иным охенжеством, тудеж и пенензьми готовими, навіть и право привілею святой памяти Жигмонта Третьяго, на волоки в ґрунті Лиственским особо конферованые, до замку Любецкого, заровно с иншими своими достатками вышменованными для небезпеченства до схованья отдавал, а иж с прежденья снать Божаго місто все из замком доценту с правами згоріло, же навіть и одной наменшой халупи, а не толко двору, не застало, гді менованные річи заровно с правами и привілеями от святой памяти короля его милости Жигмунта Третьяго на слободу Гучин в ґрунті Листвецком будучую, конферованным вышреченному манифестуючому протестуючому его милости пану Дунаевскому все до найменшой річи сгоріло. Прето освичившие уряды нынішнему кгроцкому черниговскому и то до відомости донесши, просил, абы тая его манифестация веспол с протестацією до книг нынішних кгородских черниговских принята и записана была што и отримал 1629 года октября 29 дня.

Подлиные протоколы подписал гродский писар Мартин Клопоцкий».

(IP НБУВ. Ф. 10. Спр. 7485. Машинописна копія початку ХХ ст. Запис: «Арх[ив] Черн[иговского] Двор[янского] Собр[ания], д[ело] № 5029, стр. 22». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 63–64)

№ 2

1631, лютого 12 (2). – Глухів. – Купча

«Року Божого тисяча шістьсот тридцять першого мца февраля второго дня.

Пред нами, урядом ратуш глуховской, атаманом городовим глуховским Савою Константием Федоровичем, войтом Пархомом Игнатовичем, при битности зась пана хорунжого и иных особах немало було, ставши очевисто пан Герасим Герасименко, знатний войсковий товариш, прекладал на козака Дунайского (слід читати: «дунайского» – Ю.М., І. Т.) Якова Ляшенка, доискуючи от него нивы, лежачой за вгородами заставной у шестнадцати золотих. Которий зась правом из уряду нашого достаючи, призван на росправу виш намененний Ляшенко в ратуш глуховский, где не показав на ту ниву пана Герасименка заставную неякого свідоцтва, але тилко тилко на речах, що владів по небожчикові его отцу килко літ оноу нивою. И тепер мы, уряд, велілы виш намененние гроши от пана Герасименка принят и неяковой напред турбации не чинить, а иміет владовать ку вічносты своей оний пан Герасименко, на щосмо и велілы умоцованное писание сие ку вічному ужиткові з уряду нашого и печатью урядовою даты году и дня звиш мененних.

(Місто печати ратуш глуховской)

Секретарь Иван Малковский.

А повірял коллежский протоколист Михайла Калининский.

(Арх[ив] Черн[иговского] двор[янского] собр[ания], д[ело] № 3119, стр. 7)».

(IP НБУВ. Ф. 10. Спр. 7470. Машинописна копія першої половини ХХ ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 64)

№ 3

1638, червня 6 (липня 27). – Любеч. – Купча

«Я, Яков Стецкий, чиню відомо тим листом моим и зезнаваю, иж по зейстю (з) світу того славной памяти отца своего, будучи я відом, иж продал отец мой поля и з лісом и з дубровами и зо всіми пожитками, того ґрунту належачими, за коп двадцать и за четири личбы литовской на имя Каленикові Манкові, мищанинові любецкому, застаючи, в тракти Любецкому лежачом. Тоей граничит и описан и значит з Манковой

границі шляхом Черніговским, ни займаючи поля пна Стецкого у ліс Решиновской и з лісу Решинского у студенец Горасков, студенца взявши до Гриневой дороги и закопом граничит и з туля у Монкову межу знову, в той же шлях Черніговский. Которий то грунт належачий Калениковий служачий до зоживання ест подано и потвержденно вічними часи и потомству его показанный домовства его и жадин на тот мой лист перешкоды не повинен чинит. Того ради я, будучи яко дидич, тоей продажі відомо чиню, з раменія моего даю той лист потвержательний варунковий и с подписом руки моеї заживат (?) вічніи часи и зрекаюся (?), же не ест належачий да того поля.

Писанно в Любечу мсця июля 27 дня 1638.

В подленном подписано».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 66153. Копія ХVІІІ ст.)

№ 4

**1654, січня 11 (1). – Липове. – Заповіт липовського мельника
Тимоша Василевича (регест)**

Заповідає після своєї смерті передати основну частину свого частину майна, а саме млин на р. Ромні під селом Коренецькою й Липовим, який сам будував і витратив на нього 1200 золотих, частину ґрунту, лісок, хату, а також коня й 100 золотих Свято-Микільському Крупицькому монастиреві в Батурині.

Свідками заповіту були отаман Василь Огієнко, вїйт Федір, Марко, Павло й Андрій Чорні, Процик Коломієць.

Підписали: о. Самуїл, липовський священик, Прокіп Герасимович, липовський писар, Ісихій Есифович, ігумен Свято-Микільського монастиря.

(ЦДІАК. Ф. 154. Оп. 1. Спр. 3. Оригінал. Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 89)

№ 5

**1654, жовтня 11 (1). – Ніжин. – Універсал ніжинського наказного
полковника Романа Катіржного**

«Роман Катержний, полковник Войска его црского величества

наказний ніжинський и всего Сівера.

Атамане и войте висоцкий, пральницкий, едугинский, холмянский, красноставский. Росказую вам сурове под сроким каранем войсковым, жебысте были во всем послушни ведлуг універсалу его млсти пана Богдана Хмелницкого, гетмана Войска Запорозского, послушенство отдавали до мнстря Максаковского, жебысте не были спречни против оных чернцов и вшелякое послушенство отдавали, сурово вам розказую. А що стороны гребли красноставской, жебысте вси одностайне угатили, а пожиток до монастыра отдавали. А если бы хто мил спречным быть воли и росказанию моем, таковой срокгаго караня не уйдет. Зачим вас Гспду Бгу отдаю.

3 Ніжина октября 1 року 1654.

В подлинному подписано: «Роман Катержний, полковник наказний ніжинський рукою».

(ІР НБУВ. Ф. 8. Спр. 255 М/154. Арк. 42 зв. Копія XVIII ст. Наприкінці документу намальоване коло, в середині якого написано: «місто печати». Опубліковано: Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1658–1658 рр. Київ, 2015. Т. 4 (1655–1658). С. 400–401)

№ 6

1654, жовтня 23. – Вязьма. – Указ царя Олексія

«Безгласних стовпців ч. 78.

1654, 23/ X.- Царський указ воеводі В. Петр. Шереметеву про одпуск В.Золотаренка з-під Вітебська до Бихова.

«Как к вам ся наша грамота придет, и вы б черкаского полковника Василья Золотаренка ево полку с черкасы ис под Витебска отпустили под Быхов к брату ево к наказному гетману к Ивану Золотаренку. А стольника Василья Кикина отпустили есте (?) к нам в Вязьму (?). А по нашему указу велено боярину нашему и оружейничому и воеводам Григорью Гавриловичу Пушкину», аби він одпустив з-під Смоленська дох полковників – Я. Флека і А. Гамонта з солдатами до Вітебська.

«Писан на нашем стану в Вязьме лета 7163 октября в 23 день.

Такову грамоту взял думной дьяк Семен Заборовский и отдал в комнату того ж числа».

На звороті адреса – до В.П. Шереметева. Поміти немає Л. 154».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 15545. Арк. 1. Копії 1926 р. (?) з справи без номера

«турецьких справ» РДАДА зроблені українським істориком А. Єршовим. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 64–65)

№ 7

1659, травня 24(14). – Березна. – Купча

«Я, Яско Станиславенко, чиню відомо сим моим писмом векуистим записом, иж маючи я млын посполуз товаришом Тишъком Уласовичом на реці Ретю у мястечку Опътови, который есмо збудували за позволением его милости пана Грегория Гуляницкого, гетмана наказного сіверского, теде я часть свою продаю на вічъност пану Семену Мартиновичу Білоусу за золотых чотыриста грошей. Мает теде помененый Семен яко своею власностю шафовати, отдати, продати, даровати и як на ліпший пожиток оборочати, а я сам, жона, діти и потомъки и жаден з близких крєвъних и повинъных моих зрекаю з той части моей вічъными часы. При которой купли были люде зацъные, меновите: пан Тишъко Уласович, п. Василий Яворский, п. Петро Куриленко, Гришъко Батуринский, Шимъко Яковлевич, Стас Карачунович, мешкающий на тот час в Ніжине, которые при той купли были.

Діялося в Березной, дня 14 мая, року 1659.

А продаю я часть свою кроме части Тишъковой Уласовичо[во]й, до которой части его я не маю моци.

М.П.

М.П.

М.П.

При той справе будучи, будучи при той купли вишпомененой руку свою подписую Иоан Кудрицкий, писар міський березенский рукою.

При которой купли я товариш бывший Ясков руку свою подписалем Тихоний Уласович.

При даню листу были люде віры годные Василий Яворский и Шимъко Яковович. М.П. Печать старого За[біли]».

(ІР НБУВ. Ф. 10. Спр. 7782. Копія кінця ХІХ ст. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 65)

№ 8

1661, лютого 1. – Ченстохова. – Лист Яна Анджєя Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (реґест)

Мова йде про литовського канцлера Паца і про сеймики. «З Речиці, Стародуба, Мозиря будуть послы» (депутати – Ю.М., І.Т.).

(Опубліковано: Ochmann-Staniszevska S. Listy Jana Andrzeja Morsztyna. Wrocław, 2002. S. 188–189)

№ 9

1661, лютого 5. – Ченстохова. – Лист Яна Анджєя Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (реґест)

Канцлер послав листи до чернігівського воєводи Станіслава Беньовського. Не сумніваюсь, що він привезе Юрія Хмельницького, бо йому «за це обіцяно Чернігів, котрого він дуже домагається».

(Опубліковано: Ochmann-Staniszevska S. Listy Jana Andrzeja Morsztyna. Wrocław, 2002. S. 189–190)

№ 10

1661, лютого 6. – Варшава. – Лист Яна Анджєя Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (реґест)

Рада «має відбутися в Острі (вона відбулася 23.12.1663 р. – Ю.М., І.Т.), туди мають прибути їх м. панове литовські гетьмани. (Мова піде) про успішність переговорів, для чого примчав і московський посол, просячи, щоб їх відновили. Всю провину за незавершеність переговорів він звалює на Нащокіна [...]. Король й. м. після безкровного взяття Воронкова, Борисполя й Гоголева йшов під Остер, (вважаючи), що місто без сумніву піддасться. Але в замку є кількасот московитів. В Чернігові, Ніжині, Переяславі, Ромні, Києві, Козельці і в усій цій Україні їх (московитів) нараховується 13 000».

(Опубліковано: Ochmann-Staniszevska S. Listy Jana Andrzeja Morsztyna. Wrocław, 2002. S. 282–283)

1662, лютий. – Кіш на Кислівці. – Лист гетьмана Івана Брюховецького до ніжинського протопопа Максима Филимоновича («єпископа Мефодія»)

«Яснепревелебный в Господі Бозі, а мой вельми милостивый добродію, господине отче и пастырю!

Пришло мні в мысль с особными посланцы моими всі долегливости мои святыни вашей, добродія моего, обявити, жаліючися на большой недостаток сенокосной (!) понеж, что было немного в мошні бідного, мало не все уже умерло, что я писал, обявляючи о достальных стах червоних, и тіх уже пополам не стало, как то на том бідном новом уряді всякому надобно человеку подобатися, наражаючи до лутчей охоты добыванья языков и иных услуг войсковых, что больши скореняючи злую старую природу; хвалю Бога, уже и упрямые стали малоприклонны, что все быть молитвами вашими архиерейскими и под страхом черни святой братья гологузов(!), которые, хвалю Бога, держатца при мні кріпко; дай Бог и до конца, до чего великой милости вашей святительской и радіти надобно, чтоб их чім потішити иміт, чтоб охотнійши и повольнійши были. При том со слезами прошу, умилившись добродію мой: изволь побуткою быть, чтоб люди царские поспішили на Кодак, на которой уже и я своих послал: не дай Бог нам ево утеряти, то и в нас ничего, понеже безбожные ляхи подали Дніпр туркам, чтоб нас выгнать с кочевья. Ныне новых языков посылаю до е.ц.пр. в-ва, которые сказывают, что [из] Стамбулу иміет быть 600 судов с людьми нас выгонять, чего им Боже не допомози; к Кодаку також нашим не всім надобно вірити, понеже неодномысленные люди, как будет какой начальник с казною, может служилой люд прибирать, которого много выходит из неволи, так и иных Христа ради милостину для спасення, как и ныне по милости Божей нісколько тысяч освободилося. А нічого им бідным дати и слізно зріти, что голы. Другое – слугам войсковым надобно латы и одежда, так что при мні, так и тім, что в Самаре живут и на Кодаке всі роты розняв, руки протягают, чтоб им что дано всякому, но нічого; и сам также прибіжища не имію, что я преж иміл, то Хмелницкий и иные все завладіли. А ныне любо какая кобылка добылася, иволь (?) с тім не відаєся, гді надіти, если osobной милости и заступления вашего добродія моего не будет. Всего не могу совершенно письмом дописати; вельми прошу изволь прислати кого для изустного о всем пространного розговору. Дворецкий старец (!) часто писмом докучает мні, которого так чаю, что лукавого Сомка оговором задержан, которого зміна ныне явна учинилась. Только то мні не хотіли вірити, понеж когда мні Сомко орду навел на Задніпрье,

подлинно б она не была. И если еще больше в том ненадобном уряде будет пребывать, подлинно что недоброе всему православию дурностями своими наредит, как уже и так много лиха ево знатно: чему не хотіл нечистого своего племянника бити под Переяславлем, как время тому погодно иміл. Коли табор было загорілся, а Москва хотіла напасть, и так он не допустил, с которым изустной разговор иміл, о чем нам відомо. А нихто не может знать, об чем незбожной разговор был. Прошу изволь, святыня ваша, побудити ратные войска, чтоб шли к Днепру, как орды ніт, которая скоро пасет кони с калгою иміет бити, на тое мы приліжное око иміем, только Бог помог. А Сомку не надобно противитися, понеже как будем людей жаловати, больше немного умалити то, чтоб если оплошкою своею всіх из землею, чего не дай Боже, не потерять. Я також буду с своими кочівники, как у нас скоро указ наступит, бес котрого войска не могу здержати. А лучше б вперед дома покой учинити и с неприятелем добро ся будет бити. Хотя я писал до е. пр. ц. в-ва, добродія моего милостивого, о чолнах, однако, если то не поспіет – не утечет. А если будет, не помешает, понеже как вижу, Сомко лукавством своїм и змінным наговором побудил Хмельницкого, чтоб еще с нами отвідался, призвав орду, которым врагом, даст Бог, отобьемся скоро придут калмыки, как нам обещает е. пр. ц. в-во через послов своих, которых мы с нашими отпустили з Дуну (!) 20 февраля. Если б калмыки зимою были с нами, подлинно б Крым пропал; какого времени или не скоро или ніколи не будем иміти, чему всему Бог промысленник с неподобного подобное можем дати. По одпущению посланого от святыни вашей ко мні инока, ходил я в Крым на Чингары, и там милостию Бога Всемогущего, предстательством Пречистые Богородицы и вашими святыми молитвами, взяли есмя улус со всякою добычою. Только их поганых помору (?) немного: насилу с пятсот, понеже от страху в мори потонули. О отці духовном вельми, вельми прошу и о подвижном антиминоссе к тому о уставе церковном, для чего коній нісколько, на церковь даных, позволяю. Изволь святыня ваша как лучше разуміючи тому строение учинити. А умилосердися, добродій мой, пускай войска поднимаютца так к Днепру, так и на Кодак, також и ко мні для всякого безопаства, понеже если здоровье мое, которое отчаял за церков Христа ради и за достойнство в.ц.в-ва неприятель возьмет, не знаю здісь на после (!) человека, в ревности подобного себі. Пан Яремович отговаривается от писарства, которому напомененья вашего святительського о том прошу приліжно; не помішаєт похвалитися, хотя и лутче меня извещается и Давыд не погрешил, что о себі молвил: мал бых в братии моей и проч. Изволь святыня ваша о том написать о том (!), чтоб лакомых людей к нам

не присылаю, как прошлой осени был нікакой Филимон Порфирьевич Булгаков, который по подговоре по улкам (?) от Сомка за 20 ефимков, а од нас ничего не взяв, отіхал и лживо удал перед в.ц.в-вом и всему синкліту, будто тут на Низу войска никакого, оприч рыболов, ніт; но умысл его пред пресвітлым е. ц. в-вом довідаючися присылал к нам, мене також не упустил ляхом нарядити, сказываючи, что еще Брюховецкого надобно простити, что от Сомка слышал, то я и там сказывал. О відомости всякие, мой добродію, какие ни есть ныне там обретаются, вельми прошу, не опускай святыня ваша извещати нам, кочюющим людем. Альманах, если какие сего году сыщутся, барабанов десяток, хотя киевских, воевода пусть даст, понеже мні по указу царскому не от дано в прошлом году в Брянску, только б з барабаньщиками для страху неприятельского; что все высокому разсуждению и разсмотренному разуму вашему архиерейскому поручив, сам себя с повольною услугою моею в милостивую ласку как прилїжнее вручаю.

С коша с Кисловки, февраля літа 1662.

Святыни вашей добродія моего желательный и повольный слуга Иван Брюховецкий, милостию Божию, гетман вірного Войска е. ц. в-ва славного Низового Запорожского.

Еще запаметовал святыни вашей в вышеписанном листу объявити, что молитвами святыми вашими измінника одного е. пр. ц. в-ва татарина Казы-мурзу, которой на белгородцком поле улусом своим кочевал и присягши поддался было под высокую руку е.пр. ц. в-ва, потом изменил и до орды передался, котрого на тіх же Чинкгарах забили есмя, гді и булаву Василия Борисовича Шереметева отгромили есмо, котрого б и самого на воле, дай Боже иміти, и к е. ц. пр. в-ву отсылаем. По написанью сего листу моего, пришли люди ис Черкас, которых мы отпускали, что Сомко с Хмельницким мирен, о котором миру войско не відает, каким способом тот мир уставили, как они николи меж себя не мирились. Для Бога смотрите, святыня ваша, чтоб и до конца христианство Сомко радніем своїм не погубил; если для одного Сомка иміем великое число христиан потерять, то невідомо всяк такой дурень как Сомко повік свой первой то чюдил, людей обманул, покаміста племінник убрався. Ныне вновь, чтоб Днепром проходу не было, он изволил с своего боку Хмельницкому залогу поставит. Так жеб до Кременчука и к нам дороги не дати, кто б того исканья не знал, а мы и кочевьи знаем. Смилуйтесь, ж дайте людей избити тому Сомку, и о[п]рич его люди есть. А для одного человека войско не будет убыльно, для такого обманщика как Сомко, до которого писаной лист од Сомка и Сацка термину (!) для выразуеменья святыни вашей умысленно посылаю, на которые писанья от святыни

вашей до воеводы надобно, чтоб посланец наш напрасно не волочился, понеже Сомко наявь на хочет того выдать».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 15576. Арк. 28–34. Копія 20-х рр. ХХ ст. з тогочасної московської копії, яка знаходиться в РДАДА у фонді «Сибірський приказ». Стовпець № 612. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 90–91)

№ 12

1662, лютий. – Кіш на Кислівці. – Лист невідомого до царя Олексія

Початку документа немає

«[...]ской коих старшинами не перемогли, чтоб всею чернью обрали кого они излюбят. Епискупу на раде быть же потому, что они вси на него покладаютца. А в Кременчуке ж указал бы в. г. быть на Григорьево (Ромодановського – Ю.М., І.Т.) место Косагова воеводе с ратными людьми против Нежина или Переясловля без перемены. И чтоб в. г. указал прислать свою в. г. грамоту к стольнику и воеводе ко князю Василью Богдановичю Волконскому, чтоб гетмана не подавал, и быть бы ему в Переясловли без перемены. А стольнику и воеводе де Ивану Ивановичю Чаадаеву быть воеводою в Киеве ис полком, который у него, потому что ему Ивану Ивановичу ратное все дело и нашей Украины все навычие заобычно. Чтоб в. г. указал быть в Запорогах своим в. г. ратным людям, и чтоб в. г. людьми осадить Кодак, первой порог, где ляхи преж сего сидели, и о том все желают в Остре и Козельце, чтоб те городки были по прежнему к Переяславскому полку, как в прежние времена было из начала, а не к Киевскому полку. А в прошлом во 169 году очистил от ляхов Остр гетман Яким Самко своим Переяславским полком, и Козелец укрепил своими людьми. И о том бы изволил государь прислати к гетману свою в. г. грамоту.

Да и гетману б указал в. г. прислати свою милостивую грамоту за ево службу и радение. И в. бы г. Брюховецкому и иных людей письму и подсылным листам и поносным (?) словам на гетмана Якима Самка без сыску не верил.

И указал бы в. г. каневскому полковнику Лизогубу быть в Переясловле, а к Москве б ево не посылать, потому что хочет он в Канев ввести людей в. государя. И чтоб в. г. указал запорозкую землю ведати в приказе Большого Дворца окольничему Федору Михайловичю

Ртищеву. А Крапивницкого (!) б с Москвы не отпущать, потому что он в. г. добра не хочет».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 15576. Арк. 7–8. Копія 20-х рр. ХХ ст. з тогочасної московської копії, яка знаходиться в РДАДА у фонді «Сибірський приказ». Стовець № 612. Арк. 156–158. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 92)

№ 13

1662, квітня 28 (18). – Початок відписки М. Батюшкова і Ф. Прокофьева В. Волконському

«Господину князю Василью Богдановичю Микифор Батюшков да Фетка Прокофьев челом бьют: приказал ты, господине, нам быть с наказным гетманом с Якимом Самком; и гетман Яким Самко и мы, господине, апреля по 18 д. стоим в Козельце, и многих городов полковники и сотники к нам съехались, и стоят в Козельце ж, и отец епископ ис Киева в Козелец приехал. А рада у них, господине, была апреля в 17 д., и на той раде обрали они полковники и сотники себе старшиною и полным гетманом, а не наказным, гетмана Якима Самка; и потому их полковницкому выбору и словесному приговору отец епискуп гетмана Якима Самка благословил, что быть ему, Якиму Самку, гетманом, и во всем ведать всех городов под полковниками и сотники и надо всем войском над казаками и мещаны ему – Якиму Самку до государева указу, и писатца ему во всем полным гетманом. А о том хотят писать отец епискуп и все полковники к великому государю к Москве с нарочными послы, что в. г. их пожаловал и велел прислать к ним, всему Запорожскому Войску, свое царское жалованье: гетману Якиму Самку знак и булаву. А выбрав, господине, гетмана Якима Самка, отец епискуп служа молебен в Козельце в соборной апостольской церкви за многолетное здоровье в. г. И после того молебна отец епискуп, не выпуская из соборной церкви гетмана Якима Самка и всех полковников и сотников и казаков многих нарочитых людей ко кресту приводил и крест они целовали. А что писал ты, господине, ис Переясловля к нам (!) к гетману Якиму Самку с капитаном с Федором Прокофьевым о переясловской ссоре, и капитан Федор Прокофьев приехав в Козелец апреля в 17 д. лист посланья твоего гетману Якиму Самку подал, и словесно ему говорил от ково та ссора между вами, господине, учинилась. И гетман Яким Самко и все полковники велели

лист послання твого честь перед собою, и выслушав, господине, они лист и словесную речь от капитана Федора Прокофьева, гетман Яким Самко и все полковники, поняли веры, и ведомо им учинилось подлинно, и учили они говорить: ссорили де нас с князем Васильем Богдановичем заочно, не делом запорожские казаки, которые ныне присланы в Переясловль из Запорожья от Брюховецкого. А о государевой денежной медной казне договору у них никакова преж сего на раде не было. А буде, господине, о той денежной казне договор у них будет, и на чем положат, и о том, господине, учиним тебе впредь ведомо».

(ІР НБУВ. Ф. 14. Спр. 163. Арк. 36–38. Копія 20-х рр. ХХ ст. з московської копії, яка знаходиться в РДАДА (ф. «Сибірський приказ», 612. Арк. 83. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 92–93)

№ 14–15

1664, лютого 6. – Варшава. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест)

«3 табору під Бабою від 12 січня пишуть, що Дівичю після відкинутого милосердя взяли штурмом 5 січня і доценту вирубали. Однак є наші втрати: з регіменту в. м., м. м. пана, забито капітана Гетца, тяжко поранено Магніфіно (капітана Якуба Магніфікуса – Ю.М., І.Т.). Потім Мена, велике місто, піддалася, також обіцяла підданство і Сосниця. Військо марширує безпосередньо на Сівськ. [...] Король й. мость ще не оголосив: чи в Новгороді [- Сіверському] мав зупинитися, чи увійти до Московії, чого більше бажає. Брюховецького московіти закували. Тетеря залишається при Києві. Обіцяно швидкий прихід калги [- солтана] з великими ордами».

(Опубліковано: Ochmann-Staniszevska S. Listy Jana Andrzeja Morsztyna. Wrocław, 2002. S. 232)

№ 16

1664, березня 14. – Варшава. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест)

«Новини, які маємо з нашого табору.
Дуже вірогідно, що там вже, дай Боже, щасливо скінчилося, коли в

десяти милях від наших були Черкаський, Долгорукий, Боратинський і Змієв, а з іншого боку надходив Ромодановський з Шереметом. Тоді й. к. м. покинув Глухів, котрого не взяв штурмом із значною втратою офіцерів й піхоти, і пішов з'єднуватися литовським військом, яке досі не зовсім заспокоєне».

(Опубліковано: Ochmann-Staniszevska S. Listy Jana Andrzeja Morsztyna. Wrocław, 2002. S. 283–284)

№ 17

**1664, березня 30. – Уривок з реляції новин з України, реферовані
Станіславом Геракліушем Любомирським, спиським старостою, в костелі
Діви Марії у Варшаві**

«[...]Пише пан Чаплицький з-під Сосниці за Дніпром, що наш роз'їзд, з котрим був відправлений проти неприятеля пан Бідзинський з паном Полубинським у складі шести тисяч кіннотників, розгромлений неприятелем, а навела його на засідку також неприятельська партія війська. Від цих недобитків, коли король й. м. взяв відомість про неприятеля, то з рішення військової ради, відступив, не покладаючись на свої сили [...]. Однак військова рада вирішила, щоб піхоту і артилерію відвести до Остра і там розмістити, найперше убезпечившись по можливості боєприпасами і провіантом.[...] При цьому кажуть про великий голод і нужденність піхоти, слабкості у везінні артилерії, що й не думали про можливість її до провадження до Остра, бо неприятель швидко наступав, а вони ще з цим усім у 30 милях від Остра були [...]».

(Опубліковано: Pisma polityczne z czasów panowania Jana Kazimierza Wazy 1648–1668. T. II. (1661–1664). Wrocław-Warszawa, 1990. С. 203 (переклад з польської))

№ 17а

**1665, березня 2 (лютого 20). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських
книг, котрий містить у собі купчу**

«Копия
Выпис с книг міських права майдебурского ратуша Черніговского
Року Божого тысяча шестсот шестдесят пятого мсца февраля
двадцатого дня.

На вряді его царского величества міском черніговском перед нами Евфимом Титовичом, лантвойтом, Иереміем Макаровичом того року бурмистром, судом зуполно заселим, в ратушу черніговском ставши очевисто Пархом и Семен Белдюженки, брата рожоная, именем своим и именем братов своих, рожоних, Василя и Петра Белдюженков, явне, ясне и доброволне к записаню до книг міских ратушних черніговских признали, иж оны, маючи кгрунт поля, роли, сеножати, селища при местечку Любечу, сад из двором и зо всіми приналежностями як оны сами, спокойне того всего заживали, котор(ого) то кгрунту межа з одной стороны от машелов до ріки Клиговки, свой власний, никому ни в чем не пенний и не заведенний правом вечистим и никгди на том неотзовным панем (?), не выймуючи наменшой части, на самих себе на власные малжонки и потомки и близкие кривние свої, на вічност славетному пну Процку Григоревичу Дяковичу, мещанину любецкому, и тепер в місте Чернігове мешкаючому, за шестдесят коп грошей личбы литовское продали и грошы отобравши, тут же на уряде помененного пана Процка з одобряня тых грошей квитовали, даючи моц и владзу пану Процку ему самому, жені и потомкам его тым кгрунтом полями, ролями, сеножатми, садовиною и двором владіт, пожитки вшелякие на себе брати и от себе кому хотіти дати, продати, даровати и записати. Которого то кгрунту оны, сами сознаваючие, жени и потомки их и брата близкие и далекие кривние их, боронити не мают и мочы не будут, под закладом других таковых шестидесят коп грошей личбы литовское, то еднак варуючи у нижчаго суда, хто бы міл его, Процка, о тот кгрунт, о которий продажа идет, турбовати албо до якого колвек суду и права позивати, повинны сознаваючие от каждого такаваго турбатора своїм коштом боронити и заступовати, а оборонивши міет при пану Процку тот грунт вічне зоставати. А на болшое утвержение тої продажи сознаваючие тут же пред урядом того кгрунту, яко се више менило, зреклися и вічними часы уступили. Что все для памяти до книг міских черніговских ратушних ест записано, с которых и тот випис под печатю урядовою міскою ратушною черніговскою видан.

Писан в ратушу черніговском.

Емелиан Иванович Яхимович, міский черніговский писар.

Корикговано с книгами».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 66157. Копія. Наприкінці документу намальовано коло, всередині якого вписано «Місто печати»)

№ 18

1666, березня 12 (2). – Березна. – Купча

«Я, Макъсим Конъдратенъко из жоною своєю Пелагиєю Прокоповною, мешчанин и обивател березенский, чиню відомо сим моим вечистым писмом, иже продал двор свой власный, никому ни в чом не пенный ані теж заведененый, стоячий челом на улицу и Павлу Пумаку и помеж з одного боку от Еска Водовоза, а з другой стороны от Якима Шостаченка, а с тылу от Охромія Крошенка пану Ивану Уласовичу Сухині, козаку и обывателю березенскому, жоні и дітем его на вічност за суму грошей личбы литовской коп сорок без чтирох, же волно ему як у своем добром жит быт спокойне продат, дароват и на який колвек пожиток свой обернут, на што и даю сее мое писмо пред урядом, пред паном сот[ником] березенъским Савою Иовенком и Евъхимом Скрыгою, атаманом городовым Игнатом Ничипоренком, и Павлом Прокопиевичом Чумаком и Иваном и Юлесенком, Иляшом Мартиновичом и пред многими с товариства и мешчан віри годными с подъписом в себе (?) в середине описаних с притисненем печати.

Писан в Березном Васил Дмитрович Дяк, войт березенский.

Марта 2 1666 року.

Особы в середине описаные,

Сава Иовенко, сот[ник] березенский

Евхим Скрыга, атаман городовой и многие особ товариства».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 20559. Оригінал, завірений печаткою. Записи на звороті: «Помощ моя от Господа сотворшаго помощь», «На двор березин[ский]». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). *СЛ*. 2018. № 6. С. 65)

№ 19

1668, березня 8 (квітня 29). – с. Литвиновичи. – Угода між селами про розмежування

«Літа от Рождєня Сна Бжия року 1608 априля 29 д.

Передо мною, Ефимом Мартиновичом, асаулом сотні Глуховской, засланим от пна полковника ніжинского Якова Жураховского, мні зостаючим асаулою сотні Глуховской, и зо мною зосланним Иваном Морозом и от всей старшини ншой глуховской пна Василя Феодоровича (Яловицького – Ю.М., І.Т.), сотника глуховского, пна Алексія Заруц-кого, атамана городового, ведлуг сіножатеи и займищ Зазірских и

Литвиновских и Воргольских. Собравшиися всі до купи атамания як зазірський Илия Ярошенко, Левко Бекет, атаман литвиновский, Иван Ревяка, атаман воргольский, и сполне як с козаков и з мужиков всіх сіл чинили порядок сами промеж собою, абы юж от сего часу едни едним перешкодою бити чрез праву и декрет болш не турбувались. Зде ставши, Левко Стефанович, войт литвиновский, з громадою в полі на синожатех призволялис о (?) тое, жеби и убогим людем хочай потроху уділено у сіножатех било. На тое призволялися по закоп давній и (...) * глинное и хлібное (?) промежку лісами, аби от сего часу змирно мешкали, а мілося би яке село турбувати зо всіх як зазірчане, литвиновці, воргляне от сего часу и декрету (?) мні приказанно, то покладаю заруки на пана полковника ншого ніжинского Якова Жураховского сто талярей.

Писан в раді и в громаді зобраних на то в Литвиновичах літа и дня звишеписанних.

Есиф Мартинович, звишменованный асаул сотні Глуховской, и висланных тих справ, що уже свого притаянного (?) як небожчик Филип Уманец, сотник бивший, подал им бил займищ зазірчаном, отступили литвиновці.

А що волок давній, лежачий от Погребок, нам, литвиновцям, не были зазірчане перешкодою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65276. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 65–66)

№ 20

1668, квітня 24 (14). – Ніжин. – Універсал ніжинського полковника
Артема Мартиновича

«Артем Мартинович, полковник Войска Запорозкого ніжинський.

Ознаймуем тим листом нашым, каждому кому о том відати потреба будет, пну сотникови конотопскому и всему товариству, атаманови городовому, так же войтови зо всім посполством конотопским. Иж я, Микола Козак и Кирій Козак з міщанином Карпом, обивателі конотопские, ознаймуем, (...) * що коштом и працею своею на новозанятої греблі на річці прозиваеомой Беровці в селі Поповце, построившы млыни на камены чотири сей весни в пост великий (...) * теды взглядом утраченя кошту просилы нас слободы в тых своїх млынках в нагороду тоей працы міти. Зачым, уважаючи мы их, Миколаеву и Киріеву з Карпом, працу и утрату, вzialiсмо оным слободы

на рекі (...)», абы з тых млинков припадаючыі всі три мірочки на свой пожыток отбырали, которым абы ни од кого перешкода в том не діялася, приказуем сурово. Зас же (?) по вистю тое слободы помененніі Микола и Кірій з Карпом знову в нас быти маюи и опо [...] з служит (...)» абы (...)» войсковою з оных млынков розміру належная часть звыкле міла доходьти. Того всего дозорцы наши дозріня (?) ма(...)».

Дан в Ніжині априля 14 1668.

Звишменованный Артем Мартинович, полковник Войска Запорозкого ніжинский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56251. Оригінал, завірений печаткою. На зво-роті напис «Фундуш од Мартина полковника на греблю куплену Попувську»)

№ 21

1669, квітня 23 (13). – Кролевець. – Выпис з кролевецьких міських книг

«Выпис с книг міських кролевецких.

Року тысяча шестсот шестдесят девятого, мсца априля третогонадцат дня.

Перед нами Романом Дубовиком, сотником наказным кролевецким, Кононом Ивановычем, атаманом наказным кролевецким, а при нас будучих товариства и месчан Уласом Дулею, Григорием Павловичем, Захаркою Кучеровцем, Марком Василевичем, Иваном Никифоровичем, Михайлом Ивановичем и при немалу товариства и месчан на тот час будучих. Приточилас справа межі пном Василем Яценком, сотъником кролевецким, Якимом и Грицком Михайловичами у тих способ, иж небожчик Михайло Дуля, мелник, міючи займисче для фундованя млина на реці Свидни принял был товаришем в недостатоку своем для фундованя гребли и постановленя млина, пна Василя Яценка, сотъника кролевецкого, которую то част свою записал был небожчик Миско Дуля (в том млині) Иванови Стефановичови в долгу своем винном, то ест шестидесят а сту золотих, до выдкупъна обликом термин положоний от стога пророка Илии в року прошлом тисеча шестсот шестдесят осмом, за чим ставши обличне (?) особ очевисто, поводовые так пан Василий Яценко, сотник, яко и Яким и Грицко Михайловичи, яко сукцесорове по отцу своему позосталые, реестра з обох рук покладали выдатку на фундуш гребли и строения млина. Прето мы, особы вышменованные, зревидовавши реестра оных винайшлисмо перве в реестру небіжчика Миска Дули выкладу на фундуш гребли и строения млина золотых сто, а в реестру пна Василя, сотника, вынайшлисмо золотих триста и

двадцат, а же в той справі межі с оними ведлуг запису своего поданого Иван Стефанович от Миска Дули упоминался долгу своего. Прето с порухунку реестр во всем толко кошту винайденного небожчика Миска Дули в фундушу и строения млина золотих сто. Теды пан Василий з доброволного своего поступьку пну Ивану Стефановичу долгу небожчикового ведлуг облику записаного субмитовался золотих сто и двадцат от дат термину назначоного с прозбы сынов небожчиковских, а остаток золотых сорок міют отдад Грицко и Яким, сны небожчиковские, пну Ивану в чом теж Грицко и Яким яко сукъцесорове міют об[и]чне (?) и неотзовне пустит половинную част в гребли и млину постановленном небожчика отца своего Миска Дули, пну Василию Яценку, сотънникови кролевецкому, взглядом выплаченя долгу отца их. Которая справа, яко се точила, до книг міских кролевецких ест записана, с которих и сес екстракт ест выдан под печатми и с подписами рук людей зацных.

Діялося в Кролевці року и дня звыш описаного

Роман Дубовик, сотъник наказный, подписуюся рукою.

Конон Иванович, атаман наказный кролевецкий, подписат руку свою казалем».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50919. Оригінал, завірений печаткою. Записи на звороті: «Кріпост на греблю и млин на заимищи на реки Свидні устроенной», «Корыгован с книгами». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 67)

№ 22

**1669, вересня 18 (8). – Батурин. – Рішення генерального судді
Івана Самойловича щодо спірної справи за землю**

«Року 1669, септеврия 8 дня.

Передо мною Иоанном Самойловичом, судею енералним Войска его царского величества Запорозкого, была справа, иж Микита Кусов, обывател Новгородка Сіверского, позивал до нас перед суд нш енералний войсковой Никифора Пожарского, вуйта новгородского, з мещанамы, за отчину свою, которую, як зърозумилисмо слушне ведлуг записов, даных от Кусова пном міщаном новгородским, же ест куплена за подписами рук и доброволного его в том проданя и за узнанем многих особ, а на сей час оний поменений Кусов за побудкою людей оную то проданую отчину хотіл отстояты от міщан новгородских, от которое и мы з суду ншого войскового, стосуючи ся с тими урядовими

записами, отдаляем Кусова от той отчини, гдыж и сам до того знался, же узял у мещан новгородских за тую отчину золотих двісті пятьдесят, на що и письмо сие при печати ншой судейской видати казалисмо, жебы Кусов у кожного суду и права поменених пнов, мещан новгородских не турбовал.

Діялося в Батурині, року и дня виш писаного.

Подпис таков: Иван Самойлович, судя енералний Войска его царского величества Запорозкого, рукою.

М.П.».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 18890–18893. Копія кінця XIX ст. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 68)

№ 23–24

1670, вересня 4 (серпня 25). – Борзна. – Слідство в справі про вбивство

«Року тисеча шестьсот седмдесятого місяця августа двадцет пятого дня.

При битности на тот суд нижеменованих в справе п. Андрея Василиевича, писара енералних судов войскових, висланного так од его милости велможного пана гетмана Ивана Самойловича, яко и од суду енералного войскового, кгда ведлуг права святого яко в справе крименальной, так и в відомости судов войскових, яко и о од нас, уряду борзенского Тараса Петровича Забіли, сотника, Семена Козаченка, атамана городского, Григория Филиповича, войта, Костантия Забіли, Григория Прускурні, Стефана Заліского, значньних товаришов войскових, и од многих славетних мещан борзенских бил суд и загаенний о ганебное и немилостивое замордованя на смерть зешлое и[з] сего світа небожчици Анни Семировтовни од власного мужа своего Кирила Козинца сталое. А тое замордованя в такий способ било. Иж стало mezi ними незгодное било през килканадцет літ, же небожчица Анна не укаранного бивши от малжонка своего в сромотних учинках чужоложних знайдуючися збитечнях тинством (?) марне добро свое розпорошила, для чога mezi ними били частие ростерки. А тепер в прошлий вовторок августа девятнадцетого дня в року листе на месте положенним ренкор міючи за страчене грошей золотих десят, подпивши, Бога Всемогущого забувши и права посполитого запомнівши, порвавши древалную сокіру с впредь око вибил лівое, зуби вибил, лівую руку потрошил с приволушни, ноги их порогу ціви по самие коліна покрушил

и на свої коліна гнучи, поламал. Так ся паствал над небіжкою (?) не яко чловік, але як бестія. А кгда тот мордерца Кирил бил питан пред судом для яких мір тот учинок и ганебное замордованя учинил. Которий так оповідал, иж mezi [...]».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 22908. Копія XIX ст. Запис копіїста (закреслений): «Книга эта в отрывках надена в г. Борзне. Помещаем здесь из их [...]». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 95)

№ 25–26

1674, травня 19 (9). – Борзна. – Купча

«Року тисеча шестьсот сімдесят четвертого місяця мая девятого дня. Продажа двора[...] Хведору Кушнеру.

На враде нашом борзенском перед мною, Стефаном Петровичом Забілою, сотником на тот час будучим, Семеном Козляком, отаманом городовым, Григорием Филиповичом, войтом, ставши очевисто Хведорова Клекотовская, обивателка наша борзненская, явно, ясно и доброволне зезнавала, иж продала двор свой власный, стоячий вместе Борзні подле Левкова Жданенкова двора поміж недалеко вилазки Кунашовское, не пенний и не заведенний, толко [...] власний за певную суму готовие пінязі, то есть за коп полосмнадцать урожоному пану Андрею Аникиевичу Кушнеру, в тож обивателеві борзненскому, зрікаючися оного двора продажи [...] сим записом сей (?) вертаючи умоцняла. Волно, мовить, пану Андрею в том дворі жити и там ся будовати и оним диспонувати яко своим власним ему самому, жоні и потомком его низпоходячим на вічистие часи, а я сама и діти мое уже до того двора жадного уступу не повинни будут міти. В том вічисто уряд, вислухавши их доброволного зезнания, веліл для ліпшое віри и певности до книг меских записать, що есть и записано на жадане их».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 22908. Копія XIX ст. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 95–96)

«Року тепер идучом 1675 мсца июня дня 13

Я, Лазар Феодорович, на тот час будучий атаман городовий любецкий, чиню відомо и явне зознав сим доброволним листом и вечистим записом моім каждому, кому би о том відати потреба и каждого суду и права и на каждом мсцу, иж я, міючи пляц дворовий селидбу и при нем сад вишневий, лежачий у Любечу межею пляца з одной стороны Феодора Филоновича, брата заводци моего, от которого и я мав купленным способом явне, ясне и доброволне и синожат, купленная от Заліскаго при том же пляци за свої гроши, будучи на тот час сего пляцу потребний. Меновите другой стороны Нечаева тилом к горі Лисици, а з ворот к улици зачим я, будучи потребний пинязей, продал есми и уступил, зрекаюся на вічност, то ест пну Мини Дуброви Михайловичу, козаку и мешканцу любецкому, тих же помененных Дубров приятелю, за готовую сумму пинязей, меновите за коп осим грошей личбы и монети литовской, на котором пляцу волно будет вишменованному пну Мини, селитис и тот час уживат и вшелякий пожиток з него міти, а любо кому продат, дат, дароват албо кому хотя яким правом от себе пустит ведлуг воли и уподобаня своего и жаден ему в том его купли перешкодою бити не маю я сам, жона моя и потомки, и жаден с покровних моих, близких и далеких, яко ни в чем не пенная и низаведении под зарукою коп 10 на вряд любецкий. А заплативши, предся тая моя продажа от пна Мини отдалена бити не мае, так же и сей мой продажный лист и вечистий запис будет мат зуполную моць. При котором торгу били люде добрии и віри годние пан Руман Купріевич Дубрава, Максим Иванович Навора, Миско Милкович Горкуша, обиватели и мешчане любецкии. Що для ліпшой віри и твердости далем предреченному пну Мині Дуброви сей мой купчий лист при печати и подписом рук.

Діялося у Любечу року, мсца и дня вишеписанного.

Устне прошених от Лазара Федоровича в подпис руки до того листа яко самого неуміетного Кирил Гапонович

В подленом тако: Кирил Гапонович, писар того листа рукою».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 66154. Тогочасна копія. Внизу намальоване коло, всередині напис: «место печати»)

№ 28

1675, червня 26 (16). – Білопілля. – Купча

«Року 1675, іюня дня 16

Я, Хведор Ясков син, жител білопулський, відомо чиню сим моим писмом кому показано будет, иж есмы продал займу свою дідизную у Воробювці на Глинном Ивану Проценку Галушці, жителю гурбинскому, уз (?) варвинского, за певную суму литовской личбы, за коп десят и даю ему сие мое писмо, аби он, Иван, сам користотовал тою моею продажною займою, жона и діти его, а сие мое писмо даю Ивану, варуючи его от своих родичов, аби з родичов моих, близких и далеких, жаден не был в продажной моей займі перешкодою. Волно будет Ивану продати, даровати и як хотіти на свой пожиток обернути. Для ліпшой віри и певности даю сию мою запис.

Діялося в Білополі, року и дня виш написаного».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 20560. Оригінал, завірений печаткою. Напис на звороті «На креблю Якущину». Опубліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.)(ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 66)

№ 28а

1675, жовтня 8 (вересня 28). – Чернігів. – Універсал чернігівського наказного полковника Станіслава Кохановського (Коханенка)

«Станіслав Кохановський, полковник наказний черніговський.

Вам, гончаром боянчицьким ознаймую, же бувъши у нас Давыд Феодорович, цехмистр гончарський ріпицький, покладаючи права свои старожитнии, скаржилъся, же вы, не будучи прикладни до цеху братерского, гончарюм ріпицьким цеховым кривду и перешкоду діете в робленю горъшках. Прето мы, видячи их стародавньные права и ни в чом их не нарушаючи, еще потвердивъши, приказуем вам, щобосьте от сего часу ежели з вас которий схоче тым ся гонъчарским хлібом живить, то нехай будет прикладным до скринъки братерской, а цех поедънавши, горъшки собі робыт. А поневаж быс которий будучи спротивный росказанъню нашем и впартостью своею, цеху не еднаючи, горъшки міл робыть, таковый спротивный выни на уряд польковый черніговський выни заплатит золотих сто. И повторе о том сурово приказую.

Дат с Чернігова септеврия 28 1675.

Звыш менованый полъковъник наказный черніговъскій».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 58512. Оригінал. Угорі запис кінця ХІХ ст.: «Сообщил Ст. фон Нос 23/X-1882»)

№ 29

1677, травня 26 (16). – Угода між селянами щодо лісу

«Копия.

Року тисяч шестсот сімдесят сегомо мся мая шестогонадцят дня.

Передо мною Григорием Павленком Довченком, на тот час висланным от его млсти п. Якова Михайловича Жураховского, полковника Войск его царского пресвітлого величества Запорожского, и при битности товариства глуховского пна Ивана Мороза и пна Бориса Маршевского, пна Романа Домашича, пна Тимофія Вронского и иных людей на тот час немало будущих, стали межи атаманами каменским и литвиновским и товариством войсковим, войтами и посполитими людьми стала певна и неодмінна згода о сіножатых. Ми, вишереченные каменский атаман з товариством, войт з посполством, между учинивши доброхотне на краї ліса Макаровского на дереві берлаті знак учинили крест, а над крестом вилки з прозби литвиновцев, вишеписаний Борис вилки вирубав сокирою, а крест от каменчанской ріки сокірою в тож вирубав Семен Москаль и на иных деревьях разных, сами литвиновці доброхотне с каменчанами идучи между себї чинивши до Красной руди. На чом есмо по указу пна Григория висланого, згду приятелско учинили: я, Гаврило Скоробогатий, атаман каменский з товариством, и я, Кондрат Клименко, войт, з посполством, велілісмо Климові, дякові своему, сее писмо злагодное писат. А если би которий з нас, каменчан или литвиновцов, мав своею волею через тую вишписанную между утручатися и перешкоду чинит один другому, таковий своевольний будет заруки албо вини на его мл. пна полковника, на врьд в тож глуховский платити золотих сто.

Писан року дня вишеписаного.

Клим Иванович, дяк на сей час каменский».

Запис на звороті: «Копия листу пна полковника С.Д.

Вам, старості и войтови так зазірскому, яко и ворголскому з громадою сурово под каранем неотпустним приказуем абисте в кгрунта литвиновские нимало не важилися влізати. Так конечно тоей границі утржітеся як держалистесе, а повесні ми сами з пном сотником глуховским и из иншими особами розвід учинимо, пилно й сурово вам

по десяте приказуем без жадной турбації до розїзду з литвиновцями зичливе перемешкат под виною и каранем непустим.

З Иванполя, марта 12 17 року

[...]црского пресвітлого величества Войска Запорожского полковник стародубовский Михайло Миклашевский».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 65274. Копія XVIII ст. Оpubліковано: Мищик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 66)

№ 29а

1681, жовтня 31 (21). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу

«Випис с книг міських.

Літа от народження сна Бжого тысяча шистсот восімдесят первого мсця октоврия двадцят первого дня.

При битности его млсти Якова Михайловича Жураховского, полковника Войска его царского пресвітлого влчства Запороз[кого] ніжинского.

Пред нами Михайлом Миклашевским, асаулом полковим ніжинским, Василем Федоровичом, сотником глуховским, Савою Яковлевичом, атаманом городовим, Мартином Василевичом, войтом, Иваном Афанасовичом, Марком Хоминичом, бурмистрами, туде ж з селян шатуринских Лукяном Семеновичом, войтом Исаем Паламарником, Хомою Ивановичом из них знатних особ при нижей выраженной куплі и продажи людей немало било.

Ставши отчевисто пред нами урожоний Лукян Гордіевич, мелник шатрицкий, сознавал ясно и доброволне и чинил нам звишписанним особам свое оповідание в таковые слова, иж мовит, міючи я млин, стоячий на реці Белиці з одним каменем из ступами власним моим коштом и працею построений, в котором от килка літ мілем пожиток так доброволне и продалем ясневелможному его млсти пну Иванови Самойловичови, гетманови, Войска его царского пресвітлаго влчства Запор[озкого], за суму певную личби полской монети доброй за триста золотих. Которую то суму всю сполна руками моїми отлічив, отобралем и юж яком в сем записе доброволне описал тот млин в моць в посесію и вічне владіние самому ясневелможному его млсти пну Ивану Самойловичу, гетманови Войск Запорозских, велможной пней малженци, так теж велможним их млстей потомкам вручаю же

аж хотя волно ж млином на свой пожиток оборочаючи, диспонуват тепер и на потомние часи. А я юж передречений Лукян Гордіевич, жена моя, приятелі близкие и далекие и нікто инших вічисте права свого вирекаемся и в том проданню млиновом яком з доброй волі продал и завал, не повинен жадною мірою интересоватис и жадною бити и найменшою перешкодою под обовязком и варунком правним шистсот золотих, при которих звишписаних особах и сей вікуистий запис ясневелможному его млсти пну Ивану Самойловичу, гетманови Войска его царского пресвітлого Запорозского, актикован до книг, с которих потребующей стороні екстрактом винятий из подписом рук нижей подписаних поданий в Глухові року и дня звишписаного».

(ЦДДАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 2-2 зв. Копія)

№ 296

1681, грудня 1 (листопада 21). – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу

«Випис з книг глуховских.

Літа от нароженя сна Бжия первая тысяча шистсот осъмдесят первого мсця ноеврия двадцят первого дня.

На вряді нашом перед нами Михайлом Миклашевским, асаулом полковим ніжинским, Савою Яковлевичом, атаманом городовим Мартином Василиевичом, войтом Марком Хоминичом и Иваном Афанасовичом, бурмистрами, тудеж при битности товариства войскового Есифа Мартиновича, хорунжого, Андрея Росщини, есаула сотні Глуховской, Алексія Заруцкого, Стефана Висоцкого, Кондрата Гридяки, Костя Федоровича, Пархома Ревы и иних многих зацних и значних людей немало било.

Персоналитер постановившися перед нами урожоний п. Василий Федорович, сотник на сей час глуховский, чинил нам звишъписанным особам свое оповідание и сознавал явне, ясне и доброволне в таковие слови, иж мовит, не будучи ні от кого примушоним з доброй волі моей продаем млин, мні власному служачий, и в диспозиції своїй міючий вічистой нікому ні в чом не заведений и не пенний, стоячий под містом Глуховом, на той же к місту идучой греблі на реци Есмани, клітку и в той клітці о трох каменях мучних, яком з него приходячих пожитков уживал, так власне и продал ясневелможному его млсти пну Ивану Самойловичу, гетманови Войска его царського пресвітлого

величества Запорожского, за суму певное личби полское монети доброе три тысячи золотих. Которую то суму всю сполна, рукама моїма одлічивши, отобралем и юж яком при добровольном сознанию описал тот млин так власне и продавши в моць в посессию и вичное владіние самому ясневелможному его млсти пну Ивану Самойловичу, гетманови Войск Запорозких, велможной пней малжонци, так теж вельможним их млстей потомком, вручаю, же иж волно, як хотя оним млином на свой пожиток оборочаючи, диспонуват тепер и на потомние часи. А я, юж предреченний Василий Федорович, малженка моя, потомки же и приятелі, близкие и далекие, и нікто инший вичисте права своего вирекаемся и в том проданю млиновом, яком з доброй волі продал, не повинен жадною мірою интересоватис и ніякою найменшою бити перешкодою под [о]бвоязком и варунком правним шест тысяч золотих. Которая продажа и купля при вишей вираженых особах учинилас, при которых и сей вікуистий запис ясневелможному его млсти пну Ивану Самойловичу, гетманови Войск его царского пресвітлого величества Запорозского, активован до книг, с которых потребующей стороні екстракт виняти и с подписом рук нижей подписанных поданных.

В Глухові року и дня звищъписанного

Сия звишпомянутая млиновая купля при битности столника и полковника Максима Леонтиевича Лупандина их млстей Сави Прокоповича, писаря енералного, Костантя Голуба, бунчужного енералного, Михайла Вуяхевича, Иоана Мазепа, Ивана Ломиковского».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 2 зв.-3. Копія)

№ 29в

1682, березня 19 (9). – Глухів. - Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу

«Випис с книг глуховских.

Літа от нароженя Сна Бжого первая тысяча шистсот осмдесят второго мсця марта девятого.

Перед нами Михайлом Миклашевским, асаулом Войска его царского пресвітлого величества Запорозкого, полковником ніжинским, Кирилом Дорофіевичом, господарем замку батуринаского, при битности зас атамани сілской и товариства Иваном Хоружим, атаманом мутинским, Демком Лазаренком, войтом з громадою, Иваном Захарченком, атаманом каменским, Иваном Друком, Гришком Герасименком,

атаманом литвиновским, Стефаном Лазаренком, ставши очевисте перед нами рожоние Марко и Мартин Федоренки, козаки и жители литвиновские, чинили нам, звишписанным особам, свое оповедание и сознавали явно, ясно и доброволне в таковые слова, иже не будучи ні от кого примушеними з доброй волі нашої продалисмо ясневелможному его млсти пну Иоану Самойловичу, гетманови Войска его царского пресвітлого влчства Запорозкого, отчину: дерева на полтора ста бортного и той отчині озеро, прозиваемое Куплю, на которих озером седіли пасікою у буді Шовчининих. В якої пасіци винайдется прищеп праці нашої саженя з осмь малих и великих, так же що ест праці нашої в огорожі и мшаник, яко смо завели з лісом и при лугу, так и продали за суму певную за осмдесят золотих. При той же Шовкониной буді міючи Яцко Москаленко, жител каменский, в тож прищеп малих и груш диких, где он праці заложил, продал за шисть коп грошей у вічність самому ясневелможному его млсти пну Иоанну Самойловичу, гетманови Войск Запорозких, велможной пней малжонці, так теж велможним их млстем потомком в моць в посесию и вічное владіние вручаем, же аж волно як хотя оними грунтами пожитковат вічними часи. А ми юж, пререченние Марко и Мартин Федоренки, Яцко Москаленко каменский, в той продажі нашої доброволной, малжонки наши, потомкове наши, приятели близкие и далекие и нікто иний вічисте права своего вیرهкаемся и не повинни бути жадною и найменшою перешкою под обовязком и варунком правним двісті золотих. Которая продажа и купля при звишписаних особах вчинилас. При которих и сей вікуистий запис ясневелможному его млсти пну Иоанну Самойловичу, гетманови его царского пресвітлого величества Запорозкого актикован до книг, с которих потребующей стороні екстрактм винятый и с подписом рук нижеї подписанних поданий.

В Глухові року и дня звиш писаного».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 3 зв.-4. Тогочасна копія)

№ 29г

1682, березня 19 (9). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу

«Випис с книг глуховских.

Літа от нароженя Сна Бжого тысяча шистсот осмдесят второго мсця марта девятого дня.

Я, Анастасия Михайловна Бобирчанка, игумения монастира Всеми-лостивого Спса девичого глуховского, со всіми еже о Хрсті сестрами, тояжде обители, чиню відомо и сознаю явно, ясно и доброволне тепер и на потомние часы кождому, хто будет потребовати, иж з предся завзятого моего умислу и с поради всіх сестер, міючи власним коштом и працею мнстирскою уфундованную греблю на реці Ивоті и рудню со всім построенную, як до роботи належит, стоячую нижей буд, в будах теж дворець и к тому дворцу грунт який есть, млинов з греблями два уфундованих на реци будах, в яких мливно отправляется. Все тое якосмо завели, так власне и продали ясневелможному его млсти пну Иоану Самойловичу, гетманови Войска его царского пресвітлого влчства Запорозкого, велможной пней малжонци, также велможним их млстей потомком за суму певную личби полской монети доброй готових грошей тысячу золотих. Которие гроши отобравши до своих рук, и юж в моць в посесию и вічное владіние вишеописанную рудню зз иншими намененними угодиями вручаем. Волно як хотя велможним их млстям яко и потомком их диспонуючи, на свой пожиток оборочать тепер и на потомние часы. А я юж, Анастасия Михайловна, игумения, и всі сестри монастира нашего и ніхто инший в той от нас проданной рудні з греблюю, футора, в будах стоячого, з грунтом и млинов двох, не повинни жадною мірою впредь утручатис у жадного уступу міти, вічисте права своего вирекаемся под варунком правним золотих дві тисячи. На том и сий наш яко потребующей стороні велможному его млсти пну Иоанну Самойловичу, гетманови Войск Запорозких, вікуистий запис активований до книг глуховских, с которих екстрактом винятый и поданий при звиклой печати манастирской и с подписом имен.

Діялося в Глухові року и дня звиш писаного».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 4 зв.-5. Тогочасна копія)

№ 30

1682, квітня 30 (20). – Купча

«Року Бжого 1682 априля 20 дня.

Я, Степан Махно, бувший обивател чегиринский, а на сей час маюм мешкане овде (?) в Уласовце, чиню відомо сим моім доброволним записом кождому уряду и праву в віку и стие часы и кому колвек відати належатимет, иж я, Махно, з доброй своей волі продалем пасіку свою власную, нікому ні в чом не пенную и не заведеную, але во всем волную,

меновите Махновскую, в провороті ведле Баклановской лежачую, Василю Киктю, жителю тож тепер уласовскому, за суму доброй монети десяток куп. А так продавши оную пасіку, его, Василя, упевняю, же ему волно юж яко свое доброе вічними часи держати и ку своему якого колвек пожитку оборочати и абы ніхто з кривних моих, близких и далеких, оную менованую пасіку не впоминалис и его, Василя, ні в чом не турбовали. А то продадем при людех зацних, мешканцев тепер уласовских, меновите при битности Олекси Булича, Васка Литвина, Леска Буличенка, Ивана Лисого, при которых людех зацних продавши менованую пасіку, его, Василя Киктя, и о тое их ежели бы хто мав упомянути оной пасіки у половину Слинъкувскую. Теди такий помененному пасеку такую и табур добрый як там бул, а от Слінка межи проворотми остали поставит, может тоей пасіки половину одержати. А ежели бы того діла потребующего от Василя Слінка не постатчено, не повинен будет и впоминатис вічними часи в том во всем его, Василя, упевняючи цале, а для ліпшой віри упросилем пнов уряду так о подпис имен их, яко теж и о притиснене печати городской.

Устне упрощение о подпис имен Костя Яковенко, сотник наказний уласовский, Иван Сацко, атаман городской.

А прикмети оной пасеки з одного краю по городище належит Василю, а з другого краю от Малишовой по яр теж Василю належит».

(IP НБУВ. Ф. II. Спр. 20568. Оригінал, завірений печаткою. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 67)

№ 31

1684, жовтня 30 (20). – Глухів. – Выпис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу

«Выпис з книг глуховских.

Літа от народження сна Бжия тысяча шистсот вісімдесят четвертого місця октоврия двадцятого дня.

За відомостю его млсти пна Михаила Миклашевского, асаула енерального Войска их црского пресвітлого величества Запорожского.

Пред нами Алексієм Михайловичом Турянским, сотником наказним глуховским, Савою Яковлевичом, атаманом городским Мартином Василевичом, войтом Яремою Михайловичом, Демяном Соляником, бурмистрами, при битности Федора, атамана веригинского, Андрея Росчини, Василя Вилчика и многих у судовом дворі немало било.

Персоналітер постановивши ся перед нами урожоний Матвій Захаревич з отцем своїм постарілим Захарием Костянтиновичом, козаки и обиватели глуховские, сознавали явне, ясне и доброволне в таковые слова, иж, мовят з доброй волі нашої, ані от кого не будучи примушение, міючи нам греблю през ншу власную працю и кошт вложений и уфундованую, лежачую на реци Клевени против села Куперовий з одной стороны, з другой до московского берега прилеглуу, против Локтя(любо тепер спустілюу) и на той греблі клітка млиновая и ступная со всіми ставидлами, якосмо заживали и владіли, к тому млину и греблі хуторець и сіножат к ставу прилеглий, все тое так и продали шляхетне урожоному его млсти пну Иоану Мазепі, асаулови Войска их црского пресвітлого величества Запорожского енералному, за суму певную личби полской монети доброе золотих чотириста. Которую суму всю сполна до рук наших принявши, в моц, в посессию и вічне владіние тую греблю со всіми пожитками вручаем, аж волно як хотя самому его млсти, пну Мазепі, самой паней и потомкам их млстей владіючи, диспонуат тепер и на потомние часи. А ми, юж предречение Матвій Захаревич, отц мой Захарий Костантиевич, малжонки нши, потомком, приятелі близкие и далекие, и нікто инший не повини до тоей греблі ,млинов, хуторца, сіножати жадного уступу міти, вичисте права свого вирекаемся под обовязком и варунком правним тисячу золотих и для такой причини для умоцования викуистого сознатя в продажи по прошенію нашому до книг міских глуховских записалисмо.

В ратушу року и дня звишписаного».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 5–5зв. Тогочасна копія)

№ 32

1686, грудня 23 (13). – Глинськ. – Лист Якова Конотопа, комонного сотника, до Іллі Новицького

«Мсці пне полковнику комонный, добродію мой.

Поклон найнизший в. мс. мсці пана отдавши, посилаю с товариша вибравши по шагу ведлуг росказаня в. мс. добродія моего, золотих десят без чотирох шагов, которие пан обозный прислал з Роменщини, золотих сім без трох шагов, и в нас таяр вибралисмо без шага, не займаючи тих товариства, которие в Волошиновці десяток стоят, бо их мало и есть у селі завше. Тое в. мс. мці пану ознаймивши, ласці в. мс. добродія моего отдаюся.

В. мсти добродієви моему во всем найнижший до услуг Яков Коноп, сотник полку в. мс. мсці пана комонный.
З Глинска 13 декаврия 1686».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14529. Оригінал. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 96)

№ 33

1688, листопада 31 (21). – Нехаївка. – Купча

«Перед нами, атаманом Ефимом Городищенком и Семеном, войтом нехаевским, и при них людех зацних на тот час ставши очевисте Марко Лобасенко, сознал явне и ясне и доброволне без вшелякого жадного примушення, иж я продалем двор свой власный и зо всіми грунтами, с полем, и сіножатями, и з лісом, так и сад, стоячий при дворі и з городом славетно урожоному его млсти пан Илияшу Новицкому, пну полковнику Войск их царского пресвітлого величества Запорожского комонному за певную суму за сто и шістьдесят золотых, а оные грунты нікому не заведение, не пенние, але яко дідство свое власное продалем вічними часы пану Илии Новицкому и жоні его и потомков (описка, треба «потомком» – Ю.М., І.Т.) их, не зоставуючи собі жадного вступу до права так самому мні, яко и жоні моей и дітям, так теж и крвним моим, близким и далеким. Теди вольно яко своим добром владіти и пожитки мати з оных грунтов и меновите во во всіх руках трех поля міет бити первие под Рожественом три ниві, у середній руці чотирі, под напотом дві сіножати: одна стоячая обок Игнатови Пасікови, другая посполу из Василем Гордіенком стоячая на оболоні, ліс так теж стоячий обок Петрова Повгаракова (!), что в оние з грунта не повин[ен] нікто утручатися. А гдибы кто міл тие грунты обозватись, теди повин[ен] я сам от того очищати во всем. На що для ліпшой віри и певности свідомной я, Марко Лобас, даю сие письмо пну Илии Новицкому, пану полковникові комонному, при без звыклости належитой.

Писан в Нехаевці року и дня вышеписанного».

(ІР НБУВ. Ф. 201. Спр. 73. Копія початку XIX ст. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 67)

**1689. – Лист генерального судді Михайла Вуяхевича до березівської
верхівки**

«Забойство сталоє од Грицихи Плющенковой.

Од поважного суду енерального лист.

Мої ласкавіє пртлі пне атаман и войте бор.

Пише до нас, даючи знати о том заїсте неслиханом забойстве сталом служачой девици от Грицихи, Плющенковой жони, в небытности самого господара, подпилоє, же небожку застрілила чи з умислу, чили з трафунку, о том Бг Всемогущий знает, и ведаєт комуждо по ділом, яко ширей в писмі в. мс. виражаєте. Милост всим освідчоную небощици (?) забитое отдат, же не позъволил Грицихи до городу при тіл явѣне вести и як за намовами людскими и прозбою склонился до згоди и вже сталася певная и неотмінная навѣки віком угода, на волі то стало инѣстигаторско того юж и ми судом нашим в той справе поеднання не розвиваем. Однак гриху и помсти Бжое варуючися, безкарности такого проступства мимо закон Бжий повинност наша судовая пустит так тую забойцу не повеліваєт. Бо если право стое отцеві, которий бы сна своего хотячи и не хотячи забыл, указывает рок и шест ндл у [в]ізеню седіти, а другий рок в соборі црковном себе чтири крот на празники обычаты, а сей забойци Грицисі, которая подпилою будучи, знати зухвалства своего над служебкою такое округъное діло поповнила, овшем треба карност дати. Зачим абысте еї дали до вязеня, то ест до турми, ежели на долгое сідіния способна, а ежели назбит прикра, то в якую комору крайнюю ее посадіте, жебы слюта не досажъдала, где маєт седіти рок и шест недл ведлуг права за свой виступок или вину пенюжную ровную з нагородою уквивжоному не хотя (?) суду отдат. Ежели захочет фолпки и волности от сідіния, кгдаж и вина Бжая ест, тилко маєте в. мс. от нас информации в тих справах, жебы так, а не иначе яко (?) міти хочем яко будучи вам в. мс. добра притль зичливий их царского престлого величества Войск Запороз[ких] судя на містцу ясновелм[ожного] его мл. пана гет[мана] зост[ающий] Михаил Вуяхович рукою».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 50909. Тогочасна копія. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 73)

1689, червня 7 (травня 28). – Борзна (?). – Справа про вбивство
Катерини Батюти

«Справа о забойстви сталое од Грицихи Плющенковой.

Року тисяча шестсот осмдесят девятого місця мая двадцят девятого дня.

На радї нашом борзеньском перед нами Петром Макаровичом, атаманом городовим, Кирилом Марковичом, войтом, и при бытности пна Ивана Сухини, высланого з Батурина, и значного товариства Семена Закорка, Андрея Петровича Саломахи, Ивана Павльовича Круглика, Мойсія Денисовича, Сави Даниловича, бурмистра, и многих мещан борзеньских, при том будучих, иж постановивъшися Тишъко Батюта, житель миколаевский, с притомъною малжонкою своею утемежливе и жалосне з немалим жалем оповїдали, ускаржаючися на Пелагию Грициху Плющенкову жону, дочку костирора (?) короповского, жителку нашу борзненъскую, же власную дочку Тишъкову Батютину, на имя Екатерину, девицу в небытности самого господара, подпилою будучи, служачую наймичку свою, чи з умислу, чили з трафунку, о том Бг Всемогущий знает, невідомо за якую причину, а з належного своего женского поступку, чого бы еї не годило чинити порвавъшися до ручъниці любо не зналася, же була заправлена, Екатерину, наймичку свою, а дочку власную жалосного отца Тишъкову, на смерть з ручъниці застрелила. О том як за обжалованем жалосним инквизицїя свїдчачи, продуковала и на радї нашом припозваная Пелагия Грициха Нестеровъна за питанем мусила признавати забойство просбис (?) таковий злий учинок учинила з якого ранкору албо за який виступок смїла на смерть забити девицу, наймичку свою. То призналася доброволне тилко, мовит, было причины, за одну фанту кармазиновую старую, що удерто шмат поли. Питалам, если то ти учинила шкodu, тилко ж она, небожчиця Екатерина, мовила, же я того не привинна, не знаю и не видаю, бо тое еще при самом господареви як до войска не зшол, учинилося ударте и за тую причину хотїлам пострашити. Поставилам еї на той фанті, узявъши ручъницю с колка, а правді не знаючи, иж была заправлена. Як звела курок без без подсиповки опустилсья, не відати з чого спалило на пановъці и застрелила небожчицю на смерть. По таком призънатию то зараз тую забойцу Пелажку Грициху Нестеровъну велїсмо дат до вязеня, а тіло забитой дївици до літного време не лзя долго держати, урадовне записавши, до гробу отпровадити. А що Тишъко Батюта, небожчин Екатеринын отец, не барзо инъстикговал,

то мы, зуполний урад засілий, до високоповажного суду енералного виписавши о таком заїсте, неслыханом забойстве сталом служачой девици от Грицихи, Плющенковой жони, просячи науки, покорне доносили знати и всю справу висвідчивши, небожці забитое отца, же не позволил Грицихи до гробу при тіли явне висти, за намоваи людскими и прозьбою, склонился до зъгоди. И вже сталася певъная и неотмінная навѣки віком угода. Суд поважный енералний на волѣ ся то стало инъстикгаторской допустил, и того, иж в той справе поеднания (?) не ганил и не прозивал».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50910. Тогочасна копія. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 4. С. 73)

№ 35а

1695, березня 26 (16). – Київ. – Лист київського митрополита
Варлаама Ясинського до Івана Забіли

«Мсці пне Забіла, мой в Дху Стом любимый сне.

Да будет Гсдь Бг похвален, который подал до сердца вш. мости, иж в честь и славу зачатия стога Иоанна Предтечи, тезоименного патрона своего, желаеш сооружити храм в хуторѣ своем Остаповском. На яковое бгоугодное діло поспішествующоу от пртолаздесьнегo митрополитанского благословення и моего пастырского желаеш соизволения. Теды я таковую побожност вшу блгодарственно похваляючи, в сем же писаніи поручаю пречестному отцу протопопі борзенскому и новомлинскому, абы основание того храму стога со блгословением Бжиим и моим пастырским соизволением ос[вя]тил по чину церковном вписанном. А же зараз еще пред начинанием созыдания церкве желаеш, абы могл до того храму и антминс быт присланный. Теды откладаю тое до приїзду тут пречстного отца протопопы борзенского так для того, же тая с[вя]т[ы]ня чрез духовную особу посылается, яко и для не достатку антминсов, которые в сей великий четверток будут посвящаются. Зачим тепер пежы (?) на основание тое церковное помоществующаго а дай Бже воскорі ко совершению поспішествующаго Бжия блгословения при млитвах моих архиерейских зычу.

Вш. мості моему в Дху Стом любимому снові сп[ас]ения зычливый пастыр и бгомolec до услуг поволный

Варлаам Ясинский, митрополит киевский.

З катедры ншей митрополитанской СтоСофийской киевской року

1695 марта 16».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 487. Оригінал, завірений особистим підписом митрополита і печаткою)

№ 36

1696, червня 9 (травня 30). – Голубичи. – Купча

«Року 1696 місяця маиа 30 дня.

Я, Семен Ахременко, Илейко Скрипка, чиню відомо сим моим листом вічистой продажи моей, жител села Голубич, кому бы о тим відати потреба теперешнего віку людем и напотом будучим, иж я будучи пильный в потребі моей, а не маючи вотки (?) що взяти, а міючи я власност свою займища дубровы от літ двадцяти лежачое, названо Подліс Яворъци, никому не пінно, ни винно, ни завідено, свое доброе працу и старане, дуброву и нивки розъробленной на полосмак, гдиз не с примусу, ани з намовы жадной толко з доброй воли своеї продадем п. Сидору Користку Киселевичу, жителю и козаку того ж села Голубич, ему самому Сидору, жоні его, сыном, унуком и правнуком за певную и готовую суму грошей за золотих дванадцать доброй сребрьной монети. Теди я, Семен, тую сумму отобравши своїми руками, а тую дуброву завожу п. Сидору, узявши зацного чоловіка Арьтема Подлісного, и ограничене показал и завило: з одного боку Шарішова нива, а з другого боку Амелко Иузенко коньцем и Клувковой ниви Покориновской (?), а з другий концем к Омелковой ниві, которую дубровову из нивкою з лозами и с приборами сеножатки, до тоей дубровы належачої, ни хто не мает жадной перешкоды чинити в той продажи, ни я сам, ни жона, ни дітки наши с крвних, блиских и далеких, под зарукою троякой совитости на урад черніговский, а пану Сидору и дітям его волно вічними часы розроблять, пожитковать и от себе куди хотя дат, продат, дароват, записат. На що давши сей запис при зацних людях

Арьтем Подлісний.

Андрій Артимович.

Гришко Труденко.

Анътон Кириенъко и многих люди.

Писан в Голобич».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 20565. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 68)

1672–1710. – Погар. – Реєстри купчих в копіях останньої третини ХІХ ст.

«Точные копии из крепостей.

1672 года 25 марта. Шликовая світлиця с комнатою, против хата простая, в хаті пристроенная світелка, между ними сінци, другая хата курная старая, анбар, сарай лідник, на лідовні анбар, погреб деревянный походный, каковой двор продал Василий Васильевич з будынком жадным зо всяким строением, стоящим на предмісти в Погарі пану Филону Корніевичу, міщ[анину] погарскому, за сумму грошей коп за 40 и горілки бочек 2, у каждой бочки кварт по 600.

1673 года 12 февраля міщане Артем Семенов и Тихон Микитин продалисьмо пляц, місто, зо всім будынком міщ[анину] по[гарскому] Авраму Тихоновичу за сумму грошей коп за 3 и шагов за 15.

1688 г. 19 февраля, я учтивая невіста, на имя Марья Семеновна по мужу Юскова Рухдядчиха, продала двор на Московской улиці против св[ятого] хр[ама] Афанасия честному г[осподину] отцу Данилу Ивановичу свято-Афанасовскому погарскому за сумму готовых грошей за 19 коп.

1710 года 6 ноября невіста г[оспожа] Марья Степанова по мужу Пасючиха, жителька и міщанка погарская, продала Афанасу Петровичу Світусі сад свой власный з плецом, стоячий в г. Погарі за старим городом, за готовую сумму грошей личбы звонковой литовской чеховой монет коп за 20.

(Сообщил Федор Петраченко из Погара 1871, акт. 24)».

(ІМФЕ. Копія останньої третини ХІХ ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 71)

№ 38–39**1689, вересня 26 (16). – Батурин.- Лист генерального хорунжого Івана Ломиковського до охочокомонного полковника Іллі Новицького**

«Гсдр мой Иля Федорович з товарищи.

Цедулою от думного дворянина и воеводы сівского и намісника серпуховского его млсти господина Семена Протасиевича Неплюева, тыми словы выписаню и словесным повіданем купецких людей з Москвы сюда, в Батурин, прибулых, оную потверждаючим увідомлением оставши, же ясневелможный его милост добродій пан гетман конечно

міл около двадцятого дня септеврия з Москвы выездити, получивши превысокую и премилосердную пресвітлійших и державнійших великих гсдрей, их црского пресвітлого влчства, монаршую милост. Тое в. м., м. мс. пну, з любві моей братерской ознаймую и вперед якую оной відомости понову о надближеню ся ясновелможного добродія до своїх понову заозму, не омешкаю и в. мс., м. мс. пна, о том увідомити. А тепер застаю

в. м., млст. пна, зычливым приятелем и поволним до услуг их црского пресвітлого величества столник Войска Запороз[кого] хорунжий генер[алний] И. Ломиковский.

З Багурина септеврия 16(?) року 1689».

Адреса: «Их црского пресвітлого влчства Войска Запорозкого полковникови охочокомонному его млсти пну Илиі Новицкому, моему велце мстивому пн. приятелеви любому (...)ови и братови».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13964. Оригінал, завірений особистим підписом і печаткою. Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 11). СЛ. 2018. № 5. С. 96)

№ 40

1693, серпня 13 (3). – Короп. – Лист коропського сотника Довгала до Іллі Новицького

«Их црского пресвітлого величества Войска Запорозкого мсці пане полковнику комонный, велце мні мсці пане и ласкавый добродію.

З ласки вашой панской моего велце ласкавого добродія з солодовни естем велце контент, за которую ласку вашу панскую Гсдь Бг нагородю да будет, а я до услуг вашой панской млсти поволным быти полецаюся. При котором полеценю відати вашой панской млсти подаю, иж хоч ся не збыт ячние солоди, тилко житние, в которих велце выгодною завше бывала, в которой и в далший час велце покорне прошу ласкавого добродія моего солод який на свою потребу зробити пивов, хоч тепер не маш в нашем городі фуремных, посилаю в дом вашой панской млсти зелце (?) якого колвек пива на ваш пожиток, просячи добродія моего велце покорне ласкаве принятьи.

При том полеценю ласце вашой панской застаючи назавше

В. мс., моему мсці пану и велце ласкавому добродіеву желающий всіх добр и найповінійшим до услуг Тихон Довкгел, сотник короповский.

З Коропа 1693 року місця августа 3»

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14532. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 12). СЛ. 2018. № 5. С. 96)

№ 40а

1696, жовтня 16 (6). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до Михайла (?) Забіли

«Мсци пане Забіла, нам в Дху Стом послушный сну

На желание в. м. мсци пана листовное строны придана села Царевки до новоооруженной церкви коштом в. мс.мсци пана в Остаповщині писалем до пречестного отца протопопы борзенского, абы властью ншею приказал сщеннику коропскому Сто-Пречистенскому уступить, в чом так розумію, же не будет противным. По лист зас усыновленный нехай сщенник остаповский тогды прибудет, кгда тое село будет приданое. Бжия за тым блгословения в. мс. мсци пану, ко всякому блгополучию поспішествующого, желаючи зостаю.

В. мс. мсци пана и в Дху Стом сну всіх блг желаючим пастырем и бгомлцем Варлаам Ясинский, митрополит киевский.

З катедры ншой митрополитанской Сто Софійской киевской року 1696 октоврия 6».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 492. Оригінал)

№ 40б

1696, грудня 6 (листопада 26). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до Івана Забіли

«Мсці пне Забіла, мой велце мсци пане и в Дху Стом послушный сне.

Досыт чинячи желанию в. м. мсци пана, сщеннику от в. м. мсци пана листовне нам презентованому чстному отцу Илиі лист усыновленный до престола церкви новосозданной остаповской не возбранилисмо дати. Который нехай тепер до времени контентуется селом от отца протопопы борзенского до тоей же церкви остаповской приданым, нам (?) о желаемом от в. м. мсци пана селі Жорновках устне розмовлю и поручу пречтному отцу протопопі вороніжскому воскори тут у нас в Києві к празнику стля Хрсва Николая міючому быти. Подданных в. мс. мсци пана Федора нехай под час сих дний дшеспасителных постных безбрачных потерпит до слушного часу и розыску о таком их

малженстві. Тое все в. мсци пану предложивши, блгословения Бжия зычу.

В. мс. мсці пану и в Дху Стом зычливому сну всіх блг желающий пастыр и бгомалец до услуг поволный

Варлаам Ясинский, митрополит киевский.

З катедры ншой митрополитанской Стой Софийской киевской року 1696 ноев[рия] 26».

Адреса: «Моему велце млсцивому пану и в Дху Стом послушному сну, его милости пану Иоану Забілі належит».

(IP НБУВ. Ф. 28. Спр. 483. Оригінал, завірений особистим підписом митрополита і печаткою)

№ 41

1698, вересня 30 (20). – Почеп. – Купча

«Року Божого тысяча шестсот девятыдесятого осмого мсца септеврия двадцатого дня.

Перед нами, урядом почеповским зуполне засілим, Кондратом Карочкою, на тот час сотником наказним, Павлом Кошанским, атаманом городовим, Иваном Сидоровичом Паливодою, асаулом сотенним, и при бытности того часу товариства значного сотні Почеповской панов Семена Пушного, Савви Шухари, Гаврили Карпаченка, городничого почеповского, а Семена Правды, войта міского, а з міщан панов Демяна Карповича, Дмитра Куници, Филипа Самойловича и пред усими того часу на вряди засидающими особами, его милост пн. Лукян Иванович Рославец, сотник Войска Запорозского почеповский, явне, ясне оповідал, иж еще за живота в Бгу зешлого в его милости пана Игнатия Григориевича Волского Коровченка, сотника почеповского, будучи сего ж року в Стародубові в его царского пресвітлого величества Войска Запорозского в дому пана полковника его милости пна Михайла Миклашевского, сторговал пляц, еще неуфундованный нимало будинком, лежачий на старом місті, з огородом, с ограниченным в тамошном положенню будучий, и гребелку новозачатую, тож еще неуфундованную, лежачую на реці Немизі, за злагодою и помиркованнем его милости пна Спиридона Яковлевича Ширая, войта стародубовского, при бытности пна Иосифа Мартиновича, бывшего сотника почеповского, ценою за талярей двадцат, а на завтрешний ден и в дому его ж в Бгу зешлого пана Волского при бытности тогда пана

Филипа Ноздри, хорунжого сотні Почеповской, и пана Якова Куриленка, подлуг продажи своей гроши совершенно талярей двадцат отобравши, панеи малжонце до сховання отдал и изречение словесно перед панею ж малжонкою вчинил и речень декляровал на мененний и проданный пляц и гребелку владовое право купчое небожчик пан Волский пану сотнику Рославцу видать. А же за скорим военним под Казикермин походом не прилучилося тогда права его милости пну сотнику одержать, в яком року пан Волский и небожчиком зостал. Теды просил нас пн сотник, абы купля тая в достовірность по признатю мененних особ пна Ноздри, хорунжого, и пана Куриловича его пана сотникова, а продажа в Бгу зешлого пана Волского до книг міських почеповских пер облятом записана была. Так мы, врьд, видячи слушность и поважаючи признате зацних особ по желанию его милости пна сотника Рославця, екстрактот сие право купчое виписаши з книг, з подписом рук и притисненнем печатей велелисмо видать и есть видано.

Діялося на уряді почеповском року, мсца и дня звишписанного.

В подлинном подпись такова:

Кондрат Корочка, на тот час сотник наказний почеповский. М[істо] п[ечати].

Павел Кошанский, атаман городовий почеповский рукою власною. М[істо] п[ечати].

Фрол Акранович, писар сотні Почеповской, во свідітельство власною рукою подписался. М[істо] п[ечати].

Вмісто Семена Правди, войта міського, яко писма неумиетного, до сего права купчого во свідітельство я, Иов Иллинич, писар міський почеповский, руку свою власною подписал».

(ІР НБУВ. Ф. 10. Спр. 7779. Копія кінця ХІХ ст. Запис наприкінці документу: (Рум[янецевская] оп[ись], п[олк] Старод[убский], с[отня] Первопочеп[ская], т. 85». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.)(ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 68–69)

№ 42

1700, березня 23 (12). – Іванполе. – Лист стародубського полковника Михайла Миклашевського до старост і війтів сіл Зазірки й Воргола

«Копия листа пна полковника С.Д.

Вам старості и войтови так зазірскому, яко и ворголскому, з громадою сурово под каранем неотпустним приказуем абисте в кгрунта

литвиновские нимало не важилися влізати, так конечно тоей границі держітеся, як держалистеса, а по весні ми сами з пном сотником глуховским и з иншими особами розізд учинимо. Пилно и сурово вам по-десяте приказуем без жадной турбації до розізду з литвиновцями згодливе перемешкат под виною и каранем не опустним.

З Иванполя, марта 12, 1700 року

Его црского пресвітлого величества Войска Запорожского полковник стародубовский Михайло Миклашевский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65273. Копія XVIII ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 69–70)

№ 43

1700, жовтня 27 (16). – Переяслав. – Грамота київського митрополита Варлаама Ясинського

«Варлаам Ясинский, Божию мылостію православний архиепископ, митрополит Киевский, Галицкий и всея Малия Россіи.

Пречестному отцу протопопі роменскому со всім духовенством и всім их мылостям паном урядовим, ктиторям и парохияном, жытелям роменским, Божия архиерейско желаючи благословення, извістно творым, иж чесний отец Роман Высоцкий, презвитер ярошовский, з паном Андреем Гайдуком, мещанином роменским, предложили нам свое благое намірение ко благоугодному и святобливному ділу, же иміют построїти церков под містом Ромном Вознесения Господа Бога и Спаса нашего ИисусаХриста к подвышгшению и болшей чести имени Его Трысвятого, пан Андрей свой власний кгрунт на місце офіруючи, а чесний отец Роман своего ради спасення ложачи кошт на сооружение тоея церкви. Прето похвалное тое их намірение Боже сподоби к скорому привести и душеполезному совершению архиерейско желаем и благословляем честному отцу Роману тое ж освятити місце, зачати и совершити діло на спасение дшам правовірним, а пречестний отец протопопа должен уділити парохіи равно так, яко и до инших храмов, пастирско желаем.

Пысан в катедре новообновленной епископской переяславской року 1700 октоврия 16 дня.

На подлинном так:

Рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 59217. Тогочасна копія. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). С/Л. 2018. № 6. С. 70)

№ 43а

1706, березня 15 (4). – Глухів. – Лист Мелетія Трофимовича, ігумена глухівського Петропавлівського монастиря до Ганни Забіли

«Мсці пні Забілина, мні велце ласкавая мсці пані и добродійко.

Настоящим постом свтыя Четиредсятници в. мс. мсці пані, мило увіншовавши, зычу дабы постивийся нашего ради спсения Хрстс Спситель дал в. мс. свтыи Пост здраво и дшеспсенно препровадити и страстем Хрстовым поклонитися, Его ж из мертвих тридневное Воскресение радостно праздновати усердствую. В небитности моей в манастыру, провідавши от когос мой отц намісник, же в дому в. мс. мсці паней придаются барзе добрії пива, писал о том нарочно до в. мс. мсці паней, просячи именем моім, абы в. мс. мсці пані изволила обислати з своего дому якою бочалкою пива, якож и получил желаемое от в. мс. мсці паней на обітници. Я теды, довідавшия от оного ж о той обітници, умислилем повторе писат тепер и послат от себе до в. мс. мсці паней своего подданого з такимим моим покорним прошением: изволь млстивая добродійко тую обітницу самим skutком исполнивши, розказати в себе винайти якою бочалку пива добренкого висталого тоненкого и прислать мні по млсти своей на постный посылкок, яковой присилки велце буду вдячен и готов буду всячески в. мс., моей мсці паней завдячати и отслужовати яко той которий естем

В. мс. моей мсці паней и ласкавой добродійки всіх блг всеусердныи желатель и бгомолец

Мелетий Трофимович, игумен глуховский.

З мнстра свто Петропавловского глуховского 1706 року марта 4».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 486. Автограф (?), завірений печаткою)

№ 44

1704, травня 9 (квітня 28). – Бурівка. – Заповіт Семена Гребінки

«Во имя Отца и Сна и Свтго Дха, Свтыя Живоначалния и Неразділимия Тройце Амин.

Я, раб Бжий Симеон Гребінька, жител бурувский, будучи от Гсда

Бга при старости своей навижоний недугом телесним, в котором недузі сподіваюся ближшим бы ко смерти, нежели ко животу, а зъвлаща естем позосталий я по смерти зятя своего, Ивана небожчика, которому я бил свое иміние вручил господарства, щоби мене он поховал, подлуг звичаю. По которого то смерти зосталим естем, а видячи себе в недузі подупадла и будучий при зуполном розумі и доскональной памяти своей, ани теж от кого примушоний, ани з намов людских яких подущоний, але чиню з доброй волі своей, що кому належит леггую и записую и відомо чиню тепер и в потомние часи кому би о том відати належит: напрод вручаю дшу мою Гспду Бгу, а тіло мое гришное нехай будет землі отдано, откол ест оно взято. И подлуг звичаю христіанского мает дочька моя Акилина поховати и поминати пристойне як належит и леггую за душу свою священнику шест коп и золотий на сорокуст и за столи и за все поминание належачее. А грунт мой з сіножатами, где ест належачий, як зятя моего Ивана Корженка, так и мое власное набитие и его записую дочці своей Акилині юй власной из дітками оное уживане не повинен еї без волі моеї турбовати и сей мой тестамент ламат, ани касоват. Що записую еї власное з дітками, а моїм унуком, щоби жадной ништо до оной не мів потреби, ани з духовного стану, ани теж звіцьких станов.

Которий то мой тестамент чиню з волі своей при людех зацних и віри годними устъне от мене прошони о подпис рук при том часі будучие при Степану Роговому, при Денису Безику, жителю свинопуском и при Акулі Гарасименку, при Никифору Корженку, при Феску Гришковому, зятю и иними многими людми при том часі жителі буровские. Которий то мой тестамент и воля моя остатная списанная при людех.Хтоби важилса ламат або касоват сей мой остатний декрет и волю мою, таковий нехай будет проклят, анафема и маранафта и такового позиваю на страшний суд и разсудитса зо мною пред нелицемирним Судиею и воздаст кому ж до по ділом их, егда прийдет судити живих и мертвих. Амин

Діялося в дому моем власном в селі Буровці, в року тысяча сімсот четвертого мсця априля 28 дня списася.

А що зостае виноват Иван Сикаленко долгу золотих пят, що позичав и справивши оние гроши, отменити за дшу мою кадилницу до церкви Бжой.

Дякови за всі отпави за душу мою отписую зол. пят».

(ІР НБУВ. Ф. II. № 4754. Оригінал (?))

«[...] 1711году юня послідних числ в пост святых верховних апстол Петра и Павла ми, нижей означенние жители глуховские Леонтий Михайлов, Писанчин зять, з племянником моім Леском, внуком Писанчиним, по доброй ншей волі и відомом глуховской ратушной старшини, собравши в дом свой жителей глуховских, знатних людей, не входя в суд, без волокити, по приговору тих призваных к нам людей помирилися между собою, полюбовно разділилис и отда Леонтий ему, племенику моему Леску, по духовной баби его Лесковой с пожитков, на его принадлежних, а именно дворов два иміючиес в Глухові, един за шарфовой (?) баштою да гумно помиж двора пана Гандзеровского, поля пахотного ниву едну под Пероудином, другую в Крутом яру, третую на Дегтярской дорозі, четвертую Пижиковскую, пятую за вигоном белополовским, шестая, прозиваемая в лог (?) под Перевезниковим старом (?) да на Сварковской дороги, прозиваемая Довченкую, да казан шевский вісом в двадцять два фунта, килим новий, жита присіяного на его полі четири чверті, овса четверть, чарку мою власную срібную, денег готових четири рублі и на сем всем по доброй волі нашей помирившис и росписалис, аби нам впред болше един на одного не челебитствоват. На что для лучшей ради віри и певности и просили ми обох сторон на тот наш мирный запис оних сторонних людей во свідителство подписатис, а именно Илли (?) Липку, бившого атамана білополского, Лукяна Шевця, Омеляна Винокура, Максима Кравця, Юска Марченка, Михайлиху Виндиху, Ивана Пиршутенка, на тот час будучи при том нашем розділі, которие могут (...)»* под совістю самую сущую правду сказать. Писало оную мировую запис на тот час дяком святовасилиевским білополовским Фома Михайлов сн Москвитин и вмісто помянутих свідителей и себе своеручно подписался.

Діялося сие року и дня вишписанних.

Реестр мні, Леонтию Писанці, сколко забрато племянником моім Леском Писанченком посуду разной и и протчего, опис явствует нижей сего».

(далі йде реестр з 9 пунктів речей із вказівкою їхньої вартості – Ю.М.)

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. № 8. Копія середини XVIII ст.)

№ 44б

1712, червня 2 (травня 22). – Чернігів. – Лист ієромонаха Генадія,
намісника чернігівської кафедри до Ганни Забіли

«Мсці пні Забілиная, блгодітелко.

Отц щедротам и Бг всякия утіхи исполнит дом вш пненский радости и веселия, вся блгая умножая, всеусердно при млтвах желаю. Законник дому архиерейского, на послушаніи труждающийся, сея ради вчини в многом истязании и наказании. Дом архиерейский никому не хочет обидь, со всіми мир. О всем розыск и рассмотрение будет. Бг вість от кого толикая шкода. Блгови в. м. мс. пані потерпіти донелі о сем ділі совершенно рассмотритися. Бг да поблгословит во всем и поспішит при неуставающих млтвах желаю, долженствую по правосудию исполнити.

В. м. мс. пні всіх блг зделатель бгомалец услужит готов
ієромонах Генадий, наместник ка[тедры] черн[іговской].
З катедр[ы] архиепскоп[иі] черніговской 1712 мая 22».

Адреса: «Моей велце млстивой пані и ласкавой блгодітелці еї млсти,
пані Анні Забілиной яко найпокорній от дат належит».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 488. Оригінал, завіреним особистим підписом і
печаткою)

№ 44в

1713, січня 15 (4). – Глухів. – Купча

«1713 году генваря в 4 будучи в Глухове, подполковник Иван Григорьев сн Анненков дал сие данное писмо конотопскому сотнику Григорью Казареву (!) (це Костенецький – Ю.М., І.Т.) в том, что поступился Иван ему, Григорью, купленной гай и хату, что купил члвк мой Антон Татаринов у конотопского козака Игната Мойсеенка. А взята Иван у него, Григорья, за вышеписанной гай и хату днг серебрян двадцать рублев и ему, Григорью, тем гаем и хатою владет за вышеозначенные днги безповоротно и выдает Иван купчей лист ему, Григорью, которой дан члвку моему от конотопского уряду Антону Татарину на имя вышепомянуго козака Игната, которой продал оной гай и хату. В том я, Иван, ему, Григорью, на оной гай сие данное и писмо дал. А писмо писал в Глухове полку господина полковника Шарфа полковой писар Дмитрей Арбацкой.

Подполковник Анненков».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 10. Оригінал)

№ 44г

1714, січня 19 (8). – Чернігів. – Лист чернігівського архієпископа Антонія Стаховського до Івана Забіли

«Мсці пне Забіла, мсці пне и блгодітелю.

Превелебный отц игумен рихловский з братиею докладам нам о бгоугодном вшем похвалном и дщеспсителном ділі, же в. мст пн и блженныя памяти родителка вша ніякийсь млын на обитель стую стля Хва Николая рихловскую ради спсения своего обіщала дати. Надежен есм на любовь в. мс. пна к Бгу, угоднику Его и обители стой, блговолиши слово свое пнское слово бгоприятное самым ділом исполнити. Не устанет в обители стой до состояния ея, бо всегда о блженныя памяти родителки вшей и сродников, тамо почивающих, млтва вічном в нбесных селениях упокоение и воздаяния прихготованном любящим церкви стой разширение и творящим млстиню. За исполнение обіщаного покаяния добр всіх датель долготу жития и літа живота содержай в десниці своей в шуйци богатство и славу сторицею чого (?) пребогатых своих сокровищ в. мс. м. пну воздаст при разширения чести и славы и всяком блгополучії сохраня в премногие літа в. мс. м. пна со блгословением своим блгостинним, его же и мы при неуставающих нших архиерейских млтвах всеусердно желаем.

В. мс. м. пна всіх блг желатель бгомлец и служит рад недост[ойный] архиерей черніговский Антоний

З катедр[и] архиерейской 1714 януар[ия] 8».

Запис: «Его млсти пну Иоанну Ивановичу Забілі, велце мсцівому пну и блгодітелеви».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 489. Оригінал)

№ 45

1714, липня 23 (12). – Глухів. – Лист гетьмана Павла Скоропадського до Чуйкевича

«С копії копия.

Мой ласкавий пне Чуйкевич.

Розумно справлений в мст. розиск в заводі мартиновцов з рожновцами, о грунтах точачомуся, вичитали то и не инакшее наше, але такое ж есть як и в мстино зданне, жеби граница от покойного Забіли Василем Иркліевичем учиненная при своей цілости непорушне біла захованна. Гди ж либо до граници том (?) Граевским, канцеляристою войсковим, внов учиненной обидви сторони біли приступили и учинили межи собою згоду, однак же староста пана полковника ніжинского крупичполский важился и за тую новую границу усунутися и поорати мартиновские грунта, за що и завод у их знову вщался, як нам он же, пан Граевий, донес. Теди мартиновцам грунту прежнюю границею, молодим Забілою вчиненную, заховуем и жадаем аби в мс. мс. пн., и звавши сотника ивангородского Василя Малугу пред себе и зганил его, чтоб он не иміл интересу нікакого до мартиновскій грунтв, которіе подлі Утки лежачіе, даби не дотикалися ніяким способом. А що мы и в мст, видавши обоім сторонам на тое за рукою своею листа, велі мартиновцам приездити в Глухов, где ми и універсалом нашим подтвердить помянутую границу роскажем. При том зичим в мсти доброго здоровья.

З Глухова июля 12 д. року 1714.

В подлінном подписано тако:

В мсти зичливий Иван Скоропадский, гетман, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65025. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати рейментарской»)

№ 45а

Не раніше 1709 р. – Глухів (?). – «Доношение» Івана Забіли

«Доношеные

Подлуг отнятой отчини Клишок от отца моего змінником Мазепою году 1689 ознаймую, иж на прошение брата без жадной вини взят на столиці, когда пресвитлійших и державнійших гсдрей црей данна млстывійшая грамота отцу моему. Предложено по листу змінничом виданой, а не по наслідіі отца, хочай и споминает нижей, где отц мой бил чолом их црским пресвитлійшим державам о отнятіі отчини Клишок и повелено указом отдат и он, змінник, лестно звюв надією сколко рок увожувал, аж до смерти отца моего, которий помер 172 (!) году июня 5, о чом явствуют и чоломъбитніі отца моего до змінныка и писма от господара его писанніі и пана Кочубея лист являет. Сдиж в опеку пну Кочубею он, Стефан Забіла, полковник ніжинский, всі

добра уручил діти и отчини свої по смерти, а в духовниці отческой он, Стефан Забіла, подписал руку свою и печать приложил, аби не міти діла до села Клишок, що ж се предлагаю на писмах. При сем чиню відомо, иж змінник ложно веліл написат, яко ми мілісмо універсали прежних гетманов на отчини и то его неправда. Ми ні от единого з них, гетманов, не мілісмо, тилко престлійшую грамоту, также в своем листі писал по отцеві тримат деревні всі. А села Клишок не помянул, тилко учинил хитро, мелницю веліл написат в Клишках во місто отчины, где ані мелниці от тих пор не мелісмо, ані села. В яком разоренній прошу мсти и стой справедливости.

Нижайший раб Иван Забіла».

(ІР НБУВ. Ф. 28. № 507. Оригінал (?))

№ 46

1714, серпня 16 (5). – Глухів.- Універсал гетьмана Павла Скоропадського

«С копії копия.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоіх сторон Днепра гетман Иоан Скоропадский.

Пну полковникові Войска его царского пресвітлого величества Запорожского ніжинському, старшині его полковой, а особливе сотникові ивангородскому и всім войсковим и посполитим того полку обивателем и комуколвек тепер и в потомние часи відати надлежатимет сим нашим ознаймуем універсалом: поневаж завод мартиновских жителей з рожновцями о полю спорний чрез немалий час тривал и не могл прийти до мирного скончания, того ради ми нарочне посилаем от боку нашого пна Александра Чуйкевича, знатного товариша войскового, туда з крайнею волею нашою для всеконечного отмежевання тіх поль, которие по увазі своей давню границу, висланными от покойного Забіли межи ними мартиновцями, и его тогда подданими рожновскими составленную и копцями в розиску вираженними, у своїх місцах лежачими, розділенную, узнавши быти за твердую и правдивую, обновил и в первобитном состоянии иміти, подтвердил. Якое розграниченне поля и на папері для лучшей в потомние часи кріпости велі[ли]смо виписати. Зачим ми, гетман, тое его, пна Чуйкевича, пилное рассмотрение и размежевание ґрунтов меж мартиновцями и рожновцями давних копцов пререченних поновою, тепер означенное яко розсудили бити слушное и обоім сторонам безобідное, так оное

сим нашим універсалом ствержаем. Которого повагою пилно варуем и приказуем, даби тое розграниченне знаками, в розиску вираженними, оциркулиованное и умоцненное з обох сторон ціло и твердо в потомние віки било содержанно и ништо з старшини и черні оного нарушати не дерзал, А особливе яко мартиновці в рожновское поле вступати, так и рожновці в мартиновское впиратися чрез забілиновские копци, тепер поновление, жадною мірою, так же и Василь Малюга, сотник ивангородский, так же и родичи его, Гриценки, Малюженки, у поле мартиновское утручатися, подлі річки Утки лежачие, и повз путивець, от Ніжина до Ромна лежачий, на греблю Шевлюшину, под зарукою талярей двохсот и неопустним строгим войсковим сроким (це слово тут повторено – Ю.М., І. Т.) каранем и винами правними не важилися, упоминаем.

Дан в Глухові з канцелярії нашої войскової августа 5 д. року 1714 надцятого.

В подлінном подпис таков:

Звишменованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65026. Копія XVIII ст. з копії. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати рейментарской»)

№ 46а

1716, березня 27 (16). – Київ. – Лист київського митрополита Йоасафа Кроковського до Івана Забіли

«Блгородный мсці пне Забіла, мой ласкавый блгодітелю.

Любо зайшол нас всіх архиереов указ монарший, дабысми не позволяли в дворах церков строіти, якож уже и многим их млстем, намірение иміющим, того строения одмовилося, однак понеже церков в. м. мс. пна дворовая прежде того указу построілася, блгословляем перенести з ворот на другое удобнійшее місце. Для которого перенесеня и місца освщения может в. м. мс. пн просити отца протопопы борзенского или якого намісника, еднак за відомом его. На сщенство присланный слуга в. м. мс. пна, понеже не иміет за собою от отца протопопы залічення чи достойн того сана, отсылається. Могл бым еще на интерцессию в. м. мс. пна и без презенту протопопского сего члвека посвятити, тилко же на ест у нас обыкновение до церкви, не иміющей парохиян, сщеников поставляти внов, леч их млсть пнове звикли до дворов своїх готовых свщеников приймати, яких на сей

час множество ест з сегобочной Украіны надшедших. Радил бым и в. м. мс. пну посвщенного якого уже добродітелного члвка на тую домовую капелянію приняти, еднaк все тое далшему разсужденію в. м. мс. пна вручаю и при молитвах моіх архиерейских Бжия желаю блгословения.

В. м. мс. пна всіх блг усердствующий бгомалец Иоасаф Кроковский, митрополит киевский.

З катедры Сто Софійской киевской марта 6 1716».

Адреса: «Блгородному его млсти пну Ивану Ивановичу Забілі, моему ласкавому блгодітелеві, належить».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 493. Оригінал)

№ 47

1716 (?) – Відповідь чернігівського полковника Павла Полуботка на скаргу купця, ошмянського ловчого Міхала Цибульского, адресована гетьману Івану Скоропадському

«Ясневелможный мсці пне гетмане, мні велце милостивый добродію.

По занесенных пна Цибульского, купца заграничного, велможности вашей на мене жалобах любо намірилем был описатися до велможности вашей и просити о высланного якого от велможности вашей особы, жебы о всіх тых пунктах его жалобливых учинил в Чернігові розыск. А то з тоей причины, жеб ясне в Бгу преосщенный его милость отц архиепсп черніговский своею особою тут зостае и е. мл. п. Борковская, которые належать до тоей же пна Цибульского на мене завзятой жалобы, и порозумівшыся если есть в чом пна Цибульского правда, донесл велможности вашей, чого ради и самого пна Цибульского за приездом его в Чернігов тут удержовалем, а же он, не хотячи ожидать на описованея мое и на высланного от велможности вашей особы, поехал знову до велможности вашей тьи ж свої поновляти жалобы. Теды выписавши против тых его жалоб мої отвіты при его контрактах зо мною учиненных, на чом он торг зо мною міл и як оный укончил, посылаю в высокое панское разсуждение велможности вашей.

Первый пункт жалобливый пна Цибульского выражен есть о том, же когда он зо мною пришлого року чинил контракт на горілку и не похотіл был дати за кождую кухву по вусімънадцать талярей битых, тогда я не позволилем был ему за границу выправоват жита, якого в тот час было будто на колкосот осмачок уже тут готового из тых причин, щобым ему

позволил за границу жито выпровадит, мусіл мне по вусімнадцать талярей битых горілку платит.

На який его, пна Цибулского, пункт такой мой чиню отвіт.

Явная его пна Цибулского в том пунктї является неправда, ибо он на одну толко горілку контракт зо мною чинил, не з выпроваженем жита (которого у его тут в поготовости на тот час не толко на колкосот осмачок, але и ни одной осмачки не було), о чом может его рукописанный контракт обявит ясно, який мні он при сторгованю горілки до рук дал. Бо если бы за тое он мні по вусімнадцать талярей битых каждую горілку кухву платил, що я ему жита не позволял бым вывозит, то в том жебы контрактї и о житї доложено было, же он з такой то причины по той цені горілку мні платити міл, але того як в слові, так и в контрактї не было и не маш. Волно было ему, пну Цибулскому, и без набытя горілки, если бы міл якое тогды жито выпровадити так як и пан Бокум, тогды сторгувавши жита польтораоста осмачок у е. м. пнеи Борковской, оное без всякой перепоны до себе у Юлчу спровадил, и иншие куповали и выпроважали, поневаж то товар не заповідный был, а у п. Цибулского, же жадного не было жита, нічого было и провадити.

Другий пункт его ж пна Цибулского такой, же он тое свое жито, якого млтут будто в поготовости на колкосот осмачок поднялся выпровождать е. мл. пну Сапізі, старості вилковскому, а же не выпровадил, за тое у оного е. мл. пн. староста вилковский узнал уже талярей чотыриста битых, еще двох тысячей талярей же битых доправует.

На той пункт такой той чиню отвіт.

И в том его другом пунктї видомая неправда, поневаж е. мл. п. староста вилковский не о житном торгу его турбовал, але о том, что он , п. Цибулский, узявши в его двісті каменей спижи, а запровадивши еї в Україну, з многими в рожние заводы завюлся купцами и жебы в том разі его спиж не пропала, писал до велможности вашей свой лист, просячи о тое, а его самого п. Цибулского, не стоячи. Которую спиж он, п. Цибулский завюл в Чернобылі звонникам киевским, якого листу копію до мене от велможности вашей присланую, в препомнене як об нем писано, посылаю, а до того если бы потреба е. мл. п. старості вилковскому было жыта, могл бы он в том интересі до велможности вашей або до мене, на пограничю тут зостаючого, писати, але не писал.

Третий его п. Цибулский пункт тое в себї содержит, будто он в тот час, когда зо мною учинил на горілку контракт, оставил тут в Чернігові своего жида, при том жиді, якое тут в поготовости міл, которого я неслухне якобы затурбовалем и под варту давалем, за що он перед его мл. п. Пацем, писарем В. к. Литовского, Лоеві тяжко мусіл обвіствовати

и значную на тоє понесл утрату.

И на сей пункт его п. Цибулского неправдивый такий той чиню отвіт.

Не з моей был жид затурбован причины, але з такой, як тут есть нижей выражено. П. Цибулский зторговавшись зо мною на горілку и попровадивши оного в місяцу еще януарию за границу, жадного тут от себе при житі не оставлял жида. Бо и жита тут ніякого на тот час не міл, але жид уже появился в Чернігов лоевский, именем Шмарко, по его отезді у великий пост першой неделі и не привюзши от его, п. Цибулского, жадного до мене листу, для чого бы он тут приехал, ані обявившись у мой дом, стал тихо на господі, імiючи при собі шістдесят червоних, як сам потым повідал, почал оные рожным міняти особам, яко то именно розменил п. Ивану Силичу чирвонных тринадцять, п. Бакуринскому червонных пять, жиду слуцкому, який з тютюном на Чернігов з полюв ехал, червонных два, п. Ивану Мокрієвичу чирвонных пятнадцять, Помагайбенку чирвонных пят. А когда на рожных містцах, кому мінял чирвонных, пытано, для чого бы тыі чирвонныі розмінювал, рожно рожным отвітствовал особам; в п. Томари будучи, сказал, же еде в поля товару собі набыват, п. Силичу и иншим сказал, же жито міет тут куповат, а з остатком чирвонных, яких в его, жида, осталося, было девят дробных, а десятыі з ушком у червоних шість, як пришол до катедрі міняти, там сказал, что он якобы от п. Цибулского з тыми всіми чирвонными, якие поміняв и міняет, до мене есть прислан на задаток за горілку мні належных грошей и як был у мене в дому, теды чирвонных не принято, але велено на копійки помінят и копійки приносит (а тот жыд ані в дому моем з тыми чирвонными не бувал, ані их кому обявлял). Меж которими до катедрі принесенными червонными, же килка было чирвонных поединковых венецких з дирочками, а один был дукат у шість червонных з ушком приробленным. Теды ясне в Бгу преосвщенный его милост отц архиепскп черніговский, о тых в катедрі червонных увідомившись, же жид міняет, а міючи донесене от висоце в Бгу превелебного его милости отца архимандриты новгородского, что пришлого літа церков Дюгтерувская скрадена и червонные, якие на образі Прстой Бци чудотворном были, поздыманы zostали. Теды розуміючи чи не оттоль и сіі червонныі, якие и жыд міняет, прислал его пресвященство вперед до моего наказного п. Томары отца архидиякона и инших значных законников, а потым и до мене, просячи, жебы того жида о тых чирвонных роспрошено, от кого он міет и жебы жид был отдан до вязеня, нiм законники дюгтярувские приехавши, обачат тых чирвонных и до далшого об оных прослуху якого жида, когда при тых же

законниках катедральных, от его архипастирской милости присланных: хто он есть? зачим приехал в Чернігов? и чїи то червонїи? В тот час любо сказал тое, же он якобы тыї червонїи узял у Лоеви у слуги п. Цибулского и приехал для купления жита в Чернігов, однак же по рожных містцах рожно, як выжей выразилося, повариовал свою мову, чога всего тыї свідителї ему тут же в очи довели, которие его чули. Теды взят был за то под варту, а червоные и копїйки, якие при нем были, положены на ратушу и там через немалое время под вартою zostавал, а як законники з Дюгтярувки нескоро потом приехавши, обачили тыї червонїи, прето хочай примічували оные быти з образа Прстой Бци, бо правї як малые такие червоные, з дірочками на образї были, так и великий дукат такой же з ушком был. Але же жадного иншого монастырского на их знаку не было, не могли в тот час за свої власнїи розумїти, леч також одложили тое до далшого еще о том жиду прослуху. А як Кгаевский, бурмистр черніговский, мїючий знаемост з п. Цибулским, по середопостном уже ярмарку борзенском приехал в дом свїй доЧернігова и почул, же жид лоевский затурбован zostал за нїякие его червоные и обачил оные, на ратушу лежачие, пришовші по килка днях до п. Томари, повидїл тое, же тыї червонїи п. Цибулскому дал в прошлорочном ярмарку роменском на стога пррка Илию Леенко, купец баришовский. О чом кгда к его архипастырской милости донесл п. Томара, теды его преосвященство того жыда за посвідченем Кгаевского о тых чирвоных велїл с-под варты учинить свободно и учинено и як тыї червонїи, так и копїйки, якие на ратушу были, всі тому жыдовї отдано и болш оногo не удержовано. Которий и по отпуску с-под варты бавилься тут, в Черніговї, болш тыжня сам уже собою, не відати для чога. А потым и до Лоева отехал, не купуючи жадного жита, бо самое учинилося бездороже. А же тот же жид, едучи на первой неделї Великого Поста в Чернігов, як сам потым повїдал, подавал был задатки в селї Голубичах и инших містцах для найманя подвод до Слуцка под жито, если бы оногo был що купил. Прето и задатки тыї п. Цибулский, приехавши на страстной неделї з Слуцка до Чернігова, потым от тых людей, кому были даны, поотбирал и жадного слова о том выпроваженю жита не споминал, толко на того ж жида нарекал, же за повариованем sprawy ему ничего не зорудовал. Якое жито мїл он, п. Цибулский, як сам з тым давался чути, провадит до Слуцка до пней Кграбовской, тещы пна Оскїрчиной, або кому бы могл там продати, а о его мл. п. Сапізі, старостї вилковском, жебы ему тое жито мїл выпроважат, никогда не споминал. Яко ж видимо тое дается бачити, же он даремне на е. мл. п. старосту вилковского тое натягает, хотячи под именем его що собі зорвати, бо першей на

Леенка, баришовского купца, выправил был позовный лист панский велможности вашей, же якобы через Леенка для чирвоных и жид был затурбован и жито не выпроважено зостало, але кгды Леенкові як от ясне в Бгу преосвященного его милости отца архиепска черніговского, так и от суду полкового черніговского, дана атестація, же в том и Леенко ни в чом не есть винен, теда он, п. Цибульский, завзявши на мене за тое свою злост, же ему, Леенкові, выданы атестації зостали, на мене уже бездушне також ни в чом собі невинного посягает и даремне турбует. Что же в том своем жалобливом пункті доложил п. Цибульский и тое, же за жида Шмарку лоевского, много он тяжко перед е. м. паном Пацем, в Лоеві будучим, отвітствовал и много утрати понесл, что тут жид был задержан, теда и то его, п. Цибульского, неправда, бо хочай его м. п. Пац ему выговорувал тое, же жид собі много часу збавил в гендях, нібы з его власной причины, але жадной не понесл утраты, поневаж ни е. м. п. Пацу, писареви В. к. Литовского, ані жидові за тое ничого не давал, барзій он, п. Цибульский, там был затурбован за арендара лоевского Нохима, з которим и право перед е. мл. паном Пацом міл за ніякую Нохимом его ж, п. Цибульского, будто утаеную спіж, як он сам, п. Цибульский, повідал и за инший яковыйсь давнійший завод, в чом з им, Нохимом, там же, в Лоеві, и помірковане учинил.

Четвертый пункт пна Цибульского, в котором выражает и тое, что якобы з okazji тоеи ж за удержане жида Шмарка лоевского е. мл. п. Борковская удержует его, п. Цибульского, нікотрие річи, через що он на килкосот талярей битых шкодует, з яковых многих его турбаций и фортуна его в чужие якобы заблудила руки, ни в чом невинная.

На який пункт такой той чиню отвіт:

О річах тых п. Цибульского, якие в е. мл. п. Борковской зостают, я до сих час не зналем и не відалем, що бы то за річы были и от кого е. мл. п. Борковской данные, аж тепер увідомилемся от еї ж, пней Борковской, самой, же аренъдар лоевский, называючийся Нохим, взял тридцять осмачок у еї жита торгом по десят золотых осмачку и кухов десять горілки по сто золотых на віру до отданя грошей. О який долг когда упоминалася е. мл. п. Борковская у Нохима, жебы отдал, он, не знати яким способом, міючи в себе п. Цибульского річы, бо и е. мл. п. Борковская, як говорит, о том не знала, прислал з своїм листом в заставу тыі до е. мл. п. Борковской вмісто своей власной застави, на що як обликг жыдовский е. мл. п. Борковской данный, так и его лист жыдовский, же до е. мл. п. Борковской писанный, обявляет. А же он, п. Цибульский, докладает и тое, же от многих турбаций якобы ему діючихся, и свой власной пострадал фортуны, теда, если бы и так міло быти, то ниhto

в том ему не винен, поневаж и в Литві як чутно, многим задолжилъся, захватуючи на віру многие товары.

Пятый пункт п. Цибулского жалобливый такий, же якобы он з моей причины цілоє літо тут забавил, опустивши скарбовый интереса и много был от мене з приставленем варты, а то все якобы чинилося для вытягания у его квитанціи на уїщене за горілку належных мні его грошей.

На який пункт такий мой чиню отвѣт:

Не з моей причины он тут бавился, але по рожных за рожными своїми интересами всюда ездячи містцах. Я его и одной не бавил бым години, если бы он мні за горілку отдал належную сумму, которую міл отдати всю сполна еще в місяцу февр[уарию] по календару полском першого числа, як и контракт его рукописаный свидчит, але за своїми многими превротностями аж до місяца июня 23 дня протягши, заледво великою трудностю тую уїстил. Которий через многое время оную зводячи, же и вдал, начал был строити рожный фикгли по рожных бігаючи містцах и беручи гроши на тую ж спіж, яка тут уже в Чернігові была на выплачене мні долгу от его припроваджена, жебы еї кому иншому на сторону продати, а мні и еще на далший час отдане грошей вести. Теды мусілем о том ему докучати и з Чернігова за границу не позволяти отезжджат не для выдана квитанціи, але жебы моя на нем болше не заводилася сумма, бо трудно было иначей з ним поступати, а як оную отдал и зовсім тот завод зо мною укончил. От того часу жадного діла до него не мілем и не мію. Од скарбовых интерессов давно уже он сам одстрал (?), як толко почал з спіжу на Україну ездити и ні разу там не бывал, где целники на коморах застают, якож и ніколи бывати, бо тут на Задніпре заехавши, одно толко тое и чинит, що тут по ярмарках и по рожных городах за рожными своїми гандлями ездит.

Шестый пункт п. Цибулский в повторной супліці его ж выражен такий, же если уже сталося так, что жита ему выпровадити не дают, через що он якобы на колко тысячей талярей шкодуєт, то щобым ему вернул спіж 138 каменей за 800 талярей битых, от его мні даную и квитанцією утверженую, поневаж было бы праві и того, чтобы по 10 талярей битых горілка пошла.

На який его пункт такий той чиню отвѣт:

Заледво все свое крутінство п. Цибулский тым своим пунктом выразил на яв, бо щоколвек о житі и о жиду неправдиве доносил, все то толко чинил прыступ, чим бы могл збыти зконтрактваную зо мною о горілку сумму. Як тое видимо з его ж пункту дается бачит, на которую сам свой рукописаный до мні контракт и расходившися зо мной в том заводі квитанцію, над якие свої рукоданнй писма, поневаж так бездушне

поступает. Теды покорне прошу велможности вашей, жебы як тое ему непостоянство зганено, так бы значне его и наказано было, ижбы он, переставшы таковых своїх шатостей, жадного до мене и вперед не мил интересу.

Велможности вашей милостивого моего добродія добра зичливый слуга его црского прсвітлого влчства Войска Запорозкого полковник черніговский Павел Полуботок.

На предложене Цибулского отвіти пна полковника черніговского».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65140. Оригінал (?). Запис на початку документу запис іншою рукою: «Заводное Цибулского діло з полковником черниговского получено (?) премемеріи его Цибулского на Полуботку»)

№ 47а

1717, січня 13 (2). – Боргове зобовязання

«Копия облігу Яковцевого 1717 году місця генваря в 2 дн.

Я, Яков Михайлович, житель города Глухова, відомо чиню сым моім рукоданним записом, иж едуци я в црствующий великий град Санктпiтербурх через город Сiвск и ради нужного вперед пути моего, ради запасу дорожного взял я денег з женою моею Мариєю Самойловною Шликевичовною, у честного гспдна отца Григория Филипова воскресенского серебряних денег рублев двадцять на неделю пори. Которие денги повинен будет отдати пн тесть мой Самуило Алексієвич его милост Шликевич сполна без всякого откладу, а свідитель тому моему взятку его милост гспдн Иван Иванович Маков, а порукою в тих денгах по нас Исай Козмич Щепетов, в чом для лутшей віри и певности росписался я рукою своею.

Яков Михайлович руку приложил.

Свідител Иван Маков руку приложил.

Отц мой Исай Щеплин ручал глуховца Якова Михайловича двадцати рублей, а в его місто сн его Гаврила по повелению руку приложил.

Копия свідительства попа демяновского ояновцеві (?).

Я, поп демяновский Стефан, известно творю Самойлу Шликевичу о его зятю Якову Михайловичу, что он был в Сiвску и стоял он на госпде у Василя Хоритонова Щеплева, а оттуду он поехал з поддячим Иваном Маковым. А о сем мні, попу демяновскому, сказовал поп сiвский воскресенский».

Запис на окремому аркуші: Копия обліку Якова Михайловича,

жител[я глу]ховского, на позиченние у попа Григория Филиповича воскресенского сівского двадцат рублей денги 1717 году».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп.1. Спр. 11. Тогочасна копія)

№ 48

1719, червня 14 (3). – Короп. – Лист-скарга короповского сотника Демяна Кононовича до гетьмана Павла Скоропадського

«Ясневелможный мосці пане гетмане, премилостивійший наш пан и великий добродію.

Сего настоящего місяця июня о первом числі страшноусумнительный прилучився у городі нашом казус: еден салдат з числа определенных от полку Ивангородского до сего полку Слюсумбургского в третью роту и тот салдат, ставши на квартири у нашего міского ключника и подманивши дівочку (которой тилко от масниц пошол шестий рок), завюл на фолварки межи огороды и, ввювши в един сад, знать запаленим вражиим и препомнением Божиим, вчинивши той дівочці квалт еи паниенству и много своим безстудием над оною паствяться, аж до смерти оную замордовал. И покинувши оную неприхроненую от всіх знаков квалтовного еи мордерства, пришол на свою квартиру и хоть оноя отец и matka питали того солдата: «где поділ их дочку?». Он сказал: «я, повідает, не знаю, где от мене ділася». А где за пилним отцевским оноя исканием ово винайшли 2 числа у саду, якоїся вижей, которая вся пощипана и рану міючая под ухом з лівої сторони. И за донесением нашим о том господину полковнику уже третьего числа, о чом его милость изволил оного злочинца допрашувать; и он німало чаячися ораз той справі, сказал себе бити повинним, тилко тим вимираючися, же бил того часу пяним и о чом его милость г. полковник того ж часу веліл писать до его превосходительства г. енерала. Также и мы, держась (?) общегражданской, до велможности вашей яко найпокорнійше пишучи, прекладаем, же не тилко каждой матці страшно дитини своей и на мало изочити, але и старому в едины ити, не без страху діється, таковие видячи богозапомнілости, что хочь их и карают, еднак и покорі мало кто (...)*кает. Поневаж и пред сим единой салдат сего ж полку Слюсумбургского едну невісту святобливой натури, увидівши мужа еи, что пошов до вечерні, и ввойшовши к ней у хату, также вчинил ей квалтовне гріх спробний. Которого за донесением нашим г. полковник веліл сколко раз круг строй усего полку прогнати. А що в шкодах

около огородини и крадением товару, телят и всяких речей, того и не переписать и в том ны на кого и жаловатися, что крадут, а що інших потребах міських. Рад бим и сам моею подлостью велможности вашей поклонитися, тилко за многими невчасами чрез станцію сего войска згола з города и из дому не премогу. Еднак о всем доносячи велможности вашей, от всего общегражданства кланяются п. атаман наш городовий з войтом и чрез их усім городом велможност вашей кланяючись, ласкаве отческаго жebraем призрїния, азалїби висоцеповажним велможности вашей милосердно отческим о нас уложением сей полк з города нашего был изведен и о чом найпокорнійшой прозби нашой в сем же листу описуют двї цедулі милостивного и неотмовного просим помилования, за що доживотне Господа Бога молити не престанем, яко и должны зостаем велможности вашей, премилостивїйшого нашего пана, и обще всїх ласкавого отца и добродїя найнижчий подножок Демян Кононович, сотник короповский, з товариством и всїми мїщанами.

З Коропова 3 июня 1719 року».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 65219. Копія другої половини ХІХ ст. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 71–72)

№ 48а

1720 (?). – Лист ніжинського полкового писаря Івана Ананієвича Кужича до ніжинського полковника Петра Толстого

«Велможний мсці пне полковнику ніженский, премногомилостивий мой патрон и особливий добродїю.

Любо пренижайшое мое поклонение вашей пнской велможности, добродїєви моему воздаю, что отдалено мою подлость от ураду писарства полкового ніженского, од как за труди мої через пятнадцат літ на писарствї ронение, прошу вашу пнскую велможность о сотничеств[o] ивангородское, о що когда в Глуховї просилем, принялем от вашей пнской велможности, милостивное за тое слово, що получивши должен призову вашей велможности вірне служити и доживотне за щасливое ваше пановане Гда Бга благати.

Вашей велможности премногомилостивому моему пну и особливому добродїєви нижайший слуга Иван Ананиевич».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 15. Оригінал)

**1721, початок березня (лютого останні числа). – Талалаївка. – «Розиск»
 посланних гетьманом про козаків та монастирських підданих, які
 перейшли в підданство світських осіб**

«Року 1721 мсца февруария числ послідних.

По переважном ясневелможного добродія его млсти пна гетмана указу мы, нижеименованние, чинилисмо належитий розиск так о козаках, яко и посполитых людях подданных мнстра ніжинского, в селі Талалаевці мешкаючих под розние особы, то продажею своїх кгрунтов, то й так самоволно ухиялючися од войскових служб и посполитих тяглостей поддавшихся, а хто з компуту козацкого и тяглости мужицкой был и як давно (?) и яковим способом под кого хто поддался, обявили тое прежде тамошній стариннии люде войсковии именно: Никифор Шепіл, Иван Горкавий, Федор Огиенко, Грицко Полішко, а тяглии Иван Кизим, Леско Дашук, Динис Тогол, Шекгеда Иванія и прочии, на тот час зобрании, а потом и сами тии ж поподдавшиися, так войсковии, яко и тяглии обиватели талалаевские кождый сам о себі словесное публичне при собрании чинил извіщение.

1. Во-первых Данило Петик, козак доброволне призналься, же отц его Григор, позичивши у пана Баскака десят коп, поддался под его з кгрунтом своим, ухиялючися од козацкой повинности.

2. Филипп Поддяченко, козак сего року доброволне подхилився под пна Баскака, не хотячи отбувати повинности козацкой и живет в Баскачиной хаті, стоячей на кгрунті мужиком.

3. Герасим Поддяченко, козак, року прошлого навесні поддался под пна Баскака и живет под ним у мужицкой Дудченковской хаті за певний долг, у Дудченка Баскаком взятого.

4. Илко Шевченко, козак, доброволне поддался под пна Баскака з кгрунтом своим третий год тому, ухиялючися од козацкой служби.

5. Михайло и Семен Зинчуки, козаки, літ тому под десяток як поддалися под пна Баскака, не хотячи козаковати и на Баскачином кгрунті мужицком [кош]том своим будынки построивши, отбвуют ему всякую повинност.

6. Грицко Потап (?), козак, четвертий год тому продавши за десят золотих кгрунтик свой пну Баскаку, живет под ним, не хотячи козаковати.

6.(!) Иван Глушенко, давний козак, ухиялючися од казацкой служби, продал свой кгрунтик за осм коп пну Баскаці и под ним живет, чинячи ему подданское повиновение.

7. Остап Кошовий, козак, покинувший кгрунт свой и на нем брата своего, и тепер козакующего, поддался под пна Баскака доброволне и у его живет у сусідах. Такових и сим подобних скилка не предстало козаков на розиск за небытностью оных в домах своих.

8. Илко Чуб, мужик, семей рок тому, взявши у гпдна Баскака на свою потребу за шист коп горілки, а жита шист четвериков, поддался з своим кгрунтиком, ухиялючися од мужицкой тяглости.

9. Самуйло Марченко, мужик, літ тому десят доброволне увойшол у хату Баскачину, которая случаем кгда згоріла в небытности Самуйловой, где й matka его, Самуйлова мало не на смерть, а дитина сестрина и на смерть згоріла. Пн Баскак, вмінивши ему, Самуйлові, тот случай в неосторожност и винним учинивши, чтыри вола заграбил и принудил его хату знову на том мужицком кгрунті поставит, якую он поставивши, до сего часу живет под им, п. Баскаком, отбуваючи всякую ему повинност.

10. Яцко Филипенко семей рок тому доброволне подхилілсья под пна Баскака и живет у козацкой Яцуненковой Баскаком купленной хаті.

11. Василя Григоренка отц мужик літ тому одинадцят кгрунт свой продал пну Баскаку и там же жил, а потом сего настоящего року сн, сей Васил, вышовши для докуки з двора Баскачиного, а з своей отцевщины, купил себі кгрунтик мужицкий за сім золотих и з того кгрунту не хотячи тяглости отбувати, ему, пну Баскаці доброволне повинуется.

12. Стефан Зубець, мужик, тому два роки поддался доброволне з кгрунтиком своим под пна Баскака, не хотячи отбувати тяглости.

13. Иван Чередник, мужик, тому сім літ взявши дві осмачки жита и пят коп грошей на свою потребу, поддался з своим кгрунтиком под пна Баскака, вміняючи его бити проданим.

14. Стефан Шевченко, мужик, поселившийся на козацком кгрунті тому чтыри года и пожычивши на своѣ нужди килка десят золотих у пна Баскака, поддался под его з своим кгрунтом.

15. Павел Шевченко, мужик, продавши хату за шист коп пну Баскаку, живет под ним в той своей хаті, ухиялючися от подданства.

16. Антон Рубан, мужик, тому літ под десяток, не хотячи отбувати тяглост, взял у пна Баскака осм золотих и поддался под его з кгрунтиком своим.

17. Лукиан Топчиенко, мужик, літ тому шист як поддался доброволне под п. Баскака и тепер живет у Баскачиной хаті у мужика Рубана купленной.

18. Васил Толок, захожий з Литвы, живучи в Талалаевці подсусідком, увышол з Міні (?) у хату Баскачину у козака купленную.

19 Стефан Бреус, мужик, тому осм літ, не хотячи отбувати тяглости, поддался под п. Баскака доброволне, увишовши в хату Баскачину, у мужика Григора купленую.

20. Дацко Маленкий, мужик, килкадесят літ жиючий на чернецком кгрунті, а не хотячи отбувати мужицкой тяглости, тому осмий год, купивши козацкий кгрунт и поселившись на нем, поддался доброволне под п. Баскака.

21. Яцко Бережной, мужик, літ тому сім, подишол под пна Баскака и сидит на мужицком кгрунті за осм коп пном Баскаком у шинкарки талалаевской купленом.

22. Федор Дудка, мужик, третий год тому поневоли подгорнен гспдном Баскаком з кгрунтником своим за тое, что волов Баскачиних три згубили паробки, до дому з дороги з сулю поворочаючися, где и сей Федор знайдовалься. Паробки ж поуходили, а его подвернул пн Баскак собі в подданство за тое.

23. Тимко Сопилниченко, мужик, прошлого году поддался под пна Баскака и живет в козацкой хаті, Баскаком купленной.

24. Роман Когут, мужик, с килка год тому, взявши у пна Баскака в десяти копах коня, поддался з своим кгрунтником под его.

25. Яков Григорец, мужик, не хотячи отбувати тяглости, а поставивши собі хату на Баскачином кгрунті, живет под ним.

А прочіих человіка с килка не представлено за небытностію оних на тот час в домах своих.

Под пном Мойсіем Константиевичом, асаулом полковим ніжинским, кгрунт в Талалаевці найдуючийся, любо у козака, менуемого Тимо[ша] Горценка, куплен, який Горценко на том кгрунті живучи, пред своею продажою отнюд мужика нікогда не отбувал тяглости, еднак отц его, Горценков, тот кгрунт купил у мнстрского подданого, на котором тепер Горценковском кгрунті чрез пна асаула купленого чтыри мужика Леско Потылчан, Иван Боровик, Петро Котюх, Опанас Жит[...], покидавши мнстрские, на яким мешкали кгрунта, не хотячи те[...] отбувати, поселилися и един з них и хату свою з мнстрского плеца перев[ез] на асаулский и поселившись, живет под пном асаулом.

Пн Григорий Аввакумович в том же селі Талалаевці дві хаты купление міючий и кгварнізонний ніжинский жител Кнурец менуемый также кгрунт мнстрский міет здавна куплений. Котории обидва по одплаченю за оние суми собою данной и по принятю оной уступить готовы з тых кгрунтиков.

И мы таковое всіх вышмененных людей устное извїщение записавши при выже[...] выраженных особах, руками нашими подписуемся

Иосиф Тарасович, войт (...)»*.

Козаков талаевских под гспдина Баскакова подхилилося числом 8.

А мужиков подданих мнстрских 18.

Под паном Моисієм, асаулом полковим ніжинским, на монастирском кгрунті живет 4 мужиков.

П. Григорий Аввакумович дві хати мнстирские скупив, також Кнурец, жител гварнізонный кгрунт скупив мнстрский».

(ІР НБУВ. Ф. І Спр. 51192. Тогочасна копія)

№ 50

1723, травня 20. – Глухів. – Свідчення ченця Рувима

«Сказка чер[н]ца Рувима справлена на ратушу глуховском марта 13 д. року 1723.

О Рувиму чер[н]цу, родимцу глуховском. Мати его Тетяна Ющиха, жителка и родимка глуховская, сказует что он, Роман, здалься будучи свіцким и волосачис по школах глуховских, шкоди чинювал крадежом и без их відома уйшол з Глухова. А сам он, Рувим, знается того, же за свіцкого своего живота шапку и кунтуш украл був и за тое быт був и в турмі седіл. Потом з Глухова удавшись он, Рувим, до Самарского мнстра, там чер[н]цем зостал. А оттол з игуменом самарским Терентием, обители Межигорской постриженцем, ездил до Січи. В якої компанії при игумену тогда ж ездил и два законники иеромонахи Иннокентий да Лука, постриженці самарскіі. З Січи зас поворочаючи, зблизившись до Великого Лугу над річкою Самаркою (кажет он, Рувим) у козаков на том урочищи Кусенем стоявши, купив сребра ламаного церковного в шматках за полчварта золото[го] (того срібра в Глухові зваживши, записано на ратушу золотников 31), а прибувши в монастир Самарский Perezimovali. Потом по Воскресеніі ишол он, Рувим, до Киева з тими ж двома законниками. Игумен, свідом будучи той куплі (бо держал будто сам игумен в руках своїх оноє срібро еще при куплі), дал свідітельство на писмі за рукою своею о куплі оного срібра законнику Луці з подорожною для того, что в одной компанії будто он, Рувим, з преречоними ж законниками отходил з обители Самарской до Киева, куда зайшовши, до Печерского мнстира являлис найпервей на Ближней пещері духовному (которого имени не знает), потом у отца намістника и у отца Иоанникия, архимандрити, були и за благословением ходили по свтих містцах. Потом, мовит Рувим, як показалос срібро отцу

намістнику печерському, опознавши он црковное срібро тое, быти веліл он Рувима, оковат до чепа, з монастира Печерского одослано его, Рувима, в катедру до с. Софії и там з пристрастием двокротне допрашован, а оттол отослан до Глухова до покойного ясневелможного пна гетмана и сedit от верховних апстол Петра и Павла в турмі, з которой утікал и аж аж в Конотопі уловлен, знову до Глухова прислан до турми ж и по се число сedit».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 3. Оригінал. На окремому аркуші написано: «Сказка чернеца Рувима о рожденіи его, воспитаніи и покраже вещей. Марта 13 1723 году»)

№ 51

1723, травня 20. – Глухів. – Свідчення Григорія Петроківця

«Року 1723 мсца мая 20-го.

На ратушу глуховском допрашиван Грицко Петрокувец, жител алтиновский, кравец, которий в допросі сказал, что был я виноват Кганжи, жителеві алтиновскому, золотих 17 грошей и, не иміючи чим оного долгу отдати, ходил на ярмарок, в Конотуп в прошлом свтом Георгії для продажи своих нікотерих дробязков и там на ярмарку продал цигану, которого не відаю по имени, ярмолук, пояс и шапку и пришедши з ярмарку, отдал Кганжи виноватих золотих 12. Которії гроши первей у мене доброму принял, а потом назавтрие вернул мні сих грошей талярей 2 и освідчил о том атаманови на силі (?) и при тих грошах взято мене до вязеня и припроважено в Глухов и в том моем допросі яко неуміетный писма написую +

Слухал сеей сказки глуховского ратуша писар Григорий Бордановский».

(ЦДІАК. Ф. 1523. Оп. 1. Спр. 7. Оригінал. На окремому аркуші написано: «Сказка Грицка Петроковца, жителя алтиновского, о держаніи (?), иж жителеві алтиновскому повинен золотих 17 денег. 1723 года мая 20 д.»)

№ 51а

1723, червня 30 (19). – Глухів. – Лист генеральної старшини до ніжинського полковника Петра Толстого

«Мсці пне полковнику ніженский нш велце мсці пне и брате. Прошлого мсцямая 28 в посланном з войсковой енеральной

канцелярії до всти пна у поході універсали доложено и тое, абы в мсти пн бунчукового товариства, сколко их в полку обрїтається, всякого по имени виразивши, прислал к нам відение. Толо же оногo по сее время от в. мсти пна не присилано. Того ради, мы з компуту бунчукового товариства, який в войскової енеральной канцелярії держитя. велїли виписати екстракт, посилаем оний до в.мсти пна и предлагаем, иж бы пн в том екстракті чи столко и чи тим именно бунчуковое товариство в оном написаню в полку своем приказал справитися и якнайскорїй прислал до нас подлїнное и реестровое о том извїстие, поневаж Малороссийская коллегия од енеральной войскової канцелярії требует.

А когда ревізорї всїх обще козаков чинити ревізїю в полк в. мсти пна прибудут по указу его императорского влчства з енеральной канцелярії виданному, то з того ж екстракту даси їм в.мст пн, відение, что оны и бунчуковое товариство в полку в. мст пна, обрїтаючихся, при ревізїї на особливом паперї справили, до общого козацкого компуту не прилучаючи, чтоб в том жадного не было помїшателства предлагаем и за тим доброй в мсти пна полїцаемся приязнї.

З Глухова июня 19 д. 1723 року.

В.мст пна всего доброзичливїй его императорского пресвітлого величества Войска Запорожского енеральная старшина».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 883. Арк. 2. Оригінал (?))

№ 52

1723, жовтня 15 (4). – Київ. – Лист київського митрополита (архієпископа) Варлаама Ванатовича до Івана Забіли

«Мсці пне Забіла, нам в Дху Стом послушливий сне.

Писал в.мсть к нам в листї своем требуючи, дабы село так далеко, мил за двї, власное, якое и селце, поблиз будучое, к вам в парохїю належало. Теди на тое отвітуючий панский позволяем, абы которое ест поблизу селце, то в парохїю к вам належало, а которое зостаєт в одлеглости, тое б к прежней присудствовало б церкві, а двор гетманский аше к вам сут может склонний, то да присутствует до парофїи, а ежели нї, то где похощут. Сие вам извїстие предложивши, Бжїе и наше пастирское засилаем блгословения и зостаєт

в. мсти мсці пну всїх блг желателный пастыр и бгомolec

Смиренный Варлаам Ванатович, архїепискп киевский, галицкий и Малыя Россїї

З Києва 1723 октов. 4».

Адреса: «Блгородному его млсти пну Ивану Ивановичу Забілі, моему ласкавому блгодітелеві, належить».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 491. Оригінал)

№ 53

1723, листопада 13 (2). – Київ. – Лист київського митрополита (архієпископа) Варлаама Ванатовича до Івана Забілі

«Блгородний мсці пне Забіла, нам в Дху Стом послушльвый сне.

Не единожди уже пишеш в. м. м., требуючи от нас конценсу, дабы к церкві вашей присудствовало село, якое по писаннию ж вашему от вас разстоянием болш милі зостае, и на тое як в прежнем писаніі, так и тепер, извіствуем. Понеже от антецессоров наших не было на тое конценсу и от нас не буде, бо и в чем непристойно: едно для далекости, а другое, что и прежде к вашей церкві тое село в парохию приписанно не было и довліет уже священнику вашему тем толко контентоваатся, что изначала ему ест придано, а болше не затівать, чего статися не може. Сие предложивши во извістие, Бжие и наше пастирское в. м. м. засилаючи блгословение, зостаю

блгородию вашому всіх блг желателный пастыр и бгомалец

Смиренный Варлаам Ванатович, архиепскп киевский, галицкий и Малыя Россіі

З Києва 1723 ноеврия 2».

(ІР НБУВ. Ф. 28. Спр. 490. Оригінал)

№ 54

1724. – Скарга Іллі Липницького (Липки), білопільського отамана

«Я, нижемянний, жалобливаю мою на пн полковника Ковбасу прекладаю скаргу. Року 1724 Роман, небожчик, бивший судовий писар, будуючи собі между Полицким и Терешком, міщанами глухівскими, хоромное строение и мой, тамож лежачий, еще дідом моим за двісті золотих куплений плецик, завладіл которому любо и оповідал я, же тот плецик мой ест власний. Однак он всецілюю на п. судию Чарниша покладаючи надію, вовся мене жадним не уконтентовавши платежем от

мененого плещика отставил.

Аже по его смерти помянутый полковник, арештуючи двор Романов за долг свой и мой плещик забравши, продав за двісті золотих. В чом прошу даби зволит войсковая енералная канцелярії (!) о доношеніи моем учинит рассмотрение.

Всенижайший раб и подножок Илля Липницкий, атаман білополовский».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 3. Оригінал)

№ 55

1725, березня 14 (3). – Глухів. – «Доношение» Іллі Липки, отамана білополівського

«В канцелярию войсковую енералную

Доношение

Подавал я, нижеименованный, покойному еще в живих будучому пну полковнику черніговскому, в тот час резидуючому на містцу реиментарском, чолобитную о завладеніи моего власного плещика покойним п. Романом Ананиевичом и любо тогда пан судия енералный повеліл бил за хоромное строение, на том плещу стоячое, заплатити и совсім двор до себе приняти. Еднак же вскорі пн полковник охочокомонный Ковбаса за ніякийсь долг тот двор приарештовавши, продав Ющиці циганці, жителці глуховской, и тогда я бил чолом пну асаулі енералному, в тот час правлящему енералною канцеляриею, и никакова решения не получилим. А тепер оная циганка превелебному отцу протопопі глуховскому била притоговала золот[их] за двісті тот двор и я оной тие денги (любо и на плещу моем власном сочинен тот двор) откладал, тилко мененная циганка денег невідомо чего ради от мене не приняла. О чем я в недавних временах в енералную войсковую канцелярию доношение подал, в котором о том дворі ясныи показано. А циганка вишпомянутая о том извистившися, зараз откинувшись отца протопопи, продала Якову Денисову, канцеляристі коллегіи Малороссийской за тую ж ціну. О сем доносячи войсковой енералной канцелярії всепокорственно прошу: да блго волит з оной канцелярії против сего моего доношения в коллегію Малороссийскую промеморию послат

Илля Липка, атаман білополовский глуховский
1725 году марта 3 д.».

**(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 20. Оригінал. Запис угорі документа:
«Подана марта 4 року 1725»)**

ΔΟΔΑΤΟΚ ΙΙ

№ 1

1657, січня 30 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Григорія Гуляницького

«Копія.

Григорий Гуляницкий, полковник ніжинский и всего Сівера Войска его царского влчства Запорожского.

Відомо чиним тим писанем нашим кому бы о том відати надлежало, ижесмо дали перевоз на потребу церкви Бжой, на Успение Прстой Бци, имено новгородской ввесь перевоз Путивлский в селі Пероговці. В котором перевозі, жебы ні од кого перешкоди жадной не было, тилко ктиторі тоей церкви Бжой абы тим завідовали и ништо инший, жебы не важилися на свой пожиток приворочати. На том писмо наше даем при печати нашой с подписом руки власной.

Діялося в Ніжині януария дня 20 року 1657.

В подлинном подпис: Григорий Гуляницкий, полковник ніжинский и всего Сівера.

С подлинним читал кацеллярисст Григорий Юркевич.

Таковий поденний універсал ктитори церкви Успенской новгородской к себі взяли, а к сей копія по їх прошенію тоейже церкви презвитер Андрей Заруцкий руку приложил.

«На перевоз Путивлский в селі Пероговці будучий».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 527. Арк. 10. Копія 30-х рр. XVIII ст. Наприкінці документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати»)

№ 2

1663, травня 12 (2). – Ніжин. – Універсал ніжинського полковника
Василя Золотаренка

«Василий Нечипорович, полковник з Войском его царского пресвітлого величества Запорожским.

Ознаймуем сим писанием нашим кому бы о том відати належит, меновите пну сотнику новгородскому, атаману и войту. Любо то з росказаня нашего Федор Завадский подал был перевоз на Десні в Пероговце в аренду Кості и Андрею до скарбу войскового а же теперешнего часу за прозбою войта новгородського, абы на церков Бжию онии перевоз подали, на що тепер и позволили за отпущение гріхов. До того теж приказуем сурово абы в оном перевозі наданном от нас церков Бжию ништо не важилься чинити в их держаню жадной

перешкоди и кривди под неласкою нашею.

В Ніжині писал року 1663 мсця мая 2 дня.

Василий Ничипорович, полковник Войска его царского влчства ніженский и всего Сівери.

М.П.

С подлинним читал канцелярист Григорий Юркевич.

Таковий подлений універсал ктитори церкви Успенской новгородской к себі взяли, а к сей копії по їх прошенію тоей же церкви презвитер Андрей Заруцкой руку приложил.

На перевоз деснянский в селі Пироговці будучий».

(ЦДДАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 527. Арк. 11. Копія 30-х рр. XVIII ст.)

№ 3

1673, лютого 9 (січня 30). – Новгород-Сіверський. – Універсал стародубовського полковника Петра Рославця

«Копія.

Петро Рославец, полковник Войска его црского пресвітлого влчства Запорозскаго стародубовский.

Ознаймуем сим писанем ншим вшелякой кондиції як духовного, так и свіцкого чину людям, а особливе пну сотникови новгородскому, атаману городовому и атаманам курінним и сілским и всему товариству, так теж войтові и вшелякому урадови и посполитим людям в сотні Новгородской застаючим, доносим до відомосты, иж відячи мы церков Бжю храм Успения Пресвятия Діви Бгрдици в городі Сіверском Новгородку стоячую, а же от первшей експедиції неприятелской за оскудностию людскою ни откол в потребах своих, то ест в роставрованію олгара стаго, так теж и в інших аппаратах црковніх не может засягнути вспартя, а в ней хвала Бжия и штоденное набоженство и молебныя пінія за великого гсдря ншого его царское пресвітлое влчство и за увес его црской пресвітлой с ьними и за велможного его млсть пна Ивана Самойловича, гетмана, зо всим Войском Запорозким завжди отпрауется. Теди на вспарте тоей цркви Бжой позволилем отбирати як с товариства, так теж и з вшеляких людей, гандли отпрауюющих, ваговое од вшеляких товаров, то ест од воску, меду и пенки и од лоу и од каждого товару, которие на вагу продаются, отбирати ваговое. Так

теж од горілки и од збожа помірное и злецилем до рук и в завідоване пну Никипору Пожарскому, войтові новгородскому и з иншими ктиторами, до тоей цркви Бжой приналежними, которие ведлуг повинности своей хрстиянской мают вірне, щире, статечне ку подпори цркви Бжой и ку помноженю хвалы Его стой, того доглядати и в потреби цркви стой тим шафовати. Теды для ліпшое моцы и твердости дадем тот мой лист с подписом руки и притисненем печати.

Писан в Новгородку генвара 30 1673 року.

Петро Рославец, полковник Войска его царского пресвітлого влчства стародубский.

М.П.

С подлинним читал канцелярист Григорий Юркевич.

Таковий подленний універсал ктитори церкви сто-Успенской новгородской к себi взяли, а к сей копії по їх прошенію тоей же церкви презвитер Андрей Заруцкий рук приложил».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 527. Арк. 13. Копія 30-х рр. XVIII ст. Запис: «На ваговое и помірное»)

№ 4

1688, червня 22 (12). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи

«Иван Мазепа, гетман, з Войском их царского пресвітлого величества Запорозким.

Ознаймуем сим ншим писанием пану полковникови стародубовскому и кому о том відати належит, иж як за прошлого антецессора ншого бувшого гетмана надано было, так и мы з побожности ншой зичачи, абы хвала Бжая яко всюда, так и в церквях Новгородка Сіверского міла свое помножене, ствержаем и заховуем в дозорі старшины новгородской и ктиторов церкви тамошних перевоз Пироговский и млин в селі Пироговці на річці Шостці стоячий, один камень и валюши в собі маючий, якого то перевозу и млина и перед сим они старшина и ктитори на оздобу церковную заживали. Яко теди з перевозу доходы, так и з млина на оногo розміровие, опроч мелницкое, части, пожитки мают они, старшина и ктиторове, на подпору церквей Бжих через своїх вірних дозорцов спокійне до далшое ншое войсковое волі отбирати, в чом абы оним жаден з старшины и черны войсковое наименшое не важилься чинити перешкоды, міти хочем и приказуем.

Дан в Батурині 12 д. іюня року 1688.

В подленом подписано: Звиш менований гетман рукою власною.

На перевоз Пироговский и на млин, в селі Пироговці на річці Шостці стоячий, один камен и валюши в собі маючий.

С подлинним читал канцелярист Григорий Юркевич.

Таковой подленний універсал ктитори церкви Успенской новгородской к себi взяли, а к сей копії по їх прошенію тоей же церкви презвитер Андрей Заруцкий рук приложил».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 527. Арк. 14. Копія 30-х рр. XVIII ст.)

№ 5

1690, липня 17 (7). – Стародуб. – Купча

«Копія села Шкрабина.

Року тисяча шестьсот девятого, мца іюля сегого дня.

Передо мною, их царского пресвітлаго величества войска Запорожского полковник стародубовским Михаилом Миклашевским, ставши очевисто пан Данило Мещеброцкий, значковий товариш войсковий, обиватель стародубовский, явне, доброволне признал, иж двор свой власний зо всіми будинками, з гумном, з винницею, стоячий на Тонуковщині, з грунтом пахотним и сіножатми и з дубровою, називаемим Тонковским же, никому ни в чем не заведенние и не пенние, об между з одной стороны пана Кузмицкого, товариша войскового, жителя договатовского, а з другой стороны – пана Антона Мурашки, товариша войскового, жителя стародубовского, а з третьей – его милости пана Григория Карповича, полковника киевского, а з четвертой – небожчика пана Сергия Потаповича, бурмистра стародубовского бившого, – лежачие, у вічність пану Денису Борисовичу, товаришови войсковому, обивателєві стародубовскому, за певную сумму грошей, то есть за одинадцять сот золотих полских доброй монети продал и пустил; от которого то двора и грунту, прозиваемого Тонковского, пахотного и сіножатного, и дубровного, он, пан Данило Мещеброцкий, себе самого, жону, дітей, близких и далеких крєвних своих в вичниє и в неотзовниє часи свидидічуєт (очевидно описка, треба читати «оддідічуєт» – Ю.М., І.Т.) и отдаляєт; волно ему, пану Денису Борисовичу, оный двор даровати, заміняти и на який хотя свой пожиток власний обернути; що для ліпшой моци и твердости сие доброволное пана Данила Мещеброцкого признание казалисмо записати, а по записанню потребуемой сторони,

то есть пану Денису Борисовичу, при звиклой печати з подписом руки моей казалем видати.

Писан в Стародуби року, мсца и дня вижей писаного.

На подлінном тако:

Их царского пресвітлого величества Войска Запорожского полковник стародубовский Михайло Миклашевский».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 8467. Копія кінця XIX ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати», нижче запис копіста: «Рум[янцевская] оп[ись], п[олк] Старод[убский], т.83». Оpubліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 67–68)

№ 6

1699, листопада 1. – Іванполь (?). – Купча

«Року 1699 мсця ноеврия 1.

Я, Яков Зіновевич Чортюк, чиню відомо сим моїм рукоданним писанем в кожного суді и права, иж продадем двор свой власний над річкою Кремлею за суму певную золотих сто и десят. В котором дворі будучом знайдуться світлиця з противною пекарнею, комор три, винниця, и город и зо всіми домовими порадками. Що зовсім продавши пну Ивану Алексієвичу Москаленку, вічними часи ему самому, жоні и дітям в посессию отдаю и от сего часу я и жона моя и діти, ані з крєвних, близких и далеких моих, жадною мірою в потомние часи не повинни интересоватися в тот проданный от мене пну Ивану двор.

Я, Тимош Иванонович, по прошенію пна Якова Зіновича подписалем руку.

Список с купчей Якова Чортюка дан Ивану Москаленку».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 33. Арк. 77. Тогочасна копія)

№ 7

1705, жовтня 17. – Іванполь. – Купча

«Року тепер идучом тысяча седмсот пятом мсця октоврия 17 дня.

Я, Иван Кохановский, жител иванполский, чиню відомо сим моїм урадовим записом тепер и в напотомние часи кому о том відати будет належало, иж не з якого примусу и тиснення, леч з доброй волі моей продадем двор свой власний нікому ні в чом не пенний и не заведенний,

в котором сам тепер жием, зостаючи над річкою Кремлею меж дворами Данила Гаращенка и Роїхи старой, там жиучой, з будинком, з винницею, з огородом и з пастовником его млсти пну Кузмі Заруцкому, жителеві ншему иванполскому, за певную су[мму] лічби литовской, то есть золотих за полтораста ему самому, жені и потомству его на вічніе, а непорушоне часи. Волно ему, пну Заруцкому, яко автору и державци в своей деспузиції оним, от мене проданим двором, як хоте[чи] ку уподобаню своем шафоват, продать, дароват албо и саму владіючи, пожитки з него отбіраты. А я, Иван Кохановский, так сам, жона и потомкове мої, як теж з кривних моих, близких и далеких, жадною мірою нігди нікто до оной моей добровольной продажи не повинен си[...] упоминати и жадной наименшой наводити турбациі. В чом для лутшой віри и певности за відомом и позволениям пнов урадов города ншого Иванполя подлюю сию мою урадовую купчую з подписом именем старшини городовой з подтверженем звиклое печати міской и при подписі руки писарской.

Писан в ратушу міском Иванполском року и дня звишописанного.

Павел Миколаевич, войт міский.

Григорий Онопріенко, бурмистр.

Роман Григоріевич рукою.

На тот час особи віри годние п. Омелян Михайлович, міщанин нш иванполский.

И Онисим Крамар, жиучий на кремлі.

Иван Кохановский рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 33. Арк. 78. Тогочасна копія)

№ 8

Після 1705. – Иванполь (?). – Лист Кузьми Заруцького до
Олександра Івановича

«Мой ласкавий приятелю, пне Александро Иванович.

За вьсе добре дякую и звісно вам подаю своїм листом, иж купчіи списанніи до вас о двору своем, за річкою Кремлею, которий власний, нікому ні в чом не заведенний и не проданий нікому, кому потреба того двора, нехай той у мене купить. А що пн Данило Гарасимович Кутневский иньтересуеться до того двора, не заплативъши, кгрошей не дававъши, а не знаю яким способом у продажи от пана Данила

Кутъневского пойшов (?). А щоб я мів бити пну Данилу виноват, повинен вун изо мъною правом обитися, а не гърабити мое доброе сам собою, не одобравши купчих у мене, а людям продавати.

Кузма Заруцкий».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 33. Арк. 78. Тогочасна копія)

№ 9

1706, листопада 17 (6). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи

«Копия.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иван Мазепа.

Ознаймуем сим ншим універсалом кождому, кому би колвек о том відати надлежат, а особливе пну сотникові короповскому, атаманові и войтови тамошним, иж прислали нам чрез супліку свою цехмистр ковалского и котлярского майстерства з своїм товариством, что они з давних часов на нших гетманских работизн застаючи, волни бивали от всяких тяглих повинностей міських, а тепер любо тие ж нши работизны отбувають, однак будто вы и до міських повинностей оных принагляете. В чем оны просили себі ншого заступления, зачим мы пилно того варуем, аби оних до жадних тяглостей посполитих не потягано. Но поневаж оны отдавна в нших потребах служачи, волности заживали помененной, о той повторе пилно приказуем.

Дан в Батурині в року 1706 ноеврия 6.

Звышменованный гетман рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 3442. Арк. 3. Тогочасна копія. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 70)

№ 10

1708, серпня 25 (14). – Погар (?). – Скарга Івана Мойсієнка на Семена, шинкаря пана Гудовича

«Жалоба Ивана Мойсієнка, жителя погарского, на Семена, шинкаря пана Гудовича, жителя ивантинского. Року 1708 мсця августа 14.

На майстраті его црского прстлого влчста стародубовского, перед нами Дмитром Зурманом, полковником наказным стародубовским,

Микитою Потаповичом, бурмистром и войтом наказным, Иваном Кононовичом, райцею, лавниками и всіми рочне засілими радними, постановившия очевисто Иван Мойсіевич, жител погарський, прекладал жалобу на Семена, шинкара паней Гудовичовой, жителя иванѣионского, а тудеж и на Стефана Гудовиченка, в тот способ: иж будучи ему, обжалованному, на ярмарку у Ивантионках о Преображнии Гсднем, где помянутый Семен, найшовши на его, Ивана, серед дня з жоною своею, без жадной причины побил и за лоб волочил, а еще собі того за недосит міючи, з запам'яталости сердца своего колом деревяным не меншую в голові рану задал, по яковом побитю он, Мойсіенок, міючи собі свидителей и рану, в голові заданную, прекладал жалобу ему, Стефану Гудовичу, и положил выкладу на помянутого Семена золотих чотирнадцат, а що на меду и на горілци и в титюні под час такого побитя шкодует талярей на два и болей; якии выклады он, Гудовиченок, побравши и вивювши о побитю инквизицію, учинил шинкара своего винным и судом своим наказал его, Мойсіенка, на все тое нагородиты шинкареві своему талярами пятнадцятми, где помянутый шинкар ставши при упорі, не хотіл отнюд еднати его, Мойсіенка, и мовил: «Если бы праві до смерти его убил, то бы можно за его голову тими пятнадцятми талярами заплатити!». Помянутый Мойсіенок, чуючи тое и сподіваючись не утратиты правной инквизиціи, удался перед суд стародубовский, где на таковую зсиланый был Александер Зубович, которого чуючи приезд, Стефан Гудович, подобно фолкгуючи шинкареві своему, веліл з жоною на малый час зхоронитися, абы не был взят перед суд стародубовский. Где приехавши, Зубович не застал его, шинкара, ані жоны у Ивантионках и назад з тим повернулся, где по прибытію Мойсіенка, огляданий раны, заданой, которая не меньшая найдется и опухлая од тоей раны голова; и просил он, Мойсіенок, свои побои до книг міських стародубовских записат и ест записано».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18092. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документа запис: «Моск[овский] архив мин-ва юстиции, Старод[убского] магистрата, по 1-ой описи, вязка 2-ая, книга № 10 (1708), л. 65 об.-66». Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (ХVІІ–ХVІІІ ст.) (ч. 13). СЛ. 2018. № 6. С. 70)

№ 11

1710, червня 27 (16). – Рішення генерального суду в справі спадку по
Миколі Олещенку

«Року тисяча сімсот десятого мсця юня шестогонадцят дня.

Перед судом его царского пресвітлого велчства Войска Запорожского енералним точилася справа сторони тестювщини з Николаем, зятем небожчика Гаврила Олещенка, тестя его, в таковой способ, иж Николай по смерти небожчика Гаврила, тестя своего, который иміл не одну дочку, але три дочки, и отц (це слово вписано помилково – Ю.М., І.Т.) зят не иміючи на оних жадного респекту, по смерти тестя своего завладіл бил всім господарством яко то: полем пахатним, синожатию, гаем и двором, конми шестерма, товаром рогатим и во всем цілом господарстві, що тилко знайдовалося. По розмену теди слушном и святой справедливости яко то не една дочка у небожчика была, але три, а Николая также жени сестры еще дві позосталие, которим суд войсковий енералний наказует, аби двом оним сестрам ровная во всем част була, так в полі пахатном, сіножати, гаю, двором, конми шестерма, товаром рогатим и во всем цілом господарстві опроч того, що з своєю небожницею з жоною набыл, в том бути повинен во всем цілих ям пят пашні. Которие у Николая знайдуются дві ями взглядом дитини, оной першой жони его, а дочки небожчика Гаврила Олещенка повини бути Николаю, а сестрам по ровной части повагою суду войскового енералного наказуется Николаю, жителеви краснополскому. За утрату зас оних сестрам, через так долгое время правуючимся, суд войсковый енералний наказует, абы отдал уисти моцью сего декрету вусім коп. Которий з подписом рук и притисненем печати сторони потребующей есть видан року и мсця и дня вишей виражених в господі гончаровской.

Его црского пресвтлого влчства Войска Запор[ожского] судия енералный

Алексій Турянский».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 27. Оригінал)

№ 12

1710, до 13 (2) жовтня. – Скарга Івана Кривоножка та Грицька Менченка,
лукомських жителів, до гетьмана Івана Скоропадського (реєст)

Скарга на Микиту, прозвіском Сродника, та його шурина Микиту

Тосенка, жителів коропських. Минулої зими під час ярмарку коропського Васько прозвиськом Пишни і Ярема прозвиськом Менко зайшли до до Микити для віддання боргу до Сродника, котрий тримав оренду, він заарендував коня у Яреми Менка. Там у Сродника пили могорич. Микита Тосенко ударив Менка кулаком, потом вбігши в світлицю, почав Менка бити. Тоді були люди-свідки й казали Менку, щоб йшов позиватися. Сродник його не пустив, почав горілку давати. Напившись, вони пішли з двору, але Сродник завів Менка до пустої комори. Та Менко ліг посеред двору й просив людей, щоб помогли внести його в нову порожню кімнату нову пустую. Його поклали на сіні в кімнаті. Васько пішов до свого товариша на ноч і від того часу «обадва загибли смертельно». Через 8 тижнів Ворожбитів вівчар знайшов їх вбитих у полі у півмилі від міста. Кривоножко й Менченко пішли до сотника в комору і виявили на стіні кров, а також ріжок тютюну, що належав Менку. Сотник нічого не зробив Сроднику й Тосенку, скоро повідпускав їх і приховав злочин, бо вони були його родичами. Скаржникам велів тіло взяти до їхнього села і погрожував їм. Вони довго терпіли, щоб їх не вбили. Тепер же просять справедливості.

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 36. Оригінал)

№ 13

**1713, лютого 6 (січня 23). – Чернігів. – Лист чернігівського полковника
Павла Полуботка до гетьмана Івана Скоропадського**

«Ясневелможный мсці пане гетмане, мні велце милостивый добро-дію.

Показател сего моего листа Павел Рудка, атаман олшанский, будучи у мене еще прошлой осени, прекладал жалосте, же пан Полуницкий, зганяючи его з купленной стародавней гребелки под селом Олшаною, на Рудці застаючої, на которую одержал он потвердителный поважный велможности вашей реїментарский універсал, немалую ему чинит кривду. Поневаж двокротне уже тую гребелку роскопует, з меншим атаманским коштом оправленную и самого наеждаючи, галасует, даючи такую причину, якобы от тоей гребелки чинится шкода грунтам его домишлинским, просил мене неотступне, жебы зослал кого на тое місце, где тая застает гребелка для инквізиції, если ест якая пана Полуницкого домишлянским грунтам шкода. По какой его прозбі, кгда посладем певных людей до Олшаной, теди показалося, же не мащ от

оной жадной домишлинским грунтам шкоды, толко ест там при самой гребелці ніякоес невісти домишлянской одна нивка, набытая мужем еї у олшанского члвка заставою, и як пустовала тая гребелка и воды в ставу не было, тая невістка, виоравши свою нивку [поо]рала и берег в ставу том до самого стрижня, гдебы вода поймати (?) міла, а пан Полуницкий на самую властне атаманови в держаню тоей гребелки перешкоду засіял тую нивку своєю пашнею и если бы в том ставку за угаченем прорвы вода у своих берегах як належит стала, то бы поняла той шмат засіяний, що в березі по стрижен неналежне выорано. Для того же пан Полуницкий непотребне помянутого атамана олшанского хочет зогнати от тоей гребелки, удастся оний з инквізицією до велможности вашей, ищучи такой рейментарской милости, абы пан Полуницкий при поважном універсалі пнском велможности вашей не чинил болш ему с той гребелки разорения и кошту его в шкоду не приводил. За которим и я, интерцедуючи до велможности вашей, его ж мя всегдашней милостивой панской поліцау ласці.

Велможности вашей милостивого добродія всего добра зичливий слуга его цского пресвітлого влчства Войска Запорозского полковник черніговский Павел Полуботок

З Чернігова януар[ия] 23 д. року 1713».

Адреса: «Пресвітлішого и державнійшого великого гсдря цяря и великого князя Петра Алексіевича, всея Великия и Малия и Білія Росії самодержца его цского сщеннійшого величества Войск Запорозских обоих сторон Дніпра гетману, его милости пну Иоанну Скоропадскому, мні велце милостивому добродієви, подати».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 99. Арк. 3–4. Оригінал)

№ 14

1713, липня 21 (10). – **Вороніж.** – Лист Василя Степаненка, наказного воронізького сотника, до генерального судді Семена Чуйкевича (?)

«Мсці пне судия войсковый енералный премилостывійший и единонадеждный добродію

По отобраню висоцеповажного вашей пнской млосты писаного к нам листа, стороны многозабранои законыками худобі Хведора Приходка, бывшего атамана собицкого, зараз писалисмо до его млсти всечестного гспдна отца Анътоныя Стаховского, архимандрити обители

новгородской, едѣнак его млст отц архимандрит на лист наш жадного не дал нам отвіту, тилко посланному ншому козакові приказовал устне повідаючи, так, же если праві тот забойца атаман заплатит поголовщину нам за подданого ншого, тогда вся его худоба при нем останет. А их мосце пнови врьдники вороніжские о том турбоватися нехай поперестанут. А ежели хотят упоминатися со забратой нами его, забойцы, худоби, нехай привезут нам лист от его млсти пна судіи войскового енералного, тогда можем нічтос уважити. Тое во всепокорственном нашем листі сем подаючи вашой пнской млсти во извіщение, просим повторного о том от всемилостивійшаго нашего добродія наставления и совершенной поради. А при том его ж добродійской млстивой ласці отдаемса назавше и застаем вашой пнской млсти премилостивійшаго нам добродія нижайшие слуги и недостойние подножки Василь Степаненко, сотных наказный вороніжский зо всім урядом тамошним.

З Вороніжа июля 10 1713 року».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 1741. Арк. 29. Тогочасна копія)

№ 15

**1715, лютого 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Копия.

Его царского пресвітлого величества Войска Запорозкого обоіх сторон Дніпра гетман Иоан Скоропадский.

Пну полковникові стародубскому, старшині его полковой и протчіім урядникам, всему старшому и меншому того полку товариству и посполству и всім всякого духовного и свіцкого чина людем и каждому кому колвек о том відати надлежит, сим ншим ознаймуем універсалом, иж суппліковали до нас всі обще жителі новгородские, козаки и міщане, прекладаючи, что от давних часов скутная повинност у берега деснянского, где тилко в уезде их Новгородском куфи з горілками до суду водяного складаются, до города одбиралася и тим же збором з общой всіх ухвали заложенная в самом місті Успения Престия Бци соборная каменная црков всякое ко стронию иміла споможене, а тепер староста свірский и сщенник погребский з войтом у пристані, под селом тамошним будучой, до того скутного датку интересуются и не допускаючи оног од промишленников, якие до тоей Погребской пристани в сотні Новгородской найдуючойся, звозят в судна свої горілки

им, новгородцам одбирати, а себе употребляют и немалую в том загивают трудност. Сего ради они суппликуючие, мючи анїтецессоров наших універсали на одбирание до тоей своей соборной цркви помянутого skutного, просили и нашой на тое ж конфірмациї, чтобы всяк, хто будет у берега їх у якої колвек пристани продавати и куповати до зложения в суда горілки по давному обикновению з жителей новгородских по пят чехов, а з посторонних людей по ползолотого належитую повинност платили и староста свірский з сцеником и войтом погребьским жадной в том не чинилы бы перешкоди. Теди мы, гетман, общому их всіх товариства и посполства жителей новгородских прошению давши у себе місце, хотячи жебы заложення для разширения хвали Бжой в самом их місті соборная црков, на которой строение тот skutный збор определен, могла свое восприяти совершенство яко чрез сей нш універсал упоминаем и грозим, абы всяк, хто тилко у берега Новгородского уезду продавати и куповати будет в байдаки горілку, з обивателей тамошних новгородских од куфи по пят чехов, а з приездних по ползолотого без наименшой сперечки тоей skutной повинности установленним на тое досмотрщикам уищати не отрикалися так, абы в том пререченого skutного отбирати ніхто, а особливе староста з сценником и войтом погребскими у пристані тамошной и по инших містцах им, новгородцам, жадной не важилися чинити помішки и трудности и препятія и ні в чом до того не интересовалися, міти хочем и пилно рейментарско приказуем.

Дан в Глухові февр[уария]13 р-у 1715.

В подленном подписано:

Звишменованный гетман рукою власною.

С подлинним читал канцелярист Григорий Юркевич.

Таковий подленный універсал ктитори церкви Успенской новгородской к себї взяли, а к сей копїї по їх прошению тоей же церкви презвитер Андрей Заруцкий руку приложил».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 527. Арк. 15. Копія 30-х рр. XVIII ст. Запис: «На ситное у берегов монастырских близ Десни збираючоеся»)

№ 16

1718, грудня 1 (листопада 20). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Копия.

Его царского пресвітлого влчства Войска Запорозкого гетман Иоан

Скоропадский.

Пне сотнику наказний новгородский, пне атамане городовый зо всім товариством, пне войте з урядом тамошним и посполитими людьми. Поневаж суппліковалисте до нас, жалостную прекладаючи скаргу на Федора Лисовского, который одержавши прежде сего універсал наш гетманский на двор церковний тамошний який ему до ласки войсковой ку прожитю з коморами внутр его будучымы надалисмо, самовластне и иншими коморами, окрест двора того построеными, числом двадцят чотирма, завладіл, з которих и всі прибелы на потребу церкви Успения Прстой Бцы одбіраючися, на себе взявъши, доселі оными користовал. З чого знатный в приходах добру церковном сталъся убыток иле к тому на справу и совершение храма оногo бгородичного, от килка літ строітися начавшого, а за скудостю скарбцу церковного еше не досооружившогося, немало кошту и иждивения потреба. Чого ради просилисте нас, дабы помянутые комори им, Лисовским, од церкви стой отторгненныя, паки до оной привернени были. Прето мы як не знаемся до таковой волі нашой, чтобысмо в вишенамененном універсалі з двором и тые вколо оногo побудованныя комори церковные ему, Лисовскому, опреділяли, бо тилко самый двор и в нем дві комори для спрату его ж домашного и то на время надалисмо, так чрез нш одкрытый лист знову тие комори до церкви стой приворачаем. Поневаж он, Лисовский, противоборствуя всегда указом нашим насилно оные похитил и як перед сим велілисмо з канцеляріі ншой войсковой на прошение пре честного его млсти отца Афанасия Заруцкого, протопопа тамошного новгородского, видати універсал, поліцаем ему ж, отцу протопопі, всякые, а именно з млина піроговского, з перевозу, прозиваемого Путивлского, и міского з комор, з двора братского, з скотного, торгового, вагового и помірного належные до помянутой церкви грошевые прибелы в своем завідованію міти и винайшовши якого добросовістного человека, до шафования ему оные поручити. Так тепер, стосуючися мы до того ж універсалу нашего, міти хочем и жадаем чтобысте в. м. по согласию з тим же отцем протопопою новгородским, искусному якому и в правді не подозреному чловікові з иншими добрами церковными и помянутые комори ліком двадцят чотири полічивши, веліли жебы з оніх по давному на обыклие к ухвалі Бжой стягаючися обрядки, барзій тепер на потребные для докончания здания церкви тоей експенса одбірани были прибелы, сколько зас грошевых доходов он, Лисовский, з начала сотництва своего в Новгородку з тых комор мимо указ нш себі привлащенных у закупщиков самоволне одбірал, всі тие напотом за слушным порухунком повинен будет виплатити и до шкатулки церковной отдати мусит, декляруем.

Дан в Глухові ноевр[ия] 20 року 1718.

У подлинном подписано:

Звышменованный гетман рукою власною. (місто печати)

Тут же докладаем и тое, поневаж той же Лисовский надто еще опроч самовластного завладания комор и всі доходи з више помянутих добр церковних на потребу церковную стягаючиися, не попускаючи подлуг указу ншого в завідование пречестному отцу протопопі новгородскому, взял упарчиво под свою власт и у закупщиков ратные гроши кому хотя одбрати велів всяким способом и страхом до того их зневоляючи. Теди рейментарско упоминаем, дабы всі тие закупщики, также и ктитор, о всяких приходах и расходах церковних сколько когда отколя приходило и на якие потребные експенса оборочалося. Од того времени, од которого они тие добра за відомом и диспонуваннем Лисовского держали, помянутому отцу протопопі и протчіім парахианам тамошним здали з себе рахунок и калкуляцію.

У подлинном подписано:

Реент Петр Валкевич. Иван Скоропадский гетман.

Читал канцелярист Григорий Юркевич.

Таковий універсал подлениий ктитори церкви Успенской новгородской к себї взяли, а к сей копїи по їх прошенїю тоей же церкви презвитер Андрей Заруцкий руку приложил».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 527. Арк. 16–16 зв., 18. Копія 30-х рр. XVIII ст. Запис: «На двор братский и на комори 24 в Новгородку будучие»)

№ 17

1719, лютого 13 (2). – Лист чернігівського полковника Павла Полуботка до Ліневича

«Мой ласкавий приятелю пне Ліневич.

Будучи тут в мене пн. сотник городницкий, прекладал о том, что в. мст. козаков у Ваганичах знайдуючих, до себе одобравши в послушенство, не казалес им уже до сотні Городницкой належати. Що так надїюся, же як без волі реїментарской ясневелможного добродїя его милости пана гетмана в. мст. тими козаками завладїлес, так без далшой своей трудности прикажи им по прежнему до сотні належати и послушенство належное отдавати. А же и атаман мой стрелецкий Моцар доносит, что в. мст. там же у Ваганичах стрелцов, якие з давних часов на особу полковничюю належали и належат, в свое завідоване принялес и не велїлес им до атамана моего стрелецкого належати. Теды,

если в. м. на тое все (...)*)ности указ, изволь оный и чи то сам, зехавши в Чернігов, мні обявити, чили и им тот в обявление ко мні прислати, жебым могл відати як до его велможности о том писати. Прекладаю и застаю в. мсти зычливый пртел его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского полковник черніговский Павел Полуботок.

(...)*борович февр[уария] 2 д. року 1719».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 376. Арк. 5-5 зв. Оригінал, завірений підписом Полуботка)

№ 18

1719, березня 8 (лютого 25). – Чернігів. – Лист чернігівського полковника Павла Полуботка до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможный мсці пане гетмане, мні велце милостивый добродію.

Исполняючи панское велможности вашей розказане по челобитю молодого Грембицкого, листовне до мене засланое, призывалем перед себе людей, sprawy его свідомих, и роспрашивалем з присутствующою мні старшиною при самом же ему, Грембицком, и при п. Ліневичу, яким способом зайшла от его, Грембицкого, до рук п. Ліневича монаршая црского влчства грамота, также якие он завіл п. Ліневичу свої отческие добра и чи то заставою, чили продажею. Прето якое в той справі учинилос людское посвідчене при очевистой обох сторон бытности, доношу о том велможности вашей.

п. Мойсій Дмитрович, сотниченко бывший батуринский, прикладал, же по прошению Грембецкого позичал ему, Грембецкому, роков тому уже близко двох пятсот золотих готовых грошей и чекаючи оных до назначеного терміну, кгда упоминался у его, жебы отдал, он, Грембецкий, присыл п. Моисія о далшее тих грошей выждане и подал ему вмісто заставы монаршую црского величества грамоту, на добра отческие служачую, до выплаченя тих пятисот золотих. А кгда п. Мойсій, чекаючи отданя своїх грошей, заглядовался на поступки Грембецкого, же не так справуется, ижбы было чим з того выплатится долгу, поневаж нікоторие добра, в Чернігові будучие, за безцінок позбувал и гроши не знати где подівал, писал до его, Грембицкого, жебы к ему в дом приехал, а того ж часу запросивши з Звиничова до своего дому и Омеляна Зінченка, наслуговуючого двору панскому велможности вашей, упоминался при ему, Грембицком, о отдане пятисот золотих должных, не хотячи болш оних ему ж дати. З таким предложеном, же если не міет чим того

долгу выплатит, то жебы на тую ж црского влчства грамоту вызичил грошей хоча б у помянутого Зінченка звиничовского. А так Грембецкий, вызичивши у Омеляна Зінченка золотих пясот, уїстил долгу п. Мойсієви, а тому Зінченкови отдал там же в дому п. Мойсієвом грамоту, яка была у п. Мойсія. Зінченко по одобранию грамоты зваживши, жебы и его гроши на Грембицкому не пропали, отдал тую ж грамоту Ліневичу, а свої золотих пясот от п. Ліневича одобрал, и так Грембецкий, зачавши уже у п. Ліневича на грамоту брати гроши, задолжился. А о том если заставою в должной суммі пнской чили продажею завіл он, Грембецкий, свої отческие п. Ліневичу добра, таковое п. Силич з п. Есифом, бурмистром черніговским, при очевистой обох сторон Грембицкого и п. Ліневича бытности в дому моем перед мною и перед старшиною моею чинил сознате. Прошлого, мовыт, літа в небытности пнской велможности вашей, когда был велможност ваша в Санкт Пітербурху, будучи п. Ліневич в Чернігові, требовал от имени самого ясневелможной еї милости пней гетмановой небожчика п. Булавку, писара судового, его п. Силича, п. Есифа Тищенка, бурмистра, и протчіих урядовых людей, жебы зехати на грунта Грембицкого при Ваганичах (село суч. Городнянського р-ну – Ю.М., І.Т.) и слободках Володимировці (село суч. Городнянського р-ну – Ю.М., І.Т.) и Илтовці будучие, так для обаченя оних, яко и для вырозумленя чого бы стоялися. Которие, обехавши тие грунта, були в Буровці, маетности пнской велможности вашей, где при их бытности торговал, повідают, п. Ліневич у Грембицкого тамошних грунтов и любо не совершенний чинился торг, ибо тот откладал п. Ліневичы до далшой волі велможности вашей, однак давал за оние першей три тысячи золотих, а потим говорил, же можно будет дати и чотири тысячи, если на то будет пнской велможности вашей позволение, а Грембицкий в початку просил десят тысячей золотих, але не дал от пяти тысячей и так, не згодившись з собою, розехалися, толко тот же п. Силич и п. Есиф, бурмистр, доносили, что сходился п. Ліневич з Грембицким на самие слободские грунта, а в старом селі Ваганичах, яко о войсковом наданю, говорили, же продават его нелзя, которое и без продажи зостаєт у волі велможности вашей. А о Білоусі повідают, же в тот час п. Ліневич упевнял Грембицкого, что Білоус з млынами и зо всіми инними тамошними грунтами при Грембицком мієт быти, бо толко о едних вышеписанных слободских грунтах торгом сходилися, а не о Білоусі, до чого и сам п. Ліневич передо мною и старшиною моею полковою зналься, же упевнял его тим, що продавши слободские толко грунти, в респекті пнском велможност ваша будет жити спокійне, о чом яка далшая пнская велможности вашей будет воля. Я о сем донесши,

милостивой мя его ж рейментарской полецаю велможности ласці.

Велможности вашей, милостивого моего добродія всего добра зычливый и слуга его црского пресвітлого влчства Войска Запорожского полковник черніговский Павел Полуботок.

З Чернігова 25 д. 1719».

Адреса: «Пресвітліяшаго и державніяшаго великого гсдря ця и великого князя Петра Алексіевича, всея Великия и Малия и Білия Россіи самодержца его рейм[ентарского] щеннійшого величества Войск Запорожских обох сторон Дніпра гетману ясневелможному его милости пану Иоанну Скоропадскому, моему велце милостивому добродієви подати».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 376. Арк. 3–4 зв. Оригінал, завірений підписом Полуботка і печаткою. Запис коло адреси: «Лист от п. полков[ника] чернігов[ского] стороны кгрунтов Грембицкого продажею на рейментарский двор заведений обширный, виписаний знову з прилогом листа его ж п. пол[ковника] до Ліневича, дозорци буромского, о козаках ваганицких. Под[ано] мар[та] 8 року 1719»)

№ 19

1720, жовтня 6 (вересня 26). – Стародуб. – Лист погарського сотника Івана Чарнолуцького до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможный млсцівый пане гетмане, пане млстивый и добродію.

В тісноті полку Стародубовского ділиовых кгрунтов, якое обиватели тутейшие од переходящих, и через цілое літо лакгерами здесь стоящих, великороссийских полков во всем, а найпаче в сінних кормах приняли и узнали оскудение, сего распространяями не дерзаем. Понеже тое и без предложення нашего есть велможности вашей извістно. Однак ради общенародной нужди покорне просим реіментарским велможности вашей млстивым призрением взглядом винтер квартиры зимовой явити полку сему свободу или противу оскудения нашего толикое полегченне. О сем именем всіх полчан сторично млсрдия панского просячи, найпокорній поліцаємся рейментарской ласце.

Вашой панской ясневелможности пану милостивому и добродієви нижайшие подножки

Иван Чарнолуцкий, сотник пог[арский] и наказный пол[ковник] стар[одубский].

Григорий Злотников, войт старод[убский] з майстратом и зо всім посполством.

3 Старод[уба] септевр[ия] 26 1720 року».

Адреса: «Пресвітлішого и державнішого великого гсдря ншого его црского священнішого влчства Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетману, ясневелможному его млсти пну Иоанну Скоропадскому, нам премлстившому добродієви покорне».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 504. Арк. 6-7. Оригінал завірений печаткою. Запис іншою рукою XVIII ст.: «Под[ано] сентябр. 29 року 1720»)

№ 20

1721, вересня 15 (4). – Новгород-Сіверський монастир. – Лист о. Герасима Михайловича, ігумена каменського, до гетьмана Івана Скоропадського

«Ясневелможный млсці пане гетмане, наш премлстивіший пане, патроне и великий добродію.

Одібравши ми от отвітний лист велможности вшой взглядом чинення тут в Новгородку аппробації о попу риковском и багриновском священником и если доводчиков для силнішого доводу до присяги припустити, такое учинилисмо исполняя указ рейментарский поліцонний аппробації окончание, иж поп риковский, хочай при упорі стоячи, ні сам не хотіл присягнути, знат чуючийся в своем проступстві, ні свідителєй до присяги пустити. Однак ми разсудили помянутих доводчиков, чого они и сами хотіли, до присяги пустити, якую в Москви монастира новгородского они и виконали при битности попа риковского. При которой присязі, що за извіт поп чинил, совершенно вираженно в аппробації, якая до рук ясневелможности вшой отсилається. А того попа до далшого велможности вшой указу тут в монастиру новгородском велілисмо держати в вязенню. Взглядом зас протопопского доношения того ради в першом ншом листі нічого не змінквали, же протопопа в доносителних своих словах отмінєється, аж уже тепер при уконченню аппробації всякую свою мову подписом руки своей закріпил, якие виразне изображенни в аппробації. При котором одосланню з нижайшим ншим поклонением особливой рейментарской поліцаємся млсти, застаючи навсєгда

Вшой пнской велможности ншого премлстивішого пна патрона и великого добродія нижайшие слуги и подножки

Иер[о]м[онах] Герасим Михайлович, игумен каменский

Иеромонах Тимофей Максимович, писар п. к. вер.

Стефан Максимович».

Текст на окремому листку: «Любо поп риковский оставлен в монастыру новгородском в вязеню,однак до уваги вшой пнской велможности подаем чи не лутче би его через лист до его млсти отца номіната архимандрии тутейшой где на иншее місце спровадити, поневаж тут в одном монастыру и отц его законником и прочіі единомислники граждане, которие всяким способом могут из ним видатися и в затверділости совітами подкріпляти».

Текст на окремому листку: «При сем и розиск пном Валкевичом справованный до рук вшой пнской велможности отсилаю».

Текст на окремому листку, який видно стосується іншої справи: «Рачил велможность ваша пнская до мене писати абым прислал реестр того расположеня, яким поміркованем стоят тепер в полку моем сердюки. Прето тот реестр дадем пану Холодовичу в донесене велможности вашей».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 587. Оригінал)

№ 21

**1721, вересня 16 (5). – Чернігів. – Лист Євстратія, архімандрита
елецького, до гетьмана Івана Скоропадського**

«Ясневелможный мсці пне гетмане, нам велце мсцівий пне патроне и млстівійший добродію.

Яко всегда ad qujscuq. nutus (при шанобливому поклоні – Ю.М., І.Т.) ясневелможности вшой аки рабы послушній готових нас долженствуем изявляти, так и ннішее рейментарское повеліние, нам предложенное, взглядом розисканя и апробованя певних доношений, поданных на сценников риковского и бугриновского с всяким доброхотством исполняючи, готови к ассигнованному времени, к 20 числу сего сентября, виправити в Новгородок особ катедралних в поважном ясневелможности вшой писаніі специфікованих, которіі в присутствіі висланого от боку ясневелможности вшой, дійствия тих обох сценников без жадного поблаженя документалне, по самой правді випробовавши, за подписанем рук обосторонних висланцов и свидителей оттоле з Новгородка в видение ясневелможности вшой подадут сие, раболіпно ясневелможности вшой донесши, нижайшее нше до стоп рейментарских творим поклонение.

Ясневелможности вшой, ншого млстівійшого пна патрона и великого добродія, всіх блг усердствующіі бгомолци и слуги

нижайшие Евстратий, архимандрит обители Престой Дви Бци елецкий черніговский з цілим консистором.

З катедрі архиеп[и]с[копії] чер[ніговской] 1721 року сентября 5 д.».

Адреса: «Пресвітлішого и державнішого великого гсдря ншого его црского сщеннийшого величества Войск Запорожских обоіх сторон Днепра гетману ясневелможному пну Иоанну Скоропадскому, нам велце мсцівому патрону и млстивійшому добродіеві смиренно вручити».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 546. Оригінал, завірений особистим підписом і печаткою)

№ 22

**1722, грудня 24 (13). – Глухів. – Універсал наказного гетьмана
Павла Полуботка**

«Его императорского пресвітлаго влчества Войска Запорожскаго полковник черніговский и наказний з старшиною енералною Павел Полуботок.

Пну Василию Полуницкому, товаришеві войсковому, відомо нехай будет через нш лист откритий, иж прибивши тут повторе Степан Исаченко, жител менский, прекладал нам жалобливе на в. мст. через супліку свою в такой силі вираженную, что когда он, Степан, продал сіножат власную свою, по отцеви доставшуюся, Хведору Волошаевы, козакові менскому, между кгрунтами сотні Киселювской лежачую, теды дочувшися в. мст о той его, Степана, продажі не толко велілес оного за тое нещадно бити, але еще и деветдесят воз тину степанового в хуторі что при той же проданной сіножати найдуючомся, лежачого до себе забрати, а к тому и сіножат, проданную от предреченного Хведора Волошая, отнялес и даровалес оную Григорию, намісниченку менскому, о чом хочай уже и розиск бил и велено в. мст его, Степана, успокоити од нас и по сей час того ничогоот в. мст не бивало, в чом жалобливий просил тут з в.мст. с тои справи. Чого ради, засилаючи в. мст. повторе сим ншим откритим листом и пилно жадаем через оний и приказуем абис всеконечне, если так в самой річи ест, як в супліці мененного Степана виражено, зараз тин увес забраний ему возвратил и сіножати чи то уступил, чили за оную належите заплатил и во всем оного успокоил, а если би не міл оного там погодити, теди для росправи из ним посполу становися зараз по Бгоявленіи Гсднем перед суд войсковий енералний в Глухові под виною празною приказуем.

Дан в Глухові декавр. 13 року 1722.
Звишменованний полковник наказний гетман рукою власною.
Войсковий енералний судя Иван Черниш
Яков Лизогуб енералний бунчучний».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 99. Арк. 7. Внизу документа намальоване коло всередині якого написано «Місто печати войскової енералной»)

№ 23

1722 (?). – «Скаска» свідків у справі про напад на двір Стефана Косовича

«Сказка (...)» от нас, нижей подписавшихся, о гвалтовном наезде Стефана Лапики на двор Косовича и о ламанне будинку его ж Стефана Косовича им же, Лапикою, з сном своим Никифором, там на Гримячці живучим.

В року 1722-м, зимою, уже стах Рождества Хва, прибіг піший слуга Косовичев ко мні, Стефану Сейковичу, живучому версти дві от Косовичового хутора, и сказывал о наезде гвалтовном и разорении дому пна свого, а вон (?) заледве сам утік з их Ломачиних рук. Я, ему коня давши свого, послалем скоро до пна Яворского, асаулі полкового стародубовского, еще от мене верст пят мешкающего, дабы ко мні приихал, щоби нам совокупне поихати. Теди пн. Яворский скоро приихал ко мні, и поихалем санками два и зять мой третий Андрій Стіколенко (?), и приихавши на Гримячку, виділимо много людствие подданих Стефана Ломаки пняних, ламлячих хату Косовичовую, против світлиці стоячую под одною кровлею, а сна его Ломачинога Никифора виділисмо приганяющего мужиков до ламаня хати, и уже засталисмо хату розкиданую зверху аж нижей окон, а пні Косовичовую засталисмо в світлиці з детми зачинившуюся и плачущую, заледве живую от такого гвалту, которая слезне протестовалася нам и просила ратунку; где воззавши ми в світлиці Никифора Ломаку и сталисмо ему казати, даби перестал и не чинил без мужа еи такового гвалту, бо и светлицю хотіл он, Никифор, ламат – заледвесми его уняли, кричачи на людей, даби не ламали болшей; а старий Ломака, здалека пняний ходячи, лжил (?) словами неучтивими пні Косовичеву, также и нас всіх; дітей малих плачучих и кричачих от такого гвалту в светлці виділимо. А когда мужики пняни кидали без вини с хати неосторожно, тогда мало що сна старшого Косовичового в смерть не убили бервенном. О разорении

худоби Косовичовой не можем знати, сколко з гори, с хати и світлицы з гори побрато, бо тое ещо до нас поламано и пороскидано. О завладінии зас его, Косовича, гребельки купленой и о грунтах, там же на Гримячці куплених Косовичових, непоеднокротне знаемо между ними сор и грабителства з Стефаном Ломакою и сном его Никифором и до днесь; челядь также в дворі Косовича ані челядки не засталисмо, бо всі по дуброві розбіглися, видячи такий гвалт, аж уже при нас почалися збирати, почувши нас, и зараз один слуга побіг в Чернігов до Косовича, даючи ему знати о таковом гвалту и разорении двора; и того ради свідителство совісно и праведно руками нашими закріпляем.

Павел Яворский, асаул полковий стародубовский.

Стефан Сейнович, товариш значковий полку Стародубовского».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18124. Копія кінця XIX ст. Внизу документа запис копіїста: «Х[арьковский] и [сторический] а[рхив], № 1591; подлинник»)

№ 24

1722–1723. – Лист до чернігівського полковника і наказного гетьмана Павла Полуботка до Ліневича

«Велможний мсці пне полковнику черніговский и наказний гетмане з старшиною енералною, нам премилостивійшое добродійство.

Мы, нижей подписание граждане новгородские, бием чолом вашим пнским велможностям, ознаямуючи, что село Кренидовка з давних літ до ратуша новгородского била в послушенстві прилеглая, а прошлих за реїментарства своего покойний ясневелможний его милости пн гетман Иоан Скоропадский надал до ласки своей пну Григорию, канцеляристі, которого за ніякуюс вину взято у ссилку. Прето ми узнавши, що село тое неналежне держит пан его во владінію, а будучи немало о одобранню сел, от ратуши покойним пном окривжони, о що (?) всі едностайне просим велможности ваших на змизерованную и вконец раззоренную ратуш нашу по млсти своей пнской, одобравши от еи владіния, нам привернути и поважним своим пнским універсалом ствердити. Поневаж села того уся громада до ратуша прихияется и чолобитную пну сотнику нашому новгородскому подали. А ми, узнавши од пнских велможностей ваших ласкавое млсрдие и респект, долженствуем за щасливое правление велможностей ваших Найвищого Творца молити, велможностям вашим нижайшие слуги

Васил Налягака

Данило Левда
Никифор Стернович
Логвин, цехмистер шевский
Тихоний Яблонский
Стефан Прокопович Сірий
Богдан Іванович
Хведор Лукянович
Илия Афанасовіч, войт новгородский
Василь Давидович Кулага
Михайло Семенович, бурмистр новгородский
Гаврило Іванович Трус
Іван Семенович Доморка
Васил Семенович Доморченко
Хведор Андрієвич Биковский

При суплиці присовокупляем чинячиєся тяжести от еї, пні Григориевой, нам, ниже подписанным, пунктами изображаем:

1. Отягощает нас осінним поборами великими; хто давав по рублю, по талюру, по полтині, по золотому. Когда за ратушою були, а она у нас брала над тую дабел (?), прибавши звыш такую ж част пенною отбірат где нибуд ...пні отдат и от того нам чинится великий убыток и крайнее убожество.

2. Прежде давали до ратуши овсом осмачок десят, а тепер отбірает житом осмачок вусім.

3. За грибы платимо за полтори тисячи, коп шист за червецъ, хоч купи отдай фунтов чотири и оріхи хоч купи, да отдай, яблоки, жоравини, брусниці, який дает хоч и урожаю не маш, а и дворе еї отдай, чого впред нікогда не давали у ратуши.

4. У дворе еї наймаем сторожов два, челядку, пастуха и на тых выходит у рок по двадцят талюрей.

5. Боротно як повеземо до млина молоти, то за молотте десятую мірку отдаем своїм житом, а в двор его ведемо як отмірат, щоб так и отбрат з прибуллю.

6. А як взято еї пна у зсилку, то як уйдет з братом своїм

Кортченком у село збыточное и неналежные брат еиж (?) акгравациі чинит, от которого приїзду завжды утікаем из села, як и тепер чинит з братом своїм похвалки и устрашеваніи.

7. Тепер сих прошлих числах наслала ніякогос москаля доправляти дабелей; стал страшити, вынесши пул пук батожжа, хотя бити, мы его устрашеваний убоявшись, у двор не пошли.

8. Иван Заводай, Стефан Козел, Хведор Тонконог, Хведор Петраков, Кузма Кремиденок, Васил Погацов, Кузма Михаленок, Хведор Швец зо всею грамадою».

(ЦДДАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 376. Арк. 41–42 зв. Оригінал)

№ 25

1723, листопада 24 (13). – Глухів (?). – Чолобитна слюсаря Олексія Лопати

«Всепресвітліиший державнійший император и самодержец всероссийский Петр Великий, отец отечества гсдр всемилостивійший.

В прошлых гсдр годех нне двадцат шестой год в Черніговском полку в Любецком уезде в селце Кизе села Сосниц жител бончучный товариш Василий Полуницкий, будучи в Любецкой сотни сотником, завладел насилно купленными моїми грунтами и на тех моих грунтах выкопал сад яблонный и о том я на него, Полуницкого, бывшему гетману Скоропадскому в прошлом 723- м годы бил челом. По которому моему челобитью об отдаче мні оных моих грунтов дан его млст універсал, которий я обявил ему, Полуницкому, в селі Соснице в домі ево и оной Полуницкой помянутой універсал у меня взял и меня, нижей именованного, бил смертно. О котором бои имется во свидетелство на обличение ему, Полуницкому, письмо, писанное от сосницкого войта к черніговскому полковнику и после того оных грунтов не отдал, же дан (?) на оных же грунтах взял хлеба моего ржи девят, пшениц одинатцат, проса шестнадцат копен . И в прошлом же 718-м году, а оном бил челом я оному гетману Скоропадскому и по оному моему челобитью о вышеписанном о всем велено было розыскат и справедливост учинит конотопскому жителю Ивану Костенецкому да черниговскому атаману Силичю и оные, Костенецкий и Силич, на означенные мой купленный грунт взяли у меня купчие кріпости, токмо справедливости никакой не учинили и оные купчие где дели, о том я неизвестен. А оной Полуницкий

теми моими грунтами и понне владіет, а мні, нижеименованный, владіт не дает, отчего я пришел во всеконечную скудость.

Велможнійший гсдр прошу вшего императорского величества да повелит вше державство на означенного Полуницкого ис коллегіи Малой Россіи послат и в завладеніи насилно грунтов и о выкопаніи яблонного саду и во взятыє хлеба и в бои моем допросит, а у оного Костенецкого и атамана Силича вышеозначенные взятыє у меня на оные грунта купчие взяты. К сему моему челобитію и по тем купчим об отдаче мні оных моих грунтов и всем вышеписанном вшего императорского величества млстивий указ учинит.

Вшего императорского величества нижайший раб Черніговского полку Любецкой сотни села Кизи слюсар Алексей Лопатин 1723 год ноября в __ д. К сей челобитной вмісто его, Алексія слюсара, Вакула Феодорович, поддьячий церкви Николая глуховской, по его прошению руку приложил».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 99. Арк. 11. Оригінал. Запис: «Супліка Алексія слюсара прозиваемого Лопатина на п. Полуницкого ноєвр. 13 року 1723»)

№ 26

1723, листопада 24(13). – Глухів (?). – Чолобитна бунчукового товариша Василя Полуницького

«Отвіт на чолобитную фалшивую мужика Лопатки в Кезях, деревенки моей, мешкаючого у Любечщині.

В 1706 году будучи я сотником любецким (...)»* през цілий рок в Полщі при полку своем Черніговском на службі войсковой в Белзі и старостві Спіском за шанцем найдовалемся, а он, мужик Лопатка, будучи в дому и согласившись з Богдановичом, товаришом полку Черніговского, позлодіяли подданого моего Миколая Позняка, в Кезях жиючого, что будто он светет (?) у дубі пустом викрал, которого подданого мое[го], безправне и гвалтовне на дом его найшовши, взяли и тиранско мучили незвичайним катованем, же заледво жив остался, який может сам мучение свое сказати перед судом, ибо в живих еще обрїтається. А потом, заграбивши всю оного Позняка худобу и животину, предали до вязеня туремного немилостивому Струтинскому, старості мазепинскому любецкому, и килконадцят талярей гроший наложили на бідного чоловіка моего, весьма ограбленного измученного, за який виклад 15 талярей чи болш за давностю часу не помню, реєстр худоби забратой позняковой и виклад неслушний, двор з селитбою и поле

пахатное позняково Лопатка собі у вічност записал был без шацунку.

Повернувшись прето я з цілорічного походу войскового, супліковалем до п. полковника свого чернігівського, который веліт судом полковим обоім сторонам росправитися. На яком обвинено Богдановича и Лопатку, же самовластне подданого моего без битности моей разорили и з села вигнали. Теды оны, пецяки, видячи свою вину, апелювали до суду войскового в Батурин, где запозвавши мене, точили справу виш писанно пред покойним Кочубеем, суддею енералним, и перед пном писарем енералним Савичом, на тот час судовим писарем, и одержалисмо декрет, который и тепер ест у мене в дому. В яком декреті доложено, жебы с кгрунту подданического моего позняковского конечно Лопатка уступил, а гроши ложенние перед Струтинским за кгрунт и двор позняковский у мене отобрал. Чого он, упертий мужик, не послухал и судовий декрет енералний за ніц важачи, грошей у мене килко літ не брал, а поле орав и межи попсовав. А напотом не скоро мусил гроши взяти з лихвою и купуючи, мні от себе дал на урадї любецком, якая и тепер у мене в дому найдуется. По якой згодї и одобраню грошей великие пакости не преставап минї чинити, в поля межи псуючи и моїми людьми пооранное ниве позняковское засїял заставил. Якого засїву (не попускаючи поля староста мой) забрал килко полукопков без битности моей в дому, ибо я на безпрестанной услугї войсковой и як прежде найдовалемся, так и тепер уставичне зостаю. За який забранний засїв знову неспячий турбатор и мстивий мужик позивал мене перед пна Чарниша, суддею енералним двократне. Теды для укончення справи нескончаемой записалемся з Лопатою на судї енералном в тот способ, же хто з нас по розиску окажется быти винным, то жебы своего власного кгрунту уступил и чужд був жилища кезевского. И по той рукописї посилан був з росказаня гетманского и судового знатний канцелярист войсковой п. Иван Костенецкий з Глухова, а з Чернігова п. Иван Силич, атаман городовой, который зехавши до деревинки моей Кезюв, подлинний учинили розиск и ограничене копцями поле мірою вервяною розміром при чужоцтранних заводах, з козацкой стороны и мужицкой будучих, а виписавши праведную инквізицию взяли в нас и купчие права, и ствердили оные з инквізицією пну судїї енералному до децезїї крайней, который и по сей час у пна судїї енералного обрїтаются. Якої записки убоявшись, винний мужик Лопатка по сее время не одзивался до суду, а премолчавши право, тепер одозвался до суду в небытности пна судїї енералного. А я в комиссарствї нищасном бїдствуючи през шест роков, не имїючи волного часу до суду що году протестациї толко заносилем, всеконечної розправи не одержалем,

ожидаю крайнего декрету за прибитем пна судиї генералного восвосяи, який декрет праведний восприемши, тогда помірковане учиню с памятозлюбним хитрим мужиком Лопатою. А тепер всепокорственную мою протестацию и невинную напрасницю судови генералному предлагаю

Васил Полониецкий, бунчуковий товариш».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 99. Арк. 12-12 зв. Оригінал)

№ 27

1724, травня 8 (квітня 27). – Ямпіль. – «Доношение»

Михайла Тарицина в ГВК

«Почтенніи господа генералной войсковой канцеляриї правители.

Вшей почтенности письмо пущенно з Глухова сео апріля 24 вчерашего дня чрез глуховского бурмистра Димитрия Андріевича получено. В котором изволите упоминат, даби при оном бурмистру о завод спорном Пархома и товарища его Степана, изюмских козаков, с янполским жителем Лихошваем направде посланный янполцов отсюду в Глухов к допросу в свидетелства их (?) весьма відающих, которыми с обоіх сторон винного найтит невозможно, допросит других янполских жителей, на которых здаются помянутие челобитчики, якої той их завод совершенно знаучиї, а именно Федора Устимова, бурмистра, и десетского городничого Ивана Резника, за которых будто відомом оние челобитчики изюмці вязенню здіс сиділи и за которую их ис турми випущен, а потим и знову по ево, Лихошваеву, челомбитю до вязення осажденни били. Також Игната Поповича, лавочника, Ивана Сухого, Демка Пивовара, Ивана Мищенка, Терентия Кочана, Степана Печерского, Ивана Костенка, которие будто сол[ь] их, челобитчству у него, Лихошвая, купили да кром вишепомянутих по їх же челомбитчиков сискат, допросит Сергия Степанова да дорошевского жителя Марка Сергіенка, которие якос за него, Лихошвая, вкладалис и челобитчика Па[r]хома просил даби его, Лихошвая, не турбувал було (?) поступали ему в Глухові сто рублей денег да три кухви горілки, також для особливо от себе увідомит вшу почтенност писменно по его челомбитю ис (?) его правду челомбитчик Пархом цілий год в Янпоолі вязеннем тесним и на оное вшей почтенности извістую: помянутие янполские жители Федор Устимов, городничий, Зеленской Иван Резник, Игнат Попович, Иван Сухой, Денис Пивовар, Степан Печерский, Сергій Сніцар и дорошевской жител нні здіс сисканы били и вишписанной присланной глуховский

бурмистр во свидѣтельства упомянутом заводѣ оного Пархома и товарища его Степана с янполцем Афанасием Лихошваем их допрашуват, а что ж то в допросѣ сказал оный бурмистр, велѣл перед собою записать и тѣ допросные речѣ за руками оных свидѣтелей допрашувани взят к себѣ, а помянутіе челобитчики Пархом и товариш его Степан в Янполѣ под караулом задержани би по приводу их в Янполь и по словесному прошенію святогорского Спаского мнстра монаха Никодима в долговых его денгах по обліку их челобитчикову, который облік оный монах и объявлял, а оный монах в то время по прошенію Афанасія Лихошвая одержан бил здѣс за долг ево, Лихошваев, а на него, Пархома, и на товарища ево Степана от Афанасія Лихошвая писменного и словесного прошенія никакова здѣс не сл[...], а янполские жители Иван Мищенко, Терентій Кочан, Иван Костенко ни сискани для того, что в отъездѣ.

Вшей мсти доброжелателный и на услуженію готов Михайло Тарицин.

Дня 27 апрѣля 1724 году Янпол».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 626. Арк. 4 зв. Оригінал, завірениий особистим підписом і печаткою)

№ 28

До 1724. – Глухів (?). – «Супліка» Івана Ананієвича до ніжинського полковника Петра Толстого (?)

«Всемиловитѣйшій мсцѣвий пне полковнику ніжинский премономилостивый мой патрон и особливый добродію.

Любо пренижайшое мое поклонение вашей пнской велможности, добродіеви моему, воздаю, что отдалено мою подаст от уряду писарства полкового ніжинского, однак за труды моѣ через пятнадцать лѣт на писарствѣ ронение, прошу вашу панскую велможность о сотництво ивангородское, а когда в Глуховѣ просилем, принялем от вашей пнской велможности милостивное на тое слово. Що получивши, должен при боку вашей велможности вірне служити и доживотне за щасливое ваше пановане Гда Бга благати.

Вашой велможности премономилостивѣйшему млему пну и особливому добродіеви найнижайшій слуга Иван Ананиевич».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 15. Оригінал (?))

№ 29

1724, червня 9 (травня 29). – Глухів. – Свідчення Терешка Сліпого та Михайла Бугославського щодо «плецу» (місця забудови) в Глухові

«Року 1724 мая 29.

Протестовался на ратуши нашей глуховской Илия Липка, атаман білополовский, в тие слова, что покойний Роман Ананевич надаремно завладіл плецом его и на оном будинок свой поставил и здавался в том во свідителство на Терешка Сліпого и Михайла Бугославского, жителей глуховских, же они тому свідоми як скаржачий Липка в той свой плец у Романа многокrotnie упоминался и просил, жеби тие свідки на ратуши били допрошени.

На якое его, Липчино, прошение зисканы были помянутие Терешко Сліпий и Бугославский и допрашувани на ратуши. Которие в допросі своем так сказали, что тот пляц Липчин без куплі завладіл покойний Роман Ананевич и може то(?) завести сколько того ест плецу.

Михайло Бугославский посвідчил в такие слова, что еще в живих был Роман Ананиевич и он, Липка, чинил протест за тот плец. Которого часу по его протесті посилал сотник глуховский Бугославского до Романа для осмотра сколько его там занял плецу аж мовит опознал по свідителству людскому, что на Липчином плецу хата и сїни стоят и в (...) * покойний Роман торговал у Липки тот плец тилко ж Липки (...) * сот зол[отих] не отдавал аж Роман покойний отказал, что я мовит не пречуся ни звезду з сего місця свое хоромное строение (...) * дне от дня и до днес тое заваковалос.

Дмитро Иванов, бурмистр глуховский, к сему допросу руку приложил.

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 22. Оригінал)

№ 30

1724, липня 24 (13). – Ніжин. – «Доношение» ніжинського полковника Петра Толстого в ГВК

«В канцелярию войсковую енералную доношение.

Козаки сотні Янполской атаман Иван Федоров з товариством подали мні сего июля 8 числа челомбытную, что гспда коменданты янполские неналежне оных до городовых притягают тяглостей и горілкою им шинковат воспящают. Теды я при сем для відіния войсковой енеральной

канцелярії оной челомбытной прилагаючи копию, як о том войсковая генеральная канцелярия блговолит, доношу.

Полковник граф Петр Толстой.

Июля 13 дня 1724 году. Ніжин».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 626. Арк. 6. Оригінал, завірений особистим підписом)

№ 31

1724, вересня 18 (7). – Глухів. – Указ ГВК

«Указ енеральной войсковой канцелярии.

Вам, Лавріну Проценку, жителеві сотні Батуринской, обявляється: покойного Романа Ананиевича дочь Уляна Романовна подала в енеральную войсковую канцелярию доношение, в яком виразила, что покойний еї отц Роман Ананиевич дал вам двох коней в цені восмидесят золотих, особенно даного ндль помянутий отц же еї дал вам талярей битих двадцять. Якой сумми вы и понні и (не уплатили 4 рублей не учинили и того ради просила енер[альная] в[ойсковая] к[анцелярия] разсмотрения и указа. Прето потому сим з енер[альной] ка[нцелярии] (...)* указом предлагается, абысте всеконечне для уплаченя оних должних денег приездили в Глухов. А если быс не похотіл тут оних уплатит, то для росправи пред суд в[ойсковий] е[неральный] міете стати непременно.

Глух[ов], септевр[ия] д. 7 року 1724».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 13. Тогочасна копія)

№ 32

1725, березня 16 (5). – Глухів. – Рішення ГВК

«Року 1725 марта 5 дня.

Приговорили в войсковой енеральной канцелярии по доношению Иллиі Липки, атамана білополовского, послат в Малороссийскую коллегію промеморию з обявлением, что атаман Липка білополовский был чолом бывшему полковнику черніговскому Полуботку о завладиніи властного своего пляца покойним Романом Ананиевичем, писарем судейским и потомучелобыту велено было з суду войскового за хормное

строение, на том плечу стоячее, заплатит, а двор зо всім хоромним строением до себе Липці принят, но полковник охочекомонний Ковбаса за ніякийс долг свій вскорі тот двор приарештовавши, продал Ющисі циганці за суму золотих двісті, якої продажи Липка провідавши люд оний Ющисі тие денги и откладовал, однка Ющиха тих денег не приняла, а продала она мимо его, Липку, Якову Денисову, канцеляристі Малороссийской коллегіи и дабы повелено от оного Липки Денисову тие золотих двісті принят, а Липці двора уступит.

Иван Левенец

Иван Мануйлович

Федор Потребич Гречаний».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 501. Арк. 21. Оригінал)

№ 33

1725 р., жовтня 19 (8). – Глухів. – «Промеморія» ГВК

«Промеморія.

З енеральной войсковой канцелярії в Малороссийскую коллегию.

Атаман городской глуховский Федор Омелянович з бурмиистрами и протчіими жилцями ж подали в оную канцелярию доношение, а в том доношеніи показали: города Глухова всі обще козаки, міщане непрестанно в ратуш доносят глуховскую, что в домах их господа члни канцеляристи и протчие Малороссийской коллегіи служители, иміючи квартири, людей на збит стісненными, а и себі вигоди и пространства жадного в тіх квартерах не иміют, где уже четвертый год от начала состояния коллегіи Малой Росіи в такой нужді глуховщане, застаючи в разорение приходят и мношие з них товаров своїх лишаются и если де всеконечне коллегіи быт в Глухові несходно, то дабы на устроение господ членов и протчіих коллежацких служителей повелено будет собрат денгами, а с оной зборной денежной складци и жители глуховские всяк от себе что означат вистачати будут неотмовни, понеже де инние города малороссийские таких нужд, як оны а домах своїх не узнают в том всі обще помянутие козаки и міщане города Глухова просят милости и потому атамана глуховского Федора Омеляновича с товарищи доношению з енеральной войсковой канцелярії объявляется и оная канцелярия о вышепоказанном да блговолит відати.

Иван Левенец

Иван Мануйлович
Федор Потребич Гречаний
Старший канцеляриста Данило Покорский
Октовр[ия] 8 д. року 1725».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 1490. Арк. 3)

ДОДАТОК III

№ 1

1654, лютого 16 (6). – Кролевець. – Універсал сотника Федора Поповича

«Мы, Хведор Попович, сотник Войска его царского величества Войска Запорожского кролевецкий, Ярема Попович, отаман городовый, Атахон (!) Адаменко, войт, Сава Кушнір, Иван Калачъник, бурмистрове того ж міста кролевецкого, відомо чиним и ознаймуем сим писанем нашим кому бы о том відать належало, теперешнего часу и напотом будучи, иж с порадою нашею и за одностайним всіх так козаков, товариства нашего Войска Запорозкого его царского величества, яко мешчанов зуполной громады позволением, позволилисмо пану Мискови Ивановичу Маковскому греблю занять и млын фундоват на річци Свидни тут же в місти Кролевці, місце на то пристойне упатривши, своим коштом и накладом власным. Которому абы вже ниhto инший от мелников туболцов, приезджих, обчих, жадной перепоны, перешкоды и переказы абы не было. А то под закладом на таковых выны на старших наших, его млсти пана полковника коп тридцет грш личбы литовское, а на сотника, хто бы на тот час был, коп десят, на врьд міщанский так же коп десят. Що для ліпшей віри и певности сее писане наше [выдано] оному выш поменену Мискови Ивановичу с подписом рук наших и с притисненем печати місцкой.

Писан в Кролевці мсца февраля 6 дня року 1654.

Хведор Попович, сотник его цар[ского] величества Войска Запорозкого кролевецкий выш менованный m[an]u [rgoria].

И повинен на него тот млин зо всім ити пожитком до стога пророка Илі в року 1654, волост кролевецкая повинни быти послушными до справованя греблі тоей.

Роман Ракушка, зосланий от его млс пна полковника нежинского и всего Сівера».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 50661. Оригінал завірений підписом і печаткою)

№2

1655, серпня 15 (5). – Вільно. – Жалування грамота царя Олексія

«Бжею милостию (далі йде царський титул – Ю.М., І.Т.)

Пожаловали есмя ншего црского величества города Козелца мешчан в ннешнем во 163-м году августа 2 дн подалкониам (!) великому гсдрю ншего црского величества Войска Запорожского гетмана Богдана

Хмельницкого лист. А в том листу написано:

Бьет челом нам, великому гсдрю ншему црскому величеству он, гетман, чтоб нам, великому гсдрю, пожаловати тех козелецких мещан права, привилія и свободы и всякие [...] блгочестивых кнзей, королей полских наданье [...] подтвердить на веки ншу црского величества жаловалную грамоту. И мы, великий гсдрь црь и великий кнзь Алексей Михайлович, всея Великия, и Малыя Росии самодержец, ншого црского величества города Козалца мещан пожаловали, права и привилія, которые от великих блгочестивых кнзей и королей полских даны, нарушити не велели и меж себя войта и бурмистров и райцов и лавников выбратьи им поволіли и на прежние их привилія велели дати сю ншу црского величества жаловалную грамоту за ншею гсдскою печатью. И им ншого црского величества города Козелца мещаном, видя к себе ншу гсдрскую премногую млсть и жалованье, нам, великому гсдрю ншему црскому величеству и сну ншого црского величества, блговерному црвчю и великому князю Алексею Алексеевичу, всея Великия, и Малыя Росии, служити и прямити и всякого добра хотети во всем, на чем они нам, великому гсдрю ншему црскому величеству, по святой и непорочной евангельской заповеди веру учинили. Дана ся нша црского величества жаловалная грамота в ншем гсдском походе на стану в ншем црского величества городе Вилне лета 7163 августа в 5 д.».

(НМІУ. ВР. № 131. Оригінал. Запис на звороті тією ж рукою: «Бжею млстию гсдрь црь и великий кнзь Алексей Михайлович, всея Великия, и Малыя Росии самодержец»)

№ 3

1659, вересня 10 (серпня 31). – Чернігів. – Випис з міських книг, який містить в собі купчу

«Випис с книг міських права майдеборского ратуша черниговского.

Року Божого тысяча шестсот пятьдесят девятого мца августа тридцать первого дня.

На уряде міском черниговском перед нами, Григорием Ивановичем Яхимовичем, войтом, а Григорием Олешковичом, бурмистром, и годом (?) зуполна в ратушу черниговском, ставши очевисто пан Веремій Корнеевич и Григорий Анѣдреевич Москаленько, месчане черниговские, явне, ясне и доброволне до книг міських черниговских признали, иж оны, маючи пляц цалый, тут в самом місте Чернигове

обмеж пляцов Мишка, райцы, з другоє стороны през лиц обок до кляшътору, с третее стороны тылом през лиц до паркану, с четвертое стороны так же през лиц напротивко Тимоха Гупы, волний свой власний никому ни в чом не пенъный и не заведеный правом вечистым, назад не ворочаючимся, на вѣчностъ всечестному господину отцу Петру Кричешкому, спаскому черниговскому, ему самому, паней малжонце и потомком его за осимнадцатъ коп грошей личбы литовское продали и, гроши одобравшы, квитовали, даючи моць и владзу на том пляцу господинови селитесе, будоватесе и на оном спокойне мешкати и од себе кому хотіти дати, продати, даровати, записати. Того сознаючие, они сами, жони и потомкове их вѣчными часы боронити не мают и мочы не будут под закладом другоє таковоє сумъмы. А на далшее утвержене тое продажи тые сознаючие просили нас, уряд, о придане панов радных на подане в поссесию того пляцу, што мы с повинъности своей урядовой придалисмо с посродка себе панов радных славетных пана Алексія Матвѣевича и пана Ивана Елисіевича Гумнича, райцов и месчан черниговских, и при нас опатрного Марка Подгорского, слугу урядового міского, которые там бывъшы за добровольным поданем выш речоних сознаючих моцью уряд своего подали, завели и вечным поссесорами всечестного господина отца Петра Кричевского, священника спаского черниговского, его самого, панию малжонку и потомки его оставили. Которого поданя в поссесию пляцу выш менованого ништо не боронил з жадным правом належности, за трикротъным воланем слуги урядового міского ништо не отзывал и не был и того пляцу не боронил. И на том тую свою реляцію до книг міских со(зна)ли(?). Што все для памети до книг міских есть записано. С которых и тот выпис под печатю міскою ратушною черниговскою ест выдан.

Писан в ратушу черниговском.

Емельян Иванович Яхимович, міский черниговский писар.

Записи на звороті: «Запис вечистое продажи пляцу од пана Веремія Корнеевича и Григория Анъдреевича Москаленъка, месчан черниговских, на вѣчностъ всечестному господину отцу Петру Кричевскому, свесченнику спаскому черниговскому, ему самому, жоне и потомком его сознанный року 1659 мца авъгуста 31 дня.

Сей плец пні обозная до двору архиерейского подаровала по своем тестю, небожчику отцу Кричевском, и по мужу своем первом, а его сну Кричевском, по протопопах черниговских».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50452. Оригінал завірений підписом і печаткою)

№ 4

1661, жовтня 22 (11). – Глухів. – Лист новомлинського намісника до
ніжинського полковника Василя Золотаренка

«Ясневелможний а на нас велице милостивий пане а пане пол[ковник] Вой[ска] его цар[ского] пресв[вітлого] вел[ичества] Запор[озкого] ніжинский, пане и добродію наш.

Поволност услуг моих милостивому пану своему заліцивши отдав, и посилаю козака своего до в. мс. милостивого пана своего для взятя відомости сторони о двох неприятелів наших, которые юж час немалый увойшли в землю нашу, кров християнскую проливаючи при боку посланих, котори з грамотами идут до в. мс. милостивого пана нашего от его милости князя Григория Григориевича Рамадановского. Теди рач в. мс. милостивий пан нам, зичливым слугам и подданым своим, о всем ознаймити о тих неприятелех. А ми в. мс. ознаймуем, же в нас орда щоден да(...)* в Соловенці вибраних татар килка сот на стражи зостают и нам незносную доуку чинят, Головенку всю юж спалили и иние села попалили. И повторе милостивого пана свого упрощаем о відомост певную: гдес оний (?) неприятел часи теперешними обертает и куди замисл твой поганский міет волю рушится. А в тим не ширячи, с поволностью моею зичливой приязни милостивому пану своему отдаюс.

З Нових Млинов декамврия 11 1661.

Ясневелможному его милости пану а пану Василию Ничипоровичу во всем зичливий и слуга поволний.

Иоан Ярошенько, намісник новомлинский, рукою».

Адреса: «Ясневелможному его милости пану а пану Василию Ничипоровичу Зол[отаренку], пол[ковнику] Вой[ска] его цар[ского] вел[ичества] Зап[орозкого] ніжинскому и всего Сівера, пану моему милостивому, сие писмо от дат належит».

(НМІУ. ВР. № РД-135. Автограф (?), завірений печаткою)

№ 5

1663, листопада 22 (12) і 1671, липня 28(18). – Кролевець. – Мирова угода

«Выпис с книг міських кролевецких.

Року тысяча шестсот шестдесят третого мца ноемврия дванадцатого дня.

Перед нами, Гарасимом Стасенком, сотником на тот час кролевецким, Давыдом Евхимовичем, атаманом городовым, Иваном Роменцом, войтом, Яском Евстафовичем, Грицком Борысовичом, бурмиистрами, урядом кролевецким, а при нас будучы Ивана Хижняка, Дацка Виндиченка, Данила Кгудженка, Грицка Романенка и при инших многих зацних особах сталася певная и неодмінная угода: з едное стороны славетного пана Михайла Василивича Дули, мелника подоловского, а з другое стороны пана Ивана Грыгоровича (тут дописано олівцем у XIX ст. слово «Голуба» – Ю.М., І.Т.) в тот способ, иж пан Михайло Василевич Дуля доброволне позволил пану Иванови Грыгоровичу на той же гребли подоловской на реці Реті от міста Кролевца наперед старых млынов на протві бывшой млын постановити таким способом: скриня по половині, на которой скрині заставок дві Ивана Грегоровича, а з другого боку, кгда поспіет уробит Михайло Василевич Дуля заставок дві, а поднимат взвыш воды от старых млынов жадною мірою не важился Ивану Грегоровичу и инших будынков и приробков кромі двох заставок, абы вже болшы не важыл ставит под зарукою на его млсти пна полковника ніжинского таляров сто, а на сотника кролевецкого таляров десят. Що обідві стороны позволившися, просили нас, абы то было записано, що и ест записано. А ров (?) фундамент різаний повинен Михайло Дуля по половині платит Ивану (в іншому списку: «Грегоровичу» – Ю.Т., І.Т.). С которых то книг и сес выпис (в іншому списку «при печати звыклой міской ест выдан и стороні потребуемой подан в Кролевцу року вышше именованного. Корыкговал с книгами Ярош Стефанович, писар міский кролевецкий» – Ю.М., І.Т.) пну Захарію Ивановичу в року тепер идучом 1671 мца июля дня 18 при подписі рук уряду нашего кролевецкого и печати міской ест выдан.

Василий Яценко, сотник Войска его царского пресвітлого величества Запорозкого кролевецкий.

Семіон Мартинович, атаман городовый.

Иван Шмайтан, войт кролевецкий, з бурмиистрами.

Кость Маркевич (...) * писар кролевецкий, рукою».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 50453. Оригінал завірений печаткою)

1663, грудня 26. – Остер. – Універсал короля Речі Посполитої Яна
Казимира Остру

«Ян Казимир і т.д.

Ознаймуємо і т. д., що є поданий до актів метрики нашої руської Київського воєводства канцелярії великої коронної пергаментний привілей, вписаний нижче, підписаний нашою королівською рукою і стверджений великою коронною печаткою, оправлений бляхою. Він є цілий, здоровий, не порушений і не підлягає жодній підозрі, містить у собі надання магдебурзького права, також і підтвердження різних прав і привілеїв, які служать місту Остру. Котрий привілей такого змісту:

Ян Казимир, з Божої милості король польський (далі йде повний королівський титул – Ю.М.). Всім взагалі і кожному зокрема, кому про це тепер і в майбутні часи буде належало відати, подаємо до відома, що для тривалішого зміцнення королівств і держав у давно пануючому світі між іншими способами не меншою є далекоглядна енергійність, коли міста і цілі провінції є забезпечені писаним правом та добрим урядом. Що й ми самі бачачи, в ці задніпрські краї прибули з військами для визволення наших підданих з тиранських рук і повернули їх до споконвічного вірного підданства нам. Однак для ґрунтовнішої твердості й зміцнення, затримання наших підданих у вірі й послушенстві добрий уряд і право для чинення потрібної справедливості, визнаємо потрібною і слухною справою. Для цього у відповідь на супліку славетних бурмістра, вїйта, райців, лавників і всього посполства нашого міста Остра, котре лежить у Київському воєводстві, а за посередництвом наших панів радників, котрі були в цей час при нашому боці, підтверджуємо всі права, привілеї, декрети, вольності, які були здавна цьому ж місту надані найяснішими монархами, польськими королями, нашими попередниками, але одні з них через неспокої і різні замішання минулих часів у цих краях погублені чи погнили, бо були закопані в землю. Або самим неприятелем як найманцем, а не справжнім пастирем овечок, наших підданих, частково забрані, частково пошарпані, одні в оригіналі, інші в копіях збереглися. Також і самі давні їх звичаї, котрі праву Божому і свіцькому і самій слухності не суперечать, нашим королівським авторитетом відновлюємо і магдебурзьке право цьому ж місту Остру, котрим досі судилися, надаємо на вічні часи. Згідно з ним мусять урядуватись всі остерські мешканці, бурмістр з райцями, вїйт з лавниками, всі свої великі й малі справи й інші, в т. ч. кримінальні, у доброму уряді міста судили міщанам, своїм мешканцям, й іншим людям

всякого стану, які будуть потребувати негайної справедливості. Нею маєте керуватися у своїх судах згідно з описом магдебурзького права за прикладом інших наших міст. Однак не забороняли б апеляції стороні, яка була б обтяжена міським декретом, спочатку до вельможного чи уродзогоного остерського старости або його намісника, як до *intermedi-um iudicem*. І взагалі з повинності своїх урядів наскільки це можливо у більших справах допускали, а тому кожному скривдженому має бути вільна апеляція до нас і до нашого суду, ми наказали чинити процес і видавати свої автентичні декрети скривдженій стороні. Також щоб кожного року на середпостя перед Воскресінням Господа Христа мали між собою елекцію, самі обирали нових бурмістра, вїйта, райців, шафарів та інших урядників або підтверджували старих. Обраних кандидатів презентували б вельможному або уродзогоному нашому теперішньому і майбутнім остерському старості чи його намісникові. Кожного нового урядника, обраного і презентованого міщанами, вельможний чи уродзогоний наш остерський староста або під час його відсутності його намісник владою і авторитетом нашим королівським підтвердить на кожен рік. Однак поки міщани приступлять до елекції, щоб перше за день чи два перед цим треба відібрати й квітувати від старих урядників рахунки міських прибутків та видатків, це ми хочемо й ухвалюємо на вічні часи. Також ремісникам, тобто кравцям, шевцям, кушнірам, столярам, теслям, ковалям, слюсарям, пекарям, різникам, пивоварам, шинкарям, склярам, гончарям та іншим будь-яким ремісникам закладати братства або цехи, писати собі артикули (статті) для кращого урядування в цехах й презентувати їх для уваги міському уряду. А потім отримувати конфірмацію від нас і найясніших монархів, наших наступників, польських королів, на що даємо владу і міць. Отже, щоб сидячи під одним правом, підлягаючи міському уряду, один над другим не підносився, багатший біднішому, сильніший слабшого не кривдив, декларуємо і, стосуючись до посполитого права, ухвалюємо на майбутні часи, щоб всі міщани, коморники, ремісники, як цехові, так і цехові мешканці, й інші особи, котрі мають доми, фільварки, ґрунти чи в самому місті, чи на передмістях; як і ті, котрі не маючи власності, поживи собі в місті шукають, знали міську юрисдикцію, бурмістрам, вїйтам, раді та їхнім намісникам, щодо справедливості доброго уряду і самої слухності буде належним, були послушними, податки здавна повинні і в правах описані, також данину, ексакції, й інакшим будь-яким іменем названі тяжари, також згідно з володінням чи кондицією кожного, тобто багатший більше, бідніший менше, як нам, Речі Посполитій, так і вельможним чи уродзогоним нашим остерським

старостам, віддавали, платили й несли, також уряди над право і слушність не обтяжували, наказуємо. Тоді, піддавши під магдебурзьке право наших остерських міщан, звільнюємо їх від гродських, земських, трибунальських і всіх інших судів, до котрих вони з права не належать, чинимо вільними. При цьому нам були показані автентичні пергаментні привілеї, як от перший від найяснішого Сигізмунда Третього, пана отця нашого, виданий у Кракові на вальному сеймі роки Божого тисяча п'ятсот дев'яносто п'ятого дня п'ятнадцятого березня, який містить у собі конфірмацію і проголошення першого привілею святої пам'яті найяснішого польського короля Сигізмунда Августа, прадіда нашого, наданого у Вільні дня двадцять сьомого місця липня року Божого тисяча п'ятсот шістдесят другого тим же остерським міщанам на вільність від мита всяких товарів, риб, як сушею, так водою (привезених). Привілей писаний по-руську, рукою найяснішого святої пам'яті цього ж нашого пана отця підписаний і восковою коронною печаткою, висячою на шнурі, стверджений. Другий від цього ж найяснішого святої пам'яті нашого пана отця у Варшаві дня двадцять шостого місяця березня року від Різдва Божого тисяча шістсот двадцять сьомого виданий на торги і два ярмарки щорічно, тобто один на свято Водохрещі або Трьох королів, другий на десяту п'ятницю після Великодня згідно з руським календарем з описом певних повинностей, рукою короля його мості підписаний і коронною печаткою у бляшаному обрамленні, висячою на шнурі, затверджений. Третій від найяснішого брата нашого Владислава Четвертого, польського короля, і в той час обраного великим царем московським, у таборі під Смоленськом над Дніпром даний дня восьмого місяця лютого року від Втілення Господа Христа тисяча шістсот тридцять четвертого, який містить у собі підтвердження прав на вільність від мит, автентичний, рукою цього ж найяснішого пана нашого брата підписаний і коронною печаткою, прив'язаною на шнурі у восковій оправі стверджений. Четвертий від цього ж короля його мості Владислава Четвертого, обраного великим царем московським, у Глоскові дня двадцятого місяця листопада року Божого тисяча шістсот тридцять четвертого затверджений, який містить у собі апробацію привілею святої пам'яті нашого пана отця вище описаного на два ярмарки і на торги, що відбуваються щосуботи з кондиціями там же описаними, рукою цього ж короля його мості підписаний і меншою коронною печаткою, у бляшаному обрамленні підвішений, стверджений. П'ятий від цього ж найяснішого Владислава Четвертого, нашого пана брата, у Варшаві дня дев'ятого місяця червня року від народження Дівою Сина Божого тисяча шістсот тридцять п'ятого наданий, який включає в себе

підтвердження люстрації міста Остра тисяча шістсот десятого, рукою як багато разів згадуваного нашого пана брата підписаний і меншою коронною печаткою у мідному обрамленні стверджений. Оскільки всі ці привілеї явні, ясні і не мають жодного сумніву чи суспіції, ми вирішили їх зміцнити нашою королівською владою і авторитетом й ствердити. Це нинішнім нашим листом (в quantum з правом нашим посполитим згоджуються і в їх уживанні були) стверджуємо і зміцнюємо, щоб в подальші часи мали свою вагу, права наші королівські, Речі Посполитої, римського католицького Костьолу, також і уродзоних наших остерських старост цілком зберігали. На що для ліпшої віри, ваги і певності нашою королівською рукою підписуємося і доручили ствердити коронною печаткою.

Дано в Острі під час нашого перебування дня двадцять шостого місяця грудня року Божого тисяча шістсот шістдесят третього, панування нашого королівського польського п'ятнадцятого, шведського – шістнадцятого року.

Ян Казимир, король.

Місце великої коронної печатки, воскової, в бляшаній формі, висячою на шнурі.

Стефан Ганкевич, секретар і писар його королівської мості».

(Руська (Волинська) Метрика. Книга за 1652–1673 рр. Острог-Варшава-Москва, 1999. № 134. С. 359–363. Див. також: Мищик Ю. Хто й коли надав магдебурзьке право Козельцю і Остру. С/Л. 2019. № 6. С. 65–67)

№ 7

1663, грудня 2. – Остер. – Універсал короля Речі Посполитої Яна Казимира Козельцю (регест)

«Ян Казимир і т.д.

Ознаймуємо (початок універсалу майже тотожний остерському – Ю.М.).

«А що не тільки нашим королівствам, але і всьому світу явне є наше старання, як ми пильне око мали все, щоб ці держави (хоча ми їх посіли на початку нашого панування замішані громадянською війною), в цілості, в мирі і доброму уряді, коли Бог благословив наші праці, щоб ми тяжкі і тривалі внутрішні війни, які нищать і вважають пожирають внутрощі нашого королівства, також напади іноземних держав з особливою Божою поміччю.... щасливо заспокоїли... А що наше місто, яке називається Козелець, засноване понад тридцять років уродзоним

Стефаном Аксаком, остерським старостою, досі через різні перешкоди правами і добрим порядком не укріплене, тоді ми зичачи, щоб згадане місто Козелець першу окрасу взяло на себе і як своїх фортуна чим далі, тим більше посилювалося, потугу і оборону проти неприятельських нападів, а потім зміцнившись під різні українні тривоги могло бути притулком для жителів всієї околиці, на супліку славних Олександра Івановича Долинського, Самійла Брилевича, Тимофія Юрковича, Григорія Василевича, Карпа Колесниковича, Василя Коропка, Юрія Івановича, Павла Григи, Івана Чамарного, Трохима Яскевича, Петра Созоновича суплікуючих від свого і всього міста Козельця іменем, а за посередництвом і думкою наших панів радних, які тоді були при нашому боці, ми задумали надати права, вольності і добрий уряд, як і надаємо. А насамперед право німецьке або швидше магдебурзьке і саксонське право всім цим козелецьким міщанам і жителям приділяємо і даємо на вічні часи». (Далі знову йде текст, майже тотожний попередньому універсалу – Ю.М.)

«Бурмістра, райців, віта, лавників, гмінних економів або шафарів, підскарбіїв та інших міських урядників щоб самі між собою кожного року на новий рік і свято святого Василя згідно обирали людей гідних, мудрих, осілих і поштивих *seruata pluralitate* або підтверджували давніх, а обраних кандидатів на бурмістерство і війтівство презентували тільки нашому теперішньому чи потім будучому уродзonomу остерському старості або його намісникові». (Далі знову йде текст майже тотожний попередньому універсалу – Ю.М.). «Щоб легший був тяжар і бурмістр з райцями могли мати краший уряд у місті, тоді згідно зі звичаєм інших міст дозволяємо їм обрати дванадцять мужів або гмінних з посполства, пристойних людей, які мають свою осілість в місті. Вони мають бути в усьому помічниками і радниками бурмістру і райцям, між котрими має бути значний чоловік і досвідчений старший, обраний і титулований, старший гмінний або народний трибун (*tribunus plebis*)... А респектуючи на праці й труди, котрі біля міського уряду бурмістр і райці часто мусять нести, їх, тобто бурмістра і райців, звільняємо від сплати чиншів, приватних міських податків, які здавна існують в інших містах. До цього прагнучи, щоб на ремонт міста, ратуші, доріг, брам, башти, парканів будь-яку мали інтрату, дозволяємо під ратуше. і коло ратуші мати повідерщизну, вагу для зваження всяких товарів, помірне, постригальне, воскобійню, купецькі крамниці, м'ясні й пекарські ятки, побудувати міським коштом для потреби і прикраси міста і в них за умовлений чинш торгувати, мажі з сіллю ставити, і дьоготь продавати тільки під ратушею, а не деінде, мають продавати.

Під цією ж ратушею можуть мати публічний підвал, у котрому можуть шинкувати для порятунку міста різними горілками, медом, пивом й вином. Міщанам же всім, як старшим, там і молодшим, і кожному з них зокрема даємо вільність і дозволяємо, щоб своїх власних добр як рухомих, так і нерухомих, придбаних або спадком чи якимось іншим способом набутих, вживати, дати, дарувати, продати, замінити, всілякі торгівлі й купівлі як в своєму місті Козельці, так і по інших коронних задніпрських містах, як суходолом, так і водою без сплати приватних мит і незвичайних ексакцій (за винятком нашого і Речі Посполитої мита, котрі мають сплачувати) провадити, купувати, перекуповувати, торгувати без всякої перешкоди. Для цього вільно буде козелець ким міщанам мати бровари, варити й шинкувати пивом та медом, також палити горілку і оптом чи гуртом продавати кому хочуть, шинкованне ж горілки залишаємо при самій ратуші. Ремісникам також, тобто золотникам, кушнірам, шевцям, кравцям, столярам, теслям, різьбярям, токарям, стельмахам, колодіям, ковалям, слюсарям, кочегарам, пекарям, різникам, пивоварам, медоварам, склярам, гончарям, ткачам та іншим будь-яким згаданим ремісникам закладати братства або цехи, писати собі артикули (статті) для доброго урядування в цехах й подавати, презентувати їх для уваги міському радецькому уряду чи слухні вони чи ні. (далі йде текст подібний до остерського універсалу – Ю.М)

«...ухвалюємо в цьому ж місті Козельці чотири ярмарки на рік: перший в провідну неділю після Воскресіння Господня; другий на запусі святого апостола Петра; третій на Успіння Пресвятої Диви Марії, Богоматері, тобто н Успіння, четвертий на масницю, тобто в зимові запусі, а кожен з них має тривати повних два тижні. Також два торги щотижня, тобто один в понеділок, а другий у п'ятницю дозволяємо мати й відправляти. На котрі ярмарки й торги так, як описує посполите право, вільно купцям і людям всякого стану, як і стороннім іноземцям, звідусіль з всякими товарами, напоями, будь-як названими (аби тільки такі особи не бували, котрих посполите право відкидає) суходолом і водою приїжджаючи, перебувати, торгувати, замінити, котрим під час ярмарків і торгів, також під час дороги їдучим і назад повертаючимся, ми гарантуємо всіляку безпеку, чога мають пильно перестерігати самі наші уряди як замкові, так міські. Врешті, щоб вище надані нами вольності, права і порядки були збережені, для печатування всіх справ і екстрактів дозволяємо їм мати дві печатки: одну для бурмистра і всього радецького магістрату більшу міську, на котрій має бути козел з малими рогами, між ріжками котрого має бути вірізьблений значний хрест, а біля козла й хреста напис: печатку міста

й. к. м. Козельця. А печатку має завжди бути при самому бурмистру. Другу ж подібну печатку меншу дозволяємо, а напис довкола: вийтівська печатка Козельця Вона має завжди залишатися при вийті. Також на міській хоругви має бути козел з ріжками і з хрестом намальований на білому полі. А що місто Козелець має мало землі, то посаджене на власних остерських ґрунтах і полях. У цьому пункті пошлемо наших комісарів, щоб вчинили поміркування між містом Остром і Козельцем, розмежували на вічні часи, що належить Остру, а що Козельцю. (далі йде текст майже тотожний остерському універсалу – Ю. М.)

Дано в Острі під час нашого перебування дня двадцять дев'ятого місяця грудня року Божого тисяча шістсот шістдесят третього, панування нашого королівського польського і шведського шістнадцятого року.

Ян Казимир, король.

Печатка великої коронної печатки, в бляшаній банці, висяча на шнурі.

Стефан Ганкевич, його королівської мості секретар».

(Руська (Волинська) Метрика. Книга за 1652–1673 рр. Острог-Варшава-Москва, 1999. № 133. С. 353–359. Див. також: Мищик Ю. Хто й коли надав магдебурзьке право Козельцю і Остру. СЛ. 2019. № 6. С. 68–69)

№ 8

1668, листопада 6 (жовтня 27). – Стародуб. – Рішення стародубського полковника Петра Рославця

«Копія козака сотні І полкової Илариона Омелкова.

Діялося в Стародубі октоврива двадцат сегого тисяча шестсот шестдесят осмого року.

Передо мною, Петром Рославцем, полковником Войска Запорозкого стародубовским, ставши очевисто Стефан Федоренко, обыватель кгарцовский, и Михайло Никитович, козак з Борознина сотні Стародубовской, сами пред себе сознавши, реч свою подали, же в прошлом тисяча шестсот шестдесят шостом року септеврива первого дня за позволенем стародубовского воеводы ново на реці Росусі под Борознином, нижей села Росухи, млин своїм коштом а накладом збудовали и греблю заняли. В котором млині колес дві, хлібомелное и валушное при одном камени постановили и от того ж воеводы за працю и мозуль свои слободи в оном своем млині по первое число септеврива в року тисяча шестсот шестдесят осмом позволенем уживавши и выдержавши послідший термин от воеводы назначоний, нам самом

сповистили и писма от нас на часть свою мелницкую жадали. Теди взглядох и праці и кошті на жадане их мелницкое части не отдаляючи от них, в вичност им заховуючи, надали и уважовали, же до скарбу войскового дві мірочки з каменя и з валюшни дві части отдаючи в оном млині, третеею частью владіючи одними роки и з валюшни часть ку пожитку своему мают брати и пожитковати (...)»* и с того до скарбу войскового мают платити. В том их и потвержаем битъ волно части третей мелницкой ни от кого перешкоды и в отракті (?) не міли и яко хотячи оного яко своею владіли и к найліпшому своему пожитку оборочали и міл бых и хто ото ку праву отзиват, таковий под виною на вряд слушающий речи sprawy коп шестдесят грошей платити мает. На цо задля стверження и певности ліпшее сей наш лист реченним мелников с подписом руки нашей и при печати дали.

Діялось в Стародубові року, мѣца и дня вышей описанних.

В подлінном подпис таков:

Петро Рославец, полковник Войска Запорозкого стародубовский.

Свідетелствовали: хоружий полковий Григорий Савіцкый.

Вахмистр Иван Ващинский (?).

Такову подлінную крепость по засвідителствованіи от комиссії принял и росписался козак сотні полковой Дорофей Ларионов син Омелков».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50457. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «мисто печати»)

№ 9

1669, лютого 6 (січня 27). – Глухів. – Купча

«Я, Иван Гаврилович ис сыном своим Иваном, мещане и обывателе глуховские, чиним явъне и свідомо сим нашим писмом, кому то потреба відат тепер и в потомные часы, иж есмо з доброй воли нашей продали третью част у млину, стоячом гребли пана и пастыра новгородского и всего Сивера, в сели Полошгъках на риці Слипороді, к тому теж ис полем и з дворищем и зо всем осадовем за с[уму] готовых грошей, то ест за золотых сто личбы литовской[...]. Продал есми ему самому Филипу Охрімовичу Гру[дяці, жо]ні его и потомству его. Волно ему, гді хотя п[родат] и дароват, и кому хотя продат и на свой пожиток об[ернут] яко свое власное. До которой продажи третей части у[...мено]ванного Ивана, так теж и во всем осадові помененой сам ся[...] субмитовал вічными часы помененного Филипа Груд[яку...] не турбоват и во

вшеляких місцах ни в чом не гамоват. На що для [лі]пъшой віри и певности сий мой добровольный запис даю менованному Филипу Грудяци при людях зацных и віри годных: при пану Филипові Уманцу, на тот час сотнику глуховскому, при пану атаману городовом Данилу Рубану и при войту глуховском Федору Яковлевичу, Данило Ясмовский, Степан Осипович, Михайло Лескович, шапочник, Степан Михайлович, могоричники оные персоны.

Діялося в Глухови року 1669 мсця ануария 27

Устне и очевисте прошоный о подпис руки от вышменованного Ивана Котляра Гавриловича Кирил Корніевич, писар глуховский, рукою

А к сему то запису устне и явъне прошоный от Ивана Гавриловича Роман Михайлович о подпис руки, козак и обивател глуховский.

Устне прошоный от того ж Ивана о подпис руки Карп Яковлевич Шаравара, мещанин глу[ховский].

Устне и явъне прошоный от Ивана Гавриловича Роман Михайлович о подпис руки, козак и обивател глуховский.

Устне прошоный от того ж Ивана о подпис руки Яков Романович Рыхлик, писар сего запису».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50459. Оригінал, завірений підписами і печаткою)

№ 10

1669, вересня 17 (7). – Глухів. – Угода про примирення

«Року тысяча шестсот шестдесят девятого мсця септеврия сегого дня.

Перед нами, врядом города Глухова, меновите передо мною, Яском Михайловичом Жураховским, сотником Войска Запорозкого глуховским, а при мні будучим Омеляном Ивановичом Жураховским, атаманом городовым, так теж Федором Яковлевичом, войтом глуховским, и при иных людех зацных и віри годных, при пну Данилу Есманскому, козаку и обывате[лю] глуховском, и при Ходку Щебрянском та теж и при пну Степану, [...]ріку полошковском, иж що была спорка и турбация Михалц[и....]ченку с пном Филипом Грідякою за заслужоное свое зо трина[...] літ, за которую заслугу его во всем ему досит (...)*[...] меновите во всіх трох руках под онои ниве ув одной руці под горунови[...]ром из засівом, полтори осмачки жита, у другой руці у Есманском [...вер]ху(?) ниву дал засіяна яриною осмачки дві овса [...] то проса[....] и в третьей руці целины осмачок на сім ему, Михалце, у

вічност за грошей золотых двадцат, вола, коровы дві, третью телицу, свиней о[см...]рицатеро, пол одинадцота золотого на двоих одежи дадем ему, Михалку, найпірви жупан, кожух, сермягу и все що колвек было потреба за[...] всем тое ему, Михалце, за заслугу его зоплатил. На що для ліпшой віри и певности их, обох сторон, слушное в заплаченю его, Михалки, заслуги поеднане казалисмо до книг міських глуховских зописат и выписавши с книг, випис казали дат ему, Михалце, пну Филипу Гридяце на себе вічний зопис, абы его в том яко его самого, так малжонку и потомство вічними часы не турбовал. При выш написаном уряде и людех зацных писан в Глухові року и дня выш описаного с подписом рук и при печати [...].

Лаврентий Захаревич Долинский, писар на тот час будучий глуховский, руку свою приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50462. Оригінал, завірений печаткою.)

№11

1675, квітня 20 (10). – Ічня. – Купча

«Року тысяча шестсот сімдесят пятого мсця априля десятого дня.

Перед нами, Остапом Золотарем, вуйтом, Ониском Коронвичем и Мартином Редкою, бурмистрами на сей час будучими иченскими, ставши очевисто Хвеско Білоцеровец сознал речевисто до сего запису, иж продал сіножат свою власную, никому ни в чом не заведенную, над Удоем помеж Василиевого Грицищенковой сіножати лежачую. Которую купил был Білоцерковец и Ива[на] Яценка посполу з Гришком Антоненком. Прето кром Гришковой половицы свою половицу сіножати и лозу понад рекою Удаем Давыду Петровичу за вусим золотых полскою личбы вічними часы. На чом для вшелякое даня віри и далшой памяти и сее писмо Хвеско Білоцерковец перед нами, вышей описанным урядом, и при печати міскою Давыду Петровичу для спокойного ему тое сіножати уживаня даем.

Писано в Ічні року и дня вишей описанного.

Устне прошоный от Федора Білоцерковца о подпис руки Федор Пісоцкий рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50668. Оригінал завірений підписом і печаткою)

№12

1675, квітня 30 (20). – Стародуб. – Купча

«Выпис с книг справ міських стародубовских права майдебурского. Літа от naroження Сна Бжия тысяча шестсот семдесят пятого мсца априля двадцятаго дня.

Перед урядом міским его црского пресвітаго влчства стародубовским, передо мною Иваном Михайловичом, войтом, Лаврином Яковлевичом, Тимофіем Игнатовичом Нагаскою, бурмистрами, райцами, лавниками, ставши очевисто Александра Григориевич Голиченок, козак полку Стародубовского, доброволне признал в тот способ, иж продал половицу двора своего власного, светлиц дві передних и комору, никому ни в чем не пенную и не заведенную ни в какой суммі, стоячий в місті об межу з одной стороны от Костантия Ларионовича, небощика, бывшего войта, а з другого боку од ринку против шпиталя, за певную готовую, сполно до рук моїх одличоную, сумму пнзей, то ест за коп сімъдесят грошей личби литовской монети доброй пану Василию Яковлевичу, мещанину стародубовскому. Од которого подвора помененый Александра Голиченок, оддаливши себе самого, жону и покровних своих, вічними часи не мает упоминатися и встренту міти. Волно пожитковат ему, Василию самому, жоні и потомком и жадним кривним на вічніе часы албо теж продат, дать, даровать и ку своему пожитку оборочат. Просили зобополне, абы до книг міських стародубовских было записано. А по записаню и сей выпис з тых же книг ему, Василию Яковлевичу, мещанину стародубовскому, з подписом руки мене, войта, писара міского при печати врядовой для подпартия ест видан. Писан в Стародубі.

Иван Михайлович, войт стародубовский, зо всім маистратом.
Иосиф Мартинович, міщанин, стародубовский писар».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50669. Оригінал, завірений підписами і печаткою)

№ 13

1675, липня 13 (3). – Стародуб. – Купча

«Выпис с книг справ міських стародубовских права майдебурского. Літа от naroження Сына Божого тысяча шестсот семдесят пятого мсца июля третого дня.

Перед нами, урядом міским его црского пресвітаго влчства стародубовским, перед нами Иваном Михайловичом, войтом, Лаврином

Яковлевичом, Тимофієм Игнатовичом Нагачкою, бурмистрами, райцами, лавниками и перед всіми сего року заседающими, ставши очевисто Александра Григориевич, прозиваемый Голиченок, жител и козак сотни Стародубовской, доброволне признал в тые слова сам на себи не с примусу, по доброй воли своей, иж продал другой части половицу дому своего власного никому ни в чом не пеннаго, и в суми не заведеннаго, (с)тосуючи до тоей половици двора, штом первой продал и на вічност подал, стоячий оной половици дому об межу з едной стороны через улку против зешлой памяти небощика Костантия Ларионовича, бывшего войта стародубовского, а з другого боку побоч Андрея Кузминича Косточки, за певную готовую до рук моіх сполно одобраную суму пнзей, то ест за коп сто двадцят грошей личбы литовской монети доброй, пану Василию Яковлевичу, мещанину стародубовскому. Од которой половичной часты другой дому поменений Александра, отдавши самага себе, жону и крвних своіх вічними не одзовними часи, не мает упоминатися и стренту міты. Волно пожитковат ему, Василию Яковлевичу самому, малжонци, потомком и жадным его крвним вічне албо теж продат, дат, дароват, заменит и на пожиток свой яко хотя обернут. Просили зобополне абы до книг міських стародубовских было записано. А по записаню и сей выпис з тых же книг ему, Василию Яковлевичу, мещанину стародубовскому, з подписом руки мене, войта, писара міского, при печаты врядовой для подпартя ест выдан.

Писан в Стародубі.

Иоан Михайлович, войт стародубовский, за всем майстратом
Иосиф Мартинович м(...)* стародубовский писар».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50671. Оригінал завірений підписами і печаткою)

№14

1676, травня 20 (10). – Кролевець. – Купча

«Року 1676 мсца мая 10 дня.

Перед нам Яном Николаевичем Маковским, сотником кролевецким, Василием Яковлевичом, атаманом городовым, Иваном Шмайданом, войтом, Михайлом Роменъцем и Гапоном Горъбаченьком, бурмистрами, врядом кролевецким, тудеж при бытности так товариства, яко и міщан немало, на тот час на справах міских засядаючи, постановывъшися очевисто Иван Никифорович Лучинец, міщанин кролевецкий, сознانه

свое добровольное учинил, иж продал поля своего власного ныв седм, лежачого в кгрунті кролевецким, во всіх руках славетному пну Константыю Ивановичу Голубу за певную сумъму, исполно до рук моих отличеную, то есть талярый тридцать, ему самому, жоні и потомком его на вічъные, а непорушонные часы з волним шафунком и обовязком от каждого такового хто бы міл уступовати до оной добровольной продажи моей, варую [...]им власным коштом и накладом (в каждого уряду) отбувати и очищати [...] жона моя, яко и потомки мои и с кревних ближних и далних жадного [...] до пна Константыя не міли. Волно ему яко актору и деръжавъци вс[...] поссессией міючи и дыспозыцией яко хтіт ведлуг умислу своего шафо[вати...]. При которой продажи моей (а на тот час при зебраню до выш намененного уряду) бы[ли] люде зацные и віры годные, Конону Ивановичу, Евстафию Лукъяновичу, Ивану Макаровичу, Лукашу Ивановичу, Ивану Кунашовичу, Василию Бабыченку и при [инных] немало будучих и неименованных. Що просили нас о актыковане запис так виш менованного уряду, яко и подукуваннх (?) особ, щосмо казали записати и выдати пну Константыю Ивановычу с подписом рук писара міских и притыснением печаты міской кролевецкой, яко и есть выдан року и дня звыш пысанъного. [...]. Максименко, писар міский кролевецкий, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50470. Оригінал завірений печаткою. Запис на звороті: «Купчий запис на сім нив во всіх руках пну Костантию Голубу от міщанина кролевецкого Ивана Лучинца»)

№ 15

1676, травня 26 (16). – Батурич. – Підтвердження купчої

«Року Бжого тысяча шестсот сімдесят шестого мсця мая шестогонадцет дня.

Ознаймовал передо мною, Яреміем Андріевичом, сотником батуринским, помененний Пархом Перека, обывател візду нашего Батуричского, з Митченок, иж закопал (описка, слід читати «закупил» – Ю.М., І.Т.), на Тютчи прозиваемой, лежачую подле заджели (?), на которую сіножат упрсил нас урядовне, абы ништо ему жадною перешкодою не бил в кошеню з обывателей митченских, так и инших людей, бы жадной ништо не міл (?) утички до тоей сіножати, а ежели би хто мал отдаляти Пархома Переку вишей помененного, на такового заруки покладаем до шкатули войсковой талярей сорок и комишин в фляк (?) сто. Для ліпшой зас певности казалим и печат свою приложит.

Діялося в Батурині року и дня вишей описанного.

Ярема Анъдріевич, сотник батуринский, Федор Білик, атаман городовой».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50471. Оригінал завірений печаткою. Запис на звороті: «Купчая от Гички на сіножат надтютчковскую. Року 1719 декаврия 16»)

№16

1677, грудня 20 (10). – Лохвиця. – Випис з лохвицьких міських книг, який містить у собі купчу

«Екстракт з книг лофицких на двор от Михайла Ханенка купленние.

Випис з книг меских лофицких уряду міського от Нароження Сна Бжого тысяча шестсот сімъдесят девятого місця декаврия 10 дня.

На врадї ншом лохвицком пред нами Андреем Гамалієм, сотником Войска его црского пресвітлого влчства Запорозского лохвицким, Иваном Куцкевичом, атаманом городовим, на местцу войтовом, Иваном Дзюкгавлом, приказним, Леском Сінником, Иваном Иченским и Леском Улізком, бурмистрами, и за упрошеннем при битности в Бзі превелебного его мил. гдна отца Иоанна Стефановича, протопопи лофицкого и лубенского, и многих особ зацних, на тот час будучих, міючи злецене учтивий пн. Стефан Свидерский, міщанин нш лофицкий, з притомностю посланного особы п. Василия Скиндера з Батурина, в диспозит (?) нижей описанних кгрунтов повірених, станувши очивисто, сознали явно, ясно и непримушоно ку записанню до книг меских лофицких, иж за изволением его млсти славного п. Михайла Ханенка, товариша Войска Запорозского, добродія и приятеля ншого, продалисмо двор з кгрунтом, сливет александровский небощиковский именем его мил. п. Михайла Ханенка, его власний нікому ні в чом не пенний и не заведенний за сумму личбы литовской талярей сто грошей против церкви Бжой Всемлстивого Спаса з межи дворов от ринку п. Павла Ясилского лівой стороны, а з правой честного гспдна отца Федора Якимовича, пресвітера той же церкви, плецом от улицы до улицы скруз лежачий, в Бгу превелебному его млсти гсдну отцу Макарию Русиновичу, игуменови Всемлстивого Спса, обьители стия Мгарския з братиею в вічність и юж се того двора вирикаем, а его млсти отцу игуменови из братиею волно тим домом, в місте Лофици именованним, вишей местцу лежачим яко хотїти диспоновати, дати, даровати, заміняти и на який же колвек пожиток свой обернути и просили нас обї стороны о записане

и подтвержене сим писанием. До чого ми схиливши, казалисмо до книг міських лофицких приняти и потребующей стороні екстракт видати.

В ратушу лофицком року и дня виш писаного.

Кирикгован з книгами, Кирил, писар лофицкий».

(ЦДІАК. Ф. 137. Оп. 1. Спр. 127. Арк. 176 зв.-177. Внизу документа намальовано два кола, всередині яких написано відповідно: «місто печаты», «місто печаты судовой»)

№ 17

1682, лютого 25 (14). – Сосниця. – Купча

«Року Бжого тысяча шестсот осмдесят второго мсца феврал(я) четвенадцетого дня.

Пред нами, урядом ншим міским сосницким, пред нами Павлом Кричевским, сотником сосницким, Кузмою Кондратовичем, войтом сосницким, Григорием Кондратовичем, Иваном Даниловичем, бурмистрами, и при бытности Василем Тимофіевичем, ктитором Сто-Троецким сосницким, ставши очевысто Даниел Сухомлиненко, жител и товариш войсковый сосницкий, чинил доброволную оповедь, иж свое власное займище у Ворониже з середним окном млиновым з частю належачое сіножати до того окна на реці Есмані против ліса Трояна продаю и в посессию подаю пну Ивану Холодовичу, мещанину и купцу воронизкому, за певную сумму талярей двадцят сполна личбы полское у вічност. В том варую, абы я сам, жона и діти нши, и с крвних нших близких и далеких не втручалис и жадного утиску пну Ивану Холодовичу не важилис чинити под совітою заплаतोю сумми виш мененое. Волно будет пну Ивану Холодовичу тим займищем и на нем застаючим окном млиновим ему самому, жоні и потомству его вічне диспонувати, цале деклярую. Мы, уряд вишменений, чуючи доброволное Данила Сухомлиненка сознание в продаже займища у Воронижу з середним окном и частю належачой сіножати и з прозбы его ж казалисмо записати и стороні потребующей з подписом рук и притисненем печати урядовой выдати.

Писан в Сосниці року виш мененного.

До тоей sprawy уряд подписался:

Павел Кричевский, сотник сосницкий.

Козма Кондратович, войт сосницкий, з бурмистрами».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50478. Оригінал завірений печаткою)

**1682, липня 25 (15). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника
Семена Самойловича**

«Семион Иванович, гетманич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества и Войска (!) Запорожского стародубовский.

Пнам обозному, суди, асаулові, сотникові, полковым атаманові городовому, также войтові зо всім магистратом стародубовским, а именно чуйковским жителям и всим кому тилко о том відати належатимет, сим моим ознаймую писанем, иж презентовали предо мною пнове Михайло и Иля Рубцове, товариство значное войсковое и жители стародубовские, писма од прошлых старших себѣ даные на грунта одни Чернооковские за Татарским шляхом, а другие Брахловские за ричкою Соловою лежачие, о которие то грунтѣ жители села Чуйкович, в тож товариство войсковое, именно Петр Дмитрович, Семен Грыгоревич, Степан Григоревич и иншие з ними, Рубцами, завод правный чинили, менуючи тые кгрунта кождий з них за свое власние, хотячи теды досконале видати чие б власне овые кгрунтѣ милі (?) з них быть и завод тот успокоити, з умыслу од боку моего пна Тимофея Алексеевича, атамана городского стародубовского, на ревизию посылале, пред котором старынъци, именно Семен и Андрий Марченки, Алексий Олиошин, жители тимоновские, о кгрунта чернооковские за Татарским шляхом лежачие, в ревизии такое учинили признате, же мы, мовит, на знаки в кгрунтѣ Чернооковском границы, ими ж (?) теж старинец четвертий Семен Решко, житель чернооковский, в тые слова признал, же, мовит, Чернооков за лядское державы был пна ніякого Стравинского и же прави чернооковцы почали були по дереву своити и землю. З яких мір прави Стравинский семдесят пчол в соснах чубковских казал выдрати, мовячи так: поневаж праві вы землю мою ходіте власную по дереву своите, побережыте ж, мовит, свое и дерево з моей земли, а перенесите на свою землю Чупковскую, моее купленое не нарушаючи. О кгрунта зас Брахловские з ревизии тое ж не иначе показалос, тылко тые ж выш помененные старинцы так признали: же праві граница Брахловская од Черноокова идет, взявши з Снова у верх річки Сомовою, з Сомовы у Воронец, з Воронца у Стративу, з Стратива у Лог, з Логу суходолом дубровою у Черемешку, з Черемешки зас у Снов правым боком – все Брахловская земля, дерево зас суплетное (?), то есть Брахловская и Чупковская земли прави чупъковцями не маш и не (?) раз так не было, що под обовязками сумменя своего признавали, чубковцы зас же ани сами через себе, а ни оними старыковцами з стороны того не

довелі, жебы тые кгрунта, опроч их в них волного им походу до дерева бортного з давных часов и тепер мают (?) им принадлежат. Овшем надаремно з ними, Рубцами, завод правний о тое чинилі. Узнавши, оддаляем цале чубковцов од овых кгрунтов, а схиляючыс як до признатя старынцов выше менованных, перед зсыланими од боку нашего пном Тимофием Алексеевичом учиненнаго, так и до писм им, пнам Рубцам, на ужыване тых кгрунтов, здавна од старших даных, а до того уважаючи их у Войску Запорозком прислуги, мененъные кгрунта пры их, пну Михаилу и Илии Рубцам, цале заховуем, позволяючы оним по прежнему владити и спокойне пожитковати. Що и сим писанем нашим ствержаем, докъладаючи то: ежели бы чубковцы после сее правное децызьи важилися их, Рубцов, о тые ж кгрунта турбовати, албо завод який колвек о оные вщынати, вины неодпустне тысячу талярей до шкатулы войсковоы повинны будут заплатити. На що и сее наше письмо пры печати полковоы с подписом власною нашею руки потребоуемой стороны, то ест пнам Рубцям, далисмо.

Писан в Стародубі мсца июля 15 дня 1682 року.

Звыш менованный полковник стародубовский рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18390. Дві копії кінця ХІХ ст. Внизу документу запис копїста: «Музей укр[аїнских] дреwn[остей] В.В. Тарновского черниг[овского] губ[ернского] земства, рукопис № 77, копия XVII–XVIII в.»).

№ 19

1683, березня 19 (9). – Стародуб. – Ухвала стародубського міського суду

«Запис на стародубском городовом уряді в присутствии городового атамана Тимофея Алексіевича.

Разділ между вдовой шептаковского сотника Анной Ивановой Васильевой и ея сыном Филиппом Васильевичем 9 марта 1683 года.

Року 1683 місяца марта 9 дня.

За відомостю и зсланем от велможного добродія нашего его милости Семиона Ивановича, гетманича, полковника Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого стародубовского, перед нами, урядом міским [...], перед нами: Самуйлом Ивановичем, суддею полковым, Тимофеем Алексіевичом, атаманом городовым стародубовским, и перед нами: Сергием Потаповичом, бурмистром, на той час на месцу войтом стародубовским, Степаном Тимофеевичом, райцами, лавниками, ставши очевисто Филип Василевич, козак и житель

шептаковский, при суплице, поданой велможному его милости пана полковнику стародубовскому, жаловал и доходил на Анні Ивановні Василиевой, матци своей, жителки шептаковской, бывшей сотници, по зестю з сего світа родича своего належной части отчизны, половици, яко в тестаменци описано. Против жалобы и дохоженя сына своего, также о нестатечности его, сына своего, супликовала, ижбы, доходечи од ней убозства, где якое потратил, а иные речи и позабырал себи сам, и при контроверсии своей, міючой пред заселыми особами у суду, мененная Анна Василиевая з сыном Пилипом, яко родичка, лагодне поступивши, во всим сынови своему поступила половицу, як в крунтах лежачих, так у рухомых речах, фантах и сребри, що было, в кгрунти пахатном, также в пожнях сеножатных, в добрих и худых загонах, ей половица, а сыну половица, также що есть пляц дворовый, в самом місте Новгородку лежачий, у звыкълых межах, ей половица, а сыну половица, и в том до того млина половицу, ей камень задний, а Пилипу, сыну ей, передний камень, валня одна ей, а другая сыну, ступы пшєнные ей дві, а сыну дві ступы, пашня голая, що есть в ямах, по половиці з сином, волов два сыну, старий и молодой, а сын жупан маєт матци отдати. И поступивши з собою лагодне, при отданю части половинной отчизны сыну своему, стоечи у суду пред заселыми особами, од боку панского зєсланными просилі уряду обідви стороны, абы то было писмом урядовым обваровано и стверженно, абы при частях половинных, яко вышей описано, зостаючи, в депозиту своим міли [...], далее не хотечи з собою алтеркации правной и гневу міти. Що тєды им на прозбу менєнных, як ей, Анны Василиевой, так и сына ей Пилипа, принявши их ласковое померкованє и прозбу, ствержаючи тє их половинные части, варуєм и умоцняєм урядовне держати собі спокойне, не мают уже о том з собою жадной альтеркации міти в каждого суду и права. Що писмом урядовым ствердивши, казалисмо до книг міских записать, и єсть записано».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18391. Машинописна копія початку ХХ ст. Запис копіста: «Протокул справ поточних, 1683 год», отгиск из «Черниговских губернских ведомостей» 1857 г., стр. 11–12»)

№ 20

1684, червня 19 (9). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Семена Самойловича

«Симєон Иванович, гєтманич, полковник Войска их црского прєсвітлого влчства Запорозкого стародубовский.

Пану обозному, суді, асаулови и сотникови полковим, так же атаманови городовому, тут же и войтови, бурмистром и всему маистатови стародубовскому и кому тилко о том відати будет належало, сим нашим ознаймуем писанем, иж міючи мы уставичную от пна Михайла и Илии Рубцов, братов рожоних, товариства значного войскового, в их заводах правних о кгрунта докуку, о которие от літ килканадцат право з собою ведучи, не могли помирковатися, тепер на их же прозбу для финального и досконалого межи ними о тие кгрунта успокоеня, з умыслу от боку нашего пна Тимофія Алексіевича, атамана городового, и Василия Романовича, товариша войскового, и Бориса Карповича, бурмиистра, стародубовских, иссилалисмо, за которих особ зосланем сами доброволне межи собою учинили, яко нам на писмі подали, угоду, котрой тенор (!) так в собі мает:

Року тысяча шестсот осмдесят четвертого мсця мая двадцат осмого дня.

Перед нами, Тимофіем Алексіевичем, атаманом городовим, и Василием Романовичом, товаришем войсковим, и Борисом Карповичом, бурмистром стародубовским, особами, от боку велможного его его (!) милости пна Симеона Ивановича, гетманича, полковника Войска их црского пресвітлого влчства Запорозкого стародубовского, на помирковане пнов Михайла и Илии Рубцов, братии родное, в кгрунтах их отчистих, зосланими, наперед пн Михайло Рубец пропововал справу свою в тот способ: иж, мовит, належит мнні певную част кгрунту Стобковского, в держаню и в владіню брата моего Илии будучого, и з тих мір, же ему болшая част противко части моей Полховское кгрунту поділеного инялося. На що пн Илия Рубец, боронячи части своей кгрунту Стобковского, так отповіділ: же я, мовит, того держуся, що на мене с поділу припало и пришло, на якое попарте и мунімента того поділу правние перед нами презентовал. Видячи теди ми, висланние особы, межи ними немалие алтеркації и посварние примови и, не даючи им до далших заводов правных вступу, до згоди приводили такое, жеби пн Илия Рубец кгрунту своего власного, що на его с поділу припало, щоколвек пну Михайлу Рубцу для випуску уступил, якож пн Илия Рубец за вислуханем так намови наше, яко и на указ, накланяючися до згоди, своего власного кгрунту Стобковского межи дорогами, одного городского (?) новопроложенного а другою, названною старим и давним шляхом Татарским, учинивши пята от реки Снови удовж до Ложков, отколя и повернулисмо, по половині уступил; одну половину, ідучи к городу по лівой стороні к дорогі новопроложенной, собі взял, а другую ж такую половину по правой стороні, к Татарскому шляху прилеглуу,

Михайлу Рубцу, брату своєму, уступил, з таким докладом, же и дорогу для границы, кождий з них част свою взявши, серединою мают до тых же Ложков положить. Якое их добровольное угоди и згодного помиркованя постановлене, на тот час при бытности пна Лавріна Борозни, товариша значного войскового, кгда сталося, обох сторон питалисмо: если контенти зостают тоєю своею згодою? Теди сполне отповідили, же конътенти, на що и руки собі один другому придали, тилко пн Илия Рубец того домовлялся и просил, абы Михайло, брат его, греблю на его власном березі и кгрунт в Пловні (?), которую син его, Михайла, Иван,упором почал засипати, росказал преч роскопати. До чого пн Михайло Рубец охотне наклонился и приступил, мовячи так: Мні з поділу річка Бобковская, а ему, Илии, брату моему, противко тоей річки Бобковского Плотнянская річка тако же з поділу инялася и пришла; зачим один другому не повиннисмо и наименшее в річках и ни в чом чинити перешкоди, где и сюю греблю брату моему Илии позволяю роскопати. Где и повторе на одержане своей добровольной угоди руки давши, просили нас обі стороні сполне, абысмо тую их угоду и записали, що ест и записано.

Писан в Шамовці року, мсця и дня вижей писаного.

Жебы теди тая их добровольне перед висланими нашими особами учиненая угода и нам до потверженя од них же поданая, статечне и ненарушне в потомние часи трвала, сим нашим так ствержаем и варуем писанем, иж если би яка сторона после сего часу болш сміла и важилася сюю анігилиовати угоду и наше нарушати потвержене, удаючися до права, то не тилко повинна будет част добр своих кгрунтових тратити, але к тому еще тысячу талярій до шкатулы войсковой тая ж неотпустне мает заплатити. Що для ліпшое моци и твердости кождой зособна стороны сие наше писане при звиклой печати с подписом власное наше руки далисмо.

Писан в Стародубови 9 иуния 1684 року.

Звиш менованный полковник стародубовский, рукою. М[істо] П[ечати]».

(IP НБУВ. Ф. II. Спр. 18394. Копія кінця XIX ст. Внизу документа запис копіста: «Музей укр[аинских] древн[остей] В. В. Тарновского черниг[овского] земства, рукописи № 71, подлинник»)

1685, березня 26 (16). – Кролевець. – Випис з кролевецьких війтівських книг, який містить купчу

«Випис с книг ратуша кролевецького войтовских
Року Бжого 1685 марта 16 дня.

За відомом пна Костянтина Ивановича Голуба, бунчучного Войска их црского пресвітлого влчства Запорозкого енералного, перед нами Иваном Николаевичем Маковским, сотником кролевецьким, Калеником Федоровичом, атаманом городовым, Петром Ивановичом, войтом, Григорием Мартыновичем и Стефаном Ювъхимовичом, бурмистрами кролевецькими, постановившыся очевисто Дацко Ващенко, жител и козак наш кролевецький, обополне с Тимошем, рононым меншим братом своїм, нам, зуполному урядови кролевецькому, чинили оповедь, иж на реці Рети низше Резникового млына, а вышшей его млсти пна бунчучного и Аверченкового, гребля их положенем застаючая. На которой гребли кул двы мучних, а третий ступний в клітці одной през небожчика Васка отца их сполне з небожчиком Василем Дейнекою их власьним коштом и працею обопольною на мененной гребли млин ест збудованный. С котрого розміровых прыходов так Васко небожчик, бывший хоружый сотні нашой Кролевецькой, як и Васил Дейнека, небожчик, значный товариш бывший сотні ншой и жытел кролевецький, они сами як товариши до смерти одбирали и ужывали. А по смерти их жоны и потомки их же аж по сее время половинную часть збирают и уживают. Зачим тепер Дацко и Тимуш Ващенки с порады своих приятелей и з свого обополного зезволения свою отцевъскую половинную часть млына, то ест камінь один и половину ступника, продали Григорию Дейнеці, козакови и жителеві ншему кролевецькому, яко ближшому до тоей своей же половины товаришевы своему за зуполную сумму готовых грошей пятсот золотых и талярей двадцяти. Ме[не]ные Ващенки при отобранню грошей своей отцовской проданной половинной части вічными часы выреклися, а Григорию Дейнеці тым купленным млыном ему самому, жоні и потомком его вічысте диспонувати, спокойне уживати и кому хотіти продати и даровати волно. Продажа добровольная и купля сая ест до книг наших міских кролевецьких записанная для памяти в потомъные часы и выпис с книг міских слово в слово выписавшы, при звыклой печати міской требующой стороні писарови міскому выдати велілісμο.

Діялося в ратуши ншом кролевецьком року и дня звыш описаного и пред выш мянованною енералною особою и пред зуполным урядом

ншим кралевецким.

Иван Миколаевич Маковский, сотник кралевецкий, руку свою приложил».

(НБУВ. Ф. I. Спр. 50480. Оригінал завірений підписом і печаткою. Записи на звороті: «Петро Григориевич, писар міський кралевецкий, рука власная», «Купчий випис з книг міських кралевецких Григорию Дейнеці на купление одного камня мучного и половины ступного на греблі на реці Реті между вишшою Голубинскою и Аверковскою, и нижшою Резниковою будучой, от Дацка и Тимоша Ващенков в року 1685 марта 16 даний»)

№ 22

1686, грудня 23 (13). – Глинськ. – Лист Якова Конотопа, комонного сотника, до Іллі Новицького

«Мсці пне полковнику комонный, добродію мой.

Поклон найнижший в. мс. мсці пана отдавши, посылаю с товариша вибравши по шагу ведлуг росказаня в. мс. добродія моего, золотих десят без чотирох шагов, которие пан обозный прислал з Роменщини, золотих сім без трох шагов, и в нас таляр вибралисмо без шага, не займаючи тих товариства, которие в Волошиновці десяток стоят, бо их мало и есть у селі завше. Тое в. мс. мсці пану ознаймивши, ласці в. мс. добродія моего отдаюся.

В. мсти добродієви моему во всем найнижший до услуг Яков Конотоп, сотник полку в. мс. мсці пана комонный.

З Глинска 13 декаврия 1686».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14529. Оригінал)

№ 23

1687, вересня 3 (серпня 23). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича)

«Універсал полковника Тимофея Алексієвича товарищу войсковому Никиті Иволгі на сіножать над р. Туросою при с. Буровскі 23 августа 1687 года.

Список с писма, каково дано Микиті, что прозывается Иволга, на сіножать ево, от пана полковника даного.

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их црского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Всему старшему и меньшему полку нашего товариству и кому тылко о том відати належати міет, сим моим ознаймую писаньем, иж Микита Матвієнко, товарищ полку нашего войсковый, житель села Бутовска (нині с. Бутівськ Клишівського р-ну Брянської обл. – Ю.М., І.Т.), прекладал мні скаргу на войта Душкинского и десятника Книвецкого. Которие якобы в час его, Микиты, в дому небытности, але войсковом на Крым поході, власную его сіножать отчизную, над рікою Туросною, от рубіжа Мічкова лежачую, на которую он и писма от антецессоров мает, хотячи завладіти, скосили помененного села жителями. Зачим на скаргу его, Микиты, перед мене занесенную, припозваные будучи, войт Душкинский и десятник Кневицкий, як сами до того зналися, же неналежне в помененную сіножат почали были втручатися, що и околичных сел жители и того свідомые твердили. Так я, уваживши его, Микиты, слушное за своим власным стоянье, при нем тую сіножать вічними часы заховаю, позволяючи ему, яко своим власным угодем, владіти и пожитковати. Відаючи теды о том, абы помененный войт и десятник со всіми посполитыми людьми в потомние часі в тую пожню не важилися втручатися, так же и никто жадного ему не чинил пренагабаня, міти хочу и пилю приказую.

Писан в Стародубові 23 августа 1687 году.

У подлинного приписано:

Звыш менованный полковник стародубовский рукою.

У подлинного – ж печать».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18404. Копія кінця ХІХ ст. знятаз копії. Знизу документа запис копійста: «Великотопальський архив кн[язя] В.Н. Долгорукова, опись именной Ломиковского, л[ист] 55; копия, писанная великорусским почерком»)

№ 24

1687, грудня 26 (16). – Глухів. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексійовича

«Копия.

Тимофей Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорожскаго стародубовский.

Всему старшему и меньшому полка моего товариству, а особливе пану сотникови новгородскому, атаманови городовому, войтови тамошнему и всім кому тилко о том відати належатимет, сым моим ознаймую писанием, иж респектуючи я недавния удачния у Войску Запорожском

пана Радиона Стефановича, хоружого сотни Новгородской, услуги, поперед до тих же его заохочуючи, позволием на прозбу его на сиром корени на речці Журавці и певном містці пененом у лисі, нижей села по річці же, называемого Журавки своим властным коштом и працею заняты греблю и послей ку пожитковосты и в скардтю (!) (можливо, треба читати: «вспартю» – Ю.М., І.Т.) дому своего построїти млин вешняк. Відаючи теди в (треба: «о» – Ю.М., І.Т.) таковой воли моей, абы ему, пану Радиону Стефановичу, войскованю (!) гребли и побудованю млина ниhto не важился ніякой чинити перешкоды и трудности, властю уряду моего полковницкого міти хочу и приказую. Для чего тие фундушовое мое ему с подписом руки моеї и притисненым печаты видалем писане в Стародубові 16 декабря 1687 –го року.

На подлинном тако:

Выш именованный полковник рукою стародубовский».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18401. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печаты». Другий список знаходиться там же № 18406. Внизу цієї копії документу намальовані дужки, всередині яких написано: «місто печаты», а зверху документу запис копіїста: «Универсал полковника Тимофея Алексеевича выданный хоружему Новгород-Северской сотни Родиону Стефановичу на занятие гребли и постройку млина в с. Журавке 16 декабря 1687 года». Внизу документа його ж запис: «Копия из древа о дворянстве рода Сахаров в архиве чернигов[ского] двор[янского] депут[атского] собрания»)

№ 25

1688 (?), січня 24 (14). – Стародуб. – Универсал стародубського полковника Тимофія Олексієнка

«Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Всему старшому и меншому полку моего товариству, а особливе пану войтови стародубовскому зо всіми майстратовими особами и комутилко о том відати надлежатимет, сим моим ознаймую писанием, иж подлуг універсалов давних бывших антецессоров моих панов полковников стародубовских, позволяю пану Тимофію Улізкови, хоружому нашему полковому, за его давние и значние в Войску Запорожском услуги селцем Пихторовкою зо всіми до его принадлежностями спокойне владіти и пожитовати, відаючи теди о том, абы [в] владінию и по ужиткованью того села до ласки самого ясневелможного добродія его милости пана гетмана, тудеж войсковой и моеї ниhto ему, пану хоружому,

найменшою не важился быти перешкодою, міти хочу и властью уряду моего приказую. Войт зась пихторовский зо всіми тяглими мужами абы инному никому, але ему, Улізкови, всякое отдавал послушенство, не отказуючи ни в чом противенства, тое тут же сим моим універсалом варую, приказую.

Писан в Стародубі 14 генвара 1659 (описка, має бути очевидно «1687» – Ю.М., І.Т.) року.

На подлинном таково:

Звыш именованный полковник рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18407. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документу намальовані дужки, всередині яких написано: «місто печати», а зверху документу запис копїста: «Универсал полковника Тимофея Алексеевича выданный полковому хоружему Тимофею Улезку на с. Пихторовку 14 января 1688 (?) г.». Внизу документа його ж запис: «Рум[янецвская] опись М[алороссии], п[олк] Старод[убский], т.82»)

№ 26

1688, лютого 12 (2). – Прилука. – Лист прилуцького полковника Івана Стороженка до гетьмана Івана Мазепи

«Ясневелможный мосце пане гетмане Войска их царского пресвітлого величества Запа[ожского], мні велце мосцивий пане и милостивий добродію!

Писаную грамоту от наяснішого маестату пресвітлійших и державнійших Божиєю милостию еликих государей царей и великих князей Иоанна Алексіевича, Петра Алексіевича, благовірной и великой княжни Софіі Алексіевни, всеа Великия, и Малия, и Белия России самодержцев, и многих государств и земель восточних и западных и сіверних отчичов и дідичов наслідников, государей и облаадателей, их царского величества в полк Прилуцкий присланную в честне и явне публице на ринках, так в самой Прилуце, яко теж и по всіх городках полку моего Прилуцкого, каждому малому и великому православному християнскому народу, товариству войсковому и всім посполитим людем казалем вчитати, объясняючи милостивое слово их царского пресвітлого величества и високодержавную монаршую ку всім нам милость. Что всяк народ православный християнский полку моего Прилуцкого услышавши такое милостивое слово ко всім пресвітлійших и високодержавнійших монархов наших, их царского пресвітлого величества, радостне до сердца своего приняли и милостью их царского

пресвітлого величства обдарени будучи, хвалу Всемогущему Господу Богу воздали и пресвітліиших и державнійших монархов наших, их царскому величеству, за такое милостивое слово до конца земли паши, чинили поклон и благодарение. И велможности вашей, пану моему велце милостивому и великому добродієви, по вислуханю оной грамоти кождий головами своими склонившиися до земли, так товариство войсковое, яко теж и посполство старое и малое виншовали велможность вашу, пана моего милостивого и добродія, на том високом уряді гетманском щасливе рейментаруючого, усердне зичачи панованя щасливого и долголітного и над неприятелями земель чужих страшного и високого одоліния и звіязтва. Чого и я сполне з ними велможности вашей, пану моему милостивому и добродієві, горливо зичачи, застаю завше

Велможности вашей, м. м. пану и милостивому добродієві, во всем поволним и унижоним слугою Иван Стороженко, полковник Войска их царского пресвітлого величства прилуцкий.

Дан с Прилуки февраля 2 дня 1688 року».

Запис копіїста: «Подлинник писан на листе бумаги, который был сложен пакетом и запечатан полковою печатью на красном воску под кустодиею. На пакете надпись: «Велможному а мні велце милостивому пану и великому добродієві пану Иоанну Мазепі, гетманови Войска их царского пресвітлого величства Запорожского, покорне отдати». Над надписью помета: «От п. их царского пресвітлого величства грамоті отвористой, якая в полк Прилуцкий писана, подан в Батурині 5 февраля року 1688. Списан.

Верно: К.М. Оболенский.

С подлинным сверял С. Иванов».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13518–13635. Арк. 209–210. Тексту документа передує запис копіїста: «525. – 1688 года февраля 2. Письмо прилуцкого полковника Ивана Стороженко к гетману Ивану Мазепе с благодарностью за милостивую царскую грамоту, присланную в Прилуцкий полк»)

№ 27

1688, лютого 19 (9). – Лукомль. – Лист охочокомонного полковника Іллі Новицького до гетьмана Івана Мазепи

«Ясневелможний милостивый мсци пане гетмане, пане и добродію мой!

Сими часами, меновите февруария пятого, шостого, осмого почали

были появлялись тривожливыи от побережа, то есть от кошового з Низу и от иных, відомости, которыми, не отобравші певности, не турбувалем велможности вашей. А же тепер упевнившись: с тысячу орды, з поля пришедшы, уласовских людей на футорах на устю Тясмина зимующих, з овцами вырубали и за ними, як змінкуе асаул наш с побережа у своим листі, козацтво уласовское пошедши в погоню, нагнали ватагу тую у Бахматовых озер и там помощью Божьею, а щастям велможности вашей, языков поймали. Которые то языки повідают, стосуючись до мовы оного, которого послалем до велможности вашей (Яска Бута) мови, же понад Ингулами на дві части орды стоят и иміют свой замысл под городы украинные вдарить. Тое ознаймивши велможности вашей, самого себе вашей панской полецаю ласце.

З Лукомля февруария 9 1688 року.

Велможности вашей, панови и добродієві моему, найнижшым назавше застаю слугою.

Гелиаш Новицкий, п[олковник] к[омонний].

Ясновелможный добродію!

По написаню листу сего пришел к нам в Лукомль выходец, кажетъся з Баришовки, а взятый в року 1686 с коломиїцами у Кодачку за Василковом, тот неділь чотыри минуло февруария 7 як вышел с Криму и повідае, же при нем всі з Криму вышли орды, тылько хана самого еще ождали.

И тот выходец межи иншими роспытками повідал, же переписывано еще з літа по вказу ханском увесь, сколко неволников в Криму есть и вынашлоь сто и сім на реестрі тисячей.

Добродію мой! Сію відомость дадем відати и его м. боярину в Білгород, так тим в Охтирку и понад Коломаком полковником наказным, застаючими з войсками, и пану полковнику сумскому, миргородскому и гадяцкому».

Запис копіїста: «Подлинник за подписью Новицкого писан на листе бумаги, который был сложен пакетом и запечатан небольшою печатью на красном воску под кустодією. На пакете надпись: «Ясновелможному, а мні велце милостивому пану и добродієві, его милости пану Иоаннови Мазепі, гетманови Войска их царского пресвітлого величества Запорожского, покорне належит».

Над надписью помета: «От п. полковника комонного з відомостью, подан февр[аля] 11 д. року 1688.

Верно: К.М. Оболенский.
С подлинным сверял С. Иванов».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13518–13635. Арк. 213. Текст документа передувє запис копіїста: «527. – 1688 года февраля 9. Письмо комонного полковника Ильи Новицкого к гетману Ивану Мазепе о приготовлениях крымских татар к нападенію на города украинные»)

№ 28

1688, березня 18 (8). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича)

«Універсал полковника Тимофея Алексієвича, выданный товарищу значному войсковому Федору Пучковскому на владіние селцем Урянцами 8 марта 1688 года.

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их црского пресвітлаго величества Запорозкого стародубовский.

Пномобозному, суді, асаулови, сотникови полковым стародубовским, а особливе пну сотнику почеповскому, атаманови городовому и войтови тамошним и кому тилко о том відати належатимет, сим моим ознаймую писанем, иж прихилияючися я до листу самого ясневелможного добродія его милости пна Иоанна Мазепы, гетмана Войска их црского пресвітлаго величества Запорозкого, о показане респекту на пна Федора Пучковского, товариша значного войкового, через того ж ко мні дырыкгованого, а до того уважаючи на его давные у Войску Запорозком услуги и праці и до далших таких же его заохочаючи, надаю ку вспартю его домовому селце, прозиваемое Урянці, в ключу Почеповском лежачое, а то в заміну селца Слободки Булашови, которим он з ласки войковое по той час владіл и пожитковал. Яко теды и тим селцем речоним Орянцами до ласки самого ясневелможного добродія его милости пна гетмана, войковой и моей спокойне позволяю ему владіти и пожитковати, так в том жадною и найменшою аби ніхто не важился бити ему перешкодою. А войт орянский зо всіми посполитыми тамошными жителми, абы належитое ему отдавали послушенство, не оказуючи жадного по собі противенства, міти хочу и сим моим універсалним писанем варую и приказую.

Писан в Стародубові 8 марта 1688.

Звыш менованный полковник стародубовский рукою. М.П».

На обороті: «Універсал от полковника Тимофія на село Урянці*.

Тимоха, полковника, на Булашево тож універсал».

*) Врянцы (уст. Урянцы) – с. Унецький р-н Брян. обл.

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18408. Копія кінця ХІХ ст. знята з оригіналу. Запис копіїста: «С подлинника»)

№ 29

1688, березня 18 (8). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексієнка

«Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Всему старшому и меншому полку моего товариству, а особливе атаманови мглинскому городовому и войтови тамошнему зо всіми тамошними посполитими людьми, и кому тилко о том відати надлежатимет, сим моим ознаймаю писанием, иж респектуючи я на услуги пана Григория Семеновича, сотник мглинского, от давних часов у Войску Запорожском отправуючия, и до далших таких же его заохочуючи, позволяем ему в сотні Мглинской на реці Тезни в селі Костянском, межи млином Костянским же и шляхом Дроковским на сиром кореню, на містцу не пенном и ку перешкодї никому быти не маючем, своим власним коштом заняти греблю и на оной ку вспартю своему домовому построиити млин. Відаючи теди о таковой воли моеї, абы так в займованю гребли, яко и в построенню млина, жадною ниhto не важился быти перешкодою ему, міти хочу и сим моим фундушовим приказю писанием. Тут же докладаю, иж он, пан сотник мглинский, по построенню того млина мает и повинен мні ознаймити.

Писан в Стародубі 8 марта 1628 (описка, має бути 1688) – Ю.М.,І.Т.) року.

На подлинном подпись:

Звышменованный полковник стародубовский рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18419. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документу намальоване коло, всередині якого коло написано: «Т. А., п. В. и.ц. п. в. З. с.», а на самому низу запис копіїста: «Рум[янцевская] опись Малор[оссии], п[олк] Старод[убский], с[отня] Мглинская, т. 108». Інший список цього універсалу знаходиться там же: Ф. II. Спр. 18409)

1688, травня 16 (6). – Лист гетьмана Івана Мазепи до князя В.В. Голиціна

«Божиею милостию пресвітлійших и державнійших великих государей царей и великих князей Иоанна Алексієвича, Петра Алексієвича, благовірной и великой государини благовірной княжни Софії Алексієвни, всеа Великия, и Малия, и Белия России самодержцев, и многих государств и земель восточных и западных и сіверных отчичей и дідичей и наслідников и государей и облаадателей, их царского пресвітлого величества ближнему боярину и дворовому воеводі, ясневелможному князю Василию Василиевичу Голицину, царственныя болшія печати и государственных великих поселских діл оберегателю и намістнику новгородскому, моему велце ласкавому господину и милостивому благодітелеви, зычливое мое и всяких благ сприяющее препосылаю поздоровлене.

З поворотом суди нашего войскового енералного Михаила Вуяхевича поспіл до нас в Батури на зезд старшины войсковоє их царского пресвітлого величества посланный, стольник и московских рот ротмистр Андрей Иванович Лызлов. Которий при всемирной о Воскресении Господні радости зіло нас обрадовал милостивым монаршим их царского пресвітлого величества словом. Якая теды у нас з ним, стольником и ротмистром, о ділах монарших была мова, о той, едно з статейного мо[его] писма, другое з устного его донесеня, будет вашей княжой милости извістно. А я при сем за великую благодітелскую вашу княжой велможности милость, в которой мене всегда содержати изволяешь, покорне вашей княжой милости отдаю мене навсегда.

З Батурина мая 6 дня року 1688.

Вашой княжой велможности всего добра зычливый приятель и нижайший слуга Иван Мазепа, гетман Войска их царского пресвітлого величества Запорожского.

Чрез Дмитрашка Райчу послал я инструкцію, в которой о ділах наших войсковых написаны желания потребны. Понеже теды по указа монаршом их царского пресвітлого величества ему, Дмитрашку, прийдетсья на Москві замешкати. Прошу я покорне, абы на тую инструкцію з волі их царского пресвітлого величества прислано мні милостивый их монарший указ. А и за ним, Дмитрашком, вношу мою покорную прозбу, жебы предстательством ваше княжое велможности волен был от далное зсылки и по времени отпущен в дом свой. А занову мою прозбу для того, жебы не было на мене от Войска и народу о том пороченя, понеже прежде моего уряду тоє не бывало. А в том

полагаюся на премилосердную монаршую их царского пресвітлого величества волю.

Изволил ваша княжая велможность по велицей своей милости привітствовать мні радостного праздника Воскресения Христова. Дякую теде покорне вашей велможности за сие поспішение и всеуседно желаю, дабы воскресший Господь Своєю всемогущею милостию сохранял вашей княжой велможности здоровье в премногие літа в добром повоженю и в щасливом пребывании зо всім благодатным вашей княжой велможности домом.

Запис копіїста: «Подлинник за собственноручною подписью Мазепы писан на листе бумаги, который был сложен пакетом и запечатан гетманскою печатью на желтом воску под кустодиею. На пакете надпись, сходная с находящеюся в начале письма (по слово: новгородскому). Приписки писаны на трех отдельных листках бумаги.

Верно: К.М. Оболенский.

С подлинным сверял С. Иванов».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13518–13635. Арк. 272–274. Тексту документа передує запис копіїста: «545. – 1688 года мая 6. Письмо гетмана Ивана Мазепы к боярину князю В.В. Голицыну о бывших у него в Батурине переговорах с стольником Лызловым»)

№ 31

1688, травня 28 (18). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексієнка

«Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Всему старшому и меншому полку нашего и кому тилько о том відати належатимет, сим моим ознаймую писанием, иж по частых алтеркациях и многих заводах тяглых жителей новосілских з товариством войсковым, жителми села Вистрикова уезду нашего Стародубовского о пожни, лежачие в дуброви и кгрунти выстриковском, прилеглые к тамошним же выстриковским пахотным полям, в ограниченю своем так лежачие: узавши от болота Хоботка в урочище Жерновки, а отътоль коло леса Долгого в болото, называемое Ольховець, от того идучи в Платково, болото под село Галибесово, а от Галибесова в Березовую кладку, а от кладки знов на первое урочище, меновите в болото Чеботку. Уваживши я и зрозумівши речоных новосілцов в тые покосние грунта неслухное втрученье, а товариства выстриковского непохибное при

своём наданью давном от антецессоров моих панов полковников відячи стоянье при крепости писм купчих и универсалных, цале при нем товариству выстриковскому з иншими певными особами, которые там же от антецессоров моих до ласки войсковой уділеннии мают пожни, яко то пан Григорий Кроткевич, писар наш полковой, и Иван Кисловский, товариш значный войсковой, помененные пожни заховую, позволяючи им спокойне оными владіти и пожитовати, а новосільцов, яко неналежных, от того удаливши, золотых (...) * тое тут же сим моим універсалом варую, приказую.

Писан в Стародубі 14 генвара 1659 (описка, має бути очевидно «1687» – Ю.М., І.Т.) року.

На подлинном таково:

Звыш именованный полковник рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18413. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документу намальовані дужки, всередині яких написано: «місто печати», а зверху документу запис копїста: «Универсал полковника Тимофея Алексеевича, выданный товариству с.Выстрикова на пожни 18 мая 1688 года». Внизу документа його ж запис: «Рум[янцевская] опись М[алороссии], п[олк] Старод[убский], т.82»)

№ 32

1688, травня 29 (19). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексієнка

«Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлаго величества Запорожского стародубовский.

Кождому кому тилко в том відати надлежатимет, ознаймую, иж Матвій Смольченко, товариш войсковый, за предложением кривд своих, діючихся от пана Наума Ноздри, сотника бившого почеповского, понесши ущипливие честии своей слова, а не оказавшись [...] жадной выны склонным и узнанным, але овшем при ненарушней моці міючися ненарушне учтивости и наименшой неподачи подеизреню, просили мене з помиркованем з речоным паном Наумом о писмо такое, в котором бы при прежней своей найдуючись учтивости, ни от кого не поносил наганы и домовыска. Котрой теды его прозбі давши місце, сым моим листом, ему данным, варую и приказую, абы ніхто з старших и менших ему жадной не важился чиниты укоризны. А міл бы хто тут выписанному быти спречним, зданю (?) таковый до скарбу войскового неотпустне коп сто мает и повинен заплатити выны.

Дано в Стародубі 19 маія 1688 року.

На подлинном подпись:

Звыш менованный полковник стародубовский. М. П.».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18414. Копія кінця ХІХ ст. Зверху документу запис копіста: «Универсал полковника Тимофея Алексіевича выданный войсковому товарищу Матвію Смольченку о нечинении ему укоризн за ущипливые чести своей слова, высказанныя бывшим почеповским сотником Наумом Ноздрею». Внизу документа його ж запис: «Архив черниг[овского] двор[янского], депут[атского] собр[ания], д[ело] № 3432, м. 6, п. 6, л. 40, копия ХVІІІ в. с подлинника»)

№ 33

1688, травня 29 (19). – Стародуб. – Купча

Року тысяча шестьсот осмьдесят осмого мсця мая деветнадцятого дня.

Передо мною, Тимофеем Алексіевичем, полковником Войска их црского пресвітлаго влчства Запорожского стародубовским, ставши очевисто Гаврило Скворонский, товариш войсковий, обиватель села Гаскова, явне и доброволне признал, иж половину поля своего власного пахатного и половину дуброви, до того ж поля належачое, и половину огорода, и половину гумна, и сіножателей, и половину саду, и половину отчини, никому ни в чом не заведенное и не пенное за певную суму грошей, то есть за тридцать коп литовских, на вічност пну Якову Лавриновичу, асаулови сотенному, продал и пустил, от которое то половини поля, дуброви, огорода, гумна, синожателей, саду и отчини, себе самого, жону, дітей, близких и далеких кривних своих, в вічніе и неотзовние часы преречоний Гаврило Скворонский видидічует и отдаляет. Волно ему, Якову Лавриновичу, оную половину во всем кому хотя дати, продати, даровати, заменяти и на який хотя власний свой пожиток обернути. Счо для ліпшое моци и твердости сее доброволное Гаврила продажное признате потребующей стороні, то есть Якову Лавриновичу, асаулови сотенному, при печати з подписом руки моеї даю.

Писан в Стародубі року, мсця и дня вижей писанного.

В подлинном подпись:

Звыш менованный полковник стародубовский рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18416. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документу намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати» і запис

копіїста «Рум[янцевская] Описание Малороссии, Стародубский [полк], т. 83», а зверху документу запис копіїста: «Купчая, совершенная перед полковником Тимофеем Алексеевичем, на грунта в с. Гасково, проданный войсковым товаришем Гаврилом Скворонским сотенному асаулу Якову Лавриненку за 30 коп 19 мая 1688 года»)

№34

1688, червня 13 (3). – Батурин. – Лист гетьмана Івана Мазепи до князя В.В. Голіцина

«Божиєю милостию (далі йде князівський титул – Ю.М., І.Т.)

Афанасий Заруцкий, житель глуховский, тщанием своим, як змог подлуг разума свого составивши книжицу на похвалу превисокого имени пресвітліших и державніших великих государей и великой государини царевны их царского пресвітлого величества и на розширение славы всего их монаршого Росийского царствия, показовал мні оную и просил велце, абы была тут, в Малой России, напечатана и світу оказана. Прето я, як жадных речей тут без воли и позволения монаршого их царского пресвітлого величества не починаю, так и з тым составленным ділом его, Заруцкого, в царствующий град Москву до вашей княжой велможности посылаю, где изволь ваша княжая велможность розказати разумным и в таковых ділах искусным людем пересмотрети и изслідити той написаной книжици и если оная будет угодна премилостивой волі монаршой их царского пресвітлого величества и вашей княжой велможности высокої увазі, то может по том изслідовании и напечата быти, о що он своего приложит стараня. Тое до ознайменя и высокої уваги вашей княжой велможности подавши, полекаюся при том з унижоним моим поклоном звыклой благодітелской вашей княжой велможности ласце.

З Батурина июня 3 дня року 1688.

Вашой княжой велможности всего добра зычливий приятель и низкий слуга Иван Мазепа, гетман Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого».

(ІРНБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 293–294. Копія першої половини ХІХ ст.)

1688, червня 24 (14). – Лист гетьмана Івана Мазепи до князя В.В.Голицина

«Божиею милостию пресвітліишых и державніишых великих государей царей и великих князей Иоанна Алексіевича, Петра Алексіевича, благовірной и великой государини благовірной царевны и великое княжны Софии Алексіевни, всеа Великия, и Малия, и Белия России самодержцев, и многих государств и земель восточных и западных и сіверных отчичей и дідичей и наслідников и государей и облаадателей, их царского пресвітлого величества ближнему боярину и дворовому воеводі, ясневелможному князю Василию Василиевичу Голицину, царственныя болшия печати и государственных великих поселских діл оберегателю и намістнику новгородскому, моему велце ласкавому господину и милостивому благодітелеви, зычливое мое и всяких благ сприяющее препосылаю поздоровленье.

Не меншою обдержим бых скорбию, же не моглем по указу великих государей и великой государыны их царского пресвітлого величества на назначенный срок рушиться в поход военный, яко теды прибытья ко мні ратних монарших людей, именно піхотных полко, выглядалем щоденне. Так скоро оныи в Батурина юня 13 дня прибули, зараз я юня 14 дня з Батурина рушилемъся, иміючи неусыпное тщание, дабы вірною моею службою исполнял монарший их царского пресвітлого величества указ. О чом извістно вашей княжой велможности учинивши, покорне прошу, абым в непремінной благодітелской вашей княжой велможности был хованный ласце, которой навсегда мене поліцаю.

З Конотопу юня 14 д. 1688 року».

Запис копіїста: «Подлинник за подписью Мазепы писан на листе бумаги, который был сложен пакетом и запечатан гетманскою печатью на красном воску под кустодиею. На пакете надпись, сходная с находящеюся в начале письма (по слово: новгородскому).

Верно: К.М. Оболенский.

С подлинным сверял С. Иванов».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 274–275. Тексту документа передує запис копіїста: «556. – 1688 года юня 14. Письмо гетмана Ивана Мазепы к боярину князю В.В. Голицину с известием о своём выступлении в поход из Батурина»)

**1688, липня 30 (20). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг,
який містить у собі універсал стародубського полковника Тимофія
Жоравки (Олексієвича)**

«Випис з книг міських права майдебурского ратушу стародубовского. Року тысяча шестсот осмдесят осмого июля двадцатого дня.

Перед нами, урядом міским их царского пресвітлого величества стародубовским, передо мною, Исааком Ермоловичом Деревянкою, войтом, Спиридоном Яковлевичом Шираем, Сергием Потаповичом, бурмистрами, райцами, лавниками и пред всіми сего року засилими особами, ставши очевисто пан Иван Романовский, значний товариш полку Стародубовского, житель мглинский, презентовал урядові его мылости пана Тимофія Алексієвича, полковника стародубовского, подтвержденное писмо, правне, урядовне при печатех и подписі рук старшини войсковой з товариства, а міского, яко войт мглинский з посполитими людми, ему, пану Ивану Романовскому, выданное, тое теди его мылости пана полковника подтвержденное писанне, на вряді вголос вычитавши и правное подтвержденне узнавши, до акт міських стародубовских казали принять, которое то подтвержденное письмо так в собі описанное:

Тимофій Алексієвич, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого стародубовский.

Пану обозному, суди, асаулом полковим стародубовским, всему старшему и меньшому полку нашего товариству, а особливе пану сотникови мглинскому, атаману городовому и войтови тамошнему зо всіми посполитими людми и кому тилко о том відати належатимет, сим моім ознамую писаннем, иж пан Иван Романовский, товариш значний полку нашего, мглинский житель, презентовал мні на певние кгрунта, меновите на займище, прозиваемое Есимонтовское, над рікою Воронусою и Олшаною лежачое, починаючися от ріки Воронусы з Крутого рову, Плошовиную уз лісом по дорогу слободскую до Алшаны річки о значное писмо урядовое при печатех и подписі руки старшини войсковой з товариством, а міскою, яко то войта мглинского з посполитими людми, ему виданное, з таким докладом, иж он, пан Романовский, мает того вічними часи без жадного повотеня (?) за живота, не узнаючи ні от кого найменшого пренагабання и трудности, а на сміючом через виразнии обваровання чинити перепону, положенно в том же писмі двісти талярей до скарбу войскового вини, яко теди он, пан Романовский, через літ килко около того кгрунту ложил свою

працу и значние кошти, виправуючи сирие луговатие містца на пахание поля, а просил мене для тим певнійшого в потомний час тых кгрунтов роспрацованних уживаня о потвержене. Так я, едно стосуючися до урядового ему, Романовскому, на спокойное реченного кгрунту, прозиваемого Есимонтовского, уживане выданного писма, другое – уважаючи на поднятую в розробленне оногo працу, до того так значние и неустаючие в Войску Запорозкому видячи его услуги, позволяю ему того кгрунту спокойне уживати. Видаючи теди о том, кождий так з старшини, товариства, яко посполитим абы найменшого ему, пану Романовскому, не важился быти перешкодою и пренагабанем, міти хочу и сим моим універсалом варую и ствержаю, на остаток на неспокойного и сміючого ему чинити перешкоди, покладаючи талярей двісті до скарбу войскового вини.

Писан в Стародубі первогоднадцать дня марта тысяча шестсот осмдесят осмого року.

У того потверженного писма при печати полковой подпись руки тими слови:

Звыш менованный полковник рука власная.

И для ліпшого умоцнения тое писмо потверженное на потомние часи до акт міских стародубовских принявши, казали записати. З которых книг з подписом рук и притисненем печати урядовой ему, пану Ивану Романовскому, выписом дали.

Писано в Стародуби, року, мсца и дня вишписанного.

В подлинном подпись такова:

Исаак Ермолович Деревянка, войт стародубовский, зо всім майстратом».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18417. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «место урядовой печати» і запис копіїста: «Румянц[евская] генер[альная] опись Малороссии, полк Стародубовский, т. 101, Обзорение Румянц[евской] описи, стр. 643»)

№ 37

1688, грудня (листопада 21). – Нехаївка. – Купча

«Року 1688 місяца ноемврия 21 дня.

Пред нами, атаманом Ефимом Городищенком и Семеном, войтом нехаевским, и при них людех зацних, на тот час будучих, ставши очевисте Марко Любасенко, сознал явне и ясне и доброволне, без вшелякого жадного примушення, иж я продадем двор свой власный и

зо всіми грунтами, с полем и сіножатями и з лісом, так и сад, стоячий при дворі и з огородом славетно урожоному его млсти пану Илиашу Новицкому, пну полковнику Войска их царского пресвітлого величества Запорожского комоннному, за певную суму за сто и шестьдесят золотих. А оные грунты нікому не заведенние, не пенние, але яко дідиство свое власное продадем вічними часы пану Илии Новицкому и жоні его и потомков их, не зоставуючи собі жадного вступу до права так самому мні, яко и жоні моеї и дітям, так теж и крєвним моим, близким и далеким. Теди вольно яко своим добром владіти и пожитки мати з оных грунтов и меновите во всіх руках трех поля міет бити: первие под Рожественном три ниві, у середней руді чотирі, под напотом дві сіножаті, одна, стоячая обок Игнатови Пасюкові, другая посполу из Василем Гордіенком, стоячая на оболоні, ліс так теж, стоячий обок Петрова Повгаракова, что в оние 3 грунта не повин ніхто утручатися. А гдибы кто міл тие грунты обозватись, теди повин я сам от того очищаты во всем. На що для ліпшой віры и певности свідомной я, Марко Любас, даю сие письмо пну Илии Новицкому, пану полковникові коммонному, при безъвыклости (?) належитой.

Писан в Нехаєвці року и дня вышеписанного».

(ІР НБУВ. Ф. 201. № 72. Арк. Копія кінця ХІХ ст.)

№ 38

1688 (?). – Довідка ГВК

«Семен, гетманич, універсалом своим 12.VII.1683 г. дал Федору Пучковскому слободу Булашову, в уїзді Почеповском найдуючюся. Изменник Мазепа к полковнику стародубовскому (а кому и которого года, місяца и числа, не показано) по прошенію оногo Пучковскогo, чтоб оноє селцо было за ним заховано или иншим каким пожаловал, писал что он, гетман, хотел надать тое ж селце, то он, Пучковский, просил о селці Урянци велел бы отвєсты, а что Пучковский держал – отобрать и приказал бы урянчанам послушными во всем быть, до ласки войскової. Хотя Пучковский в своем челобитьи и писал, будто такое письмо от Мазепи было к полковнику Тимофею Алексєєву в 1688 г., февраля 21, токмо в решеніи в войскової генеральной канцелярії все предявленние крїпости по годам и числам выписывано, а в оноm, как выше означено, ни года, ни имени полковника не написано».

Запис копіїста: «Лист полковника стародубовського Тимофея Алексеева 1688, марта 8 ко вспартю оного дома Пучковского, село Урянци, в заміну Булашово, до ласки самого гетмана, войсковой и его поповичей в спокойное владініе утврждает.

(Черниг[овские] губ[ернские] вед[омости] 1853, № 33, стр. 335)».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18392. Тогочасна копія. Оpubліковано в: «Черниговские губернные ведомости», 1853. № 33. С. 335)

№ 39

1689, січня 9 (1688, грудня 30). – Батури́н. – Проїжджий лист гетьмана Івана Мазепи ігумені Трофимії Концевич

«Пресвітліиших (далі йде царський титул – Ю.М., І.Т.)

Их царского величества воеводам и всяким начальным и приказным людем, в городах и селах великороссийских знайдуючимся, ознаймуем сим нашим писаньем, иж отпущена к царствующему великому граду Москві батуринского новомлынського монастыра девичого игуменія Трофимія Концевичовна для занесенья к великим государем и великой государыні их царскому величеству челобитя своего в нужных своих монастырских потребах. Теды просим велце ваших милостей, абысте пререченой игумении з милости христьянское, живности звычайное и подводы чотири давали незборонне. О що и старшинам рейменту нашего пилно приказуем.

Дан в Батурині декамврия 30 д. року 1688.

Звиш менований гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Копія ХІХ ст. Оpubліковано: Універсали Івана Мазепи (1687–1709. Київ–Львів, 2006. Ч. ІІ. № 44)

№ 40

1689, березня 1 (лютого 19). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексієвичу

«[...]Войска Запорозского полковник стародубовский Тимофій Олексієвич.

Всему старшому и меншому полку нашего Стародубовского товариству, а меновите старъшині полковой и кому тилко о том відати будет належало, сим моим ознаймую писанием, иж видячи

я уставичне зичливо роненние ку пресвітлому их црского влчства маестатови и ку ясневелможного его мл. пна гетмана рейменътови пна Миколая Чернолуцкого, сотника полкового стародубовского, прислуги, а уважаючи его в тих уставичних услугах недостаток, ку вспартю оного села Меленск (нині село у Стародубському р-ні, у 13 км від Стародуба – Ю.М., І.Т.), до ласки ясневелможного добродія его мл. пна гетмана, конферую и надаю. Відаючи теди о том, вишъмененая старшина аби ему, пану сотникови полковому, в держаню оного села Меленьска и наименшее не важился быти перешкодою, пилно властю уряду моего варую и приказую. Войт зась села Меленска зо всіми тяглими людьми аби ему, пну сотникови, всякое належитое послушенство и повинност отдавал, тож приказую.

Писан в Стародубі 19 февраля 1689 року.

Звыш менованный полковник стародубовский, рукою. м[істо] п[ечати]

(С подлинника)».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18431. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документу намальована печатка Тимофія Олексійовича)

№ 41

1689, червня 7 (травня 28). – Батурина. – Лист генерального судді і наказного гетьмана Михайла Вуяхевича до міської верхівки Борзни

«Мой ласкавий прител пане атамане борзенський и пане войте тамошний з бурмистры.

Поневаж Грициха того своего злого учиньку жалуючи, досит тому укривъжоному отцevi зешълое забитое небожьчиці с того світа учинила, сорокоуста за дшу ее уеднала, теди суд наш респекътом и малих дітей, и прихилившись на прозбу отца Грицишини и дядка, от вязеня увольняет. С которого абысте в. мст юж жадного датку не витягаючи, выпустили и в дом до дітей пусти[ли] и вольно мешъкат (памяти на гріх той, жебы до до покути ся доброволне удала) позволили. При тым по вис того пилно хочечи міти и остаю (?) назавше.

З Батурина мая 28 1689 року.

В. мтем всего добра зычъливий прител их црского пресвітлого величества Войска Запорозкого енералний судя и наказний гетман Михайло Вуяхевич, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50909. Тогочасна копія)

1691, лютого 19 (9). – Стародуб. – Квит запорожця, даний стародубському полковнику Тимофію Олексієвичу

Влізко каденція!

«Квитанция пну Тимофію Олексієвичу, даная от запорожца.

Року тисяча шестсот девятдесят первого мсця февруария девятого дня.

На майстраті их црского пресвтлого влчства стародубовском, перед нами, рочне на ратушу засілими радними, ставши очевисте пн Федор Подліський, писар присяглий міський стародубовський, презентовал до акт міських стародубовських, за поліценом собі от пна Тимофія Олексієвича, полковника бывшего стародубовского, квитанцию, которая теми писана слови:

Я, Афанас Соколовский, товариш войсковий, мешканем зостаючий в Сечи, куреня Незамаевского, чиню відомо кождому судови и урядови, тепер и в часы потомные, сим моим доброволним писанем, ижем принявши за мои утрати, понесение еще за полковництва Леска Острианицы (п-к 1665-7), полковника бывшего стародубовского, тепер уже в доброе помирковане з певних причин от пна Тимофія Олексієвича, полковника бывшего стародубовского, двадцят талярей готовых грошей, власними руками моими одобраних, вічними часы его самого, пна Тимофія Олексієвича, и потомков его з потомками моими квитовалем, з подписом рук людей упрошоних.

В Стародубові тисеча шестсот девятдесят первого року февруария місяца девятого дня.

А подпис руки теми был словы:

Дмитро Зурман, обозний полку стародубовского.

Тимош Влізко, хоружий полковий.

Яков Завадовский.

Федор Подліський, присяглий міський стародубовський писар.

Которая квитанция есть про память в книги стародубовський міськіе записана.

(Моск[овский] Архив Мин-ва Юстиции, старод[убовского] магистрата, опись 1, книга № 1651 (1691 г.), л. 9)».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18435. Копія кінця ХІХ ст.)

«Року тисеча шестсот десят первого мся ноеврия третого дня.

Их црского прсвтлого влчства Войска Запорозкого гетмана, ясневелможного его млсти пна Ивана Стефановича Мазепи, за відомостю его велможности през поданье суплік справи нижей менованное.

Пред намы Захарием Шийкевичем и Андреем Василевичем, писарем судовым, в небытности судіи енералного его млсти пна Сави Прокоповича, судиями наказными, виточилася справа з міста Новгородка межи Февронією Никифорихою, бывшою войтихою новгородскою, напротивко пасербов ее, чстного отца Кирилла, щцнника стовоскресенского новгородского, и его брата Ивана Никифоренков о позосталие добра по вишереченном небожчику Никифору Погорілом, з которых не тилко внесених позиченних грошей пятисот золотих не хотіли юй оддати, але еще ся обавляли з тых же добр з четвертое части перед шлюбом рухомых добр пререченой Февроніі, поймуючи во второе малженство записаних, одложити и білоголовского спляндору з небожчиком мешкаючи, двадцят літ приданого и справленого, видати не хотіли. О тое при таком жалю сторона, кривду поносячая, пререченая Февронія, яко суд уважит справедливости домовлялася и управы. Одпорная сторона, гспдн отц Кирилл з братом своїм Иваном, любо записанного віна з четвертое части добр рухомых и білоголовского всякого охандозтва не збороняли, овшем яко суд уважит оддати и чинити досит обецалися. Однак до тоєї сумми пятисот золотых, жебы отц их міл у єї позичати, прілися и яко живо не зналися, задаючи лож свідоцтву листовному з уряду новгородского писанному. Аж мусил суд позов видати по всіх тых особ, в листі положенних, для очевистого в той справе межи обома сторонами свідоцтвом розезнаня заводу их. Которие то особы за позовом судовым на ймя Михай Алексіевич, Антиох, писар новгородский, Леонтьй Григоріевич, Григорій Машковец и Конон Михайлович, ехали до Батурина перед суд наш войсковый енералный, але же во время сие початку зымы за крижным шерешем річное Десняное переправы не могли перебыти, мусіли назад ку домам повернутися листовное. Листовное под клятвою сумненья своего выдаючи, розезнанье до суду прислали, где написанно, что мы, мовит, были при спораженю в хоробе од небожчика тестаменту и тогда при бытности нашей Февронія упоминалася в небожчика позоченних пятисот золотых, о которую сумму, кдися потроху спирали, аж небожчик признался, же позичил полчварта ста золотих, а Февронія словами твердила,

же не полчварта ста, але пятсот золотих позичила. Спор сию статью в листовном том свідоцтві пред судом вичитавши и одпорная сторона в одповеди своей омилила, в нем преречоная Феврония жалостним своїм памятным свідоцтво тое (...) * заложивши, повторе з утяжливим жалем уваженя судового просила и домовлялася.

Их црского прсвтлого влчства Войска Запорозкого ясневелможного его млсти пна гетмана суд нинешный енералный от обох сторон контроверсий, перед себе вношоных, вслушавши, наказал был Февроніі присягнувши на полтора ста золотых вси сполна пятсот золотых от пасербов своїх одобрати. Леч пасербы преречоное Февроніі до присяги вести не захотівши, доброволне схилившися до згоды. А не сходячи з суда, зараз явне, ясно сознали и перед судом поступили и подали в моц в держанье и у вечистий шафунок преречоной Февроніі половицу млына, стоячого в селі Мамикині на реці Смячі, то ест одно коло мучное, а другого кола ступного и валюшного половицу, так же и сіножатеј, до млына належачих, половицу. А што ся дотичет записаного віна, кроме всякого охандозтва білоголовского, которое Февроніі особливе належит, преречение Никифоровичи за приездом додому, досит чинячи нашому судовому декретові, зараз обіцялися под варунками правними, нижеј описанными, част четвертую добр рухомых, то ест коней двое, коров три пригнаних еј, казан оден, куф дві горілки или осмдесят золотих грошей, жита яму, в которой осмачок двадцят, ціны полмисков два, тарілок тры дати. Которого сознания суд нинешний вслушавши и угоду тую межи обома сторонами доброволне постановленную и учиненную судом своїм потвердивши, жебы тая угода в пришние и наступуючие часи розервана не была и що Никифоровичи в словах положили и утвердили, тое Февроніі істотне уистили и отдали под закладом выни ста талярей, суд того кріпко варует моцю сего декрету. Которая справа якося точиса и угодою и сим декретом скончила, так за потребованіем стороны про памят выписавши и для ліпшое певности под звиклою печатю и подписом руки писарское ест видана.

В Батурині.

Андрей Василевич, писар судов. войсковый енералный».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 50681. Оригінал, завірениј підписом і печаткою)

№ 44

1692, листопада 11 (1). – Купча

«Року 1692-го первого дня ноеврия.

Я, Кирило Милиця, жител комарувский, подаю сей термін мой у вічност Мойсею Вяленку, жителю прохорскому, хоружому. При которих людех, ниже на подпие, а именно гай за сорок золотих. Которий то гай около окопан и нікому ни в чом не ест заведенний. Волно виш помененному пану Мойсею Вяленку тим гаем як хотя обладат, дароват, и продат, на свой пожиток оборочат. А ежели би хто міл Мойсея за оний гай турбоват, не тилко я сам або жона або діти мои и ис кривних моих, ближних и далних, на такого без похиби заруки покладаю на пана полковника ніжинского талярей 20, на пана сотника талярей десят, на вряд комаровский талярей сім.

На тот час Феодор Кошчей, атаман наказний.

Михайло Бабинец.

Андрей Скоробогатий, войт.

Артем Старушк(?).

Юско Иляшенко.

Павел Хоменко.

Иван Мартинович.

Иван Тимченко.

И при иних зацних и віри годних року и дня вишпис[аних]».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18440. Оригінал)

№ 45

1693, червня 21 (11). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи

«Их царского пресвітлого величества Войска Запорозкого гетман Иван Мазепа.

Ознаймуем сим нашим писанем пну Ивану Мировичу, полковникові переяславскому, старшині полковой, сотником, атаманом и всему старшому и меншому того полку товариству и посполству. Поневаж прошлых ст Воскресения Гспдня яко занятого гетмана з старшиною войсковою енеральною и самих в. мстей панов полковников обраного, так и всего знатнійшого товариства и посполства ухвалюю, зостала скасована и отставлена, якої термін, в интересах наших выражений, в сем року скончится, а на том такое зезволенем общим учинилося постановлене,

жебы з шинков горілчаных на заплагу полкам охотницьким комонным и піхотным и на иные розные росходы войсковие збырана была сума так грошовая, яка з прибулей арендовых до скарбу войскового доходила. Теды з умислу засилаючи вас сим листом нашим, пилно міти хочем и приказуем, абысте зо всіх полку воего городов старалися без жадное мешкоты оную сумму, которыі горілчаным промыслом бавятся и шинки горілчаный держатимут, подлуг учиненного постановленя збирати и присилати к нам в Батури. Тое однак докладаем и пилно варуем, абы люде тиі посполиті, которыі своїх вынниц не мают, а горілчаным помислом не хотят бавитися и оною шинковати, не были до складки тоей раты грошовой насиліем примушаны и притяганы, але хто тими горілчаными промыслами и шинковим орудоватимет, шукаючи собі з них прибелы, тот мает кождый належитую вложенню от себе повинность складати и отдати. Якую волю нашу рейментарскую виразивши и повторе о тое приказавши, Гсду Бгу вас всіх поручаем.

Дан в Батурині юня 11 1693 року.

Звыш менованный гетман Иван Мазепа рукою власною».

(НМІУ. ВР. № РД-3096. Оригінал)

№ 46

1694, липня 13 (3). – Борзна. – Лист Михайла (?) Забіли до Іллі Новицького

«Млствий добродію мсці пне отче.

За посіщение листовное в. м. мс. пна отцевское и за узичене нам здорова доброго низко в. мс. м. пну милому отцу и ласкавому добродієви чолом бючи, велце дякую. А взаем и я сим моім синовским в. мс. м. пна навижаючи листом, яко зычу в. мс. м. пну всеусердно доброго здравия и всякого благополучного в премногие щасливіє літа заживати поведенія, так покорственно отдаюся его отцевской з поволними услугами моіми непременно любітелной ласце и млсти.

З Борзни юля 3 року 1694.

В. млост.м.пну отцу и милоствому добродієви всего добра зычливий сын и поволний слуга М. (?) Забіла».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 14509. Оригінал)

1695. – Уривок з судової книги Козельця, в якому містяться відомості про кийвського полковника Костянтина Мокієвського

«Експедиция Очаковская.

Року 1694 п. Константин Мокіевский, полковник киевский, за по-зволенем ясновелможного его мл. пана Иоана Мазепа, Войска их царского пресвітлого величества Запорозского, с приданными полками охотноохочими Пашковского и Михайла Палаженченка и с Палієм ходили под Очаков, где значную добычу взяли и чтири корогвы янчар збили и корогвы побрали. А то справил своею отвагою мененный пан полковник киевский, который сам вперед з своим полком на піхоту янчарскую скочил, много порубали и много побрали живцем. Діялося в пяток 3 августа, с которими неволниками отдали п. гетману и три корогві, бо четвертую в бою подрано. А корогвы были жовтіі. З неволниками послано с полку нашего Киевского п.Ивана Фалковского, Романа Рожанского, сотника гоголевского, на Москву, придавши им з каждой сотні по килка товаришов, которих значне пожаловали их цар. пресвітлое величество. По той значной вікторії над неприятелми помененного пана полковника, гди Бог немалим фрасунком навйдити рачил, бо ему жона Анастасия Зеленковна року 1695 в похвалную суботу померла, зоставивши дві дочки маленькі Анну и Настасию. Была тая пані барзо мудрая, набожная, убогих великая милосниця, нігды не прожновала, завше албо читала, албо до церкви Божой що справовала. Тіло еи отпроважено до Остра. Которое зоставало през свята воскресенские на слободі в церкви мурованой, а по святах воскресенских отпроважено до Печерского и там также килка недел зоставало в преділі, а потим погребено там же на цминтарі печерском в гробі мурованом. Потим того ж сестренец мененного п. полковника Иоан в той же Пост Великий помер и в Вербную суботу похован у Преображения Господня в Козелцу. Потим брат его рожоный Андрей в Батурині помер и похован в Баришполі. Того ж року пані Войнеровская (!) , сестра рожоная его мл. пана гетмана, померла, хорою постригшися в иноческий чин пречестною госпожою Мартою Магдалиною, Мазепиною маткою, а игуменією печерскою. Того ж року ясновелможный его мл. пан гетман Иоан Мазепа з их царского пресвітлого величества войсками Кезикермен, Ослам, городок Шиндерія и Таван узали и доценту знесли и в Тавані свое осадили войско. Трвали тие городки под турецким цесароом близко пятидесят літ, але Таван барзо давно, як пишет Білский, взято. В тих городках барзо много армат и скарбов, тилко барзо зле учинили, иж

як рабовали, запалили и много и наших погоріло. Много над всіх и там доказовал той же прерожоный пан Мокіевский, полковник киевский, бо на самый стос сам собою ис товариством кидався, до которого из инших полков товариство охоче приставало ис своим полком, тилко ему приписуючи славу, отказуючи, хто спитал: и мы Киевского полку, бо и наперед там в ниж січы под городки водными суднами зайшол и станол и зараз неприятелеві подгородки показался. Много того зацного и отважного мужа рицерских ділностей, которых трудно до выписаня. Носит той дом за герб ключ жолтый в полю блакитном, от давних літ продком его за услуги их, которые отчизні своей и Речи Посполитим (!) морем и полем отпраовали, в татарскую и турецкую землю впадаючи, от королев полских данный».

(БПАН. ВР. № 280. Арк. 115 зв., 116 зв. Оpubліковано: Возняк М. Хто ж автор т. зв. літопису Самовидця? Львів, 1933. С. 62–63)

№ 48

1696, квітня 20(10). – Борзна. – Лист роменського вїта Романа Федоровича до Іллі Новицького

«Мсци пне полковнику комонний, мой велце мсци пне и добродію.

С повинности нашего товариства полку в. мс мці пна в нас в Роменщині на станції застаючому ведлу[г] належитой устави на кожного по копе до рук пна Зражевского далисмо, а сто часу в одбіраню грошей забавили не с причини недбальства пна Зражевского, толко за власним неспехом войтов наших сілских так не скоро она сумма стягнулася. О том в. мс. мс. пну до ознайменя подавши, застаю назавше

В. мс.мс.пну и добродієви моему всего добра зичливий и до услуг поволний Роман Федорович, войт міський ромен[ский] з бурмистри.

В Ромні (...)»* марта 10 д.».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14582. Оригінал)

№ 49

1696, квітня 13 (3). – Борзна. – Лист Михайла (?) Забіли до Іллі Новицького

«Млствий добродію, мой мсці пне отче.

Любо дочеканем и проваженем стоє Четиридєсятници сего хвалебного Посту при моей звиклой сыновской поволности

зпознилемъся в. м. мс. пна и добродія моего повиншовати (за що покорствено в. м. мс. пна прошу о вибачене), однак не позная моя, але овшем преднійшая сыновская ку в. мс. м. пну и милому отцу всегда зостае зычливість, з котрою сыновско люб при доконченю оного Поста отзываютися, всеусердно зычу в. мс. м. пну и млтвому мому добродієви в добром здоровю и всяком блгополучном поведеніи, а особливе при душеполезном спасеніи престигши оный Пост, бгоугодно страстем Хствим поклонитися и Его ж світлого праздника Воскресения Хства дочекати и зо всім домом в. м. мс. пна радоватися. Чого и повторе яко всеусердно в. млт. пну зычу, так отдаюся з поволностью моею слежебничою в. м. мс. пна и добродія моего премилосердной отцевской ласце и милости.

З Борзни априля 3 року 1696.

В. м. мс. пна и милостивого моего добродія всего добра зычливый сын и найнизший слуга М. (?) Забіла».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14523. Оригінал)

№ 50

1696, жовтня 28(17). – Батурин.- Лист генерального бунчужного Івана Скоропадського до охочокомонного полковника Іллі Новицького

«Мсцівый пне Новіцкий, мні велце мсцівый пне и здавна ласкавый блгодітелю.

Любо старосвіцкая ест приповість, иж на прудком коню по обітницу належит посилати, я однак певен и надежен будучи того, же яко з любовного и ласкавого здавна ку мні завязото аффету приобецати рачил в. мс., м. м. пн., на господарство овечок, так за моїми забавами и нім сам поогляділемся в дому, не квапилемся давній на скором коню посилати до в. мс., м. м. пна, упоминаючися и вишукуючи обітницу. Тепер теды з умислу чоловіка того посилаю и як самого будет воля и ласка в. мс., м. м. пна, обітницу свою исполнити, которіи одержавши skutok, доживотне моею упреймною и зычливою приязню и поволностью в кожних оказиах заслугovati и завдячати вінным себе обовязую и (...)»*

В. мс., м. м. пну, зычливый всіх добр приятелем и поволним слугою И. Скоропадский, бунчучный войсковый.

З Батурина 17 октовр[ия] 1696».

Адреса: «Мні велце мсцівому пану и здавна на мене ласкавого его мсти пану Гелиашові Новіцкому мст. пну належит».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 14461. Автограф (?) завірений печаткою)

№ 51

1696, листопада 15 (5). – Батурин. – Лист писаря Чернігівського полку Івана Скоропадського до полковника Іллі Новицького

«Мсцівий пне полковнику Новіцкий, мні велце мсцівий пане и здавна добродію.

Здарилося мні тут в Батурині по указу ясневелможного его мл. пана гетмана млстивого добродія сего часу бути, где на сей же час и панове сотники полку в. мсти пана згодилися, через которых яко певную оказию низкий мой засилаю уклон и з умислу доношу в. мс., м. м. пану, відати, же любо коштом в. мс., м. м. пана, келих зовсім готовый, тилко не казалем золотити. Леч иж священник, в Рудні будучий при чудовном Прстой Бци образі, юже преселение учинив з Рудні до Киева и образ з собою там же запровадил, а руднянское містце праве якби пустошало. Претож и келиха, офірованного туди, ні до кого отослати. Однак умислилем я, задержавши у себе, даст Гсдь Бг, о пришьлых Рождества Хва стах тут в Батурин привезти, жебыс в. мс., м. м. пн., сам очима своїми оглядав и куди воля Божа хиба вже до Киева и тому ж чудотворному образу сам в. мс., м. м. пн., отослати рачиш албо и вперед свт, если здарится певная оказия, з Чернігова, dokonчивши зовсім и с позолотою, тую роботу пришлю до в. мс., м. м. пана. Давній за моїми забавами и же частими з дому отчожаюся недокончено. И що вже так сталося, иж перенесен образ з Рудні в Киев, чиню відомо в. мс., м. м. п., и затим давной его и тепер непремінной ласце мене залецаючи, зостаю и обовязуюся в. мс., м. м. пану, упреймне зичливым всіх добр приятелем и поволним слугою И. Скоропадский, писар черніговский.

Припровадилем тут же в Батурин барилко рижков (?) (можливе й прочитання: «рибков» – Ю.М., І. Т.) от его мл. пна полковника нашого черніговского в. мс., м. м. пну, обіцаное, и зоставилем в дворі его м. пна хорунжого енералного Пидорці, рачиш в. мс., м. м. пн., до себе вишукати».

З Батурина 15 ноеврия 1696».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 14619. Оригінал)

1697, травня 26 (16). – Батурич. – Універсал гетьмана Іван Мазепа

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иоан Мазепа.

Его ж царского пресвітлого величества Войска Запорожского всей старшині и черні, а особливе сотникові глуховскому и каждому, кому о том відати належит, ознаймуем, иж подавал нам, гетману, свою челобитную сівской розрядной изби подячей Авксентий Азаров, просячи нас, абисьмо позволили ему на реці Клевень в урочищах повышей рылских поміщиковых земель, а ниже річки Сухой Клевені будучих межи одним великороссийским, комарицких салдат, села Клевені, а другим нашим войсковим уезду Глуховского села Сопича берегами, новозаняти греблю и на ней построити млин по силі воды. А так мы, гетман, принявши у себе в той міре его, Авксентиеву, к нам занесеную прозьбу, сым нашим універсалом позволяем ему на том місцу новозаняти греблю и на ней строіти млын ку вспартю гспдрства своего. В чом абы ему ништо з старшины и черні не важился чинити перешкоды міти хочем и приказуем. Варуем однак пылно, абы он, Авксентий, тым своїй греблі занятъем людских сіножатей и лісовых грунтов не подтопил.

Дан в Батурич мая 16 року 1697.

В подлинном тако:

Звыш именованный гетман рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 1633. Оп. 1. Спр. 51. Арк. 27. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати». Інший список цього універсалу знаходиться в цій же справі на с. 2. Відмінностей між списками майже немає, хіба що написано не «місто печати», а «місто печати войсковой»)

1698, липня 13 (3). – Купча

«Року 1698 мсца июля 3 дня.

Я, Матвій Кузменко Кротинец, жител семеновский, чиню відомо сим моім писанем у каждого суду и права и на каждом місцу, где колвек сей мой лист презентован будет, иж я, міючи грунт свой власний в острове злом в Любещине лежачий в завідованю чесного господина Григория Прокоповича, священника п[ятницкого] любецького, от браті моей част свою отчистую выделенную так дерево бортное, яко и до бортей,

способное селище в Грабове (суч. с. Грабів Ріпкінського р-ну, у 10 км. від Ріпок – Ю.М., І.Т.) из сіножатми, криници и вшелякие пожитки в том грунте, знайдуючимися. А будучи потребним пінязей, тот выш помененный грунт, част свою власную всю, от брата моей выделенную, продадем и навичность пустилем Ониску Попенку, жителю тесновъскому, сестренцу своему, ему самому, жені и потомком его вичными часы. З которого то грунту повинен будет он и по нем сукцессорове его тую ж дан давати до церкви стой пятницкой любецкой, яко и я давалем, то ест за готовую суму, рук моих дошлую, за коп двадцат личбы и монети литовское. До которого грунту, от мене проданного и на вичност пущеного, не повинен буду я сам, жена и потомки мої, так теж близкие и далекие покровние мої, утручатися и перешкоди чинити. Але волно будет оному Ониску того грунту яко хотя уживат: дат, продат и кому хотя отпустит. А хто бы міл оному (...) * перепопу чинит, таковый заплатит вини на урад [...] сей мой лист презентований буде золотих сто. А [по] заплачено вини тот грунт мїет при Ониску, жені и потомком его вичными часы зостават. На що для ліпшого твердостн даю сей мой вечистой продажи [лист] при людях зацних и віри годних на подписе нижей менованных.

Діялося року и дня више менованного.

Очьвисто упрошоний о подпис руки от пана Матвія Кузменка у того писма продажного подпису[ю] Григорий Прокопович с[вещенник] л[юбецкий] пятницкий.

Иван Крамовъский, сего листу [...].»

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56255. Оригінал (?))

№ 54

1699, червня 13 (3). – с. Карповичи. – Купча

«Року 1699 июня 3 дня.

Я, Трофим Василиевич, игумен каменский, з братиею, чиню відомо сим моім рукописанием кому о том відати потребно, иж учинили поеднане з паном Мануйлом, жителем карповским, о сіножати, которая зостае в грунті ншом мнстрском, иж вичными часы ест поддеглая до обителі стой. Которою волно мні, Трофиму Василиевичу, игумену каменскому, пожитковат и по мні наступуючим вичными часы аби ништо не міл спречним бити во оной сіножати, а я даю ему, пану Мануйлу, замїну сіножати, лежачую на рубежи у селища Сушанского, аби оному

волно било пожитковат и потомком его вічними часи, аби не міл ніхто втручатися, ані жадної перешкоди чинити, варую. Которое поеднаня вчинили при висланом от боку ясневелможного добродія его млсти пна гетмана, при его млсти пну Тополницком. Даю ему, Мануйлу, сее рукописание при печати мнстрской и с подписом руки моеи власной.

Діялося в Карповичах року и дня вишписанного.

Звыш менованный игумен з братиею рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50513. Оригінал)

№ 55

1701, липня 1 (червня 21). – Батурич. – Лист Марії-Магдалини Мазепи до стародубського полковника Михайла Миклашевського

«Мсці пане полковнику стародубовский, мой ласкавий приятелю.

Відомо чиню в.мсці пану, о чом и писалес о змерлой небожчиці судиной вашей полковой. Которая за живота своего еще леговала, міючи и сама живот свой сконъчити в монастирі нашем и реестровне подала мні свої добра, якие през вік свой нажила. Той теди реест добр посилаю ..през умисльную гспжу намістницу глуховского монастира, а при тих лежачих добрах міла оная готових грошей, золотих пятсот, якие не тилко що мні, леч и многим сестрам монастира нашего, би[в] в нас, обявила и и по смерти своей не кому иншому, тилко нашой обителі стой леговала. За которую преставшую дшу в нас давно сорокоуста и иншая церумония отправляется. А в. мс. м. пан з своей любъви до мене и до мыстца стго прихилнути, рач так тие гроши зискавши, приказат намістъници отдати и тие лежачие добра слушним оценовати шацунком, люб продат приказат или всем торг учинит извістно, о тое велце жадаючи, застаю

в. мс, мс. пану зичлив[ая] приятелка Мария Магдалена Мазепиная, игумения монастра девичого Вознесенского киевского (?) глуховского (?) печарского

З Батурина июня 21 року 1701».

(НМІУ. ВР. № РД-81. Оригінал)

1702, серпня 7 (липня 27) і 1711, червня 30 (19). – Батурич. – Випис з батуринських ратушних книг, який містить у собі купчі

«Випис с книг міських ратуша батуринского.

Року тисяча семсот второго мсця июля двадцят сегомо дня.

Перед нами, Димитрием Нестеренком, сотником, Гордієм Хрисановичем, атаманом городовим, Романом Тимоновичем, войтом, Самуйлом Григориевичем, бурмистром, батуринскими, ставши очевисто Исай вмісто отца своего Матвія Ющенка, недавно перед сим змерлого, и Тимуш Срогкий, жителі митченковскій, ясне, явне и доброволне, без жадного примушеня зезнали в тие слова: Міючи мы у себе млынок вешняк по половині о едном колі мучном на греблі, сполним коштом нашим засипаной, нижей Роговнилчиного млынка от Сейму на річці, зовемой Тютчой, там же, в Митченках, построений, з ставком в конци тоей же Тютчой учиненним, ловлею рибною и лозою на ставку будучою, якая лоза особно мні, Тимушу Строкгому, належала, продалисмо его млсти пну Павлу Дублянскому, канцеляристі войско[во]му, за сумму доброй монети личбы литовской тысячу чтиринадцят золотих и, отличівши всі сполна, поділилися з собою, що кому з нас довелося. Зачим яко самих себе, так жен и дітей нших, и приятелей близких и далеких, от того помененного млинка отдаляем и цале оного зрекаемся. А его млсти пну Павлу Дублянскому, канцеляристі войсковому, яко поссессорові, панюй малжонці и потомком их волно есть и будет оним млином владіти, дати, продати, даровати, диспозовати и як хотя по своей волі з оного пожитки отбїрати, не дознают жадное и наименшое ні от кого турбациі. А если бы хто міл з потомков наших или з покровних близких и далеких турбацию взновлял, теды мы сами повинни ставши у каждого права и суду и, где тая потреба укажет, пна Дублянского заступати, такую выну кладучи на турбатора и отзовцу неслушного, абы ему, пну Дублянскому, вишей речонную сумму сувито поповнял.

Мы теды, уряд міський батуринский, внимателно вислухавши, велілисмо жо книг записати, а з книг слово в слово виписавши, требуючой стороні, пну Павлу Дублянскому, з притисненем печати міской и з подписом руки писарскої видалилисмо.

Лукиян Федорович, писар, рукою.

Року тисяча сімсот первогонадцят мсця июня девятогонадцят дня над рікою Дніпром у порога Ненаситьца в таборі будучи, продадем греблю, в Митченках лежачую, з млыном вешняком и ставом, як ся в собі мает, его млсти пну Ивану Чернишу, польковникови гадяцкому, за сумму

якая есть выражена внутр сего купчого писания моего и вручивши оное его млсти в вичность во свидителство, абы и в потомние времена віра была дана, власною моею рукою на оной купчой подписуюся.

Павел Дублянский, писар полковий стародубовский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50686. Оригінал, завірений печаткою)

№ 57

1705, червня 16 (5). – Розписка

«Мца июня 5 д. 1705 року.

Викладу положеного через пана Михайла Рославца о завод греблі и млина з Куриленком, сябром своим, червоних дукатов пять, з которых пан сотник полковий, а теперешний пан обозний узял три дуката, а з тих до двох дукатов положил поединкового червоного. Якие два дукати и поединкового червоного одобрал его милост пан войт до себе, а то за виклад зятя своего пана Ивана Тимофиевича талярей близко сорока, положение на сина пана Михаила Рославца о побойи».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 14600в. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документу запис копіста: «Моск[овский] архив мин[истерст]ва юстиции, Стародубского магистрата, по 1 описи, вязака 1, 1705 г., л. 34 об.)

№ 58

1706, березня 15 (4). – Петропавлівський монастир під Глуховим. – Лист ігумена о. Мелетія Трофимовича до пані Забіли

«Мсці пані Забілина, мні велце ласкавая мсці пані и добродійко.

Настоящим постом свтыя Четиредсятници в. мс. мсці пані миле увіншовавши, зычу дабы постивийся нашего ради спсения Хрстос Спаситель дал в.мс. свтый пост здраво и дшеспсенно препроводити и страстем Хрстовым поклонитися, Его ж из мертвих тридневное Воскресение радостно праздновати усердствую. В небитности моей в манастыру, провідавши от когос мой отц намісник, же в дому в.мст. мсці паней придаются барзе добрії пива, писал о том нарочно до в.мст. мсці паней, просячи именем моім, абы в.мст. мсці пані изволила одислати з своего дому якою бочалкою пива, яко ж и получил желаемое от в.мст. мсці паней на обітници. Я теды, довідавшия от оного ж о той обітници, умислилем повторе писат тепер и послат от себе до в.мст.

мсці панєї своего подданого з такимим моим покорным прошением: изволь млстивая добродїйко тую обїтницу самим skutком исполнивши, росказать в себе винайти якую бочалку пива добренного висталого, тоненкого и прислать мнї по млсти своей на постный посыллок. Яковой присилки велце буду вдячен и готов буду всячески в.мст. моей мсці панєї завдячати и отслужовати, яко то и которий естем

В.мст. моей мсці панєї и ласкавої добродїйки всіх блг всеусердний желател и бгомolec Мелетий Трофимович, игумен глуховский.

З мнстра Свто-Петропавловского глуховского 1706 року марта 4 д.».

(IP НБУВ. Ф. 28. Спр. 486. Автограф (?))

№ 59

1706, травня 14 (3). – Закладний запис Іванихи Новичихи

«Року 1706 мая 3 дня.

Я, Иваниха Новичиха, вдова жителя ливенского заставляю загон свой за рекою болший суми (?) пана Гамалієвого загона за золотих 9 и за осмачок 4 овса и жита осмачку. Которий то загон даю пну Василию, жителю дищинскому, в заставу оногo долгу вовдїнія (?).

Дїялося при Федору Жаевронку року и дня вишписанного».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 53255. Оригінал (?))

№ 60

1708, листопада (27) 16. – Красноколядин. - Лист миргородського полковника Данила Апостола обозному полковнику Василю Онисимовичу

«1708 года ноября 16. Письмо миргородского полковника Данила Апостола полковому обозному Василию Онисимовичу о поспешении в Гадяч к Мазепі.

Мой велце ласкавый приятелю, пане обозний полку нашего и на місцу нашом застающий.

Отпускаючи сторожов наших до Сорочинец ознаймуем в. мсти о том, же войска шведские, почавши от самой Борзны, всюды по городах и селах, для защищения отчизны нашей от наступления московского, аж до самого Ромна, постановлены на станциях, а и около Ромна в

полку Лубенском стоятимуть. Сам зас наяснійший король его милость шведской в Ромні свою станцію имітимет, гді и мы з ясневелможным добродієм его милостию паном гетманом завтрішого дня ціле (?) 17-го числа сего місяца прибыти сподіємся. А з оттоль не обявляючися, скороку Гадячу ясневелможный добродій з десятма тысячами шведов поспішати будут. Зачим яко пред тим многократне о неповіренни жадным пліоткам в. млсти листовне упоминалисмо, так и тепер о том же упоминаючи, пилно прикладаем, абысте преслухаючи о повороті рейментарском, где обрїтатимется, як скоро его ясневелможност до Гадяча прибудут, так зараз в. млст з паном судією нашим и з панами сотниками для отданя поклону ясневелможному добродієви его милости пану гетману туды до Гадяча прииздіте. А если би там міл хто з грамотами государскими и нового гетмана Шкоропадского просмікатися, теды таковых ловіте и до нас их присилайте. О том всем в. млсти прекладаючи и приказуючи, Богу вас поручаем.

Дан в Красноколядині, ноемврия 16 д. 1708 року.

В. млсти зычливый приятель Данило Апостол, полковник миргородск[ий] рукою власною.

Собственноручный подлинник писан на полулисті бумаги, который был сложен пакетом и запечатан полковою печатью на красном воску над кустодиєю. На пакете надпись: «Моему велце ласкавому приятелеви, пану Василию Онисимовичу, обозному полку нашего Миргородского, и на містцу нашом застаючому, пилно, пилно пилно».

На копии написано: «Верно. Князь М. Оболенский.

С подлинным сводил С. Иванов».

(IP НБУВ. Ф. 8. Спр. 2676. Копія першої половини ХІХ ст.)

№ 61–62

**1709, січня 2 (1708, грудня 22). – Батурын. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иван Скоропадский.

Всеї старшині и черні Войска его царского величества Запорожского и кому о том відати належатимет, ознаймуем сим нашим універсальным писанием, иж любо в самом городе Батурынї осталцам не маш позволения его царского величества пору(...)* ставшайся новобудоватися и для пожитья селитися, однак на посадах

и футорах батуриных в позосталих хатах каждому осталцеви в своем дворі позволяется жити, иле в теперешнее зимнее время. А яко оние позосталие батуринци, не будучи ні в чом винними, при змінниках Мазепі єдинодушних, пострадали не тилко худоби, но и многих сродников своих, так жеби околичние городи и села жадного діла не міли укоризнами, досадами и долегливостями не важилися до остатку с посадов и футоров батуриных разгонити. Сим нашим універсалом варуем и оний для непрєменной позосталих батуринов оборони пану Данилу Харевскому, атаманови батуриновскому, видалимо.

В Лебєдини декаврия 22-го року 7708(!)-го.

Звыш менованый гетман рукою власною.

Місто войсковой печати.

С подлинного універсалу сию копию списал батуриновский сотенный писар Иосиф Рижий и таков подлинной універсал к себе взял и руку приложил.

(ІР НБУВ. Ф. 201. Спр. 61. Арк. 85 (?). Копія ХІХ ст. Угорі документа запис: «Малороссийские дела 1708 года декабря 22, № 122. Универсал гетмана Скоропадскаго о дозволении батуриновским разоренным жителям селиться на посадах и хуторах батуриных. Копия». Запис внизу документа: «С копии, хранящейся в архиве Министерства иностранных дел в Москве. Дела Малороссийские, 1708 г., декабрь, № 122»)

№ 63

1709, вересня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Прєсвітлішого и державнішого великого гсдра его црского сшеннішого влчства Войск Запорожских обоїх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пну полковникові Войска его црского прєсвітлого влчства Запорожского ніжинскому, старшині полковой, а особливе пну сотникові короповскому з тамошным урядом и кождому, колвек о том відати надлежит, сим універсалным писанем ншим ознаймуем, иж просил нас пан Михайло Забіла, ассаул полковый ніжинский, о надане собі села Райгородка в сотні Короповской знайдуючогося. Мы прето, гетман, слущному его прошенію давши у себе місце, а до того респектуючи на его от молодых літ в Войску Запорождском услуги и заслуги, которые и тепер, застаючи на том ассаулства полкового уряді, нєліново ронит яко тое село Райгородок зо всіми до его принадлежащими кгрунтами и

угодиями ему, пну Михайлу Забілі, надаемо. Так позволяем от тамошних посполитых людей всякие повинности и послушенства отбирати. Зачим абы пан подковник ніжинский з старшиною полковою, а особливе п. сотник короповский з тамошним урядом, и нихто з войскових и посполитых всякого чину людей не сміли и не важилися ему, пану Михайлу Забілі, ассаулові полковому ніжинскому, в владію того села Райгородка и в отбиранию от тамошних посполитых людей повинности и послушенства, найменшой чинити перешкоды и трудности. Тут же абы греблю Царувскую по давнему обыкновению общим шарварком допомагано гатит и як належить умоцняти, поневаж тая гребля всім ест до переїзду потребна, пилно приказуем.

Дан в Глухові септеврия 1 року 1709.

Звыш менованный гетман рукою власною».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50689. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло всередині якого написано «Місце печати»)

№ 64–65

**1709, вересня 30 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоих сторон Днепра гетман Иван Скоропадский.

Всей старшині и черні Войска его ж црского пресвітлого величества Запорожского и каждому кому колвек о том відати надлежит, сим універсалним писанем ншим ознаймуем, иж показовала нам пні Феодосия Небабина, бившая сотничка шаповаловская, універсал антecessора нашего бившого гетьмана на отбирание части войсковой розмірових приходов в млині Якова Плющенко, козака и жителя борзненского, на реці Борзні, на греблі в селці Кунашовці стоячом, и просила в нас такового потвердження, жеби могла по прежнему, яко овдовілая, тую часть войсковую отбирати. Ми теди, гетман, респектуючи на заслуги небожчика мужа ей пна Андрія Небабу, в Войску Запорожскому от молодых літ ронение, яко тую часть войсковую в млині Плющенкою ей ствержаем, позволяючи оную на обходи ей домовие отбирати, так аби нихто з войскових и посполитых всякого чину людей в том отбиранию части войсковой пнеи Феодосии Небабиной не важился чинити шкоды, перешкоды и трудности, пилно повагою сего універсалу нашего варуем и приказуем.

Дан в Глухові, сентября 20 д. року 1709*.

На копии подпис:

Звиш іменованный гетман рукою власною.

С подлинным свидетелствовал корнет Афанасий Баскаков.

Место генеральной печати».

*) «Из дел архива черниг[овского] двор[янского] депут[атского] собр[ания] универсал датирован 23.IX.1709».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18141. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копіістом написано: «Румянц. опись Малор(оссии), повет Нежинский, т. 52, сотня Шаповаловская»)

№ 66

1709. – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского гетман Иван Скоропадский.

Пану полковникові Войска его ж царского пресвітлого величества Запорожского ніжинскому з старшиною полковою, п. сотникові бахмацкому и всім, як войсковим, так и посполитим тоей сотні обивателем, и кому би колвек о том відати надлежало, ознаймуем, иж прекладала нам жалобливе через супліку свою п. Феодосия Моисіевна, овдовілая жена небожчика п. Андрія Небаби, зейшлого сотника шаповаловского, что за антецесора нашего бывшего гетмана остров еи з сіножатми, под Бахмачем еи лежачий, и млин там же в острові, о едном колі будучий, отнято и до двора тамошнего бахмацкого обернено, и просила нас, абисмо попрежнему в владіние оной тие еи, яко отчисти добра, остров и млин, знову привернули и універсалом нашим потвердили. Ми теде, гетман, оказуючи оной наше помежоване(?) (примітка копііста: «в деле черниг[овского] двор[янского] арх[ива] – «помілованье») виглядом вдовѣства еи, а респектуючи и на войсковии зейшлого малженка еи значнии праца и услуги, приворочаем оной и сіножати оние и млин попрежнему в зуполное владіние, позволяючи ей, як синожатми тими користовати, так и з млина оного всякии розмірові приходи на себе отбрати, якую нашу волю сим нашим універсалом стверждаючи, пишно міти хочем и рейментарско приказуем, аби жаден як з п. п. старшини вишписаной, так и ништо инший з войскових и посполитих, меновите бахмацких, обивателей не важилис оной в отбиранию належитих з оного млина приходячих розміров зуполном,

также и в владію оних сіножатеі жадной наіменшой чинити трудности и перешкоди. Дан в Ніжині, року 1709.

На подліном подпис таков:

Вишменованій гетман рукою власною.

С подленім свидетелствовал корнет Афанасій Баскаков.

Место печати».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18141. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копіістом написано: «Румянц. опись, повет Нежинский, т. 52, сотня Шаповаловская»)

№ 67

**1710, червня 1 (травня 21). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Копія.

Пресвітлішого и державнійшого великого государя царского величества Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Всей старшині и черні Войска его ж царского пресвітлого величества Запорожского, особливе пану сотникові глуховскому з всім того города Глухова урадом, и кождому, кому о том відати належит, ознаймуем, иж великороссийской породы невіста, именем Акилина Даниловна, жена Авксентія Озарова. поддячого сівской розрядной избы, з сінами своїми Сильвестром и Стефаном, міючи за універсалом антецессора нашего еще небощиком мужем своїм Авксентием Озаровым на реці Клевені в урочищах повышей рылских поміщиковых земель ниже річки Сухой Клевені будучих межи одним великороссийским, комарицких салдат, села Клевені, а другим нашим малороссийским, а другим нашим войсковим уїзду Глуховского села Сопича берегами, занятую греблю и построенный на ней млин для спокойнійшого и свободнійшого оным владіния просила себі и нашего подтверження. Мы теды к тому еї слушному, а иле ни в чем не противному, прошению давши у себе місце, яко еи самой и помянутыми сынами еї ж, Сильвестру и Стефану, в первобытнюю посесію сим нашим універсалом тот млин ствержаем. Пилно міти хочем и рейментарско приказуем, абы в владінію онаго и отбиранью з его всяких пожитков ей, Авксентиевой Озаровой, и сынам еї никто з старшини черні рейменту ншого не сміл и не важилса жадной наіменшой чинити перешкоды и препятствия.

Дан в Глухові мая 21 1710 року.

Оригинал подписал:

Звыше наименованный гетман рукою власною».

(ЦДІАК. Ф. 1633. Оп. 1. Спр. 51. Арк. 28. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печатю»)

№ 68–69

1710, червня 27 (16). – Рішення генерального суду в справі спадку по Миколі Олещенку

«Року тисяча сімсот десятого мсця юня шестогонадцят дня.

Перед судом его царского пресвітлого велчества Войска Запорожского енералним точилася справа сторони тестювщини з Николаем, зятем небожчика Гаврила Олещенка, тестя его, в таковой способ, иж Николай по смерти небожчика Гаврила, тестя своего, который иміл не одну дочку, але три дочки, и отц (це слово вписано помилково – Ю.М., І.Т.) зят не иміючи на оних жадного респекту, по смерти тестя своего завладіл бил всім господарством яко то: полем пахатним, синожатию, гаем и двором, конми шестерма, товаром рогатим и во всем цілом господарстві, що тилко находилося. По розмену теди слушном и святой справедливости яко то не една дочка у небожчика была, але три, а Николая также жени сестры еще дві позосталие, которим суд войсковий енералний наказует, аби двом оним сестрам ровная во всем част була, так в полі пахатном, сіножати, гаю, двором, конми шестерма, товаром рогатим и во всем цілом господарстві опроч того, що з своею небожницею з жоною набыл, в том бути повинен во всем цілих ям пят пашні. Которие у Николая найдуются дві ями взглядом дитини, оной першой жони его, а дочка небожчика Гаврила Олещенка повини бути Николаю, а сестрам по ровной части повагою суду войскового енералного наказуется Николаю, жителеви краснополскому. За утрату зас оних сестрам, через так долгое время правуючимся, суд войсковый енералний наказует, абы отдал уисти моцью сего декрету вусім коп. Которий з подписом рук и притисненем печати сторони потребующей есть видан року и мсця и дня вишей выражений в господі гончаровской.

Его црского пресвтлого влчства Войска Запор[ожского] судия енералный

Алексій Турянский».

(ЦДІАК. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 27. Оригінал)

1710. – с. Кучерівка. – Оборонний універсал гетьмана
Івана Скоропадського

«Пресвітлішого гсдрвнійшого великого гсдря его црського священнійшого влчства Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетман Иоан Скоропадский.

Всім кому би колвек о том відати належало, а меновите пну сотникови, атаманови, войтови батуриным, ознаймуем, иж пан Иван Роговник, знатний канцеляриста войсковий, жалобне нам доносил відати, что міючи он сіножат, називаую Васютинскую, за рікою Сеймом в Ціпкіні (?) з двома лісками и з засухами рибними будучую, а куплею еше за антецессора нашего славной памяти Демяна Многогрішного, Войск Запорожских гетмана, набитую, и иных антецессоров наших універалами ствержоную, великие так на той сіножати вибиванем трави, яко в засухах ловлене риб от многих своїх поміжчиков, а найбарзій от ніякого назвиском Мовчана, жителя митченского, поносит уже другий год, в ловленю риби кривди шкоди донгливости. А запобігаючи тому, аби вперед такovie ему ніякого, а найбарзій от поміжчиков в засухах рибних и на сіножати не діялися кривди и утиски, просил себі нашего в том оборонного універсалу. Ми прето, гетман, не отмовивши его, пна оловину поля своего власного пахатного и половину дуброви, до того ж пна Ивана Роговника, прошению иле слушному, а респектуючи на услуги его так за антецессора нашего Мазепи, гетмана, в канцелярії войскової болш от літ десятка ронячоєся, яко и тепер за нашої власти гетманской в той же канцелярії непременно застаючого, тую сіножат з прилеглими до оной рибними засухами и лісами охороняем, потвержаючи оную сим нашим універсалом з будучими до оной угодиями для спокойного в потомние часи и тепер владіння и отбирания з тих своїх кгрунтов без жадной перешкоди пожитков и пилно варуем под жестоким каранем приказуючи, аби ніхто, а особливе поміжники, подле его, пна Роговника, кгрунтов сіножати міючи и иние угодия, не важилсЯ от сего часу жадних найменших так на предреченой сіножати вибиванем трави, яко и в засухах ловление риб, чинити кривди, шкоди и убитку.

Дан в Кучаровці року 1710.

Звыш менованный гетман рукою власною.

Васыльи и Феодор Каневский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54251. Тогочасна копія)

1711, лютого 23 (12). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг,
який містить у собі купчу

«Випис з книг міських стародубовских права майдебурского.

Року Бжого тысяча сімсот одинадцятого мсця февруария
второгонадцят дня.

На майстраті црского престолого влчства стародубовском перед нами, Прокопом Силенком, обозным и наказним полковником стародубовским, Демяном Ермолаевичом, войтом, Ерофіем Середюю и Демяном Григориевичом, бурмистрами, райцами, лавниками и всіми рочне засілими радними, постановившиися очевісто Микита Пархомович, житель села Кузнец сотні Поипутской, явне, ясне и доброволне, а непримущоне, до книг міських стародубовских зознал, иж кгрунта пахарние и сінокосние з отчиною двором и огородом, гумном и зо всіми до них принадлежностями в селі и при селі Кузнецах лежачие, як сам уживал и в держаню своем міл, отял (?), продал и поступил в моць и вечистое держане его млсти пну Ивану Борозні, знаменитому товаришові войсковому полку Стародубовского, малжонце и потомком его на вічност за сумму певную и сполно до рук продаючого одобранную, то ест золотих сто тридцят грошей личбы литовской монети доброй, з которого одобраня сим же вечистым записом квітовал его млсти пана Борозну. Волно теды его млсти пану Борозні тими, вижей мененними кгрунтами, малжонце и потомком его спокойне владіти и пожитковати, кому хотя продати, даровати, з ким замєнити и ку найліпшому пожиткові своему оборочати вічними часы. А помененный продавца себе самого, жону и потомков своих от вижей специфікованних угодей отдалил и вічне зрекся, до которих интересоватися, перешкоды и найменшой шкоды чинити не повинен и потомкы его не будут могли под зарукою золотих сто двадцяти и нагороженем шкоды голим словом менованой. Якое продаючое доброволное зознане по прошєнию продаючого казалисмо до книг міських стародубовских записати и ест записано. З которих и сей випис под печатю урядовой и подписом рук нас, маистрату, стороні того потребующей ест видан.

Писан на маистраті стародубовском.

Царского щєннійшого величества маистрату стародубовского войт з бурмистрами и райцами Демян Ермолаевич.

Прокоп Силенко, обозний, полковник наказний стародубовский.

Григорий Отвіновский, писар маистрату стародубовского, з книгами

скориговал».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 53259. Оригінал, написаний рукою Отвіновського, завірений підписами і печаткою. Запис на звороті: «Выпис его мл. пну Ивану Борозні на кгрунта от Микити Пархомовича кузнецкие».)

№ 72

1711, квітня 17 (6). – Новгород-Сіверський (?). – Чолобитна

«Року 1711 мсця априля 6 ден подал я на имя царскаго влчства челобитную гспдну столнику Федору Ивановичу Протасову. В которой написано, чтоб дат мні ассекурацію в том, что будучи мні на уряді сотничества новгородского, тамошним обивателем, которие на мене праведно и неправедно били челом, оним за тое не мстить и впред им, новгородским обивателем, без проступства и винности обид, самоволних здирств и всякого озлобления не чинит. А ежели явитця мой який неправедний суд или самоволное здирство albo якую самоволную тягость, чога в Малой Россіи не поводитя и не против прав малороссийских якую учиню противност и за тое волен ясневелможний пн гетман отобразь от мене сотницкий уряд и кому будет его ясневелможного воля, оний отдать. Кроме того, ежели главние моі неприятелі Данило Куневский, которий хоцет сотником бити, да Парфен Пекалецкий станут инстигуочи на мене, приносят доношение и тому би их неправедному доношению не вірити и ежели кому от мене учинитця разорение и обіда и тот обидимий повинен на мене бити челом сам в своїх обидах чрез себе, а не по їх, супостатов моіх, Куневского и Пекалицкого, наущениям, в том я сам своею рукою подписуюся.

Федор Лісовский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50711. Оригінал (?))

№ 73

1711, червня 15 (4). – Мглин. – Дарча

«Копия.

Року 1711 июня 4 числа.

На уряді мглънском предо мною, Григорием Парфененком, атаманом городовым и сотником наказным на тот час будучим, Петром Подлузким,

войтом мглинским, ставши очевисто громада білогощанская явне, добровольне признали в тот способ, иж мы, жители білогощанские, именно Федор Никипоровыч Гмира, войт білогощанский, Онопрій Малієнко, Клим Тиос, Ярмола и Михал Галутвенки, Максим Сиомаченко, Иван Леонов, Евдоким Дрозденко, Кондрат Дегтяренко, всі едностайне на уряді сознали, иж из доброй воли своей, жебы нам в пустошах білогощанских помішки не было, отъвели, даровали его милости пану Афанасию Покорскому, знатному товаришеві войсковому, білогощанский свой власный грунт Пустовский, зовемый Пелионка, обрубом по тих признаках, почавши от Ліскового ручайка дорогою Великодубровлянскою по ручай Галуцвінський и по ручай Дубівський, по границу Дубровянскую, зовемую Ляхову, и по границу Красновскую. Якую помененную Пелионку пану Покорскому уступленную, сами білогощанцы на Мглыні очевисто на уряді записат просили, так и в книгах ратушних ест записано и выпис пану Покорскому во вічное Пелионского грунту владіне выдано с подписом руки владовых и притиснением печатей. Писан у Мглыні року и дня вышеписаннаго.

На подлінном подпис:

Григорий Парфененко, атаман городовый и сотник наказный мглинский.

Петро Тимофиевич Подлужкий, войт міський».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 52525. Копія другої половини XVIII ст. Наприкінці документа намальовано два кола, всередині яких написано: «М[істо] п[ечати]»)

№ 74–75

1711, серпня 4 (липня 24). – Шептаки. – Угода щодо купчої

«Всім тепер и в потомние часи хотящим відати атестацією моею извістно чиню, иж ставши отц Иоан сухосіевський презвитер, в заводі с Павлом Дзекуном, подданим рейментарским, жителем кистерским, за грунт, будучий в заставі от Луцка Хведонова, жителя сухосіевского, ему, Павлу Дзекуну, за осмачок двадцят позиченых, а тепер помянутому отцу Иоану, яко купившему весь грунт его у Павла Дзекуна хотящему откупити, вчинили себі такое помірковане: чесний отц Иоан ему, Павлу, повинен осмачок пятнадцять, позичених Луцком за тие полоси, сего ж року о свтой Покрові отдати, а Павел Дзекун, зобравши сеголітнее з той заставной нивы посіянное жито, во вічност его честности оную ниву привернути, так теж и хто колвек засівал сего року яриною

ему, Павлу, заставние от Луцка полоси з тих теди полос отец Иоан сеголітную частку скопщини, що належит, от засівающих принявши, и тими полосами вічне за вишпомянутую отдачу Павлу Дзекуну осмачок пятнадцати владіти, що власним их прошеним ствердивши, писанием моим под притисненним печати и власного имени моего подписания потребуемой стороні выдаю.

В дому рейментарском шептаковском року 1711 июля 24 день.

Ерьй Новицкий, стар[оста] ш[ептаковский].

Притомние справи сей:

Нестор Василіевич, сотникович шептаковский.

Яков, войт волоскый шепт[аковский].

Левон, атаман, Иван Роговий, войт, кистерские з обывателми тамошними.

Михайло и Овтух, войты, з мужами, андрійковские.

М.П.».

На другому боці: «Новицкого на Луцково поле».

Іншою рукою: «Атестация Павла Дзекуна с уступкою сщеннику Иоану нивы».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18144. Копія початку ХХ ст. Запис внизу документа: «Київський центр. архив, документи монастирів, № 3331, оригінал)

№ 76

1711, листопада 19 (9). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Лук'яна Жоравки

«Его црского прстлого влчства Войска Запорозского полковник стародубовский Лукян Жоравко.

Всім вовец и каждого зособна того відати належит, а меновите пном старшині полковой стародубовской, сотникови полковому, атаманови городовому зо всім старшим и меншим товариством, также и войтови зо всіми посполитими и тяглими людмы при узиченю доброго от Гсда Бга здоровья, меновите сым універсалным моим писанием ознаймую, иж презентовала мні пней Евфимия Андриха Дащенкова з притомностью зятя своего пна Андрея Стефановича покойных небожчиков пнов антецессоров моих Ивана Плотника, Петра Рославця, Тимофія Алексіевича и Михаила Миклашевского універсали им, данние небожчику пану Гаврилу Даценку, на тот час будучому обозному полковому стародубовскому, и по нему, обозному, синови его Андриеви также вручение, и на тие полковничие універсали потвержене

небожчиков велможных их мл. пн (!) гетманов многих на заняте гребел и построение млинов на речци, на сиром корены, Вепринкі в Білом Колодязи селі, другуу в селі Дариевичах на речци Берестянци, а третую у села Митничах на речци Бабинци, где построено каменей чтири и валня една на тих виш писанных речках. Я поревновавши небожчиковским антецессорам моим універсалным писанем, видячи и свой таковой же універсал, жадаю по всей старшині полковой и черні и посполитих людей именовем ясневелможного добродія его млсти пна гетмана приказую, абы отнюд ніхто не важился ей, Андрисі Дащенкоу, и по ней зятеви еи в тых построеных млинах и при ных будучих кгрунтах чинити и жадного утиску и препятія, и в отбиранию з них и заживанию пожитков и наименшее не важился чинити кривды, пилно о тое приказуем.

Дан в Стародубові 9 ноеврия року 1711.

Звыш менованный полковник стародубовский, рукою власною. М[исто] п[ечати].

(Архив черниг[овского] двор[янского] собрания, д. № 5294, подлинник)».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18456. Копія кінця ХІХ ст.)

№ 77

1712, березня 7 (лютого 24). – Стародуб.-Універсал стародубського полковника Лук'яна Жоравки

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорозского полковник стародубовский Лукян Жоравка.

Всему старшому и меншому полку моего товариству з урядами міскими стародубовским и мглинским и всіми обоіх чинов войскового и посполитого обывателями ознаймую, иж презентовал мні нні Павел Дублянский, писар полку Стародубовского, купчие свої записи от священника білогощанского отца Иоана Свідревского и других тамошних білогощанских жителей на кгрунта пахотние и сінокосние в сотні Мглинской лежачие, а при купчих показовал и особное письмо от пна Афанасия Покорского себі врученное, за туу згодливуу учинность, что ему нні писар поступил тое місце на осажене слободки, на яком я был позволил пну писареву оную осадити и дал ему на знак цедулу, а от старости своего гудовского Рудніцкого, до себе писанную. Якое то письмо ему пну Покорскому уряд мглинский на част кгрунту Білогощанского

Пустовского, по обоіх сторонах річки Пелионки лежачого, з позволения білогощанцов за руками и печатми з ограниченом, то ест от Лискового ручака, дорогою Великодубровинскою, по ручах Галуцвинских и по ручай Зубевский, по границу Дубровинскую, зовемую Ляхову, и по границу Красновицкую для сусідского помешкання, доброволне видал и просил он, пн писар, на тое моего стверження. Прето я, давши прозби его містце так купчие его записы, яко и стлипеное (?) урядовое письмо, особое от пна Покорского, ему данное, сим моім універсалом ствержаю и на обоіх тих грунтах купленних и Пустовских, як в писмі урядовом мглинском границу выражено, слободку осадит (...)» . до волі ясневелможного его милости пна гетмана позволяю. А поневаж з тоей слободи не может он, пн писар, жадной еще міти в дворі (...)» помощи и пожитку теде респектом его уставичных прац и услуг войскових надалем ему в прибавку ку заживанню деревню малолюдную, именно пят дворов тяглих иміуючю, зовемую Лопатні ку вспартю его господарства, тож до ласки реиментарской. Зачим пилю приказую и упоминаю, абы ему, пну писареву, так в осаженню слободки на преречонном купленном и на Пустовском грунті яко и владінню деревні Лопотнев и отбиранню з неи належитой повинности и послушенства ниhto з старших и менших войсковых и посполитых обывателей не чинил жадной перепоны.

Дан в Стародубі февраля 24 дня року 1712.

Вишей менованный полков. стародуб. рукою власною.

Місто печати».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52526. Копія другої половини XVIII ст. Наприкінці документа намальоване коло, всередині якого написано: «Місто печати»)

№ 78–80

1713, липня 30 (19). – Кролевець. – Купча

«Року Бжого 1713 мсця июля 19 (?) числа.

Перед нами, зуполним урядом городовим кролевецким, Павлом Ивановичем, наказним сотником, Яремою Гриненком, атаманом городовим, Петром Никифоровичем, войтом, Максимом Федоровичом и Евхимом Кондратовичем бурмистрами, ставши персоналне Тетяна Хомовна Федориха, покойного небожчика мужа своего Федора, прозиваемого Перехристенка Семеновича, жителка нша кролевецкая, презентовала свою устную оповед, иж міючи власний двор свой, в городі ншом Кролевцу з двома светлицами стоячий, и двома коморми, в том же дворі стоячими, з доброй своей волі продала пречестному

гспдну отцу Дементияну Маковскому, протопопі ншому кролевецкому и вороніжскому, за певную сумму грошевую за чотириста золотих и за десят коп. Якую сумму оная Федориха всю сполне од рук его пречестности отобравши чуждою себе и всіх своїх крєвних близких и далеких чинит, жеби як она сама, так и крєвние єї, не міли в тот проданий двор интересоватися под зарукою золотих тисячи. Для якого достовірнійшого свідителства и потверженія жадали нас о сее нше урядовое писмо, жебы волно було пречестному гспдну отцу протопопі тим двором як самому, так панеї его и потомком, вічними часи владіти, продат, заминяти, люб кому и давровати, на як се их обосторонное жадаие и пред служачое сее нше урядовое потребуемой стороні велісимо видати писмо при звиклих печатех наших міскої и сотницкої.

В Кролевцу року и дня звышписанного.
Тимофій Павлович, писар кролевецкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50696. Оригінал, завірений печатками)

№ 81

1713, листопада 17 (6). – Батурин. – Лист-клопотання Івана Гордієнка, батуринського городского отамана, та вїта Івана Стефановича вїта, до генерального судді Семена Чуйкевича (?)

«Велможный мсці пне судия войсковий енералний, нам велце мстивий добродію.

Ми, ниже подписанный уряд, вносим инъстанцію до велможности вашей пну и млстивому добродієви за сим листооказателем, именно Иваном Марченком, обивателем батуринским, козаком сотні нашої, в таком способі, иж под час битности на святых мученик Маковой помянутий Иван в някого на ярмарок пришелця, прозиваемого Семена, слуги также пна якогось, коня мастю світлогнідога за всім як належит и сідлом и з шаблею купив ціною за полчвартинацят коп коп, которого не тилко вун, Иван, куповав, але и много на тоє ест людей, якие его куповали впрєд еще сєго Ивана, именно Наум Иванович и Васил Брожченко, за которого давали ціну коп одинацят, а виш писаний Иван наложивши ціну и заплатил. И при том велможный и млстивий пне немало ест людей Андрій Бондар и Антон Кравчишин зят, Гарасим Литвиненко и Кондрат Пихоненко и много, которие за того коня пили могорич. Теди напотом видячи его коня, же он на ноги слаб, променял

на сей час жителеви глуховскому Никити за коня гнідого. Которого коня отдал члвікови на віру за чотирнацят коп и тепер того коня, якого коня и в дому тепер не маеш. Теди велце велможности вашей упрошаем, даби Никита гроши чотирнацят коп в его, Ивана, принял за коня своего люб жождал, нім повернеся члвік з дороги с конем. О тое постокротне велможности вашей пна и млстивого добродія за тим козаком Иваном упросивши, в сохранение Гду Бгу зо всем благородним домом велможности вашей поручаем.

Велможности вашей пну и млстивому добродію нижайшие слуги и подножки.

З Батурина 1713 мсця ноеврия 6.

Иван Гордіенко, атаман городовий батуринский, Иван Стефанович, вуйт тамошний».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50697. Оригінал завірений печаткою)

№ 82

1714, березня 3 (лютого 20). – Митченки (?). – Купча

«Я, Иоан, поп митченский, настоятел храму Рождества стаго Иоана Крстителя, чиню відомо сим моім записом при людех зацних, на тот час пригодиившихся, именно при отцу Григорію, свто-вознесенскому митченскому, при отцу Павлу Сиротенкові и при Григорію Киящці, иж з доброй моей волі продалем свой фолварок за коп осм славетне урожоному его млсти пну Иоану Чарнишеві, полковнику гадяцкому, а стоячий в селі Митченках у межу двора пнского, через двор тилко Лисичин. На що для лучшего имовірія подписую своею рукою.

Мсця февруарія 20 року 1714.

Звиш менований Иоан Пучьковский рукою власною».

Запис на звороті: «Запис на фолварок Митченковский от отца Иоанна данный».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50698. Тогочасна копія)

1714, травня 27 (16). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг,
який містить рішення суду

«Копия.

Випис з книг міських стародубовських права майдебурского.

Року Бжого тисяча сімсот четвертонадцят мсця июля двадцет
второго числа.

За відомом и злеценем его црского прстлого влчства Войска Запорожского полковника стародубовского его млсти пна Лукяна Жоровкона майстратіею црского прстлого влчства стародубовском перед нами Прокопом Силенком, суддею, Иваном Чернолузским, сотником, Семеном Березовским, асаулюю полковим стародубовским, Демяном Ярмолаевичом, войтом, Ерофеем Середою и Демяном Григориевичом, бурмистрами, райцами, лавниками и всіми рочне засілими радниками по виразном листовном указу самого ясневелможного добродія пна Иоанна Илліча Скоропадского Войск Запорожских обох сторон Днєпра гетмана, точулася справа межи Василием и Михайлом Зурманами, товариством войсковим полку Стародубовского, и Василием Моцарским, зятем покойного Зурмана. Яковий завод, стосуючися до волі рейментарской, укончилисмо без укривдження и обиди жадной стороны. Василий и Михайло Зурманы всему имінію покойного посесори в грунтах пахатних сінокосних, дворах, гаях и в рухомих речах от мала до велика міют владіти двома частми. Василь Моцарский з малжонкою своею таким же подобием во всем набитку: яко то в грунтах пахатном, млынї, гаях, сінокосах, рухомости и нерухомости третую част держати міст. Марії Зурмановой, которой бы з єї дочерою во всем имінію подлуг права, если бы вдовство свое у почтивости заховала, належала б половина. Леч она, мало по смерти покойного посидівши, за молодого члвка кравчыка, без волі и совіту близких крєвних своїх Зурманов, в малженство за простого чоловіка посягнула, а посягнувши, по обліках небожчиковских долги на людех не меншую сумму без відома посесоров поотбірала и в господарстві не менший убиток, жиючи за молодим мужем, учинила. Стосуючися до права посполитого в статуті князства Литовского в розділі пятом артикулї второнадцет, так описаного: которого вдова, будучи стану шляхетского, маючи имення отчизные або материстые, пошла замуж без відомости, рады и позволення приятель своих крєвных за простого стану члвка, не шляхтича, таковая от всіх иміній своих яко отчизних, так и матерских, и спадкових вечности отпадает. Але тыї имення

мают прийти на дети або близких кровных. По яковому артикулу судом ннішним Марії Зурмановой для явних документов наказуем: да она з третьей части, Моцарскому належной, по дочци покойного Зурмана зараз на имініе теперешняго мужа выступила. До самого Моцарского и до Зурманов двох частях не интересовалася в потомнії часы под виною до шкатулы рейментарской ясневелможного добродія его млсти пна гетмана тысячи талярей варуем и сей декрет по злеценню рейментарском печатми урядовими и подписум рук ствержаем.

Писан на майстраті стародубовском року и дня выжей писаных.

Его царского пресвітлаго влчства Войска Запорожского полковник стародубовский Лукян Жоровко.

Его царского пресвітлаго влчства майстрата стародубовского войт з бурмистрами и райцами.

Прокоп Силенко, судия, полковник стародубовский.

С подленного переписал глуховской ратушы подписок Иван Пестич».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 53969. Копія середини XVIII ст. Внизу документа намальовано три кола, всередині яких написано відповідно: «місто печати полковой», «місто печати судейской», «місто печати ратушной стародуб[ской]»)

№ 84-85

**1715, вересня 26 (15). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Копия.

Иоанн Скоропадский обіох сторон Дніпра гетман с вірним его царского пресвітлого величества Войском Запорожским.

Пану полковникові стародубовскому, старшині его полковой, а особливе пану сотнику мглинскому с тамошним урядом, и всім козацкого и посполитого полку Стародубовского обывателем и кому о том відати надлежит, сим нашим оззнаймуем універсалом, иж презентовал нам пан Павел Дублянский, сотник новоміський стародубовский, два листы открытие с респекту прежней его явной службы, на уряді полкового писарства будучой, от пана полковника своего ему ж, пану Дублянскому, данные един на заведение футора построения млына и осаженя ку помочи того ж строения слободки на містці (як по розыску высланных полковых, там в Стародубовщині будучи, показалося) и згодном и ни в чом не пенном, то ест на двох урочищах, именуемых Пустые Будища,

при річці Елионці, межі грунтами села Лялич и слободки Краснович в сотні Мглынской найдуючиєся, другий на осаженє слободки на грунтї, куплею от священника білогощанского и иных тамошних жителей, а до того и пустовском, от пана Покорского набутом, тож в сотні Мглынской лежачом, такою границею от Лісковаго ручайка дорогою, Великодубровянскою по ручай Галуцвинский и по ручай Дубевский по границу Дубровянскую, зовемою Ляхову, и по границу Красновскую окрісленном, и як на тие дві его Будки строение млына и заведенє хутора так и на малолюдное сельце, прозиванием Лопатни, в уїзді Стародубовском будучое, просил нашего гетманского потвержения. Мы, прето, респектуючи на его, пана Дублянского, еще прежные за антecessора нашего бывшаго гетмана в канцелярії войскової и на годности полкового писарства значные услуги, а надіючися, что и на урядї теперешнего сотничества не ліниво тие ж войсковые працы будет отбивати, выдаем ему, пану сотнику новоміскому, сей наш універсал, которого моцу и кріпостью як тие вышенаміненные слободки с выразным ограничением с заведенным хутором и построеным млыном в спокойное владініє и вікуистую поссесію ему ж, пану Дублянскому, а потом и потомкам его ствержаем, позволяючи в тіх слободках людям селитися из помянутого хутора и млына всякие надлежащие корысти отбирати, яко упомянутое сельце Лопатни в державі ему ж, пану сотнику, конфірмуем, даючи моц там жиючими людьми яко поддаными владіти и до послушенства употребляти, а они в том не повинны спречными быти. В якого того всего спокойном владініі абы никто старших и менших Стародубовского полку обывателей, а барзей пан сотник мглынский не важился чинити трудности и препятія пилно упоминаем и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові с канцелярії войскової септеврия 15 д. року 1715-го.

В подлинном подписано тако: звиш менованный гетман рукою власною».

(IP НБУВ. Ф. І. Спр. 52525. Копія другої половини XVIII ст.)

№ 86–87

1717, липня 27 (16). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожского обоїх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Вам, п. Иоановой Тимошенковой сим нашим одкритим листом

объявляем. Поневаж левенские селяне, поддание пна Петра Корецкого, совокупне з козаками того ж села жителями подавали нам жалостную на вас свою суплику, таковую предлагаючи скаргу, что вы о заводи о спорних кгрунтах между селом Меренковкою и между селом Левенкою лежачим, так первой перед судом войсковим енералним, яко и узнаем пна Якова Лизогуба, бунчукового войскового енералним, принявши конечное определение, (жебы вам од села своего Мереновки, а левенцям од их села по дорогу, прозиваемую Зимняк, однуод обидвум сторонам, не переступуючи оной, кгрунтами владіти) и переступивши тое дорожное урочище, веліли землю левенскую зораты и засіяты; в чом преречоніі левенские селяне просили у нас справедливосты. Теды мы, принявши их жалобу, яко того не похваляем в. мсти, же закрилистеся над судовую росправу на особливую турбацию нашу в кгрунта, левенцям определение, вступити, так пилно и сурово приказуем, абысте не тилко до моеї землі, якая од Левенки за дорогою Зимняком лежит, вперед не иньтересовалися, леч и скопщини з поля тамошнего неслушне чрез самый упор засіяного, левенцям взяты не збороняем. Если ж бысте еще в якую противность дерзнули входитьи над сей наш указ, то декляруем, же болшую собі понесете утрату и турбацию.

Дан з Ніжина юля 16 року 1717.

Звыш менованный гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 53292. Тогочасна копія)

№ 88

**1717, жовтня 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана
Івана Скоропадського**

«Великого гсдря нашего его царского пресвітлого влчства Войск Запорожских гетман обоих сторон Днепра Иоан Скоропадский.

Ознаймуем сим універсалом нашим пану полковникови тепер наказному, впредь совершенному стародубовскому, з п.п. старшиною полковою тамошнею, п. п. сотникови и дозорци нашому шептаковскому з товариством и посполитством (sic!) також всім, кому о том відати надлежатимет, иж чесний отц Иван Иванович, священник шептаковский, презентовал нам купчую запись з подписом рук Василя Тимофіевича, сотника, и Юрия Новицкого, дозорци нашего, шептаковских, також за подписом атамана и войта тамошних з протчиими тоей же волости войтами, виданную себї еще в прошлом тысяча сімсот пятнадцать

году, декаврия дня шостого, на кгрунта пахатние и сінокосние з дворищем, в Шептаках купленние, а именно: на місце дворовое близ церкви (где тепер он, отц Иван, двор собі власним устроил коштом) и на огород еден – там же будучий, другий – поміж з Бубликовским, третий – з винницею и гумном, на нивья: одну – подля шляху, урочищем Оріховое, другую – од Смяцкого мосту подля шляху, третью – Довгую поляну за ліском Гасенковим з сіножатью, до еи прилеглую, четвертую – за гумном Римоновим, поміж Рева и Лобана, на сіножати: одну – против Безъводного логу от межи Овдієнка, другую – по другой стороні Смячи, поміж з Михайлом Опанасенком и Гапоном Глобою, третью – от межи Михайла Ширенка, на якие всі кгрунта подлуг тоей купчой он же, отц Иван, просил и нашой універсальной конфирмации. Прето мы, гетман, прошению его, священника шептаковского, давши у себе місце, веліли сей наш з канцелярии войсковой видати універсал, которим яко всі вижей вираженние двор з огородами и нивья з сіножатями в спокойное владіние ему ж отцу Иоану, священникові шептаковскому, ствержаем, так абы оному в безъперепонном тими кгрунтами користованью и в отбиранью належитой з них прибили и пожитку жадной найменшой пан сотник албо дозорца наш шептаковский и никто з тамошних войскових и посполитих мешканцев не важился чинити перешкоди, трудности и турбации, пилно варуем, міти хочем и рейментарско приказуем.

Дано в Глухові октоврия 9 дня року 1717.

На подлинном подписано так:

Вишменованный гетман рукою власною.

М[есто] п[ечати]».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18147. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієм написано: «Рум[янцевская] опись, полк Старод[убский], т. 125, л. 234»)

№ 89

1718, лютого 26 (15). – Сорочинці. – Лист миргородского полковника
Данила Апостола до генерального хорунжого Івана Сулими

«Мсці пане хоружий войсковий енералний, мой велце мсці пане свате и брате.

Тривожливіє відомости, о яких перед сим в. м. м. пну освідчалем и по оных до походу военного товариству полку Переясловского готоватися ему ж предлагалем, поневаж уже за отшествием неприятелским татарским з под Черкаского в свої краї отмінилис (як можеш в. м. м.

пн виrozumіти з відомостей сими часи от пна полковника харковского до мене присланных), теди нічого уже полку тамошного и компанії до походу готоватися, але по прежнему в домах, не турбуючися, застают нехай. А що пишеш в. м. м. пн, жебы превосходителному его млст гспдну генерал майору Яковлеву где индей, в яком полку на хліб заможнійшом, а не в Переясловском, квартиру определено, теди я рад бы так учинити, толко ж тое не от моей волі залежит, разві когда Бг даст щасливий поворот ясневелможному его мсти пну гетману з Москви. В тот час можеш в. м. м. пн до его велможности писати, азали якая полку тамошнему в зведеню консистентов дефолгация учинится. О сем в. м. м. пну предлагаю, ему ж добре здравственнаго повед[ен]ия зычу и есм

В. м. м. пну всего добра зычливий сват, брат и слуга его царского прсвтого влчства Войска Запорожского полковник миргородский Данило Апостол.

Сорочин[ци] февр[аля] 15 1718 року».

Адреса: «Его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского хоружому енералному пну Ивану Сулими, моему велце ласкавому приятелєві подати».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50803. Оригінал завірений печаткою)

№ 90

1718, червня 29(18). – Ромни. – Лист генерального бунчужного Якова Лизоуба до стародубського полковника Лук'яна Жоравки

«Мсці пне полковнику стародубовский, мой велце мсці пне и коханий брате.

Для исполнения монаршого интересу ко исправлению нам полиценного, о котором уже в. мст. мсці пан естес извистен, наміриваем сполне з превосходителним кнзем его мстю гспдном Онисимом Ивановичем Хотітовским, его ж царского прсвтого влчства столником, в прийдучий день пятничний отсея з Ромна и в полк в. мсти мсці пна марш завзяти, того ради изволь в. мст. пн. всіх пнов сотников полку своего указом заслати, дабы з старшиною сотень своих и всім товариством, також и можнійшим посполством для виконання присяги на вірност великому кнзю гсдру царевичу Петру Петровичу наслідником быти прстла царственна наименованному на день первый июля мсця туда ж в Стародуб, куда и мы надіємся на тот термін поспішити,

непремінне приїздили. Для сніднійшого зась в отправленню п[...] интересу гсдрственнаго реестра товариства и посполства, якеме мїет быти в присягу, до приїзду [...]ого спорядити, по которих бы всяк в лице до тоей присяги [представл]ен. Особливе хоти в. мст. мсці пн и их млтм отцем протопопом тамошним предложити, чтобы всему в протопопиях духовенству туда ж в Стародуб велїлы на тот означенный термін для виконання тоей присяги неотложно прибути. О чом вмсти мсці пну предоживши, его ж братерской приязны полекаюся.

В. мсти мсці пну всего добра зичливый и служит готовый его црскогo прстлго влчства Войска Запорожского бунъчучный енералный Яков Лизогуб.

З Ромъна июня 18 дня року 1718».

* * *

«Изволи в. мст. мсці пн и пнов товариства бунчукового, в полку его обрїтаючогося, увїщателним от себе заслати писмом, дабы на тот же термін, в листї положенный, для исполънения того мнръшого указу туда ж, в Стародуб, приїздили».

Адреса: «Великого гсдра нашего его црскогo прсвітлого влчства Войска Запорожского полковниковї стародубовскому его млсти пну Лукяну Жоравку, моему велце мсцівому пну и коханому брату, вручити»

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 50708, 50709. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло всерединї якого написано «Місце печати»)

№ 91

1719, липня 21. – с. Курїнь.- Лист бахмацького сотника Семена Боровського до гетьмана Данила Апостола

«Ясневелможный мсці пане гетмане, всемилостивїйший мой пане патроне и великий добродїю.

Крайняя нужда убогой сотні моеї примусила мене чрез негодную літеру мою ясневелможности вашой пнскої наприкритися, же згола в малолюдной сілской сотні моеї неоткол жадних сотенних не мїючи приходов, не тилко переезжаючим гостем, як всюда по иних сотнях и городках ведеться, нїоткол подорожних живности давати, кроме зубожали на таком худом вакансі домог мой мїет, тим контентую и венерую кожного, навет для уставичних сотенних росходов и паперу нї щого и нї за що купити. По общом теди согласию сотнян моїх падши

до ног ясневелможности вашей рейментарской, всепокорній прошу пожаловати нас ярмарочком бахмацким для спартя сотенного. Який ярмарок сілской раз бывает в рок на Преображение Гспдне, з якого прежде бывшие старости городиские хоть барзо мало що збиралос доходов ярмаркових, ділятыя бывало з сотниками по половині завше. А теперешний пн староста за своего староства чрез тилко рок усе собі завладіл и немало з ярмарков доходов поділу до сотні не давал ні разу и не знаю чи до двору велможности вашей пнского чили на який пожиток оние ярмарковие доходи оборочал. И ежели в том прошеніи своем млсть пнская лучу превесисоце (!) поважного пнского універсалу собі, абы пн староста городиский не интересовался на той ярмарочок, з якого доходу не болш як копа (?) зберется, и паки всепокорній прошу. А при том млстивійшому панскому отдаюся призрінію

Ясневелможности вашей всемлстивого моего пана пна патрона и великого добродія найпокорнійший слуга и подножок Семен Боровский, сотник бахмацкий.

З Корені авгста 2 року 1719».

Адреса: «Моему всемлстивійшему добродію до отданя в Глухові».

(НБУВ ІР. Ф. І. Спр. 55138. Оригінал (?). Зверху документа запис канцеляриста: «Подана 12 июля 1733 року. Записав в книгу, доложит»)

№ 92

1720, травня 18 (7). – Прилуки. – Допит по судовій справі

«Року тысяча сімсот двадцятого мсця мая семого числа.

На уряді ншом полковом яко и городовом прилуцком, пред нами Михайлом Григориевичем, обозним полковим и наказним полковником прилуцким, Григорием Николаевичем, атаманом городовим, Евстафіем Мойсіевичем, войтом, Павлом Шинкгирієм и Василем Кузменком, бурмистрами, был допрошуван Иван Грищенко, козак сотні Варвинской, жител дюгтяровский, з якої причини он жону свою на смерт убил. Теды оний на килкакратное наше питане одказал, же отнюд праві не помню и якої причини тоє учинилося забойство, поневаж тогда збитечне пяний был.

Мы, прето, хотячи розискати совершенно о том забойстві, велівши изшукати пред себе дівчину, служебку помянутого Грищенко, которая по имени зовется Мотра (поневаж тилко и семі в его было), питалисмо еї чи свідома она, з якої причини господар еї жону свою убил. Теды она

признала так: на самий Світлий ден Воскрсєния Хсва пошедши господар мой з своєю жоною ополдні до корчми пнської, пили до самого вечера горілку и господар, пришедши передом до господи, звалился перед воротами своїми на дорозі. Которого увидівши члвік иванковский (якого имени и прозвания не знаю) и увойшедши у двор, сказал міні, что лежит господар мой пред воротами. Я викликавши Демка, брата господарского по отцеви родного, увела з ним господара своего у сінці и он зараз у сінцах (поневаж велми бил пняний) звалившись, заснул, а же мало згодивши и господиня пришедши, тож пная, лягла на задворках и заснула. По заході зас слонца уже на смерканю пришедши и нам Юско Луценко, тож жител дюгтяровский, збудил господара моего и стал питатися: где жона его если дома или ніт. Поневаж, мовит, треба мні роспитати: за що драгун жону мою побил. И господар мой сказал: я праві не знаю, где она найдуется. Теды Юско стал мене питати о оної господині и я сказала же на задворку лежит. И оний Юско пошел з господаром моім и найшовши на задворку спячую, збудили и стал помянутий Юско питатися єї: за що драгун жону побил. Так она сказала ему, же увидівши, мовит жона твоя у вокно(...)мное, что драгун мене пняную стал зневоляти до блудодіяния в корчмі в которой на той час нікого иного не зходилося, стала кгвалту кричат, так оний драгун, вибігши на двор, побил єї за тое. Якие слова почувши єї господар, там же з Юском стоячий, сказал, аж ти праві такая доб(...), вдарил єї сидячую ногою в чоботі будучую у цоку и кгда она од того удару звалилася, так он доволно стал єї бити и бил сколко хотіл ногою, од которого заледво помянутий Юско з Грицком Безченком, туда ж на галас пришедшим, оборонили. И когда оний Юско з Безченком пошли з двору, так он и ворота засунул. А господиня с того містца уставши, звалилася под кошарою. Я пришедши к ней, почала одігати свиткою, и она ко мні промовила: одігай праві, не одігай, а уже я не буду жива и с того містца уставши, пошла в загородку ховатися. А он пошел за нею слідом и я почала его просити, жебы поперестал уже бити. Потом малое дитя стало плакат в хаті и я господара оставивши, отойшла в хату и того уже не відаю, если найшедши, єї бил болш или ніт. Тилко взявши поясом под руки, виволі(кши) на дривотню, и стал мене кликати: иди. мовит, до своей господині, бо до мене не хоче говорити, ти, мовит, клич: нехай йде в хату. А когда я вийшла на двор и стала кликат єї, так она ні одного слова не промовила, тилко еще мало жива була и взявши оную з господаром, уволокли в хату и положили на землі, а потом, мало згодивши, положили на полу и она я як вягома и живот свой скончила.

Призвавши теж Юска Луценка, тож жителя дюгтяровского, пред

себе, питалисмо его: если ходил он за яким ділом до Ивана Грищенка и чи виділ як бил помянутий Грищенко жону свою. Теды оний Юско признал так: на самий празник Воскрсна Хсва ходил я уже на смерканю до Ивана Грищенка для распитаня господині его: за що драгун жону мою побил, поневаж она при том била, и избудивши его в сінцах, ходил з ним жони его питатися, которая тогда на задворку спала. Теды она сказала, же за тое, мовит, єї драгун побил, что не допустила ему з мене, пяной, глумитися. Якие слова почувши од єї, муж оной вдарил єї ногою, у чоботі будучою, у щоку. А потом, кгда она звалилася, бил єї ногою довольно, где пришедши Грицко Безченко и мачоха оного Грищенка стали говорити: не забивай ти, Иване, жони своей, она по невинности своей завтра может оправдितися и, взявши его, увели в хату, жеби болш не важился бити. Теды помянутий Грищенко одказал, же завтрашнего дня хйба жону мою побачите мертвую, а не живую, и кгда мы вийшли з двора его, так он и ворота в своем дворі забил и уже того не відаю, если был и болш єї или ніт и на завтрашний ден почувли, что оная померла.

Потом зас Мари Ющенковой питалисмо: за що єї бил драгун. Теды оная отвітала так: на празник Воскрсна Хсва надвечор йшла я против овец и когда пришла против корчми пнской, зачула там крик. На которий пришедши к корчмі, одчинила окно и увидівши, что драгун, прозиваемий Матях, борукается з жоною Ивана Грищенка, хотячи юй учинит квалт, я стала его просити, чтоб дал юй покуй, поневаж то, мовит, жона не таковая, щоб міл насміхатися. А потом видячи, что он не покидаєт, учинилам окрик и он тогда уже єї оставивши вибіг на двор и стал мене нещадно бити. Питалисмо теж оной Ющихи: чи не відаєт она, чого ради сама жона Грищенкова осталася в корчмі. Теды оная отвітвала, же я, мовит, з ними в компанії не була и не виділа, чого рады осталася, тилко чула од шинкара и шинкарки, что оная Грищенкова упившиися велми и не могучи до господи своей дойти, лягла в корчмі спати, а оний шинкар и шинкарка собі також на особном містцу ляглы и оний драгун заставши єї в корчмі спячую, стал бил єї зневоляти до гріху вшетечного и она ему не призволилася.

По всем тож питалисмо Юска Луценка и жони его: чи честно покойная Иваниха Грищенкова мешкала. Теды ониє под совістію хрстіянскою сказали, же и пошла оная замуж, то нічого худого по ней не чувати било.

Мы, прето, висше писанный уряд, вислухавши такового предреченних признаєт, казалисмо до уваги звірхнійшой власти записати в ратушу прилуцком року и дня специфікованих.

Михайло Григорієвич, обозний полковий прилуцький».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 53974. Оригінал завірений підписом)

№ 93–95

1721, травня 4 (квітня 23). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до генерального бунчужного Якова Лизогуба

«Мой велце ласкавый пртелю пне бунчужний войсковий енералный.

Стефан Косович, товариш полку Стародубовского, жаловался нам чрез суппліку свою на Ломак, котории неоднократно состоявшомуся в справі их заводной суду полковому стародубовскому, а надто и войсковому енералному, противных себе быти являя, якобы его, супплікуючого п. Косовича, везді споткавши и заочне лают и всяко безчестными поносят словами, чинячи похвалки оного зовсім огнем зруйновати и в кгрунтах ему немалую затівають обиду. Мы прето помянутых противников волі ншой и суду так полкового, як барзій енералного, легко зносити и оним тую противность без сатисфакции опускают не хотячи, повеливаем в. мсти, абыс роспросивши, если так діється, як суппліконт пн. Косович доносит, передреченых Ломак от такового безправия и зухвалости слушним наказанием постыгнул и запритил, абы на судовом узнанню перестаячи, ни словом, ни ділом оному кривду чинить не дерзали; когда ослушными будут, понуди в. м. азалибы так распри и напрасные в людях полку того Стародубовского на особливую трудность заводи не множилися, жадаем и зичим при том в. мсти доброго здоровья.

З Глухова септеврия 26 року 1721.

В. мсти зичливый приятель

На подлінном подпис руки таковой:

Иван Скоропадский, гетман Войска его црского прсвітлого влчства Запорожского».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18122. Копія кінця ХІХ ст. Наприкінці документу копієстом написано: «(Х. І. А., д. № 1591). Копія»)

1721, грудня 1 (листопада 20) і 1722, березня 12 (1). – Прилуки. – Судова постанова

«Року 1721 ноевр[ия] 20 д[ня].

На уряді ншом так полковом, яко и городовом прилуцком, пред нами Иваном Марковичем, судиею полковим прилуцким, Григорием Николаевичем, атаманом городовим, Федором Малкою, войтом, Михайлом Балабою и Павлом Шинигиріем, бурмистрами, был допрошуван Яцко Гончар, жител прежде бывший стрілицкий, а на сей час гмировский, як давно почал бавитися злодійством. Теди оний признал так: діється уже тому третий год як, мовит, з Гмировки поехавши, наміриваючи до Городища, в полку Лубенском найдуючогося, по горшки, и под село Воронки прибувши, увиділ кляч гнідую, в путі ходячую, и взявши оную, одтоль возвратился и за Десну повувши в селі Крисках на горшки у девяти зол[отих] промінял. В прошлом зас 1720 году послі жнив, кгды поехал в Ичен на торг, и там зийшовшис з Костем Кудлаенком, козаком и жителем олшанским, на подпитку розговорилися между собою и змовившися, чтобы где що вкрасти, пошли оттуду в доми своя, а потом в тижден чили болшей в Олшаной зийшовшися, пошли на поле и взяли невідаю якого члвка коней двое, кляч гнідую білогубую и коня сивого. Которих до Чернігова на ярмарок о свтом великомчнику Прокопию одправуючийся, повувши, попродали, коня за вусім коп, а шкап за сім коп и тими грошми пополам поділилися и оттол в доми прибувши и недель з шест збавивши, знову двое коней гнідих, тож коня и кляч, под тим же селом Олшаной взяли, якие за Десну повувши в містечку Семионовці на торгу продали кляч за полдесяти копи, а коня за вусім коп. Откуда возвратившися, оный Кудлай уже сам, не відаю где, коня вороного взявши, до мене привув. Которого обадва, повувши туда ж до Семионовки, продали за одинадцят коп. А болш, мовит, з Кудлаем нічого нігде не крал, леч в сем настоящом году з сином своїм пред Покровом Пресвтия Бци пошовши под село Смошь, взял двое коней, кляч гнідую и коня вороного, и повув за Десну до Городища для проданя оных. Где члвка з села Оболоні, маетност его млсти пна полковника черніговского, приторговавши за чтиринадцят коп, одехал, а я там, не продавши оных, и возвратившися оттол. Кгды заехал до помянутого села Оболоні и оному члвку, який приторговал еще в Городищах, продал за чтиринадцят коп. З якого села поехавши, когда до перевозу прибув, а же Яцко Кудлаенко в Коропі свині [про]давши, повернулься и там же в перевоза зо мною совокупившися, стал мене питати, где был и куда

еду. А кгда я сказал, же коні в селі Оболоні попр[о]дал, так он стал говорити, если праві и мні з тих грошей чого колвек не даси, то я тебе тута вдам, же до вязеня возмут. Которому когда не дадем нічого, так он зараз перевознику о мні, що знал, оспідчил, а перевозник старостиси тамошней донесл. Где мене з сном тогда ж взявши, в желізн(...) путо было заковано и гроши за коні оние взятие одобрено. А кгда жона т[ой...] старостихи, служебка, путо оное одомкнула и нас отпустила, так мы ободва з сном одтол тилко сами заледво пішие тайно увойшли. Уже о свтом Димитри.. знову поехавши сам под село Ржавец, маетност пна сотника ичанского, взял два коні, едного вороного, а другого рижого, и поехавши до Комишной по горшки, рижого за полсеми копи продал, а вороного, когда я оттол приехал до господи, пн сотник ичанский о моем преступленіи од мене одобрал и самого мене до вязеня казал взяти и оного коня вороного члвк иржавский опознавши, до себе одобрал. Потом року 1722 марта 1 пред нами, Михайлом Григориевичем, обозним полковим и наказним полковником прилуцким, Григорием Прокоповичем, атаманом городовим, Федором Малком, войтом, Михайлом Балабою и Павлом Шинигиріем, бурмистрами, тот же Яцко Гончар сказал, что, мовит, и Кудлаенко крав з ним коні. Однак тепер, разсуждая, ижбы его до невинного не привести безчестия или утрати, признал, же оного Кудлаенка дармо сказал, же якобы он крадал з ним коні и не відаю по нем жадного проступку, але сам, мовит, всі вишше вираженние шкоды починил, не маючи ні с ким переводні. Мы прето, вишше писаный уряд, вислухавши такового мененного злодія признатя, велісимо про далшую памят записати року и дня вижей вираженных.

Михайло Григориевич, обозний полковий и наказний полковник прилуцкий, зо всім вишшеписанним урядом.

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 253975. Оригінал (?))

№ 97

**Не раніше 1721. – Лист Якова Искри до гетьмана
Івана Скоропадського**

«Ясневелможний мсці пне гетмане, всемылостивійший мой отче, пне, пне и премилостывійший сирот отц и добродій.

З пеленах матерных осиротівши, я рабов раб велможности вашей, по умертвии отца моего Климентия Искри, хорунжого полкового переяславского, оставшись в опеку дідусю моему рожонному, бившому

обозному полку Стародубовского, покойному пну Захарии Искри, которого при старости літ Гспдь Бг житие сократил. А по смерти покойного дідуса моего, пна Захария Искры, в посессию, помираючи, отдал мене своей дочери Елені Искровні, роженой цотусі моеї пней Карповой Чесниковой, в которой нні на на ученіі книжном обрїтаюся. Пустил мні, яко внуку родному своему, виж помянутий дідусь мой, пн. Захарий Искра, куплею набутие всі кгрунта в Погарі, то ест ліси, поля, дворі и протчие набитки. А помираючи, крестнику своему Василю Жидку, в Погарі жиючому, тие всі кгрунта до возрасту моего вручил глядити, аби не було розоренное ничтоже. А по умертвии покойного дідуса моего, пна Искри, не толко в тих кгрунтах селения, но и тому крестнику Жидку, а дозорци кгрунтов пна Искри, налоги чинять и утиски пнове погарци, рационі и порционі немалие з него, Жидка, емлють. Впадаючи до ног ясневелможности вашей через рабскую супліку, оборонного універсалу прошу на тие виж писанние всі кгрунта и двори, аби не било спустошення в тамошних жителей, теж дозорцу тих кгрунтов Василя Жидка от налогов и податей уволнить тисящокротне прошу до возрасту моего. За що сам Гспдь Бог будет велможности вашей платежчик.

Ясневелможности вашей, всемилостивїйшаго моего отца, пна пна патрона и и добродїя рабов раб и подножие Яков Искра».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56286. Оригінал (?))

№ 98

1722, жовтня 20 (9). – Батурич (?). – Лист-скарга батуринця Федора Ярещенка до наказного гетьмана Павла Полуботка і генеральної старшини

«Велможний мсці пне полковнику черніговский и наказний гетмане з старшиною енеральною, мні премилостивїйший пне и великий добродїю.

Доношу велможности вшой, что еще за измінника Мазепи бывший тогда при ему цілюрик, мой власний и моею куплею набитий ліс, не відаю з яких мір стал на оний наловуватися, абы я ему продал и еще без торгу стал оний пустошити, любо ж я посланих его в лісі и заставал. Однак по приказаню его ж мні отвітовали, же (мовит) «мовчи, ибо п[ан] велів тебе прийти, если бы ти нам що стал говорити». Потум видячи я собі такую обыду, мусилем приговорити ему торгом за сто коп. Якому

торгу будучи он контент, дал мні задатку талярей 10, який ліс уже ему отвел был. Теди он послі уже, присвавши мене пред себе, сказал, иж будто они[й] дорог[о] у мене купил и одобравши помянутие таляри 10, якие дал в задаток, мене у тюрму, а матку у бердергарню вкинул. Послі у три дні присилал бурмистра до нас, абысмо оддали за пятьдесят талярей. Поневаж если не міли б взяти оних, то хотіл мене киями, а матку канчуками быти. Од якого вязеня мусіли взяти и пятьдесят талярей без пяти золотих. А поневаж тепер зят его тим лісом владіет, того ради прошу веможности вшой, аби он, зят цилюрика, тие сто золотих, мні недоплачени, уїстил.

Велможностям вшим, моїм премилостивїйшим пнам и великим добродїям нижайший слуга Фведор Ярещенко, жител батуринский. Декевр[ия] 9 року 1722».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55159. Оригінал (?))

№ 99–100

1722, вересня 29 (18). – Ніжин. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до конотопського сотника Григорія Костенецького

«Мой ласкавий пртель пне сотнику конотопский.

З листовного в. мс. донесеня, же козаки числом вусімдесят члвіка, которїи за покойного ясневелможного пна гетмана палубничими и конюшцями були в селі Поповці, сотні в. мс. найдуючиеса, весма не хотят заровно з протчїїми козаками общенародних нуж двигати и чинит помеществования, увїстилисмося и требуеш в. мс. себі ншого настановления и указу. В отвїт прето в. мс. предлагаем, что мы будем еще о тих палубничих и конюшцях до пна гетмана наказного в Глухов писати и який на тое от его получим резон, не оставим и в. мс. извїстии учинити. А что пишеш в. мс., же многое товариство, до оних под протекцию поудававшис, противни, в чом позовет случай зостават и не хотят належитой своей войсковой службы отбувати, то в том уже великое в. мс. нерадение и оспалост. За що яко в. мсти чиним, тим приказуем, абыс всіх тих козаков, которие з подсотні поухиляс, назад по давному до сотні привернул, да и впредь бы не допускар им до такого самоволства забыратис, упоминаем.

З Ніжина септеврия 18 д. року 1722.

В.мсти зичливий пртель его императорского влчства Войска Запор[озкого] полковник ніжинский Петр Толстой».

Адреса: «Моему ласкавому приятелеви пну Григорию Костенецкому, сотникові конотопському, подати».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55025. Оригінал, завірений підписом і печаткою)

№ 101

1722, жовтня 25 (14). – Корінь (Бахм. р-н). – Лист бахмацького сотника Семена Боровського до генерального судді Івана Чорниша

«Блгородний мсці пне судия войсковий енералний, милостивий мой добродію.

Памятно мні з початку, когда пн сотник батуриинский з пном Евстафием, канцеляристою, от вшой пнскоей млсти, прибувши в Куреню, пред-ложили тот интерес, жеби захавши на Биловизкий степ, усмотрити где на футор приличного и непенного містца. Где и мні будучому пн сотник батуриинский, свідомий будучи о степку, пна Маковского завюв за оный и там до уваги вшой пнскоей млсти усмотрил и на футор містце и уже потом под час битности вшой пнскоей млсти самого особи там при битности пнов сотников иченского, иваницкого, дівицкого, красноколядинского и войскових гармашей билем и я з притомними своими людьми. Хотяя тепер и при крайней слабости здоровья моего памятаю и тое, же которие жители гайворонские впоминалися там о помитние свои сіножати, тим вша пнская млсть, хто иміл волю приняти гроши, платили и купчими утвердили. А же покойного атам[а]на куренного брат, житель гайворонский, там помеж лежачие свои сіножати и гайок не захотіл заводити в продажу, тих и не принуждали. А когда обездили и закоповали копцями, за давностю часу не памятаю: чи гайворонці чи гармашы чинили границу. Тилко знатный козак сотенний нш житель куренский Кость Богай повідает за совіст, иж памятен того, что ат[а]м[а]н гайворонский и другий Горлач, обиватель тамошний, в початку почали копци [ко]пати од ганку (?) и од шляху Біловизкого. Тое за совіст свою хрстіянскую по истинні на лист вшой пнскоей млсти респондую. А при том млстивой добродійской вшой пнскоей полецаюся (...)»* и застаю вшой пнскоей млсти особливійшому моему добродію щирезичливий и покорнійший слуга Семен Боровский, сотник бахмацкий, m[anu] p[ro]pria].

З Корені октовр. 14 року 1722».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54249. Автограф завірений печаткою)

№ 102–103

1722. – Супліка Мирона Юрченка, отамана стаенного, і Федора Семивола, отамана палубничого, та ін. наказному гетьману Павлу Полуботку

«Велможний мсці пне полковнику черніговский на містцу гетманском резидуючий, нам велце премлстивійший пне и благонадежнійший добродію

Мы, атамани стаенний и палубничий зо всім сколка товариством ншим, падши убо до стопи ног велможности вшей премлстивійшему пну ншему млсти просим в том: служачи ми за преждних гетманов як и за покойного ясневелможного пна служилисмо, досмотрючи верхового стада и на оноє сіно кошовали и для корму возили, також и на палубах когда ясневелможний пані в якую дорогу поход міет, ходили и под такою протекцію и по сие время мешкали. А сего часу без відома велможнаго его млсти пна полковника ніжинского под сотню Конотопскую притягнуено нас и нами отпраується почта, стойка и прогони безчередно за всю сотню от Покрови Престия Бдци, а тепер с куреня стаенного назначили у войско козаков десят, а с куреня палубного козаков десят, тилко ж велможний и пне за убожеством ншим тоей служби не можем отбувати и под такою протекцією як пошлет Гсдь Бг новоизбранного ясневелможного пна готови служити. О такую млсть велможности вшей, премлстивійшаго пна ншего, пренайпокорнійше просячи, а получивши оную, должны застаем до жития ншего про здравие и щасливое велможности вшей премлстивійшаго пна ншего пановане Гсда Бга благати, будучи назавше велможности вшей, премлстивійшему пну ншему, пренижайшие подножки

Мирон Юрченко, атаман стаенний, с товариством.

Федор Семивул, атаман палубничий, с товариством, жители села Поповьки».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55029. Автограф. Запис зверху документа: «Пол[учено] юня 11 д. 1740 году, записан декабря»)

№ 104

1723, лютого 21 (10). – Глухів. – Наказ ГКВ конотопському сотнику Григорію Костенецькому

«Нам зичливий приятелю пне сотнику конотопский.

Мирон Юрченко, стаенний, и Федор Семивул, палубничий, атамани з товариством своїм, жетели села Поповки, прекладали нам чрез

супліку свою, что в. мст будто без відома его млсти пна полковника ніжинского, привернувши их до сотні в ннішний поход Терковский з куреня стаенного десять члвк, а з куреня палубничого такое ж число опреділил марширувати. А супплікуючие як за прежних гетманов, так и за покойного гетмана Скоропадского стада верхового войскового досмотрували и сіно на тих коней сами ж кошували. А когда самому гетману гетману случаеться поход и супплікуючие на палубах ити повинни, жебы теды и од ннішнего походу были волни, просили ншого до в. мсти указу. Теды мы, розсуждаючи, же если по млсти императорского влчства избрати нового гетмана нам позволено будет и оному указан будет куда поход, то на палубах на яких супплікуючие ходят, не было б кому ехати, з тих мір жадаю (?) в. мсти абы их супплікуючих (це слово закреслено – Ю.М., І.Т.) до ннішнего Терковского походу не велілі виправовати и жебы оны по прежнему до чого опреділені, того б свого звания и пилновали, приказуем.

З Глухова февр. 10 д. року 1723.

В. мсти зичливіе пртелі».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55030. Тогочасна копія)

№ 105

1723, березня 30 (19). – Глухів. – Лист Івана Сідка до наказного гетьмана Павла Полуботка

«Велможний мсці пне полковнику черніговский и наказний гетмане з старшиною енералною, мні премилостивійший пне и добродію.

В року [1]707 зачался (!) зо мною не меншая турбація з Яцихою в тот способ, иж муж еї, Яцко покойний, еще из отцем своїм зайшовши малим до Кролевца на жилище, там оние жили чрез килка год. Потом, не уподобавши себі жития в Кролевці, пришол к нам на житие в Красний Колядин еще од дорогого року з нами жил. Где дана была Яцкови нивка з ласки ншей посіят, а не во вічную област, и с килка год обладал, а потом и в поссесию забырает. А як инние люде тую ниву поорали и посіяли, теды оная Яциха похотіла десятину од той ниви брат. Зачим я, дочувши, же не їх нива, не подалем з того поля десятини и она, Яциха, без отлагателства ходила до его млсти пна полковника прилуцкого на позов. Теды пн полковник одписал до пна сотника ншого, абы нас осуждено ведлуг зданя людского, хтобы о том полю могл певне знат. Леч по росказаню пна сотника, зобравши по имени всіх як поміжников кто

погодил на той ниві еще в отца ншого, о всем извістие обявляли, образ взявши, на ниву з нашей руки свідетелей лобзанием ствердили, а от ей пайки ни оден свідок не оказался, тилко своїм самовольством приводячи мене през позовние обради (?) не до малой утрати, свідетелей, а звлаща и в Красном Колядині их не скончивши, знову згодила до Прилуки з позовом, не міючи ни одного свідка, и у своей противности жалобу заносила. Где я з своїми свідителми становилъся в Прилуку на право и там оной, усмотрівши ложние обради, повелено зо мной погодитис. Леч оная, упартою будучи, вдалася до суду войскового енерального. Где его млст пн. Жураковский, асаул войсковий енеральный, видячи оной неправедное залене (?), обвинил оную, что она бы на мне не уважаючи, знову удалася до его млсти пна судіи войскового енерального за донесенем жалобы в такой, абы я поворочал все, що брадем (по указу асаули енерального его мл. пна Жураковского) чого не спречалемся. А до того еще волов двох и пашні сколко было на ниві, то тое позабырала, а когда его млст пн Жураковский одехал на Москву, оная учувши, зараз удалася до пна судіи и он, пн судия, тие декрета скасовавши, одержал в мене и(...)* кончат своїм декретом за оною неправедною жалобою, в чом держит воли болш года ис пашнею. Зачим же я жалосним будучи изнищоний з великой утрати от оной Яцихи и доводом слушним не может оказатис и свідителства оних не мает, а як справа нша точилас, многіи свідители притомни были. Того ради прошу слезне в такой своей биді и разорения велможности вшой поважний свой указ видати по оную Яциху, ижбы она для крайнего окончания справи ншой сюда в Глухов становилася до суду или там мене слушне уконтентовала.

Велможностям вшим, моім премилостивійшим пнам и великим добродіям нижайший слуга Иван Сідко, жител красноколядинский.

Марта 19 д. року 1723».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 53979. Тогочасна копія)

№ 106

**1723, квітня 3 (березня 23). – Глухів. – Лист наказного гетьмана
Павла Полуботка та ін. до прилуцького полковника**

«Мсці пне полковнику прилуцкий, нам велце зичливий приятелю.

Иван Сідко, житель красноколядинский, прекладал нам чрез супліку свою, что матки его племеник Яцко, зайшовши на житло з Кролевца еще под час чигиринщини в Красний Колядин, не міл чим питатися и будто суплікуючий свойства ради определил бил на время, а не вовся, ниву

пахатного поля, якою до смерти своей тот его племенник владіл. А по смерти оною жона его Яцка, тую ниву людям начала била вмісто своей власной давати з десятини пахат, чого суплікуючий ей не допускаючи, одобрал был од ней тую ниву и хочай она удавалася до суду полкового прилуцкого, но так по розиску и по узнаню судовому ближшим учинено Сідка до ниви яко его власной и не вовся, леч на время з его волі уступленной, а оною Яцисі отказано. Которая не контентуючися декретом суду полкового и на том, що ей наказано, не перестаючи, удавалася до суду енерального и по зліценню покойного ясноведможного пна гетмана Скоропадского его млст пн Жураковский, асаул енеральный, тот полковий декрет апробовал и узнал також ближшим бити Сідка, нижели Яциху, до тоей ниви, а за напрасную турбацію велено ей утрати и убитки Сідкови нагородит и декрет ему видан. Когда зас по отезді его, пна асаула, в Санкт Питербурх тая ж Яциху вдалас уже до пна Чарниша, судіи енерального. Он, невідомо якої ради вини (?), одобравши обидва полковий и его млсти пна асаула енерального декрета от Сідка, видал оною Яцисі от себе декрет, приворочаючи ей помянутую ниву во владіние, да еї ж во всем годити Сідкови наказал. И по тому декрету оная Яциху не тилко тое, що он, Сідко, по узнаню пна асаула енерального у ей взял бил, отобрала, але еще пашню з поля и волов его власних пару заграбила. Чого ради суплікуючий просил в той своей кривді ншого разсмотрения и справедливости. Теди ми, велівши тую его, Сідка, з Яцихою заводную справу отправить перед суд полковий в. м. м. пна предлагаем, абис в. м. м. пн приказал, зискавши оную Яциху и свідителей обосторонних на суд полковий обстоятелно розискати и если узнают свідители годній віри так что он, Сідко, тую ниву на время тилко дал был, а не даровал своему племеннику, обжалованой мужу, то по прежнему ему ниву привернуть во владение, а ей отказат, забраніе теж воли и пашню поворочати. Когда ж по всказаню судом подлуг сознатя свідителей бит ни в (?) чом не похотіла ниви уступити и возвращением всего у Сідка заграбленого, успокоїти его, то хочай и примусити еї да (?) прикажи в. м. м. пн., жадаем.

З Глухова марта 23 року 1723.

В. м. м. пну всего добра зичлиwie приятелі брата и готови служит Его императорского пресвітлого влчства Войска Запорожского полковник чер[ніговский], наказний гетман Павел Полуботок.

Енеральный писар Семен Савич.

Яков Лизогуб енеральный бунчужний».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 53982. Тогочасна копія)

№ 107

1723, червня 26 (15). – Глухів. – Лист чернігівського архієпископа Іродіона Жураковського до знатного військового товариша Михайла Рославця

«Блгородный мсці пне Рославец, велце мсці пане и блгодітелю.

На желание вшці мсці пна честный отц Даниїл, бывый прежде сего вікарий церкви стога архистратига Хсва Михаїла почеповской, утверж[ден] ест концессом ншим быт презвитером парохиа[л]ним при цркви Рождества Прстой Дви Бцы в маетности вшці мсці пна Бариках. Которому кгрунт для препитания его и двор для прожития по указу его императорского влчства и по согласном тому приговору стійшаго правительствующаго синода изволте вшец мсці пн з парохиянами тамошними определити, а он, отц Даниїл, по званию своем иерейском честно, бодро и трезвенно, со всіми мирно живучи, Бозкий маестат при безкровной жертві всегда умлстивляти, о здравїи добром, блгоденствїи и вічном вшці мсці пна спсениї, их же всі и я при млтвах вшці мсці пну желая, Божиїм блгословением скончеваю.

Блгородию вшему всіх блг усердвующий желател Иродион Жураковский, смиренный епскп черніговский и Новгорода-Сіверского. З катедрі епскп[иї] чер[ніговской] року 1723 июня в 15 дн».

Адреса: «Блгородному его млсти пну Михаїлу Рославцу, знатному товаришу войсковому, велце мсці пну и блгодітелю».

(IP НБУВ. Ф. 28. Спр. 839. Оригінал завіреним особистим підписом і печаткою. Пізніший запис на звороті: «Бунчуковий товариш Василій Рославецъ (слова «Василій Рославецъ» написано двічі – Ю.М., І.Т.))

№ 108

1723, липня 30 (19). – Глухів. – Указ ГVK

«Указ его влчства императора и самодержца всероссийского з енеральной войсковой канцелляриї.

Полковникові наказному стародубовскому гспдну Чарнолузскому зо всею старшиною того полку обявляеться. Понеже по согласном всіх сотнян мглинских желанию и по общом их прошению поставлен сотником мглинским Алексїй Есимонтовский, знатный полку Стародубовского товариш, респектом служеб войскових діда и отца и самого его и по указу на вірность императорскому влчству к присязї приведен. Того ради дабы атаманя и товариство тоей сотні, відая его

совершенным начальником, подобающее отдавали послушенство и повиновение. Он теж, Алексій Есимонтовский, новоучрежденный мглинский сотник, взаимним способом з сотнянами тамошними обходително и безобидно надлежащою управою поступати мѣт, да и коммендиروی полковому послушним быти всегда повинен. О чом гспдн полковник наказний стародубовский, знаючи за обявлением сего указу, должен одправит кого пристойно в місто Мглин и при собраниї сотні тамошной товариства вручить корогу ему, Есимонтовскому, без замедления. А что по тому учинится, писать в енералную войсковую канцелялярию.

Дан в Глухові июля 9 д. року 1723.

Его императорского пресвітлого влчства Войска Запорожского старшина енералные.

Василий Жураковский, асаул енералний.

Яков Лизогуб, енералний бунчучный.

(...)* Кошелев.

Яков Ушаков.

Аким Жданов.

Яков Молчанов».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52505. Арк. 110. Оригінал завіреним печаткою)

№ 109

1723, серпня 19 (8). – Стародуб.-Лист почепського сотника Івана Чарнолуцького до генерального осавула Василя Жураковського і генерального бунчужного Якова Лизогуба

«Велможные мсцівие пнове старшина войсковая енералная, мні велце млстивие добродіе.

Атаман бобрицкий з товариством своим и з щенником, презентовали мні позовний указ от велможностей вших виданний, дабы п. Малішевский и поддание его сининці, становилися пред суд войсковий енералний з жалобливими правоватися, якобы в безправном завладінію бобрицких грунтов. По которому правителскому указу, писал и я до пна Малішевского жебы немедленно ехали в Глухов, а на том кгрунті якое збожже засіянное стоит того сининці даби или не важилися зжинати или зжавши в певном одном місцу оное зложили до судового узнання кому належати будет. Но того моего листа копию бобричане тилко обжалованним когда подали, зараз он п. Малішевский

з сининцями явился до мене з певними правами, в котрих ясно знати же сининці его подданіе не самоволне, але слушних доводів по розезді знатних особ, з конфірмацією височайших властей тих ґрунтов забивают. И я, видячи, их бобрічане надаремне велможност вшу потурбовали, послал до тих напрасников дабы они не дерзали правительству вашему болш стужати, а в том ручил им тысячу золотих. Однак они упартостию своею ни указу, ни заруки не послухавши, увезли ориґинал моего листу пред велможностекей вших. Зачим позволилем сининцям засіви свої позбирати и кто сіял, той свое жеби и пожитковал не заборонилем. Которіи з тими ж правами до видения велможностей вших идут, правителской еще млсти искати. Даремним зас високой власти докучникам бобрічанам наказаніе и штраф бут годится о том интерцедую и млстивою пнскою ласце себе полецаючи застаю велможностей вших всіх блг желателний и слуга нижайший Иван Чарнолуцкий, сотник поч[еповский] и наказний, пол[ку Стар[одубовского].

З Старод[уба] августа 8 року 1723».

На звороті адреса: «Его императорского всепресвітлішого величества Войска Запорожского старшині енеральной, велможному его млст. пну Василию Жураковскому, ассаулові и велможному его млсти пну Якову Лизогубові, бунчучному, войсковим енеральним моим велце млстивим добродіям покорне».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54229. Тогочасна копія)

№ 110

1723, вересня 11 (серпня 31). – Опушне. – Лист невідомого до стародубського наказного полковника Петра Корецького

«До наказного стародубовського полков[ника].

Потребен ест тут для нікоторой послуги войскової нужной значковий товарищ полку Стародубовского П. Косович, о котром за повиданем вчерайшого дня з в. мстю любо словесно предложит ему запомнилисмо, однак тепер листовне пишучи до в. мсти, жадаем, абыс в. м., если он, П. Косович, в нынешнем поході при полку Стародубовском найдется, виправил оноґо к нам немедленно; ежели ж оноґо при полку тепер ніт, то міеш в. м. нарочного козака з листом своїм до него, где может его найти, послати, которий абы зо всім своїм прибором к нам

поспішил як найскорій, приказуем.

Дан з под Опушного августа 31 д. 1723 року».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18124. Копія другої половини ХІХ ст. Запис архівіста: «Х[арьковский] И[сторический] А[рхив], № 1591, черновик»)

№ 111

1723, жовтня 13 (2). – Глухів. – Універсал ГВК

«Пану полковникові наказному стародубовському з старшиною полковою тамошнею и всім, кому о том відати надлежатимет, ознаймуем, иж поворочаючись з ниньшнего од Коломаку походу п. Семен Березовский, асаул полковий, и в оном поході коммендір, з протчією старшиною и значковим товариством подали нам доношение, просячи указу, дабы Ивана Данченка о четветних грошах, якие ему з Глухова видани, а Федора Политику, городничого, о зборі з торгов понеділкових збираючихся в его завідованю чрез килка лыт будучом, пораховати. Теды ми поліцаем п. Данилу Кутневскому, товаришові бунчуковому, о нікотрих интересах в полк Стародубовский одправленному, а там же и п. Стефану Максимовичу, знатному канцеляристі войсковому, з Ивана Данченка о помянутих четвртних грошах, а з городничого Политики о зборном з торгов збожу, взять калкуляцію и ежели що явится за слушною роздачею у них в остатку, тое на них доправить всеконечне з розпискою в обций войсковой скарбец до далшого указу предлагаем, а що по сему учиненно будет, о том повинни в енералную войсковую енералной канцелярию репортовать обстоятельно.

Дан в Глухові октоврия 2 дня року 1723».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18081. Копія кінця ХІХ ст.)

№ 112

1723, жовтня 16 (5). – Глухів. – Універсал ГВК

«Пану полковнику наказному стародубовському зо всею того полку старшиною и всім, кому о том відати надлежатимет, ознаймуем сим нашим універсалом, иж п. Петро Насікевич, товариш значковий полку Стародубовского, чрез супліку свою в войсковую енералную канцелярию поданную, жаловался в том, что [...] Новицкий, бивший староста шептаковский, его кгрунт, отцеві еще его наданный, що и

універсалами гетманскими утверджено, занял и на оном слободку осадил, и хочай о том ещо до покойного ясневелможного пана гетмана Скоропадского заносил свое жалующийся чолобите, по которому и указ видан был, чтоб п. Корецкий и п. Валкевич обо всем том ділі подлинно розискали, однако ж за трудностю межи почеповской в тое время оногo розиску там не чинено. З тих мір яко тепер просим нашого в том разсмотрінія и указу, так ми тую справу п. Насікевича о кгрунті з самим Новіцким, а нині з позастолою женою его заводное, поліцаем пану Ивану Лаврентиевичу Борозні, товаришеві бунчуковому, и пану Семену Столповскому, знатному канцеляристі войсковому, до розиску, которіе зъехавши туда в слободку, міют по свідителствах людских самую сущю правду обстоятелно изслідовати и розискати, хто тим кгрунтом преже битія там слободки Новіцкого владіл, барзій должни п.п. вислание універсалов гетманских старому еще Насікевичу на тот виданных кгрунт осмотріти и тие універсали яко перво виданние ввести до розиску и розиск спорядивши, руками своїми закріпити и стороні потребоющей вручити. По розиску зас, если явится, что п. Насікевичу видан на тот кгрунт універсал преже вступу туда Новіцкого, то слушне би без далшой правной трудности жалобливому того кгрунту Новіцкого (зверху копійстом дописано «Новіцкая?» – Ю.М., І.Т.) вступила, понеже первие кріпости до владінія подлуг права сугь певнішіе, предлагаем.

Дан в Глухові октоврия 5 дня 1723».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 18149. Копія)

№ 113

1723 (?). – Прилуки (?). – Лист прилуцького сотника Федора Маркевича до дядька, Івана Марковича, прилуцького судді

«Мсці пне судія полковий черніговский, мой всеналаскавший пне дядку и блгодітелю.

Пишет до мене з Седнева милій нш швагр пн. (Степан – Ю.М., І.Т) Леонтович, что Костантий швагр пна Фридрикевича ншего, заживши концепту неправедного через лист свой, писаний до пней Леонтовичовой теперешней, а сестри ншей (Феодосія Фридрикевич-Леонтович – Ю.М., І.Т.), обявляючи тое оной, что будто покойная старая Фридрикевичка поліцалас ему, Костантию, с тим, чтоб маетностьми, а меновите кгрунтами половину тих, якими владіл нш швагр Григорий Фридрикевич ему, Константию, вручити за своею дочкою. Чого памятно

в. м. мс. пну, же когда покойний пн. сотник седневский як сватался, и з вами, из нами не говорил того, чтобы кому в тих маестностях, а особливе в кгрунтах била пайка. Але все, на чом жив покойний Григорий Фридрикевич и чим до смерти владіл, то говорили, что единого самого добра тие, нікому ні в чом не пінние, о чом когда тое з нами сватство зачиналось, то в тот час писалисте и в. м. мс. пн. до мене о том добре твердячи, якие листи я у себе и тепер мію. И если то Костантий той з легкомисности своей у свой ум тое узав, чого так потреба розуміти, же будет посрамлен в суду многих ради причин. О яких обширне не спеціфікую, однак вократці внушаю в. м. мс. пну, и жби по милости своей оной сироті вшец свою являл млсть, просили велможного его милости пна полковника черніговского такой милости, жеби перве вношенне якое обоіх нас з в. м. мс. пном под реестром при веселю Фридрикевичу отдали, то би оной сестрі ншей, а вшей братанкі, возвратили всеконечне, як самие правние артикули повелівають. И любо ж віда(...)* тое, что уже того у том дому не маш, все оний потратив, а куди именно отдал вношене сестри ншей, есь свідителі, же так ужитая данная готовизна денежная, так встатках, конях, товарі рогогом (!), овцах и прочая, як росписка его власною рукою покойного Григория, мні данная, свідчит: сколько чого взял от нас, а оним тое потрачено. Тепер всеконечне з тих добр потреба жеби оной сестрі ншей Леонтовиці правним наказанием било нагорожено и декретом правним било утвержденно. А остаток, ежели з дубр що останется, то надобно на дитину покойного Фридрикевича, яко посесора по отцу его, ему вручити, а не легкомисльному пну Костантию, до чого ему діла ніт. Однак на одном будь милостив, поставте без жадного откладу, за еї бідної вношенне накріпко треба стояти, разсуждайте пне дядку, же Бг юй пошлет из сим мужем дітей, то волно оной свое ун[о] шене з дітей своїх кому хотя дати, а Григориевой дитині особне потреба що з отчини. Потум що останется (?) як вислючитка (?) правом за уношене ншей сестрі, а еї матки теперешней Леонтовичовой и хоча би то голова Костянтий и не зачепал Леонтовичовой жени, сестри ншей, братанки в м. мс. пна, то вам, а Леонтовичці треба всіх его, покойного Фридрикевича, родичов примкнути до права и учинити конец, чтоб оная свое вношене назад одобрала. Може они схотят, кривние его, денги положить, що оний готовие побрал от нас, да и за статок тот, який от нас побрал и росписался зо мною. Которий попродавши за долги свої прежние, скоро оженився посплачувался тими денгами, тое може родичи его за все за тое оной гроши положат, як и артикула правние повелівають. А если не похотят того учинити, то можная крунта сколько за тую сумму оной, виймаючи шацунком, и у вічност декретом за

подписом рук властелинских, так за подписом рук на том же декрети родичов их ствердивши на вічност Леонтовичці, сестрі ншой, а вшей братині, вручити. О чом просил в. м. мс. пн. я и о оной отца и патрона, у велможного пна полковника черніговского ходотайствовати.

Федор Маркович».

(Копія. Приватна колекція о. Ю. Мицика)

№ 114–118

**Друга чверть XVIII ст. – «Доношение»-скарга
Василя Васьковського в ГВК**

«В войсковую енералную канцелярию

Доношение

За упрощением пна Леонтия Пилатовича нас з жоною моею до повороту зятя своего пна Тополницкого з маршу для віроятства, абым на Потятковщиніцком футорі был господарем и дозорцею всего иміня его и тим прошеним упевненный будучи, мое убожество з бидла, яке было поспродавши, з тим грошом, которого рубли три знайдовалося денное в руписках убожества своего привезши в футор Потятковщинский, я у певное мійстце заведовання пна Пилатовича по дховницы пна Тополницкого былем беспечный, не сподіваючись жадного ни от кого нападения и так инсператне з темного рання набігши со многолюдствием козаков пні Костенецкая, в першом импеті споткавшись со мною посеред двора, казала быт своему возниці, питаючи «Чи ти господар?», а видячи у мене ключи, которіи зараз оніми (?) возница тяжким и смертельным ударом рази три обвалил мене.. попирал, покаміст пні Костенецкая злізла з коляси, а видячи, что был мертв от удару великого, заводала: «Досит, дай ему покой» и як скоро поднялся от земли, сама зараз пні Костенецкая з-под пояса ключи вирвала, а я убытий и о світі не зналем и пришовши мало к памяти, сказалем: «Добродійко, за що мене кажеш забывати не в чом не виннаго?». И она, не улітовавшись, еще похвалками грозила «Кару тебе киями быт, що аж пропадеш» и потом (?) зараз пошла з ключами по всіх будинках, ищачи иміня пна Тополницкого, а горілку вишневую казала сточоват в барилка з куф, а на воз класты, а простую в поволоч пустила, хто хотіл з їх компанії, брал и марнотравил, а инние річи от мала до велика, якие были в дворі, также забырат и на воз класт (якие суг праведно в реестрі пна Пилатовича вираженны) приказала и вовся пуст зоставит футор умислила и я, видячи такое разорение и

грабительство, сказал ей: «Добродійко неслухне чиниш, будеш виновата» при чернцу Константию и она з ним, чернцем, не злюбивши того, хотіла мене киями бит и за тое слово преч з двора зогнала ...мні ничего моего власного внесеного в одной юпці и я, видячи такое дійство...на себе, повернувшись з-за ворот, слезне просилем о виданне принамній... туша и кобеняка, який заледве з дитиною (?) ншою повернули, а и то з веллай бою як пна Пилатовича так и мене от чести и слави отдаливши, хвалилис тим, что когда ж пна твого Пилатовича застали тут, до смерти (?) киями казали забит и з тим криком и галасом повеліли уступит все... чне з двора. И так піший з дитиною в село Покошичи заледво живо... тя зморозивши, приволокся, а руписки мої и три рубли грошей вокре... там позосталися невиданние, якие Бг вість хто забрал чи сама ...она, чи хто инший з її компанії и от того тяжкого побою її свідом(?) всему Стародубу, чтом мало не умер и в убогой моей субстанції розорен зостав оною. Прошу слезне стой справедливосты.

К сему доношению я Васил Васковский руку свою приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55200. Оригінал. Опубліковано: Мицик Ю., Тарасенко І. З нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (ч. 8). СЛ. 2017. № 6. С. 89–127)

Іменний покажчик

Покажчик враховує персоналії згадані тільки в тексті джерел.
Не відзначаються імена Бога, святих і літературних персонажів

А

- Аввакумович Григорій – Д49
Аверкій, житель Коропа – 82
Аверченко Іван, син жителя Коропа – 82
Аверченко Максим, син жителя Коропа – 82
Акранович Фрол, писар Почепської сотні – Д41
Алімов – 245
Ананієвич (Кужич) Іван, ніжинський полковий писар – Д48а, ДП19а
Ананієвич Роман, житель Глухова – Д55, ДП20, ДП22, ДП23
Ананієвич Уляна, дочка Романа Ананієвича – ДП22
Ангелювський Марко, красноколядинський сотник – 198, 254
о. Андрій – 38
Андрій, орендатор – ДП2
Андрійович Іван, новгород-сіверський отаман – 85
Андрієвич Василь – 99
Андрівич Дмитро, глухівський бурмистр – ДП19
Андрієвич Марк, козак Любецької сотні – 42
Андрієвич Прокіп, віт Новгород-Сіверського – 47
Андрієвич Тихон – 86
Андрієвич Яким, красноколядинський отаман – 198
Андрієнко Роман, козак – 256
Андрієнко Сава, козак Кролевецької сотні – 1
Андрійченко Яким, козак – 256
Анненков Іван, підполковник російського війська – Д44в
Антонович Аверкій, кролевецький віт – 1
Антонович Василь, віт – 99
Антонович Максим – 194
Ануфрієвич Іван, новгород-сіверський отаман – 86
Андрій, попович – 144
Антонович Оверко, віт Кролевця – Д38
Апостол Данило, миргородський полковник, потім гетьман – 45
Арбацький Дмитрій, російський полковий писар – Д44в
Армашенко (Гармашенко) Роман, житель жовницький – 295–296, 297, 298, 299, 300, 301
Арсеній, ієромонах – 174
Артемій, ієромонах – 174
Артимович Андрій – Д36
Атаманенко Іван – 233
Афанасієвич Іван – 99
Афанасович Василь, городовий отаман Новгород-Сіверського – 47
Афанасієвич Павло, вертіївський сотник – 205
Афанасович Іван, глухівський бурмистр – Д29а, 296
Афанасович Ілля, віт Новгорода-Сіверського – ДП16а
Ахременко Семен – Д36

Б

- Бабиченко Василь – 33
Баєнко Кіндрагиха – 198
Баканенко Іван – 257
Бакуринський – Д47
Баславський Іван – 86
Баранович Лазар, чернігівський єпископ – 130, 217
Баскак – Д49
Баскаков Афанасій, корнет – 64, 68, 108, 124
Батуринський Гришко – Д7
Батюта Тишко, житель с. Миколаївки – Д35
Батюта Катерина, дочка Батюти Тишка – Д35
Батюшков Никифор – Д13
Безверхий Михайло, житель с. Обтова – 286
Бездітченко Йосип, козак – 256
Безик Денис, житель свинопуський – Д44
Бекет Левко, литвинівський отаман – Д19
Белдюженко Василь – 17а
Белдюженко Пархом, брат
Белдюженка Василя – 17а
Белдюженко Петро, брат Белдюженка Василя – 17а
Белдюженко Семен, брат Белдюженка Василя – 17а
Белоновський Криштоф, козак Чернігівського полку – 2
Беньовський Станіслав, шляхтич, дипломат Речі Посполитої, чернігівський воєвода – Д9
Бережний Яцько – Д49
Березовський Семен, новгородський сотений писар, сотник, осавул Стародубського полку – 50, 52, 85, 86, 129, 134, 215, 265, 267
Биковський Андрій – 269
Биковський Лук'ян, козак – 256
Биковський Федір – ДП16а
Биркасенко Петро, козак – 256
Бистрицький – 70, 136
Бистрицький Іван, шептаківський економ – 144
Биховець Іван – 274
Бідзинський, шляхтич – Д17
Біжаченко Іван, козак – 256
Бікетов Никифор, поручик російської армії – 151
Бікусенко Степан, козак – 256
Білицький Йосиф, ігумен Максаківського монастиря – 44
Білоус Семен – Д7
Білоусенко Петро, козак села Дунаєць – 235
Білоуско Хома, житель Любеча – 23
Більський Євмен, козак – 256
Більський Улас, козак – 256
Більський Федір – 103
Біляк – 199
Біркусенко Самійло, козак – 256
Блошенко Хведір, козак – 256
Бобирчанка Анастасія, ігуменя Спаського монастиря в Глухові Д29г
Бобрияницький (?) Матвій, міщанин Любеча – 42
Богданович, козак – ДП18
Богдаш Гаврило, шевський цехмістр – 86
Богославський Дамаскин, ігумен – 133
о.Боевський Василь, священник Свято-Микільської церкви в Красноколядині – 176–177
Бойченко, козак села Дунаєць – 235
Бокум – Д48

Болобан Андрій, козак – 256
Борзенська , дружина Тимоша – 233
Боратинський, князь – Д16
Бордановський Григорій, писар
глухівської ратуші – Д51
Борисович Денис, козак – ДП5
Борковська – Д47
Боровик Іван – Д49
Боровський Семен, бахмацький
сотник – 136, 166
Борозна Іван, бунчуковий товариш –
268
о. Боярський Климентій, священник
Свято-Троїцької церкви в Кістері –
103, 266
Брегинченко Самійло – 23
Бреус Стефан – Д49
Брюховецький Іван, гетьман – Д11,
Д12, Д13, Д14
Бублик – 144
Бугославський Михайло, житель
Глухова – ДП20
Бузлов Єфрем, прикажчик – 263
Булавка, чернігівський судовий
писар – ДП126
Булавнича – 233
Булашевич Іван, козак
Стародубського полку – 25
Булашевич Яків, козак , син Івана
Балашевича – 25
Булгаков Филимон – Д11
Булич Василь, уласівський житель –
Д30
Буличенко Олекса, уласівський
житель – Д30
Бутович – 249

В

Вакула – 166
Валькевич Петро, канцелярист – 245,

268, ДП12, ДП14
Ванатович Варлаам, київський
митрополит – Д50, Д52
о. Варлаам, ієромонах, намісник
Петропавлівського монастиря в
Глухові – 225
Васелевський Хвесько, козак,
батуринський житель – 224
Василевич Костянтин, бобровицький
сотник – 155, 156
Василевич Марко, кролевецький
міщанин – Д21
Василевич Мартин, глухівський
отаман – Д29а, Д29б, Д31
Василиевич Гнат, менський сотник,
обозний Чернігівського полку – 55,
75, 101–102, 132
Василієвич Василь – Д37
о. Василієвич Іван, священник Свято-
Троїцької церкви в Батурині – 176–
177
Василієвич Нестор, син сотник
Шептаківської сотні – 100
Василієвич Семен, козак Любецької
сотні – 42
Василієвич Тарас – 125
Василієвич Федір, роменський
отаман – 83
Василієвич Яків, городиський
староста – 111
Василенко Григорій, житель
Загорівки – 92
Василенко Яким, козак – 256
Василиєв Стефан – 293
Василиєвич Андрій, писар
генерального суду – Д23–24
Василь, новгородський отаман – 80
Василь, попович – 144
Василько, син о. Симеона – 17
Веґера Стефан, значний товариш

Кролевецької сотні – 272
фон Вейзенбах Іоанн Бернард,
генерал-лейтенант – Р1
Венславський Самуїл, посол Речі
Посполитої – Д14
Вечистий Андрій, козак – 256
Веселовський, поборницький
староста – 224
Вербицький Іван, козак – 280
Веремієвич Михайло, бурмистр
Кролевця – 166
Вернигоренко – 144
Вилчик Василь – Д29д
Виндиха Михайлиха – Д44а
Винокур Омелян – Д44а
о.Висоцький Роман, ярошовський
священик – Д43
Висоцький Стефан – Д29б
Вискварка Денис, борзненський
війт – 182
Вишневський Петро – 180
Вітославська Маріанна, племінниця
гетьмана Івана Мазепи – 46
Власенко Данило, житель Сосниці –
101–102
Водовоз Єсько – Д18
Волконський Василь Богданович,
князь – Д12
Володьковський Дмитро, ктитор –
238
Войнаровський, племінник гетьмана
Івана Мазепи – 69, 70
Войнов Микита – 63
Волинський Іван, кролевецький
сотенний писар – 163
Волконський Василь Богданович,
князь – Д12, Д13
Волконський Петро Володимирович,
князь – 263
Волошай Федір, козак Менської

сотні – ДП15а
Волувниченко Яків – 181
Вольський (див. Коровка-Вольський)
Ворожбит – ДП9
Вронський Тимофій – Д29
Вуяхевич Михайло, генеральний
суддя, наказний гетьман, архімандрит
Києво-Печерської лаври – Д29б, Д34

Г

Гавренко Лесько (Левко), козак,
житель семенівський – 255, 257
Гавриїл, березанський попович – 126
Гавриїл, полковник охочопіхотний –
252
Гаврук – 233
Гагарин, князь, комендант Глухова –
219
Гайдук Андрій, роменський
міщанин – Д43
Гайдуков Тимофій, житель
Рождественного – 151
Галич Василь – 104
Галушиха Анна, шинкарка – 151
Гамалія, полковник – 105
Гамонт, полковник російського
війська – Д6
Гандзеровський – Д44а
Гапонович Кирило – Д27
Гарасименко Вакула (?) – Д44
Гаращенко Данило, житель
Іванполя – ДП15б
Гасенченко (?) Іван – 287
Генваровський Костянтин,
кролевецький сотник – 146, 163, 166
о. Геннадій, ієромонах – Д44б
Герасименко Герасим, значний
військовий товариш – Д2
Герасименко Григорій, литвинівський
отаман – Д29в

Герасименко Ярема – 272
Герасимович Прокіп, литовський писар – Д4
Гетц, капітан війська Речі Посполитої – Д14–15
Гичеч, полковник ландміліції – 293
Глоба Гапон – 168
Глушаков Демид, житель Новгорода-Сіверського – 153
Глуценко Іван, житель гутянський – 255, 257
Гоголь Денис – Д49
Гойчиха Євдокія – 151
Голик Хведір – 272
Голіцин Дмитрій Михайлович, князь – 110, 152
Головін Гаврило – 105
Головкін, граф – 119
Головкін Гаврило Іванович, князь, канцлер – 70, 110, 130, 136
Голуб Василиса (Топольницька), дружина Федора Топольницького – 125
Голуб Захар, брат Костянтина
Голуба – 82,
Голуб Костянтин, генеральний бунчужний – 1, 33, 125, 296
Голуб Дарина, дочка Костянтина
Голуба – 125
Голуб Євдокія, дочка Костянтина
Голуба – 125
Гонина Олексій – 144
Гордієвич Лук'ян, шатрицький мельник – Д29а
Гордієнко Василь – Д33
Гордій, полковий писар – 245
Горкавий Іван, козак – 256, Д49
Горковенко Данило – 233
Горкуша Іван, козак Стародубського полку – 21
Горкуша Мисько, любецький міщанин – Д27
Горленко Дмитро, прилуцький полковник – 122
Горленко Петро, бунчуковий товариш – 195
Горленко Яким – 273
Горценко Тимош – Д49
Городищенко Юхим, отанан с. Нехаївки – Д33
Гребінка Іван, зять Семена Гребінки – Д44
Гребінка Килина, дочка Семена
Гребінки – Д44
Гребінка Семен, житель бурувський – Д44
Грембицький (Грембецький) – ДП126
Гречаний Грицько, писар – 105
Гречаний (Потребич) Федір, правитель ГВК – 290, 292, 294, 297, 298, 300, 302, ДП23, ДП24
Гречаний Яким – 226
Гречка Микита, козак – 80
Григорець Яків – Д49
Григорієвич (Гриненко) Ярема, кролевецький городовий отаман – 125
Григорієвич Роман – ДП156
Григорій, канцелярист – 81
о.Григорій, священник с. Жовнеця – 180
Григорій, підписок – 163
Григорій, намісниченко менський – ДП15а
Григорієвич Семен – 82
Григорієвич Ярема, кролевецький отаман – 125
Григорієвич Павло – 202
Григорій, канцелярист – ДП16а
Григорієва, дружина канцеляриста

Григорія – ДП16а
Григорій, староста кистерський – 266
Григорович Семен, кралецький бурмистр – 272
Григорович Стефан – 273
Гридяка Кіндрат – Д296
Гриненко Степан – 256
Гриценки, родичі сотника Василя Малюги – Д46
Грициха Палажка, дружина Плющенка – Д34, Д35
Гришков зять Феско – Д44
Гришопенко Іван, житель Батурина – 199, 270, 285
Гришченко Омелько, козак – 256
Грищенко Василь – 287
Грищенко Микита – 166
Губський Никифор – 55
Губчич, почепський сотник – 245
Гудович – ДП7
Гудович Андрій, бакланський сотник, брат Стефана Гудовича – 41, 148–149, 170, 283–284
Гудович Анастасія (див. Тарайковська), дружина бакланського сотника Павла Гудовича – 15
Гудович Стефан, козак Стародубської сотні, брат Андрія Гудовича – 128, 148–149, 170, 264, 283–284 ДП7
Гудовиченко Стефан – ДП7
Гудок Опанас, каменський війт – 144
Гуляницький (Квітка) Григорій, козацький полковник (ніжинський), сіверський наказний гетьман – Д7, ДП1
Гученко Степан, козак – 256

Г

Гаєвський, чернігівський бурмистр – Д47

Галаган Гнат, прилуцький полковник – 253
Галай Яків – 86
Галецький Семен, стародубський сотник – 303
Ганжа, алтинівський житель – Д51
Гелега Андрій – 248
Гелега Степан, бахмацький сотник – 233, 248
Гершон, єврей – 193
Горецький Вавринець (Лаврін), чернігівський підвоявода – Д1
о. Горка Лаврентій, ігумен – 150, 155, 156, 157, 158, 173
Граєвський, військовий канцелярист – Д45
Грабовська, теща пана Оскірки – Д47

Д

Давидов, полковник російського війська – 245
Давидов Федір, отаман – 289
Дамаск, чернець – 119
Данилович Макар – 99
Данилович Сава, бурмистр – Д35
Данилович Федір, кралецький сотник – 82
Данилович Федір (див. Стожок)
Данченко Гнат – 288
Данченко Іван – 267
Дахненко Влас, козак, житель с. Спаського – 174
Дахненко Грицько, брат Власа Дахненка – 174
Даченко Павло, козак – 256
Дашук Лесько – Д49
о. Дворецький Антоній, священник в Куиківці поблизу Салтикової Дівиці – 130
о. Дворецький Данило, син

Дворецького Антонія, священник – 130
 Дворецький, старець – Д11
 Дейнека (Дейнеченко) Григорій, брат
 Тихона й Павла Дейнек – 166
 Дейнека (Дейнеченко) Павло, брат
 Тихона й Григорія Дейнек – 166
 Дейнека (Дейнеченко) Тихон
 (Тихоній), брат Григорія й Павла
 Дейнек – 166
 Дементієв» Кіндрат, житель
 с. Світова – 99
 Демко, Біляков зять – 285
 Демченко Левко, козак – 256
 Демчишин – 233
 Дем'янович Юхим – 125
 Денисиха Марія 269
 Денисов Яків, канцелярист ГВК – Д55,
 ДП23
 Денисович Мойсей – Д35
 Дергай Василь, роменський війт – 83
 Дзекун Павло, кистерський житель –
 100
 Дзявулин Семен, козак – 256
 Демченко Опанас, козак – 256
 Денисовна Пріська – 88
 Дерев'янка Ісак, стародубський
 бурмистр – 165
 Діонісій – 109
 Дмитро Обмачевський – 87
 Дмитрович Василь – 122
 Дмитрович Денис – 99
 Дмитрович Мойсей, товариш
 військовий, батуринський
 сотниченко – 209, ДП126
 Доброніцький, козак – 4
 Довгаль (Довкгеля) Тихон,
 короповський сотник – Д40
 Довгопол Опанас, ктитор – 150
 Довгопол – 233
 Довченко Григорій – Д29
 Дойнена Григорій, козак Кролевецької
 сотні – 33
 Дейнека Василь, дід Григорія
 Дойнека – 33
 Дойнена Марія, родичка (мати?)
 Григорія Дойнени – 33
 Долгорукий, князь – 70, 16
 Домашич Роман – Д29
 Домонтович Михайло – 273
 Доморка Іван – ДП16а
 Доморченко Василь – ДП16а
 Донченко Мартин, козак – 256
 Дорофієвич Кирило, господар
 батуринського замку – Д29в
 Дорофійович Опанас – 86, 89
 Дорошенко Андрій, військовий
 товариш – 22
 Дорошенко Василь, бунчуковий
 товариш – 264
 Дорошенко Максим – 109
 Дорошенко Мартин – 256
 Дорошенко – 73
 Дорошенко Опанас – 175
 Драганенко Грицько, козак – 256
 Друк Іван – Д29в
 Дубненко Федір, значний товариш
 Ніжинського полку – 272
 Дубовик Роман, кролевецький
 сотник – Д21
 Дубовиченко Борис, козак – 256
 Дубовиченко Хведір, козак – 256
 Дубрава Роман – Д27
 Дуброва Сила, чернігівський
 бурмистр – 33, 39-40
 Дудка Федір – Д49
 Дудченко Василь, козак – 256
 Дудченко Михайло, козак – 256
 Дуля Влас, кролевецький міщанин –
 Д21
 Дуля Мисько – Д21

Дума, городничий свіржанський – 223
Дунаєвський Стефан, шляхтич – Д1
Дяк Василь, березенський вїйт – Д16
Дякович Процько, любецький
міщанин – 17а
Дяковська Дарія – 125
Дяченко Симон, козак – 256

Е

Есиф, чернігівський бурмистр –
ДШ126

Є

Євсієнко Павло – 42
Євтушенко Мойсей, козак – 256
о. Євстратій, архімандрит – ДШ15
о. Євфимович Артем, священник
П'ятницької церкви в Любечі – 23
Євфимович Іван – 86
Євфимович Іван – 269
Євфимович Халимон – 86
Єгипець Карпо, стародубський
лавник – 15
Єзучевський Кіндрат, значковий
товариш – 138
Єлизавета, російська імператриця –
300
Єлинський Йосип, козак – 52
Ємчишина – 233
Єнкович Іван, чернігівський
бурмистр – 160
Єрмолин Ілля, підпоручик – 62
Єремійович Кирило – 133
Єрофієв Богдан, райця Стародуба –
288
Єргольський, полковник російського
війська – 165
Єропкін, майор російського війська –
226
Єсифович Ісихій, ігумен – Д4

Ж

Жданенко Іван, козак – 256
Жданенко Левко – Д25–26
Желізний Микита – 42
Жигир Іван, красноколядинський
бурмистр – 17
Жирний Іван, козак – 280
Жит[...] Опанас – Д49
Жоравко Лукян, сотник Новгород-
Сіверської сотні, стародубський
полко-вник – 47, 50, 86, 128, 129, 245,
264
Журавель Микола, козак – 256
Жураховський Василь, козак, житель
Глухова – 24
Жураковська Анна – 261
Жураховський Василь, генеральний
осавул – 233, 245, 265, 283–284
Жураховський Яків, ніжинський
полковник – Д19, Д27, 29а

З

Забіла Ганна, дружина Івана Забіли –
24, Д43а, Д44б
Забіла Іван – 24, 286, Д44а, Д46а, Д50,
Д51, Д35а, Д40б, Д44г, Д45а
Забіла Іван, козак – 249
Забіла Костянтин – Д23–24
Забіла Михайло (?) – Д40а, Д44а
Забіла Петро, генеральний обозний –
24
Забіла Стефан Петрович, ніжинський
полковник – 273, Д7, Д25–26, 45а
Забіла Тарас, сотник – Д23–24
Забіла Тимофій – 108, 124, 201
Забіла – Д45
Забіла – Д52, Д53
Заболотко Василь, житель
веровський – 126
Заборовський Семен, дяк – Д6

Заводай Іван – ДП16а
 о. Завойко Симеон, священик
 Свято-Микільської церкви в
 Красноколядині – 176–177, 198
 Заговурний Гаврило, козак – 256
 Загоровська, волинська
 каштелянова – 29
 Загоруйко Лаврін – 257
 Загрібайло Никифор, козак
 Кролевецької сотні – 146
 Заїка Йосип, козак – 256
 Зайченко Кирило, козак – 256
 Заліський Стефан – Д23–24
 Заліський – Д27
 Залузного Петро, козак – 256
 Заморій Пилип, житель с. Обтова –
 286
 Зарудний Марко, житель Бахмача – 87
 Зарудний, зять Самійла, цилюрника
 гетьмана Івана Мазепи – 237
 о.Заруцький Андрій, настоятель
 Успенської церкви в Новгороді-
 Сіверському – ДП1, ДП2, ДП3, ДП4,
 ДП11, ДП12
 Заруцький, протопоп новгород-
 сіверський – 175
 Заруцький Олексій – Д29б
 Захарієвич Іван, новгород-сіверський
 війт – 85
 Захарченко Іван, каменський
 отаман – Д29в
 Заковінка Тимо, козак – 256
 Закорко Семен – Д35
 Заліський Дем'ян – 269
 Зарудний Григорій, миргородський
 полковий суддя – 62
 Заруцький Кузьма, житель Іванполя –
 ДП5б, ДП5в
 Заруцький Олексій, отаман – Д19
 Захарієвич Матвій глухівський
 козак – Д31
 Зачепа Федір – 125
 Звір Герасим, чернігівський
 ландвійт – 47
 Зеленський Дмитро, полковник – 81,
 105
 Зима Тимох – 213
 Зілівський Федір – 266
 Зілочко Іван, цехмистр – 85
 Зінкевич Марія – 133
 Зіневич Мануїло – 86
 Зінченко Іван, козак – 256
 Зінченко Омелян, слуга гетьмана
 Івана Скоропадського – ДП12б
 Зінченко Семен, козак – 256
 Зінчук Михайло, козак, брат Семена
 Зіінчука – Д49
 Зінчук Семен, козак, брат Михайла
 Зіінчука – Д49
 Злоба Андрій, житель Чернігова – 11
 Злоба Іван, житель Чернігова – 11
 Злоба Лесько, житель Чернігова – 11
 Злотников Олександр, війт, бурмистр
 Стародуба – 288, ДП13
 Змієв – Д16
 Золотаренко Василь, ніжинський
 полковник – Дб, ДП2
 Золотаренко Іван, ніжинський
 полковник – Дб
 Зомченко Микита, козак – 256
 Зуб Іван – 254
 Зубенко Гнат, козак – 256
 Зубенко Іван, козак
 Красноколядинської сотні – 17, 263
 Зубенко Хвесько, козак – 256
 Зубович Олександр – ДП7
 Зубченко Лесько – 233
 Зубков, капітан російського війська –
 279
 Зурман Дмитро, стародубівський

полковий обозний, наказний
стародуб-ський полковник – 15, ДП7

И

«Ишков» Павло – 144

Й

Йоанікій, архімандрит Києво-
Печерської лаври – Д50а

Йов, чернець – 216

Йовенко Сава, березенський сотник –
Д16

І

Іван – 111

Іван, шинкар – 151

Іван – Д18

Іван – 166

Іванія Шегеда – Д49

Іванов Дмитро, глухівський
бурмистр – ДП20

Іванов Іван – 282

Іванов Тихон, намісник
красноколядинський – 176–177

Іванович Андрій, коропський
дозорця – 219, 231–232

Іванович Андрій, обмачевський
дозорця – 234

Іванович Богдан – ДП16а

Іванович Грицько, вїйт Любеча – 42

Іванович Данило, дяк – 99

о. Іванович Іван, шептаківський
священик – 144, 168

Іванович Клим, каменський дяк – Д29

Іванович Конон – 33

Іванович Конон, кралевецький
наказний отаман – Д21

Іванович Кость, попович – Д25

Іванович Лукаш – 33

Іванович Матвій, батуринський

писар – 36

Іванович Михайло, кралевецький
міщанин – Д21

Іванович Никифор, намісник
Глухівської протопопії – 189

Іванович Олександр, вїйт Глухова –
123, 166

Іванович Федір, кралевецький
отаман – 82

Іванович Олександр – ДП5в

Іванович Петро, бурмистр
Кралевця – 1

Іванович Тихон – ДП5а

Іванович Хома – Д29а

Іващенко Василь, козак – 248

Іващенко Іван, козак – 248

Ігнатенко Іван, отаман – 287

Ігнатович Пархом, глухівський вїйт –
Д2

Ієвлєвич Йосип, чернігівський вїйт –
1

Іларіон – 109, 157

Іллінич Йов, писар міський
почепський – Д41

Ілля – 109

о. Ілля – Д40б

Ілля, попович – 144

Ілляшенко Назар, козак с. Дунайця –
235

о. Інокентій, ієромонах – Д50а

Інчипор – 109

Іовлєвич Хома, лавник Стародуба –
288

о. Іоан, священик сухосієвський – 100

Іпатій, ієромонах – 144

Іпполит, намісник Єлєцького
монастиря – 14

Ісаченко Степан, житель Мени –
ДП15а

Іскра Іван, полковник – 29

Искра Захар, погарський сотник,
обозний Стародубського полку – 183,
303
Ішутченко Лукаш, житель Чернецької
слободи – 99

К

Кази-мурза – Д11
Калинський Михайло, колезький
протоколист – Д2
Калиновський (Калистратович)
Захар, кролевецький сотник – 125
Калинський Лесько – 109
Кандиба Андрій, конотопський
сотник – 9, 93, 194, 196–197, 227, 229,
230, 239, 274
Кандиба Марія, дружина Федора
Кандиби – 97
Кандиба Федір, конотопський сотник,
обозний полковий ніжинський, пол-
ковник – 5
Кандиба – 95
Кантакузин, граф, генерал-майор –
172
Каптаненко Хведір, бистрицький
отаман – 163
Карачунович Стас – Д7
Каркушка Іван – 269
Карл XII, шведський король – 71
Карпенков Василь, козак – 256
Карпо, конотопський житель – Д20
Карпович (Коровка-Вольський),
Григорій, київський і стародубський
полковник – 21, ДП5
Катержний (Катіжний) Роман,
ніжинський полковник – Д5
Карпіка – 189, 251
Карпов Микита, писар – 38
Карпович Демян, почепський
міщанин – Д41

о. Касперович (Кашперович)
Лаврентій, капелан, священник Свято-
Похвальської церкви Салтиковій
Дівиці – 27, 28
Касяненко Семен, житель
переводський – 195
Кезя Кіндрат, козак Любецької сотні –
23
Кизим Іван – Д49
Кизин Михайло, козак – 256
Кикоть Василь, уласівський житель –
Д30
Кириченко – 272
Кисіль Ілляш – Д25
Кириченко Мартин, козак – 256
Кириєнко Антон – Д36
Кир'ян Федір – 83
Киселівна – 224
Кікін Василій Петрович, стольник –
Д6
Кіндратович Іван – 125
Кіндратович Йосип, рогівський вїт –
153
Кіндратович Юхим, кролевецький
бурмистр – 125
о. Кіреєвич Іоан, священник
Стародуба – 288
о. Кішка Олексій, священник
веригінський (Глухів) – 154
Клекотовська «Федорова» – Д25–26
Клименко Кіндрат, вїт – Д29
Клопоцький Мартин, чернігівський
городський писар – Д1
Ключенко Каленик – 83
Ключенко Процик, житель
коржовський – 83
Ключенко Агрипина, жінка Ключенка
Процика – 83
Кнурець, житель Ніжин – Д49
Кобилин, капітан російського

війська – 172
 Коваленко Андрій, козак – 256
 Коваленко Кіндрат, козак – 256
 Коваленко Кузьма, козак – 256
 Коваленко Сава, житель
 гороковський – 200
 Ковалющенко Микита, козак – 256
 Ковбаса, полковник охочекомонний –
 Д54, Д55, ДП23
 Ковбасенко Гнат – 86
 Ковбасенко Логвин – 86
 Ковда Пилип – 125
 Ковтун, житель Бахмача – 87
 Ковтуненко Прокіп, козак – 256
 Когут Роман – Д49
 о. Кожуховський Василь, священник
 Свято-Микільської церкви в
 Салтивій Дівиці – 161
 Кожуховський Григорій, дядько
 Стефана Якимовича – 147
 Кожуховський Стефан – 91, 92
 Кожуховський Юрій, брат Стефана
 Кожуховського – 91
 Кожуховський Юрій, полковник – 81
 Козак Кирій, конотопський житель –
 Д20
 Козак Микола, конотопський
 житель – Д20
 Козаченко Семен, отаман Борзни –
 Д23–24
 Козел Стефан – ДП16а
 Козинець Кирило – Д24–24
 Козинець Мисько (?), козак – 256
 Козловська – 233
 Козловський Павло – 36
 Козляк Семен, отаман – Д25–26
 Коломийченко Мойсей – 233
 Количов, капітан російського
 війська – 230
 Коломієць Процик – Д4
 о. Колчицький Єлисей, священник
 «щитовицький» – 33
 Коляда Мисько – Д23
 Коменко Антон, райця Стародуба –
 288
 Конвисар Єрофій, чернігівський
 бурмистр – 202
 Кондратенко Максим, березенський
 міщанин – Д18
 Кондратенко Палажка, березенська
 міщанка, дружина Кондратенка Мак-
 сима – Д18
 Коновець Василь – 152
 Кононович Демян, коропський
 сотник – 107, Д48
 Кононович Іван, стародубський
 райця – ДП7
 Конончук Опанас, житель
 Стародуба – 288
 Конотоп Яків, охочекомонний
 сотник – Д32
 Конпанцов Андрій, козак – 256
 Константинович Мойсей, осавул
 полковий ніжинський – 193, Д49
 Копилець Яким – 88
 Концевич, підлипенський староста –
 255
 Корженко Никифор, бурувський
 житель – Д44
 Корецький – 268
 Корецький Петро – 303
 Корж Варвара, жителька
 гудимівська – 243
 Користко Киселевич Сидір, козак
 с. Голубич – Д36
 Коркушка Іван, житель с. Митченки –
 199, 269, 270, 285
 Корнилович Захарія, переяславський
 єпископ – 133
 Корнієвич Филон, міщанин Погара –

Д37
 Корнієнко Михайло, козак – 256
 Корнієнко Яцько, козак – 256
 Корноушенки – 144
 Коровка-Вольський Гнат, почепський сотник – Д41
 Коровка-Вольський Федір, київський полковник – 67, 136, Д41
 о. Корнілій – 85, 89
 Коростельов Йосип, козак – 256
 Корочка Кіндрат, почепський наказний сотник – Д41
 Короцький, семенівський староста – 230
 Корсак – 90, 94
 о. Корсун Павло – 38
 Корсунець Іван, красноколядинський писар – 198
 Кортченко – ДП16а
 Косаревський Іван – 204
 Косач Василь, значковий товариш Стародубського полку – 303
 Косенко Василь, житель с. Красного – 287
 Косагов, командувач російського війська – Д124
 Косович Стефан, козак Стародубського полку – 145, 218, 265, 294, 300, 302, ДП16
 Костенецький (Казарев) Григорій, конотопський сотник – 230, Д44в
 Костенецький Іван – 273, ДП17, ДП18
 Костенко Іван – ДП19
 Костянтинович Захарій, глухівський козак, батько Матвія Захарівича – Д31
 Кость, орендатор – ДП2
 Котюх Петро – Д49
 Кохановський Михайло, староста – 230
 Кохановський Іван, житель Іванполя – ДП56
 Кохановський Станіслав, чернігівський наказний полковник – Д28а
 Кочан Терентій – ДП19
 Кочубей Василь, генеральний писар – 9, 24, 31, 108, 124, 201, 233, Д45а, ДП18
 Кочубей Хведір – 163, 263
 Кочубей – 240-242
 Кочубей, дружина генерального писаря Кочубея – 6, 90, 94
 Кошанський Павло, почепський отаман – Д41
 Кошовий Іван, козак – Д49
 Кр(..)* Данило, козак – 256
 Кравець Максим – Д44а
 Кравець Юско – 150
 Крамар Онисим – ДП56
 Красовський Порфирій – 38
 Красновський Яків, поручик – 119
 Краснопулський Олексій, козак – 256
 Крачевський Павло, сосницький сотник – Д22
 Крейц, генерал – 71
 Креמידенок Кузьма – ДП16а
 Кривоножка – ДП9
 Кривцов, фіскал – 245
 Кривий Хвесь – 159
 Кроковський Йоасаф, київський митрополит – 122, 130, Д46а
 Кропивницький – Д12
 Крошенко Охромій – Д18
 Круглик Іван – Д35
 Кручок Данило, наказний короповський сотник – 256
 Крясловий Іван, любецький писар – 42
 Ктиторенко Петро, козак – 256
 Кубраковський Григорій – 275

Кудиленко, житель с. Есмань – 216
Кудрицький Іван, писар
березинський – Д7
Кужич Іван. Див.: Ананієвич
Куземко Хведір, житель
вереміївський – 200
Кузмицький, козак – ДП5
Кулага Василь – ДП16а
Кулябка Григорій (?) – 109
Куниця Дмитро, почепський
міщанин – Д41
Кункович Трохим, стародубський
бурмистр – 15
Кунашович Іван – 33
Купчинський Григорій, воронізький
отаман – 271
Купчинський Хведір, ревізор – 256
Курбатов Петр, секретар – 81
Курганенко Іван, козак – 256
Курдюков Семен, сержант артилерії –
244
Куриленко Петро – Д7
Куриленко Яків – Д41
Курилович – Д41
Кураховський – 233
Кусов Микита, житель Новгород-
Сіверського – Д22
Кутневський Данило, бунчуковий
товариш – 267, ДП15в
Кучеровець Захар, крелевецький
міщанин – Д21
Кучур Федір – 55
Кушетин (?) Андрій (?), чернігівський
міщанин – 2
Кушнер Андрій – Д25-26
Кушнер Василь, бурмистр – 83
Кушнер Іван – 230
Кушнер Кіндрат – 230

Л

Лаврін, монастирський боярин,
житель березівський – 189
Лавріненко Артем – 150
Лазаренко Демко, мутинський вїт –
Д29в
Лазаренко Стефан – Д29в
Лазоренко Михайло – 272
Лаврін – 287
Лагеркрона, шведський генерал-
майор – 71
Лагути – 224
Ладинський Павло, канцеляриста
військовий – 272
Лапіка Никифор, син Стефана
Лапіки – ДП16
Лапіка Стефан – ДП16
Лапка Григорій – 151
Ларченко Данило – 233
Ларченко Максим – 233
Лашинський – 254
Лебеденко Іван, козак – 256
Лебідков (?) Іван, козак – 256
Левда Данило – ДП16а
Левенець Іван, правитель ГВК – 269,
272, 281, 289, 290, 292, ДП23, ДП24
Левенгаупт, шведський генерал – 69,
70, 71
Левицький, новомлинський
міщанин – 36
о. Левицький Іларіон, ієромонах – 189
Левон, кістерський отаман – 100
Левоненко Кузьма – 150
Левченко Гарасим, козак – 256
Левченко Марко, козак – 256
Леєнко, баришівський купець – Д47
Лежайський Михайло, архімандрит –
4
Ленкевич – 103
о. Леонтієвич Ярмола, роївський

- святик – 153
 Лесенко Павло – 118
 Лесько, чернігівський міщанин – 160
 Лешинський Леонтій – 194
 Лизогуб Андрій, конотопський сотник – 139, 258, 260, 274
 Лизогуб Михайло, віт Жадівської слободи – 144
 Лизогуб, канівський полковник – Д12
 Лизогуб Семен, значний товариш – 202
 Лизогуб Яків, чернігівський полковник, генеральний бунчужний – 162, 245, 265, 283–284, ДП15а
 Линник Яків – 126
 Липницький (Липка) Ілля, білопільський отаман – Д44а, Д54, Д55, ДП20, ДП23
 Лисич Матвій, козак – 256
 Лисий Іван, уласівський житель – Д30
 Лисий Максим – 144
 Лисовський Федір, сотник – ДП12
 Литвин Василь – Д30
 Лихошвай Опанас, жителя Ямпіля – ДП19
 Ліневич – 117, 140–141, ДП12а, ДП12б
 Ліневич Павло – 140–141
 Лінкевич, дочка Юрія Новицького – 180
 Лісницький Григорій, миргородський полковий сотник, полковник – 62,
 Лісницький Данило, козак – 62
 Лісницький Роман, брат Данила Лісницького, козак – 62
 Лобан – 144, 168
 Лобасенко Марко – Д33
 Лобина Федір, волинський сотник – Д23
 Логвин, шевський цехмістр – ДП16а
 Локевич – 266
 Ломака Никифор, син Стефана
 Ломаки – 145, 294
 Ломака Стефан – 145, 294
 Ломаки – 218
 Ломиковський – 233
 Ломиковський, генеральний хорунжий – Д38–39
 Ломиковський Іван – Д296
 Лопата (Лопатенко) Федір, чернігівський бурмістр і віт – 30, 74, 76, 77, 78, 160, 184–185, 186, 187, 188, 192, 202, 208, 209, 228
 Лопата (Лопатин) Олексій, слюсар – ДП17, ДП18
 Лопатин Семен, житель Чернігова – 11
 Лосин Грицько – 144
 Лоц – 288
 Лощинський Федір – 300
 о. Лука, ієромонах – Д50а
 Лукьяниха Анна, шинкарка – 151
 «Лукьянов» Никифор, господар батуринаського замку – 136
 Лук'янович Остафій – 33
 Лук'ян – 230
 Лук'янович Федір – ДП16а
 Лук'янович Яків, роменський сотник – 83
 Луниченко (Униченко) Іван, пушкар – 290, 291, 292
 Лупандин Максим, стольник – Д296
 Луценко Кіндрат, козак – 256
 Любартовський Матвій, новгород-сіверський писар – 86
 Ляшенко Яків, козак – Д2
- М**
 Мавольський, канцелярист – 136
 Магніфіно (Магніфікус Якуб), капітан війська Речі Посполитої – Д14–15

Мазепа Іван, гетьман – 3, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 19, 20, 21, 25, 26, 27, 28 32, 34, 43, 46, 48, 49, 51, 53, 58, 61, 69, 70, 71, 72, 105, 109, 136, 183, 236, 237, 247, 275, 291, 45а, Д296, Д31, ДП4, ДП6
 Мазепа, ігуменя, мати гетьмана Івана Мазепа – 189
 Мазковенко Гришко, козак – 256
 о.Макарій, ієромонах, намісник Спаського монастиря в Новгороді-Сіверському – 216
 Макарович Іван, кролевецький городовий отаман – 1, 33
 Макарович Ярема, чернігівський бурмістр – 17а
 Макарович Петро, отаман Борзни – Д35
 Макаренко Федір, кролевецький отаман, кролевецький наказний сотник – 125, 146, 166
 Маков Іван, піддячий – Д47а
 Маковський Іван, сотник Кролевецької сотні – 1
 Маковський Яків, сотник Кролевецької сотні – 272
 Максименко Зінець, кролевецький писар – 33
 Максименко Хилько. козак – 256
 Максимович Дмитро, полковник – 81, 105
 Максимович Іоан, архієпископ чернігівський і новгородський – 2, 39–40
 Максимович Стефан, канцелярист військовий, стародубський полковник – 267, 294, 295, 302
 Максимович Стефан – ДП14
 о.Максимович Тимофій, ієромонах – ДП14
 Маленький Дацько, житель Талалаївки – Д49
 Малієнко, житель с. Есмань – 216
 Малковський Іван, секретар – Д2
 Малюга Василь, івангородський сотник – Д45, Д46
 Малюженки, родичі Василя Малюги – Д46
 Манко Каленик – Д3
 Мануйлович Іван, глухівський сотник, правитель ГВК – 142, 166, 189, 272, 281, 289, 290, 292, 294, 297, 300, 302, ДП23, ДП24
 Марія – 166
 Маркович Андрій, глухівський сотник, лубенський полковник – 123, 139, 179
 Маркович Андрій, вїт Борзни – Д35
 Марковський Яків, кролевецький сотник – 32
 Мартиненко Гаврило, козак – 256
 Мартиненко Олексій, козак – 256
 Мартинов Нестор, роменський козак – Д14
 Мартинова Христина – 151
 Мартинович Артем, ніжинський полковник – Д20
 Мартинович Григорій, кролевецький бурмістр – 1
 Мартинович Ілляш – Д18
 Мартинович Йов, ігумен – 195
 Мартинович Йосип, почепський сотник – Д296, Д41
 Мартинович Юхим, осавул Глухівської сотні – Д19
 Марченко Самійло – Д49
 Марченко Юско – Д44а
 Маршевський Борис – Д29
 Масальський, ніжинський комендант – 165
 Матійович Григорій, вїт – 103

Матвійович Яків, вїт – 266
Матвійович Леон, хотинівський
житель – 42
Матвійович Опанас, воронізький
вїт – 80
Матвійович Прокїп, син Леона
Матвійовича – 42
Матвійович Яків, шептаківський
волосний вїт – 144
Матущенко Антон, козак – 256
Матющенко Юско, козак – 256
Матяшенко Борис, козак – 256
Маулаев (?) Семен, козак – 256
Махно Степан, житель Чигирина,
потім Уласівки – Д30
Меленкий, азарівський житель – 266
Мелетія Кавецьківна, ігуменя – 189,
206–207, 216
Менко (Менченко) Ярема – ДП9
Меншиков Олександр, князь – 34, 69,
70, 110, 225
Меньовський Калїст, ігумен
Максаківського монастиря – 27, 28
о. Меркурій, ієромонах – 133
Мещеброцький Данило, значковий
товариш – ДП5
Микита, паламар П'ятницької церкви
в Любечі – 23
Микитин Тихон – Д37
Мизін Нечипор, козак – 256
Микитенко Андрій – 144
Микита, тиницький житель – 240–242
Миклашевська (Мишлашевська),
представниця старшинського роду –
85, 89
Миклашевський Михайло,
стародубський полковник,
генеральний осавул – 4, 25, 274, Д29,
Д29а, 296, Д29в, Д31, Д41, Д42, ДП5
Миклашевський, глухівський
отаман – 236
Миклашевський Стефан, товариш
бунчуковий – 289
Миклашевські, старшинський рід –
85
Микола, зять Гаврила Олещенка –
ДП8
Миколаєвич Павло, вїт Іванполя –
ДП56
Миколаєнко Петро, козак – 256
Миколаєнко Харко, козак – 256
Миколай, ієромонах – 174
Миленький Кость – 103
Мина – 144, Д27
Мирченко Яцко, отаман – 246
Мисан (?) Пилип – 287
Мисиченко Іван, козак – 256
Митченко (Мищенко) – 269
Михайлович Омелян, міщанин
іванпільський – ДП56
Михайлиха Євдокія, жителька
Чигириндуброви – 133
Михайло, бурмистр Кролевця – 163
Михайло, секретар – 173
Михайло, фастівський полковник –
29
Михайло, білоцерківський
полковник – 233
Михайло, вїт – 100
Михайлов Павло, почепський
бурмистр – 79
Михайлова – 219
о. Михайлович Герасим, ігумен –
ДП14
Михайлович Грицько – Д21
Михайлович Дмитро – 83
Михайлович Михайло, сотник
Чигириндубровської сотні – 133
Михайлович Опанас, шептаківський
отаман – 144

Михайлович Пилип – 146
Михайловський Семен – 136
Михайлович Федор, митченковський отаман – 269
Михайлович Яким – Д21
Михайлович Яків, машевський вїт – 144
Михайлович Яків, житель Глухова – Д47а
Михайлович Ярема, глухівський вїт – Д31
Михайловська – 233
Михаленко Грицько, козак – 256
Михаленок Кузьма – ДІІ16а
Михалик, козак – 91, 92
Мицик Іван, козак, син Сави
Мицика – 248
Мицик Сава, козак – 248
Мицик Степан, козак, син Сави
Мицика – 248
Мищенко Іван – ДІІ19
Мізик – 233
Мірочник Стефан – 180
Міюс Лесько, краноколядинський вїт – 198
Мойсеєнко Семен, козак – 256
Мойсейович Гапон, міщанин
Любеча – 42
Мойсієнко Гнат, житель Конотопу – Д44в
Мойсієнко Іван – 126
Мойсієнко Іван, житель Погара – ДІІ7
Мокрієвич Дем'ян, військовий товарищ, писар генеральний – 39–40
Мокрієвич Іван – Д47
Мокрієвич Самійло, чернігівський сотник – 39–40
Молявка Іван, житель Чернігова – 11, 39–40
о. Молявка (Малявка) Симеон,

священик Шибиринівської церкви – 160
Москаленко Яцько, каменський житель – Д29в
Москаль Пилип – 166
Москвитин Фома, дяк білополівський церкви св. Василя – Д44а
Моркин – 303
Мороз Іван, козак – Д19
Мороз Овсій, кириївський житель – 131
Мороз Семен – Д29
Морозенко Яцько, козак – 256
Москаленко Іван – ДІІ5а
Москаленко Кузьма (?), козак – 256
Москаль Семен – Д29
Моцціпан Корній – 166
Мотвин Андрій – 269
Моцар, стрілецький отаман – ДІІ12а
Мочульський Федір, батуринський городовий отаман – 36
Мурашко Антон, козак – ДІІ5
Мякченко Максим, козак – 256

Н

Навора Максим, любецький міщанин – Д27
Назаренко Потап, воронізький сотник – 80
Налягака Василь – ДІІ16а
Насіка Роман, козак – 256
Насікевич Петро – 268
Нащокін (Ордин-Нащокін) Афанасій, московський дипломат – Д10
Небаба Андрій, шаповалівський сотник – 64, 68, 124
Небаба Феодосія, удова Андрія
Небаби – 64, 68, 106, 108, 124, 201, 205
Небай Юхим – 118
Неплюєв Семен, сівський воевода –

29, Д38–39
Нечаєв – Д27
Нечипоренко Гнат, отаман
березенський – Д18
Нестеренко Карпо, козак – 256
Никитенко Прокіп, пушкар – 290,
291, 292
Никитич (Микитич) Кузьма,
шалимовський житель – 99
Никифорович Петро, крелевецький
війт – Д21
Никифорович Іван, крелевецький
міщанин – Д21
Никодим, митрополит
призренський – 16, 96–97
Никодим, чернець – ДП19
Никон, архімандрит – 7, 43
Нічога Іван, війт Обмочева – 159
Німченко Семен, козак – 256
Новицька Софія – 268, 288, 295–296,
297, 298, 299, 301
Новицький Ілля, охочекомонний
полковник – 93, Д33, Д38–39
Новицький Юрій, шептаківський
староста – 100, 103, 144, 153, 168, 180,
181, 266, 268, 298, 299, 301
Ноздря Пилип, почепівський
хорунжий – Д41
Нос Іван, осавул, потім прилуцький
полковник – 200
Нос, полковник – 254
Носаченко Грицько, козак – 256
Нохум, єврей-арендар – Д47

О

Ободецький (?) Михайло,
чернігівський городовий отаман –
Д23
Овхименко Василь, домоткані вський
житель – 153

Огинський – 58
Огієнко Василь, отаман – Д4
Огієнко Мойсей, козак – 256
Огієнко Павло – 272
Огієнко Федір – Д49
Огієнко Яцко, носівський шафар –
137
Огронович Яків, обозний
Прилуцького полку – 195
Озорнов Никифор – Д14
Олександр Македонський, цар
Македонії, засновник найбільшої
імперії в античні часи – 70
о. Одорський Гедеон, ігумен
Крупицького монастиря – 36, 37, 152
Олексій Михайлович, цар
Московської держави – 130
о. Олексій, священник – 257
Олексієнко Юско – 272
Олещенко Гаврило – ДП8
Олихвіренко Іван, козак – 256
Олійник Кузьма, козак
Чернігівського полку – 2
Ольшанський – 162
Омеляниха – 215
Омелянович Карпо, козак
Крелевецької сотні – 146
Омелянович Федір, глухівський
отаман – 180, 297, 298, 299, 301, Д24
Омелянович Ярема – 189
Омелянович Михайло, бунчуковий
товариш – 106, 205
Омелянович Федір, глухівський
отаман – 297, 298, 299
Омелянович, писар Глухівської
сотні – 164
Опанас, староста пальчинський – 246
Онищенко Петро, козак – 256
Онопрієнко Григорій, бурмистр
Іванполя – ДП56

Оношанок Хома – Д13
Опанасенко Михайло – 168
Опенка Трохим – 153
Ордин-Нащокін, дипломат – Д26
Орлик Пилип, гетьман – 136, 152
Орловський Митрофан, ігумен – 126
Осеєв Петр, майор російської армії – 225
Осипенко Роман, козак – 256
Оскірко, шляхтич – Д47
Остапенко Хома, козак – 256
Остренський Іван – 86
Отвіновський Григорій,
стародубський отаман – 264
Отфиновський Григорій, писар – 15
Отцевич Андрій, козак, житель
Стародуба – 288
Отцевич Йосип, козак, житель
Стародуба – 288

П

Павличенко – 144
Павлович Тимофій, крелевецький
писар – 125
Павлович Григорій, крелевецький
міщанин – Д21
Павлович Данило, крелевецький
писар – 82
Павлович Іван, бучковський вїт –
144
Павлович Кіндрат, будник – 153
Паламарник Ісай, шатурпинський
вїт – Д29а
Паливода Іван, стародубський
городничий, осавул Почепської
сотні – 302, Д41
Палій Семен, полковник – 3, 13
Парпура (Порпура, Пурпура) Ярема –
104
Парпуренко Гнат – 230

Пархом, ізюмський козак – ДП19
Пасинченко (?) Юхим, козак – 256
Пасіков Гнат – Д33
Пац, литовський канцлер, литовський
писар – Д8, Д47
Пашков – 172
Пашковська – 233
Перервенко Каленик, козак – 256
Петик Григор – Д49
Петик Данило – Д49
Петраков Федір – ДП16а
Петраченко Федір – Д37
Петренко Сидор, козак села
Дунаєць – 235
Петро – 126
Петро, вїт – 272
Петро, син вїта – 238
Петро І, цар – 109, 130, 136, 249,
ДП10, ДП17
Петрович Василь – 99
Петрович Йосип – 269
Петрович Матвій – Д31
Петровський Андрій, бунчуковий
товариш – 264
Петроковець Грицько, алтинівський
житель – Д51
Печерський Степан – ДП19
Пивовар Демко – ДП19
Пилипенко Левко, козак – 256
Пилипенко Мусій, козак – 256
Пилипишин – 233
Пиршученко Іван – Д44а
Пирятинець Роман – 248
Писанка – Д44а
Писанка Леонтій, житель Глухова –
Д44а
Писанченко Лесько, житель Глухова,
внук Писанки – Д44а
Пискуниха Олена, жителька
Чернігова – 30

Пишний Васько – ДП9
 Піддяченко Пилип, козак – Д49
 о. Платон, архімандрит – 238
 Плющ – 108
 Плющенко Яків, козак, житель
 Борзни – 64
 Пліца Устим, житель Любеча – 23
 Повгарак (?) Петро – Д33
 Погацов Василь – ДП16а
 Погиба Охрім – 159
 Подлипний – 104
 Подлісний Артем – Д36
 Подписок Стефан, житель
 Чернігова – 30
 Пожарський Никифор, новгород-
 сіверський війт – Д22, ДП3
 Позняк Микола – ДП18
 Покорський Данило, старший
 канцелярист – ДП24
 Покотило, полковник – 81, 105
 Полещук Опанас, козак – 256
 Полицький, житель Глухова – Д54
 Політика Федір, городничий – 267
 Полішко Грицько – Д49
 Покорський Данило, старший
 канцелярист – 302
 Полубинський, шляхтич – Д17
 Полуботок Леонтій – 136
 Полуботок Павло, чернігівський
 полковник, наказний гетьман – 23,
 227, 229, 239, 240–242, 245, 255, 258,
 260, 262, 294, ДП10, ДП12а, ДП126,
 ДП15а, ДП23
 Полуницький (Полонецький) Василь,
 любецький сотник – 249, ДП10,
 ДП15а, ДП17, ДП18
 Помагайбенко – Д47
 Помоз Григорій, син Павла Помоза,
 житель Любеча – 23
 Помоз Леон (Левон), син Павла
 Помоза, житель Любеча – 23
 Помоз Марія, дочка Павла Помоза,
 жителька Любеча – 23
 Помоз Павло, житель Любеча – 23
 Попов Семен, козак – 256
 Попович Гнат – ДП19
 Попеленко Самійло, козак – 256
 Порохонський (Федорович) Іван,
 коропський сотник – 151
 Потап, претендент на воронізьке
 сотництво – 162, 251
 Потапенко Василь, козак – 256
 Потапович Микита, стародубський
 бурмистр – ДП7
 Потапович Сергій, стародубський
 бурмистр – ДП5
 Потилчин Лесько – Д49
 Поцілуйко, дядько Лукаша
 Ішученка – 99
 Потребич (див. Гречаний) Федір – 281
 Потап Грицько – Д49
 Потоцький, староста Замостя – 193
 Правда Семен, почепський війт – Д41
 Пригара – 4
 Прийма Стефан (Степан) – 199, 269,
 270, 285
 Прийма (Прима) Федор,
 батуринський отаман – 226, 293
 Приходько Федір, отаман с. Собич –
 ДП10а
 Прокопенко Матвій, козак – 256
 Прокопович Андрій – 82, 146
 Прокопович Сава, генеральний
 писар – Д296
 Прокоф'єв Федір, капітан
 російського війська – Д13
 Проскурненко Хведір, козак, житель
 покошинський – 213
 Проскурня Григорій – Д23–24
 Протас'єв – 105

Прохоренко Іван, козак – 256
Проценко – 233
Проценко Лаврін, житель
Батуринської соті – ДІІ22
Проценко Галушка Іван, гурбинський
житель – Д28
Проценко Кіндрат, козак – 256
Проценко Максим, козак – 256
Пумак Павло – Д18
Пушний Сава, козак Почепської
сотні – Д41
Пушкаренко Іван, козак – 256
Пушкарчин Денис, козак – 256
Пушкин – Д6
Пятов Семен, полковник – 119

Р

Радзимінський, списький хорунжий –
29
Радич – 104
Раздобара Семен, зять «Войового» – 7
Райгородський Петро, козак – 256
Ракович – 233
Ратушненко Михайло, козак – 256
Рева – 144, 168
Ревяка Іван, воргольський отаман –
Д19
Ребриковська Олена, дружина Павла
Козловського – 36
Ребриковський Андрій, батько Олени
Ребриковської – 36
Рева Пархом – Д296
Редька Микита, козак – 256
Реншильд, шведський генерал – 69
Рибалко Федір – 180
Ризниченко Юско – 246
Римонів – 144
Римша Леонтій, козак Чернігівського
полку – 26
Різник Іван – ДІІ19
Рогачевський Григорій, чернець – 221,
222
Рогов Семен, піддячий – 119
Рогов Федот, піддячий – 119
Роговий Іван, кістерський вїт – 100
Роговий Степан – Д44
Роговник Іван – 152, 233
Рогозинський Сава – 233
Рожественський Кирик, козак – 256
Рожественський Мартин, козак – 256
Рожен Василь – 88
Роїха, жителька Іванполя – ДІІ56
Рокитний, тесть Марка Степановича –
202
Роман, житель Глухова – Д54
Романович Григорій – 99
Романець – 180
Романович Василь, канцелярист
військовий – 302
Романович Павло, канцлер – 264
Романович Федір, чернігівський
вїт – 57, 59
Романовський – 41
Ромодановський Григорій
Григорович, князь – 130, Д12, Д16
Ропп фон дер, капітан гренадерів –
230
Рославець Лусян, почепський
сотник – Д41
Рославець (Рославченко) Петро,
стародубський полковник – 21, ДІІ3
Росщина (Росчина) Андрій,
глухівський осавул – Д296, Д31
Ртищев Федір, окольничий – Д12
Рубан Антон – Д49
Рубан Василь, отаман – 6
Рубан Мойсїй, козак – 256
Рувим, чернець – Д50а
Ружилю Омелян, отаман с. Собич –
276, 279, 282

Руденко Іван – 166
Руденький Іван – 230
Рудка Павло, ольшанський отаман – ДШ10
Русаченко Яцько, козак – 256
Рухлядчиха Марія – Д37

С

о. Сава, архімандрит – 238
Саватій – 109
о. Савич (?) Григорій, священик – 176–177
Савич Семен, генеральний писар – 8, 20, 24, 60, 136, 138, 158, 189, 247, ДШ18
Савоненко Демко, козак – 256
Савуїско Никифор – 138
Савченко Павло, козак – 246
Садовний (?) – 7
Салионов Лев, комендант
Царицина – 244
Салогуб Іван, канцелярист
Прилуцького полку – 138
Салогуб Корній, красноколядинський сотник – 17
Саломаха Андрій – Д35
Самара Тимофій, селянин – 225
Самійло – 47
Самійло, циліурник гетьмана Івана Мазепи – 237
Самійленко Григорій – 233
Самійленко, дружина Григорія – 233
Самойлович Іван, гетьман – 136, Д22, Д23–24, Д29а, 29б, 29в, 29г, ДП3
Самойлович Пилип, почепський міщанин – Д41
о. Самуїл, священик в с. Липове – Д4
Самусенко Йосип, стародубський бурмистр – 288
Самусь (Семен Іванович) – 13, 29
Сапіга, вилковський староста – Д48

Сахненко Михайло – 73
Сацький Іван, слуга чернігівського архієпископа Івана Максимовича – 2
Сацько, запорожець – Д11
Сацько Іван, отаман – Д30
Свириденко Сацько – 42
Світуха Опанас – Д37
Себастьянович Матвій, військовий канцелярист – 300
Сейкович (Сейнович) Стефан козак – ДШ16
Семасуенко Филон – 42
Семен, вїт с. Нехаївки – Д33
Семен, шинкар – ДП17
Семенов Ісак, почепський вїт – 79
Семенович Лук'ян батуринаський селянин – Д29а
Семенович Омелян, кролевецький бурмистр – 125, 146
Семенович Яким, батько Стефана Якимовича – 147
Семененко Хведір, козак – 256
Семенов Артем, погарський міщанин – Д37
Семенов Давид, козак – 278, 279
Семенович Сава – Д29а
Семенович Степан, козак с. Воргол – 236
Семиротівна Анна – Д23–24
Сенютювич Йоанікій, намісник Київської митрополії – 22
Сенявін Іван, підполковник російського війська – 225
Сергій, житель Загорівки – 92
Сергієнко Карпо, козак – 256
Сергієнко Лук'ян – 257
Сергієнко Олексій, козак – 264
Сергієнко Марко – ДП19
Сергієнко Мойсей, козак – 256
Сергійович Олексій, бучковський

житель – 128
 Середенко Карпо, козак – 256
 Середенко Яків, козак – 256
 Сердюк Василь, житель с. Жовнеця – 180
 Сердючок – 180
 Сигізмунд (Жигмонт) III, король Речі Посполитої – Д1
 Сидоровський Григорій, мельник – 47
 Сидоровський Микола, чернігівський протопоп – 33
 Сикаленко Іван – Д44
 Силенко Прокіп, суддя
 Стародубського полку – 52
 Силич – ДШ126
 Силич Іван – Д47
 Силич Іван, чернігівський отаман – 209, ДШ17, ДШ18
 о. Сильвестр, ігумен – 287
 Семенович Михайло, бурмистр Новгород-Сіверського – ДШ16а
 о. Симеон, священик у с. Красноколядин – 17
 Симеон, чернець – 152
 Ситенський Олександр, гадяцький полковий писар – 166
 Ситник Никифор – 85
 Сідко Іван, городовий отаман Красноколядина – 17
 Сіжко Семен, козак – 256
 Сіжко Юрко, козак – 256
 Сірій Стефан – ДШ16а
 Скибенко Максим – 256
 Скидан – 104
 Скоробогатий Гаврило, каменський отаман – Д29
 Скоропадська Анастасія, дружина гетьмана Івана Скоропадського – 82, 117, 122, 139, 166
 Скоропадський Іван, стародубський полковник, генеральний осавул, гетьман – 33, 50, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 64, 65, 66, 68, 70, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 85, 87, 89, 90, 93, 94, 95, 96-97, 98, 101-102, 106, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 120, 121, 122, 124, 125, 128а, 131, 132, 133, 135, 136, 140-141, 142, 147, 148-149, 151, 155, 156, 159, 161, 162, 164, 165, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 175, 178, 179, 180, 182, 183, 184-185, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 201, 205, 206-207, 208, 209, 210-211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 228, 245, 247, 268, 280, 301, 303, Д45, Д46, ДШ10, ДШ11, ДШ12, ДШ126, ДШ13, ДШ15, ДШ16а, ДШ17
 Скорупа Григорій – 15
 Скрипка Ілля – Д36
 Скрипченко – 144
 Скрыга Юхим, березенський отаман – Д18
 Слабій Кирило, воронізький отаман – 276, 277
 Слинько Василь – Д30
 Сліпий Терешко, житель Глухова – ДШ20
 Сліпород Йосип – 216
 Слюсаренко Петро – 269, 285
 Сніцар Сергій – ДШ19
 Соболевська Анна – 303
 Соболевський Семен, погарський сотник – 303
 Сокіл Данило, козак – 256
 Сокуленко Іван – 117
 Соловей – 179
 Соловча (?) – 233
 Солодовничка – 255
 Солонина Василь, писар Київського полку – 127, 137, 273
 Солонини – 233

- Солонинка Наум, брат Солонинки Романа – 180
- Солонинка Роман, брат Солонинки Наума – 180
- Соляник Дем'ян, глухівський бурмистр – Д31
- Сомко Яким, переяславський полковник, потім гетьман – Д11, Д12, Д13
- Сопілниченко Тимко – Д49
- Сосницький Матвій, канцелярист – 95, 97
- Сотченко (?) Яким, козак – 256
- Спарре, шведський генерал – 71
- Спасенко Опанас, козак – 256
- Сродник Микита, житель Коропа – ДП9
- Станко Кіндрат, козак – 256
- Срібняк, житель Загорівки – 92
- Стадник Семен, козак – 256
- Станіслав (Лещинський), король Речі Посполитої – 69
- Станіславенко Ясько – Д7
- Старчун Лаврін, козак – 256
- Стаховський Антоній, архімандрит Новгород-Сіверського монастиря, ми-трополит Тобольський – 63, 134, 160, 178, 204, 214, 217, Д44г, ДП10а
- Стеблевченко Василь, козак – 256
- Степан, козак – 256
- Степан, ізюмський козак – ДП19
- Степаненко Василь, воронізький наказний сотник – ДП10а
- Степаненко Гаврило, крелевецький війт – 146
- Степанов Петро, козак – 256
- Степанов Сергій – ДП19
- Степанова (Пасючиха) Марія, жителька Погара – Д37
- Степанович Гаврило, крелевецький війт – 166
- Степанович Марко, слабинський житель – 202
- Степанович Петро, роменський писар – 83
- Стернов Никифор – 153
- Стернович Никифор – ДП16а
- Стефан – 233
- о. Стефан, священник Свято-Покровської церкви в Новгороді-Сіверському – 153
- о. Стефан, деянівський священник – Д47а
- Стефан, зять Юрія Новицького – 180
- Стефаненко Гаврило, крелевецький війт – 272
- Стефанов Никифор, жительНовгорода-Сіверського – 153
- Стефанович Герасим – 160
- Стефанович Іван – Д21
- Стефанович Левко, литвинівський війт – Д19
- Стецький Яків – Д3
- Стіколенко Андрій – ДП16
- Стожок Стефан, крелевецький отаман – 166, 203
- Стожок (Данилович) Федір, батуринаський сотник – 139, 159, 169, 171, 172, 203, 224, 262, 272
- Стожченко Василь, син Федора
- Стожка – 272
- Стожченко Дмитро, син Федора
- Стожка – 272
- Стожченко Іван, син Федора
- Стожка – 272
- Стожок Павло, дядько Василя, Дмитра та Івана Стожченків – 272
- Столповський Семен, канцелярист військовий – 268
- Струтинський – ДП18

Стуцький Антон, козак – 256
Стягайло – 233
Судевич Василь – 250
Судевич Стефан – 250
Судієнко, претендент на воронізьке сотництво – 162
Судура Оникій, стародубський лавник – 288
Супруненко Михайло, козак – 256
Супруненко Сидір, козак – 256
Сусленко Марко, козак – 256
Сутченко Яків – 88
Сухий Іван – ДП19
Сухиня Іван, козак, березенський житель – Д18
Сухомоський – 109
Сулима Іван, генеральний хорунжий – 245
Сухина Іван – Д35

Т

Танський Василь – 156, 158
Тарабаженко Гаврило, козак – 256
Тарайковський (Тарайкович ?)
Олександр, козак – 15
Тарайковський, батько
Тарайковського Олександра – 15
Тарайковська (у другому шлюбі
Гудович) Анастасія, дружина
Тарайков-ського-батька – 15
Тараненко Грицько, козак – 256
о.Тарасій, священник – 178
Тарасович Йосип, вїйт – Д49
Тарицин Михайло – ДП19
Тарнавіот Стерий, ніжинський вїйт – 128а
Татариненко, житель Бахмача – 87
Татаринів Антон – Д44в
Терентій, чернець Межигірського монастиря – Д50а

Терентійович Гаврило, хорунжий
Кролевецької сотні – 125
Терешко, міщанин Глухова – Д54
Терещенко Петро – 42
Терещенко Ярема, кролевецький
міщанин – 272
Терновський – 287
Тесля Максим – 180
Тетеря Павло, полковник
перейславський, гетьман – Д14
Тизин (?) Андрій, козак – 256
Тимонович Роман, батуринський
вїйт – 36, 88
Тимофійович Василь, шептаківський
сотник – 144, 168
Тимох, чернігівський міщанин – 2
Тимченко Іван, житель Батурина –
293
Титович Филимон – 153
Титович Юхим, чернігівський
ландвїйт – 17а
Тихонович Аврам, погарський
міщанин – Д37
Тихорський Епіфаній, ігумен – 175,
222
Тищенко Дацько, старший брат
Якова Тищенка, козак Кролевецької
сотні – 146
Тищенко Єфросинія, дочка Дацька
Тищенка 146
Тищенко Єсиф (Йосип),
чернігівський бурмистр – ДП126
Тищенко Марія, дочка Дацька
Тищенка – 146
Тищенко (Кулик) Яків (Яцько), козак
Кролевецької сотні – 146
Тіпа Данило, житель Жовнина – 133
Ткач Іван – 104
Ткаченко Ілько, тиницький житель –
240–242

Товстенко Омелько, бурмистр
Кролевця – 166
Толстой Петр, ніжинський
полковник – 224, 231–232, 259, 260,
293, ДП121
Толок Василь – Д49
Томара Василь, чернігівський
полковий суддя і наказний
полковник – 209
Томара, переяславський полковник –
156
Томара Василь, наказний полковник
Чернігівського полку – Д47
Тонконог Федір – ДП16а
Топольницька (див. Голуб) Василиса,
дружина Федора Топольницького –
125
Топольницький Іван – 125
Топольницький Петро – 125
Топольницький Стефан – 125
Топольницький Федір – 125
Топчійенко Лук'ян – Д49
Тосенко Микита, житель Коропа –
ДП19
Тоцький Григорій – 233
Трибушний Микита, житель
Любеча – 23
о. Трохим – 38
Трофимов Харитон, підпрапорщик –
151
Трофимович Андрій, чернігівський
райця – 39–40
Трофимович Гедеон, намісник Свято-
Преображенського монастиря в
Новгороді-Сіверському – 217
Трофимович Мелетій, ігумен – 65, 66,
85, 89, 90, 94, 110, Д43а
Троцький Кирило, бахмацький
сотник – 111, 233
Троцька, дружина Кирила (?) – 233

Труденко Грицько – Д36
Трус Гаврило – ДП16а
Тумченко Стефан, син Марії
Тумчихи – 150
Тумченко Марія – 150
Тур Омелько – 189
Турковський – 42
Турчин Микита, козак – 256
Турянський Олексій, глухівський
наказний сотник, генеральний
суддя – Д31, ДП8

У

Уласенко Карпо, козак, житель
покошинський – 213
Уласович Тихоній – Д7
Уласчсин Іван, козак – 256
Уманець Пилип, батуринський і
глухівський сотник, ніжинський
полковник – 123, Д19
Уманець Семен, глухівський отаман –
166
о. Усовський Стефан, священик – 154
Устимов Федір, глухівський
бурмистр – ДП19

Ф

Федір, житель Загорівки – 92
Федір, веригінський отаман – Д31
Федір, вїйт – Д4
Федір – Д40б
Федоренко Марко, козак
с. Литвиновки, брат Мартина
Федоренка – 29в
Федоренко Мартин, козак
с. Литвиновки, брат Марка
Федоренка – 29в
Федориха Оришка, тиницька
жителька – 240–242
Федоров Іван, козак – ДП21

- Федорович Василь, глухівський сотник – Д29а, Д29б
- Федорович Вакула, піддячий глухівської Свято-Микільської церкви – ДШ17
- Федорович Давид, цехмістр гончарів в Ріпках – Д28а
- Федорович Кость – Д29б
- Федорович Лазар, любецький отаман – Д27
- Федорович Матвій, кролевецький бурмістр – 272
- Федорченко Пилип, козак, житель покошинський – 213
- Федорович Сава, глухівський отаман – Д2, Д29б
- Феодор – 63
- Ференсбах (Кожуховський) Йосип, тесть Стефана Гудовича – 283–284 о. «Филипов» Григорій – Д47а
- Филон – 233
- Филонович Федір – Д27
- Филипенко Яцько – Д49
- Филипович Григорій, вїйт Борзни – Д23–24
- Філарет – 109
- Філімононенко Іван – 42
- Філіпович Герасим, бурмістр Чернігова – 2
- Філіпович Григорій, вїйт Борзни – Д25–26
- Флек, полковник російського війська – Дб
- Флеров Василь – 173
- Фома, житель Бахмача – 87
- Фридрикевич Катерина, вдова Криштофа Фридрикевича – 48
- Х**
- Хавенко Онисько, кротинський житель – 42
- Хаїм, єврей – 99
- Халимоненко Пилип, козак – 256
- Харевич Ганна, друга жінка Юрія Харевича – 104
- Харевич Олесь, перша жінка Юрія Харевича – 104
- Харевич (Харевиченко) Василь, середній син Юрія Харевича – 104
- Харевич (Харевиченко) Леонтій, старший син Юрія Харевича – 104
- Харевич (Харевиченко) Федір, молодший син Юрія Харевича – 104
- Харевич Юрій – 104
- Хваль (Хваленко) Григорій, носівський шафар – 127, 137
- Хведонов Луцко, сухосієвський житель – 100
- Хвесенко Данило, козак – 256
- Хвещенко Гришко, житель с. Жовнеця – 179
- Хижняченко Опанас, козак – 256
- Химиченко Микита – 150
- Хеденко Семен, козак – 256
- Хламота, стародубський райця – 15
- Хлистуненко Петро, стародубський житель – 151
- Хлобост – 144
- Хмельницький Богдан, гетьман – Д5
- Хмельницький Юрій, гетьман – Д9, Д11
- Хмурий Василь, козак – 256
- Холод Василь – 249
- Холодонко (?) Іван – 146
- Холодович, воронізький сотник – 162, 271, 276, 277, 278, 280, 281, ДШ14
- Хоминич Марко, глухівський бурмістр – Д29а, 29б
- о. Хоминський Феодосій, ігумен – 174, 198

Хоружий Іван, мутинський отаман – Д29в
о. Христофоров Йосиф, ієромонах – 152

Ц

Церковний Демко, козак – 256
Цибульський Міхал, ошмянський ловчий, купець – Д47
Цибульський – 193, 261
Циган Михайло – Р2
Цилюричка, жителька батуринська, сестра Якова Сутченко – 88
Цинчиха – 104
Цурка Василь – 60, 136, 247

Ч

Чаадаєв Іван, воєвода – Д12
Чайка Кіндрат, козак і обмачевський житель – 159
Чаплицький – Д17
Чарниш, суддя – Д54
Чарнолуцький Іван, погарський сотник, наказний стародубський полковник – 265, ДП13
Чарнуцький Христофор, ігумен – 189
Часник – 233
Чаус – 233
Чепурний Хома – 246
Чепурного (?) Савка, козак – 256
Чередник Андрій – 272
Чередник Іван – Д49
Черкаський – Д16
Четвертинський, князь – 235
Четвертинський Гедеон, київський митролит – 130,
Чечіль Дмитро – 36
Чечіль Олена (Чечелиха) – 219, 233, Р2
Чижий Йосип, писар Батуринської

сотні – 293
Чистяк Павло – 83
Чорний Андрій – Д4
Чорний Марко – Д4
Чорний Павло – Д4
Чорний Сергій, козак – 256
Чорниш Іван, гадяцький полковник, генеральний суддя – 125, 166, 180, 245, ДП15а, ДП18
Чорток Яків – ДП18
Чуб Ілько – Д49
Чуйкевич Олександр, козак – 182
Чуйкевич Олександр, значний військовий товариш – Д45, Д46
Чуйкевич Василь – 61, 81, 105
Чуйкевич Семен, бунчуковий товариш – 264
Чуйкевич – 219
Чуйкевичі – 182
Чумак Павло – Д18
Чюмаш-ага – Д14

Ш

Шакаленко Максим, козак – 256
Шарф Андрій, полковник російської армії – 151, Д44в
Шаула Семен – 273
Шафар Григорій – 103, 144, 266
Шафіров Петр, барон, підканцлер – 136
Швандер, підполковник російської армії – 172
Швачна Іван – 127
Швець Лук'ян – Д44а
Швець Семен, козак – 256
Швець Федір – ДП16а
Шевченко Ілько, козак – Д49
Шевченко Кирило, городовий отаман – 126
Шевченко Павло – Д49

Шевченко Семен, козак – 256
Шевченко Стефан – Д49
Шепель Никифор – Д49
Шереметев Борис Петрович, генерал-фельдмаршал – 110, 119
Шереметев (Шеремет) Василь Борисович, київський воєвода – Д6, Д11, Д16
Шереметев, генерал – 70
Шетеленок Петро – 180
Шидловський, генерал – 41
Шидловський – 245
Шийкевич Захар, козак – 24
Ширай Стефан, козак – 15
Ширай (Шириай) Спиридон, стародубський війт – Д41
Ширенко Михайло – 168
Шишака – 248
Шишкевич, дружина Григорія (?) – 233
Шишкевич Олександр – 233
Шияненко Іван, козак – 256
Шкляр Федір – 166
Шкляр – 248
Шкляриха Марія – 159
Шкудченко Микола, козак – 256
Шликевич Марія, дочка Самійла Шликевича – Д47а
Шликевич Самійло – Д47а
Шмарко, лоївський єврей – Д47
Шнурчевський Іван, писар Прилуцького полку – 195
Шолудченко Онисько, козак – 256
Шостак Андрій, козак – 256
Шостаченко Яким – Д18
Шох (Шог) Дмитро, батуринський міщанин – 36, 37
Штакельберг, шведський генерал-майор – 69
Штишевський Мартин, гадяцький

полковий осавул – 166
Шулжиха, удова о. Симеона – 17
Шумлянський, львівський єпископ – 130
Шумський Сильвестр, племінник Стефана й Павла Яворських – 221, 222
Шухар Сава, козак Почепської сотні – Д41

Щ

Щепетов (Щеплін) Гаврило, син Ісає Щепетова – Д47а
Щепетов (Щеплін) Ісає – Д47а
Щеплев Василь, житель Сівска – Д47а
Щербак Василь, мамикінський війт – 144
Щербаненко Михаль, козак – 256

Ю

Ювченко Семен – 83
Юзненко Омелько – Д36
Юлесенко – Д18
Юревич Павло, чернігівський писар – 47
Юрійович Павло, чернігівський писар – 30, 39–40
Юрійович Тимофій, любецький отаман – 42
Юркевич Григорій, військовий канцелярист – 302, ДП1, ДП2, ДП3, ДП4, ДП11, ДП12
Юрченко Грицько, житель Бахмача – 87
Юрченко Опанас, козак – 256
Юркевич Семен – 86
Юсченко Юско, козак – 256
Юхим, житель жолдаківський – 257
Ющиха Тетяна, жителька Глухова, мати ченця Рувима – Д50а
Ющиха, циганка, жителька Глухова –

Д55, ДП23

Я

Яблонський Тихоній – ДП16а
Явтух, вїт – 100
Яворський Василь – Д7
Яворський Лук'ян – 145
Яворський Михайло, стародубський
осавул – ДП16
Яворський Павло, ніжинський
протопоп, брат митрополита Стефана
Яворського – 161, 221, 222
Яворський Стефан, митрополит
рязанський – 161, 222, 238
Ядрило Матвій, канцелярист – 238
Якименко Василь, козак – 256
Якименко Дмитро, козак – 256
Якименко Іван, козак – 256
Якимович Стефан, хорунжий
Стародубського полку – 114, 120
Якимович Федір, чернігівський
бурмистр – 30, 33
Яків, шептаківський вїт – 100
Яків, ігумен – 173
Якимович Стефан, хорунжий
стародубського полку, син Якіма
Семеновича – 147
Яків – 166
Яковенко Кость, уласовський
наказний сотник – Д30
Яковлевич Михайло – 146
Яковлевич Сава, глухівський
отаман – Д29а, 29б, Д31
Яковлевич Шимко – Д7
Яковенко Григорій, батуринський
сотник – 88
Яковенко Іван – 257
Яковенко Яким, козак – 256
Яковлевич Стефан – 180
Яксур Стефан – 86

Яковлевич Ісак, стародубський
бурмистр – 288
Ялинський Семен, значний
військовий товариш, осавул
Чернігівського полку – 11
Яловицький (Федорович) Василь,
глухівський сотник – Д19, Д29а
Ян-Казимир, король Речі
Посполитої – 130, Д14
Яновський Іван, стародубський
писар – 288
Янович Василь, новгород-сіверський
хорунжий – 86
Яременко Іван, кролевецький
міщанин – 125, 163
Яремович – Д11
Ярмола – 205
Ярмола Степан – 230
Ярмоленко Дерко, козак – 256
Ярмоленко Семен – 42
Ярмолович Демян, стародубський
райця – 15
Ярошенко, дружина Григорія
Дорошенка – 233
Ярошенко Ілля, зазірський отаман –
Д19
Ярощенко Тимох – 153
Ярошенко Федір, житель Батурина –
237
Ясинський Варлаам, київський
митрополит – 38, 130, Д35а, Д40а,
Д40б, Д43
«Ясков» Хведір, білопільський
житель – Д28
Яскович Кирило, єсманський
житель – 142
Ясько, чернігівський городничий – 2
Яхимович Омелян, чернігівський
міський писар – 2, Д17а
Яценко Федір, канцелярист – 87

Яценко Василь, кролевецький
сотник – Д21
Яценко Іван – 272
Яцко Марії, кролевецький мірочник –
146
Ященко Грицько, житель
новомлинський – Р2
Ященко Олексій, брат Грицька
Ященка, житель новомлинський – Р2

Іменний покажчик додатку № III

А

Адаменко Атахон, кролевецький
війт – 1
Азаров Авксентій, піддячий – 52
Азарова Акулина, дружина Азарова
Авксентія, піддячого – 67
Азаров Сильвестр, син Азарова
Авксентія – 67
Азаров Стефан, син Азарова
Авксентія – 67
Аксак Стефан, староста м. Остер – 7
Андрієвич Тихон – 68
Андрієвич Ярема, батуринський
сотник – 15
«Анна Іванова Васильєва», удова
шептаківського сотника – 19
Антіох, новгород-сіверський писар –
43
Антон, Кравчишин зять – 81
Антоненко Грицько – 11
Анухрієвич Іван, новгород-
сіверський городовий отаман – 68
Апостол Данило, миргородський
полковник – 60, 89

Б

Бабинець Михайло – 44
Бабиченко Василь – 14
Балаба Михайло, прилуцький
бурмістр – 96
Баскаков Афанасій, корнет – 64–65, 66
Баславський Іван – 68
Безченко Грицько – 92
Березовський Семен, писар
Новгород-Сіверської сотні, осавул
Стародубського полку – 68, 83
Бельський, хроніст – 47
Білик Федір, батуринський
городовий отаман – 15
Білоцерковець Хвесько – 11
Богай Кость, козак – 101
Богдаш Гаврило, шевський
цехмістр – 68
Бондар Андрій – 81
Борисович Грицько, кролевецький
бурмістр – 5
Боровський Семен, бахмацький
сотник – 91, 101
Борозна Іван, козак – 71
Борозна Іван, бунчуковий товариш –
112
Борозна Лаврін – 20
Брилевич Самійло, житель
Козельця – 7
Брожченко Василь – 81
Бут Ясько – 27

В

Валькевич – 112
Василевич Андрій, писар – 43
Василевич Григорій, житель
Козельця – 7
Василевич Степан, шептаківський
козак – 19
Василєєвич Нестор, син

шептаківського сотника – 74–75
Василієвич Трохим, ігумен – 54
Василь – 59
Васьковський Василь – 114–118
Вашенко Василь, кралевецький хорунжий, батько Дацька і Тиміша – 21
Вашенко Дацько, кралевецький козак – 21
Вашенко Тиміш, кралевецький козак – 21
Ващинський Іван, вахмістр – 8
Виндиченко Дацько – 5
Владислав IV, король Речі Посполитої – 6
Влізко. Див. Улізко
Войнаровська, сестра І. Мазепи – 47
Вуяхевич Михайло, генеральний суддя – 30, 41
Вяленко Мойсей, житель с. Прохори – 44

Г

Гавриленко Іван – 68
Гаврилович (Котляр) Іван, глухівський міщанин – 9
Гаврилович Іван, син Гавриловича Івана, глухівський міщанин – 9
Галутвенко Михайло – 73
Галутвенко Ярмола – 73
Гамалія Андрій, лохвицький сотник – 16
Гамалія – 59
Ганкевич Стефан, королівський секретар – 6, 7
Глоба Гапон – 88
Гмиря Федір, білогощанський вїйт – 73
Голіцин Василь, князь – 30, 35
Голіченко (Голіченок) Олександр,

стародубський козак – 12, 13
Голуб Іван – 5
Голуб Костянтин, генеральний бунчужний – 14, 21
Гончар Яцько, злодій – 96
Горбаченко Гапон, кралевецький бурмістр – 14
Гордієнко Василь – 37
Гордієнко Іван, батуринський городовий отаман – 81
Горлач – 101
Городищенко Юхим, отаман с. Нехаївки – 37
Грига, житель Козельця – 7
о. Григорій, священник Вознесенської церкви в Митченках – 82
Григорієвич Дем'ян, стародубський бурмістр – 71, 83
Григорієвич Леонтій – 43
Григорієвич Михайло, прилуцький обозний і наказний полковник – 92, 96
Григорієвич Петро, кралевецький писар – 21
Григорович Семен – 18
Григорович Степан – 18
Гриненко Ярема, кралевецький городовий отаман – 78–80
Грициха – 41
Грицищенко Василь – 11
Грищенко Демян, брат Грищенка Івана, козак – 92
Грищенко Іван, козак – 92
Грудяка Пилип – 9, 10
Гумнич Іван, чернігівський райця – 3
Гупа Тиміш – 3

Г

Галай Яків – 68
Гудженко Данило – 5

Д

о. Даниїл, священник Свято-Михайлівської церкви в Почепі – 107
Данилович Іван, сосницький бурмістр – 17
Данилович Йосип – 68
Дащенко Гаврило, стародубський обозний – 76
Дащенко Евфимія, дружина Дащенка Гаврила – 76
Дейнека Василь, крелевецький козак – 21
Дейнека Григорій, крелевецький козак – 21
Деревянко Ісак, стародубський війт – 36
Дзекун Павло – 74–75
Дзюгавл Іван, лохвицький бурмістр – 16
Дігтяренко (Дегтяренко) Кіндрат – 73
Дмитрович Петро – 18
Долинський Олександр, житель Козельця – 7
Долинський Лаврентій, глухівський писар – 10
Дрозденко (Дрозденко) Євдоким – 73
Дублянський Павло, новоміський сотник, стародубський полковий писар – 56, 77, 84–85
Дуля Михайло – 5
Душкинський, війт – 23

Е

Евстафій, канцелярист – 101
Евстафіївч Ясько, крелевецький бурмістр – 5
Евхимович (Юхимович) Давид, крелевецький городовий отаман – 5
Евхимович Іван – 68
Евхимович Халимон – 68

Ермолаевич Дем'ян, стародубський війт – 71
Есманський Данило, глухівський козак – 10

Є

Євтух (Овтух) – 74–75
Єсимонтовський Олексій, мглинський сортник – 108

Ж

Жайворонок Федір – 59
Жданов Яким – 108
Жидок Василь – 97
Жоравко Лук'ян, новгород-сіверський сотник, стародубський полковник – 68, 76, 77, 83, 90
Жураковський (Жураківський) Василь, генеральний осавул – 105, 106, 108, 109
Жураковський Іродіон, чернігівський єпископ – 107
Жураховський Омелян, глухівський городовий отаман – 10
Жураховський Ясько, глухівський сотник – 10
Журман (Зурман), стародубський обозний – 42
Журман (Зурман) Василь, стародубський козак – 83
Журман (Зурман) Михайло, стародубський козак – 83
Журман (Зурман) Марія – 83

З

Забіла, дружина Михайла (?) – 58
Забіла Михайло (?) – 46, 49
Забіла Михайло, ніжинський осавул – 63
Завадовський Яків, козак – 42

Заруцький Опанас, письменник – 34
Захарієвич Іван, вїйт Новгорода-
Сїверського – 68
Зїневич Мануїло – 68
Золотар Остап, ічнянський вїйт – 11
Золотаренко Василь, чернігівський
полковник – 4
Зражевський – 48
Зурман (Журман), стародубський
обозний – 42

І

о. Іван – 74–75
Іван V, цар – 26, 30, 35
Іванов С., копіїст – 26, 27, 30, 35, 60
о. Іванович Іван, шептаківський
сіященик – 88
Іванович Захар – 5
Іванович Конон, житель Козельця –
14
Іванович Лукаш, житель Козельця –
14
Іванович Наум – 81
Іванович Павло, крелевецький
наказний сотник – 78–80
Іванович Петро, вїйт Крелевця – 21
Іванович Самїло, суддя
Стародубського полку – 19
Іванович Юрій, житель Козельця – 7
Іволга (Матвієнко) Микита – 23
Ілляшенко Юско – 44
Іскра Захар, стародубський обозний –
97
Іскра Климентій, переяславський
хорунжий – 97
Іскра (Часник) Олена, тітка
Климентія Іскри – 97
Іскра Яків, син Климентія Іскри – 97
Іченський Іван, лохвицький
бурмістр – 16

К

Калачник Іван, крелевецький
бурмістр – 1
Каневський Василь – 69
Каневський Федір – 69
Карпович Борис, стародубський
бурмістр – 20
Кирило, лохвицький писар – 16
Кисловський Іван, козак – 31
Кияшко Григорій – 82
Книвецький, десятник – 23
Ковбасенко Гнат – 68
Ковбасенко Логвин – 68
Кондратович Григорій, сосницький
бурмістр – 17
Кондратович Кузьма, сосницький
вїйт – 17
Кондратович Юхим, крелевецький
бурмістр – 78–80
Концевич Трофимія, ігуменя – 39
Колесникович Карпо, житель
Козельця – 7
Конотоп Яків, сотник – 22
Корецький Петро – 86–87, 112
Корнійович Веремій, чернігівський
міщанин – 3
Коронвич Онисько, ічнянський
бурмістр – 11
Коропко Василь, житель Козельця – 7
Косович Стефан, товариш
Стародубського полку – 93–95
Косович, значковий товариш – 110
Костенецька – 114–118
Костенецький Григорій,
конотопський сотник – 99–100
Косточка Андрій – 13
Костянтин, швагер Фридрикевича –
113
Костянтин, чернець – 114–118
Котляр (Гаврилович) Іван,

глухівський міщанин – 9
Кошелєв – 108
Кошчей Федір, наказний отаман
с. Прохори або с. Комарівки – 44
Крамівський Іван – 53
Кричевський Павло, сосницький
сотник – 17
о. Кричевський Петро, священник
Спаської церкви у Чернігові – 3
о. Кричевський, чернігівський
протопоп, син о. Петра – 3
Кроткевич Григорій, писар
Стародубського полку – 31
Кудлаєнко Кость, козак – 96
Кузьменко Василь, прилуцький
бурмістр – 92
Кузьменко-Кротинець Матвій,
житель Семенівки – 53
Кунашович Іван, житель Козельця –
14
Куневський Данило – 72
Куриленко – 57
Кушнір Сава, крелевецький
бурмістр – 1
Куцкевич Іван, лохвицький
городовий отаман і вїт – 16

Л

Лавринович Яків, стародубський
осавул – 33
Ларионович Костянтин,
стародубський вїт – 12, 13
Левон, кистерський отаман – 74–75
Леонов Іван – 73
Леонтович Степан – 113
Леонтович (в першому шлюбі
Фридрикевич) Феодосія – 113
Лескович Михайло, шапошник – 9
Лизлов Андрій, стольник – 30
Лизогуб Яків, генеральний

бунчужний – 86–87, 90, 106, 108, 109
Литвиненко Гарасим – 81
Лісовський Федір – 72
Лобан – 88
Ломаки, козаки – 93–95
Ломиковський – 23
Лотиш Омелян – 68
Луцянович Остафій, житель
Козельця – 14
Луценко Юско, дегтярівський
житель – 92
Лучинець Іван, крелевецький
міщанин – 14
Любасенко (Любас) Марко – 37
Любартовський Матвій, писар
новгород-сіверський – 68

М

Мазєпа Іван, гетьман – 26, 27, 28, 30,
34, 35, 38, 39, 45, 47, 52, 60, 61–62, 70,
98
Мазєпа Марія-Магдалина, ігуменя,
мати І. Мазєпи – 47, 55
Макарович Іван, житель Козельця –
14
Маковський – 101
о. Маковський Дементіан, протопоп
крелевецький і воронізький – 78–80
Маковський Ян (Іван), крелевецький
сотник – 14, 21
Маковський Мисько, крелевецький
житель – 1
Максименко, крелевецький писар –
14
Малишевський – 109
Малієнко Онопрій – 73
Малка Федір, прилуцький вїт – 96
Мануйло, житель Карповичів – 54
Маркевич Кость, крелевецький
писар – 5

Маркович Іван, суддя Лубенського полку – 96
Маркович Федір – 113
Мартинович Йосип, стародубський писар – 12, 13
Мартинович Григорій, крелевецький бурмістр – 21
Мартинович Іван – 44
Мартинович Семен, крелевецький городовий отаман – 5
Марченко Андрій – 18
Марченко Іван, козак, батуринаський житель – 81
Марченко Семен – 18
Матвієнко (Іволга) Микита, козак – 23
Матях, драгун – 92
Машковець Григорій – 43
Миклашевський Михайло, стародубський полковник – 76
Микита, житель Глухова – 81
Микола, зять Олещенка Гаврили – 69
Миколаєвич Григорій, прилуцький городовий отаман – 92, 96
Милиця Кирило, житель с. Комарівки – 44
Мирович Іван, переяславський полковник – 45
Михайлович Іван, стародубський війт – 12, 13
Михайлович Конон – 43
Михайлович Роман, глухівський козак і житель – 9
Михайло – 10
Михайло, андрійківський війт – 74–75
Михайлович Степан, глухівський житель – 9
Мишко, чернігівський райця – 3
Многोगршний Дем'ян, гетьман – 70

Мовчан, житель с. Митченки – 70
Мойсеєвич Евстафій, прилуцький війт – 92
Мокієвська Анастасія, дружина Мокієвського Костянтина – 47
Мокієвська Анастасія, дочка Мокієвського Костянтина – 47
Мокієвська Ганна, дочка Мокієвського Костянтина – 47
Мокієвський Андрій, брат Мокієвського Костянтина – 47
Мокієвський Іван, брат Мокієвського Костянтина – 47
Мокієвський Костянтин, київський полковник – 47
Молчанов Яків – 108
Москаленко Григорій, чернігівський міщанин – 3
Мотря, служниця – 92
Моцарський Василь, зять Журмана (Зурмана) – 83

Н

Нагаско (Нагачка) Тимофій, стародубський бурмістр – 12, 13
Насікевич Петро, значковий товариш – 112
Небаба Андрій, шаповалівський сотник – 66
Небаба Феодосія, дружина шаповалівського сотника Андрія Небаби – 64–65, 66,
Нестеренко Дмитро, батуринаський сотник – 56
Никитович Михайло, козак – 8
Никифорович Петро, крелевецький війт – 78–80
Ноздря Наум, почепський сотник – 32
Новицький Ілля, полковник – 27, 37, 46, 50, 51

Новицька Софія – 112
Новицький Юрій, шептаківський
староста – 74–75, 88, 112
Новичиха Іваниха – 59

О

Оболенський К.М., копіїст – 26, 27,
30, 35, 60
Овдієнко – 88
Олексій Матвійович, чернігівський
райця – 3
Олексій Михайлович, цар – 2
Олексійович Михей – 43
Олексієвич (Жоравка) Тимофій,
стародубський полковник – 18, 19, 20,
23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 33, 36, 38, 40,
42, 76
Олешкович Григорій, чернігівський
бурмистр – 3
Олещенко Гаврило – 69
Оліюшин Олексій – 18
Омельків Дорофій, козак – 8
Онисимович Василь, миргородський
обозний – 60
Опанасенко Михайло – 88
Осипович Степан, глухівський
житель – 9
Остренський Іван – 68
Остряниця Левко, стародубський
полковник – 42
Отвіновський Григорій,
стародубський писар – 71

П

Павлович Тимофій, крелевецький
писар – 78–80
Палажченко Михайло, полковник –
47
Палій Семен, полковник
фастівський – 47

Парфененко Григорій, наказний
мглинський сотник і городовий
отаман – 73
Пархомович Микита – 71
Пасюк Гнат – 37
Пашковський, полковник – 47
Пекалицький Парфен – 72
Перека Пархом, житель Батурина
повіту – 15
Перехристенко Федір – 78–80
Перехристенко Тетяна (Федориха),
дружина Перехристенка Федора –
78–80
Пестич Іван, підписок глухівської
ратуші – 83
Петро І, цар – 26, 30, 35
Петро Петрович, царевич – 90
Петрович Давид – 11
Пилатович Леонтій – 114–118
Пилип Васильович, син
шептаківського сотника – 19
Пихоненко Кіндрат – 81
Підгорський Марк, чернігівський
урядовий слуга – 3
Підліський Федір, стародубський
писар – 42
Підлузький Петро, мглинський вїйт –
73
Підорка – 51
Пісоцький Федір – 11
Плотник Іван, стародубський
полковник – 76
Плющенко Яків – 64–65
Повгарак Петро – 37
Погоріла Февронія, дружина
Погорілого Никифора – 43
Погорілий Никифор, вїйт Новгород-
Сіверського – 43
Погорілий Іван, син Погорілого
Никифора – 43

о. Погорілий Кирило, син Погорілого Никифора – 43
Покорський – 84–85
Покорський Опанас, козак – 73, 77
Полуботок Павло, наказний гетьман, чернігівський полковник – 106
Попенко Онисько – 53
Попович Федір, кралевецький сотник – 1
Попович Ярема, отаман городовий кралевецький – 1
Потапович Сергій, стародубський бурмистр – 19, 36
Пучковський Федір, козак – 28, 38
о. Прокопович Григорій, священник П'ятицької церкви в Лебечі – 53
Прокопович Сава, наказний генеральний суддя – 43
Протасов Федір, стольник – 72
о. Пучковський Іван, настоятель церкви Різдва св. Іоанна Хрестителя в с. Митченках – 82

Р

Райча Дмитрашко, полковник – 30
Ракушка (Ракушка-Романовський)
Роман, генеральний підскарбій – 1
Рева – 88
Редька Мартин, ічнянський бурмістр – 11
Решко Семен – 18
Рижий Іван, писар Батуринаської сотні – 61–62
Рихлик Іван – 9
Роговий Іван, кистерський війт – 74–75
Роговник Іван, канцелярист – 70
Рожанський Роман, гоголівський сотник – 47
Романенко Григорій – 5

Романович Василь, козак – 20
Романовський Іван, козак, житель Мглина – 36
Роменець Іван, кралевецький війт – 5
Роменець Михайло, кралевецький бурмистр – 14
Ромодановський Григорій, князь – 4
Рославець Василь, бунчуковий товариш – 107
Рославець Михайло, знатний військовий товариш – 57, 107
Рубан Данило, глухівський городовий отаман – 9
Рубець Ілля, стародубський козак – 18, 20
Рубець Михайло, стародубський козак – 18, 20
Рудницький, гудовський староста – 77
о. Русиневич Макарій, ігумен – 16

С

Савицький Григорій, хорунжий Стародубського полку – 8
Савич Семен, генеральний писар – 106
Самойлович Семен, гетьманич, стародубський полковник – 18, 19, 20, 38
Свидерський, лохвицький міщанин – 16
о. Свідревський Іван, білогощанський священник – 77
Семаченко (Сіомаченок) Максим – 73
Семен, війт с. Нехаївки – 37
Семен – 81
Семенович Григорій, мглинський сотник – 29
Семивіл Федір, отаман палубничий – 102–103, 104

Середа Єрофій, стародубський бурмістр – 71, 83
Сигізмунд-Август, король Речі Посполитої – 6
Сигізмунд III, король Речі Посполитої – 6
Силенко Прокіп, стародубський обозний, суддя і наказний полковник – 71, 83
о. Сиротенко Павло – 82
Ситник Никифор – 68
Сідко Іван, житель красноколядинський – 105, 106
Сінник Лесько, лохвицький бурмістр – 16
Скиндер Василь – 16
Скоропадський Іван, генеральний бунчужний, а потім гетьман – 50, 51, 60, 61–62, 63, 67, 70, 83, 84–85, 86–87, 88, 93–95, 104, 106, 112
Сковронський Гаврило, козак – 33
Скоробогатий Андрій, вїт – 44
Смольченко (Смольченко) Матвій, козак – 32
Созонович Петро, житель Козельця – 7
Соколовський Опанас, запорожець – 42
Софія, цариця – 26, 30, 35
Срогий Тиміш, житель с. Митченки – 56
Старушк(?) Артем – 44
Стасенко Гарасим, кролевецький сотник – 5
Степан – 10
Степанович Ярош, кролевецький писар – 5
о. Стефанович Іван, лохвицький протопоп – 16
Стефанович Іван, батуринський

вїт – 81
Стефанович Андрій, зять Дашенка Гаврила – 76
Стефанович Родіон, новгородський хорунжий – 24
Столповський Семен, канцелярист – 112
Стороженко Іван, прилуцький полковник – 26
Стравінський, шляхтич – 18
Сулима Іван, генеральний хорунжий – 89
Сухомлиненко Данило, сосницький козак – 17

Т

Тимофіїв Леонтій – 68
Тимофійович Василь, титар Свято-Троїцької церкви в Сосниці – 17
Тимофійович Іван, сотник – 88
Тимофійович Іван – 57
Тимофійович Степан, стародубський житель – 19
Тимошенко, дружина Івана
Тимошенко – 86–87
Тимошенко Іван – 86–87
Тимченко Іван – 44
Тихонович Роман, батуринський вїт – 56
Тіос Клим – 73
Толстой Петро, ніжинський полковник – 99–100
Топольницький, представник гетьмана Мазепи – 54, 114–118
Трофимович Мелетій, ігумен – 58
Турянський Олексій, генеральний суддя – 69

У

Улізко Лесько, лохвицький бурмістр –

16

Улізко Тимофій, стародубський
хорунжий – 25, 42
Уманець Пилип, глухівський
сотник – 9
Ушаков Яків – 108

Ф

Фальковський Іван, сотник (?) – 47
Федоренко Стефан – 8
Федорович Каленик – 21
Федорович Лук'ян, писар – 56
Федорович Максим, кролевецький
бурмістр – 17
Федорович Роман, війт Ромен – 48
Фридрикевич Григорій – 113
Фридрикевич, удова – 113

Х

Ханенко Михайло, товариш Війська
Запорозького – 16
Харевський Данило, батуринаський
отаман – 61–62
Хведонов Луцько – 74–75
Хижняк Іван – 5
Холодович Іван, воронізький
купець – 17
Хоменко Павло – 44
Хотітовський Онисим Іванович,
князь – 90
Хрисанович Гордій, батуринаський
городовий отаман – 56

Ч

Чамарний Іван, житель Козельця – 7
Чорниш Іван, гадяцький полковник –
56, 82, 106
Чорнолуський Микола,
стародубський сотник – 40, 83, 108
Чорнолуський Іван, почеповський

сотник – 109

Ш

Шаравара Карпо, глухівський
міщанин – 9
Швець Микита – 68
Шийкевич Захар, наказний
генеральний суддя – 43
Шингирей Павло, прилуцький
бурмістр – 92, 96
Ширенко Михайло – 88
Ширай Спиридон, стародубський
бурмістр – 36
Шмайтан (Шмайдан) Іван,
кролевецький війт – 5, 14

Щ

Щебрянський Ходко – 10

Ю

Юркевич Семен – 68
Юркович Тимофій, житель
Козельця – 7
Юрченко Мирон, отаман стаєнний –
102–103, 104
Ющенко Ісай, житель с. Митченки –
56
Ющенко Марія – 92
Ющенко Матвій – 56

Я

о. Якимович Федір, священик
Спаської церкви в Лохвиці – 16
Яковлев, генерал-майор – 89
Яковлевич Василь, кролевецький
городовий отаман – 14
Яковлевич Василь, стародубський
міщанин – 12, 13
Яковлевич Лаврін, стародубський
бурмістр – 12, 13

Яковлевич Федір, глухівський війт – 9, 10
Яксур Стефан – 68
Ян Казимир, король Речі
Посполитої – 6, 7
Янович Василь, хорунжий новгород-сіверський – 68
Ярещенко Федір, батуринський житель – 98
Ярмолаєвич Дем'ян, стародубський війт – 83
Ярошенко Іван, новомлинський намісник – 4
о.Ясильський Павло, священик Спаської церкви в Лохвиці – 16
Яскевич Трохим, житель Козельця – 7
Ясмовський Данило, глухівський житель – 9
Яценко Василь крелевецький сотник – 5
Яценко Іван – 11
Яцько, дядько Івана Сідка – 106
Яцixa, дружина Яцька – 105
Яцько, житель Красноколядина – 105
Яхимович Григорій, чернігівський війт – 3

Географічний покажчик

Не враховується назва «Військо Запорозьке»,
яка зустрічається в переважній більшості документів,
а також географічні назви, які згадуються у титулах королів, царів тощо

А

Адамівка, с. – 182
Архангельск – 81, 105
Асня – 256
Астрахань – 256
Атюша – 54, 168, 171

Б

Баба, с. – Д14–15
Бабиничі, с. – 85
Бабочин гай – 257
Бакланська сотня – 128, 264
Бакланівська пасіка – Д30
Балаклія – Д14
Банічи – 89
Басихин – 148–149
Батурин – 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,
18, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 31, 32, 34,
35, 45, 46, 48, 53, 61, 69, 70, 71, 72, 88,
104, 151, 159, 169, 171, 172, 199, 224,
226, 234, 262, 269, 291, 293, Д4, Д22,
Д35, Д38–39, ДП4, ДП6, ДП18
Батуринська сотня – 234, 291, ДП22
Бахмач – 68, 108, 124, 201, 248
Безводний лог – 144, 168
Белз – ДП18
Бендери – 71
Береза, с. – 206–207
Березанка – 59, 184–185
Березна – Д7, Д17
Беровка, р. – Д20
Бистрик, с. – 163
Бихів – 13, 274
Бихівська фортеця – 50
Бичок, р. – 153
Біла Русь (Білорусь) – 13
Біла Церква – 13, 51, 130
Білопілля – Д28
Білоус, р. – 184–185, ДП126
Білошапки – 122
Бірин – 122
Біринський бір – 134
Бобиничі, с. – 79
Бобра – 155
Богданівка – 66, 85, 89, 250, 251
Богданівська гребля – 85
Богданівський млин – 85, 111
Болхов – 256
Большая Деревня, с. – 79
Борзенська сотня – 182
Борзна – 3,
Борзна, р. – 64, 87, 205, Д25–26
Бориспіль – Д10
Борки, с. – Д14
Боровиця, р. – 7
Бородавка, сл. – 89
Боронівка – Д14
Брехунов сад – 23
Бреч, р. – 140–141
Брянськ – Д11
Бубликівський огорог – 168
Будновщина, хутір – 122
Бунаки – 144
Бурит, с. – 89
Буровка – Д44, ДП126
Бучки, с. – 128, 264

В

Ваганичи, с. – ДП12а
Вакани – 42

Варва – Д14
Ведмеже, с. – 138
Ведмеді, с. – 129
Везонка, с. – 85, 89
Великі Луки – 256
Величківка, с. – 55, 132, 167
Веровка, с. – 126
Верхній млин – 47
Витовка, с. – 79
Вітебськ – Д6,
Вісла, р. – 13
Володимирівка, сл. – ДП126
Волошиновка – Д32
Воргол – 236
Воргольські займища – Д19
Воробіївка – Д28
Вороніж – 162, 250, 271, 277, 281
Воронізька сотня – 80, 122, 162, 251,
276, 277, 278
Воронізький повіт – 122
Воронков – Д10
Воцанитська «отчина» – 63
Вязьма – Д6
Вязунка, с. – 175

Г

Гадяч – 72, 113, 161, 224
Гадяцький замок – 164
Гамаліївка, с. – 121, 250, 252
Гилян – 277
Гирявка – 104, 194
Глинна – 50, Д28
Глинськ – Д32
Глухів – 54, 55, 62, 64, 65, 66, 73, 74, 76,
77, 78, 80, 85, 89, 90, 93, 94, 101–102,
106, 110, 112, 114, 117, 122, 123, 128а,
131, 132, 133, 135, 139, 140–141, 142,
147, 148–149, 155, 158, 165, 166, 168,
173, 175, 179, 182, 183, 186, 187, 188,
189, 190, 191, 192, 193, 199, 205, 206–

207, 208, 209, 210–211, 212, 213, 214,
215, 217, 218, 228, 230, 236, 237, 239,
240, 241–242, 245, 254, 259, 260, 262,
264, 267, 268, 269, 270, 278, 279, 285,
289, 293, 299, 301, 302, 303, Д16, 29а,
29б, Д29в, Д29г, Д44а, Д44в, Д44в, Д45,
Д47а, Д48а, Д50а, Д51, Д51а, ДП11,
ДП12, ДП15а, ДП18, ДП19, ДП19а,
ДП22,, ДП24
Глухівська сотня – 85, 89, 118, 164,
236, 260, Д19
Глухівський повіт – 122, 154, 206–207
Глухівський шлях – 166
Говтва – Д14
Гоголев – Д10
Голобич (Голубичи), с. – Д36, Д47
Горасков студенець – Д3
Горбов, с. – 13
Горбовецького (Горболецького), х. –
50
Горки – 71
Горленський шлях – 36
Городище, с. – 71, 111
Городницька сотня – ДП12а
Гримячка – 189, ДП16
Гримяцькі ґрунти – 294
Гринева дорога – Д3
Гриви – 63
Грубешів – 193
Гудими – 243
Гута, с. – 173, 257
Гутищі, сл. – 250
Гучин, сл. – Д1

Г

Гарцев – 15
Гданьськ – 193

Д

Далматов – 7, 63

Дегтярівка, с. – Д47
Дегтярівська дорога – Д44а
Дейнеківська гребля – 166
Дем'янівка, с. – 122
Дербент – 256
Деревськ – 144
Десна, р. – 19, 70, 71, 153, 184-185,
ДП2, ДП11
Дівиця Салтикова – 130
Дівички – 122
Дніпро (Бористен), р. – 3, 13, 70, 72,
81, 93, 134, 155, 159, 162, 168, 169, 172,
175, 182, 183, 186, 191, 194, 195, 201,
214, 291, 303, Д11, Д17
Дойнечинська гребля на р. Свидні –
33
Довга гребля – 60, 136, 247
Довга поляна – 144, 168
Довченківська нива – Д44а
Дон, р. – 256, Д11
Дубна, р. – 15
Дубогаївський хутір – 122
Дунаєць, с. – 235
Дунинські млини – 146
Духаровські сіножаті – 122
Душкинські ґрунти – 147

Є

Євгоща, р. – 147
Євгощинські ґрунти – 147
Єлинська пуца – 135
Єсмась (Осмась, Ясмась), р. – 89, 122,
Д296
Єсмась, с. – 216

Ж

Житное, с. – 79
Жовнець, с. – 180
Жорновки, с. – Д40б
Журавка, р. – 118

Журавка, с. – 118
Журавлювська сіножать – 144

З

Загоровка – 91
Загоровська «отчина» – 7
Загоровське урочище – 63
Задніпря – 13, Д11, Д47
Зазірські займища – Д19
Замостя – 193
Запоріжжя (Запорожжя,
«Запороги») – Д12, Д13, Д14
Зарич – 288
Звіначов – ДП126
Зебоцьке (Зябоцьке) – 63
Змієв – 293
Знобівка, р. – 47
Золотоноша – 291

І

Івангород – 87
Іванків – 130
Іванполь (Іванполе) – 21, Д29, Д42,
ДП56
Івантенки – ДП7
Іванютенки, с. – 148-149
Івотка, р. – 7
Івотська отчина – 7
Івотське – 63
Івотський млин – 223
Інфляндія – 13
Іпуть, р. – 295-296
Іслам-городок – Д14

К

Кагарлик – 113, 128а
Казикермен – 61, Д41
Камтинівка (?) – 104
Камень, с. – 139
Карнев (Карневщина) – 3

Кербутівка, с. – 54
Кизя, с. – ДП17, ДП18
Київ 10,13, 35, 38, 43, 44, 108, 118, 119,
120, 124, 130, 136, 152, 193, 201, 224,
226, Д10, Д12, Д13, Д14–15, Д406, Д50а,
Д52, Д53
Києво-Печерська фортеця – 152
Київська митрополія – 220
Килишки, с. – 250
Кириківка, с. – 147
Кирдіївка, с. – 96–97
Киселівка – 59, 184–185
Киселівська сотні – ДП15а
Кислівка – Д11
Кичага – 283–284
Кичега, займище – 170
Кістер – 103, 266
Клевань (Клевень), р. – 89, 139, 175,
203, 225, Д31
Клигівка, р. – 17а
Клин – 303
Клішки (Клишки) – 251 271, 277, 280,
281, Д45а
Клувкова нива – Д36
Кобірча – 115, 116
Ковелева криниця – 42
Ковчин – 10
Кодак – Д11, 12
Козелець – 49, 67, Д10, Д12, Д13
Козелецький повіт – 46
Козинка, с. – 225
Колодезна, р. – 15
Коломак – 265, 267
Коляшевка, с. – 79
Комаровка, с. – 10
Конотоп, с. – 48
Конотоп – 9, 104, 138, 194, 227, 229,
230, 239, 274, Д50а, Д51
Конотопська сотня – 239, 257, 270, 285
Коренецьке – 37, Д4
Коржі, с. – 83
Корма, ліс – 1
Кормил Малий, ліс – 46
Коренецька гребля – 37
Корнієвський млин – 24
Короп – 10, 56, 107, 219, 269, Д40, Д48
Коропська сотня – 256
Косарівка – 11
Косачі, с. – 25
Котляково, с. – 79
Красна руда – Д28
Красне – 234, 254, 287
Красностав (на Чернігівщині) – 182
Красноколядин – 138, 203, 254
Красноколядинська сотня – 138
Крейбогданівка, с. – 250
Кременчук – Д11, Д12
Кремля, р. – ДП5а, ДП56, ДП5в
Кренідівка, с. – ДП16а
Крехаїв, с. – 46
Кривець – 136
Кривецький хутір – 136
Крилів – 29
Крим (Кримське ханство) – Д11
Кричев – 71
Кробишовське, оз. – 63
Кролевець – 1, 82, 146, 163, 226, 272,
Д14, Д21
Кролевецький повіт – 33
Кролевецька сотня – 33
Кротина – 42
Ксендзівку – 168, 291
Крупецька волость – 225
Крути – 113, 128а
Крутий яр – Д44а
Куделки, ур. – 99
Кукари, с. – 23
Куликівка, с. – 130
Кунашівка – 64, 128а, 182
Кунашівська гребля – 108, 124, 201

Куперове – Д31
Купля, оз. – Д29в
Куриловка – 104
Кусень, урочище – Д50а
Кучинівка, с. – 135

Л

Лажницьке (Лазницьке), оз. – 27, 28
Ларинівка – 144
Левенка – 170
Либідь р. – 118
Липове, с. – Д4
Лисиця, гора – Д27
Листвецький ґрунт – Д1
Литва (Велике князівство
Литовське) – Д49, Д47
Литвиновичі, с. – Д19
Литвиновські займища – Д19
Лівонія – 71
Ліс Гасенків – 144, 168
Ліс Запольський – 289
Ліс Єлопенка – 83
Ліс Ільченка – 83
Ліс Макарівський – Д28
Ліс Мариця – 85, 89
Ліс Семена Ювченка – 83
Ліс Хлудна – 289
Лісна – 69
Лісницька пуща – 173
Літківська пуща – 173
Літківський повіт – 173
Лоїв – Д47
Локотки, с. – 250, 251
Локоть – Д31
Лубни – 95, 97
Луг (Великий) – Д50а
Лукомль – 108, 124, 201
Лучники, с. – 250
Любеч – 42, Д1, Д3, Д17а, Д27
Любецька брама в Чернігові – 160

Любецька сотня (Любщина) – 23,
ДП17, ДП18
Любецька вулиця в Чернігові – 160
Любецький замок – Д1
Любецький повіт – ДП17
Любецький тракт – Д3

М

Мазапетина сіножать – 59
Мазепинці, с. – 71
Майва, камень – 101-102
Маков, с. – 250, 251
Макошин – 234
Максаки, с. – 44
Малишова пасіка – Д30
Марчишина Буда – 35, 38, 122
Масловські лози – 133
Матяшівка – 62
Махновська пасіка – Д30
Мацков, с. – 85, 89
Мглин – 71
Медвеже, с. – 60, 247
Медвежа Яруга – 7
Мелня – 169
Мена, р. – 101-102
Мена – Д14-15, Д49(?)
Менська сотня – 55
Менська гребля – 55
Миколаївка – 205
Миколаївська гребля – 124
Миколаївський млин – 108, 124, 201
Мисовський ґрунт – 23
Митченки, с. – 224, 262, 269, 270
Мізин, с. – 12, 43
Мітеювна (?) – 234
Могилев – 71
Мозир – Д8
Мозирка, р. – 24
Мокрієвичевська вулиця (?) – 160

Монастирі (православні) у Києві:

- Свято-Вознесенський – 46
- Києво-Печерська лавра – 31, 49, 173, Д50а
- Межигірський – 109, Д50а
- Свято-Михайлівський Видубицький – 150, 156, 158, 173
- Свято-Микільський Пустинний – 189
- Софійський – Д50а

Монастирі (православні) за межами Києва:

- Батурицький Свято-Микільський Крупицький – 126, 152, 159, 174, 198
- Благовіщенський (Назарет) в Ніжині – 222, 238
- Борисоглібський в Чернігові – 2
- Гамаліївська обитель – 139
- Густинський – 195
- Свято-Троїцький Єлецький в Чернігові – 2, 14, 135, ДП15
- Крупицький Свято-Микільський під Батурином – 36, 37, 287, Д4
- Лубенський – 109
- Макошинський Свято-Покровський – 16, 167,
- Максаківський (Кисільгородський) Спаський – 8, 20, 27, 28, 44, Д5
- Мгарський – 109, 119
- Петропавлівський під Глуховом – 56, 65, 66, 85, 89, 90, 94, 110, 175, 179, 225, Д43а
- Переяславський – 109
- Самарський Свято-Микільський – Д50а
- Свято-Перображенський в Ногороді-Сіверському – 217
- Спаський жіночий в Глухові –

Д29г

- Спаський в Новгород-Сіверську – 4, 7, 216
- Спаський святогорський – ДП19
- Спаський – 63
- Свято-Успенський жіночий глухівський – 206–207

Моровськ – 10

Москва (часом вживається як синонім слова «московіти»; Московське царство) – 71, 72, 81, 105, 119, 217, 275, Д11, Д12, Д13, Д38–39, ДП14

Московська вулиця в Погарі – Д37

Московія – 71, Д14–15

Мошонка, с. – 14

Мутин, с. – 117, 122

Мутинський стан – 64

Мутинський перевіз – 85, 89, 90, 94

Н

Нагорна брама в Любечі – 23

Немига, р. – Д41

Немирів – 58

Немирівська сотня – 58

Нехаївка – Д33

Нивне – 71

Низ – Д11

Ніжин – 57, 58, 59, 68, 72, 115, 116, 165, 184–185, 199, 224, 231–232, 261, 275, Д5, Д7, Д10, Д12, Д20, Д46, ДП1, ДП2, ДП21

Нікея – 23

Нова слобода – 179

Новгород Великий – 71, 256

Новгород-Сіверський – 238, Д14–15, Д22, ДП3, ДП4, ДП12, ДП14, ДП15

Новгород-сіверський повіт – ДП11

Новгородська сотня – 122

Новомлинська сотня – 234

Носівська гребля – 135

О

Обичаїв майдан – 63

Обичаїв, х. – 63

Обмачев (Обмочев) – 159, 169, 233, 234

Ображівка – 122, 250, 251

Обтов, с. – 24, 286

Овдіївка, с. – 13

Оверківський млин – 146

Озаричі – 104

Озарівська гребля – 104

Озеряни, с. – 156, 158

Окопова сіножать – 36

Олшана, с. – ДП10

Онисів, с. – 14

Ораповський окоп – 7

Оржана Грива, ур. – 7

Оріхове, ур. – 144, 168

Остап'є – 269, 285

Остапівський, х. – Д35а

Остаповщина – Д40а

Остер – Д10, Д12, Д16

Остер, р. – 49, 203,

Острикова пожня – 153

П

Паліївка – 122

Пальчики, с. – 54, 169

Первопечепська сотня – Д41

Перевезників – Д44а

Переводський хутір – 195

Переволочна, р. – 133

Перелюб – 135

Перелюбська пуща – 135

Переяслав – 252, Д10, Д11, Д12, Д13

Перодин – Д44а

Петербург – 105, 136, 152, 217, 222, Д47а, ДП12б

Петрушин, с. – 59, 184–185, 210–211

Печерська фортеця у Києві – 93

Печиша – 7

Печі – 113, 128а

Пижиківська нива – Д44а

Пирогівка, с. – ДП1, ДП2, ДП4

Пирогівський перевіз – ДП4

Підлипне – 255

Плачково, с. – 215

Плющев млин – 124, 201

Плиски, с. – 182, 273

Плоске, с. – 128а

Погар – 21, 79, Д37

Погоріловський млин – 184–185

Погребки – 258, 260, Д19

Подгорне, оз. – 63

Подліс Яворці, займище – Д36

Подолов, с. – 33, 117, 125

Покориновська нива – Д36

Полісся – 130

Полки козацькі:

- Брацлавський – 58
- Київський – 10, 46, 173, Д12
- Миргородський – 62, 269
- Ніжинський – 10, 14, 27, 109, 115, 122, 124, 193, 201, 272, 275, 285
- Переяславський – Д12
- Прилуцький – 122, 138, 244, 248
- Фастівський – 29
- Стародубський – 21, 51, 122, 128, 144, 148–149, 168, 183, 218, 245, 264, 265, 267, 268, 288, 303, Д41, ДП13, ДП16
- Чернігівський – 2, 14, 26, 34, 43, 60, 75, 101–102, 210–211, 247, 252, ДП17, ДП18

Покровська Рудка, с. – 195

Полонне – 13

Полтава – 70, 248

Польща (королівство Польське) – 69,

71, 193, 221, ДП18
Помпущька (можливо Понорницька)
сотня – 129
Понори, с. – 248
Понорниця – 224, Р2
Попівка, с. – 230, 246, Д20
Попівська гребля – Д21
Попова гора – 180, 274
Посудичі, с. – 303
Почеп – 15, 245
Почеповська сотня – 25, Д41
Почепський повіт – 41, 245
Почепщина – 41
Прачі (Пральники), с. – 182
Прилуки – 96–97, 119, 195, 253, 254
Приселки, с. – 79
Пробита вулиця в Батурині – 2
Пробита вулиця в Новгороді-
Сіверському – 86
Пробита вулиця в Чернігові – 160,
Прокопівка, с. – 134
Прохорівська сотня – 113, 115
Путивльський перевіз – ДП1
Пушкарівське поле – 183, 303

Р

Радичовський ґрунт – 194
Рашавка, р. – 83
Рвана гребля – 283–284
Реть, р. – 1, 82, 125, 146, Д7
Ретенський перевіз – 234
Речиця – Д8
Решинівський (Решинський) ліс – Д3
Рибне болото – 303
Рильськ – 70
Римонове гумно – 168
Річ Посполита (також Корона і
Польща) – 13, 51
Рогівка, с. – 153
Ріпки – 204

Рогузка – 189
Рожественне, с. – 151, Д33
Рожнівська пуща – 173
Роїська сотня – 184–185
Рома, р. – 4
Ромен, р. – 254, Д4
Роменщина – Д32
Ромни – 17, Д10, Д46
Російська імперія – 70, 220
Ротовка, с. – 89
Рудка Ковтоба – 48
Рудня Стара – 140–141
Руднянська гребля – 140–141
Русь (Росія) Мала (Малоросія) – 10,
60, 122, 184–185, 214, 247, 263, 285,
294, ДП24
Ручайна, р. – 120

С

Савостяновичі, с. – 79
Салтикова Дівиця – 51, 275, Д14–15
Самара – Д11
Самарка, р. – Д50а
Самойловський двір – 47
Сварківська дорога – Д44а
Свидня, р. – 33, Д21
Свиня (Свинь), с. – 59, 184–185
Свірж – 178
Світов, с. – 99
Свято-Похвальська церква в
Салтиковій Дівиці – 27, 28
Сейм, р. – 71, 122, 139, 203, 224
Семаковщина – 42
Семенівка – 257
Семенівський млин – 125, 146
Сенютинський перевіз – 234
Сергіївка – 122
Сибір (Сибірські країни) – 71, 81, 105,
214, 217
Сидорівка – 8

Силезія (Шлионск) – 193
Сівер (Сіверщина, Сіверське князівство, Сіверські провінції, Сіверська Україна) – 2, 70, 71, 134, 217, Д5
Синяки, с. – 128а
Сівськ – Д14–15, Д47а
Сівський повіт – 225
Січ (Запорозька) – Д50а
Смердлик, р. – 156
Слинькіська пасіка – Д30
Слуцьк – Д47
Смілянський шлях – 104
Смоленськ – 208, Д6
Смяч, р. – 48, 144, 168
Смяцький міст – 168
Собич, с. – 250, 251, 271, 276, 277, 279, 280, 281, 282
Соколовка – 10
Соляниківщина – 176–177, 198
Сорочинці – 45
Сосниця – 60, 247, 252, Д14–15, Д17, Д23, Д117
Сосницька сотня – 60, 234, 247
Соснівка – 104
Спаське – 12, 43, 131, 174
Спаське, оз. – 63
Спаське поле – 174
Спиське староство – ДП18
Стамбул – Д11
Старишев – 71
Стара – 104
Старища – 71
Стародуб – 4, 52 (?), 128, 129, 134, 245, 295–296, Д8, Д41 ДП5, ДП13
Стародубівська сотня – 148–149
Степанівка – 8
Стрільники – 106
Стрільницький млин на р. Клевень – 85

Судерев – 7
Судость, р. – 21
Сула, р. – 133
Сулак – 256
Суличівка, с. – 184–185
Суховерка сосна – 134
Суходольщина – 134

Т

Талалаївка, с. – 138, Д47
Татарія Мала – 71
Терек, р. – 256
Тиниця – 36
Тобольськ – 214
Тонковський ґрунт – ДП5
Тонуковщина – ДП5
Топальська сотня – 147
Торговиця – 104
Торік (?), р. – 134
Торкин, пожня – 183
Тризничева вулиця в Чернігові – 160
Турівка, с. – 195

У

Україна (Вкраїна) – 13, 69, 70, 71, 72, 105, 109, 119, 175, 274, Д12, Д47, Д48
Уласівка – Д30
Усороч, р. – 36
Устя, с. – 234
Утвишинська сіножать – 59
Утка, р. – Д45

Ф

Фастів – 3

Х

Хавать – 42
Харлампієва Пустинь (Пустинка) – 122, 139, 167
Хвеськівка, с. – 55, 75, 101–102, 132

Хворостовицький шлях – 144
Хибаловка – 27
Хирин дуб – 144
Хмельювка, с. – 302
Хмельниця, с. – 59, 184–185
Ховми (Холми, Ховмин), село – 182
Хозовка, с. – 89
Холопков – 85, 89, 110
Хороше, оз. – 113, 128а
Храпівське війтівство – 79
Хрипівка, с. – 48

Ц

Царевка – Д40а
Царицин – 244, 251, 253, 256
Церкви:

- Вокресенська в Новгород-Сіверському – 86
- Іоанна Предтечі в Марчишиній Буді – 35, 38
- Свято-Афанасіївська в Погарі – Д37
- Свято-Гавриїлівська в Салтиковій Дівиці – 130
- Свято-Микільська в Красноколядині – 17, 176–177, 198
- Свято-Микільська в Озаричах – 104
- Свято-Михайлівська в Салтиковій Дівиці – 130
- Свято-Троїцька в Батурині – 176–177
- Свято-Троїцька в Кістері – 103
- Свято-Троїцька в Ріпках – 204
- Спаська в Чернігові – 160
- Церковище (Монастирськ) – 10
- Шибиринівська в Чернігові – 160

Ч

Чебераківська гребля – 243
Чепліївка, с. – 250, 251, 271, 277, 280, 281
Чернево, с. – 89
Чернацька (Черняцька, Чернецька) слобода – 47, 99
Чернігів – 30, 34, 39–40, 47, 57, 69, 77, 78, 130, 160, 184–185, 186, 187, 188, 192, 208, 214, 228, Р1, Д9, Д10, Д17а, Д28а, Д47, ДП10, ДП16, ДП18, ДП12а, ДП12б
Чернігівська архієпископія – 20
Чернігівське воєводство – Д1
Чернігівське князівство – 71
Чернігівський повіт – 74, 76, 190
Чернігівський шлях – Д3
Чериков – 71
Чертовичи, с. – 114
Чертовицькі ґрунти – 147
Чесний Хрест, фортеця – 256
Чечелішин млин – 219
Чигирин- Діброва – 133
Чонгар (Чингари) – Д11
Чорне море – 71
Чорний курган – 155, 156, 157, 158
Чорніжово, с. – 215
Чорнобиль – 13, Д48
Чортовичі – 120

Ш

Шаповалівка – 104, 106, 219
Шаповалівська сотня – 68, 201
Шарішова нива – Д36
Шатрици – 47
Шатринка, р. – 47
Шаховський млин – 134
Швеція (Корона Шведська) – 70, 71, 220
Шевлюшина гребля – Д46

Шептаки – 70, 103, 144, 168, 288
Шептаківська волость – 121, 153
Шептаківська сотня – 144
Шишаки – 62
Шкрабин, с. – ДП5
Шничи, с. – 79
Шовконина (Шовчинина) буда – Д29в
Шостка, р. – 80, 85, 89, 122, 189, ДП4
Шулешева, с. – 225

Ю

Юлча – Д48

Я

Яблонівка – 122
Ядути, с. – 182
Якущишина гребля – Д28
Ямпіль (Янпол) – ДП19
Ямпільська сотня – ДП21
Яриловичі, с. – 135
Ярмолчин млин – 205
Ярославець – 150
Ярославка, с. – 156, 158
Ярошишин пляц – 104

Географічний показчик додатку № III

А

Аверченків млин – 21
Аверченкова гребля – 21

Б

Бабинка, р. – 76
Барики – 107
Баришівка – 27
Баришпіль (Бориспіль) – 47
Батурин – 15, 16, 26, 30, 34, 35, 39, 41,
43, 45, 50, 51, 52, 55, 61–62, 81

Бутуринський повіт – 15
Бахматові озера – 27
Бахмач – 66
Безводний лог – 88
Березова кладка – 31
Берестянка, р. – 76
Біловізький степ – 101
Білгород – 27
Білий Колодязь, с. – 76
Білогощанський (Пустовський)
грунт – 77
Бобковська, р. – 20
Борзна – 46, 49, 60
Борзна, р. – 64–65
Борознин, с. – 8
Брахлов – 18
Брахловська земля – 18
Бубликівський двір – 88
Будки – 84–85
Булашова, сл. – 38
Бутівськ, с. – 23

В

Варвинська сотня – 92
Варшава – 6
Васильків – 27
Великодубровлянська дорога
(Великодубровинська) – 73, 77, 84–85
Вистриков, с. – 31
Вільно – 2
Волошиновка – 22
Вороніж – 17
Воронець, р. – 18
Воронки, с. – 96
Воронуса, р. – 36

Г

Гадяч – 60
Галібісове, с. – 31
Галуцвинський ручай – 73, 77, 84–85

Гасково, с. – 33
Глинськ – 22
Глинна – 61
Глосков – 6
Глухів – 9, 10, 63, 64-65, 67, 84-85, 88,
91, 93-95, 99-100, 104, 105, 106, 108,
109, 111, 112
Глухівський повіт – 52, 67
Гмирівка, с. – 96
Головенки, с. – 4
Голубинська гребля – 21
Городище, с. – 96
Грабов – 53

Д

Дарієвичі, с. – 76
Десна, р. – 43, 96
Деснянська переправа 43
Дніпро (Бористен), р. – 6,56
Довга поляна – 88
Дроківський шлях – 29
Дубівський ручай – 73, 84-85
Дубровлянська (Ляхова) границя –
73, 77, 84-85

Є

Єліонка, р. – 84-85
Єсимонтовське займище – 36
Єсимонтовський ґрунт – 36
Єсмань (Османь, Ясмань), р. – 17

Ж

Жерновки, ур. – 31
Журавка, р. – 24

З

Зимняк, дорога – 86-87
Зубевський ручай – 77

І

Інгул, р. – 27
Ічня – 11, 96

К

Казикермен – 47
Карповичі – 54
Київ – 51
Київське воєводство – 6
Клевень, с. – 67
Клевень (Клевень), р. – 52
Клевень Суха, р. – 52, 67
Кодачок – 27
Козелець – 1, 2, 7, 47
Коломак, р. – 27
Комишна, с. – 96
Конотоп – 35
Конотопська сотня – 102-103
Корень, с. – 101
Короп – 96
Коропська сотня – 63
Костянське, с. – 29
Костянський млин – 29
Краків – 6
Красновицька границя – 77
Красноколядин – 60, 105, 106
Красновичі, сл. – 84-85
Красновська границя – 73
Крим (Кримське ханство) – 23, 27
Криски, с. – 96
Кролевець – 1, 5, 78-80, 105, 106
Кролевецька сотня – 21
Крутий ров – 36
Кузнец, с. – 719
Кунашівка – 64-65
Кучерівка, с. – 70

Л

Левенка – 86-87
Либедин – 61-62

Лисичин двір – 82
Литва (Велике князівство
Литовське) – 83
Ліс Довгий – 31
Ліс Гасенків – 88
Лісковий ручай – 73, 77, 84–85
Ложки – 20
Лопатня, с. – 77, 84–85
Лохвиця – 16
Лукомль – 27
Любеч – 53
Любещина – 53
Лялич, с. – 84–85
Ляхова (Дубровлянська) границя – 73

М

Мамикіне, с. – 43
Мглин – 73, 108
Мглинська сотня – 29, 77, 84–85
Меленськ, с. – 40
Мерінківка, с. – 86–87
Митничі, с. – 76
Митченки, с. – 15, 56, 82
Митченківський фільварок – 82
Мічков рубіж – 23
Монастирі (православні) у Києві:
• Свято-Вознесенський – 55
• Києво-Печерська лавра – 44
Монастирі (православні) за межами
Києва:
• Петропавлівський під
Глуховом – 58
Москва (часом вживається як
синонім слова «московіти»;
Московське царство) – 30, 34, 47, 89,
105

Н

Незамаївський курінь на Січі – 42
Немирів – 58

Ненаситець, порог на Дніпрі – 56
Нехаївка – 37
Ніжин – 66, 86–87, 99–100
Новгород-Сіверський – 19, 68
Новгородська сотня – 24
Нові Млини – 4

О

Оболонь, с. – 96
Олшана, р. – 36
Опушне – 110
Оріхове, ур. – 88
Орянці, с. – 28
Остер – 6, 7, 47
Охтирка – 27
Очаків – 47

П

Пеліонка, р. – 77
Перодин – 74
Петербург – 106
Піхторівка, с. – 25
Платково, с. – 31
Пловна (?) – 20
Плотнянська, р. – 20
Плошовина – 36
Погар – 97
Полки козацькі:
• Київський – 47
• Лубенський – 69, 96
• Переяславський – 89
• Прилуцький – 26
• Стародубський – 8, 71, 77, 83,
84–85, 93–95, 97, 108, 109, 110, 112
Поіпутинська сотня – 71
Полковський ґрунт – 20
Полошки, с. – 8, 9
Попівка, с. – 99–100, 104
Потятковщиницький хутір – 114–118
Почепський ключ – 28

Почепський повіт – 38
Прилуки – 26, 105
Пробита вулиця в Новгороді-
Сіверському – 68
Пусті Будища – 84–85
Пустовський ґрунт (Пеліонка) – 73
Пустовський (Білогощанський)
ґрунт – 77

Р

Райгородок, с. – 63
Ржавець, с. – 96
Реть, р. – 5, 21
Римонове гумно – 88
Різників млин – 21
Різникова гребля – 21
Річ Посполита (також Корона і
Польща) – 6, 7, 47
Рожественне – 37
«Роговничий» млин – 56
Роменщина – 22
Ромни – 48, 60, 90
Росуха, р. – 8
Росуха, с. – 8
Рудня – 51
Русь Мала (Малоросія) – 34, 72.
Росія – 34

С

Свидня, р. – 1, Д21, ДП1
Седнів – 113
Сейм, р. – 56, 70
Семенівка – 96
Сівер (Сіверщина, Сіверське
князівство, Сіверські провінції,
Сіверська Україна) – 1, 4, 9
Січ (Запорозька) – 42
Сліпород, с. – 9
Слободка Булашева, с. – 28
Смоленськ – 6

Смяцький міст – 88
Смяч, р. – 43
Смяч (Смош), с. – 96
Снов – 18
Солова, р. – 18
Сомова, р. – 18
Сопич, с. – 52, 67
Сорочинці – 60, 89
Стародуб – 8, 12, 13, 18, 20, 23, 24, 25,
28, 29, 31, 32, 35, 40, 42, 76, 77, 90, 109,
114–118
Стародубівщина – 84–85
Стародубська сотня – 8, 13
Стародубський повіт – 31, 84–85
Стоківський ґрунт – 20
Стратива, р. – 18
Стрільники – 78
Сушанське селище – 54

Т

Тавань – 47
Татарський шлях – 18
Тезна, р. – 29
Троян, ліс – 17
Туросна, р. – 23
Тютча – 15, 56

У

Удай, р. – 11
Урянці, с. – 28, 38

Ц

Ціпкін (?) – 70

Ч

Чеботка, болото – 31
Черемошки, с. – 18
Черкаський край – 89
Чернігів – 3, 51, 96
Чернігівська кафедра – 107

Чорнооківський ґрунт – 18

Чорнооків – 18

Чуйковичі – 18

Чупковская земля – 18

Ш

Шамовка – 20

Шаповалівка – 78

Шептаки – 88

«Шиндерій» (Шангірей) – 47

Зміст

Передмова	4
Список скорочень	7

ДОКУМЕНТИ

№ 1. 1701 (?), квітня 4 (березня 24). – Кролевець. – Купча	10
№ 2. 1701, вересня 24 (13). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг про продаж землі з будинками в Чернігові військовим товаришем Чернігівського полку Криштофором Белоновським Борисоглібському кафедральному монастирю	10
№ 3. 1701, вересня 30 (19). – Лист гетьмана Івана Мазепи до невідомої особи, очевидно до коронного хорунжого Олександра Яна Яблоновського	12
№ 4. 1701, листопад 16 (5). – Стародуб. – Лист стародубського полковника Михайла Миклашевського до чернігівського архієпископа св. Іоанна Максимовича	12
№ 5. 1701, грудня 21 (10). – Батурин. – Лист гетьмана Івана Мазепи до конотопському дозорцю Олександру	13
№ 6. 1701 (?). – Бахмач. – Лист отамана Василя Рубана до гетьмана Івана Мазепи	14
№ 7. 1702, січня 19 (8). – Новгород-Сіверський. – Грамота Никона (Воскресенського), архімандрита Спаського монастиря у Новгороді-Сіверському	15
№ 8. 1702, лютого 20 (9). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи, котрим затверджується рішення комісії на чолі з писарем Генеральної Військової канцелярії Семеном Савичем з приводу суперечки між чернігівською архієпископською кафедрою та ченцями Свято-Преображенського Максаківського монастиря за землею між селами Сидорівкою і Степанівкою	15
№ 9. 1702, лютого 23 (12). – Батурин. – Лист генерального судді Василя Кочубея до конотопського сотника Андрія Кандиби	16
№ 10. 1702, травня 3 (квітня 22). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи про послушенство селян ряду маєтностей Київської митрополії і заборону їм переходити у козацькі підсусідки	17
№ 11. 1702, липня 2 (червня 21). – Косарівка. – Лист гетьмана Івана Мазепи до наказного чернігівського полковника Дмитра Донця	18
№ 12. 1702, липня 29 (18). – Батурин. – Універсал-привілей гетьмана Івана Мазепи новгород-сіверському монастиреві на горілчану і тютюнову оренди в селах Спаському та Мізині	19
№ 13. 1703, лютого 20. – Гродно. – Лист-відповідь гетьмана Івана Мазепи на інструкцію коронних гетьманів І.А. Любомирського і А.М. Сенявського	20

№ 14. 1703, травня 17 (6). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи Єлецькому монастирю в Чернігові на горілчану і дьогтеву оренди	23
№ 15. 1703, червня 16 (5). – Випис з стародубських міських книг, який містить у собі купчу	24
№ 16. 1703, червня 21 (11). – Свято-Микільський монастир у Макошино-му. – Лист Никодима, призринського митрополита, до сосницького сотника Івана Дорошенка	26
№ 17. 1703, серпня 2 (липня 22). – Красний Колядин. – Купча	27
№ 18. 1703, серпня 17 (6). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи до сотника Моровської сотні Київського полку Якіма Федоровича (?)	28
№ 19. 1703 (?), вересня 19 (8). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи	28
№ 20. 1703, вересня 22 (11). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи щодо конфлікту за землю між Чернігівською архієпископською кафедрою та Свято-Преображенським Максаківським монастирем	29
№ 21. 1703, грудня 27 (16). – Івано-Піль. – Універсал гетьмана Івана Мазепи Івану Гаркуші на підтвердження володінь	30
№ 22. 1704, лютого 12 (1). – Батурин. – Універсал-привілей гетьмана Івана Мазепи, яким звільнювалася від податків і повинностей мати намісника Київської митрополії Йоаннікія Сенкютовича	31
№ 23. 1704, березня 9 (лютого 26). – Любеч. – Заповіт Павла Помаза, жителя Любеча	32
№ 24. 1704, березня 19 (8). – Батурин. – Декрет Генерального військового суду у справі військового товариша Василя Жураховського з Ганною Забілою	33
№ 25. 1704, травня 12 (1). – Батурин. – Стверджувальний універсал гетьмана Івана Мазепи Якову Булашевичу на володіння ним с. Косачі Почеповської сотні Стародубського полку	36
№ 26. 1705, квітня 5 (березня 25). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи про звільнення від військової служби значного військового товариш Чернігівського полку Леонтія Римші з тим, щоб він надсилав зі своєї маєтності на війну козака	36
№ 27. 1705, травня 12 (1). – Батурин. – Універсал-наказ гетьмана Івана Мазепи	37
№ 28. 1705, травня 12 (1). – Батурин. – Стверджувальний універсал гетьмана Івана Мазепи	38
№ 29. 1705, вересня 10. – Табір під Криловим. – Уривок з анонімної рукописної газети	39
№ 30. 1706, квітня 29 (18). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг	40
№ 31. 1706, липня 25. – Батурин. – Лист генерального судді Війська запорозького Василя Кочубея до чернігівського і новгород-сіверського архієпископа Івана Максимовича	41

№ 32. 1706, листопада 17 (6). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи	42
№ 33. 1706, листопада 17 (6). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг	42
№ 34. 1706, листопада 25 (14). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи	44
№ 35. 1707, червня 3 (травня 24). – Батурич. – Лист гетьмана Івана Мазепи до київського митрополита Варлаама Ясинського	45
№ 36. 1707, червня 14 (3). – Батурич. – Акт заміни маєтностей	46
№ 37. 1707, червня 15 (4). – Батурич. – Купча	46
№ 38. 1707, червня 17 (6). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до ігумена глухівського монастиря	47
№ 39–40. 1707, серпня 19 (8). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг про продаж двору в Чернігові міщанином Андрієм Трофимовичем чернігівському архієпископу Іоанну Максимовичу	48
№ 41. Не раніше серпня 1707. – Лист-скарга бакланського сотника Андрія Гудовича до невідомого стародубського полковника (?)	49
№ 42. 1707, вересня 11 (серпня 31). – Любеч. – Купча Леона Матвійовича ..	50
№ 43. 1707, вересня 7 (серпня 27). – Київ. – Універсал-привілей гетьмана Івана Мазепи	51
№ 44. 1707, листопада 7 (жовтня 27). – Київ. – Стверджувальний універсал Івана Мазепи	52
№ 45. 1707, грудня 16 (5). – Сорочинці. – Лист миргородського полковника Данила Апостола до генерального судді Семена Савича	53
№ 46. 1708, січня 23 (12). – Батурич. – Ствержувальний універсал гетьмана Івана Мазепи інокiнi Мар'яни Вігославській на лiс Малий Кормил	54
№ 47. 1708, лютого 13 (2). – Запис мельника Григорія Сидоровича на обмін його млина і власності в с. Черняцька слобода на млин і власність в с. Шатрищах (власність Чернігівської архієпископії)	54
№ 48. 1708, травня 23 (12). – Батурич. – Оборонний універсал гетьмана Івана Мазепи	56
№ 49. 1708, серпня 31 (20). – Уривок з реєстру універсалів гетьмана Івана Мазепи, даних ним Києво-Печерській лаврі	57
№ 50. 1708, вересня 13 (2). – Табір під Глинною. – Універсал-привілей стародубського полковника Івана Скоропадського	57
№ 51. 1708, жовтня 19 (8). – Табір українських військ під Салтиковою Дівцею. – Лист гетьмана Івана Мазепи до коронного мечника Станіслава Денгофа	58
№ 52. 1708 (?), грудня 15 (4). – Стародуб. – Лист стародубського полкового судді Прокопа Силенка, до значного військового товариша Йосипа Єлинського	59
№ 53. Перша чверть XVIII ст. – Уривок з польськомовного літописця («Короткий щоденник польської історії від 1648 від 1696, а обширніший	

від 1697 до 1724»)	60
№ 54. 1709, січня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	60
№ 55. 1709, січня 17 (6). – Глухів. – Універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського	61
№ 56. 1709, січня 21 (10). – Короп. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	62
№ 57. 1709, січня 29 (лютого 9). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	62
№ 58. 1709, лютого 15 (4). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до брацлавського полковника Григорія Івановича	63
№ 59. 1709, лютого 18 (7). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	64
№ 60. 1709, березня 25 (14). – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	66
№ 61. 1709, не раніше липня 8 (червня 27). – Уривок з одного запису на збірнику богословських трактатів XVII ст.	66
№ 62. 1709, вересня 5 (серпня 24). – Універсал Івана Скоропадського	67
№ 63. 1709, вересня 9 (19). – Лист невідомого до чернігівського архієпископа св. Антонія Стаховського	68
№ 64. 1709, вересня 30 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	69
№ 65. 1709, листопада 9 (жовтня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	70
№ 66. 1709, листопада 9 (жовтня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	70
№ 67. 1709, грудня 4 (листопада 23). – Козелець. – Лист київського полковника Федора Коровки-Вольського до стародубського полковника Михайла Миклашевського (?)	71
№ 68. 1709. – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	72
№ 69. де Лімьє А.-Ф. – Уривки з твору «Історія Швеції в правління Карла XII» (1721)	73
№ 70. де Міссі Ж. Р. «Мемуари про царювання Петра Великого, імператора Росії...» (1725)	76
№ 71. Відображення перебігу Північної війни на Сіверщині в 1708–1709 рр. у «Мемуарах про Максиміліана-Емануеля, герцога Вюртемберзького, полковника драгунського полку на шведській службі» (1740)	80
№ 72. Між 1725 та 1745. – Уривки з твору Еразма Отвіновського	84
№ 73. 1710, січня 22 (11). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до Дорошенка	85
№ 74. 1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	86
№ 75. 1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського на побудування млина в с. Хвеськівці менському сотнику	

Гнату Василевичу	86
№ 76. 1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	87
№ 77. 1710, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	88
№ 78. 1710, січня 25 (14). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	89
№ 79. 1710, лютого 22 (11). – Свідчення міщан м. Почепа щодо належності ряду сіл Почепщини	90
№ 80. 1710, березня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	90
№ 81. 1710, березня 29 (18). – Москва. – Указ Петра I до гетьмана Івана Скоропадського	91
№ 82. 1710, травня 21 (11). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг купчої	92
№ 83. 1710, травня 10 (квітня 29). – Ромни. – Купча на землю	93
№ 84. 1710, травня 21 (10). – Новгород-Сіверський. – Перелік податків від продажу риби та солі	94
№ 85. 1710, червня 5 (травня 25). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	95
№ 86. 1710, червня 3 (травня 23). – Новгород-Сіверський. – Універсал стародубського полковника Лук'яна Жоравки	96
№ 87. 1710, липня 13 (2). – Табір під Івангородом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	98
№ 88. 1710, липня (25) 14. – Батурин. – Лист батуринського сотника Григорія Яковенка до генерального судді Війська Запорозького	99
№ 89. 1710, грудня 9 (листопада 28). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	99
№ 90. 1710, грудня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	101
№ 91. 1710 (?). – Лист-скарга козаків с. Загорівки до гетьмана І. Скоропадського (?)	102
№ 92. 1710 (?). – Скарга козаків с. Загорівки	103
№ 93. 1710, листопада 13 (2). – Київ. – Лист корсунського полковника Андрія Кандиби до гетьмана Івана Скоропадського	103
№ 94. 1711, січня 10 (1710, грудня 30). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	104
№ 95. 1711, березня 4 (лютого 20). – Лубни. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	105
№ 96. 1711, березня 7 (лютого 24). – Прилуки. – Лист гетьмана І. Скоропадського до призренського митрополита Никодима	106
№ 97–99. 1711, квітня 26 (15). – Купча Луки Ішученка	107

№ 100. 1711, серпня 4 (липня 24). – Шептаки. – Угода щодо купчої	108
№ 101–102. 1712, січня 25 (14). – Глухів. – Стверджувальний універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського	109
№ 103. 1712, березня 11 (лютого 28). – Шептаки. – Універсал шептаківського старости Юрія Новицького	110
№ 104. 1712, березня 12 (1). – Заповіт Юрія Харевича	111
№ 105. 1712, квітня 16 (5). – Петербург. – Лист Гаврила Головіна до гетьмана Івана Скоропадського	113
№ 106. 1712, серпня 8 (липня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	113
№ 107. 1713, травня 29 (18). – Короп. – Лист коропського сотника Демяна Кононовича	114
№ 108. 1713 або 1720, жовтня 4 (вересня 23). – Табір під Києвом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	116
№ 109. 1713. – Донос невідомого на прихованих мазепинців	117
№ 110. 1713, січня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	118
№ 111. 1713, лютого 11 (січня 28). – Справа про скаргу гетьману Івану Скоропадському городиського сотника Якова Василевича	119
№ 112. 1713, лютого 21 (10). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до воронізького сотника Потапа Назаровича (Піскуненка)	120
№ 113. 1713, лютий. – Гадяч. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського ..	121
№ 114. 1713, березня 27 (16). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до стародубського полковника Лук'яна Жоравки	121
№ 115. 1713, червня 16 (5). – Табір під Кобірчою. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	122
№ 116. 1713, червня 16 (5). – Табір під Кобірчою. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	123
№ 117. 1713, липня 17 (6). – Глухів. – Лист Анастасії Маркевич-Скоропадської до сина і дочки	123
№ 118. 1713, вересня 1 (серпня 21). – Табір під Києвом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	124
№ 119. 1713, вересня 14 (3). – Київ. – Лист графа Б. Шереметева до секретарів	125
№ 120. 1713, вересня 26 (15). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до стародубського полковника Лук'яна Жоравки	126
№ 121. 1713, грудня 6 (листопада 25). – Гамаліївка. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	127
№ 122. 1713, грудня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	127
№ 123. 1709–1713. – Глухів. – Закінчення купчої	129
№ 124–125. 1714, січня 31 (21). – Кролевець. – Випис купчої з кролеве-	

цьких міських книг	129
№ 126. 1714, березня 1 (лютого 19). – Батурин, Крупицький монастир (?). – Купча	131
№ 127. 1714, березня 2 (1). – Квит Василя Солонини, писаря Київського полку	132
№ 128. 1714, квітня 13 (2). – Стародуб. – Рішення стародубського суду по скарзі	132
№ 128а. 1714, травня 19 (8). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	133
№ 129. 1714, липня 15 (4). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Лукяна Жоравки	134
№ 130. 1714, листопада 9 (жовтня 29). – Лист священика Данила Дворецького до канцлера Г.І. Головкина	135
№ 131. 1714. – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	136
№ 132. 1715, січня 26 (15). – Глухів. – Універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського	137
№ 133. 1715, січня 30 (19). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	138
№ 134. 1715, не раніше лютого 3 (січня 23). – Стародуб (?). – Лист стародубського полкового осавула Семена Березовського до чернігівського архієпископа Антонія Стаховського	139
№ 135. 1715, березня 3 (лютого 20). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до Германа Кононовича, архімандрита Свято-Троїцького монастиря у Чернігові	141
№ 136. 1715, березня 25 (14). – Присуд щодо маєтностей, наданих у володіння генеральному писарю Семену Савичу	142
№ 137. 1715, березня 26 (15). – Квит Василя Солонини, писаря Київського полку	144
№ 138. 1715, квітня 19 (8). – Глухів. – Універсал генерального писаря Семена Савича	144
№ 139. 1715, травня 24 (14). – Глухів. – Універсал лубенського полковникові Андрія Марковича	145
№ 140–141. 1715, вересня 17 (6). – Глухів. – Наказ гетьмана Івана Скоропадського волинському сотнику (?) Ліневичу	146
№ 142. 1715, серпня 26 (15). – Глухів (?). – Купча Івана Мануйловича, глухівського сотника	147
№ 143. 1715, листопада 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	147
№ 144. 1715, грудня 17 (6). – Шептаки. – Купча	148
№ 145. 1715 (?). – Свідчення Лук'яна Яворського про напад батька й сина Ломак на дім Стефана Косовича	149
№ 146. 1716, січня 15 (4). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг	150

№ 147. 1716, січня 27 (16). – Глухів. – Стверджувальний універсал-привілей гетьмана Івана Скоропадського	152
№ 148–149. 1716, січня 29 (18). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	153
№ 150. 1716, лютого 14 (3). – Купча Марії Тумчихи, жительки с. Ярославки, дана ігумену Свято-Михайлівського монастиря Лаврентію Гурці	154
№ 151. 1716, березня 18 (7). – Короп. – Лист коропського сотника Івана Федоровича Порохонського	154
№ 152. 1716, квітня 9 (березня 29). – Київ. – Лист князя Дмитра Голіцина до невідомого (гетьмана Івана Скоропадського?)	156
№ 153. 1716, травня 15 (4). – Шептаки. – Купча	157
№ 154. Між 1709 та 1716. – Лист невідомого до київського митрополита Йоасафа Кроковського	158
№ 155. 1716, травня 18 (7). – Глухів. – Універсал гетьмана І. Скоропадського	159
№ 156. 1716, липня 30 (19). – Бобровиця (?). – Лист бобровицького сотника Костянтина Василевича (Косташа) до Лаврентія Горки, ігумена Свято-Михайлівського Видубицького монастиря	160
№ 157. 1716, вересня 13 (2). – Лист гетьмана Івана Скоропадського до Лаврентія Горки, ігумена Свято-Михайлівського Видубицького монастиря	161
№ 158. 1716, вересня 13 (2). – Глухів. – Лист генерального писаря Семена Савича до ігумена Свято-Михайлівського Видубицького монастиря Лаврентія Горки	163
№ 159. 1716, листопада 20 (9). – Батурин. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського	164
№ 160. 1716, грудня 15 (4). – Чернігів. – Уступний запис священика с. Шибириновка Семена Малявки на продажу свого «пляца» в Чернігові архієпископу Антонію Стаховському	166
№ 161. 1716, грудня 24 (13). – Гадяч. – Оборонний універсал гетьмана Івана Скоропадського	167
№ 162. 1716. – Лист генерального бунчужного Якова Лизогуба до гетьмана Івана Скоропадського	168
№ 163. Між 1715 та 1719, січня 24 (13). – Лист Івана Волинського до гетьмана Івана Скоропадського	170
№ 164. 1717, лютого 14 (3). – Гадяч. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	170
№ 165. 1717, березня 6 (лютого 23). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	171
№ 166. 1717, квітня 4 (березня 24). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг купчої	172
№ 167. 1717, вересня 1 (серпня 22). – Харлампієва пустинь. – Оборонний універсал гетьмана Івана Скоропадського	174
№ 168. 1717, жовтня 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоро-	

падського	174
№ 169. 1717, жовтня 25 (14). – Батурич. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського	175
№ 170. 1717, листопада 15 (4). – Умова	176
№ 171. 1717, листопада 20 (9). – Батурич. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського	177
№ 172. 1717, листопада 28 (17). – Батурич. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до гетьмана Івана Скоропадського	178
№ 173. 1717, листопада. – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	180
№ 174. 1718, травня 14 (3). – Батурич, Крупицький монастир. – Заповіт Власа Дахненка	181
№ 175. 1718, вересня 26 (15). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	182
№ 176–177. 1718, жовтня 8 (вересня 27). – Заповіт попаді Меланії Завойко	183
№ 178. 1718, листопада 25 (14). – Чернігів. – Лист чернігівського архієпископа Антонія Стаховського до гетьмана Івана Скоропадського	184
№ 179. 1718 (?), грудня 4 (листопада 23). – Нова слобода. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	185
№ 180. 1718. – Глухів. – «Розиск» глухівського городового отамана Федора Омеляновича скарги жовницького священика о. Григорія	186
№ 181. 1718. – Реєстр пограбованих речей у жовницького священика Григорія	189
№ 182. 1719, січня 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	189
№ 183. 1713, січня 31 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	190
№ 184–185. 1719, лютого 8 (січня 28). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	191
№ 186. 1719, березня 25 (14). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	193
№ 187. 1719, березня 26 (15). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	194
№ 188. 1719, березня 25 (14). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	194
№ 189. 1719, травня 4 і 11 (квітня 23 і 30). – Глухів. – Слідство про порубку лісу на р. Шостці генерального писаря С. Савича	195
№ 190. 1719, травня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	197
№ 191. 1719, травня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	198
№ 192. 1719, травня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	199

№ 193. 1719, червня 20 (9). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до великого коронного підскарбія Пребендовського	200
№ 194. 1719, липня 10 (червня 29). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до гетьмана Івана Скоропадського	201
№ 195. 1719, серпня 4 (липня 24). – Прилуки. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	202
№ 196–197. 1719, серпня 13 (2). – Лист Андрія Кандиби до гетьмана Івана Скоропадського	203
№ 198–199. 1719. – Батурин. – Лист-скарга Івана Гришопенка, батуринського жителя, до гетьмана Івана Скоропадського	204
№ 200. Після 1719. – Скарга Хведора Куземко до гетьмана Івана Скоропадського	205
№ 201. 1713 або 1720, жовтня 4 (вересня 23). – Табір під Києвом. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	206
№ 202. 1720, березня 5 (лютого 23). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг купчої	207
№ 203. 1720, квітня 8 (березня 28). – Рішення військової канцелярії щодо скарги козака Батуринської сотні Стефана Стожка	208
№ 204. 1720, травня 10 (квітня 29). – Чернігів. – Грамота чернігівського і новгородського архієпископа Антонія Стаховського	209
№ 205–206. 1720, травня 4 (квітня 23). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	210
№ 207. 1720, серпня 19 (8). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	211
№ 208. 1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	212
№ 209. 1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	213
№ 210–211. 1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	214
№ 212. 1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	214
№ 213. 1721, квітня 9 (березня 29). – Глухів. – Наказ гетьмана Івана Скоропадського з'явитися на очну ставку козакам К. Уласенку і П. Федорченку по скарзі Ф. Проскуренка	215
№ 214. 1721, квітня 26 (15). – Лист тобольського митрополита св. Антонія Стаховського до гетьмана Івана Скоропадського	216
№ 215. 1721, травня 28 (17). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до стародубівського сотника Івана Чернолуцького	217
№ 216. 1721, липня 1 (червня 21). – Купча	195
№ 217. 1721, вересень. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до архімандрита Свято-Преображенського монастиря в Новгороді-Сіверському	

Гедеона Трофимовича	219
№ 218. 1721, жовтня 7 (вересня 26). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до генерального бунчужного Якова Лизогуба	220
№ 219. 1721, жовтня 21 (10). – Короп. – Лист короповського дозорці Андрія Івановича до ніжинського полковника (?)	221
№ 220. 1721, жовтня 23 (12). – Київ. – Указ консисторії Київської митрополії чернігівському духовенству	222
№ 221. 1721, жовтень. – Петербург. – Уривок з заповіту Стефана Яворського, єпископа рязанського та муромського, щодо його бібліотеки	223
№ 222. 1721, жовтень. – Петербург. – Заповіт київського митрополита Стефана Яворського	224
№ 223. 1721, листопада 11 (жовтня 31). – Вороніж. – Лист-скарга воронізького сотника Івана Холодовича до Сави Шпаковського, намісника чернігівської архієпископської кафедри	227
№ 224. 1721, листопада 18 (7). – Батурин. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до ніжинського полковника Петра Толстого ..	228
№ 225. 1721. – «Приговор» щодо чолобиття ієромонаха Варлаама, намісника глухівського Петропавлівського монастиря	230
№ 226. Між 1716 та 1722. – Скарга батуринського отамана Федора Прийми гетьману Івану Скоропадському	231
№ 227. 1722, січня 17 (6). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка	232
№ 228. Між 1709 та 1722, березня 30 (19). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	233
№ 229. 1722, січня 17 (6). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка	234
№ 230. 1722, серпня 25 (14). – Конотоп. – Лист конотопського сотника Григорія Костенецького до чернігівського полковника наказного гетьмана Павла Полуботка та генеральної старшини	234
№ 231–232. 1722, серпня 19. – Ніжин. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до коропського дозорці Андрія Іванова	238
№ 233. 1722, вересня 14 (3). – Реєстр прибутків з Обмачева для гетьманського двору	238
№ 234. 1722, вересня 14 (3). – Реєстр прибутків з Обмачева для гетьманського двору	241
№ 235. 1722, жовтня 15 (4). – Скарга козаків с. Дунайця	242
№ 236. 1722, не пізніше жовтня 18 (7). – Глухів (?). – Скарга козака Степана Семеновича чернігівському полковнику і наказному гетьману Павлу Полуботку і резолюція по його справі	243
№ 237. 1722, листопада 20 (9). – Батурин (?). – Лист батуринського жителя Федора Ярошенка до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка	244

№ 238. 1722, листопада 24 (13). – Заповіт київського митрополита Варлаама Ясинського	245
№ 239. 1722, листопада 25 (14). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до чернігівського полковника Павла Полуботка	246
№ 240–242. 1722, листопад. – Глухів. – Лист наказного гетьмана Павла Полуботка до Кочубея	247
№ 243. 1722. – Скарга Варвари Корж	248
№ 244. 1722, грудня 13 (2). – Відомість про кількість артилерії Прилуцького полку, яку залишили в Царицині	249
№ 245. 1722, грудня 5 (листопада 24). – Глухів. – Лист наказного гетьмана Павла Полуботка і генеральної старшини до старшого військового канцеляриста Петра Валькевича	250
№ 246. 1722 (?). – Лист козаків с. Попівки до ніжинського полковника Петра Толстого	252
№ 247. Між 1721 та 1725. – Витяз з універсалу гетьмана Івана Скоропадського	253
№ 248. Не раніше 1722. – Свідчення козака Бахмацької сотні Івана Іващенко	254
№ 249. 1722 (?). – Скарга Івана Забіли до царя Петра I	255
№ 250. 1723, січня 12 (1). – Реєстр посполитих Воронізької сотні	256
№ 251. 1723, січня 12 (1). – Реєстр козаків Воронізької сотні	257
№ 252. 1723, лютого 13 (2). – Сосниця. – Лист охочопіхотного полковника Гаврила N до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка	259
№ 253. 1723, лютого 16 (5). – Прилуки. – Лист прилуцького полковника Гната Галагана до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка	260
№ 254. 1723, лютого 21 (10). – Красноколядин. – Супліка красноколядинського сотника Ангеліовського до наказного гетьмана Павла Полуботка і генеральної старшини	260
№ 255. 1723, лютого 28 (17). – Лист підлипівського старости Концевича до чернігівського полковника і наказного гетьмана Павла Полуботка	262
№ 256. 1723, березня 2 (лютого 19). – Список козаків Коропської сотні, які брали участь у Терекському поході і на каналських роботах з зазначенням тих, хто повернувся, хто хворий чи помер	263
№ 257. 1723, березня 17 (6). – с. Гути (?). – Свідчення жителя с. Гути Івана Глуценка	268
№ 258. 1723, квітня 15 (4). – Лист Андрія Лизогуба чернігівському полковнику і наказному гетьману Павлу Полуботку і генеральній старшині ...	268
№ 259. 1723, квітня 17 (6). – Глухів. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до чернігівського полковника Павла Полуботка	269
№ 260. 1723, травня 3 (квітня 22). – Глухів. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до чернігівського полковника Павла Полуботка	270

№ 261. 1723, травня 9 (квітня 28). – Ніжин. – Лист Ганни Апостол-Жураківської, дружини колишнього ніжинського полковника Лук'яна Жураківського, до наказного гетьмана Павла Полуботка	271
№ 262. 1723, червня 11 (травня 31). – Батурин. – Лист батуринського сотника Федора Даниловича Стожка до наказного гетьмана і чернігівського полковника Павла Полуботка	271
№ 263. 1723, серпня 2 (липня 22). – Красноколядин. – «Доношение» в ГВК	273
№ 264. 1723, липня 31 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола	275
№ 265. 1723, вересня 14 (3). – На Коломаку. – Лист Семена Березовського, осавула Стародубського полку, до генеральної старшини	276
№ 266. 1723, жовтня 13 (2). – Глухів. – Універсал Генеральної військової канцелярії	277
№ 267. 1723, жовтня 13 (2). – Глухів. – Універсал ГВК	278
№ 268. 1723, жовтня 16 (5). – Глухів. – Універсал ГВК	279
№ 269. Між 1723 і 26 (15) червня 1724. – «Доношение» отамана села Митченки до ГВК	280
№ 270. 1724 не пізніше березня 11 (лютого 28). – «Доношение» Стефана Прийми, козака Конотопської сотні, до ГВК	281
№ 271. 1724, травня 3 (квітня 22). – Вороніж. – «Доношение» воронізького наказного сотника Стефана Холодовича і воронізького городского отамана Григорія Купчинського в ГВК	282
№ 272. 1724, травня 28 (17). – Кролевець. – Слідство по чолобиттю Василя та Дмитра Стожченків, свідчення кредитора Павла Огієнка і присуд кролевецького уряду	283
№ 273. 1724, травня 30 (20). – Глухів (?). – «Доношение» військового генерального суду до ГВК	287
№ 274. 1724, липня 3 (червня 23). – Конотоп. – Лист Андрія Кандиби до Івана Левенця та інших правителів ГВК	288
№ 275. 1724, липня 10 (червня 29). – Ніжин. – «Доношение» ніжинської полкової канцелярії в ГВК	289
№ 276. 1724, листопада 17 (6). – Вороніж. – «Доношение» Стефана Холодовича, воронізького наказного сотника, і Кирила Слабія, воронізького отамана, до ГВК	290
№ 277. 1724, грудня 13 (2). – Вороніж. – «Доношение» Стефана Холодовича, воронізького наказного сотника, і Кирила Слабія, воронізького городского отамана, до ГВК	290
№ 278. 1724, грудня 23 (12). – Глухів. – Указ ГВК	291
№ 279. 1724, грудня 23 (12). – Глухів. – Лист прилуцького полковника Гната Галагана до ігумена Спаського монастиря в Новгород-Сіверському	291
№ 280. 1724, грудня 25 (14). – Вороніж (?). – «Доношение» Стефана Холодовича, воронізького наказного сотника, до ГВК	292
№ 281. 1724, грудня 26 (15). – Глухів (?). – Указ правителів ГВК щодо козаків	

трьох сіл Воронізької сотні, котрих обертають в підданих новгородського монастиря	293
№ 282. 1724 (?). – «Доношение» отамана с. Собич Омеляна Ружила старшині воронізької сотні	294
№ 283–284. 1724 (?). – Лист Стефана Гудовича до Василя Жураковського та Якова Лизогуба	294
№ 285. 1724. – Скарга Стефана Прийми, козака Конотопської сотні, до правителів ГВК	295
№ 286. 1724. – «Доношение» жителів села Обтова Михайла Безверхого і Пилипа Заморія в ГВК	296
№ 287. 1725, лютого 27 (16). – Батурич, Крупицький монастир. – Купча	296
№ 288. 1725, квітня 30 (19). – Випис з стародубських міських книг, який містить у собі купчу	297
№ 289. 1725, травня 9 (квітня 29). – Глухів. – Указ ГВК	298
№ 290. Не раніше 1725, липня 9 (червня 28). – Указ правителів ГВК Івана Левенця, Івана Мануйловича та Федора Потребича до батуринського сотника Федора Стожка щодо артилерійських пушкарів	299
№ 291. 1725, липня 15 (4). – Батурич. – «Доношение» батуринського сотника Федора Даниловича (Сожка) в ГВК	299
№ 292. 1725, липня 9 (червня 28). – Глухів. – Указ правителів ГВК	300
№ 293. 1725, липня 18 (7). – Батурич. – «Доношение» батуринського отамана Федора Прийми до ГВК	301
№ 294. 1725, листопада 22(11). – Глухів (?). – Рішення правителів Малоросійської колегії щодо судового процесу між С. Косовичем і Ломаками ...	301
№ 295–296. 1725, грудня 8 (листопада 27). – Стародуб. – «Доношение» стародубського полкового писаря Стефана Максимовича	303
№ 297. 1725, грудня 13 (2). – Глухів. – Резолюція правителів малоросійської колегії глухівському городовому отаману Федору Омеляновичу	303
№ 298. 1725, грудня 13 (2). – Указ правителів Малоросійської колегії	304
№ 299. 1725, грудня 13 (2). – Глухів. – Указ ГВК глухівському городовому отаману Федору Омеляновичу	305
№ 300. 1725, грудня 14 (3). – Чолобитна Стефана Косовича	305
№ 301. 1725, грудня 18 (7). – Глухів. – «Доношение» глухівського отамана Федора Омеляновича в ГВК	306
№ 302. 1725, грудня 19 (8). – Глухів. – Указ ГВК	307
№ 303. До 1726, листопада 26 (15). – Глухів. – Слідство про маєтності, в котрому міститься й універсал гетьмана Івана Скоропадського 1712 р.	308

РЕГЕСТИ

№ 1. 1718, липня 5 (червня 24). – Ніжин. – Наказ генерал-лейтенанта кавалерії Іоанна Бернарда фон Вейзенбаха	312
№ 2. 1722–1723. – Скарга Олени Чечіль наказному гетьману, чернігівському полковнику Павлу Полуботку	312
№ 3. 1736, червня 7 (травня 27). – Київ. – Ставленна грамота київського митрополита Рафаїла Заборовського	312

ДОДАТОК І

№ 1. 1629, листопада 8 (жовтня 29). – Чернігів. – Випис з протоколів чернігівського гродського суду, який містить протестацію	314
№ 2. 1631, лютого 12 (2). – Глухів. – Купча	315
№ 3. 1638, червня 6(липня 27). – Любеч. – Купча	315
№ 4. 1654, січня 11 (1). – Липове. – Заповіт липовського мельника Тимоша Василевича (регест)	316
№ 5. 1654, жовтня 11 (1). – Ніжин. – Універсал ніжинського наказного полковника Романа Катіржного	316
№ 6. 1654, жовтня 23. – Вязьма. – Царський указ	317
№ 7. 1659, травня 24 (14). – Березна. – Купча	318
№ 8. 1661, лютого 1. – Ченстохова. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест).....	319
№ 9. 1661, лютого 5. – Ченстохова. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест)	319
№ 10. 1661, лютого 6 – Варшава. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест)	319
№ 11. 1662, лютий. – Кіш на Кислівці. – Лист гетьмана Івана Брюховецького до ніжинського протопопа Максима Филимоновича («єпископа Мефодія»)	320
№ 12. 1662, лютий. – Кіш на Кислівці. – Лист невідомого до царя Олексія ..	323
№ 13. 1662, квітня 28 (18). – Початок відписки М. Батюшкова і Ф. Прокофьева В. Волконському	324
№ 14–15. 1664, лютого 6. – Варшава. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест)	325
№ 16. 1664, березня 14. – Варшава. – Лист Яна Анджея Морштина до польного гетьмана Єжі Себастьяна Любомирського (регест)	325
№ 17. 1664, березня 30. – Уривок з реляції новин з України, реферовані Станіславом Геракліушем Любомирським, спиським старостою, в костелі Діви Марії у Варшаві	326
№ 17а. 1665, березня 2 (лютого 20). – Чернігів. – Випис з чернігівських міських книг, котрий містить у собі купчу	326

№ 18. 1666, березня 12 (2). – Березна. – Купча	328
№ 19. 1668, березня 8 (квітня 29). – с. Литвиновичи. – Угода між селами про розмежування	328
№ 20. 1668, квітня 24 (14). – Ніжин. – Універсал ніжинського полковника Артема Мартиновича	329
№ 21. 1669, квітня 23 (13). – Кролевець. – Випис з кролевецьких міських книг	330
№ 22. 1669, вересня 18 (8). – Батурин. – Рішення генерального судді Івана Самойловича щодо спірної справи за землю	331
№ 23–24. 1670, вересня 4 (серпня 25). – Борзна. – Слідство в справі про вбивство	332
№ 25–26. 1674, травня 19 (9). – Борзна. – Купча	333
№ 27. 1675, червня 23 (13). – Любеч (?). – Купча	334
№ 28. 1675, червня 26 (16). – Білопілля. – Купча	335
№ 28а. 1675, жовтня 8 (вересня 28). – Чернігів. – Універсал чернігівського наказного полковника Станіслава Кохановського (Коханенка)	335
№ 29. 1677, травня 26 (16). – Угода між селянами щодо лісу	336
№ 29а. 1681, жовтня 31 (21). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу	337
№ 29б. 1681, грудня 1 (листопада 21). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу	338
№ 29в. 1682, березня 19 (9). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу	339
№ 29г. 1682, березня 19 (9). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу	340
№ 30. 1682, квітня 30 (20). – Купча	341
№ 31. 1684, жовтня 30 (20). – Глухів. – Випис з глухівських міських книг, який містить у собі купчу	342
№ 32. 1686, грудня 23 (13). – Глинськ. – Лист Якова Конотопа, комонного сотника, до Іллі Новицького	343
№ 33. 1688, листопада 31 (21). – Негаївка. – Купча	344
№ 34. 1689. – Лист генерального судді Михайла Вуяхевича до березівської верхівки	345
№ 35. 1689, червня 7 (травня 28). – Борзна (?). – Справа про вбивство Катерини Батюти	346
№ 35а. 1695, березня 26 (16). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до Івана Забіли	347
№ 36. 1696, червня 9 (травня 30). – Голубичи. – Купча	348
№ 37. 1672–1710 рр. – Погар. – Реєстри купчих в копіях останньої третини ХІХ ст.	349
№ 38–39. 1689, вересня 26 (16). – Батурин. – Лист генерального хорунжого	

Івана Ломиковського до охочокомонного полковника Іллі Новицького	349
№ 40. 1693, серпня 13 (3). – Короп. – Лист коропського сотника Довгала до Іллі Новицького	350
№ 40а. 1696, жовтня 16(6). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до Михайла (?) Забіли	351
№ 40б. 1696, грудня 6 (листопада 26). – Київ. – Лист київського митрополита Варлаама Ясинського до Івана Забіли	351
№ 41. 1698, вересня 30 (20). – Почеп. – Купча	352
№ 42. 1700, березня 23 (12). – Іванполе. – Лист стародубського полковника Михайла Миклашевського до старост і вїттів сіл Зазірки й Воргола	353
№ 43. 1700, жовтня 27 (16). – Переяслав. – Грамота київського митрополита Варлаама Ясинського	354
№ 43а. 1706, березня 15 (4). – Глухів. – Лист Мелетія Трофимовича, ігумена глухівського Петропавлівського монастиря до Ганни Забіли	355
№ 44. 1704, травня 9 (квітня 28). – Бурівка. – Заповіт Семена Гребінки	355
№ 44а. 1711, між 20–30 червня. – Мирова угода	357
№ 44б. 1712, червня 2 (травня 22). – Чернігів. – Лист ієромонаха Генадія, намісника чернігівської кафедри до Ганни Забіли	358
№ 44в. 1713, січня 15 (4). – Глухів. – Купча	358
№ 44г. 1714, січня 19 (8). – Чернігів. – Лист чернігівського архієпископа Антонія Стаховського до Івана Забіли	359
№ 45. 1714, липня 23 (12). – Глухів. – Лист гетьмана Павла Скоропадського до Чуйкевича	359
№ 45а. Не раніше 1709 р. – Глухів (?). – «Доношение» Івана Забіли	360
№ 46. 1714, серпня 16 (5). – Глухів. – Універсал гетьмана Павла Скоропадського	361
№ 46а. 1716, березня 27 (16). – Київ. – Лист київського митрополита Йоасафа Кроковського до Івана Забіли	362
№ 47. 1716 (?). – Відповідь чернігівського полковника Павла Полуботка на скаргу купця, ошмянського ловчого Міхала Цибульського, адресована гетьману Івану Скоропадському	363
№ 47а. 1717, січня 13 (2). – Боргове зобов'язання	369
№ 48. 1719, червня 14 (3). – Короп. – Лист-скарга короповського сотника Демяна Кононовича до гетьмана Павла Скоропадського	370
№ 48а. 1720 (?). – Лист ніжинського полкового писаря Івана Ананієвича Кужича до ніжинського полковника Петра Толстого	371
№ 49. 1721, початок березня (лютого останні числа). – Талалаївка. – «Розиск» посланих гетьманом про козаків та монастирських підданих, які перейшли в підданство світських осіб	372
№ 50. 1723, травня 20. – Глухів. – Свідчення ченця Рувима	375
№ 51. 1723, травня 20. – Глухів. – Свідчення Григорія Петроківця	376

№ 51а. 1723, червня 30 (19). – Глухів. – Лист генеральної старшини до ніжинського полковника Петра Толстого	376
№ 52. 1723, жовтня 15 (4). – Київ. – Лист київського митрополита (архієпископа) Варлаама Ванатовича до Івана Забіли	377
№ 53. 1723, листопада 13 (2). – Київ. – Лист київського митрополита (архієпископа) Варлаама Ванатовича до Івана Забіли	378
№ 54. 1724. – Скарга Іллі Липницького (Липки), білополівського отамана .	378
№ 55. 1725, березня 14 (3). – Глухів. – «Доношение» Іллі Липки, отамана білополівського	379

ДОДАТОК II

№ 1. 1657, січня 30 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Григорія Гуляницького	382
№ 2. 1663, травня 12 (2). – Ніжин. – Універсал ніжинського полковника Василя Золотаренка	382
№ 3. 1673, лютого 9 (січня 30). – Новгород-Сіверський. – Універсал стародубського полковника Петра Рославця	383
№ 4. 1688, червня 22 (12). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи ...	384
№ 5. 1690, липня 17 (7). – Стародуб. – Купча	385
№ 6. 1699, листопада 1.– Іванполь (?). – Купча	386
№ 7. 1705, жовтня 17. – Іванполь. – Купча	386
№ 8. Після 1705. – Іванполь (?). – Лист Кузьми Заруцького до Олександра Івановича	387
№ 9. 1706, листопада 17 (6). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи	388
№ 10. 1708, серпня 25 (14). – Погар (?). – Скарга Івана Мойсієнка на Семена, шинкаря пана Гудовича	388
№ 11. 1710, червня 27 (16). – Рішення генерального суду в справі спадку по Миколі Олещенку	390
№ 12. 1710, до 13 (2) жовтня. – Скарга Івана Кривоножка та Грицька Менченка, лукомських жителів, до гетьмана Івана Скоропадського (регест)	390
№ 13. 1713, лютого 6 (січня 23). – Чернігів. – Лист чернігівського полковника Павла Полуботка до гетьмана Івана Скоропадського	391
№ 14. 1713, липня 21 (10). – Вороніж. – Лист Василя Степаненка, наказного воронізького сотника, до генерального судді Семена Чуйкевича (?)	392
№ 15. 1715, лютого 24 (13). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	393
№ 16. 1718, грудня 1 (листопада 20). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	394
№ 17. 1719, лютого 13 (2). – Лист чернігівського полковника Павла Полуботка до Ліневича	396

№ 18. 1719, березня 8 (лютого 25). – Чернігів. – Лист чернігівського полковника Павла Полуботка до гетьмана Івана Скоропадського	397
№ 19. 1720, жовтня 6 (вересня 26). – Стародуб. – Лист погарського сотника Івана Чарнолуцького до гетьмана Івана Скоропадського	399
№ 20. 1721, вересня 15 (4). – Новгород-Сіверський монастир. – Лист о. Герасима Михайловича, ігумена каменського, до гетьмана Івана Скоропадського	400
№ 21. 1721, вересня 16 (5). – Чернігів. – Лист Євстратія, архімандрита елецького, до гетьмана Івана Скоропадського	401
№ 22. 1722, грудня 24 (13). – Глухів. – Універсал наказного гетьмана Павла Полуботка	402
№ 23. 1722 (?). – «Скаска» свідків у справі про напад на двір Стефана Косовича	403
№ 24. 1722–1723. – Лист до чернігівського полковника і наказного гетьмана Павла Полуботка до Ліневича	404
№ 25. 1723, листопада 24 (13). – Глухів (?). – Чолобитна слюсаря Олексія Лопати	406
№ 26. 1723, листопада 24(13). – Глухів (?). – Чолобитна бунчукового товариша Василя Полуницького	407
№ 27. 1724, травня 8 (квітня 27). – Ямпіль. – «Доношение» Михайла Таричина в ГВК	409
№ 28. До 1724 р. – Глухів (?). – «Супліка» Івана Ананієвича до ніжинського полковника Петра Толстого (?)	410
№ 29. 1724, червня 9 (травня 29). – Глухів. – Свідчення Терешка Сліпого та Михайла Бугославського щодо «плецу» (місця забудови) в Глухові	411
№ 30. 1724, липня 24 (13). – Ніжин. – «Доношение» ніжинського полковника Петра Толстого в ГВК	411
№ 31. 1724, вересня 18 (7). – Глухів. – Указ ГВК	412
№ 32. 1725, березня 16 (5). – Глухів. – Рішення ГВК	412
№ 24. 1725 р., жовтня 19 (8). – Глухів. – «Промеморія» ГВК	413

ДОДАТОК III

№ 1. 1654, лютого 16 (6). – Кролевець. – Універсал сотника Федора Поповича	416
№ 2. 1655, серпня 15 (5). – Вільно. – Жалувальна грамота царя Олексія	416
№ 3. 1659, вересня 10 (серпня 31). – Чернігів. – Випис з міських книг, який містить в собі купчу	417
№ 4. 1661, жовтня 22 (11). – Глухів. – Лист новомлинського намісника до ніжинського полковника Василя Золотаренка	419
№ 5. 1663, листопада 22 (12) і 1671, липня 28 (18). – Кролевець. – Мирова угода	419

№ 6. 1663, грудня 26. – Остер. – Універсал короля Речі Посполитої Яна Казимира Остру	421
№ 7. 1663, грудня 2. – Остер. – Універсал короля Речі Посполитої Яна Казимира Козельцю (регест)	424
№ 8. 1668, листопада 6 (жовтня 27). – Стародуб. – Рішення стародубського полковника Петра Рославця	427
№ 9. 1669, лютого 6 (січня 27). – Глухів. – Купча	428
№ 10. 1669, вересня 17 (7). – Глухів. – Угода про примирення	429
№ 11. 1675, квітня 20 (10). – Ічня. – Купча	430
№ 12. 1675, квітня 30(20). – Стародуб. – Купча	431
№ 13. 1675, липня 13 (3). – Стародуб. – Купча	431
№ 14. 1676, травня 20 (10). – Кролевець. – Купча	432
№ 15. 1676, травня 26 (16). – Батурин. – Підтвердження купчої	433
№ 16. 1677, грудня 20 (10). – Лохвиця. – Випис з лохвицьких міських книг, який містить у собі купчу	434
№ 17. 1682, лютого 25 (14). – Сосниця. – Купча	435
№ 18. 1682, липня 25 (15). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Семена Самойловича	436
№ 19. 1683, березня 19 (9). – Стародуб. – Ухвала стародубського міського суду	437
№ 20. 1684, червня 19 (9). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Семена Самойловича (Івановича, гетьманича)	438
№ 21. 1685, березня 26 (16). – Кролевець. – Випис з кролевецьких вїтївських книг, який містить купчу	441
№ 22. 1686, грудня 23 (13). – Глинськ. – Лист Якова Конотопа, комонного сотника, до Іллі Новицького	442
№ 23. 1687, вересня 3 (серпня 23). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексїевича)	442
№ 24. 1687, грудня 26 (16). – Глухів. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексїйовича	443
№ 25. 1688 (?), січня 24 (14). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексїєнка	444
№ 26. 1688, лютого 12 (2). – Прилука. – Лист прилуцького полковника Івана Стороженка до гетьмана Івана Мазепи	445
№ 27. 1688, лютого 19 (9). – Лукомль. – Лист охочокомонного полковника Іллі Новицького до гетьмана Івана Мазепи	446
№ 28. 1688, березня 18 (8). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексїевича)	448
№ 29. 1688, березня 18 (8). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексїєнка	449
№ 30. 1688, травня 16 (6). – Лист гетьмана Івана Мазепи до князя В.В. Голі-	

цина	450
№ 31. 1688, травня 28 (18). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексійка	451
№ 32. 1688, травня 29 (19). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексійка	452
№ 33. 1688, травня 29 (19). – Стародуб. – Купча	453
№ 34. 1688, червня 13(3). – Батурин. – Лист гетьмана Івана Мазепи до князя В.В. Голіцина	454
№ 35. 1688, червня 24 (14). – Лист гетьмана Івана Мазепи до князя В.В. Голіцина	455
№ 36. 1688, липня 30 (20). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг, який містить у собі універсал стародубського полковника Тимофія Жоравки (Олексієвича)	456
№ 37. 1688, грудня (листопада 21). – Нехаївка. – Купча	457
№ 38. 1688 (?). – Довідка ГВК	458
№ 39. 1689, січня 9 (1688, грудня 30). – Батурин. – Проїжджий лист гетьмана Івана Мазепи ігумені Трофимії Концевич	459
№ 40. 1689, березня 1 (лютого 19). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Тимофія Олексієвичу.	459
№ 41. 1689, червня 7(травня 28). – Батурин. – Лист генерального судді і наказного гетьмана Михайла Вуяхевича до міської верхівки Борзни	460
№ 42. 1691, лютого 19(9). – Стародуб. – Квит запорожця, даний стародубському полковнику Тимофію Олексієвичу	461
№ 43. 1691 листопада 3. – Батурин. – Рішення суду	462
№ 44. 1692, листопада 11 (1). – Купча	464
№ 45. 1693, червня 21 (11). – Батурин. – Універсал гетьмана Івана Мазепи	464
№ 46. 1694, липня 13 (3). – Борзна. – Лист Михайла (?) Забіли до Іллі Новицького	465
№ 47. 1695. – Уривок з судової книги Козельця, в якому містяться відомості про київського полковника Костянтина Мокієвського	466
№ 48. 1696, квітня 20 (10). – Борзна. – Лист роменського в'їта Романа Федоровича до Іллі Новицького	467
№ 49. 1696, квітня 13 (3). – Борзна. – Лист Михайла (?) Забіли до Іллі Новицького	467
№ 50. 1696, жовтня 28 (17). – Батурин. – Лист генерального бунчужного Івана Скоропадського до охочокомонного полковника Іллі Новицького	468
№ 51. 1696, листопада 15 (5). – Батурин. – Лист писаря Чернігівського полку Івана Скоропадського до полковника Іллі Новицького	469
№ 52. 1697, травня 26 (16). – Батурин. – Універсал гетьмана Іван Мазепа ...	470
№ 53. 1698, липня 13 (3). – Купча	470
№ 54. 1699, червня 13 (3). – с. Карповичи. – Купча	471

№ 55. 1701, липня 1 (червня 21). – Батурич. – Лист Марії-Магдалини Мазепи до стародубського полковника Михайла Миклашевського	472
№ 56. 1702, серпня 7 (липня 27) і 1711, червня 30 (19). – Батурич. – Випис з батуричських ратушних книг, який містить у собі купчі	473
№ 57. 1705, червня 16 (5). – Розписка	474
№ 58. 1706, березня 15 (4). – Петропавлівський монастир під Глуховим. – Лист ігумена о. Мелетія Трофимовича до пані Забіли	474
№ 59. 1706, травня 14 (3). – Закладний запис Іванихи Новичихи	475
№ 60. 1708, листопада (27) 16. – Красноколядин. – Лист миргородського полковника Данила Апостола обозному полковнику Василю Онисимовичу	475
№ 61–62. 1709, січня 2 (1708, грудня 22). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	476
№ 63. 1709, вересня 12 (1). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	477
№ 64–65. 1709, вересня 30 (20). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	478
№ 66. 1709. – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	479
№ 67. 1710, червня 1 (травня 21). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	480
№ 68–69. 1710, червня 27 (16). – Рішення генерального суду в справі спадку по Миколі Олещенку	481
№ 70. 1710. – с. Кучерівка. – Оборонний універсал гетьмана Івана Скоропадського	482
№ 71. 1711, лютого 23 (12). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг, який містить у собі купчу	483
№ 72. 1711, квітня 17 (6). – Новгород-Сіверський (?). – Чолобитна	484
№ 73. 1711, червня 15 (4). – Мглин. – Дарча	484
№ 74–75. 1711, серпня 4 (липня 24). – Шептаки. – Угода щодо купчої	485
№ 76. 1711, листопада 19 (9). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Лук'яна Жоравки	486
№ 77. 1712, березня 7 (лютого 24). – Стародуб. – Універсал стародубського полковника Лук'яна Жоравки	487
№ 78–80. 1713, липня 30 (19). – Кролевець. – Купча	488
№ 81. 1713, листопада 17 (6). – Батурич. – Лист-клопотання Івана Гордієнка, батуричського городового отамана, та війта Івана Стефановича війта, до генерального судді Семена Чуйкевича (?)	489
№ 82. 1714, березня 3 (лютого 20). – Митченки (?). – Купча	490
№ 83. 1714, травня 27 (16). – Стародуб. – Випис з стародубських міських книг, який містить рішення суду	491
№ 84–85. 1715, вересня 26 (15). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	492

№ 86–87. 1717, липня 27 (16). – Ніжин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	493
№ 88. 1717, жовтня 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського	494
№ 89. 1718, лютого 26 (15). – Сорочинці. – Лист миргородського полковника Данила Апостола до генерального хорунжого Івана Сулими	495
№ 90. 1718, червня 29(18). – Ромни. – Лист генерального бунчужного Якова Лизогуба до стародубського полковника Лук'яна Жоравки	496
№ 91. 1719, липня 21. – с. Курінь. – Лист бахмацького сотника Семена Боровського до гетьмана Данила Апостола	497
№ 92. 1720, травня 18 (7). – Прилуки. – Допит по судовій справі	498
№ 93–95. 1721, травня 4 (квітня 23). – Глухів. – Лист гетьмана Івана Скоропадського до генерального бунчужного Якова Лизогуба	501
№ 96. 1721, грудня 1 (листопада 20) і 1722, березня 12 (1). – Прилуки. – Судова постанова.	502
№ 97. Не раніше 1721. – Лист Якова Іскри до гетьмана Івана Скоропадського	503
№ 98. 1722, жовтня 20 (9). – Батурич (?). – Лист-скарга батуричця Федора Ярещенка до наказного гетьмана Павла Полуботка і генеральної старшини	504
№ 99–100. 1722, вересня 29(18). – Ніжин. – Лист ніжинського полковника Петра Толстого до конотопського сотника Григорія Костенецького	505
№ 101. 1722, жовтня 25 (14). – Корінь (Бахм. р-н). – Лист бахмацького сотника Семена Боровського до генерального судді Івана Чорниша	506
№ 102–103. 1722 р. – Супліка Мирона Юрченка, отамана стаєнного, і Федора Семивола, отамана палубничого, та ін. наказному гетьману Павлу Полуботку	507
№ 104. 1723, лютого 21 (10). – Глухів. – Наказ ГКВ конотопському сотнику Григорію Костенецькому	507
№ 105. 1723, березня 30 (19). – Глухів. – Лист Івана Сідка до наказного гетьмана Павла Полуботка	508
№ 106. 1723, квітня 3 (березня 23). – Глухів. – Лист наказного гетьмана Павла Полуботка та ін. до прилуцького полковника	509
№ 107. 1723, червня 26 (15). – Глухів. – Лист чернігівського архієпископа Іродіона Жураковського до знатного військового товариша Михайла Рославця	511
№ 108. 1723, липня 30 (19). – Глухів. – Указ ГВК	511
№ 109. 1723, серпня 19(8). – Стародуб. – Лист почепського сотника Івана Чарнолуцького до генерального осавула Василя Жураковського і генерального бунчужного Якова Лизогуба	512
№ 110. 1723, вересня 11 (серпня 31). – Опушне. – Лист невідомого до стародубського наказного полковника Петра Корецького	513
№ 111. 1723, жовтня 13 (2). – Глухів. – Універсал ГВК	514
№ 112. 1723, жовтня 16 (5). – Глухів. – Універсал ГВК	514

№ 113. 1723 (?). – Прилуки (?). – Лист прилуцького сотника Федора Маркевича до дядька, Івана Марковича, прилуцького судді	515
№ 114–118. Друга чверть XVIII ст. – «Доношение»-скарга Василя Васьковського в ГВК	517
Іменний покажчик	519
Географічний покажчик	561

Для нотаток

Для нотаток

Наукове видання

**СІВЕРЩИНА
ГЕТЬМАНСЬКИХ ЧАСІВ**

Т. 2

Перша чверть XVIII ст.

Верстка та оригінал-макет – Міден Е.Л.

Підписано до друку 26.02.2020 р. Формат 70 × 100/16

Ум. друк. арк. 15,6. Обл. вид. арк. 13,6.

Тираж 300 прим. Зам. 33. 2019.

Редакційно-видавничий відділ
Ин-ту історії України НАН України
Київ–1, Грушевського, 4

Свідоцтво

про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК № 5070 від 23.03.2016 р.